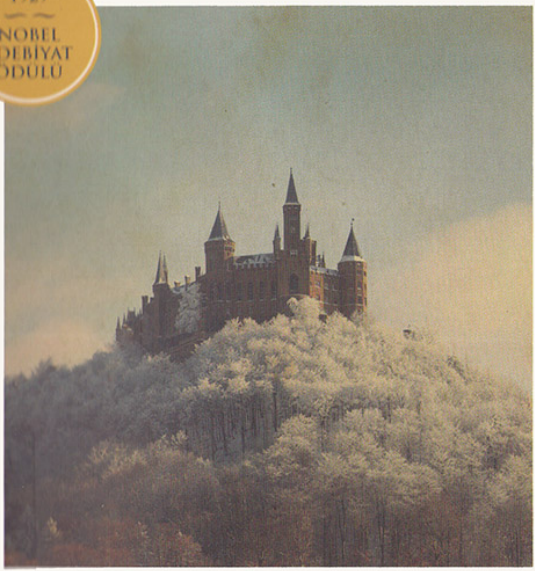
THOMAS MANN

MAJESTELERİ KRAL

1929
NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

ROMAN

Çeviri: ŞEYDA ÖZTÜRK

CAN

THOMAS MANN

MAJESTELERİ KRAL

Königliche Hoheit, Thomas Mann
© 1909, S. Fischer Verlag, Berlin
© 2013, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2013
Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Şebnem Sunar

Kapak tasarımı: Act creative
Kapak resmi: © iStockphoto.com / Rolf Weschke

Kapak baskı: Azra Matbaası
İç baskı ve cilt: Ekosan Matbaası

ISBN 978-975-07-1800-7

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

THOMAS MANN

MAJESTELERİ KRAL

ROMAN

Almanca aslından çeviren

Şeyda Öztürk

CAN

Thomas Mann'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Buddenbrooklar / Bir Ailenin Çöküşü, 1983
Tonio Kröger, 1997
Büyülü Dağ, 1998
Seçilen, 1998
Venedik'te Ölüm, 2007
Lotte Weimar'da, 2009
Değişen Kafalar / Bir Hint Efsanesi, 2011
Zor Saat / Toplu Öyküler I, 2011
Aldanan Kadın, 2012

THOMAS MANN, 1875'te Almanya'da doğdu. 1898'de yayımladığı ve *Der kleine Herr Friedemann* (Küçük Friedemann) adı altında topladığı ilk öykülerinde, daha çok Schopenhauer ve Nietzsche ile Wagner'in etkisi altında kalarak sanatçının yaratma sorununa odaklanmıştı. Bu ilk öyküleri, 1901'de yayımlanmasının ardından Mann'ı üne kavuşturan *Buddenbrooklar* adlı toplumsal roman izledi. 1903'te *Tonio Kröger*, 1912'de *Venedik'te Ölüm* yayımlandı. Daha sonra *Büyülü Dağ*'ı yazan Mann, Hitler iktidara gelince Almanya'dan ayrıldı. 1936'da ABD vatandaşlığına geçti ve Almanya'nın karanlık tablosunu çizdiği *Yusuf ve Kardeşleri* dörtlemesini yayımladı (1933-1942). Dörtlemenin ardından yazmaya koyulduğu *Doktor Faustus*'ta, besteci Andreas Leverkühn' ün yaşamöyküsünün ışığında, Alman kültürünün barbarlığa yenik düşmesini anlattı. 1929'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan Mann, 1955'te Zürich'te öldü.

ŞEYDA ÖZTÜRK, 1972'de doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde başladığı öğrenimine Viyana Üniversitesi Felsefe ve İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümlerinde devam etti. YKY *Cogito* dergisi ve Cogito düşünce kitapları serisi editörü. Makale ve kitap çevirisi yapıyor. Türkçeye çevirdiği kitaplardan bazıları: Theodor W. Adorno (*Rüya Kayıtları*, 2008; *Sahicilik Jargonu*, 2012), Philip Roth (*Öfke*, 2012), Paul Theroux (*Sivrisinek Sahili*, 2006).

İçindekiler

Giriş 11
Körelme 15
Ülke 41
Kunduracı Hinnerke 54
Doktor Überbein 84
II. Albrecht 134
Yüce görev 175
Imma 199
İfa 308
Gül ağacı 375

Giriş

Albrecht Caddesi'nde, Albrecht Meydanı'yla Eski Saray'ı, tüfekli piyade alayının kışlasına bağlayan anayol üzerindeyiz – hafta içi, öğle saatleri, yılın herhangi bir mevsimi. Hava iyi, ılık. Yağmur yağmıyor ama gökyüzü kapalı; baştan sona açık gri renkte, alışılageldiği üzere kasvetli; caddeye düşen donuk ve ciddi ışık hiçbir gizeme, insanı tuhaf hissettirecek hiçbir şeye olanak bırakmıyor. Kentin pek de hareketli olmayan havasına uygun biçimde trafik az, gürültü ve kalabalık da pek fazla değil. Tramvaylar raylar üzerinde ilerliyor, bir-iki fayton geçiyor, kaldırım boyunca çevre halkından birkaç kişi yürüyor – sıradan insanlar, yolu oradan geçenler, avam tabakası, halk. – Elleri gri paltolarının verev kesimli ceplerinde iki subay, bir general ve bir teğmen birbirine doğru yürüyor. General saray tarafından, teğmen de kışlaların olduğu taraftan geliyor. Teğmen oldukça genç, bıyıkları henüz terlememiş, çocuk sayılacak yaşta. Dar omuzları, koyu renk saçları ve bu yörede pek sık görülen geniş elmacıkkemikleri, mavi ve biraz da yorgun bakan gözleri, ince hatlı ama vakur bir çehresi var. General'in saçları kar beyazı, uzun boylu ve geniş omuzlu, her haliyle emir vermeye alışkın bir görünüm sergiliyor. Kaşları pamuğu andırıyor, bıyığıysa ağzının kenarından çenesine kadar

uzanıyor. Yavaş ve güçlü adımlarla ilerliyor, kılıcı asfaltın üzerinde şakırdıyor, miğferindeki tüy rüzgârda uçuşuyor ve her adımında paltosunun büyük kırmızı klapası yavaşça yukarı aşağı dalgalanıyor. – İşte böyle birbirlerine doğru ilerliyorlar. Bundan herhangi bir pürüz çıkar mı? Mümkün değil. Her gözlemci, bu karşılaşmanın doğal gidişatını net biçimde öngörebilir. İşte yaşlıyla gencin, emrin ve itaatin, ömür boyu hizmetin ve uysal acemiliğin karşılaşması, işte bükülmez bir hiyerarşik uçurum, işte kurallar. Her şey doğal akışında devam etsin! – Peki bunun yerine ne oluyor? Aşağıdaki şaşırtıcı, utandırıcı, büyüleyici, doğal düzeni altüst edici sahne gerçekleşiyor. Genç teğmenin yaklaştığını gören General, şaşırtıcı bir tutumla duruşunu değiştiriyor. Sırtını dikleştiriyor ama aynı zamanda da küçülmüş gibi görünüyor. Gösterişli tavrını, tabiri caizse, ani bir darbeyle hafifletiyor, kılıcını şakırdatmayı kesiyor ve yüzünde huysuz ve mahcup bir ifade belirirken belli ki gözlerini nereye çevireceğine karar veremiyor; gözlerini pamuğu andıran kaşlarının altından hemen önünde uzanan asfalta dikerek bu gerçeği gizlemeye çalışıyor. Genç teğmen de dikkatli gözlemcileri yanıltarak utandırıyor, ama ne gariptir ki, durumunu zarafetle ve disiplinle saklamak bakımından ak saçlı General'den daha başarılı. Dudaklarının kenarındaki gerginlik alçakgönüllü ve ılımlı bir gülümsemeye dönüşüyor, gözlerini sessiz ve temkinli bir serinkanlılıkla ve görünüşe göre pek de çaba harcamadan General'in omzunun üzerinden ileriye dikiyor. Artık birbirlerinin üç adım ötesindeler. Ve genç teğmen, kendinden beklenen selamı vermek yerine, başını hafifçe geriye atarken, sağ elini – dikkatinizi çekerim, sadece sağ elini– paltosunun cebinden çıkarıyor ve o beyaz eldivenli eliyle cesaretlendirici ve lütfeden hafif bir hareket yapıyor, avucu yukarı bakacak şekilde parmaklarını açıyor, o kadar. Kolları iki ya-

nında bu işareti bekleyen General'se elini miğferine götürüyor, kenara çekiliyor, kaldırımda ona yer açmak istermiş gibi, yarım daire çizerek eğiliyor ve dürüst, mütevazı bakışlarla, yüzü al al, Teğmen'i selamlıyor: Bunun üzerine Teğmen, elini şapkasına götürerek, üstü olan subayın saygı dolu selamını karşılıyor, bütün çehresini değiştiren çocuksu bir lütufla selama karşılık veriyor – ve yoluna devam ediyor.

Bir mucize! İnanılmaz bir sahne. Yoluna devam ediyor. İnsanlar ona bakıyor ama o kimseye bakmıyor, gözlerin üzerinde olduğunu bilen bir kadın gibi, kalabalığın arasından dosdoğru önüne bakıyor. İnsanlar onu selamlıyor: Selamları, içten ama mesafeli bir edayla karşılıyor. Görünüşe göre yürürken zorlanıyor; sanki bacaklarını kullanmaya pek alışkın değilmiş ya da bütün ilginin üzerinde olması onu rahatsız ediyormuş gibi kesik kesik ve tedirgin bir yürüyüşü var; hatta öyle ki ara sıra topallar gibi bile oluyor. Bir polis memuru esas duruşa geçiyor, bir dükkândan çıkan zarif bir kadın gülümseyerek reverans yapıyor. İnsanlar ona bakmak için başlarını çeviriyor, birbirlerini dürterek gözlerini ona dikiyor ve adını fısıldıyorlar...

Adı, Klaus Heinrich; II. Albrecht'in erkek kardeşi ve tahtın ikinci veliahdı. İşte gidiyor, hâlâ görüş alanı dahilinde. Herkes onu tanısa da, insanların arasında bir yabancı gibi ilerliyor, kalabalığın arasında yürüse de, etrafı boşlukla çevrili sanki. Issız yoluna devam ediyor ve dar omuzlarında asaletinin ağır yükünü taşıyor.

Körelme

Grandüşes Dorothea'nın Grimmburg'da ikinci kez bir prens dünyaya getirdiği haberi, modern çağın çeşitli haberleşme araçları vasıtasıyla saraya ulaştığında top atışları yapıldı. Askeriye tarafından "Kale"nin surlarından yapılan yetmiş iki pare top atışı, kentte ve kenti çevreleyen kırsal bölgede yankılandı. Top atışı seremonisinden hemen sonra, itfaiye de, aşağı kalmamak için, kenti top atışlarıyla selamlamaya başladı; ama her bir atıştan sonra uzun fasılalar verildiği için, itfaiyenin top atışları halk arasında büyük sevinç yarattı.

Grimmburg, ağaçlık bir tepeden, eğimli kurşuni çatıları evlerin önünden akan nehirde yansılanan ve başkentten kâr amacı gütmeyen bir banliyö treniyle yarım saatte ulaşılan aynı adlı göz alıcı kasabaya bakıyordu. Hanedanın atası olan uçbeyi Klaus Grimmbart tarafından zor koşullara rağmen inşa ettirilen, inşa edildiği günden beri birçok kez güçlendirilip restore edilen, değişen zamanların modasına göre elden geçirilen, sürekli içinde yaşanabilir durumda tutulan ve hükümdarlığın ana sarayı olan şato, hanedanın beşiği olarak burada yükseliyordu. Zira uçbeyliğinin soyundan gelen herkesin; baştaki çiftin bütün çocuklarının orada doğması, saray kuralı olduğu kadar bir gelenekti de. Bu gelenek göz ardı edile-

mezdi. Ülkenin, bu geleneği gülünç bulsa da, omuzlarını silkerek ona uyan açık görüşlü ve inançsız hükümdarları da olmuştu. Makul ve çağa uygun olsun olmasın, geleneği terk etmek için artık çok geçti: Bir şekilde kendini ispat edebilmiş hürmete şayan bir alışkanlık, mecbur kalınmadıkça neden terk edilsin ki? Halk, bu geleneğin bir hikmeti olduğuna inanıyordu. On beş nesil boyunca baştaki hükümdarların çocukları şu veya bu nedenden dolayı, o da sadece iki kez, başka bir sarayda dünyaya gelmişti: İkisi de acınacak halde ve korkunç biçimde ölmüştü. Ama Tövbekâr Heinrich ve Gaddar Johann'la güzel ve gururlu kız kardeşlerinden, Grandük'ün babası Albrecht'e ve Grandük'ün kendisi III. Johannes Albrecht'e kadar ülkenin bütün hükümranları ve onların kardeşleri burada doğmuştu; bundan altı yıl önce de Dorothea, ilk oğlu olan veliahdı yine burada doğurmuştu...

Saygın olduğu kadar huzurlu da olan esas saray, ayrıca bir sığınak görevi görüyordu. Odalarının serinliği ve civarındaki gölgeliklerin cazibesi nedeniyle yazlık rezidans olarak da seviliyor, hatta resmî ama keyifli Hollerbrunn'a bile tercih ediliyordu. Kasabadan şatoya, yıkık dökük evler ve çatlaklarla dolu bir duvar arasından, kaldırım taşları oldukça kötü durumda olan bir yokuştan tırmanıp muazzam cümle kapılarından geçerek, tam ortasında Klaus Grimmbart'ın bir heykelinin bulunduğu şato avlusunun girişindeki çok eski hana ve konukevine kadar uzanan yol ne kadar göz alıcı olsa da yorucuydu. Ama sarayın bulunduğu tepenin sırtında oldukça iyi durumda bulunan bir park uzanıyordu; parkta, arabayla gezinti yapmak ve huzurlu yürüyüşlere çıkmak için ideal fırsatlar sunan ormanlık ve hafif tümsekli araziye çıkan gezinti yolları vardı.

Şatonun içiyse en son III. Johann Albrecht'in hükümdarlığının başında, maliyeti dillere destan etraflı bir

yenileme ve güzelleştirme çalışmasına sahne olmuştu. Oturma odalarının mobilyaları hem gösterişli hem de rahat bir tarzda yenilenmiş, "Adalet Salonu"ndaki arma levhaları, orijinal kalıplar model alınarak eski haline getirilmişti. Tonozlu tavanlardaki karmaşık ve devingen desenlerin parlak ve canlı yaldızları göz alıyordu; bütün odaların zeminine parke döşenmiş ve hem büyük hem de küçük yemek odalarının duvarları, seçkin bir akademisyen olan Profesör Lindemann'ın devasa tablolarıyla süslenmişti; bu tablolarda hükümdar ailesinin tarihinden sahneler, modern akımların kıpır kıpır eğilimlerine mesafeli ve onlardan bihaber bir yaklaşımla, net ve kusursuz bir tarzda resmedilmişti. Hiçbir eksik yoktu. Şatonun eski bacaları ve kat kat yuvarlak borularıyla tavana kadar uzanan rengârenk sobaları artık kullanılacak durumda olmadığından, şatonun kış aylarında da kullanılma olasılığı göz önünde bulundurularak antrasit sobaları kurulmuştu.

Fakat yetmiş iki pare top atışı yapıldığı gün, yılın en güzel mevsimine, ilkbaharın son demlerine, yazın başlangıcına, haziran başına, Paskalya'dan sonraki yedinci güne denk gelmişti. Günün erken saatlerinde, doğumun sabaha karşı başladığı, kendisine telgrafla bildirilen Johann Albrecht saat sekizde Grimmburg Tren İstasyonu'nda üç ya da dört yüksek rütbeli kişi –belediye başkanı, yargıç, bölge papazı ve kasaba doktoru– tarafından tebriklerle karşılandı ve arabasıyla hemen şatoya doğru yola çıktı. Grandük'e Devlet Bakanı Dr. Baron Knobelsdorff ile Piyade Alayı İkinci Komutanı Kont Schmettern eşlik ediyordu. Kısa bir süre sonra iki veya üç bakan daha ana saraya vardı; Yüksek Kilise Meclisi Başkanı ve Saray Vaizi Dom Wislizenus, sarayda görevli yüksek rütbeli memurlar ve henüz gençlik çağında olan emir eri Yüzbaşı von Lichterloh. Grandük'ün özel doktoru General Dr.

Eschrich müstakbel annenin gözetimini üstlenmiş olmasına rağmen, Johann Albrecht, Dr. Sammet diye genç, üstüne üstlük bir de Yahudi kökenli olan kasaba hekiminden kendisine eşlik ederek şatoya gelmesi talebinde bulunma fikrine kapılmıştı. İşi başından aşkın olan ve böylesi bir ayrıcalığın kendine bahşedilmesini hiç beklemeyen mütevazı, çalışkan ve ciddi adam defalarca, "Memnuniyetle, memnuniyetle," diye kekelemiş ve bu hali, müstehzi gülümsemelerle karşılanmıştı.

Grandüşes'in yatak odası, sarayın birinci katında, penceresi ormanların, dağların ve nehrin kıvrımlarının muhteşem manzarasına bakan, parlak renkli duvarları baştan başa hükümdarlığın eski günlerinde o odada kalmış olan Kraliyet gelinlerinin madalyon şekilli çerçevelerdeki portreleriyle süslenmiş, beş köşeli "özel gelin odası"ydı. Dorothea odadaki yatakta yatıyordu, yatağın ayakucuna bağlanmış enli ve sağlam bir parça şeride ata binmecilik oynayan bir çocuk gibi sımsıkı tutunmuştu ve güzel, çekici bedeni sarsılıyordu. Küçük, zarif elleri olan ve yuvarlak kalın camlı gözlüğünün ardında kahverengi gözleri esrarengiz bir biçimde parıldayan yumuşak huylu ve tecrübeli Ebe Gnadebusch, Gransdüşes'e yardımcı olmak için konuşuyordu:

"Daha sıkı... Daha sıkı, Majesteleri! Çabucak olup bitecek... Çok kolay olacak... İkinci kez... Bu hiçbir şey değil... Sakinleşin: Bacaklarınızı ayırın... Çenenizi sürekli göğsünüze bastırın..."

Ebe gibi beyaz bir elbise giymiş olan bir hastabakıcı da yardım ediyor, ıkınma aralarında elindeki taslarla ve sargı bezleriyle ses çıkarmadan dolanıp duruyordu. Koyu tenli, kır sakallı ve sol gözüne inme inmiş gibi görünen doktorsa doğumu gözlemliyordu. Ameliyat önlüğünü, genel cerrah üniformasının üzerine geçirmişti. Bir burjuvanınkinden farksız dış görünüşüyle etli butlu ve astımlı

bir hanım olan, bununla birlikte saray balolarında göğüs dekoltesini cömertçe sergilemekten de geri kalmayan Dorothea'nın sadık başnedimesi Barones von Schulenburg-Tressen, doğumun devam edip etmediğini teyit etmek için arada bir özel odaya göz atıyordu. Hanımının elini öptü ve birkaç zayıf nedimenin Grandüşes'in vazife başında bulunan mabeyincisi Kont Windisch'le gevezelik ettiği yandaki odaya geçti. – Keten önlüğü bir domino gibi frakının üzerine geçirmiş olan Dr. Sammet, lavabonun yanında alçakgönüllü ve dikkatli bir tutumla bekliyordu.

Johann Albrecht, insanı çalışmanın yanı sıra tefekküre de davet eden ve "özel gelin odası"yla arasında makyaj odası adı verilen yer ile bir geçit salonu bulunan kubbeli odadaydı. Heybetli kitap raflarına yatık dizilmiş ve şatonun tarihini anlatan çok sayıda elyazması yapraklardan dolayı bu oda, kütüphane adıyla anılıyordu. Oda yazışma odası olarak düzenlenmişti. Duvarlardaki rafları yerküre modelleri süslüyordu. Açık olan cumbalı pencereden içeri tepelerden gelen sert rüzgâr esiyordu. Grandük, çay servis edilmesini istemişti; şahsi uşağı Prahl'ın bizzat getirdiği çay takımı yazı masasının üzerinde unutulmuş duruyor, Johann Albrecht huzursuz ve gergin bir halde odanın bir köşesinden diğerine volta atıyordu. Adımlarına parlak çizmelerinin aralıksız gıcırtısı eşlik ediyordu. Yaveri von Lichterloh neredeyse bomboş olan geçit salonunda sabırla beklerken, bir yandan da Grandük'ün çizmelerinin çıkardığı sesi dinliyordu.

Bakanlar, ikinci komutan, Saray Vaizi ve saray memurları, toplamda dokuz veya on bey, yüksek giriş katındaki kabul odalarında bekliyorlardı. Lindemann tabloları arasında bayrak ve tüfek aranjmanlarının asılı olduğu büyük ve küçük ziyafet salonu arasında volta atıyor, başlarının üzerinde parlak renkli kemerler oluşturacak şe-

kilde birleşen, ağaç gövdelerini andıran sütunlara yaslanıyor, tavana kadar uzanan dar pencerelerin önünde durmuş, kurşunlu camların arasından aşağıdaki nehre ve kasabaya bakıyor, duvarlar boyunca dizilmiş taş banklara veya gotik tarzdaki üst kısımlarını gülünecek derecede küçük, kamburu çıkmış taştan çocuk figürlerinin taşıdığı şöminelerin önündeki sandalyelerde oturuyorlardı. Parlak gün ışığı üniformalardaki altın sırmaları, vatkalı omuzlardaki nişanları, yüksek rütbelilerin pantolonlarındaki dore şeritleri ışıldatıyordu.

Sohbet pek de iyi ilerlemiyordu. Üç köşeli şapkalar ve beyaz eldivenli eller sürekli, kasılarak açılan ağızları kapatmak için kaldırılıyordu. Hemen herkesin gözü yaşlıydı. Birçoğu kahvaltı etmeye bile fırsat bulamamıştı. Bazıları askerî hekim General Eschrich'in acil durumlar için orada bıraktığı ameliyat aletlerini ve deri kaplı yuvarlak kloroform kavanozunu çekinceyle inceleyerek oyalanıyordu. Kahverengi peruğu, altın çerçeveli kelebekgözlüğü ve uzun, sararmış tırnakları, titrek hareketleriyle yapılı bir adam olan Yüksek Saray Mareşali von Bühl zu Bühl, o aceleci ve sarsak tavırlarıyla çok sayıda anekdot anlattıktan sonra bir koltuğa oturmuş, gözleri açıkken uyuklama –ortamın ciddiyetini hiçbir şekilde tehlikeye atmadan, sabit bakışlarını ve tetikte duruşunu koruyarak zaman ve mekân bilincini kaybetme– yeteneğinden istifade ediyordu.

Maliye ve Tarım Bakanı Dr. von Schröder o gün Devlet Bakanı, İçişleri, Dışişleri ve Grandük'ün Sarayından Sorumlu Bakan Dr. Baron Knobelsdorff'la sohbet etmişti. Sanat üzerine bir gözlemle başlayıp finansal ve ekonomik meselelerle devam eden, yüksek rütbeli bir saray memurunun adının bir nebze küçümsemeyle zikredildiği ve en soylu kişiliklerden bile bahsedilen, konudan konuya atlanan bir hoşbeşti. Sohbet başladığında iki

adam, büyük ziyafet salonundaki tablolardan birinin önünde, şapka tutan ellerini arkalarında kavuşturarak duruyor ve her biri, söylediğinden daha fazlasını aklından geçiriyordu. Maliye Bakanı, "Peki bu? Nedir bu? Ne oluyor burada? Ekselansları bu konularda çok bilgili..." dedi.

"Sadece yüzeysel olarak. Roma İmparatoru'nun[1] yeğeni olan iki hanedan prensinin tımar ihsan töreni. Ekselansları'nın da görebileceği üzere, iki genç adam diz çökmüş ve büyük bir merasimle İmparator'un kılıcı üzerine ant içiyorlar."

"Güzel, olağanüstü güzel. Şu renklere bakın! Baş döndürücü. Prenslerin ne kadar güzel sarı saçları var! Ya İmparator... Aynı kitaplarda tasvir edildiği gibi! Evet, şu Lindemann, kendisine bahşedilen bütün övgüleri hak ediyor."

"Kesinlikle! Bahşedilmiş olanların hepsini hak etmiş."

Ak sakallı, uzun boylu, beyaz burnunun üzerinde ince altın çerçeveli bir gözlük taşıyan, midesinin hemen altından öne çıkan küçük bir göbeği ve ceketinin kolalı yakasından taşan kalın ve kısa bir boynu olan Dr. von Schröder, Baron'la sohbet ederken arada bir kapıldığı çekinme duygusunun da etkisiyle, gözlerini hiç ayırmadığı tabloya biraz şüpheyle bakıyordu. Şu Knobelsdorff, bu pek sevilen ve göklere çıkarılan memur, pek esrarengiz bir adamdı... Bazen yorumları, verdiği karşılıklar tanımlanması zor bir ironi tınısı taşırdı. Çok seyahat etmişti, dünyanın her köşesini bilirdi, birçok konu hakkında bilgisi vardı ve ilgi alanları şaşırtıcı ve sınırsızdı. Yine de

1. Roma imparatoru ile kastedilen, Kutsal Roma-Germen imparatorudur. Thomas Mann'ın burada yaptığı tablo tasviri, Ortaçağ'a özgü feodal hukuk ilişkileriyle Orta Avrupa'da 1806'ya dek hüküm sürmüş Kutsal Roma Germen İmparatorluğu fikrini bir araya getirerek hanedanın politik ve kültürel açıdan çağdışı kaldığı söylenebilecek bir geleneğinin altını çizmektedir.

dürüst bir adamdı. Herr von Schröder onu tam olarak çözmüş sayılmazdı. İnsan onunla ne kadar aynı fikirde olsa da, onu gerçekten anladığını hissetmesi mümkün olmazdı. Görüşleri gizemli bir ihtiyatla, yargıları, insanın onay mı yoksa horgörü mü içerdiğini kestiremediği bir hoşgörüyle doluydu. Ama en şüphe uyandıran yanı, gülüşüydü; ağzın iştirak etmediği, gözlerinin kenarındaki kırışıklıklardan kaynaklanır gibi görünen ya da yıllar boyunca bu kırışıklıkların oluşmasına neden olmuş olan bir "göz gülüşü"... Baron Knobelsdorff, Maliye Bakanı'ndan daha gençti; o zamanlar en güzel yıllarını yaşıyordu, ama dikkatle düzeltilmiş bıyığı ve hafifçe ortadan ayrılmış saçları ağarmaya başlamıştı – ayrıca, bodur, kısa boyunlu ve sırmaları eteklerine kadar uzanan üniformasının yakasından bunaldığını açıkça belli eden bir adamdı. Herr von Schröder'i kısa bir süreliğine kafa karışıklığıyla baş başa bıraktıktan sonra konuşmaya devam etti: "Bu meşhur adamın rütbelerle ve unvanlarla yetinmesi, saray hazinesinin övgüye değer yönetiminin de çıkarına olurdu tabii... Bütün bu enfes sanat eserleri kabaca kaça mal olmuştur acaba?"

Herr von Schröder tekrar canlandı. Baron'u anlama, onunla samimi ve gizli bir görüş birliği içinde olma arzusu ve umudu onu heyecanlandırmıştı.

Salonlar arası gezintiye devam etmek üzere arkasını dönerken, "Ben de tam bunu düşünüyordum!" dedi. "Ekselansları soruyu ağzımdan aldılar. Bu 'tımar ihsanı' için ne kadar ödenmiştir? Bu duvarlardaki renk cümbüşü için peki? Zira, altı yıl önceki saray restorasyonu bir milyona mal olmuştu."

"Yanlış hesaplanmıştır!"

"Tamı tamına! Miktar, şurada kendini o rahat katalepsiye bırakmış olan Saray Yüksek Mareşali von Bühl zu Bühl tarafından denetlenmiş ve onaylanmış, Saray Hazi-

nesinden Sorumlu Kont Trümmerhauff tarafından da denetlenmiş, onaylanmış ve ödenmişti..."

"Ödendi mi, borca mı yazıldı?"

"İkisinden biri! ... Bu miktar, diyorum, bir fona borç olarak geçirilmişti..."

"Tek kelimeyle, Grandük'ün varlık yönetimi fonuna."

"Ekselansları bu söylediklerinin ne anlama geldiğini benim kadar iyi biliyorlardır. Hayır, bu kanımı donduruyor... Pinti ya da hastalık hastası olmadığım hususunda yemin edebilirim, ama mevcut durum karşısında bir milyonun tereddütsüz sokağa atılması kanımı donduruyor – ne için? Bir hiç için, güzel bir heves için, bebeklerin dünyaya getirilmesi gereken aile sarayının güzelleştirilmesi için..."

Herr von Knobelsdorff güldü: "Evet, Tanrım, romantizm lükstür, hem de pahalı bir lüks. Ekselansları, sizinle aynı fikirdeyim – şüphesiz. Ama unutmayınız ki, nihayetinde krallığın ekonomisinin içinde bulunduğu berbat durumun nedeni de bu romantik lüks merakıdır. Bu talihsizliğin esas nedeni, hükümdarların çiftçi ailesi olması; tek sermayeleri toprak ve arazi, gelirleri de tarımdan elde ettikleri kâr. Bugünlerde... Bugüne değin sanayi ve finans işine girme konusunda kararsız kaldılar. Esef verici bir inatçılıkla sadakat ve haysiyet gibi birtakım modası geçmiş ve ideolojik ilkelere kapılmış gidiyorlar. Kraliyet'in malvarlıkları önündeki engel –feragat edilmemek koşuluyla miras bırakılmış– sadakat. Avantajlı mülkiyet geçişleri yasaklanmış. Ekonomiyi iyileştirme amacıyla kredi tedarik etme olan ipotek işlemini uygunsuz buluyorlar. Yönetimin önüne, iş fırsatlarından serbestçe istifade edilmesi konusunda –haysiyet adına– ciddi engeller koyulmuş. Affedersiniz ama öyle değil mi? Ben size basit doğruları aktarıyorum. Bunlar gibi adabımuaşeret kurallarını bu kadar çok gözetenler elbette ki

daha az inatçı ve ideallerine bağlı işadamlarının emek satın alma gücüyle ve serbest girişimleriyle baş edemez. Bu fuzuli lüks karşısında, güzel bir şömine için bir milyonun, Ekselansları'nın ifadesiyle, gözden çıkarılmasının ne önemi var? Bir tek bununla kalmış olsa neyse! Ama epey haysiyetli bir saray maiyetinin düzenli harcamalarını karşılamak durumundayız. Bütün o sarayların ve bahçelerinin bakımı sağlanmalı, Hollerbrunn, Monbrillant, Jägerpreis, değil mi? İnzivaya çekildikleri şato, Delphinenort, sülün çiftliği ve diğerleri... Zegenhaus Şatosu ile Haderstein enkazını unuttum... Bir de Eski Saray... Bunlara pek iyi bakılmıyor ama hepsi de birer masraf kalemi... Saray Tiyatrosu, Resim Galerisi ve Kütüphane'nin bakımının yapılması gerekiyor. Yüzlerce hizmetlinin aylığı ödeniyor – bunları ödemek hukuki olarak zorunlu değil ama sadakat ve haysiyet nedeniyle ödeniyor. Grandük'ün son sel felaketinde nasıl soylu davrandığını hatırlayın... Ama ne biçim bir lakırdı bu benimki!"

"Siz Ekselansları'nın," dedi Maliye Bakanı, "benim karşı çıkacağımı düşündüğünüz bir konuşma; oysa bu söylediklerniz, beni destekliyor. – Sevgili Baron," –Herr Schröder burada elini kalbine götürdü– "benim görüşüm, *sadık* görüşüm konusunda ikimiz arasında herhangi bir yanlış anlamanın söz konusu olmadığına eminim. Kral yanlış yapamaz... En asil insan, her türden suçlamadan muaftır. Ama burada bir temerrüt ... ah, iki anlamlı bir sözcük bu! ... bir temerrüt söz konusu ve ben bu temerrüdü hiç çekinmeden Kont Trümmerhauff'a atfedebilirim. Seleflerinin, sarayın gerçek maddi durumunu hükümdarlardan gizlemeleri, onların döneminde normaldi ve bu nedenle affedilebilirler. Ama Kont Trümmerhauff'un davranışı artık mazur görülemez. Saray hazinesinden sorumlu kişi konumu itibarıyla hâkim ... vurdumduymazlığı frenlemekle yükümlü olduğunu görme-

liydi; bugün de Majesteleri'ni hiç sakınmadan yönlendirmek onun yükümlülüğündedir..."

Herr Knobelsdorff kaşlarını kaldırarak güldü.

"Gerçekten mi?" dedi. "Yani Ekselansları, Kont'un bu amaçla bu göreve atandığını mı düşünüyorlar? Bense, bense görevi hakkındaki düşüncelerinizi ona sunduğunuzda, bu soylu adamın yaşadığı haklı şaşkınlığı hayal edebiliyorum. Hayır, hayır!.. Ekselansları bu atamanın, Majestelerinin, herkesten önce atanan kişinin gözetmesi gereken arzularının kasıtlı bir ifadesi olduğu yanılsamasına kapılmamalı. Bu atamanın anlamı sadece, 'hiçbir şey bilmiyorum' demek değildir; aynı zamanda, 'hiçbir şey bilmek istemiyorum'dur da. Hem salt göstermelik biri olup hem de bunu kavrayacak kadar akıllı olabilir insan... Ayrıca... açıkçası... hepimiz kavramış durumdayız. Ve hepimizi rahatlatan tek bir şey var: Dünyada, Majestelerinden başka, kendisine borçlarından bahsetmenin ölümcül sonuçlar doğuracağı bir hükümdar daha yok. Efendimizin, bu türden patavatsız sözleri daha dile getirilemeden susturacak bir tarafı var..."

"Çok doğru, çok doğru," dedi Herr von Schröder. İçini çekti ve düşünceli bir edayla şapkasının tüylü süsünü okşadı. İki adam, ucu sivri kemerleri arasından kasabanın göründüğü, dar bir taş koridora, bir tür galeriye bakan, ferah bir nişin içindeki yüksek bir cumbada birbirlerine yarı dönük oturuyorlardı. Herr von Schröder devam etti:

"Sorularımı yanıtlıyorsunuz, Baron, benimle karşıt fikirdeymişsiniz gibi görünüyorsunuz, oysa söylediklerinizin aslında benimkilerden çok daha şüpheci ve keskin."

Herr von Knobelsdorff söylenenleri kabul ettiğini gösteren belli bir jest yaparak sessiz kaldı.

Maliye Bakanı, "Olabilir," dedi ve kederle başını aşağıya, şapkasına doğru salladı. "Ekselansları haklı olabilirler. Belki de hepimiz suçluyuz, bizler ve seleflerimiz.

Ama bu gidişata bir son verilmesi gerekiyordu. Aslına bakarsanız Baron, bir keresinde, bundan yaklaşık on yıl önce, sarayın mali durumunu tamamen düzeltmek –ya da isterseniz biz buna iyileştirme diyelim– için bir fırsat çıktı. Bu fırsat kaçırıldı. Birbirimizi anlıyoruz. O zamanlar Grandük, gayet çekici bir erkek olarak, makul bir açıdan bakıldığında muhteşem denebilecek bir evlilikle durumu düzeltme şansına sahipti. Bunun yerine... benim kişisel hislerimin bir önemi yok elbette... ama bütün ülkede çeyizin miktarı dile getirilirken yakılan ağıtları hiçbir zaman unutmayacağım..."

"Grandüşes," dedi Herr von Knobelsdorff, bunu söylerken gözlerinin kenarındaki kırışıklıklar neredeyse tamamen kaybolmuştu, "şimdiye kadar gördüğüm en güzel kadınlardan biri."

"Ekselansları'ndan beklenecek bir yanıt. Estetik bir yanıt. Majesteleri, kardeşi Lambert gibi Saray Balesi'nin bir üyesini seçmiş olsaydı bile uygun kaçacak bir yanıt."

"Ah, böyle bir tehlike söz konusu bile değildi. Efendimiz bu konularda oldukça müşkülpesent, bunu açıkça gördük. İhtiyaçları konusunda her zaman, Prens Lambert'in yaşamı boyunca gösterdiği zevksizliğin tam zıddı bir tavır sergilemiştir. Evlenmeye çok geç yaşta karar verdi. Herkes, birinci dereceden bir veliahttan umudu kesmişti. İyi ya da kötü Prens Lambert'e bel bağlamışlardı ki, onun da... tahta çıkmaya hiç uygun olmadığı konusunda hemfikiriz. Tahta çıktıktan birkaç hafta sonra Johann Albrecht, Prenses Dorothea'yla tanıştı, 'Ya o ya da hiç kimse!' dedi ve Grandüklük'ün hanımefendisi belli oldu. Çeyiz miktarı duyurulduğunda insanların yüzünde beliren düşünceli ifadeden bahsettiniz – ama aynı zamanda ülkenin bütününe hâkim olan kutlama havasından bahsetmeyi unuttunuz. Şüphesiz ki Prenses fakirdi. Ama güzellik, *böylesi* bir güzellik, insanı mutlu eden bir

kudret değil midir? Takdim ediliş ânı unutulmazdı! Gülümsemesiyle kendini seyreden kalabalıklara yönelir yönelmez onların kalbini kazandı. Ekselansları, halkın idealizmine olan inancını bir kez daha dile getirmeme izin versinler. Halk, kendini yöneten kişilerde en iyi, en soylu yönünün, rüyalarının, ruhu diyebileceğimiz şeyin temsil edilmesini bekler; cebindeki paranın değil. Bunları temsil etmek için başkaları var...."

"Yok. Bizde böyle insanlar yok."

"O zaman çok kötü. Ama esas mesele şu ki, Dorothea bize bir veliaht sundu..."

"Tanrı ona hesap işinden anlama yeteneği bahşetsin."

"Katılıyorum."

İki bakanın sohbeti bu noktada sona erdi. Daha doğrusu, Yaver von Lichterloh'un müjdeli doğum haberini duyurmasıyla kesintiye uğradı. Küçük ziyafet salonunda bir hareketlenme oldu ve bütün beyler bir anda orada toplandı. Büyük oyma kapılardan biri hızla açıldı ve Yaver, büyük salonda belirdi. Yüzü kızarmıştı; mavi asker gözleri, yukarı doğru kalkık, sarı bir sakalı vardı, yakasında simli işlemeler vardı. Ölesiye sıkıcı bir durumdan kurtarılmış ve iyi bir haber vermek üzere olan bir adam gibi heyecanlı ve biraz da kendinden geçmiş bir halde, durumun olağanüstülüğünün de farkında olarak, adabımuaşeret kurallarını cesurca görmezden geldi. Dirseklerini iki yana açıp kılıcının kabzasını neredeyse göğsüne kadar kaldırarak kalabalığı neşeyle selamladı ve sevinçli bir çığlıkla, "İzninizle duyuruyorum: Bir prens!" diye bağırdı.

İkinci Komutan Kont Schmettern, "*A la bonne heure*,"[1] dedi.

Yüksek Saray Mareşali von Bühl zu Bühl o sarsak

1. (Fr.) Tam zamanında.

tavrıyla, "Sevindirici, çok sevindirici, işte buna tamamen sevindirici derim," dedi; aniden bilinci yerine gelmişti.

Yüksek Kilise Meclisi Başkanı Dom Wislizenus –sinekkaydı tıraşlı, iyi giyimli bir adamdı ve bir generalin oğlu olarak ve kendi seçkinliği sayesinde oldukça genç bir yaşta bu onurlu göreve atanmıştı; siyah ipek takımının üzerinde yıldız şeklinde bir rütbe vardı– beyaz ellerini göğsünde birleştirdi ve ahenkli bir sesle, "Tanrı, Majesteleri Grandük'ü[1] kutsasın!" dedi.

Herr von Knobelsdorff gülerek, "Yüzbaşı, bu duyuruyu yaparak benim önceliklerimi ve yetki alanımı ihlal ettiğinizi unutuyorsunuz. Ben durumu en teferruatlı şekilde incelemeden, bu bebeğin bir prens mi bir prenses mi olup olmadığı açıklığa kavuşamaz," dedi.

Diğerleri bu sözlere gülerken, Herr von Lichterloh yanıt verdi: "Emredersiniz, Ekselansları! O halde, siz Ekselansları'na bu en önemli görevi yerine getirmesini rica etme şerefi bana ait..."

Bu diyalog, Devlet Bakanı'nın, Grandüklük'ün nüfus memuru da olması hasebiyle Prens'in zürriyetinin cinsiyetini kendi gözleriyle tespit etme ve resmî olarak açıklama yükümlülüğüne atıfta bulunuyordu. Herr von Knobelsdorff bu formaliteyi, yeni doğan bebeğin yıkandığı "pudra odası" adı verilen odada yerine getirdi. Ne var ki, beklediğinden daha uzun süre odada kaldı, çünkü en

1. Burada "Tanrı Majesteleri Grandük'ü kutsasın" derken, kraldan değil, yeni doğan çocuktan söz ediliyor. Bu, bir grandük tarafından yönetilen bazı Alman hanedanlarında, tahtın ilk vârisi olarak doğmayan erkek aile üyelerine yönelik hitap biçimidir. Bu grandüklüklerde, yönetimdeki grandüke hitaben "Majesteleri Kral" (ya da kısaca "Majesteleri"), veliahta "Majesteleri Grandük" denirdi. Bununla birlikte bu hitap biçimlerini birer asalet unvanı olan "kral" ya da "prens"le karıştırmamak gerekir; zira Avrupa monarşilerinin karmaşık hiyerarşisinde, grandüklüğün başındaki hükümdara her ne kadar, "Majesteleri Kral," diye hitap edilmesi gerekse de, onun asalet unvanı kral değil, grandüktür ve asalet unvanı kral olan birinden aşağı konumdadır.

başta ebeden başka kimseye sözünü etmediği üzücü bir gözlemden dolayı kafası karışmış ve odadan çıkamamıştı:

Ebe Gnadebusch ona çocuğu gösterdi, gözlüğünün kalın camları ardında gizemli bir şekilde parıldayan gözleri Devlet Bakanı'yla, bir –sadece bir– eliyle boşluğu yakalamaya çalışan bakır rengi çocuk arasında, sanki "Doğru mu?" diye sormak istermiş gibi gidip geliyordu. Doğruydu. Herr von Knobelsdorff tatmin olmuştu ve bilge kadın, çocuğu tekrar sarıp sarmaladı. Ama bunu yaparken bile bir elinin altındaki Prens'e, bir de başında duran Baron'a bakmaya devam etti, ta ki Baron'un gözlerini, görmesini istediği noktaya çekinceye kadar. Göz kenarlarındaki kırışıklıklar yok olan Baron, kaşlarını çattı, yokladı, karşılaştırdı, hissetti, iki veya üç dakika boyunca inceledi ve nihayet, "Grandük gördü mü?" diye sordu.

"Hayır, Ekselansları."

"Grandük gördüğünde," dedi Herr von Knobelsdorff, "zamanla gelişeceğini söyleyin."

Giriş katında bekleyen diğerlerine, "Sağlıklı bir prens!" diyerek haber verdi.

Ama ondan on veya on beş dakika sonra Grandük de nahoş gerçeği öğrendi – bu kaçınılmazdı ve General Doktor Eschrich için kısa ve fazlasıyla tatsız bir sahneyle, buna karşın, Grimmburg doktoru Sammet açısından, Grandük'ün nezdinde yükseldiği ve kariyerinin devamı için çok faydalı sonuçları olacak bir görüşmeyle sonuçlandı. Olanlar kısaca şöyleydi:

Johann Albrecht doğumdan sonra tekrar "Kütüphane"ye çekilmiş, daha sonra bir süre yatağın yanında karısının elini tutarak oturmuştu. Oradan, bebeğin yüksek, yarısı mavi bir ipek perdeyle örtülmüş altın kaplama beşiğinin olduğu makyaj odasına geçti ve hızla küçük oğlunun beşiğinin yanına çekiverdiği bir sandalyeye oturdu.

Ama oturmuş, uyuyan bebeği izlerken mümkün olsa kendisinden memnuniyetle gizlenilecek olan şeyi fark etti. Örtüyü aşağı çekti, yüzü karardı, kendinden önce Herr von Knobelsdorff'un yaptığı her şeyi tekrarladı; bir Ebe Gnadenbusch'a, bir hemşireye baktı –ikisi de susuyordu– gelin odasına açılan yarıaçık kapıya göz attı ve asabi adımlarla gerisingeri kütüphaneye seğirtti.

Kütüphaneye girer girmez, yazı masasının üzerinde duran gümüş bir kartal figürü olan zili çaldı, mahmuzlarını şakırdatarak odaya giren Herr von Lichterloh'a çok kısa ve soğuk bir ifadeyle, "Bana Herr Eschrich'i çağırın," dedi.

Grandük, maiyetindeki bir üyeye kızdığında, suçlu kişiyi o an bütün unvanlarından ve haysiyetinden mahrum kılıp ona salt adından başka bir şey bırakmazdı.

Yaver, topuklarını birbirine vurup mahmuzlarını tekrar şakırdatarak Grandük'ün huzurundan çekildi. Johann Albrecht hiddetle odada birkaç kez volta attı ve Herr von Lichterloh'un, çağırdığı kişiyi giriş odasına getirdiğini duyunca yazı masasına geçerek karşılama duruşuna geçti.

Orada, başı krallara yakışır biçimde yarı profil veren duruşuyla, atlas kumaşından astarlı frakını beyaz yeleğinden ayırarak arkasına çeken sol eli, kalçasının üzerinde ayakta dururken Profesör von Lindemann'ın elinden çıkmış olan portresindeki haline tıpatıp benziyordu; bu portre, "On İki Ay Salonu"nda şöminenin üzerindeki büyük aynanın yanında, Dorothea'nın portresinin karşısında asılı duruyordu ve çok sayıda röprodüksiyonu, fotoğraf ve resimli kartpostallar halinde halka dağıtılmıştı. Aradaki tek fark, portredeki Johann Albrecht, heybetli bir figür olarak resmedilmişken gerçekte ancak orta boylu bir adam olmasıydı. Saçının seyrekliği nedeniyle geniş bir alnı vardı, etrafı koyu renk halkalarla çevrili mavi

gözleri gri kaşlarının altından yorgun bir kibirle ileriye doğru bakıyordu. Halkının ayırt edici özelliği olan geniş, hatta fazlasıyla çıkık elmacıkkemikleri onda da vardı. Favorileri ve çenesinin üzerindeki küçük sakal griydi, uçları yukarı kıvrılmış bıyığı ise neredeyse tamamen ağarmıştı. Küçük ama düzgün kemerli burnunun açılmış burun deliklerinin dibinden başlayan, nadiren görülecek derinlikte iki çizgi çenesine kadar iniyordu. Pike kumaşından yeleğinin yaka bölümünde, devam ve bekayı temsil eden hanedan nişanının limoni şeridi parıldıyordu. Grandük, yeleğinin iliğine bir karanfil takmıştı.

General Doktor Eschrich yerlere kadar eğilerek odaya girdi. Ameliyat önlüğünü çıkarmıştı. Gözkapağı, gözünün üzerinde her zamankinden çok düşmüştü. Endişeli ve rahatsız görünüyordu.

Sol eli kalçasında duran Grandük, başını arkaya attı, sağ elini öne uzattı, avuç içi yukarı bakarken elini sabırsızca birkaç kez salladı.

Öfkeden titreyen bir sesle, "Bir açıklama, bir gerekçe bekliyorum Herr General Doktor," dedi. "Sorularımı yanıtlamanızı rica ediyorum. Çocuğun kolunun nesi var?"

Doktor kollarını hafifçe kaldırdı – cılız bir âcizlik ve masumiyet jesti. Şöyle dedi:

"Majesteleri lütufta bulunuyorlar... Çok talihsiz bir tesadüf. Eşiniz Majestelerinin gebeliği sırasında oluşan birtakım elverişsiz koşullar dolayısıyla..."

"Saçmalık!" Grandük o kadar sinirliydi ki, herhangi bir gerekçe duymak istemiyor, dile getirilmesini bile engelliyordu. "Size şunu hatırlatmak isterim ki, beyefendi, kendimi kaybetmiş durumdayım. Talihsiz tesadüfmüş! Sizin göreviniz talihsiz tesadüfleri engellemekti..."

General Doktor başı önünde orada duruyor ve itaatkâr bir tonla yere bakarak konuşuyordu.

"Haddim olmayarak size, en azından sorumluluğun

sadece bende olmadığını hatırlatmak isterim. Danışma Meclisi Üyesi Grasanger de –ki jinekoloji konusunda bir otoritedir– eşiniz Majestelerini muayene etti. Ama, bu durumdan hiç kimse sorumlu tutulamaz..."

"Hiç kimse ha! Ben sizi sorumlu tutma hakkını kendime veriyorum... Bana karşı yükümlü olan sizsiniz. Hamilelik sırasında yetki sizdeydi, doğumu siz yönettiniz. Sizin rütbenizden beklenecek bilgiye bel bağladım, General Doktor, sizin deneyiminize güvendim. İşte çalışkanlığınızın meyvesi... sakat bir çocuk..."

"Majesteleri lütfen merhametle şunu da göz önünde bulundursun ki..."

"Göz önünde bulundurdum! Ölçüp biçtim ve eksik buldum. Teşekkür ederim!"

General Doktor Eschrich öne doğru eğilip bu vaziyette geri geri yürüyerek oradan uzaklaştı. Bekleme odasında kıpkırmızı bir yüzle omuzlarını silkti. Grandük tekrar "Kütüphane"yi arşınlamaya başlamıştı, şimdi yalnızken insafsız, bilgilendirilmemiş ve budala haliyle kral-lara yaraşır bir hiddetle yerleri gıcırdatıyordu. Ancak, ya doktoru daha fazla küçük düşürmediği için ya da kendini herhangi bir açıklamadan mahrum bırakmış olduğu için pişmanlık duyduğundan, on dakika sonra beklenmedik bir şey gerçekleşti ve Grandük, Herr von Lichterloh aracılığıyla genç doktor Sammet'i yanına çağırtarak "Kütüphane"ye gelmesini emretti.

Doktor mesajı aldığında yine, "Memnuniyetle... Memnuniyetle..." dedi ve hatta bir parça da beti benzi attı, ama sonra takdire şayan bir biçimde kendini topladı. Saray adabına tam olarak hâkim değildi ve gerektiğinden biraz önce, daha kapıdayken reverans yaparak eğildi, öyle ki, Yaver kapıyı onun arkasından kapatamadı ve fısıldayarak biraz öne gitmesini rica etmek zorunda kaldı; ama devamında, her ne kadar konuşurken cümle-

lere tereddütlü sesler çıkararak başlama ve söylediklerini teyit etmek istermişçesine sıklıkla cümle aralarına "evet" lerini serpiştirme alışkanlığı sergilese de, kaygısız ve rahat bir tavırla orada durup tatmin edici yanıtlar verdi. Koyu sarı saçları kısacık kesilmişti; bıyığı dudaklarının kenarından sarkıyordu. Çenesi ve yanakları iyi tıraş edilmiş, hatta tıraş sırasında kesilmişti. Başını hafif yana yatırarak konuşuyordu, gri gözlerinden kurnazlık ve pratik bir uysallık akıyordu. Kanatları fazlasıyla geniş olan burnu kökenini belli ediyordu. Frakına siyah bir kravat takmıştı, parlak botları taşra modeliydi. Bir eli gümüş cepsaatinin üzerinde, dirseklerini bedenine yakın tutuyordu. Dış görünüşü dürüstlük ve tarafsızlığı yansıtıyor, insanda güven uyandırıyordu.

Grandük, ona alışılmadık biçimde merhametli bir tavırla, daha çok yaramaz bir çocuğu azarlarken aniden yumuşayarak bir başka öğrencisine dönen bir öğretmen gibi hitap etti.

"Sizi çağırttım Doktor... Yeni doğan prensin bedenindeki bu durumla ilgili olarak sizden bilgi istiyorum... Sanıyorum sizin de dikkatinizden kaçmamıştır... Bir bilmeceyle karşı karşıyayım... fazlasıyla acı veren bir bilmece... Tek kelimeyle, fikrinizi belirtmenizi rica ediyorum." Grandük duruşunu değiştirerek sözlerine, doktoru konuşmaya yüreklendiren çok zarif bir el hareketiyle son verdi.

Dr. Sammet, Grandük'ün o krallara yaraşır duruşunu tekrar almasını beklercesine onu sessizce ve dikkatle süzüyordu. Sonra şöyle dedi: "Evet, burada nadiren gerçekleşen, ama iyi bildiğimiz, tanıdık bir durumla karşı karşıyayız. Evet, aslında bu bir atrofi vakası..."

"Rica etsem... 'atrofi' mi?"

"Bağışlayın, Majesteleri. Demek istediğim güdük büyüme. Evet."

"Çok doğru. Güdük büyüme. Bu doğru. Sol eli güdük. Ama bu duyulmamış bir şey! Anlayamıyorum! Benim ailemde böyle bir şey hiç olmadı. İnsanlar bugünlerde irsiyetten bahsediyor..."

Doktor, insanların son zamanlarda irsiyetten bahsettiği haberi kendisine daha yeni ulaşmış olan, kendi dünyasında yaşayan bu buyurgan adamı tekrar süzdü. Basitçe cevapladı: "Bağışlayın, Majesteleri ama bu durumda irsiyet söz konusu olamaz."

Grandük biraz alayla,"Gerçekten mi! Kesinlikle eminsiniz bundan!" dedi. "Bu tatmin edici. Ama lütfen bana bu durumda neyin söz konusu olduğunu söyler misiniz?

"Memnuniyetle, Majesteleri. Bu sakatlığın nedeni tamamıyla mekanik. Embriyonun gelişimi sırasında oluşan mekanik bir körelme sonucunda meydana gelmiş. Bu türden sakatlıklara 'körelme oluşumları' adını veriyoruz, evet."

Grandük kaygılı bir iğrenmeyle doktorun söylediklerini dinliyordu; doktorun ağzından çıkacak bir sonraki kelimenin hassasiyetine nasıl etki edeceğinden çekindiği barizdi. Kaşları çatık, ağzı açıktı: Sakalına doğru inen iki çizgi her zamankinden daha derindi. "Körelme oluşumları..." dedi. "Ama nasıl olur... Her türden önlemin alındığına eminim..."

"Körelme oluşumları," diye yanıt verdi Dr. Sammet, "çeşitli yollarla meydana gelebilir. Ancak görece bir katiyetle söyleyebiliriz ki, bizim durumumuzda... bu durumda suçlu, amniyon."

"Rica etsem... 'Amniyon' mu?"

"Amniyon, fetüs zarlarından biridir, Majesteleri. Evet. Ve belirli durumlarda bu zarın, embriyondan ayrılma süreci sekteye uğrayabilir ve o kadar yavaş gelişir ki, bu ikisi arasındaki bağlar ve kordonlar gerilir... biz onlara

'amniyotik bağlar' deriz, evet. Bu bağlar tehlikeli olabilir; çünkü bebeğin kolunun veya bacağının tümüne dolanabilirler; örneğin bir ele can veren damarları tıkar, hatta kesebilirler. Evet."

"Aman Tanrım... kesmek mi? O halde, elin kopuk olmadığına şükretmeliyiz, öyle mi?"

"Bu olabilirdi. Evet. Ama bizim durumumuzda sadece bir büzülme ve onun sonucunda oluşan atrofiyle kalmış."

"Peki bunun anlaşılması, öngörülmesi, engellenmesi mümkün değil miydi?"

"Hayır, Majesteleri. Kesinlikle hayır. Kimseye bir suç yüklenemeyeceği kesin. Bu türden körelmeler sinsidir. Onlara karşı elimizden bir şey gelmez. Evet."

"Peki bu sakatlık tedavi edilemez mi? El böyle güdük mü kalacak?"

Dr. Sammet duraksadı; Grandük'e merhametle baktı. İhtiyatla, "Hiçbir zaman tam bir denklik olmayacak, şüphesiz," dedi. "Ama, güdük el şu anki halinden biraz daha büyüyecek, evet, kesinlikle büyüyecek.

"Peki elini kullanabilecek mi? Örneğin... atın yularını tutmak veya herkes gibi el kol hareketleri yapmak için?"

"Kullanacak... biraz... Belki çok değil. Hem son derece sağlıklı sağ eli var."

Grandük, "Çok belirgin olacak mı?" diye sordu ve endişeyle Dr. Sammet'in yüzünü inceledi. "Çok fark edilir olacak mı? Genel görünümünde çok etkili olacak mı, sizce?"

"Birçok insan," dedi Dr. Sammet kaçamak bir yanıtla, "büyük kusurlarla yaşar ve çalışır. Evet."

Grandük, arkasını dönüp odayı baştan aşağı arşınladı. Dr. Sammet saygıyla ona yol açarak kapıya doğru geriledi. Grandük sonunda yazı masasının başına geçip pozunu aldı ve şöyle dedi:

"Şimdi öğrenmek istediğimi duydum, Doktor. Raporunuz için teşekkür ederim. İşinizi biliyorsunuz, buna şüphe yok. Neden Grimmburg'da yaşıyorsunuz? Neden başkentte doktorluk yapmıyorsunuz?"

"Hâlâ gencim, Majesteleri ve başkentte uzman olarak doktorluk yapmadan önce birkaç yıl farklı alanlarda pratisyenlik yapmak, deneyim kazanmak ve araştırma yapmak istiyorum. Grimmburg gibi bir kasaba bunun için mükemmel bir fırsat sunuyor. Evet."

"Çok ciddi, çok saygıdeğer. İleride hangi uzmanlık alanına yönelmeyi düşünüyorsunuz?"

"Çocuk hastalıklarına, Majesteleri. Çocuk doktoru olmak niyetindeyim. Evet."

"Yahudi misiniz?" diye sordu Grandük başını geriye doğru atıp gözlerini kısarak.

"Evet, Majesteleri."

"Ah. – Bir soruma daha cevap verir misiniz? Kökeninizin yolunuzu tıkadığını, profesyonel kariyeriniz için bir engel oluşturduğunu hissettiniz mi hiç? 'Herkes için fırsat eşitliği' ilkesinin koşulsuzca ve sadece resmî olarak değil, özel olarak da geçerli olmasının gerekliliğine özellikle önem veren bir hükümdar olarak soruyorum bunu."

"Grandüklük'te herkesin çalışmaya hakkı vardır," yanıtını verdi Dr. Sammet. Ama bununla yetinmedi; beceriksizce ama ateşli bir tavırla dirseklerini bir çift kısa kanatmış gibi iki yanında yükseltti, birkaç tereddütlü ses çıkardı ve ölçülü ama tutkulu bir sesle ekledi: "İzninizle belirteyim ki, hiçbir eşitlik ilkesi, bir topluluğun ortak yaşamında burjuvadan asaletiyle veya haysiyetsizliğiyle ayrı düşen istisnai ve olağandışı insanlar olmasını engelleyemez. Kendisiyle avam halk arasındaki ayrımın kesin doğası üzerine dertlenmek değil, bu ayrımda esas olanın ne olduğunu görmek ve ona topluma karşı istisnai bir yükümlülük yüklediğini anlamak, bireyin görevidir.

Olağandışı gayretler karşısında olağan ve bunun sonucunda durumundan memnun çoğunluğun sahip olduğundan fazla bir saiki olan bir adam dezavantajlı değil, avantajlı konumdadır. Evet, evet," diye yanıt verdi Dr. Sammet. Bu çifte olumlama, verdiği yanıtı onaylama amacı taşıyordu.

Grandük ihtiyatla, "Güzel... fena değil, en azından hayli dikkate değer," dedi. Dr. Sammet'in sözlerini bilgilendirici ama aynı zamanda konuyla ilgisiz bulmuştu. Genç adamı şu sözlerle uğurladı: "Sevgili Doktor, vaktim kısıtlı. Size teşekkür ediyorum. Bu konuşma –üzücü nedeni bir yana– beni fazlasıyla tatmin etti. Size Üçüncü Sınıf Taçlı Albrecht Nişanı vermek benim için bir zevktir. Sizi hatırlayacağım. Teşekkürler."

Grimmburglu doktor ile Grandük arasındaki konuşma bundan ibaretti. Bu görüşmenin hemen ardından Johann Albrecht, hem kutlama yapan halkın karşısına kısa bir süreliğine çıkmak hem de sarayda görüşmelerde bulunmak üzere şatodan ayrılıp özel bir trenle başkente döndü. Akşam şatoya dönüp izleyen haftalarda orada kalması kararlaştırılmıştı.

Grimmburg'daki doğum sırasında orada bulunan ve Grandüşes'in maiyetinden olmayan herkes, iflas bayrağını çekmek üzere olan yerel demiryolu işletmesinin özel trenine kabul edilmiş, bazıları doğrudan hükümdarla beraber seyahat etmişti. Ama Grandük şatodan istasyona kapısında küçük bir altın Kraliyet tacı arması olan kahverengi saray arabalarından biriyle giderken, ona sadece Devlet Bakanı von Knobelsdorff eşlik etti. Arabanın önünde oturan piyadelerin şapkalarındaki beyaz tüyler yaz esintisiyle kıpırdaşıyordu. Johann Albrecht, yolculuk boyunca ciddi ve sessiz kaldı; endişeli ve huysuz görünüyordu. Herr von Knobelsdorff, Grandük'ün yakın çevresindeki kişilerin dahi kendisine teklifsizce hi-

tap etmesinden hoşlanmadığını bilmesine rağmen, en sonunda sessizliği bozmaya karar verdi.

"Majesteleri," dedi nazikçe, "Prens'in bedeninde fark edilen küçük anomaliyi çok ciddiye alır gibi görünüyorlar... Oysa böyle bir günde sevinç ve gururlu bir minnettarlık duymak için çok daha fazla nedeniniz var..."

"Sevgili Knobelsdorff," diye yanıtladı Johann Albrecht, biraz öfkeyle ve neredeyse ağlamaklı, "huysuzluğumu bağışlayın, benden keyifli olmamı beklemeyin. Bunun için herhangi bir neden göremiyorum. Grandüşes iyi durumda – buna şüphe yok. Ve bir erkek çocuk doğdu – bu da iyi. Ama bir atrofiyle, amniyotik bağların neden olduğu bir güdüklükle doğdu. Kimse suçlanamaz, bu bir talihsizlik; ama kimsenin mesul tutulamayacağı talihsizlikler en kötüleridir ve bir hükümdarın hali, halkında acıma duygusundan başka duygular uyandırmalıdır. Veliaht zayıf, kendisine sürekli ihtimam gösterilmeli. İki yıl önce zatülcenbi atlatmış olması bir mucizeydi ve uzun yıllar yaşaması da en az o kadar büyük bir mucize sayılacaktır. İşte Tanrı bana ikinci bir oğul bahşetti – güçlü gibi görünüyor ama tek elli doğdu. Diğer eli güdük, işe yaramaz, sakat ve onu saklamak zorunda kalacak. Ne büyük engel! Ne büyük bir ayak bağı! Sürekli dünya karşısında cesur duruşunu korumak zorunda olacak. Bu gerçeği yavaş yavaş sızdırmalıyız ki, halkın karşısına ilk çıkışında büyük bir şok yaşanmasın. Hayır, henüz buna alışamadım. Tek elli bir Prens..."

"Tek elli," dedi Herr von Knobelsdorff. "Majesteleri bu ifadeyi kasten mi iki kez kullandılar?"

"Kasten mi?"

"Kasten değildi o zaman? ... Çünkü Prens'in iki eli var ama biri güdük, tabii *istenirse* ona tek elli de denebilir."

"Yani?"

"İnsanın, Majestelerinin ikinci oğlunun değil de tacı

takacak olan prensin bu küçük sakatlıktan mustarip olması gerektiğine arzu edesi geliyor."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Majesteleri bana gülecekler ama aklıma şu Çingene kadın geldi."

"Çingene kadın mı? Lütfen devam edin, Sevgili Baron!"

"Bağışlayın, bundan yüzyıl önce Majestelerinin hanedanında bir prensin –'tek elli' bir prensin; yıllar boyunca böyle aktarılmış– doğacağı ve bu prensin gelişine alışılmadık bir vaadin de eşlik edeceği kehanetinde bulunmuş olan Çingene kadın."

Grandük, oturduğu yerde döndü ve tek kelime etmeden Herr von Knobelsdorff'un, kenarlarında ışık huzmesi şeklinde kırışıklıklar olan gözlerine baktı.

Sonra, "Çok eğlenceli!" dedi ve tekrar önüne döndü.

Herr von Knobelsdorff, "Kehanetler genelde, biraz iyi niyetli olunması koşuluyla kehanetin ışığında anlamlandırılabilecek koşulların ortaya çıkmasıyla gerçekleşir," diye devam etti. "Ve her doğru kehanetin her yere çekilebilecek biçimde ifade edilmesi, bunu daha da kolaylaştırır. 'Tek elli' – bu, tam bir kâhin tarzı. Gerçekte olan ise hafif sayılabilecek bir atrofi vakası. Ama bu kadarı bile bunu iyi bir kehanet yapar; çünkü burada benim, halkın bu kısmi isabetten yola çıkarak tüme varmasını ve kehanetin koşullu bölümünün gerçekleştiğini beyan etmesini kim engelleyebilir? Halk bunu yapacak, hemen olmasa da, kehanetin geri kalanı, esas vaat herhangi bir şekilde gerçekleştiğinde yapacak; yazılmış olanın gerçekleşmesini arzuladığı için ikiyle ikiyi toplayacak her zamanki gibi. Bunun nasıl gerçekleşeceğini bilmiyorum – Prens ikinci çocuk, tahta çıkmayacak, kaderin niyetinin ne olduğu muğlak. Ama, tek elli Prens işte doğdu – o halde bize elinden geleni bahşetsin."

İçten içe hanedanına dair tatlı hayallerle heyecanlanan Grandük sessiz kaldı.

"Şimdi, Knobelsdorff, size kızmak istemiyorum. Beni teselli etmek istiyorsunuz ve bunda başarısız da değilsiniz. Ama bizden beklenen..."

Havada uzaklardaki yüksek sevinç çığlıkları yankılanıyordu. Grimmburglular istasyonda kurulmuş kordonun arkasında koyu bir kalabalık oluşturacak şekilde toplanmıştı. Görevliler, yiyecek sunulması beklentisiyle kordonun önünde teker teker dizilmişti. Başındaki silindir şapkayı kaldırıp alnını buruşuk bir mendille silen ve bir kâğıdın üzerinde yazanları ezberleyen belediye başkanı, önlerdeydi. Johann Albrecht, zarif konuşmayı dinleyip kısaca ve nazikçe yanıtlamak için gerekli yüz ifadesini takındı: "Sevgili Başkan..." Küçük kent bayraklarla donatılmıştı, kilise çanları çalıyordu.

Başkentin bütün çanları çaldı. Gece, Kent Meclisi'nin talep etmesine bile gerek kalmadan bütün kent, kutlama için aydınlatıldı – kentin bütün bölgeleri ışığa boğulmuştu.

Ülke

Ülkenin yüzölçümü sekiz bin kilometrekare, nüfusu bir milyondu.

Güzel, sessiz, dingin bir ülkeydi. Ormanlarındaki ağaçların tepeleri hülyalı hülyalı salınır, sürülmüş tarlaları uçsuz bucaksız uzanırdı; ülkenin sanayi bölgeleriyse kaderine terk edilmiş denecek ölçüde az gelişmişti.

Tuğla ocakları, birkaç tane de tuz ve gümüş madeni vardı – hemen hemen hepsi bu kadardı. Turizm sanayisi olduğu da söylenebilirdi, ama gelişmekte olan bir sanayi olduğunu söylemek cesaret isterdi. Başkentin hemen dolaylarında topraktan fışkıran ve çekici bir kaplıca kuruluşunun merkezini oluşturan alkali pınarları, kentin bir sağlık beldesi olma iddiasının başlıca nedeniydi. Hamamlar, Ortaçağ sonunda uzaklardan gelen ziyaretçilerle dolup taşarken sonraları gözden düşmüş, başka hamamların gölgesinde kalmış ve nihayetinde unutulmuştu. Ditlinde Kaplıcası adı verilen ve lityum tuzları açısından olağanüstü zenginliğe sahip en değerli kaynak, yakın zamanlarda, III. Johann Albrecht hükümdarlığında açılmıştı; ama ısrarcı ve yeterli pazarlama yöntemleri uygulanmadığından suları henüz dünya çapında üne kavuşamamıştı. Yılda yüz bin şişe su ihraç ediliyordu – belki daha da az ama kesinlikle daha fazla değil. Ve bu suyu

kaynağında içmek üzere kente gelen pek fazla yabancı da yoktu...

Eyalet Meclisi'nde her yıl ulaşım kuruluşlarının "kıtı kıtına" tatmin edici mali sonuçları üzerine görüşmeler yapılırdı, bu görüşmelerde, yerel demiryollarının harcamalarını karşılayamayışı, banliyö trenlerinin de kâr payı verecek durumda olmayışı gibi mutlak surette elverişsiz sonuçlar ele alınırdı – bunlar, Ticaret Bakanı'nın aydınlatıcı olsa da artık yeknesaklaşmış beyanlarla ülkenin durgun ticari ve sanayi koşullarına olduğu kadar kömür kaynaklarına erişilememesine bağlayarak açıkladığı, kasvetli ama değiştirilemeyen ve yerleşmiş gerçeklerdi. Muhalefet, devletin ulaşım kurumlarının yetersiz örgütlenmiş yönetimini de nedenler arasına ekliyordu. Ama Eyalet Meclisi'nde güçlü bir muhalefet ve olumsuzlama eğilimi olduğu söylenemezdi; halkın temsilcilerinde hâkim olan haleti ruhiyesi donuk ve riyasız bir sadakatti.

Yani demiryollarının elde ettiği kâr, özel yatırımlardan elde edilen kamu gelirleri arasında kesinlikle ilk sırada değildi; bu ormanlar ve tarlalar ülkesinde, ormanlık alanlardan elde edilen gelir, uzun yıllardır ilk sıradaydı. Bu gelirlerin de azalmış, hatta korkutucu bir oranda düşmüş olması, bunun için yeterince neden olsa da, gerekçelendirmesi çok daha zor bir meseleydi.

Halk, ormanlarını seviyordu. Sarışın ve tıknaz, mavi gözleri düşünceli ve geniş, hayli çıkık elmacıkkemikleriyle, duyarlı ve dürüst karakterde, sağlıklı ve çekingen tipte insanlardan oluşuyordu. Halk, yapısının elverdiği kadarıyla ülkesinin ormanına dört elle sarılıyordu; orman halkın şarkılarında yaşıyordu, içinden çıkan sanatçıların ilham kaynağı ve anavatanıydı, bahşettiği ruhsal ve zihinsel yetiler açısından olduğu kadar daha birçok şeyden dolayı da halkın minnettarlık duygusunun nesnesiydi. Fakirler ateş yakmak için kullandıkları odunları orman-

dan topluyordu; orman onlara odunu armağan ediyordu, karşılıksız alıyorlardı. Ağaçlarının gövdeleri arasında her türden orman meyvesi ve mantar aramaya ve toplamaya gidiyor ve bu işten az da olsa para kazanıyorlardı. Hepsi bu kadar da değildi. Halk, ülkenin elverişli hava koşulları ve sağlığının üzerinde ormanının önemli derecede etkili olduğunu da biliyordu; başkentin çevresindeki güzel ormanlar olmasaydı, harcayacak parası olan yabancıları oraya çekmekte kaplıcaların yeterli olmayacağının gayet farkındaydılar; kısacası, bu pek de sanayileşmemiş ve gelişmemiş ülkenin halkı, ormanın ülkenin en önemli varlığı, en kârlı mirası olduğunun farkındaydı.

Ne var ki, yıllar ve nesiller boyunca ormana karşı günah işlenmiş, ona haksızlık edilmişti. Grandüklük Kamu Ormanları Dairesi, kendisine yöneltilen bütün suçlamaları hak ediyordu. Daire, ormanın, sadece şimdiki nesle değil, gelecek nesillere de fayda sağlayabilmesi için devrolunamaz kamu malı olarak korunması gerektiğini ve geleceği düşünmeden, şimdinin çıkarları için ölçüsüzce ve basiretsizce sömürülürse intikamını alacağını öngörebilecek siyasi ufuktan yoksundu.

Geçmişte böyle olagelmişti, hâlâ da olan buydu. En önemlisi, ormanın zemininin çok büyük bir bölümünü kaplayan gübre, sorumsuzca ve plansızca aşırı boyutlarda talan edilmişti. Bunda o kadar ileri gidilmişti ki, sadece en taze iğne ve yaprak örtüsü değil, geçmiş yılların atıklarının bile büyük bölümü alınarak tarlalarda kısmen gübre kısmen humus olarak kullanılmıştı. Humusu tamamen tüketilmiş çok sayıda orman vardı; bazıları, gübresinin tırmıklanmasıyla kötürüm bırakılmıştı, kamuya açık ormanlıklarda olduğu kadar devletin malı olan ormanlıklarda da durumun böyle olduğu gözlemlenebilirdi.

Ormanlık alanlardan, geçici bir tarımsal krizi dizginlemek için bu şekilde yararlanılıyor olsaydı, şikâyete

gerek kalmazdı. Fakat, her ne kadar orman gübresinin gaspını temel alan bir ziraat sisteminin uygunsuz, hatta tehlikeli olduğunu söyleyenler eksik olmasa da, gübre ticaretinin herhangi bir belirli neden olmaksızın, salt mali nedenlerle devam ettiği söyleniyordu; yani yakından incelendiğinde, tek nedenin ve amacın para kazanmak olduğu görülebilirdi. Çünkü eksik olan şey, paraydı. Ama bu parayı elde etmek için sürekli sermayeden yeniliyordu, ta ki bir gün o sermayede beklenmedik bir aşınma meydana geldiği kaygıyla fark edilinceye kadar.

Halk, köy kökenliydi ve yanlış, suni ve yersiz bir gayretle, çağdaş olmak için tedbirsiz ticari yöntemler benimsemek zorunda olduğuna inanıyordu. Bunun tipik örneklerinden biri mandıracılıktı... Bu konuda burada bir-iki şey söylemeli. Özellikle resmî yıllık tıbbi raporlarda, kırsal nüfusun beslenme biçiminde ve dolayısıyla gelişiminde bir gerileme olduğuna dair şikâyetler dile getiriliyordu. Bunun nedeni neydi? İnek sahipleri, ellerindeki tam yağlı inek sütünün tamamını paraya çevirmeye kararlıydı. Mandıracılık sektörünün gelişmesi, süt ticaretinin yaygınlaşması ve verimliliği onları kendi işletmelerini ihmal etmeye yönlendiriyordu. Besleyici bir süt ve süt ürünleri diyeti, ülkede giderek azalarak yerini besleyici değeri düşük az yağlı süt, kalitesiz ikame maddeleri, bitki yağları ve maalesef alkollü içeceklere bırakmıştı. Tenkitçiler yetersiz beslenmeden bahsetmeye başlamıştı, hatta halkın bedensel ve ahlaki olarak zayıflatıldığını söylüyorlardı; bu durumu Meclis'e taşıdılar ve hükümet, meseleyi ciddiyetle takip etme sözü verdi.

Ne var ki hükümetin de aslında yolunu şaşırmış mandıracılarla aynı dertten mustarip olduğu aşikârdı. Devletin ormanlarında ağaç katli bitmek bilmiyordu; bu ağaçları geri getirmek imkânsızdı ve bu, kamu malının süreğen bir şekilde azalması anlamına geliyordu. Or-

manlık araziyi temizlemek bazı durumlarda, ormanlar şu veya bu şekilde zarar görmüşse gerekli olabilirdi; ama kıyım ekseriyetle yukarıda sözü edilen mali nedenlerle gerçekleşiyordu ve kesimlerden elde edilen kârla yeni ormanlık alan oluşturmak yerine, açılan arazilerin olabildiğince hızlı bir şekilde tekrar ekilmesi yerine, yani devletin ormanlarının sermaye değerine ilişkin zararını, o değere yapılacak bir katkıyla dengelemek yerine, hızla elde edilen kârlar mevcut harcamaları karşılamak ve borçları ödemek için kullanılıyordu. Millî borcun azalmasının arzu edilir bir şey olduğu, şüphe götürmezdi; ama tenkitçiler olağandışı gelirleri, geri ödeme fonu için ayırmanın zamanı olmadığını dile getiriyordu.

Durumu allayıp pullama derdinde olmayan herkes, devletin mali durumunun berbat olduğunu bilirdi. Ülkenin altı yüz milyon borcu vardı – sabırla ve adanmışlıkla ama içten içe inleyerek borcun ağırlığı altında kıvranıyordu ülke. Faiz oranlarının yüksekliğiyle ve tahvillerinin değeri çok düşük olan ve finansörler âleminde "ilginç" ülkelerden biri sayılan, kredibilitesi sarsılmış bir ülkeye şart koşulan geri ödeme koşullarıyla, kendi başına fazlasıyla ağır olan bu yük, üç kat ağırlaşıyordu.

Mali krizlerin ardı arkası kesilmiyordu. Bütçe açığı döneminin ne başı belliydi ne de sonu. Personeli sürekli değişmesine rağmen toparlanamayan kötü yönetim, devletin mali durumunu ele geçirmiş olan sinsi hastalığın tek devasının borç almak olduğunu düşünüyordu. Dürüstlüğü ve asil amaçları şüphe götürmeyen Maliye Bakanı von Schröder bile, en zor koşullarda çok yüksek faizle yeni bir kredi almayı başardığı için Grandük'ten soyluluk unvanı almıştı. Devletin kredisinin yükselmesini gönülden istiyordu; ama eski borcu ödemek için tekrar borca girmekten başka bir yol bilmediğinden, izlediği yolun iyi niyetli ama masraflı bir yanılsama olduğu gö-

rülmüştü. Çünkü eşzamanlı tahvil alım ve satımı, satış fiyatından daha yüksek alış fiyatı anlamına geliyordu ve bu nedenle milyonlar kaybedilmişti.

Sanki bu halk, içinden, finans konusunda kâfi derecede yeteneği olan birini çıkarmaktan âcizdi. Uygunsuz işler ve hasıraltı etme politikaları revaçtaydı. Bütçe o kadar küçülmüştü ki, devletin olağan ve olağandışı ihtiyaçları arasında net bir ayrım yapmak imkânsızdı. Sorumlular, olağan ve olağandışı masraf kalemlerini karıştırıyor; olağandışı amaçlar için alındığı varsayılan kredileri, hazinedeki bir açığı kapatmak için kullanarak gerçek durum konusunda hem kendilerini hem dünyayı yanıltıyorlardı... Maliye koltuğunun sahibi bir ara gerçekten de eski bir saray mareşaliydi.

III. Johann Albrecht'in hükümdarlığının sonlarına doğru Maliye Bakanlığı'nın başına geçen Dr. Krippenreuther, Herr von Schröder gibi borçların üstün bir gayretle üzerine gidilmesinin gerekliliğine inanan, Meclis'i vergilerde nihai ve aşırı bir artışa gidilmesi konusunda mutabık olmaya teşvik eden bir bakandı. Ama vergi toplayacak durumda olmayan ülke, iflasın eşiğindeydi ve Krippenreuther'in muvaffak olabildiği tek şey, nefretleri üzerine çekmekti. Niyeti aslında sadece varlıkların bir elden diğerine aktarılmasıydı ama bu da nihayetinde kayıpla sonlandı; çünkü vergilerin artırılması, ulusal ekonomiye, millî borcun azaltılmasıyla ortadan kalkan yükten çok daha ağır ve daha doğrudan bir yük bindiriyordu...

Peki yardım ve deva nereden gelecekti? Görünüşe göre, bir mucize gerekiyordu – ve mucize gerçekleşene kadar da en sıkı ekonomik tedbirlerin alınması gerekliydi. Halk dindar ve sadıktı, prenslerini en az kendileri kadar seviyor, monarşi fikrinin yüceliğine derinden inanıyor, monarşide ilahî olanın bir yansımasını görüyordu. Ama ekonomik buhran çok ağırdı ve ülkenin her yerin-

de hissediliyordu. En cahil insan bile seyrelmiş ve hasar verilmiş ormanların acıklı inlemelerini duyabiliyordu. Bu nedenle, hükümdarlık tahsisatının kısılması, hanedanın yönetimde bulunmayan üyelerine tahsis edilen meblağın ve hükümdarlık ödeneklerinin azaltılması yönünde Eyalet Meclisi'ne sürekli önerge veriliyordu.

Hükümdarlık tahsisatı yarım milyon, hazine arazisinden elde edilen gelirler de yedi yüz elli bin mark tutarındaydı. Hepsi bu kadardı. Ve Kraliyet borçluydu – borcun miktarını dürüst ama mali konulardan hiç de anlamayan bir beyefendi olan Grandüklük Hazine Sorumlusu Kont Trümmerhauff *belki* biliyordu. Johann Albrecht, borcun miktarını bilmiyor ya da bilmiyormuş gibi davranıyordu ve bu davranışıyla, borçları ekseriyetle pek de dert etmeyen seleflerinin izinden gidiyordu.

Halkın hürmetli tutumu, prenslerinin itibara verdiği olağanüstü önemin bir yansımasıydı; bu itibar merakı bazen hayalperestlik derecesinde idealist ve hatta mübalağalı şekillerde tezahür ediyor ve her zaman, savurganlık ve en az, temsil ettiği itibar kadar abartılı olan bir sorumsuzca gösterişçilik temayülünde en bariz ve en endişe verici ifadesini buluyordu. *Bir* Grimmburg prensi "Şatafatçı" lakabını almıştı – aslında bu lakabı neredeyse hepsi hak ediyordu. Kaldı ki hanedanın borçlanması, bütün borç alımlarının hükümdarın özel meselesi sayıldığı ve Gaddar Johann'ın borç alabilmek için tebaasının en nüfuzlu üyelerinin özgürlüğünü kefalet gösterdiği zamanlara dek geri giden, eskilerden kalma tarihsel bir mirastı.

O günler artık geçmişte kalmıştı ve içgüdüsel olarak gerçek bir Grimmburglu olan III. Johann Albrecht ne yazık ki artık içgüdülerine göre davranacak durumda değildi. Ataları aile servetini har vurup harman savurmuş ve Fransızca adları olan mermer kolonlu yazlık sarayla-

rın, ihtişamlı çeşmeleri olan parkların, muhteşem operaların ve her türden şaşaalı gösterişin inşasına harcayarak sıfırlamıştı. Hesap kitap yapılması gerekiyordu ve Grandük'ün itirazına karşın, hatta onun onayı dışında, saray masrafları giderek kısıldı.

Grandük'ün kız kardeşi Prenses Katharina'nın yaşam tarzı, başkentte hep sempatiyle anılırdı. Komşu ülkeyi yöneten hanedanla akrabalık ilişkileri bulunan biriyle evlenmiş, dul kalmış, erkek kardeşinin başkentine dönmüştü; Albrecht Caddesi'nde eskiden veliahdın sarayı olan ve içeride yaşam olağandışı bir normallikte akıp giderken kapısı önünde iriyarı bir muhafızın omuz kayışıyla ve yardımcılarıyla birlikte gün boyunca çalımlı bir edayla beklediği sarayda, kızıl saçlı çocuklarıyla beraber yaşıyordu.

Grandük'ün erkek kardeşi Prens Lambert gözlerden ırak bir yaşam sürüyordu. Yaptığı uygunsuz evliliği affetmeyen kardeşleriyle arası iyi değildi ve saraya nadiren gidiyordu. Kent parkına bakan villasında, Saray Tiyatrosu'nun eski balerinlerinden olan ve Prens'in mülklerinden birinin adını almış olan eşi Barones von Rohrdorf'la yaşıyordu; bu spor meraklısı ve tiyatro âşığı cılız adam, borçlarıyla boğuşuyordu. Asaletinden vazgeçmiş, resmî görevi olmayan biri gibi yaşıyordu; sefih bir fakirlikle boğuşuyor olması bile pek ilgi uyandırmıyordu.

Ama Eski Saray'da da değişikliklere gidilmiş, harcamalarda yapılan kısıtlamalar kentte ve kırsalda herkesin diline düşmüştü; gerçi bu söylentilere genel olarak endişe ve üzüntü eşlik ediyordu; çünkü halk mağrur ve ihtişamlı biçimde temsil edilmeyi *diliyordu*. Saraydaki çok sayıda yüksek makam, tasarruf için birleştirilmişti; Herr von Bühl zu Bühl uzun yıllardır yüksek saray mareşalliği, yüksek protokol amirliği ve saray mareşalliği makamlarını tek başına temsil ediyordu. Memuriyetlerde ve

saray hizmetkârları sınıfında, konakçı erbaşlar, seyisler ve at terbiyecileri, saray aşçıları ve pastacıları, valeler ve saray uşakları arasında geniş çaplı işten çıkarmalar gerçekleştirilmişti. Saray ahırlarındaki atların mevcudu asgariye indirilmişti... Bütün bu önlemler ne işe yaramıştı? Grandük'ün parayı hor görme huyu, bu kemerleri sıkma politikası karşısında beklenmedik taşkınlıklar sergilemesine neden oldu; saray kutlamalarındaki ikram, sadeliğin sınırını zorlarken Mermer Salon'daki Perşembe Konserleri'nin sonunda verilen yemeklerde, altın kaplama ayaklı masaların kırmızı kadife örtüleri üzerinde Remoulade soslu biftek ve dondurmadan başka bir şey servis edilmiyordu; Grandük'ün mumlarla süslenmiş masasının günlük mönüsü de sıradan bir orta sınıf aileninkinden daha iyi durumda değildi; ama o meydan okurcasına, bir yıllık geliri Grimmburg'un onarımına harcıyordu.

Oysa bu arada Grandük'ün diğer sarayları harap durumdaydı. Herr von Bühl'ün elinde onların bakımına ayıracak para yoktu. Bu, bazıları için gerçekten büyük kayıptı. Başkentin biraz uzağında ve kırsal alanda olanlar, işveli isimleri sükûnet, yalnızlık, sefa, eğlence ve tasasızlığa işaret eden veya bir çiçeğin ya da mücevherin adını almış olan, doğal güzelliklerin beşiğinde bulunan o lüks sığınaklar, yerliler ve yabancılar için gezinti yeri olarak işletiliyor ve –her zaman olmasa da– bazen bakımı için kullanılan giriş parasıyla üç-beş kuruş gelir getiriyordu. Ne var ki, başkentin hemen yakınında olanlar için durum farklıydı. İşte kentin kuzeyindeki banliyölerin hemen kıyısında ıssızlığıyla ve zarafetle yükselen, uzun zamandır kimsenin yaşamadığı, kent parkına kadar uzanan ve her tarafını ot bürümüş bahçesinin ortasında kaderine terk edilmiş ve küçük, çamurla kaplı bir göle bakan İmparatorluk Küçük Sarayı Eremitage. İşte ondan on beş dakikalık yürüme mesafesinde bulunan, bir zamanlar ta-

mamı Kraliyet'in mülkü olan kent parkının kuzey bölgesinde, bakımsızlığı kare biçimindeki devasa fıskiyeli havuza yansıyan Delphinenort Sarayı; her ikisi de üstlerine ağıt yakılacak durumdaydı. Özellikle Delphinenort'un erken barok stilinde inşa edilmiş, girişindeki haşmetli sütunları, küçük beyaz çerçeveli panellerle bölünmüş yüksek pencereleri, oyma askı çelenkleri, nişlerindeki Roma büstleri, görkemli bir merdivenle çıkılan girişi, genel ihtişamıyla o asil yapının çürümeye terk edilmiş gibi görünen o hali, mimari âşıklarına acı veriyordu ve günlerden bir gün, öngörülmeyen, gerçekten maceralı koşullar altında tekrar onurlandırılıp gençliğine kavuşturulması, bu çevrelerde şüphesiz büyük bir memnuniyetle karşılandı... Delphinenort, bunun yanı sıra kentin kuzeybatısında bulunan ve aktarmasız tramvay seferleriyle merkeze bağlanan kaplıca bahçelerine on beş veya yirmi dakika uzaklıktaydı.

Başkenti çevreleyen sıradağların öbür tarafında, nehir kenarında serin ve elverişli bir yerde bulunan, bahçesinin etrafını saran mürver ağaçlarıyla ünlü, uzayıp giden Çin çatılı beyaz evlerden oluşan, yazlık Hollerbrunn Sarayı ve biraz ilerisinde, batı yönündeki ormanın ortasında bulunan, cephesinin tamamı sarmaşıklarla kaplı avcı evi Jägerpreis Şatosu ve bir de, daha yenisi olmamasına rağmen "Eski Saray" adı verilen kent sarayı, Grandük ailesinin kullanımındaydı.

Saraya böyle denmesinin nedeni, herhangi bir kıyas niyeti olmaksızın sarayın yaşıydı ve tenkitçiler, bu sarayın yeniden elden geçirilmeye Grimmburg'dan çok daha fazla muhtaç olduğunu savunuyorlardı. Bu çapraşık binanın en eski bölümlerinde bulunan, kapkaranlık ve örümcek ağlarıyla kaplı, kimsenin yaşamadığı ve kullanılmayan odalar bir yana, Kraliyet ailesinin kaldığı ve onları doğrudan temsil eden odaların bile boyası atmış,

duvarları çatlaklarla kaplanmıştı. Bir süredir halka kapalıydı – bariz biçimde sarayın içler acısı durumu nedeniyle alınmış bir önlemdi bu. Fakat sarayın içini görmüş olan bir kısım esnaf ve saray çalışanı, çok sayıda büyük ve gösterişli mobilyanın yosun tuttuğunu söylüyordu.

Kilisesiyle birlikte saray, kuleleri, galerileri ve cümle kapılarıyla, yarı kale, yarı saltanat binası görünümünde gri, düzensiz ve uçsuz bucaksız bir kompleks oluşturuyordu. Bu kompleksin inşası farklı dönemlerde devam etmişti ve büyük bölümü çürümeye yüz tutmuş, rüzgârdan aşınmış, zarar görmüştü ve yıkılmak üzereydi. Kale duvarları, paslı demir tırabzanların bir arada tuttuğu, yıkılmak üzere olan basamaklarla saraya bağlanan kentin batı kısmına kadar dik biçimde iniyordu. Çömelmiş aslanların önünde nöbet tuttuğu, üzerinde ancak yarısı okunabilen, mağrur ve dindar, "*Turris fortissima nomen Domini*[1]" ifadesinin kazılı olduğu devasa ana kapısı ise Albrecht Meydanı'na bakıyordu. Bu kapı, nöbetçiler ve nöbetçi kulübeleri, nöbet değiştirme törenleri, bando, askerî geçit törenleri ve sokak çocuklarının mekânıydı...

Eski Saray'ın, her birinin köşelerinde zarif merdivenli kulelerin yükseldiği ve kaldırım taşlarının arasında gereğinden fazla zararlı otun bittiği üç avlusu bulunuyordu. Avlulardan birinin ortasında bir gül ağacı vardı – görünürde bir bahçe oluşturmaya yönelik herhangi bir girişim olmamasına rağmen, ezelden beri orada, bir tarhın ortasında duruyordu. Herhangi bir gül ağacı gibiydi; bir kâhya bakımıyla ilgileniyordu, karda, yağmurda, güneşli havalarda orada duruyor, mevsiminde gül veriyordu. Gülleri görülmemiş güzellikteydi, koyu kırmızı kadife yaprakları ve biçimli, bakması zevk veren, doğanın

1. (Lat.) Tanrı'nın adı, en güçlü kuledir.

başyapıtı denilebilecek gülleri vardı. Ama bu güllerin çok garip ve berbat bir özelliği vardı: Kokmuyorlardı! Ya da bir kokuları vardı ama bilinmeyen bir nedenden dolayı, gül kokusu değil, çürük kokusu yayıyorlardı – hafif ama zor da olsa alınabilen bir *çürük* kokusu. Bunu ülkedeki herkes biliyordu; şehir rehberlerinde bile yazıyordu ve yabancılar kendi burunlarıyla bunu doğrulamak için avluya geliyordu. Gül ağacının tomurcuklarının günün birinde, halkın mutlu olduğu kutlu bir günde en doğal ve en güzel kokuyu yayacağının bir yerlerde yazılı olduğuna dair yaygın bir söylenti de mevcuttu.

Bu tuhaf gül ağacının halkın hayal gücünü harekete geçirmesi aslında anlaşılır ve önlenemez bir durumdu. Bu hayal gücü Eski Saray'ın sandık odası olarak kullanılan "Baykuş Odası" için de tamamen aynı şekilde işlemişti. Burası büsbütün zarar görmemiş bir konumda, "Konuk Odaları"na ve saray memurlarının büyük toplantı günlerinde toplandıkları "Şövalyeler Salonu"na uzak olmayan bir köşede yer alıyor, bu nedenle de binanın görece modern bir bölümünde bulunuyordu. Zaman zaman, odanın dışından duyulmayan ve kaynağı belirlenemeyen gümbürtüler ve sesler yükseldiğine bakılacak olursa bu oda pek tekin bir yer olmasa gerekti. Halk, bu sesleri odanın perili olmasına bağlıyordu ve çoğu kimse seslerin özellikle Grandük ailesi için önemli ve belirleyici günlerden önce duyulduğunu iddia ediyordu – bu, şüphesiz ki halkın, tarihsel havaya ve hanedanın atmosferine dair uydurduğu diğer söylentiler gibi, ciddiye alınmayacak mesnetsiz bir dedikoduydu; yüzyıldan uzun bir süre boyunca ağızdan ağıza aktarılmış olan ve bu bağlamda sözü edilmesi gereken o esrarengiz kehanet de bunlardan biriydi. Bu kehanet, yaşlı bir Çingene kadından çıkmıştı ve "tek elli" bir prensin bütün ülkeye büyük refah getireceğini öngörüyordu. Bu kocakarı, "O tek eliyle ülke için,

diğerlerinin iki eliyle yapamadığı kadar çok şey yapacak," demişti. – Kadının kehaneti bu şekilde kayda geçmiş, zaman zaman da aynen bu şekilde ifade edilegelmişti.

Eski Saray kamu binaları, anıtları, çeşmeleri ve parklarıyla, adlarını prenslerden, sanatçılardan, liyakatli devlet adamlarından ve saygıdeğer vatandaşlardan alan caddeleri ve meydanlarıyla eski ve yeni şehir olmak üzere iki bölgeden oluşan başkentle çevrilmişti; kent parkının güney ucu boyunca akan ve kenti çevreleyen tepeler arasında kaybolan, üzeri çok sayıda köprüyle bezeli nehir, kenti oldukça orantısız iki bölgeye ayırmıştı... Başkent üniversite kentiydi ama yüksekokula pek rağbet yoktu, üniversitenin tedrisatı biraz eski usuldü – sadece matematik profesörü, Danışma Kurulu üyesi Klinghammer, bilim dünyasında isim yapmıştı... Saray Tiyatrosu, her ne kadar az destek alsa da, ortalamanın üzerinde bir performans sergilemeyi başarıyordu. Kentteki müzik, edebiyat ve sanat ortamının pek canlı olduğu söylenemezdi... Başkentin düzenli yaşamının ve entelektüel aktivitelerinin bir parçası olmak isteyen az sayıda yabancı kente yerleşmişti; bunlardan bazıları mali durumu iyi olan ve kaplıcaların çevresindeki villalara yerleşmiş olan hastalardı ve vergi ödeyen kişiler olarak devlet ve toplum tarafından el üstünde tutuluyorlardı...

Kent buydu; ülke buydu. Durum buydu.

Kunduracı Hinnerke

Grandük'ün ikinci oğlu, halkın karşısına ilk kez vaftiz töreni sırasında çıktı. Bu kutlamaya, hükümdar ailesinin önemli günlerinde hep olduğu gibi ülke çapında iştirak söz konusuydu. Ne tür bir tören olacağına ve hangi protokolün uygulanacağına dair haftalarca süren tartışma ve araştırmadan sonra, Yüksek Kilise Meclisi Başkanı Dom Wislizenus yönetiminde, Saray Kilisesi'nde hükümdar ailesinin şanına yaraşır bir şekilde halka açık bir merasim düzenlendi – Yüksek Saray Mareşalliği, yukarıdan gelen emir üzerine toplumun her kesiminden insanlara davetiye göndermişti.

Saray ayinlerine çok önem veren titiz ve dikkatli Herr von Bühl zu Bühl, gösterişli üniforması içinde, iki protokol amirinin yardımıyla büyük özen gerektiren merasimin tamamını denetledi: hükümdar ailesinden konukların konuk salonlarında toplanması, uşaklar ve kavalyeler eşliğinde Şatafatçı Heinrich Merdivenleri'ni tırmanıp üzeri kapalı bir pasajdan geçerek kiliseye girdikleri geçit töreni; toplumun en alt seviyesinden insanlardan en asillerine kadar bütün davetlilerin kiliseye girişi, oturma düzeni, dinî törene yaraşır davranışların gözetimi, törenden hemen sonra başlayan kutlama merasiminde gözetilecek öncelik sırası... Kesik kesik nefes alır-

ken yerinde kıpır kıpır oynadı, asasını kaldırıp indirdi, etrafa tutku dolu gülücükler saçtı ve geri geri giderken yerlere kadar eğildi.

Saray Kilisesi bitkilerle ve dökümlü kumaşlarla süslenmişti. Saray efradının, toprak sahibi soyluların, yüksek ve düşük rütbeli bürokratların yanı sıra, tüccarlar, köy halkı ve esnaf coşkuyla sıraları doldurmuştu. Mihrabın önünde bir hilal oluşturacak biçimde dizilmiş kırmızı kadife sandalyelerde vaftiz edilecek bebeğin akrabaları, vaftiz babası olmak için yabancı ülkelerden gelmiş soylular ve kendileri gelememiş olan soyluların temsilcileri oturuyordu. Veliaht Prens'in altı yıl önceki vaftiz töreni bundan daha ihtişamlı değildi. Ne de olsa Albrecht'in nanemollalığı, Grandük'ün ilerlemiş yaşı ve Grimmburglu baba tarafından akrabaların sayısının azlığı nedeniyle ikinci prens, hanedanın geleceği açısından kritik öneme sahipti... Küçük Albrecht törene katılmadı; General Doktor Eschrich'in teşhisine göre sinirsel nedenden kaynaklanan bir keyifsizlikten dolayı yatak istirahatindeydi.

Dom Wislizenus, vaazını Grandük'ün kişisel olarak seçtiği bir metinden okudu. Bir dedikodu gazetesi olan ve sadece başkentte yayımlanan *Eilbote*, Grandük'ün günlerden bir gün, devasa büyüklükte, metal bir kilitle kapatılmış Kutsal Kitap'ı, nadiren ziyaret edilen saray kütüphanesinden şahsen alıp odasına kapandığını ve bir saat boyunca kitabı taradıktan sonra nihayet seçtiği metni cebinde taşıdığı kalemle bir sayfaya yazıp altına "Johann Albrecht" imzasını attığını ve Saray Vaizi'ne gönderdiği haberini yapmıştı. Dom Wislizenus metni bir nakarat gibi, deyiş yerindeyse müzikal bir tarzda seslendirdi. Metni tam anlamıyla tersyüz etti, farklı anlamlarına dikkat çekti ve çeşitli açılardan ele aldı; yer yer fısıldayarak, yer yer ciğerleri patlayıncaya kadar haykırarak

okudu; metin, bu gösterinin başlangıcında, alçak sesle ve tefekkürle seslendirilen zayıf, neredeyse ruhani bir temadan ibaretken sonlara doğru, vaiz cemaate son sözleri söylerken bir orkestra için düzenlenmişçesine çoksesli, eksiksiz yorumlanmış ve çok anlamlı bir parçaya dönüştü. Dom Wislizenus, vaazdan sonra başladığı vaftiz merasimini de herkes tarafından görülecek biçimde ve her ayrıntıyı vurgulayarak tamamladı.

Evet, Prens halkın karşısına ilk kez o gün çıktı, onun bu olay örgüsünde ön planda oluşuysa sahneye en son ve tüm dünyaya mesafeli bir şekilde herkesten ayrı çıkmasında ifade buluyordu. Herr von Bühl'ün ardından, Barones von Schulenburg-Tressen'in kollarında yavaşça belirdi, bütün gözler onun üzerindeydi. Dantellere ve tüllere sarıp sarmalanmış, beyaz ipekten kıyafeti içinde uyuyordu. Küçük ellerinden birinin üstü tesadüfen örtülüydü. Heyecan yarattı, duygulandırdı, fevkalade hoşa gitti. Olan bitenin merkezi ve ilgi odağı olarak sessizce, iddiasızca ve doğası gereği etrafında olup biteni görmezden gelerek yatıyordu. Herhangi bir rahatsızlık vermeyişi, debelenmeyişi ve karşı koymayışı, meziyetiydi; şüphesiz ki doğuştan gelen bir saflıkla, etrafını çevreleyen, onu koruyan ve henüz bütün kişisel gerginliklerden muaf tutan duruma kendini sessizce bırakıyordu...

Onu taşıyan kollar sıklıkla, seremoninin belirli yerlerinde değişiyordu. Barones von Schulenburg onu, yüzünde ciddi bir ifadeyle, daha yeni elden geçirilmiş leylak rengi ipek bir elbise giyen, saçına Kraliyet mücevherleri takmış halası Katharina'ya reveransla verdi. O da zamanı geldiğinde, gururlu ve güzel ağzında bir gülümsemeyle, kutsanması için bir süre kollarında tuttuktan sonra Prens'i başkasına uzatan uzun boylu ve güzel annesi Dorothea'nın kollarına verdi. Bir kuzini –sapsarı bukleleri ve çalı gibi incecik bacakları olan, çıplak kolla-

rı soğuktan ürperen ve beyaz elbisesinin kırmızı ipek kuşağı belinde kocaman bir fiyonkla toplanmış on bir-on iki yaşlarında bir kız çocuğu– onu bir veya iki dakika kollarında tuttu. İnce, zayıf yüzü kaygıyla Protokol Amiri'ne dönmüştü...

Prens bir kez uykusundan uyandı, ama mihraptaki mumların titreyen alevleri ve güneş ışığında oynaşan renkli toz zerrecikleri gözünü alınca tekrar gözlerini kapattı. Zihninde hiçbir düşünce olmadığı, sadece yumuşak, konusuz rüyalar gördüğü ve o an hiçbir şekilde acı hissetmediği için hemen tekrar uykuya daldı.

O uyurken kendisine birden çok isim konuldu, ama asıl ismi, Klaus Heinrich oldu.

Kraliyet ailesi Mermer Salon'da, diğer konuklar Şövalyeler Salonu'nda onun onuruna yemek yerken, sırmalarla süslenmiş, mavi ipek perdelerle çevrelenmiş bebek karyolasında uyumaya devam etti.

Halkın karşısına ilk çıkışı, gazetelere haber oldu: Nasıl göründüğü ve ne giydiği ayrıntılarıyla aktarıldı, tören sırasında tam da prenslere yaraşır biçimde davrandığı yazıldı; onu görenlerde uyandırdığı dokunaklı ve coşturucu etki kelimelere döküldü. Bundan sonra, uzun bir süre ne halk onun hakkında bir şey duydu ne de o halk hakkında.

Henüz hiçbir şey bilmiyor, hiçbir şeyi kavrayamıyordu; kendisi için öngörülmüş olan yaşamın zorluğunu, tehlikelerini ve çetinliğini tahmin bile edemezdi; hal ve tavırları kendisiyle halk arasındaki tezadı hissettiğine dair hiçbir emare içermiyordu. O küçük varoluşu sorumsuz, başkaları tarafından özenle yönetilen, kimselerin göremediği bir sahnede oynanan bir rüyadan ibaretti; bu sahne, kimi durağan kimi hareketli çok sayıda renkli şekille doluydu, bazıları arada bir görünüp kayboluyor, bazılarıysa sürekli orada oluyordu.

Anne ve babası sürekli görülen ama hep arka planda kalan ve tam olarak ayırt edilemeyen şekillerdendi. Onun anne ve babası olduklarına şüphe yoktu, yüce ve sevecendiler. Yaklaştıklarında, etraftaki diğer her şey kenara çekiliyormuş ve bir anlık şefkat göstermek için kendisine doğru ilerleyecekleri saygın bir geçit oluşturuyormuş gibi geliyordu... En yakınında ve en ayırt edilebilir olan iki şekil, beyaz boneli ve önlüklü iki kadındı; küçük bedeninin bütün bakımıyla ilgilenen ve ağladığında çok üzülen, tümüyle iyi, saf ve sevgi dolu iki varlık... Ona çok yakın duranlardan biri de ağabeyi Albert'ti; ama o da ciddi, soğuk ve ondan çok uzaktaydı.

Klaus Heinrich iki yaşına bastığında Grimmburg'da bir doğum daha gerçekleşti ve bir prenses dünyaya geldi. Kız olduğu için ona otuz altı pare top atışı layık görüldü; vaftiz töreninde adını Ditlinde koydular. İşte bu kız çocuk, Klaus Heinrich'in kız kardeşiydi ve gelişi onun için büyük şanstı. Başlangıçta korkutucu derecede küçük ve kırılgandı ama kısa zamanda o da ağabeyi gibi büyüdü, ona yetişti ve gün boyunca yanından ayrılmaz oldu. Klaus Heinrich artık onunla yaşıyor, onunla birlikte görüyor, öğreniyor, kavrıyor, paylaştıkları dünyayı onunla aynı şeyleri hissederek algılıyordu.

İnsanı düşünmeye zorlayan bir dünya ve deneyimlerdi bunlar. Kışları yaşadıkları yer, Eski Saray'dı. Yazın, nehrin kenarında, serinlik içinde, üzerinde beyaz heykellerin yükseldiği, menekşe kaplı çitlerden yayılan mis kokular arasında yaşadıkları yerse yazlık saray Hollerbrunn'du. Oraya giden yolda ya da anneleri veya babaları kapısının üzerinde küçük altın taçlı arması bulunan kahverengi arabayla yola çıkarken onları da yanına aldığında, diğer insanlar onları görünce durup sevinçle onları selamlardı; çünkü babaları o ülkenin kralı ve efendisiydi ve bu nedenle onlar da prens ve prensesti – belli ki

tam da İsviçreli Madam'ın onlara okuduğu Fransız masallarındaki prens ve prensesler gibi. İşte bu, üzerine düşünmeye değerdi ve şüphesiz ki özel bir durumdu. Başka çocuklar masal dinlerken o masallardaki prensleri kaçınılmaz biçimde, toplumsal konumları gerçekliğe asalet katan, onlarla uğraşarak düşüncelerini süsleyebildikleri ve gündelik hayattan kaçabildikleri kutlu varlıklar olarak belirli bir mesafeden görürdü. Klaus Heinrich ve Ditlind ise bu figürlere kendi denklerine yaklaştıkları gibi serinkanlı bir eşitlik bilinciyle yaklaşırdı; onlarla aynı havayı soluyor, onlarınkine benzeyen bir sarayda yaşıyorlardı; onlarla kardeş gibiydiler ve dolayısıyla masalları dinlerken kendilerini onların yerine koyduklarında gerçeklikten kaçmış olmuyorlardı. O halde onlar, başkalarının ancak masal dinlerken ulaşabildikleri o yüce yerde sürekli ve ebediyen mi bulunuyorlardı? Bu soru dile getirilebilecek olsaydı, İsviçreli Madam, kendinden beklenece̊i üzere, bunu inkâr edemezdi.

Kalvinist bir papazdan dul kalmış olan İsviçreli Madam, her birine ikişer bakıcı düşen çocuklardan sorumluydu. Madam tamamıyla siyah beyaz bir insandı: Bonesi beyazdı, elbisesi siyah; yüzü beyazdı ve bir yanağında beyaz bir siğil vardı; metalik, dümdüz saçlarına ak düşmüştü. Çok dakikti; hemen her şeyden tedirgin olurdu. Tehlikeli olmasa da müsamaha gösteremeyeceği bir şey olduğunda, beyaz ellerini çırpıp gözlerini göğe kaldırırdı. Ama ciddi durumlar karşısında benimsediği en etkili ve sessiz cezalandırma şekli, çocuklara "esef"le bakmaktı – bu bakış, karşısındakine kendini toplaması gerektiğini ima ederdi. Bir gün, talimat üzerine, Klaus Heinrich ve Ditlind'e "Majesteleri Grandük ve Majesteleri Grandüşes," diye hitap etmeye başladı; o günden sonra eskisinden çok daha kolay tedirgin olmaya başladı...

Albrecht'e ise, "Majesteleri Prens," diye hitap edili-

yordu. – Katharina halanın çocukları, anlaşılabileceği üzere, ailenin erkek nesebinden olmadıklarından, onun yanında önemsizdi. Oysa Albrecht, Grandük'ün vârisi ve veliahttı ki, solgun ve mesafeli görünümü ve sıklıkla yatakta istirahat edişiyle tam da unvanına yaraşır biçimde davrandığı söylenebilirdi. Kapaklı cepleri ve uzun bir kuyruğu olan Avusturya tarzı ceketleri giyerdi. Kafasının arka tarafı dışa doğru çıkık, şakakları dardı, uzunca yüzünde zekice bir ifade vardı. Henüz çok küçükken General Doktor Eschrich'e göre "kalbinin sağa kayması"na neden olan ciddi bir hastalık geçirmişti. Durum ne olursa olsun, ölümle yüz yüze gelmişti ve bu da büyük olasılıkla onun zaten tabiatında olan çekingen ağırbaşlılığı pekiştirmişti. Fazlasıyla mesafeli, çekingenliğinden dolayı soğuk, zarafet yoksunu olduğundan mağrurdu. Dili belli belirsiz peltekti ve bundan dolayı kızarıp bozarırdı; çünkü kendini asla salıvermez, sürekli kontrollü olmaya çalışırdı. Kürekkemikleri biraz orantısızdı. Gözlerinden biri diğerinden daha zayıf olduğundan ödevlerini yaparken gözlük takardı ve bu da ona olduğundan daha büyük ve akıllı bir görünüm verirdi... Albrecht'i yetiştiren Doktor Veit, her zaman onun sol tarafında dururdu; Doktor Veit, uzun, çamur rengi bir sakalı ve birbirinden fazlasıyla uzak ve ölgün bakışları olan, avurtları çökük bir adamdı. Doktor Veit günün her vakti siyah giysiler giyer, sayfaları arasına işaretparmağını soktuğu bir kitabı bacağının yanından sarkıtarak taşırdı.

Klaus Heinrich, Albrecht'in kendisini pek ciddiye almadığını hissediyordu; bunun tek nedeninin ondan yaşça küçük olmasından kaynaklanmadığının da farkındaydı. Kendisi yufka yürekli ve sulu gözlü bir çocuktu, bu onun doğasında vardı. Herhangi birisi ona "esef"le bakınca gözleri dolar, başını çocuk odasındaki masanın kenarına çarpıp kanatınca alnına duyduğu şefkatten dolayı

inleyerek ağlardı. Oysa Albrecht, ölümle burun buruna gelmişti ama buna rağmen katiyen ağlamazdı. Kısa, yuvarlak altdudağını biraz öne uzatır ve üstdudağına bastırarak emerdi – hepsi bu kadardı. O, asildi. İsviçreli Madam, *comme il faut*[1] durumlarda hep onu örnek almalarını isterdi. Hiçbir zaman, Klaus Heinrich'in, başında kimse olmadığı zamanlar ara sıra yaptığı gibi, sarayda insandan sayılmayan uşaklarla, o göz alıcı mahmuzlarıyla sarayı süsleyen kişilerle sohbet etmezdi. Çünkü Albrecht, meraklı değildi. Gözlerinde, etrafındakileri yaşamına buyur etmeyi kesinlikle istemeyen yalnız bir oğlanın bakışları vardı. Buna karşın Klaus Heinrich, tam da bu isteğini tatmin etmek amacıyla ve kendisine çekilmiş sınırların ötesinde kalanlara yüreğini açmak yolundaki karşı koyması zor ama belki de tehlikeli ve uygunsuz bir arzuyla, uşaklarla gevezelik ederdi. Ama sarayın kapılarında, koridorlarında ve ara odalarında, kum rengi tozlukları ve kahverengi faytonların kapılarındaki tacın aynısının sıra sıra kırmızılı, simli işli olduğu kahverengi ceketleriyle bekleyen genç yaşlı bütün uşaklar, Klaus Heinrich kendileriyle gevezelik ettiğinde topuklarını birbirine vurur, büyük ellerini, kalın kadifeden süvari pantolonlarının yan dikiş yerlerine yerleştirir, omuzlarındaki kordonlar aşağı sallanacak biçimde ona doğru hafifçe eğilir ve onun sorularına, en ciddi bölümü "Majesteleri Grandük" olan, fazlasıyla münasip çeşitli yanıtlar verirler; bunu yaparken, "seni gidi asil, seni gidi zarif" demek istermiş gibi tedbirli bir sempati ifadesiyle gülümserlerdi... Klaus Heinrich, eline fırsat geçtiğinde, yeterince büyümüş olan kız kardeşi Ditlinde'yle birlikte sarayın kimsenin yaşamadığı bölgelerinde keşif gezilerine çıkardı.

1. (Fr.) Olması gerektiği gibi, uygun.

O zamanlar, ilk öğretmeni olmasına karar verilen kent okulları rektörü Müfettiş Dröge'den ders alıyordu. Müfettiş Dröge doğuştan bu iş için en uygun insandı. Taşsız, altın mühürlü bir yüzük taktığı kuruluktan buruşmuş işaretparmağıyla, Klaus Heinrich'in okuduğu satırları takip eder, Klaus Heinrich bir kelimeyi okumayı bitirmeden sıradakine geçmezdi. Frak ve iliğine alt düzey bir nişanın kurdelesi iliştirilmiş beyaz bir yelek, dizlikleri kahverengi deriden büyük parlak çizmeler giymiş olarak gelirdi. Ucu sivri, boz bir sakalı vardı; büyük, geniş kulaklarından gri, gür kıllar fışkırırdı. Şakaklarında incelecek şekilde kesilmiş kahverengi saçlarını kanaviçe gibi delikli sarı, kafasının kuru derisi net bir şekilde görülecek biçimde muntazam ayırarak tarardı. Ama başının arka tarafında ve şakaklarında gür kahverengi saçlarının dibindeki kırlaşmış saçlar görünürdü. Klaus Heinrich'in masa başında onu beklediği büyük ders odasının kapısını kendisine açan uşaklara başını hafifçe eğerek selam verirdi. Ama odaya girdiğinde Klaus Heinrich'i üstünkörü selamlamakla yetinmez, ona yaklaşmadan önce bariz biçimde eğilir ve soylu öğrencisinin ona elini uzatmasını beklerdi. Klaus Heinrich elini uzatırdı, hem de sadece onu karşılarken değil, yolcu ederken de, babasının ondan bunu bekleyenlere elini uzatırken takındığını gördüğü zarif, akıcı ve muzaffer edayla uzatırdı ve bu, bu iki selamlama seremonisi arasındaki derslerden çok daha önemli ve asli görünürdü gözüne.

Müfettiş Dröge defalarca gelip gittikten sonra Klaus Heinrich, kimselere sezdirmeden, her türden çok çok önemli bilgi edinmiş, kendinden beklenenin aksine okuma, yazma, aritmetikte büyük ilerleme kaydetmiş ve Grandüklük'teki bütün kentleri hiçbirini atlamadan ezbere sıralayabilir duruma gelmişti. Ancak, daha önce de söylendiği gibi, kendisi için asıl gerekli olanın bu olmadı-

ğını düşünüyordu. Bazen derste dikkatini veremediğinde Müfettiş Dröge, yüce görevini hatırlatarak onu uyarırdı: "Yüce göreviniz dolayısıyla yapmanız gereken..." veya, "Bunu yüce görevinize borçlusunuz..." Görevi neydi ve yüceliği nereden ileri geliyordu? Neden uşaklar ona "seni gidi asil, seni gidi zarif" dercesine gülümsüyor, konuşurken veya bir şey yaparken kendini bir nebze bıraktığında Madam, neden bu kadar büyük hayal kırıklığına uğruyordu? Etrafını, hep gördüğü yüzleri incelerdi ve uzun süre gözünü ayırmadan bakıp görüntülerin içindeki öze temas etmeye kendini zorladığında, kendisi için asıl önemli olan "sahiciliğe" dair bir hissin içinde uyanmaya başladığını hissederdi.

Güzel Odalar'a dahil olan bir salonda, Konuk Odaları'ndan biri olan ve babası Grandük'ün kutlama amacıyla gelen misafir gruplarını karşıladığını bildiği Gümüş Salon'da duruyordu – boş odaya tesadüfen tek başına girmiş, odayı inceliyordu.

Soğuk bir kış günüydü, küçük ayakkabıları, önünde buzdan bir tabaka gibi uzanan, sarımtırak döşemelerle büyük karelere bölünmüş, cam cilalı parkede yansılanıyordu. Gümüş kaplı arabesk işlemelerle kaplı tavan o kadar yüksekti ki, çok kollu, yüksek, beyaz mumlarla dolu gümüş avizeyi bütün o genişliğin tam ortasında asılı tutmak için uzun, çok uzun bir metal askıya ihtiyaç duyulmuştu. Tavandan itibaren sıra sıra gümüş çerçeveli solmuş tablolar asılıydı. Köşelerde gümüşi kenarlıklarla ayrılan duvarlar beyaz, yer yer sarı lekeli ve yıpranmış ipek kumaşla kaplıydı. İki büyük gümüş sütun üzerinde duran ve önünde iki yerinden çatlamış gümüş bir çiçekli bezek bulunan, en üst tarafında ölmüş, yüzü pudralı bir kadın atanın, imitasyon ermin kürkle çevrelenmiş portresinden aşağı baktığı anıtsal bir saçak, şömine bölümünün bütününü kaplıyordu. Şöminenin her iki tarafında

geniş, gümüş varaklı, beyaz ipek kaplamalı koltuklar vardı. Birbirine bakan yan duvarlarda devasa, sırları dökülmüş ve geniş beyaz mermer konsollar üzerinde, odanın her duvarındaki apliklere ve köşelerde duran dört gümüş şamdana yerleştirilmiş büyük beyaz mumlardan bulunan gümüş çerçeveli aynalar vardı. Albrecht Meydanı'na bakan, dış çıkıntıları karla kaplı, sağ taraftaki yüksek pencerelerin önünde, sarı lekeli, simli kordonlu ve dantellerle süslenmiş beyaz ipek perdeler, zengin, ağır boğumlarla yere dökülüyordu. Odanın ortasında, avizenin tam altında, yumrulu bir ağaç kütüğüne benzeyen gümüş bir kaidenin üzerinde duran ve sekizgen tablası süt rengi sedeften yapılma orta büyüklükte bir masa, sandalyesiz ve fuzuli, öylece duruyordu, olsa olsa, uşaklar kapıyı açıp saray kıyafetleri giymiş ciddi insanları Majestelerine saygılarını sunmak için içeri getirdiğinde yanında durup dayanmaya yarıyordu sadece...

Klaus Heinrich, salonun ortasında durup etrafına bakındı ve bu odada Müfettiş Dröge'nin, bütün o hürmetine rağmen aklına zorla soktuğu gerçeklere tekabül eden hiçbir şey olmadığını açıkça gördü. Burada pazar günlerinin ve kutlamaların ciddiyeti hüküm sürüyordu; tıpkı Müfettiş'in taleplerinin aynı derecede yersiz düştüğü kilisede olduğu gibi. Burada ağır ve içi boş bir gösteriş ve amaçsız ve her türlü konfordan uzak bir kendine yeterliliğe sahipmiş gibi sunulan biçimsel bir simetri hüküm sürüyordu... Amacı, şüphesiz ki, bir özgürlük ve rahatlık havasından çok, azametli ve gergin bir ortam yaratmak, adı konmamış bir şeye karşı uygun davranış ve ihtiyatlı bir kendini itaat hali aşılamaktı. Ve Gümüş Mumlu Salon çok soğuktu; çocukların yüreklerinin donduğu Karlar Kraliçesi'nin ülkesi kadar soğuk.

Klaus Heinrich ayna gibi parlayan zeminde ilerledi ve ortadaki masanın yanında durdu. Sağ elini hafifçe se-

def masanın üzerine koydu, sol elini de, neredeyse küçük sırtının üzerine gelecek ve önden bakınca görünmeyecek kadar geriye iterek kalçasına yerleştirdi, çünkü eli çirkindi; kahverengi ve buruşuktu ve sağ eli kadar büyümemişti. Ağırlığını bir ayağına verdi, diğerini biraz daha öne attı ve gözlerini kapının gümüş süslemelerine sabitledi. Ne bulunduğu yer ne de duruşu hayal kurmak için elverişliydi; ama o yine de hayallere daldı.

Babasını gördü ve ona, salona baktığı gibi, onu kavramaya çalışarak baktı. Mavi gözlerindeki donuk gururu, burun deliklerinden sakalına kadar gururla ve somurtarak inen ve bazen bezginlik ve bıkkınlık duygusunu vurgulayan çizgileri gördü... Kimse izin almadan ona hitap etmeye veya yanına gidip konuşmaya cüret edemezdi – çocukları bile; yasaktı, tehlikeliydi. Yanıt verirdi elbette, ama bu soğuk ve uzak bir yanıt olurdu ve yüzünde, Klaus Heinrich'in derin bir duygudaşlıkla karşıladığı bir çaresizlik, belli belirsiz bir bitkinlik ifadesi belirirdi.

Babası birine söylev çeker ve sonra da onu azat ederdi, böylesine alışıktı. Saray Balosu'ndan önce ve kış başlangıcında verileń yemeğin sonunda açılış konuşması yapardı. Annesiyle, saray erkânı soyluların toplandığı oda ve salonları dolaşır, Mermer Salon ve Güzel Odalar'dan, Resim Galerisi'nden, Şövalyeler Salonu'ndan, On İki Ay Salonu'ndan, Kabul Salonu'ndan ve Balo Salonu'ndan geçerdi – sadece belirli bir yolu takip ederek değil, daha ziyade Herr von Bühl'ün telaşla onun için açtığı yolu takip ederek yürür, hanımefendilere ve beyefendilere birkaç söz söylerdi. Hitap ettiği kişi, yerlere kadar eğilerek selam verir, kendisiyle babası arasında belirli mesafeyi korur, ciddiyetle ve minnettarlık emareleri göstererek onu yanıtlardı. Bunun üzerine babası, diğerlerinin hareket alanını kendi lehine sınırlayan o özenli düzenlemelerin sağladığı emniyet duygusuyla, diğeriyle

kendi arasındaki boşluk üzerinden gülümseyerek hafifçe selam verir ve yoluna devam ederdi. Gülümseyerek ve hafifçe. Elbette, elbette ki Klaus Heinrich anlıyordu. Biri ona, izin almadan hitap edecek kadar atılgan davrandığında, babasının yüzünde bir an için beliren çaresizlik ifadesini anlıyor ve onun kaygısını paylaşıyordu. Böyle anlarda, özümüzün tam da içinde yuvalandığı, kırılgan, hasar görmüş bir şey yara alıyordu ve birisi onu kabaca kırdığında çaresiz halde kalıyorduk. Öte yandan, gözlerimizi donuklaştıran ve o derin sıkıntı kırışıklıklarını bırakan da aynı şeydi...

Klaus Heinrich durdu ve baktı, annesini ve dillere destan güzelliğini gördü. Büyük, mumların aydınlattığı aynasının önünde, *en robe de cérémonie*[1] dimdik dururken gördü onu; bazı kutlamalardan önce, saray kuaförü ve oda hizmetçileri, annesinin saçına ve makyajına son rötuşları atarken onun da odada bulunmasına izin verilirdi. Annesi Kraliyet hazinesinden mücevherler taktığında Herr von Knobelsdorff da hazır bulunur, gözlemcilik yapar ve kullanılacak değerli taşları not ederdi. Gözlerinin etrafındaki bütün kırışıklıklar belirginleşirken ettiği latif lakırdılarla güldürdüğü annesinin yumuşak yanaklarında küçük, muhteşem gamzeler belirirdi. Ama yapmacık ve lütufkâr bir gülüş olurdu bu, sanki gülüşünü prova etmek istermişçesine, gülerken aynaya bakardı.

Söylendiğine göre, damarlarında bir miktar Slav kanı vardı ve koyu mavi gözlerine ve güzel kokulu kuzguni saçlarına o tatlı ışıltıyı veren de buydu. Klaus Heinrich, kendisinin de ona benzediğinin söylendiğini duymuştu; çünkü onun da çelik mavisi gözleri ve koyu renk saçları vardı, Albrecht ve Ditlind ise aynı babalarının

1. (Fr.) Tören kıyafetleri içinde.

saçlarına ak düşmeden önceki hali gibi sarışındı. Ama kendisi, elmacıkkemiklerinin genişliği ve özellikle de, annesinin her zaman –özellikle de içi sevgiyle dolup her iki koluyla ona sarılmak istediğinde– ceketinin cebine, sırtına veya ceketinin göğüs kısmına ustalıkla saklamasını salık verdiği sol eli nedeniyle yakışıklı olmaktan uzaktı. Eline dikkat etmesi gerektiğini hatırlatırken annesinin gözlerinde soğuk bir bakış olurdu.

Annesini, Mermer Salon'da asılı tablosundaki hali gibi görüyordu: dantel farbalalı uzun ipek elbisesi ve kabarık yenlerinin altından fildişi rengi teninin sadece küçük bir bölümünün göründüğü uzun eldivenleri, gece rengi saçlarında bir taç, Kraliyet duruşuyla dimdik, muhteşem sert dudaklarında soğuk, mükemmeliyetçi bir gülümseme ve arka tarafında metalik mavi boynu parıldayan, kurum kurum kurularak kuyruğunu açmış bir tavus kuşu. Yüzü nasıl da yumuşacıktı; ama güzelliği ona soğuk bir ifade veriyordu, kalbinin de soğuk olduğunu ve güzelliğinden başka bir şeyi umursamadığını görmek zor değildi. Akşama bir balo veya parti olduğunda geç saatlere kadar uyur ve rahatsızlanmamak için sadece yumurta sarısı yerdi. Akşam, babasının kolunda biraz önce tasvir edilen güzergâhta ilerlerken etrafına ışık saçardı – hitap ettiği ak saçlı makam sahipleri onun karşısında kızarıp bozarır ve *Eilbote* gazetesi, Majesteleri'nin balonun kraliçesi olmasının tek nedeninin unvanı olmadığını yazardı. Evet, insanlar sarayda olsun dışarıda, sokaklarda olsun onu görünce mutlu olur, öğleden sonra parkta yürürken veya at binerken görenlerin yanakları kızarırdı. Çiçeklerle ve tezahüratla karşılanırdı, herkes onu yürekten severdi; ona tezahürat edenlerin aslında kendilerine tezahürat ettiği, memnun çığlıklarının, onun görünüşünün onlara kendilerini asil hissettirdiği ve o anda asil şeylere inanmalarını sağladığı açıktı. Ama Klaus Heinrich,

annesinin güzel olmak için saatlerce titizlikle uğraştığını, gülüşlerini ve selamlamalarını hedefe yönelik çokça provaya borçlu olduğunu ve nabzının bir başkası veya bir başka şey için asla hızlanmadığını çok iyi biliyordu.

Herhangi birini, örneğin kendine çok benzeyen Klaus Heinrich'i seviyor muydu? Ah, elbette seviyordu, buna zamanı olduğu sürece ve o yürek dondurucu sözleriyle ona elini hatırlatırken bile seviyordu onu. Ama, görünüşe göre şefkat ve sevgi gösterilerini, bunlardan etkilenecek insanların etrafta olduğu zamanlar için saklıyordu. Klaus Heinrich ve Ditlind, annelerini pek sık göremezdi; bunun nedeni, yemeklerini bir süredir Veliaht Albrecht'in tersine, anne babalarının masalarında değil, başka bir yerde İsviçreli Madam'la birlikte yemeleriydi; ama haftada bir annelerinin odasına çağrıldıklarında, aralarındaki konuşma birkaç rastgele soru ve nazik yanıttan ibaret olurdu – bu konuşmada duygu gösterilerine yer yoktu; bu konuşmanın konusu hepi topu, elinde sütle dolu bir fincan tutarken koltukta uygun biçimde oturmak olurdu. Ama iki haftada bir, perşembe günleri "Grandüşes Perşembesi" adı altında Mermer Salon'da düzenlenen ve saray erkânının altın varaklı bacaklarıyla kadife kaplı masalarda oturduğu, Saray Tiyatrosu başsolisti Schramm'ın, orkestra eşliğinde, geniş alnındaki damarlar şişecek kadar tutkuyla şarkı söylediği konserlerde, Klaus Heinrich ve Ditlind'in, bazen bir şarkı ve ardından gelen ara boyunca, en güzel giysilerini giyinmiş halde salonda bulunmalarına izin verilirdi; o zamanlarda annesi, onları ne kadar sevdiğini, onlara ve etraftakilere o kadar içten ve anlamlı bir şekilde gösterirdi ki, kimse aksini düşünmezdi. Onları oturduğu masaya çağırır, yanaklarını omzuna veya göğsüne bastırır, gözlerinde yumuşak, duygu dolu bir ifadeyle bakar, her ikisini de alnından ve dudaklarından öperdi. Bunun üzerine hanımlar başla-

rını öne eğip gözlerini kırpıştırır, beyler de yavaşça başlarını sallayarak, duygularını bastırmak için dudaklarını ısırırlardı... Evet, bu çok güzeldi ve çocuklar, solist Schramm'ın en ilhamlı notalarıyla yol açtığı duygu fırtınasından bile daha vurucu olan bu etkide kendi payları da olduğunu hisseder ve gururla annelerine sokulurlardı. Çünkü en azından Klaus Heinrich, basit duygulara sahip olmanın ve onlarla mutlu olmanın eşyanın tabiatına aykırı olduğunu, aksine şefkat ve sevgimizi misafirlerin kalpleri kabarsın diye salonda gözler önüne sererek sergilemenin görevimiz olduğunu anlamıştı.

Ara sıra, kentteki ve parktaki insanlar da annemizin bizi nasıl da sevdiğini görebiliyorlardı. Çünkü Albrecht sabahın erken saatlerinde Grandük'le faytona veya –her ne kadar kötü bir binici olsa da– ata binerken, Klaus Heinrich ve Ditlind ara sıra ve dönüşümlü olarak annelerinin, ilkbahar ve sonbaharda Barones von Schulenburg-Tressen'la birlikte çıktığı öğleden sonra gezintilerine eşlik ediyorlardı. Zevkli olmaktan çok yorucu ve can sıkıcı olan bu gezintilerden önce Klaus Heinrich biraz heyecanlanır, ateşi çıkardı. Çünkü üstü açık fayton, hazır olda bekleyen askerlerin arasından geçerek Aslanlı Kapı'dan Albrecht Meydanı'na çıktığında, onları bekleyen halk da toplanmış olurdu – bağrışan ve merak dolu gözlerle bakan adamlar, kadınlar ve çocuklar... Bu da onun kendini toplaması, dimdik oturması, sol elini saklayarak gülümsemesi ve insanları mutlu edecek biçimde selam vermesi gerektiği anlamına geliyordu. Kentin içinden geçip yeşillik alana gidinceye kadar bu böyle devam ederdi. Diğer araçların bizimkinden uzak durması gerekiyordu; korumaların görevi bunu sağlamaktı. Ama yayalar kaldırımda durur, kadınlar reverans yapar, erkekler şapkalarını çıkarıp bağlılık ve dizginlenemez bir merakla onlara bakardı – Klaus Heinrich'in edindiği izlenimse şuydu: Hepsi ora-

da, sadece orada olmak ve bakmak için bulunurken o, kendisini göstermek ve kendisine baktırmak için oradaydı ve ona düşen rol en zoruydu. Sol elini ceketinin cebinde tutar ve annesinin istediği gibi gülümserken yanaklarının al al olduğunu hissederdi. Ama *Eilbote* gazetesi, küçük dükümüzün al yanaklarını, onun sağlıklı bir çocuk oluşuna verirdi.

Klaus Heinrich soğuk Gümüş Salon'un ortasındaki sedefli masanın yanında durup kendisi için esas teşkil eden şeyi idrak etmeye çalıştığı o gün, on üç yaşındaydı. Gözünün önünden geçenleri –herhangi bir amaca hizmet etmeyen ve konforsuz odanın boş, yırtık gururu; korku ve hayranlıkla karışık bir saygı ve gerginlik uyandırması beklenen beyaz mumların simetrisi, birisi ona izin almadan hitap ettiğinde babasının yüzünde belirip kaybolan gölge, yüzünde bir gülücükle hayranlık gösterilerine hazırlanan annesinin soğuk ve üzerinde çok uğraşılmış güzelliği, dışarıdaki insanların bağlılıkla dolu ve meraklı bakışları– içine sindirirken, kendi durumuna dair emin olamadığı ve kelimelere dökemediği bir düşünce, benliğini sardı. Ama aynı zamanda bir karamsarlık, önceden belirlenmiş kaderine karşı duyduğu dehşet, "yüce görev"inin verdiği korkuyla da doldu içi; bu duygu o kadar güçlüydü ki, arkasını döndü ve iki eliyle –her ikisiyle birden, buruşuk olan küçük sol eliyle de– gözlerini kapatarak orada tek başına duran küçük masanın yanına çöküp ağladı, kendine ve yüreğine şefkatle, acıyarak ağladı, ta ki biri gelip onun o halini görünceye, gözlerini göğe kaldırıncaya, ellerini çırpıp ne olduğunu soruncaya ve sonra da onu odadan çıkarıncaya kadar... Daha sonra çok korktuğu için ağladığını itiraf etti, ki bu doğruydu.

Kendisi için öngörülmüş olan yaşamın zorluğu ve ciddiyeti hakkında hiçbir fikri yoktu; neşeli, umursamaz

bir çocuktu ve yaramazlıklarıyla çevresindekilerin yüreğini sıklıkla ağzına getirirdi. Ama daha küçük yaşlarında, içinde bulunduğu esas durumu görmezden gelmesini imkânsızlaştıran emareler sıklıkla karşısına çıkmaya başlamıştı. Kentin kaplıca bahçelerinden pek uzak olmayan kuzey mahallelerinde, yeni bir yol hizmete açılmıştı. Ona, Şehir Meclisi'nin bu yola "Klaus Heinrich Caddesi" adını vermeye karar verdiği söylenmişti. Annesiyle birlikte çıktığı bir gezmede, bir antika dükkânına uğradılar; annesi antikacıdan bir şey alacaktı. Uşak, faytonun kapısında beklerken halk, dükkânın etrafına toplandı, antikacı telaşla oradan oraya koşuşturdu – bunların hepsi alışıldıktı. Ama Klaus Heinrich hayatında ilk defa kendisinin bir vitrinde asılı olan fotoğrafını gördü. Sanatçıların ve büyük adamların, alınları geniş, gözleri o tanıdık yalnızlıkla dolu adamların fotoğraflarının yanında asılıydı.

Dışarıdan bakıldığında, memnuniyet uyandıran bir çocuktu. Belirli durumlarda nasıl davranması gerektiğini öğrenmiş, mevkiinin baskısıyla mesafeli bir nezaket edinmişti. Ama garip olan, aynı zamanda iştahının, Müfettiş Dröge'nin tatmin etmekte yetersiz kaldığı ve onu uşaklarla gevezelik etmeye yönelten o avare merakının da artmasıydı. Gerçi artık uşaklarla gevezelik etmeyi bırakmıştı, bir işe yaradığı yoktu. "Seni gidi asil, seni gidi zarif" dercesine ona gülümsüyor, simetrik biçimde yerleştirilmiş mumlarla dolu dünyasının dışarıdaki dünyayla bilmeden bir antitez oluşturduğuna dair şüphesini pekiştiren bir gülümsemeyle onu onaylıyorlardı, ama ona hiçbir şekilde yardımcı olmuyorlardı. Ditlind ve İsviçreli Madam'la, peşlerindeki uşağın eşliğinde kent parkında çıktıkları gezilerde etrafını inceler ve şöyle hissederdi: Diğer herkes ona bakmak için yekvücut oluyor ve kendisi de bakılmak için tek başına öne çıkıyorsa onun da onların yapıp ettiklerine ve varlıklarına herhangi bir katkısı

yok demekti. Onların her zaman öyle olmadıklarını, her zaman kendisinin onları gördüğü gibi görünmediklerini belli belirsiz kavrıyordu; bakışlarındaki hürmetin nedeni, onun asaleti ve zarafeti olmalıydı; onu gördüklerinde, masallardaki prensleri duyan çocuklar gibi oluyor, bu sayede güzel şeyler düşünüp gündelik hayatın dışına çıkıyorlardı. Ama o, gündelik hayatta, güzellik ve yücelik onlara dokunmadığı zamanlarda, onların nasıl olduklarını bilmiyordu; "yüce görev"i onu, bundan sakınıyordu ve yüce varoluşunun kendisinden sakındığı şeylerin yüreğine dokunmasını arzulamak, tehlikeli ve uygunsuzdu. Ama yine de bunu arzulamadan edemiyordu; bunu, kıskançlıkla ve fırsatını bulduğunda kız kardeşi Ditlind'le Eski Saray'ın bilinmeyen bölgelerinde keşif gezilerine çıkmasına neden olan o avare merakla arzuluyordu.

Bu gezilere "kolaçan" adını vermişlerdi ve kolaçan etmek çok cazipti; çünkü Eski Saray'ın imar planı ve yapısı çok karmaşıktı; uzaktaki bölgelere gidecek kadar açıldıklarında henüz ayak basmadıkları odalar, odacıklar ve boş salonlar veya zaten bildikleri odalara çıkan kestirme yollar buluyorlardı. Bir gün yine böyle dolanırken biriyle karşılaştılar; dışarıdan belli olmasa da Klaus Heinrich'i çok derinden etkileyen ve gözlerini açan bir maceranın içinde buldular kendilerini.

Fırsat kendiliğinden doğmuştu. İsviçreli Madam akşam ibadetine katılmak için izin almıştı; Grandüşes'le birlikte, iki hizmetçinin çay fincanlarında servis ettiği sütlerini içtikten sonra, annelerinin huzurundan ayrılmaları ve pek uzakta olmayan çocuk odasına el ele tutuşarak dönmeleri emredilmişti. Kimsenin onlara eşlik etmesine gerek olmadığı düşünülmüştü; Klaus Heinrich, Ditlinde'ye göz kulak olacak kadar büyümüştü. Evet, artık büyümüştü ve koridorda el ele ilerlerken şöyle dedi: "Evet, Ditlind. Elbette çocuk odasına gideceğiz;

ama sen de biliyorsun ki, en kısa ve en sıkıcı yoldan gitmemiz gerekmiyor. Önce etrafı biraz kolaçan edelim. Üst kata çıkıp tonozların başladığı yere kadar koridoru takip ettiğinde, arka taraftaki sütunlu salona ulaşılıyor, bu sütunlu salondaki kapılardan birinden çıkıp sarmal merdiveni tırmanırsak ahşap çatılı bir odaya çıkarız ve o odada bir sürü eğlenceli şey var. Ama odadan sonra neyin olduğunu bilmiyorum ve işte bunu bulmamız gerekiyor. Hadi gidelim."

"Evet, hadi," dedi Ditlinde, "ama *çok* uzağa gitmeyelim Klaus Heinrich ve çok tozlu da olmasın; çünkü bu elbise her şeyi belli ediyor."

Saten şeritlerle süslenmiş koyu kırmızı kadifeden bir elbise giymişti. O zamanlar dirsekleri gamzeliydi; kulaklarının etrafında bir koçun boynuzları gibi kıvrılan açık sarı saçları vardı. İlerleyen yıllarda solgun ve zayıf bir kıza dönüşecekti. O da, babasının ve ülke halkının geniş, oldukça belirgin elmacıkkemiklerine sahipti, ama çıkık olmadıklarından kalp şeklindeki yüzünün hatlarını çirkinleştirmiyorlardı. Klaus Heinrich'in elmacıkkemikleriyse güçlü ve çıkıktı, öyle ki çelik rengi gözlerini bir nebze sıkıştırıyor, onları yatay keserek birbirine yakın görünmesine neden oluyordu... Koyu renk saçları düzgün biçimde ortadan ikiye ayrılmış, şakaklarına doğru titizlikle dikey tıraş edilmiş ve alnından geriye doğru taranmıştı. Boğazına kadar düğmeli bir yeleği olan önü açık bir ceket ve beyaz, yakasız bir gömlek giyiyordu. Sağ eliyle Ditlinde'nin küçük elini tutuyordu; kahverengi, buruşuk ve az gelişmiş elini taşıyan sol kolu, omzundan zayıfça sarkıyordu. Onu saklamayı dert etmeden sarkıtabildiği için mutluydu; çünkü etrafta ona bakarak kendisini güzel ve asil hissetmek isteyecek kimse yoktu ve böylece o da hiçbir şeyi umursamadan bakınıp etrafını inceleyebilirdi.

Yola koyulup canlarının istediği gibi etrafı kolaçan ettiler. Koridorlarda sessizlik hüküm sürüyordu ve yakınlarda bir uşak görünmüyordu. Bir üst kata çıkıp tonozlu bölüme varıncaya kadar pasajı takip ettiler; bu, Klaus Heinrich'in kız kardeşine de anlattığı üzere, sarayın Gaddar Johann ve Tövbekâr Heinrich zamanından kalma bölgesine geldiklerini gösteriyordu. Sütunlu salona vardıklarında Klaus Heinrich orada üst üste farklı nağmeler çıkararak ıslık çalmaya başladı; sonuncu nağme bittiğinde ilki hâlâ bombeli tavanın altında çok net bir tonla çınlıyordu. Ağır bir kapının ardındaki sarmal taş merdiveni el yordamıyla, ara sıra da emekleyerek tırmandılar ve içinde envai çeşit tuhaf eşya bulunan ahşap tavanlı odaya vardılar. Orada, müzeye kabul edilemeyecek durumda, kilitleri pas tutmuş, devasa boyutta kırık tüfekler ve kırmızı kadife yastıkları yırtılmış, kısa ve enli aslan bacakları üzerinde duran ve sırtlığının üzerinde bir taç taşıyan melek figürleri bulunan bir taht vardı. Bir de, kötücül görünümlü, tozlanmış, bir kafese benzeyen ve hem tiksindirici hem de cezbedici olduğu için çocukları uzun süre oyalayan bir şey vardı. Yanılmıyorlarsa bu bir fare kapanıydı, çünkü yemin sabitleneceği demir çiviyi görebiliyorlardı; kapan kapısının o kocaman ve kemirgen canavarın ardından nasıl kapandığını düşünmek bile onları dehşete düşürüyordu... Evet, bu şey onları çok oyaladı; fare kapanını inceledikten sonra ayağa kalktıklarında yüzleri yanıyordu, elbiseleri kir pas içinde kalmıştı. Klaus Heinrich elbiselerindeki kiri ve pası silkeledi, ama bu pek işe yaramadı; çünkü elleri de en az o kadar kirliydi. Sonra birden havanın kararmaya başladığını fark ettiler. Ditlinde kaygıyla hemen geri dönmeleri için ısrar ediyordu, daha ileri gitmek için artık çok geçti.

"Çok yazık," dedi Klaus Heinrich. "Kim bilir daha neler keşfedebilirdik ve kim bilir bir daha ne zaman ko-

laçan etme fırsatı karşımıza çıkar, Ditlinde!" Ama yine de kız kardeşinin peşinden gitti, aceleyle döner merdivenlere doğru seğirttiler, sütunlu salonu geçtiler ve el ele evin yolunu tutmak üzere, tonozlu pasaja vardılar.

Bir süre ilerlediler, ama Klaus Heinrich başını salladı, çünkü bu yol gelirken takip ettikleri yola benzemiyordu. Yine de ilerlediler ama yönlerini şaşırdıklarına dair çok sayıda işaret vardı. Üzerinde ejderha kafaları olan taş bank daha önce orada değildi. Şu sivri pencere, gül ağacının olduğu iç avluya değil batı yönüne, kentin aşağıda kalan bölgesine bakıyordu. Yanlış yoldaydılar, bunu inkâr etmenin bir faydası yoktu, belki de sütunlu salondan çıkarken yanlış kapıyı kullanmış ve yollarını tamamen kaybetmişlerdi.

Bir parça geri gittiler, ama endişeden pek ilerleyemediklerinden tekrar geri dönüp önceki yolda ilerlemeye devam ederek işi şansa bırakmaya karar verdiler. Geçtikleri yerlerde nemli, boğucu bir hava hâkimdi, köşeler büyük, bozulmamış örümcek ağlarıyla kaplanmıştı, kaygıyla yürümeye devam ettiler; Ditlinde ağlamak üzereydi, yerinip duruyordu. İnsanlar ortadan kaybolduğunu fark edecek, ona "esef"le bakacak, belki de olanları Grandük'e anlatacaklardı; asla yolu bulamayacak, unutulacak ve açlıktan öleceklerdi. Ve, unutma ki Klaus Heinrich, bir fare kapanının olduğu yerde, çok fazla fare de olur... Klaus Heinrich, kız kardeşini teselli etti. Duvarında zırhların ve çapraz flamaların asılı olduğu yeri bulmaları yeterli olacaktı; o noktadan sonra yolu biliyordu. Ve sonra birden –dolambaçlı pasajdaki bir dönemeci yeni almışlardı ki– beklenmedik bir şey oldu. Korkudan kaskatı kesildiler.

Duydukları, kendi ayak seslerinin yankısından başka bir şeydi, onlarınkinden farklı, yabancı, daha ağır adımlar onlara doğru kâh hızla kâh duraksamayla yaklaşıyor,

bu adımlara kanlarını donduran bir burundan soluma ve homurdanma sesi eşlik ediyordu. Ditlind korkuyla kaçacakmış gibi bir hamlede bulundu; ama Klaus Heinrich, onun elini bırakmadı ve gelen şeyi kocaman, korku dolu gözlerle beklemeye başladılar.

Alacakaranlıkta zar zor seçilen figür, bir adama aitti ve salim kafayla düşünüldüğünde görüntüsü hiç de korkunç değildi. Bodurdu ve üzerinde eski askerlerin törenlerde giydiği üniformalara benzer bir şey vardı. Eski Franklarınkine benzer kesimli bir redingot giymiş, boynuna yün bir kaşkol dolamıştı, göğsünde bir madalya vardı. Bir elinde kıvrımlı bir silindir şapka, diğerinde yürürken döşemelerde adımlarıyla ahenk içinde tıkırdattığı dertop edilerek kapatılmış şemsiyesinin kemikten tutmacını tutuyordu. Seyrek gri saçlarını bir kulağının üzerinden kafatasının üzerine tutam tutam yapıştırmıştı. Yay gibi siyah kaşları, Grandük'ünkine benzeyen sarı beyaz bir sakalı, düşük gözkapakları ve mavi, sulu gözleri vardı, gözaltı torbaları bumburuşuktu; halkın büyük kesiminde olduğu gibi onun da elmacıkkemikleri çıkıktı ve güneş yanığı yüzündeki kırışıklıklar toprakta açılmış derin yarıklara benziyordu. Yeterince yaklaştığında çocukları tanıdığı anlaşıldı, çünkü hemen pasajın dış cephe duvarına sırtını vererek önüne döndü ve bütün vücudunu topuklarından başlayarak kısa ve hızlı hareketlerle silkelercesine öne doğru eğilip doğrulmaya başladı, bu arada dudaklarına bir saygınlık ifadesi yerleştirmişti ve silindir şapkasını, açık yeri yukarı bakacak şekilde önünde tutuyordu. Klaus Heinrich başıyla selam vererek yanından geçmeye yeltendi ama şaşırarak durdu; çünkü eski asker konuşmaya başlamıştı.

"Affınızı dilerim!" diye derinden gelen bir sesle aniden inledi, sonra daha doğal bir sesle konuşmaya devam etti. "Bütün içtenliğimle siz küçükhanımın ve küçükbe-

yin affına sığınırım. Ama siz küçükhanım ve küçükbeyden bütün nezaketimle bana en yakın çıkışa giden en kısa yolu göstermelerini rica etsem, beni yanlış anlamazlar umarım? İlla ki Albrecht Kapısı olması gerekmiyor – Albrecht Kapısı olmasa da olur. Ama sarayın herhangi bir çıkışı, eğer siz küçükhanım ve küçükbeyden bunu rica etme iznim olursa..."

Klaus Heinrich, sol elini olabildiğince geriye atıp kalçasına yapıştırmıştı, öyle ki eli neredeyse sırtında duruyor ve yere bakıyordu. Birisi düpedüz ona hitap etmiş, onu doğrudan ve kaçınılmaz biçimde bir sohbete dahil etmişti; babasını düşündü ve kaşlarını çattı. Aceleyle bu karmakarışık ve yerinde olmayan durumda nasıl davranması gerektiğini düşündü. Albrecht olsaydı dudaklarını büzer, kısa, yuvarlak altdudağını hafifçe üstdudağına bastırır ve hiç ses çıkarmadan yoluna devam ederdi – bu kadarı kesindi. Ama karşınıza çıkacak ilk ciddi macera vakar ve öfkeyle görmezden gelinecekse kolaçana çıkmanın ne anlamı vardı? Hem bu adam içtendi ve belli ki kötü bir niyeti yoktu, Klaus Heinrich, kendini gözlerini yerden kaldırmaya zorladığında bunu görebiliyordu. Basitçe, "En iyisi siz bizimle gelin. Bir çıkışa varmak için nerede dönmeniz gerektiğini seve seve gösteririm size," dedi. Ve birlikte yürümeye başladılar.

"Teşekkürler!" dedi adam. "Nezaketiniz için binlerce teşekkür! Tanrı bilir, gün gelip de siz küçükhanım ve küçükbeyle Eski Saray'da yürüyeceğim hayatta aklıma gelmezdi. Ama buyurun işte, hem de yaşadığım bütün o sıkıntılardan sonra –çünkü gerçekten canım çok sıkıldı, bu doğru ve kesin– bütün o sıkıntıdan sonra bu şerefe ve bu zevke nail oldum."

Klaus Heinrich, ona canının neden bu kadar sıkıldığını sormayı çok istiyordu; ama eski asker ilerlemeye (ve bu sırada şemsiyesinin yüksüğünü düzenli aralıklarla dö-

şemelerde tıkırdatmaya) devam etti. "Ve siz küçükhanım ve küçükbeyi, koridorlar biraz karanlık olmasına rağmen hemen tanıdım, çünkü, ne mutlu bana ki, sizi birkaç kez faytonla gezintiye çıktığınızda görmüş ve her seferinde çok sevinmiştim; çünkü bende de sizin gibi bacaksızlar var – demek istediğim, benimkiler bacaksız, benim çocuklar... hem erkek olanın adı da Klaus Heinrich."

"Aynı benim gibi mi?" dedi Klaus Heinrich sevinçle. "Ne güzel tesadüf!"

"Yoo, tesadüf! *Sizin* adınızı verdim ona," dedi adam. "Ona bilerek ve isteyerek sizin adınızın verildiğini düşünürsek, buna kesinlikle tesadüf diyemeyiz; çünkü o sizden birkaç ay küçük ve kentte ve bütün ülkede adı Klaus Heinrich olan pek çok çocuk var, hepsine de sizin adınız verildi. Buna pek tesadüf denemez."

Klaus Heinrich, elini sakladı ve sessiz kaldı.

"Evet, evet, sizi hemen tanıdım," dedi adam. "Ve, 'Tanrı'ya şükürler olsun,' dedim, 'işte buna şanssızlık içinde şans denir,' diye düşündüm, 'seni, senin gibi yaşlı mankafayı şu düştüğün tuzaktan kurtaracaklar, artık rahatlayabilirsin,' diye düşündüm, çünkü daha önce çok kişi bu tuzağa düştü ve şu alçakların maskarası oldu, hiçbiri benim gibi şanslı değildi."

"Alçaklar mı?" diye düşündü Klaus Heinrich... "Maskarası mı olmuş?" Dümdüz önüne baktı, sormaya cesaret edemedi. Bir korku, bir umut sardı bedenini... Usulca, "Sizi... Sizi kandırdılar mı?" diye sordu.

"Ziyadesiyle!" dedi eski asker. "Beni oradan oraya sürüklediler, serseriler, hem de ne biçim. Ama siz küçükhanım ve küçükbeye şu kadarını söyleyeyim, ne kadar genç olsanız da, buradaki insanların ne kadar yozlaşmış olduğunu bilmek sizin yararınızadır. Buraya gelip, malınızı bütün saygınızla teslim etmek istiyorsunuz..." Birden

sözünü kesip, "Evet, Tanrı beni korusun!" dedi şapkasıyla alnına dokundu. "Siz küçükhanım ve küçükbeye kim olduğumu söyleyip kendimi tanıtmadım, değil mi? – Hinnerke!" dedi. "Kundura ustası Hinnerke, Saray Kunduracısı, madalyalı emekli hizmetkâr." Büyük, pütürlü, yer yer beneklerle kaplı elinin işaretparmağını göğsündeki madalyaya götürdü. "Konu şu, babanız Majesteleri bana bir çift çizme ısmarlama merhametini gösterdi; uzun, mahmuzlu binici çizmesi, en iyi kalite deriden yapılma. Bu tür çizmeler benim uzmanlık alanım ve ben de kendi ellerimle çizmeleri yaptım ve çok uğraştım ve bugün bitti, pırıl pırıl bir çift çizme. 'Bunları kendin gidip teslim etmelisin,' dedim kendime... Teslimat yapan bir çırağım var, ama ben kendime, 'gidip sen teslim etmelisin; çünkü bunlar Grandük için,' dedim. Üstümü giyindim, çizmeleri aldım ve saraya geldim. Aşağıda uşaklar, 'Tamam,' deyip çizmeleri teslim almak istedi. 'Hayır!' dedim, çünkü onlara güvenmiyorum. Siz küçükhanım ve küçükbeye şunu söylemek isterim ki, benim sipariş almamı ve saray kunduracısı olmamı sağlayan namımdır, uşaklara bahşiş vermem değil. Gelin görün ki saraya iş yapan insanlardan aldıkları bahşişler, bu gençleri şımartmış ve verecekleri hizmet için de benden bir şeyler istiyorlar. 'Hayır,' dedim, 'çünkü ben rüşvete ve el altından iş bitirmeye karşıyım, bu çizmeleri kendim teslim edeceğim, Grandük'ün kendisine vermem mümkün değilse, onun özel uşağı Prahl'a vereceğim.' Çok kızdılar, ama, 'O zaman yukarı çıkmanız gerekiyor!' dediler. Ben de yukarı çıktım, yukarıda da uşaklar var, onlar da, 'Tamam,' deyip çizmeleri almak istediler, ama ben özel uşak Prahl'la görüşmek istedim ve ısrar ettim. Bana, 'Prahl şimdi kahvesini içiyor,' dediler, ama ben ayak diredim, kahvesini bitirinceye kadar bekleyeceğimi söyledim. Ben tam bunu söylerken mahmuzlu çizmeleriyle kim gelsin

beğenirsiniz? Özel uşak Prahl. Beni gördü, bir-iki alçakgönüllü söz edip çizmeleri ona verdim, o da bana, 'Pekâlâ,' dedi ve, 'Güzel olmuşlar!' diye ekleyip başıyla selam vererek çizmelerle gitti. İşte o zaman tatmin oldum. Ve oradan ayrıldım. 'Hey,' diye bağırdı biri, 'Herr Hinnerke! Yanlış yoldan gidiyorsunuz!' 'Kahretsin,' dedim ve dönüp öbür yoldan ilerledim. Ama bu yaptığım çok aptalcaydı; çünkü beni kandırmışlardı ve aslında gitmek istediğim yere doğru gitmiyordum. Biraz ilerledim ve bir başkasına rastladım ve Albrecht Kapısı'na nasıl gidebileceğimi sordum. Adam bir anda neler olup bittiğini anladı ve bana, 'Merdivenlerden çıkın, sonra soldan ilerleyin, sonra tekrar aşağı inin, böylece kestirmeden gitmiş olursunuz!' dedi. Bana nezaket gösterdiğine inanarak söylediklerini yaptım ve kafam karıştı da karıştı ve nihayetinde yönümü tamamen kaybettim. Sonra bunun benim hatam olmadığını, bu serseriler yüzünden kaybolduğumu anladım ve kendilerine bahşiş vermeyen saray tüccarlarına sık sık böyle oyunlar oynadıklarını ve terden sırılsıklam oluncaya kadar oradan oraya dolaştırdıklarını duyduğumu hatırladım. Öfkeden gözüm döndü ve iyice sersemledim, sarayın tek bir kişinin bile olmadığı köşelerine girip çıktım, nerede olduğumu bir türlü kestiremedim. Ve nihayet siz küçükhanım ve küçükbeyle karşılaştım. İşte, benim ve çizmelerimin başına gelenler bunlar!" diyerek bitirdi sözlerini Kunduracı Hinnerke ve elinin tersiyle alnındaki teri sildi.

Klaus Heinrich, Ditlinde'nin elini sıktı. Kalbi o kadar hızlı atıyordu ki, sol elini saklamayı bile unutmuştu. Demek buydu. O "yüce görev"inden saklı tutulan şeylere, insanların gündelik hayatlarında, zarif tavırlar takınmadıklarındaki davranışlarına dair bir örnekti. Uşaklar... Sessiz kaldı, söyleyecek tek bir söz bulamadı.

"Küçükbeyler susuyorlar," dedi kunduracı. İçten sesi

duygu yüklüydü. "Size anlatmamalıydım, olup biten kötülükleri öğrenmeniz gerekmiyor. Ama yine de," deyip başını yana eğdi ve parmaklarını havada şaklattı, "bunun zararı olmadığını, gelecekte ve daha sonrasında size bir zararı dokunmayacağını düşünüyorum."

Klaus Heinrich tehlikeyi göze alarak, "Şu uşaklar," dedi, "çok mu kötüler? Gözümde canlandırabiliyorum..."

"Kötü mü?" dedi kunduracı. "Tamamen değersizler. İşte onlara yakışan söz bu. Ne işe yararlar biliyor musunuz? Yeterince bahşiş alamayınca gelen eşyaları saklarlar; tüccar malını tam zamanında teslim etse bile onu hemen vermez, iyice geciktirirler, böylece tüccar töhmet altında bırakılır; Grandük, görevini yerine getiremediğini düşünür ve bir daha sipariş alamaz. Gözlerini bile kırpmadan yaparlar bunu ve bütün kentte bilinir bu..."

"Evet, bu çok fena!" dedi Klaus Heinrich. Kulak kesilmişti. Ne kadar şaşırdığının kendisi bile farkında değildi. "Başka şeyler de mi yapıyorlar?" diye sordu. "Eminim bu türden başka kötülükler de yapıyorlardır."

"Hem de nasıl," deyip güldü adam. "Küçükhanım ve küçükbeye şu kadarını söyleyeyim ki, hiçbir fırsatı kaçırmazlar, her türden numara vardır onlarda. Mesela şu kapı açma şakası... Şöyle yapıyorlar. Babanız, Merhametli Grandük'ümüz birini huzuruna kabul etti, diyelim ve bu kişi de daha önce saraya gelmemiş bir acemi olsun. Yeni frakını giyinmiş, heyecanla gelmiş, çünkü Majestelerinin karşısına ilk kez çıkmak öyle önemsiz, azımsanacak bir durum değil. Uşaklar tabii burada kendilerini evlerinde hissettiklerinden onunla dalga geçer ve sonra da onu kabul salonuna alırlar, adamcağız ne yapacağını bilmediğinden uşaklara bahşiş vermeyi de unutur. Sonra o büyük an gelir, Grandük'ün yaveri adını seslenince uşaklar çift kanatlı kapıyı açıp onu Grandük' ün beklediği odaya alırlar. Acemi adam orada durup eğilir,

Grandük'ü yanıtlar, Grandük de bütün asaleti ve azametiyle ona elini uzatır ve onu azat eder, adam gerisingeri kapıya doğru gider ve kapının açılacağını sanır, çünkü ona böyle söylenmiştir. Ama biliniz ki kapılar açılmaz; çünkü uşaklar bahşiş almadıkları için kızgındır ve dışarıda adam için parmaklarını bile oynatmazlar. Ama adam da tabii arkasını dönemez, bunu kesinlikle yapamaz; çünkü Grandük'e sırtını dönmemelidir, bu büyük bir ayıp ve Yüce Efendimiz'e yapılmış bir hakaret sayılır. Bunu üzerine o da el yordamıyla kapının tokmağını bulmaya çalışır, bulamaz, iyice gerilir ve kapıyı kurcalamaya devam eder, en nihayetinde Tanrı'nın yardımıyla tokmağı bulduğunda, eski moda bir tokmak olduğundan kafası iyice karışır, açmak için uğraşırken adeta omzu çıkar, kendini odadan dışarı atmak için uğraşıp dururken ümitsizlik içinde sürekli Grandük'ün önünde eğilip kalkar, en nihayetinde Efendimiz merhamet göstererek onu kendi eliyle odadan çıkarır. İşte uşakların kapı şakası budur! Ama siz küçükhanım ve küçükbeye şimdi anlatacağım şeyin yanında hiç kalır..."

Sohbete dalmış olduklarından gittikleri yola hiç dikkat etmemişlerdi; merdivenlerden inmiş, Albrecht Kapısı'nın yakınlarına, zemin kata gelmişlerdi. Grandüşes'in şahsi uşaklarından Eiermann onlara doğru gelmekteydi. Menekşe rengi bir frakı ve favorileri vardı. Majesteleri Grandük ile Majesteleri Grandüşes'i bulmakla görevlendirilmişti. Uzaktan endişeyle başını sallıyor, dudaklarını büzüyordu. Ama kunduracı Hinnerke'nin çocukların yanında yürüdüğünü ve şemsiyesini mermerlerde tıkırdattığını görünce yüzündeki kaslar gevşedi, yüzüne mahzun ve aptalca bir ifade oturdu.

Teşekkür edip vedalaşmak için pek vakit olmadı. Eiermann, çocukları kunduracıdan ayırmak için sabırsızlanıyordu. Sonra da başlarına gelecekler konusunda pek

de iç açıcı olmayan sözlerle, Majesteleri Grandük ile Majesteleri Grandüşes'i İsviçreli Madam'ın beklediği odalarına çıkardı.

Ortadan kayboluşları ve elbiselerinin kir pas içinde oluşu nedeniyle gözler göğe çevrildi, eller kucaklarda kavuşturuldu. En kötüsü, çocuklara "esef"le bakıldı. Ama Klaus Heinrich pişmanlık gösterisini hiç abartmadı. Demek uşaklar... "Seni gidi asil, seni gidi zarif" dercesine gülümseyebiliyorlardı, çünkü para alıyor, alamadıklarındaysa teslimatçıları koridorlarda döndürüp duruyor, getirdikleri malları suçlanmaları için saklıyor, kapıları açmayıp babamın huzuruna çıkanların debelenmesine neden oluyorlardı. Sarayda bunlar oluyorsa kim bilir dışarıda neler oluyordu? İnsanları selamlayarak geçerken uzaktan adanmışlıkla ve sevinçle ona baktıkları dışarıda... Ama adam, ona bunları anlatmaya nasıl cesaret etmişti? Ona bir kere bile Majesteleri Grandük dememiş, ona kaba davranmış, asaletini ve zarafetini zedelemişti. Peki, uşakların yaptıklarını duymak, neden bu kadar garip biçimde hoşuna gitmişti? Yüce varoluşunun hiçbir şekilde dahil olmadığı vahşi ve berbat şeyleri duymak, neden kalbinin çarpmasına yol açarak onu mest etmişti?

Doktor Überbein

Klaus Heinrich, çocukluğunun üç yılını saray efradının ve toprak sahibi soyluların aynı yaştaki oğullarıyla birlikte bir yatılı okulda, İçişleri Bakanı von Knobelsdorff'un av köşkü "Sülün Evi" üzerine kurup tesis ettiği bir tür aristokratik ruhban okulunda geçirdi.

Yüzyıllardır Kraliyet ailesinin mülkiyetinde olan "Sülün Evi"nin adı, başkentten ülkenin kuzeybatısına giden banliyö treninin ilk durağına verilmişti; kendisi de adını eski bir feodal beyin av zevki için çayırlık ve ormanlık alanların yakınında kurulmuş "evcil" sülün çiftliğinden almıştı. Pedavrayla kaplı çatısının üzerinde paratonerler bulunan, tek katlı, kutu gibi bir kır evi olan saray, müştemilatları ve ahırlarıyla uçsuz bucaksız çam ağacı ormanlarının kenarında yer alıyordu. Önündeki bir sıra asırlık ıhlamur ağacı üzerinden, uzaklardaki ormanların oluşturduğu mavimsi bir kemerle çevrili ve kesişen patikalarla örülü, üzerinde çok sayıda oyun alanı ve engelli koşu at binme çitleri bulunan çok geniş bir kırlık alana bakıyordu. Sarayın çaprazında bir han, Stavenüter adında ileri görüşlü bir adamın işlettiği ve pazar günleri başkentten gelen ziyaretçilerle, özellikle de bisikletçilerle dolup taşan, upuzun ağaçlarla dolu bir birahane ve bira bahçesi vardı. Sülün Evi öğrencilerinin, bir öğret-

menin gözetiminde hana gitmelerine izin verilirdi.

Klaus Heinrich dışında beş öğrenci vardı: Trümmerhauff, Gumplach, Platow, Prenzlau ve Wehrzahn. Yöre halkı öğrencilere "Sülünler" adını takmıştı. Saray ahırlarından gelen eski püskü bir lando, bir *gig*[1], bir kızak ve birkaç binek atı emirlerine sunulmuştu; kışın çayırlık alanın bir bölümü sel basıp donduğunda paten yapma fırsatı buluyorlardı. Sülün Evi'nde bir aşçı, iki oda hizmetçisi, bir arabacı ve biri acil durumlarda lando kullanabilen iki uşak vardı.

Bir komedi aktörü gibi görünen ve eski bir Fransız şövalyesine yaraşır tavırlarıyla biraz şüpheci ve asabi bir bekâr olan Profesör Kürtchen, yatılı okulun müdürüydü. Kırpık, kırlaşmış bir bıyığı, kıpır kıpır kahverengi gözlerine taktığı altın çerçeveli gözlüğü ve açık havaya her çıkışında arkaya ittiği bir silindir şapkası vardı. Yürürken göbeğini ileri çıkartır ve küçük ellerini bir uzun mesafe koşucusu gibi karnının her iki yanında yumruk yapardı. Klaus Heinrich'e kendini beğenmiş bir incelikle davranırdı, ama diğer öğrencilerin soylu küstahlıklarına şüpheyle yaklaşır, avam tabakasından olduğu için küçümsendiği hissine kapıldığında kedi misali hırçınlaşırdı. Açık havada yürüyüşe çıktıklarında yakınlarda başkaları varsa öğrencilerini durdurup etrafında toplamayı ve bastonuyla toprağa şekiller çizip onlara bir şeyler anlatmayı pek severdi. Kurumun kâhyalığını yapan, etrafına kesif bir eter kokusu yayan ve merhum bir yüzbaşının eşi olan Frau Amelung'a, "saygıdeğer hanımefendi," diye hitap eder ve böylece asil çevrelere özgü hitap şekline aşina olduğunu gösterirdi.

Profesör Kürtchen'ın yanı sıra doktora dereceli genç

1. (İng.) Üstü körüklü, iki tekerlekli tek atlı fayton.

bir yardımcı öğretmen de vardı – güler yüzlü, çalışkan ve konuşurken caka satmayı seven bu idealist adamın Klaus Heinrich'in düşünme biçimi ve benlik algısı üzerinde belki de gereğinden çok etkisi vardı. Zotte adında bir beden eğitimi öğretmeni de kadroya yeni katılmıştı. Bu arada, yardımcı öğretmenin soyadının Überbein, adının da Raoul olduğunu belirtelim. İhtiyaç dahilindeki diğer öğretmenler de her gün başkentten trenle okula gelirdi.

Klaus Heinrich, kişisel olmayan hususlarda kendisine yönelik beklentilerin hızla azalmasını anlayışla karşıladı. Müfettiş Dröge'nin buruşuk işaretparmağı artık satırlar üzerinde duraksamıyordu; o, üzerine düşeni yapmıştı; Profesör Kürtchen ise dersler sırasında olduğu kadar Klaus Heinrich'in yazılı ödevlerini düzeltirken de nezaketini göstermek için her fırsattan yararlanırdı. Bir gün, okul açıldıktan çok kısa bir süre sonra –zemin kattaki yüksek pencereli yemek odasında yenilen öğle yemeğinin ardından– Klaus Heinrich'i çalışma odasına çağırdı ve uzun uzadıya şu açıklamayı yaptı: "Bilimsel çalışmalarımız sırasında, siz Majesteleri Grandük'ten, o anda sizin için uygun olmayan soruların yanıtlanmasının talep edilmesi umumi çıkara ters düşer. Öte yandan, Majesteleri Grandük'ün sürekli elini kaldırarak cevap vermeye hazır olduğunu göstermesi de arzulanır. Bu nedenle, siz Majesteleri Grandük'ten, bilgim olması için, istenmeyen bir soru söz konusu olduğunda, kolunu dümdüz uzatmasını, yanıt vermenin sizin için uygun olduğu bir soru olması durumundaysa sadece yarı yarıya ve dik bir açıyla kaldırmasını rica ediyorum." Doktor Überbein'a gelince; gevezeliğiyle dersliği çınlatır, neşeli söylemiyle işlenen konuyu tümüyle unutturmaksızın arka plana iterdi. Klaus Heinrich'le herhangi bir anlaşmaya varmamıştı; herhangi bir mahcubiyete neden olmayacak şekilde dostane bir tavırla, aklına ne zaman

gelirse ona o zaman soru sorardı. Klaus Heinrich'in konuyla pek ilgisi olmayan yanıtları, Doktor Überbein'ı adeta büyülüyor, içini keyifli bir coşkuyla dolduruyordu. "Ha, ha, ha!.." diye bağırır ve başını arkaya atarak gülerdi. "Ah, Klaus Heinrich! Ah, prens kanı! Ah, bu saflık! Yaşamın çetin sorunları sizi hazırlıksız yakaladı! O halde şimdi, sizin için konuyu netleştirmek benim gibi tecrübeli bir adama düşüyor." Ve Klaus Heinrich yanlış yanıt verdiğinde, soruyu bir başkasına tekrar sormaz, doğru yanıtı kendisi verirdi. – Diğer öğretmenlerin ders işleme tarzı, vasat bir anlatımdan ibaretti. Beden eğitimi öğretmeni Zotte, yüksek makamlardan, jimnastik hareketlerini Klaus Heinrich'in sol elini göz önünde bulundurarak yaptırma emri almıştı – öyle ki, Prens'in veya diğer çocukların dikkati asla gereksiz yere bu küçük kusura yöneltilmemeliydi. Bu nedenle egzersizler koşma oyunlarıyla sınırlıydı; yine Herr Zotte'nin verdiği binicilik derslerinde de her türden aşırılık yasaktı.

Klaus Heinrich'in, beş sınıf arkadaşıyla yakın olduğu söylenemezdi, ilişkilerinin gerçek bir samimiyete dönüşeceği yoktu. O hep ayrı bir yerdeydi, asla onlardan biri olmadı ve aralarına katılmadı. Onlar beş kişiydi, o bir; Prens, beş öğrenci ve öğretmenler – bütün kurum bu kadardı. Özgür ve kayıtsız bir dostluğun önünde pek çok engel vardı. Beşi, Klaus Heinrich için oradaydı, ona yârenlik etmeleri emredilmişti; o ders sırasında bir soruyu yanlış yanıtladığında, onlardan doğru yanıtı vermeleri beklenmiyor, at binerken veya oyun oynarken kendilerini ona uydurmaları gerekiyordu. Kendilerine sık sık onun yaşamını paylaşma izni sayesinde elde ettikleri avantajlar hatırlatılıyordu. İçlerinden bazıları, pek varlıklı olmayan taşra soyluları olan von Gumplach, von Platow ve von Wehrzahn ailelerinin oğulları, İçişleri Bakanlığı'nın davetiyesi, kendilerine intikal ettiğinde anne

babalarının sergilediği gururlu memnuniyetin, dört bir yandan yağan tebrik mesajlarının ağırlığını sürekli omuzlarında hissediyorlardı. Öte yandan nefes almadan konuşan, Bogumil isimli şişko, kızıl saçlı, çilli Kont Prenzlau ise ülkenin en zengin ve en asil toprak sahibi ailelerinden birinin şımarık ve kendini beğenmiş oğluydu. Anne babasının Baron von Knobelsdorff'un davetini reddedemediklerinin, ama bu daveti Tanrı'nın bir lütfu olarak da görmediklerinin ve kendisinin, yani Kont Bogumil'in, babasının topraklarında, Sülün Evi'nde olduğundan çok daha iyi ve konumuna çok daha yaraşır biçimde yaşayabileceğinin farkındaydı. Binek atlarının kötü, landonun eski püskü, *gig*'in ise demode olduğunu düşünüyor, kendi kendine yemeklerin kötülüğünden yakınıp duruyordu. Tazıya benzer, kırılgan bir çocuk olan ve fısıldar gibi alçak sesle konuşan Trümmerhauff Kontu Dagobert, onun yapışık kardeşi gibiydi.

Bu ikisinin, seçici ve aristokrat doğalarını mükemmel biçimde ifade eden ve alaycı bir ses tonuyla sürekli sarf ettikleri kendilerine özgü bir sözcük vardı: "rezalet". Gömleğe iliklenen gevşek yakalardan takmak, rezaletti. Gündelik kıyafetlerle açık havada tenis oynamak, rezaletti. Oysa Klaus Heinrich, bu kelimeyi kullanmak için yeterince asil olmadığını düşünüyordu. Yakaları iliklenen gömlekler olduğundan, bir insanın Bogumil Prenzlau kadar çok takım elbisesi olabileceğinden bile bihaberdi. "Rezalet," demek için can atıyordu, ama kendisinin de şu örme çoraplardan giydiğini hatırladı. Kendisini Prenzlau'nun yanında kaba saba, Trümmerhauff'a kıyasla sarsak buluyordu. Trümmerhauff zarif bir hayvanı andırıyordu. Kemeri jilet gibi keskin, uzun, sivri bir burnu ve geniş, titrek, neredeyse saydam burun delikleri vardı, şakaklarındaki narin derinin altından mavi damarları görünüyordu, kulakmemesi olmayan minicik kulakları var-

dı. Altın kol düğmeleriyle tutturulmuş geniş, renkli kol manşetlerinden seçkin, yuvarlak tırnaklı kadınsı elleri çıkıyordu, bir koluna altın bir künye takıyordu. Fısıldarken gözkapakları yarıkapalı olurdu... Hayır, Klaus Heinrich'in zarafette Trümmerhauff'la aşık atamayacağı açıktı. Onun sağ eli oldukça büyüktü, elmacıkkemikleri sokaktaki insanlar gibi çıkıktı ve Dagobert'in yanında resmen gürbüz kalıyordu. Büyük olasılıkla ağabeyi Albrecht, bu "Sülünler" gibi, "rezalet," diyebilirdi. Klaus Heinrich ise aristokrat değildi, kesinlikle değildi; gerçekler ayan beyan ortadaydı. Adı neydi ki? Klaus Heinrich; memleketteki bütün kunduracı çocuklarının adı da buydu, işte Herr Svanüter'in şurada burunlarını elleriyle silen oğulları da onunla, anne babasıyla ve ağabeyiyle aynı adı taşıyordu. Oysa soyluların Bogumil ve Dagobert gibi adları olurdu... Klaus Heinrich, beş öğrencinin arasında tecrit edilmiş halde, tek başınaydı.

Yine de "Sülün Evi" Köşkü'nde dostluk kurmuştu, yardımcı öğretmen Doktor Überbein'la kurduğu dostluktu bu. Raoul Überbein, güzel bir adam değildi. Kızıl bir sakalı, açık mavi gözleri ve yeşilimsi soluk beyaz bir yüzü, seyrek kızıl saçları ve tümüyle çirkin, çıkık ve uçları sivri kulakları vardı. Ama elleri küçük ve yumuşaktı. Sadece beyaz kravat takardı, ki bu da ona, aslında gardırobu pek zengin olmasa da, ağırbaşlı bir görünüm veriyordu. Açık havaya çıktığında yünlü kumaştan bir palto, at binerken de –evet, Doktor Überbein at biniyordu, hem de çok iyi biniyordu– kuyruğunu çengelliğneyle tutturduğu eprimiş bir redingot ile dar, düğmeli bir pantolon giyer, silindir şapka takardı.

Bu adamın Klaus Heinrich'i böylesine büyülemesine yol açan neydi? Bu hayranlığın muhtelif nedenleri vardı. Yardımcı öğretmenin uzun zaman önce, büyük bir riski göze alarak boğulmakta olan bir çocuğu bir sazlık-

tan veya bataklıktan çekip kurtardığı ve bir kurtarma madalyası aldığı dedikodusu "Sülünler" arasında yayıldığında, birlikte yaşamaya başlayalı çok olmamıştı. Bıraktığı olumlu intibalardan ilki buydu. Daha sonra, Doktor Überbein'ın yaşamı hakkında daha çok şey öğrenildi ve Klaus Heinrich de bunlardan eksik kalmadı. Söylentiye göre, soyu sopu meçhuldü, babasının kim olduğu bilinmiyordu. Bir aktris olan annesi, oğlunu para karşılığı fakir insanlara evlatlık vermişti; küçük çocuk o zamanlar çok açlık çekmişti, yüzünün yeşilimsi renginin nedeni de buydu. Bunlar aydınlığa çıkması, hatta üzerinde düşünülmesi sakıncalı, çocukların içine giremeyeceği kadar yabanıl konulardı; bunlar aynı zamanda, Doktor Überbein'ın, örneğin belirsiz kökenini akıllarından çıkaramayan küçük asil oğlanlar ona küstahça veya uygunsuz bir şekilde davrandığında üstü kapalı da olsa ima ettiği konulardı. Böyle durumlarda hiddetle, "Sizi süt çocukları, sizi ana kuzuları!" diye bağırır, "Siz küçükbeylerden alçakgönüllülük talep edebilecek kadar görmüş geçirmiş biriyim ben, feleğin çemberinden geçtim!" derdi. – Bu bile, Doktor Überbein'ın "feleğin çemberinden geçmiş" olması bile, Klaus Heinrich üzerindeki etkisini azaltmadı. Ama Doktor'un kişiliğinin asıl cazip yanı, Klaus Heinrich'e karşı açık oluşu, ilk günden itibaren onunla konuşurken kullandığı ve onu bütün diğer insanlardan etkili biçimde farklı kılan ses tonuydu. Uşakların katı suskunluğundan, Madam'ın o cansız esefinden, okul müfettişi Dröge'nin işini bilir reveranslarından veya Profesör Kürtchen'ın kendinden memnun hürmetinden eser yoktu onda; dışarıdaki insanların Klaus Heinrich'e bakarken takındıkları o yabancı, hürmetkâr ve buna rağmen rahatsız edici hal ve tavırdan uzaktı. Yatılı okuldaki öğrencilerin bir araya gelişinin ilk günlerinde sessiz kalmayı tercih etmiş, sadece gözlem yapmakla yetinmişti.

Ama daha sonra Prens'e, Klaus Heinrich'in daha önce hiç görmediği güler yüzlü ve belirgin bir açıksözlülükle, babacan bir dostlukla yaklaşmıştı. İlk günlerde bu tavırlardan huzursuz olan Klaus Heinrich, Doktor'un yeşilimsi yüzüne ürkekçe bakardı. Ama bu kafası karışıklık berikini etkilemedi, ona kesinlikle geri adım attırmadı; o içten, lafını esirgemeyen tarafsızlığını daha da güçlendirdi, böylece Klaus Heinrich'in ona ısınması uzun sürmedi. Çünkü Doktor Überbein'ın hal ve tavrında bayağı, küçültücü, hatta kasıtlı ve eğitici bir taraf bile yoktu. Feleğin çemberinden geçmiş bir adamın üstünlüğü olduğu kadar Klaus Heinrich'in farklı olan varlığı ve özüne gösterilen yumuşak ve bağımsız hürmet vardı; her iki varoluş biçimi arasındaki barış dolu bağlılık anlaşmasının yanında, sevgi ve karşısındakini kabul etme vardı. Doktor Überbein, ona birkaç kez, "Majesteleri" diye hitap ettikten sonra, bir süreliğine "Prens", en sonunda da sadece, "Klaus Heinrich," demeye başladı. Daha sonraları da onu hep böyle çağırdı.

Sülünler, ata binmeye çıktıklarında ikisi en önde gider, Doktor alacalı atıyla Klaus Heinrich'in uysal doru atının solunda dururdu – kar yağdığında ya da yapraklar ağaçlardan düşerken baharda karlar erimeye başladığında ya da yaz sıcağında, ormanlık alan boyunca ya da köylerin içinden geçerek tırıs giderken Doktor Überbein, çocuklara kendi yaşamından anekdotlar anlatırdı. Raoul Überbein, kulağa garip gelen bir isim, değil mi? Hiç de şık değil, tam tersi. Evet, Überbein adı, onu evlatlık alan alt sınıfa mensup, babanın banka memuru olduğu yoksul, yaşlıca çiftin adıydı ve onun yasal soyadı buydu. Ama ilk adının Raoul olması gerektiğine annesi karar vermişti ve karşılıklı anlaştıkları miktarı aldıktan sonra elindeki küçük insanı yaşlı çifte verirken böyle olmasını şart koşmuştu – belli ki duygusal bir karardı bu, inançla

verilmiş bir karar. Bir ihtimal, öz babasının adı da Raoul'du ve en azından babasının soyadının bu adla uyumlu olduğunu umuyordu. Ayrıca o ailenin bir çocuğu evlatlık alması da oldukça vurdumduymaz bir davranıştı; çünkü kıt kanaat geçinirlerdi ve belli ki salt acil bir durumdan dolayı biriktirdikleri paraya dokunmuşlardı. Oğlana ancak en temel okul eğitimi verilebilmişti; ama o kim olduğunu göstermek için sivrilmiş, öğretmen olmayı çok istediği için eğitim masrafları kamusal bir yardım fonu tarafından üstlenilmişti. Okulunu başarıyla bitirmiş, üstüne üstlük bir de takdir belgesi almıştı, çünkü ondan beklenen buydu; sonra da bir devlet ilkokulunda iyi bir maaşla öğretmenliğe atanmıştı, maaşının bir bölümünü minnet duygusuyla kendisini evlat edinen anne babasına verirdi, ta ki ikisi de hemen hemen aynı zamanda ölünceye kadar. Ne mutlu onlara! Onlar ölünce dünyada yapayalnız kalmıştı; bir serçe kadar zavallıydı, Tanrı vergisi yeşilimsi suratı ve bir köpeğinkine benzeyen sivri kulaklarıyla doğuştan bahtı karaydı. Dostane koşullar, değil mi? Ama bunlar aslında iyi koşullardı – kesin olarak böyle olduklarını sonradan anladı. Yapayalnız ve talihsiz, talihin bahşedeceklerinden tecrit edilmiş halde, sadece sebatla başarıya odaklanarak geçmiş bir gençlik dönemi – gevşeme tehlikesi olmaksızın dirayetini artırmış, tatmin olmak nedir bilmemiş, herkesten daha başarılı olmuştu. İnsan sadece yeteneklerinin eline baktığında, o yetenekler ister istemez gelişiyordu. "Çalışmak zorunda olmayanlar" karşısında büyük avantajdı bu. Sabahları keyifle bir puro yakanlar karşısında... Misler gibi koktuğu söylenemeyecek bir odada, üstü başı kir pas içinde bir öğrencisinin hasta yatağının kenarında beklerken, Raoul Überbein genç bir adamla tanışmıştı – kendinden birkaç yaş büyük ama onunla aynı konumda, Yahudiliği nedeniyle doğuştan bahtı kara olan bir adamdı o da. Klaus

Heinrich bu adamı tanırdı – hatta onu çok mahrem koşullar altında tanıdığı söylenebilirdi. Bu adamın adı Sammet'ti, tıp doktoru Sammet; tesadüf eseri, Klaus Heinrich'in doğumu sırasında Grimmburg yakınlarında bulunuyordu ve bundan birkaç yıl sonra başkentte çocuk doktorluğuna terfi ettirilmişti. İşte o adam Überbein'ın dostuydu, dostlukları bugün de devam ediyordu; o zamanlar kader ve cesaret üzerine az konuşmuşlukları yoktu. Lanet olsun ki her ikisi de feleğin çemberinden geçmişti. Überbein kendi payına bir ilkokul öğretmeni olduğu günleri mutlulukla anıyordu. Oradaki işi sadece sınıfla sınırlı değildi, küçük eşkıyalarıyla bizzat ve insani bir yaklaşımla ilgilenmekten de büyük zevk alıyordu; onları evlerinde, masallardaki gibi bir aile yaşamının söz konusu olmadığı evlerinde ziyaret ediyor ve bu nedenle bütün gözler ona çevriliyordu. Hayatın acı zehrini çoktan tatmamış olsaydı, o zamanlar bunu ilk kez yaşamak için eline pek çok fırsat geçebilirdi. Bu arada, özel işlere gitmeye de devam etmiş, kerli ferli tüccarların çocuklarına özel ders vermiş, kitaplara para ayırabilmek için hep kemerleri sıkmıştı – işi olmadığı uzun ve sessiz geceler boyunca durmaksızın çalışmıştı. Devlet memuriyet sınavını kayda değer bir başarıyla kazandıktan kısa süre sonra terfi almış ve bir ortaokula atanmıştı. Aslında, küçük eşkıyalarını terk etmek onu derinden yaralamıştı, ama kaderde bu da vardı. Sonra olaylar öyle gelişti ki, doğuşundan beri süregelen bahtsızlığına rağmen Sülün Evi'nde yardımcı öğretmen olmasına karar verildi.

Doktor Überbein işte bunları anlattı ve Klaus Heinrich dinledikçe ona karşı dostane hislerle doldu. "Çalışmak zorunda olmayan" ve sabahları keyifle purolarını yakan tipleri o da küçümsedi; Überbein o hoş, abartılı üslubuyla "felek", "bütün gözlerin ona çevrilmesi" ve hayatın acı zehri üzerine atıp tutarken içi dehşet ve hazla

doluyor, annesiyle onu evlat edinen ailenin üzerinde anlaştığı miktardan ortaokul öğretmeni oluncaya kadar başına gelen bütün o bahtsız ama cesaretle göğüslediği olaylar bizzat kendi başına gelmiş gibi hissediyordu. Kendisini kader ve cesaret üzerine bir konuşmanın altından başarıyla kalkabilecekmiş gibi görüyordu. Gevşedi, on beş yıllık yaşamında yaşadıkları zihnine üşüştü, kendi yaşadıklarını anlatma ve kendini bırakma arzusuyla doldu ve kendinden bahsetme yolunda bir girişimde bulundu. Ne gariptir ki, Doktor Überbein bu girişimi kararlılıkla durdurdu. "Hayır, hayır Klaus Heinrich," dedi; "orada durun! Rica ediyorum, içinizi bana dökmeyin! Bana anlatacağınız şeyi sanki bilmiyormuşum gibi... Sizi sadece yarım gün izlemem yetti anlamak için. Ama eğer sizi omzumda ağlamaya cesaretlendirdiğimi sanıyorsanız, yanlış bir izlenim edinmişsiniz. Öncelikle, önünde sonunda bundan pişman olacaksınız. Ama ikincisi, gizli bir mahremiyet sizin gibilere yaramaz. Bakınız benim gevezelik etmemin bir zararı yok. Ben neyim ki? Bir yardımcı öğretmen. Sıradan bir öğretmen değilim belki ama inanın bana daha fazlası da değilim. Ne olduğu belli bir varlığım. Oysa siz? Siz nesiniz? İşte bunu söylemek zor. Hadi bir sembol, bir tür ideal, diyelim. Bir çerçeve. Mecazi bir varlıksınız, Klaus Heinrich ama aynı zamanda da *resmî* bir varlık. Ama resmiyet ve samimiyet – bu ikisinin birbirini karşılıklı olarak dışladığını öğrenmediniz mi? Tümüyle hem de.... Sizin dolaysız sırdaşlıklar kurmaya hakkınız yok ve buna kalkışırsanız hiç de hoşunuza gitmediğini, sizin için hiç uygun olmadığını ve sıkıcı olduğunu göreceksiniz. Size unvanınızı hatırlatmak durumundayım, Klaus Heinrich..."

Klaus Heinrich gülümseyerek onu at kamçısıyla selamladı. Ve gülümseyerek yollarına devam ettiler.

Bir başka seferinde Doktor Überbein laf arasında

şöyle dedi: "Popülerlik, çok sağlam olmasa da, muhteşem ve kapsamlı bir sırdaşlık türüdür." Bu konuda daha fazla bir şey söylemedi.

Yazları bazen öğleden önceki uzun teneffüste bereberce boş bira bahçesinde oturur, "Sülünler"in koşuşturduğu çayırlık alanda herhangi bir konu üzerinde sohbet ederek gezinir ve Herr Stavenüter'in yerinde limonata eşliğinde dinlenirlerdi. Herr Stavenüter pürüzlü masayı silerken yüzünde güller açar, limonatayı kendi elleriyle getirirdi. Limonata şişesi açmak için boynundaki cam bilyenin içe itilmesi gerekirdi. "İnce iş!" derdi Herr Stavenüter. "Burada bulabileceğinizin en iyisi. Majesteleri Grandük ve siz Herr Doktor için, içinde ne olduğu belli olmayan bir içecek değil, sadece şeker katılmış meyve suyu. Tereddütsüz tavsiye ederim!" Sonra çocuklarına bu ziyaretin şerefine şarkı söyletirdi. İkisi kız, biri erkek üç çocuğu vardı ve çocuklar üçsesli söyleyebiliyorlardı. Konukların biraz gerisinde, kestane ağaçlarının yapraklarının oluşturduğu kubbenin altında durur, parmaklarıyla burunlarını öttürürken halk şarkıları söylerlerdi. Bir defasında, "Hepimiz, hepimiz insanız" dizesiyle başlayan bir şarkı söylediler ve Doktor Überbein bütün eslerden, bu şarkının programda bulunmasını onaylamadığını bildirmek için faydalandı. "Çok saçma bir şarkı," dedi ve Klaus Heinrich'e doğru eğildi. "Gerçekten çok alelade, sıradan bir şarkı, Klaus Heinrich; sizi etkilemesine izin vermemelisiniz." Daha sonra, çocuklar şarkı söylemeyi bitirince konuyu yine bu şarkıdan açtı ve şarkının düpedüz bayağı bir şarkı olduğunu söyledi. "Hepimiz, hepimiz insanız," diye tekrar etti. "Tanrı bizi korusun, evet, şüphesiz ki hepimiz insanız. Öte yandan bu gerçeği özellikle vurgulamamıza neden olanların olağanüstü kişiler olduğunu da unutmamamız gerekir belki... Bakınız," dedi bir yandan çenesinin altındaki sakalını karıştı-

rırken arkasına yaslanıp bacak bacak üstüne atarak, "bakınız, Klaus Heinrich, ruhunun belirli gereksinimleri olan biri, bu donuk dünyamızda olağanüstü olan her şeyi arayıp nerede ve nasıl olursa olsun ona tutkuyla bağlanmadan duramaz – böylesine bayağı bir şarkı için canını sıkmadan edemez, yüce veya zavallı bir konumda ya da aynı anda her ikisinde birden bulunsa da sıradışı olanın, böyle aptalca yalanlanmasına dayanamaz. Kendimden mi bahsediyorum? Saçmalık! Ben sadece bir yardımcı öğretmenim. Ama beni neyin üzdüğünü Tanrı bilir ve temelde hepimizin aslında yardımcı öğretmen olduğunu vurgulamak, bana kendimi daha iyi hissettirmez. Hangi biçimde ve manada olursa olsun, olağanüstü olanı koşulsuz severim; istisnai durumlarının onurunu kalplerinde taşıyanları, farklılıklarını bir nişan gibi sırtlarında taşıyan ve insanların ağzı açık seyrettiği bütün o farklı insanları severim – onların kaderini sevmesini ve biraz önce üçsesli olarak dinlediğimiz o rezil ve uyuşuk gerçeği benimsememelerini diliyorum... Ben neden sizin öğretmeniniz oldum, Klaus Heinrich? Ben bir serseriyim, çok çalışan bir serseriyim, ama sonuçta doğuştan serseriyim. Prenslere eşlik etmeye uygun olduğumu söylemek pek de ikna edici olmaz. Neden çalışkanlığım dolayısıyla bu emir bana geldiğinde, doğuştan bahtı kara olmama rağmen seve seve kabul ettim? Çünkü Klaus Heinrich, sizin varlığınızda dünyada sıradışı olanın en net, en anlamlı ve en iyi korunmuş halini gördüm. Sizin kaderinizde olanı içinizde canlı tutabilmek için öğretmeniniz oldum. Tecrit edilmişlik, görgü kuralları, sorumluluk, cesaret, çalışkanlık, duruş, resmiyet – bunların içinde yaşayan insanın diğerlerini küçümseme hakkı yok mudur? Yardımseverliğin ve samimiyetin ona yol göstermesi mi gerekir? Hayır, gelin, hadi gidelim Klaus Heinrich, eğer siz de uygun görürseniz. Bu küçük Stavenü-

ter'ler densiz çocuklar." – Klaus Heinrich güldü, çocuklara harçlığından bahşiş verdi ve oradan ayrıldılar.

"Evet, evet," dedi Doktor Überbein, bütün öğrencilerle birlikte çıktıkları bir orman gezintisinde Klaus Heinrich'e –diğer beş "Sülün"le arayı açmışlardı– "bugünlerde zihnin hürmet duyma gereksinimine gem vurması gerekiyor. Sorarım size, azameti nerede bulabiliriz? Evet, iyi şanslar! Ama asıl azamet ve yetenek bir yana, benim asalet adını verdiğim bir durum, mümkün mertebe şefkatle yaklaşılması gereken, seçkin ve tecrit edilmiş yaşam tarzı denen bir şey var. Hem azamet güçlüdür, uzun çizmeler giyer, zihnin kendini bir şövalye gibi korumasına ihtiyacı yoktur. Ama asalet dokunaklıdır – yeryüzündeki en dokunaklı şey değilse ne olayım!"

"Sülün Evi", yılda bir veya iki kez, Grandüklük Saray Tiyatrosu'nda klasik opera ve tiyatro izlemeye giderdi; bu ziyaretlerden biri illa Klaus Heinrich'in doğum gününe denk düşerdi. Klaus Heinrich, kubbesi, ellerini kavuşturmuş, manasız ve sert bakışlı iki kadın heykelinin başı üzerinde yükselen saray locasında, kendisine ayrılan bombeli koltuğunda sakince oturup saray locasının kırmızı pelüşle kaplı trabzanına yaslanır, kaderleri sahnede tecelli eden yoldaşı Prensleri izler, diğer izleyicilerin oyun sırasında bile arada sırada üzerine çevirdiği opera gözlüklerine göğüs gererdi. Profesör Kürtchen onun solunda, Doktor Überbein da "Sülünler"le birlikte yandaki locada otururdu. Bir gece, *Sihirli Flüt*'ü izledikten sonra trenin birinci sınıf vagonunda Sülün Evi'ne dönerlerken Doktor Überbein, şarkıcıların, rolleri gereği şarkı söylemeyi bırakıp konuşurkenki hallerini taklit ederek herkesi gülmekten kırıp geçirdi. Dokunaklı bir ifadeyle, "O bir Prens!" dedi ve ağır ağır, vaazın makamına kapılmış bir vaiz gibi, "Fazlası da var, o bir insan!" diyerek kendini yanıtladı. Profesör Kürtchen bile o kadar

eğlendi ki, meler gibi sesler çıkararak güldü. Ertesi gün, Klaus Heinrich'in yuvarlak maun masalı, tavanı beyaz badanalı, şöminesinin üzerinde bir Grek büstünün bulunduğu odasındaki bir özel ders sırasında Doktor Überbein bu gülünç taklidini tekrar etti ve şöyle dedi: "Tanrı aşkına, bir zamanlar yenilik getirdiğine ve seyircilere parmak ısırttığına şüphe yok! Çok uzun zamandır baş aşağı duran ve öneminin anlaşılması için çevrilip ayaklarının üzerine dikilmesi gereken çelişkiler vardır. 'O bir insan... Fazlası da var' – bu nihayetinde daha cesur, daha güzel ve hatta daha hakiki... Bunun zıddı salt insancıllık; ama ben bütün samimiyetimle, insancıllık taraftarı değilim, hatta büyük bir zevkle aleyhine konuşurum. Bir bakıma, hakkında, '*nihayetinde* onlar da insan,' denilenlerden biri olacaksın ya da bir yardımcı öğretmen gibi sıkıcı biri olacaksın. Ben açıkçası, çatışmaların ve ayrılıkların genel olarak, sorunsuz bir biçimde yok edilmesinden yana olamam; Tanrı yardımcım olsun ki, benim doğam bu ve *principe uomo*[1] figürünü, dürüst olmam gerekirse iğrenç buluyorum. Umarım size de bilhassa makul bir figürmüş gibi gelmez... Bakınız, istisnai yaşamlarını, yüreklerini ferah tutarak, azametlerinin bilincinde bile olmadan ya da onu düpedüz inkâr ederek ve en küçük bir çekinceleri dahi olmadan sokağa çıkıp kısa kollu gömlek giymiş kasaba halkıyla dokuz kuka oynayarak sürdürebilen prensler ve istisnai insanlar olmuştur. Ama bu insanlar, zihin fukarası olan her şey gibi pek de kayda değer değildirler. Çünkü zihin, Klaus Heinrich, zihin bıkıp usanmadan asalette ısrar eden, hatta asaleti üreten öğretmendir ve insani aidiyetin ezelî düşmanı ve asli hısmıdır. 'Fazlası da mı var?' Hayır, temsil görevini ifa et-

1. (İt.) İnsan prens.

mek, kendin olarak birçok kişi adına öne çıkmak, kitlelerin asil ve nezih ifadesi olmak – Temsil etmek, doğal olarak ki salt var olmaktan daha fazlasıdır ve ondan daha yücedir, Klaus Heinrich – işte bu yüzden insanlar size, 'Majesteleri,' diyor."

Doktor Überbein işte böyle, yüksek sesle, samimiyetle ve belagatle akıl yürütüyordu; söyledikleri Klaus Heinrich'in düşünce biçimi ve kendini algılayışı üzerinde belki de gereğinden fazla etkili oluyordu. Prens o zamanlar on beş-on altı yaşlarındaydı, dolayısıyla bu türden fikirleri, tam olarak idrak edemese de özümseyebilecek durumdaydı. Önemli olan, Doktor Überbein'ın kişiliğinin, doktrinlerini ve içinden kopup gelen fikirlerini istisnai bir biçimde destekliyor oluşuydu. Uşakların önünde yerlere kadar eğilen Müfettiş Dröge'nin Klaus Heinrich'e sürekli "yüce görev"ini hatırlatması, Dröge'nin öğretmen sıfatıyla ondan beklentilerini vurgulamak amacıyla kullandığı ve aslında herhangi bir manası olmayan, abartılı bir tabirden başka bir şey değildi. Ama, kendi ifadesiyle talihsizlik eseri doğmuş olan ve açlık içinde yaşadığı için teni yeşilimsi bir renk alan Doktor Überbein, bir çocuğu bataklıktan çekip kurtarmış, yaşamı her yönüyle tecrübe etmiş ve feleğin sillesini yemiş bu adam, uşakların önünde eğilmediği gibi, arada sırada onları yüksek sesle azarlayan ve Klaus Heinrich'i onu tanıdığının daha üçüncü gününde izin bile almadan asıl adıyla çağıran bu adam, babacan bir gülümsemeyle Klaus Heinrich'in yolunun "kitlelerin oluşturduğu tepelerin ıssız zirveleri"nden (pek severek kullandığı bir ifade) geçtiğini söylediğinde, bu Klaus Heinrich için özgür ve orijinal bir ifade, handiyse insanın ruhunun derinliklerinde yankılanan bir tabirdi. Klaus Heinrich, Doktor'un yüksek bir sesle ve neşeyle anlattığı, geçmiş yaşamına ve feleğin çemberinden nasıl geçtiğine dair anekdotları din-

lerken kendini kız kardeşi Ditlind'le kolaçana çıktığı zamanlardaki gibi hissediyordu ve başına gelenleri böyle belagatle anlatabilen, kendi ifadesiyle bu "görmüş geçirmiş adam"ın diğerleri gibi ona hürmetkâr bir çekingenlikle yaklaşmayıp kendiliğinden ve dostane duygularla beslediği saygıya rağmen, kaderini ve cesaretini paylaşan bir yoldaşı gibi davranması, Klaus Heinrich'in yüreğini kelimelere dökemediği bir minnettarlıkla dolduruyor ve onu, yardımcı öğretmene sonsuza dek bağlı kılacak cazibeyi izah ediyordu...

On altıncı doğum gününden kısa bir süre sonra (Veliaht Grandük Albrecht o zamanlar sağlık sorunları nedeniyle ülkenin güneyinde bulunuyordu) Prens, diğer beş Sülün'le birlikte Saray Kilisesi'nde düzenlenen tasdik vaftizi töreniyle kiliseye kabul edildi; *Eilbote*, töreni, sansasyonel yorumlara yer vermeden haber yaptı. Yüksek Kilise Meclisi Başkanı Dom Wislizenus âdet olduğu üzere Grandük'ün Kutsal Kitap'tan seçtiği bir metni okudu ve Klaus Heinrich'e, askerî meselelerden hiç anlamamasına rağmen "teğmen" rütbesi verildi... Zaten tatbikî meseleler, yaşamında giderek daha az önem teşkil ediyordu. Dolayısıyla tasdik vaftizi merasiminin de pek bir önemi yoktu ve Prens, merasimden hemen sonra, öğretmenleri ve sınıf arkadaşlarıyla yaşamına aynen devam etmek üzere sessiz sedasız Sülün Evi'ne yollandı.

Bundan ancak bir yıl sonra, şöminesinin üzerinde bir büstün bulunduğu eski moda, gösterişsiz öğrenci odasını terk etti – okul kapatıldı ve beş aristokrat arkadaşı askerî liseye geçiş yaparken, Klaus Heinrich de Herr von Knobelsdorff ile Grandük'ün birlikte yaptığı bir düzenleme uyarınca bir yıl boyunca başkentteki lisenin son sınıfında eğitim görmek üzere tekrar Eski Saray'a yerleşti. Bu, iyi tartılmış ve yaygın biçimde uygulanan, ama öğrenim açısından bakıldığında kayda değer bir değişikli-

ğe yol açmayacak bir uygulamaydı. Profesör Kürtchen da devlet okulundaki görevine geri dönmüştü; yine Klaus Heinrich'in bütün derslerinde öğretmenlik yapıyor, bu dersler sırasında, adabımuaşeret kurallarına ne kadar hâkim olduğunu göstermek için her zamankinden daha çok çabalıyordu. Ayrıca diğer öğretmenleri de Prens'in bir soruyu yanıtlamaya müsait olup olmadığını işaret eden jestler konusunda vardıkları anlaşmadan haberdar edilmiş gibiydi. Kürtchen gibi orta öğretime dönmüş olan Doktor Überbein'a gelince; o, sıradışı kariyerinde, son sınıfa ders verecek kadar yükselmiş değildi. Ama Klaus Heinrich'in Grandük'e, doğrudan olmasa da resmî kanallar aracılığıyla, yani iyiliksever Herr von Knobelsdorff üzerinden ulaştırdığı coşkulu, hatta ısrarlı talebi doğrultusunda yardımcı öğretmen, ev ödevlerinde yardımcı olmak ve okulda öğrendiklerini belletmek üzere her gün saraya geliyor, uşaklara bağırıp çağırıyor ve pervasız ve tutkulu lakırdılarıyla Prens'i etkileme fırsatı buluyordu.

Klaus Heinrich'in kırık dökük sınıf sıralarını paylaştığı genç çocuklarla olan ilişkisinin, Sülün Evi'ndeki beş arkadaşıyla olduğundan daha rahat ve mesafeli olmasında ve böylece bu seneki öğreniminin esas hedefine erişilememesinde, belki de bu süregelen etkinin de büyük payı vardı. Yaz ve kış aylarında bütün öğrencilerin ferah, kaldırım taşlarıyla döşeli ön avluda geçirdiği teneffüsler, samimiyetin perçinlenmesi için de olanak sunuyordu. Bütün öğrencilerin dinlenmesi için ayarlanmış olan bu teneffüsler, Klaus Heinrich'in, ileride sosyal yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelecek olan çabalamayı ilk kez tecrübe ettiği aralardı. Doğal olarak en azından ilk sömestr boyunca okul bahçesinde bütün bakışlar onun üzerinde oluyordu – burada, bu insanların arasında dışarıdan gelecek bir destekten ve soyluluk vasfından mah-

rum kaldığı ve tek düşündükleri ona bakmak olanlarla aynı kaldırım taşları üzerinde oynamak zorunda olduğu gerçeği düşünülürse bu onun için pek de kolay değildi. Yaşça küçük olanlar, çocuksu bir vurdumduymazlıkla, kendilerinden geçmiş bir halde bir adım ötesinde durup ağızları bir karış açık ona bakarken yaşça büyük olanlar kocaman olmuş gözlerle etrafında bir çember oluşturuyor, belli etmemeye çalışarak onu inceliyordu... Zamanla bu merak azaldı azalmasına ama şimdi de –bunda kimin suçu olursa olsun, ister Klaus Heinrich'in, ister diğerlerinin– arkadaşlıklarında kayda değer bir ilerleme olduğu söylenemezdi. Prens, ekseriyetle müdürün veya dersi veren öğretmenin sağında, peşlerinden gelen veya etraflarını sarmış meraklılar eşliğinde avluda yürürken görülürdü. Sınıfın kapısında, sınıf arkadaşlarıyla sohbet ederken de görülürdü elbet! Ne dokunaklı bir manzara! Orada, yarı oturur vaziyette, bir ayağını diğerinin üzerine atmış, sol elini olabildiğince geriye atıp kalçasının üzerine yerleştirmiş halde, sırlı tuğla duvarın eğimine yaslanır, on beş arkadaşı da onun etrafında bir hilal oluştururdu. Bu yıl sadece on beş öğrenci vardı çünkü son yerleştirmeler, sınıfta öğrenim görecekler arasında, kökeni veya kişiliği nedeniyle Klaus Heinrich'le bir yıl boyunca senlibenli bir ilişki yürütmeye uygun olmayanların bulunmaması ilkesine göre düzenlenmişti. Çünkü bu okulda senlibenli olma zorunluluğu koşulmuştu. Klaus Heinrich, hilalin biraz önüne çıkarak kendisine yaklaşan ve onu kısa, minik reveranslarla yanıtlayan bir öğrenciyle konuşurdu. İkisi de gülümserdi; Klaus Heinrich'le konuşan birisi sürekli gülümserdi. Klaus Heinrich, örneğin, "Önümüzdeki salı günü teslim edilmesi gereken kompozisyonu yazdın mı?" diye sorardı.

"Hayır, Prens Klaus Heinrich, henüz tamamlayamadım, sonuç kısmını henüz yazamadım."

"Çok zor bir konu. Ben daha ne yazacağımı bulamadım."

"Siz... sen muhakkak bulursun!"

"Hayır, çok zor. – Aritmetik ödevinden pekiyi aldın, değil mi?"

"Evet, Prens Klaus Heinrich, şansım yaver gitti."

"Hayır, bunu hak etmiştin. Ben o konuyu hiç anlayamayacağım!"

Hilalden neşe ve keyif dolu mırıltılar yükselirdi. Klaus Heinrich bir başka öğrenciye dönünce ilki hemen geri çekilirdi. Herkes, konunun kompozisyon veya aritmetik ödevi olmadığını, başlı başına bir vakıa ve bir taahhüt olan bu sohbette, duruş ve tonlama, öne çıkma ve geri çekilme adabının, kırılgan, sakin ve olağanüstü bir durumun başarıyla altından kalkmanın asıl mesele olduğunu bilirdi. Belki de yüzlerdeki gülümsemelerin nedeni, bunun herkes tarafından biliniyor oluşuydu.

Klaus Heinrich, arkadaşları düzensiz bir hilal oluşturacak biçimde önünde toplandığında bazen, "Profesör Nicolovius tıpkı bir baykuşa benziyor," gibi şeyler söylerdi.

İşte o zaman arkadaşlarından sevinç nidaları yükselirdi. Bu işaretle hepsi gevşer, gemi azıya alır, daha yeni yeni kalınlaşmış sesleriyle hep bir ağızdan, "Ha, ha, ha!" diye kahkaha atarlardı; yine böyle bir anda içlerinden biri Klaus Heinrich'in "müthiş bir herif" olduğunu beyan etti. Ama Klaus Heinrich böyle gözlemlerde pek sık bulunmaz, sadece yüzlerdeki gülümsemelerin solup sönmeye yüz tuttuğunu, bir bıkkınlık, hatta bir sabırsızlık ifadesinin çehreleri ele geçirmeye başladığını gördüğünde milleti canlandırmak için böyle laflar eder ve yarı merak yarı korkuyla ateşini yaktığı o kısa süreli patırtıyı izlerdi.

Onu "müthiş bir herif" diye nitelendiren Anselm Schickedanz değildi ama Klaus Heinrich, Profesör Nico-

lovius ve baykuş arasındaki benzerliği aslında onun dikkatini çekmek için dile getirmişti. Anselm Schickedanz bu şakaya gülmüştü gülmesine ama diğerleri gibi onaylayarak değil de, "Aman Tanrım!" der gibi gülmüştü. Dar kalçalı, koyu tenli bu çocuk, bütün okulda haytalığıyla nam salmıştı. O yıl son sınıfın hal ve gidişatı örnek alınacak cinstendi. Öğrencilerin Klaus Heinrich'le birlikte öğrenim görürken uyması gereken kurallar, bu genç insanlara çeşitli taraflardan bildirilmişti ve Klaus Heinrich'in, arkadaşlarını bu kuralları ihlale cesaretlendireceği falan yoktu. Ama Anselm Schickedanz'ın tam bir hayta olduğunu tekrar tekrar farklı kişilerden duymuştu ve ona baktığında bu dedikodulara tuhaf bir memnuniyetle inanmaya hevesleniyordu, her ne kadar bu çocuğun bu namı nasıl elde ettiği onun için bir muamma olsa da. Çok kereler bu konuda gizlice malumat edinmeye niyetlenmiş, havadan sudan konuşurken lafı Schickedanz'ın haytalığına getirerek bir şeyler öğrenmeye çalışmıştı. Kesin bir şey öğrenememişti. Ama aldığı nefret ve övgü dolu yanıtlar onda, okulda kendisi dışında herkesin tanık olduğu muhteşem bir sevimliliğin, ona yasak olan muazzam bir kişinin söz konusu olduğu intibaını bırakmıştı – bu intiba ona acı veriyordu. Birisi, kazara yasaklanmış olan hitap biçimine kayarak Anselm Schickedanz için şöyle demişti: "Evet Majesteleri, siz onu bir de siz etrafta olmadığınız zaman görseniz!"

Klaus Heinrich, onu hiçbir zaman kendisi etrafta değilken göremeyecekti, ona asla yakınlaşamayacak, onu asla tanıyamayacaktı. Onu, diğerleriyle birlikte oluşturduğu hilalin içinde durup gülümserken ve diğer herkes gibi uslu davranırken gizlice gözlemlerdi. Herkes Klaus Heinrich'in karşısında uslu dururdu, bunun müsebbibi kendi varlığıydı ve Schickedanz'ın kendini bıraktığında nasıl biri olduğunu, nasıl davrandığını asla göremeyece-

ğini biliyordu. Bu durum karşısında içten içe hayıflanıyor, onu neredeyse kıskanıyordu...

Bu dönemde gerçekleşen utanç verici, düpedüz korkunç bir olay, Grandük ve Grandüşes'e bildirilmedi; çünkü Doktor Überbein bu konuda asla konuşmadı ve olaya karışan ve şahit olan herkes, daha sonra sessizliğe gömecekleri bir utanç taşıdıklarından, kentte bu konu üzerine tek kelam edilmedi. Kast edilen, o seneki halk balosunda Prens Klaus Heinrich'in huzurunda olup biten ve varlıklı sabun imalatçısının kızı Fräulein Unschlitt'in sorumlu olduğu münasebetsizliklerdi.

Halk balosu, başkentin cemiyet yaşamının önde gelen etkinliklerindendi, resmî ama katılım mecburiyeti olmayan, her kış kentin güney bölgesinde, "Zum Bürgergarten" adındaki büyük, daha yeni genişletilmiş ve yenilenmiş handa, Belediye tarafından düzenlenen ve burjuva sınıfı mensupları ile saray arasındaki ilişkileri canlı tutmaya yarayan bir şenlikti. III. Johann Albrecht'in, siyah bir redingotla teşrif ettiği ve Belediye Başkanı'nın eşiyle açılış dansını yaptığı bu sivil ve gayriresmi balodan pek hazzetmediği ve olabildiğince erken ayrılmayı tercih edeceği herkesin malumuydu. Ama küçük oğlunun, henüz bunu yapma zorunluluğu olmasa da, bu yılki baloya katılacağı haberi sevinçle karşılandı – üstüne üstlük kendisinin bunu ısrarla talep ettiği öğrenilmişti. Rivayete göre, Prens, Ekselansları von Knobelsdorff aracılığıyla arzusunu Grandüşes'e iletmiş, o da eşi Grandük'ten izin almayı başarmıştı...

Dışarıdan bakıldığında eğlence, alışıldık seyrinde ilerliyordu. Saygıdeğer hanımefendiler ve beyefendiler, renkli ipek tuvaleti ve bonesiyle Prenses Katharina, kızıl saçlı çocukları, Prens Lambert ve güzel eşi ile en son Johann Albrecht ve Dorothea, Prens Klaus Heinrich eşliğinde "Bürgergarten"a teşrif ettikten sonra, giriş kapısın-

da fraklarına uzun kurdeleli rozetler takmış olan Kent Konseyi üyeleri tarafından karşılandı. Çok sayıda bakan, sivil giyimli asker, saray eşrafından hanım ve bey, toplumun üst düzeyinden insan ve çevre kentlerden gelen arazi sahibi oradaydı. Büyük, beyaz ana salonda Grandük ve Grandüşes, huzurlarına çıkan insanları sırayla selamladıktan sonra, üst kattaki yuvarlak podyuma yerleşmiş orkestranın nağmeleri eşliğinde Johann Albrecht, Belediye Başkanı'nın eşiyle, Dorothea da Belediye Başkanı'yla dans ederek baloyu resmen başlattı. Orkestra Polonez'den vals müziğine geçince asıl eğlence başladı; yanaklar al al oldu, artan samimiyetle birlikte, salonun her köşesinde insanların bedenlerinden yükselen buğuya mutluluk, mahzunluk, ıstırap karıştı; Majesteleri, majesteliklerinin hakkını vererek ayakta dikilmekle yetindiler: Balo salonunun yuvarlak podyumun altındaki daracık köşesinde diğerlerinden yalıtılmış halde ve zarafetle gülümseyerek durdular. Arada bir, Johann Albrecht seçkin bir beyle, Dorothea ise bir hanımla sohbet ederken görülüyordu. Kendilerine hitap edilenler aceleyle kendilerini toplayıp onlara doğru seğirtiyor, yarı yarıya eğilirken aradaki mesafeyi korumaya dikkat ediyor, yana yatırdıkları başlarını eğip sallıyor, bu haldeyken karşı tarafın sorularına ve yorumlarına gülüyor, neşeli tavırlarını aniden bir kenara bırakıp hürmetkâr ve ciddi bir ifade takınarak kendilerine yöneltilen soruları hevesle, kendilerini tamamen o âna vererek belli ki gündelik hayatlarında kendilerine yabancı olan bir tutkuyla ve açıkçası heyecandan kendilerinden geçmiş halde yanıtlıyorlardı. Meraklarına yenilenler, dans etmekten nefes nefese kalmış halde, Majesteleriyle sohbet edenlerin etrafında bir hilal oluşturacak şekilde toplanmış, konu itibarıyla tümüyle ehemmiyetsiz olan bu sohbetleri, kaşları çatıkken gülümsedikleri için tuhaf biçimde ciddi bir yüz ifadesiyle takip ediyordu.

Neredeyse herkesin dikkati Klaus Heinrich'in üzerindeydi. Halihazırda askerlik görevini yapan, ama o gün sivil kıyafetlerle arzıendam etmiş kızıl saçlı iki kuziniyle birlikte ana babasının biraz arkasında, ağırlığını tek ayağına vermiş, sol elini kalçasının üzerinde oldukça geriye atmış halde, izleyicilere sağ profilden poz vererek duruyordu. Balo için görevlendirilmiş bir *Eilbote* muhabiri, bir köşede durmuş, onun hakkında not alıyordu. Prens'in beyaz eldivenli eliyle, kızıl sakalı ve yeşilimsi suratıyla izleyicilerin oluşturduğu kordon boyunca ilerleyen ve kendisine ulaşmak için salonun ortasına doğru ilerleyen öğretmeni Doktor Überbein'ı selamladığı görüldü. Büyük, mineli düğmelerle süslü bir yelek giymiş olan Doktor, Klaus Heinrich kendisine elini uzatınca onu hafif bir reveransla selamladıktan sonra o umarsız, babacan tavırlarıyla onunla sohbet etmeye başladı. Prens, huzursuz kahkahalarla onu savuşturmaya çalışır gibiydi. Ama daha sonra çok sayıda insan, Doktor Überbein'ın şöyle söylediğini açıkça duydu: "Hayır, Klaus Heinrich, saçmalık bu – bunu ne için öğrendiniz? İsviçreli Madam siz daha küçücük bir çocukken bunu ne diye öğretti? Dans etmek istemiyorsanız, neden baloya geliyorsunuz, anlamıyorum! Bir, ki, üç, haydi şimdi size bir eş bulalım!" Ve şakalarına hiç ara vermeden kalabalıktan rastgele seçip elinden tuttuğu dört-beş genç kızı Prens'e takdim etti. Kızlar altdudaklarını ısırdılar ve ellerinden gelenin en iyisini yapmaya gayret ederek sırayla saray reveransının gerektirdiği şekilde Prens'in önünde diz çökerek eğilip kalktılar. Klaus Heinrich topuklarını birleştirip dimdik durarak, "Memnun oldum... Çok memnun oldum..." diyordu.

Hatta birine, "Ne kadar hoş bir balo, değil mi küçükhanım?" diye sordu.

Kız da, tiz bir sesle, "Evet, Majesteleri Grandük, çok eğleniyoruz," diye cıvıldadı. Uzun boylu ve biraz kemik-

li bir bedeni olan, beyaz muslin bir elbise giymiş, dalgalı ve kabartılmış sarı saçları güzel yüzünün çevreleyecek şekilde toplanmış, çıplak boynuna köprücükkemiklerini vurgulayan bir altın kolye takmış, büyük, beyaz ellerine eldiven geçirmiş bir burjuva kızıydı. Kız ekledi: "Birazdan kadril başlayacak. Majesteleri Grandük dansa katılmak isterler mi acaba?"

"Bilmem ki..." dedi. "Gerçekten bilmiyorum..."

Etrafına bakındı. Salondaki hayhuya gerçekten de geometrik bir düzen hâkim olmuştu. İnsanlar düz çizgiler ve aralarda kareler oluşturacak şekilde toplaşarak dansa katılıyor, karşısında duran kişiye sesleniyordu. Müzik henüz başlamamıştı.

Klaus Heinrich, kuzinlerine danıştı. Evet, onlar da *Lancier* dansına katılacaklardı, çoktan mesut dans partnerlerinin ellerini tutmuşlardı bile.

Klaus Heinrich'in, annesinin oturduğu kırmızı kakmalı koltuğa arkadan yaklaşıp ona heyecanla bir şeyler fısıldadığı görüldü – annesinin boynunu bir kuğu gibi zarifçe uzatarak soruyu eşine yönelttiği ve Grandük'ün başıyla onay verdiği kaydedildi. Bunun üzerine Prens'in dansın başlangıcını kaçırmamak için tez canlılıkla seğirterek oradan ayrılışı gülümsemelere yol açtı.

Bir elinde not defterini diğerinde kalemini tutan *Eilbote* muhabiri, Prens'in kimi dansa davet edeceğini görmek için sağa sola kaykılarak, sotaya yattığı köşeden ayrılıp salonu adımladı. Köprücükkemikleri çıkık, uzun boylu, büyük elli sarışın kızı, sabun üreticisinin kızı Fräulein Unschlitt'i seçti. Kız hâlâ Klaus Heinrich'in bıraktığı yerde duruyordu.

"Hâlâ burada mısınız?" dedi Prens nefes nefese. "Sizi dansa kaldırabilir miyim? Gelin!"

Kareler tamamlanmıştı. İkili kalabalığın etrafında bir süre dolandı ama bir türlü dansa dahil olamadı. Yaka-

sında uzun kurdeleli bir rozet taşıyan bir bey aceleyle onların yanına seğirtti, Majesteleri Grandük ve Fräulein Unschlitt'e yer açmak için birkaç genç çifti omuzlarından tutup tavandan asılan büyük şamdanların altındaki yerlerinden çekilmelerini buyurdu. Müzik o âna kadar başlamamıştı, ama orkestra birden girişi yaptı, adım atma ve karşılıklı komplimanlarda bulunma seremonisinden sonra Klaus Heinrich, diğerleriyle birlikte dönmeye başladı.

Yan odalara açılan kapılar açık bırakılmıştı. Bu odalardan birinde üzerinde çiçeklerle dolu vazolar, punç kâseleri, rengârenk ekmeklerle dolu sepetler bulunan açık büfe görünüyordu. Dans yan odadaki açık büfeye kadar yayıldı; iki kare oluşturacak şekilde dizilmiş dansçılar, adımlarını açık büfe odasında tamamladı. Diğer odalarda üzerleri henüz boş olan, beyaz örtülerle kaplı masalar vardı.

Klaus Heinrich öne arkaya adım attı, karşısındaki dansçıya gülümsedi, elini uzattı, kendine uzatılan elleri tuttu, bilhassa partnerinin büyük beyaz elini defalarca tuttu, sağ elini genç kızın muslinle kaplı beline doladı ve beyaz eldivenle kaplı sol elini kalçasına doğru iterek onunla birlikte dönmeye başladı. İkili dans ederken sohbet edip kahkahalar atıyordu. Klaus Heinrich arada bir yanlış adım atıyor, bir sonraki adımı hatırlayamıyor, dans figürlerini karıştırıyor ve nerede durması gerektiği hakkında en ufak bir fikri olmaksızın kalıyordu. Bu hercümerçte partnerine, "Beni yönlendirmelisiniz!", "Bütün dansı bozuyorum! Hata yaptığımda beni dürtükleyin!" diyordu. Partneri cesaretini azar azar toplayıp ona doğru hareketleri gösteriyor, gülerek onu oradan oraya sürüklüyor, hatta ellerini kullanarak gerekli olduğunda onu biraz çekiştiriyordu. Özellikle çıkık köprücükkemiği olan kız onu sık sık yönlendiriyordu.

Her turda avarının neşesi daha da artıyordu. Salınımlar serbestleşti, nidalar daha pervasızca dillendirilir oldu. Dansçılar ayaklarıyla yere daha sağlam vurmaya, kollarını sallayıp el ele tutuşurken öne adım, arkaya adımda sallanmaya başladılar. Klaus Heinrich de ilkin çekinerek de olsa ayaklarını giderek daha gayretle yere vurdu. Kolları sallama bölümündeyse güzel genç kız birlikte ilerlerken ikisi adına bu işi halletti. Üstüne üstlük, ne zaman onun karşısına düşse ayağını yere sürterek heyecanı daha da tırmandırdı.

Açık büfenin olduğu odada kahkaha gırla gidiyordu, herkes hasetle o tarafa bakıyordu. Orada birisi dansın tam ortasından karenin içinden fırlayarak, açık büfeden bir kanepe kapmış ve salınıp ayağını yere vururken yüzünde gururlu bir ifadeyle kanepeyi çiğnemeye devam ederek herkesi güldürmüştü.

"Korkunçlar," dedi güzel genç kız, "kendilerine hâkim olamıyorlar!" Ve aklı orada kaldı. Kimseler göremeden, dansı bıraktı, insanların oluşturduğu sıralar arasından maharetle açık büfeye doğru hızla ilerledi, kendine bir kanepe kaptı ve geri döndü.

Kızın bu hareketine en çok tezahürat eden Klaus Heinrich oldu. Gerçi sol eli nedeniyle biraz zorlanıyordu, bu nedenle gülmekten iki büklüm olup sağ eliyle bacaklarına vuruyordu... sonra birden sessizleşti ve benzi biraz attı. Kendiyle savaşıyordu. Kadril sonlanmak üzereydi. Kafasına koyduğu şeyi hemen yapması gerekiyordu. İngiliz zincir dansı başlamıştı bile.

Sonra, artık iş işten geçmek üzereyken, kafasına koyduğunu yaptı. Birine yanlışlıkla çarptığında yarım ağız özür dileyerek dans edenlerin arasından geçti, açık büfeye vardı, bir kanepe kaptı, hızla geri döndü ve kayarcasına karedeki yerini aldı... Bu kadarla kalmadı. Yumurtalı ve sardalyeli kanepeyi partnerinin, büyük beyaz elleri

olan genç kızın dudaklarına uzattı; kız hafifçe öne eğilerek ağzını açtı, ellerini kullanmadan kanepenin yarısını ısırdı... kendi de başını geriye atarak kalanı ağzına tıktı.

Kare dansına hâkim olan keyif, başlamakta olan büyük zincir dansında doruğa çıktı. Salonu kaplayan çapraşık ve girift bir el sıkışma ve yer değiştirme merasiminden sonra dansçılar aniden durup yön değiştirdi ve bir kez daha kahkahalar atıp gevezelik ederek yanlış adımlarla birbirlerine dolanınca tereddütle adımlarını düzelterek dansa devam ettiler.

Klaus Heinrich, kendisine uzatılan elleri kime ait olduklarını bilmeden sıkıyordu. Göğsü hızla inip kalkarken gülümsüyordu. Muntazam biçimde dümdüz taranarak ortadan ayrılmış saçları kabarmış, lüleler alnına düşmüştü; gömleğinin yakası yeleğinden taşmıştı ve yüzüne, çakmak çakmak gözlerine, kimi zaman mutluluğun ifadesi olarak yorumlanan o yumuşak, dokunaklı ifade yerleşmişti. Adım atma ve el uzatma sırasında sık sık, "Çok eğleniyoruz! Çok eğleniyoruz!" dedi. Dans sırasında kuzinleriyle karşılaşınca onlara da, "Bizimkilerle çok eğlendik, şu odada, o kadar eğlendik ki!" dedi.

Daha sonra el çırpma ve birleşme sırası geldi, dans sonlanmak üzereydi; Klaus Heinrich köprücükkemiği çıkık güzel genç kızla yine yüz yüze duruyordu; müziğin ritmi değişince kolunu onun yumuşak beline doladı ve hızla dans etmeye başladılar.

Klaus Heinrich iyi dans edemiyor, sol elini kalçasına bastırarak tuttuğundan sık sık başka çiftlere çarpıp duruyordu; ama damını bir şekilde açık büfenin olduğu odaya kadar getirmeyi başardı, orada durdular ve garsonların dağıttığı ananas suyundan içerek serinlediler. Hemen girişteki iki tabureye ilişip içeceklerini içerken kadrilden, halk balosundan, genç kızın o kış katıldığı benzer diğer davetlerden bahsettiler...

Tam o anda saray maiyetinden bir bey, Grandük'ün yaveri Teğmen von Platow, Klaus Heinrich'in yanına geldi, eğilerek selam verdi ve Yüce Majesteleri'nin balodan ayrılmak üzere olduğunu haber vermek için izin istedi. Ona, bunu bildirme görevi verilmişti... Ama Klaus Heinrich biraz daha kalma arzusunu öylesine heyecanlı bir tavırla iletti ki, Yaver görevinde ısrar etme konusunda kararsız kaldı. Prens neredeyse çıldırmış halde üzüntüsünü dile getiriyordu ve belli ki tam o sırada eve gitme düşüncesi bile ona acı veriyordu. "Çok eğleniyoruz!" dedi, ayağa kalktı, hatta teğmeni hafifçe kolundan tuttu. "Sevgili Herr von Platow, lütfen, benim için bir şeyler yapın! Ekselansları von Knobelsdorff'la konuşun, istediğinizi yapın ama tam da şu anda, bu kadar eğleniyorken eve dönemem – eminim kuzinlerim de daha kalacaklardır..." Teğmen, kendisine gülümseyen büyük beyaz elli kıza baktı; o da gülümsedi ve elinden geleni yapacağına söz verdi. Bu küçük sahne, tam da Grandük ve Grandüşes, Bürgergarten'ın giriş kapısında Belediye Meclisi üyeleriyle vedalaşmaktayken gerçekleşti. Hemen akabinde birinci katta dans tekrar başladı.

Eğlence doruğundaydı. Artık resmiyet tamamen bir kenara bırakılmış, herkes rahatlamıştı. Yan odalardaki beyaz örtülü masalarda, punç içen ve atıştıran aileler oturuyordu. Gençler oradan oraya koşturuyor, bir bardak içki içip bir lokma yemek yedikten sonra hemen eğlenceye dönmek üzere nefes nefese kalmış ve heyecanlı bir halde sandalyelerin kenarına ilişiyordu. Giriş katında, yaşça büyük beylerin rağbet ettiği eski moda bir birahane vardı. Büyük dans salonu ve açık büfe odası artık tamamıyla dansa meraklı gençlerle doluydu. Odaya Klaus Heinrich'in de aralarında olduğu, kentli insanların kızları ve oğullarından oluşan on beş veya on sekiz kişilik bir grup doluşmuştu. Orada adeta özel bir balo düzenleni-

yordu. Ana salondan odaya dolan melodiler eşliğinde dans ediliyordu.

Prens'in özel öğretmeni Doktor Überbein da bir ara bu odada görüldü, öğrencisiyle kısa bir konuşma yaptı. Elindeki cepsaatine bakarak Herr von Knobelsdorff'un adını sarf ettiği, alt kattaki birahanede olacağını ve Prens'i almak için tekrar geleceğini söylediği duyuldu. Sonra gitti. Saat on buçuktu.

O, bir saat ya da en çok bir buçuk saat boyunca, aşağıda oturup bir büyük bardak bira eşliğinde ahbaplarıyla sohbet ederken açık büfe odasında, daha sonra ve ne yazık ki artık iş işten geçmişken öğreneceği nahoş olaylar, o inanılmaz taşkınlıklar vuku buldu.

Büfede sunulan punç aslında oldukça hafifti, içinde şampanyadan çok madensuyu vardı bu nedenle gençlerin kendini kaybetmesinin nedeni, alkolden çok dans etmenin verdiği esriklikti. Ne var ki, Prens'in karakteri ve diğerlerinin burjuva kökenleri, olup biteni açıklamakta yetersiz kalıyordu. Bu vakada, her iki tarafta da farklı, tuhaf bir sarhoşluk söz konusuydu... Garip olan, Klaus Heinrich'in bu sarhoşluğun bütün aşamalarını teker teker eksiksiz gözlemlemiş ve buna rağmen olanların önüne geçmekte yetersiz ya da isteksiz kalmış olmasıydı.

Mutluydu. Diğerlerinin yüzlerinde gördüğü ateşin aynısının yanaklarını yaktığını hissediyordu ve hafif bir sersemlikten dolayı kararmış bakışlarını bütün odada gezdiriyor, gördüğü bütün şekillere hayranlıkla bakıyor ve, "biz," diyordu. Bu hece dudaklarında şekilleniyor, huzurlu bir sesle içinde bir "biz"in geçtiği cümleler kuruyordu. "Oturmak istiyoruz, tekrar dans etmek istiyoruz, içki içmek istiyoruz, iki kare oluşturuyoruz..." Klaus Heinrich bilhassa büyük beyaz elli kıza "biz"li cümleler kuruyordu. Sol elini tümüyle unutmuş, öylesine salıvermişti, o kadar mutluydu ki elinin engelini hissetmiyor,

onu saklamayı aklına bile getirmiyordu. Bazıları elin durumunu ilk kez görüyor ve merakla ya da yüzlerini istemdışı buruşturarak frakın yeninden çıkan ince ve kısa kola ve ona eşlik eden biraz kirlenmiş olan küçük beyaz parlak eldivene bakıyordu. Ama Klaus Heinrich, bunu hiç dert etmediği için karşısındakiler de çekinmeyi bıraktılar ve çember dans sırasında birisi hiç çekinmeden kusurlu eli tutuverdi...

Elini geri çekmedi. İyi niyetle tutulduğunu, dahası gezdirildiğini, giderek büyüyen, kendi ateşiyle harlanan, giderek daha da düşüncesizce onu ele geçiren, giderek kabalaşan bir ısrarla ona sahip olan ve nihayetinde onu zaferle alıp kaldıran bir sempatiyle etrafının sarıldığını hissediyordu. Neler olmuştu? Bunu tanımlamak zordu, belirlemek zordu. Sözcükler havada asılı kalmıştı, dile dökülmeyen ama mimiklerle aktarılan, hal ve tavırlarda, yapılan ve söylenende ifade edilen kısa nidalar söz konusuydu. "Gelsin bakalım!.." "Aşağı, aşağı, aşağı indirin!.." "Döndürün, devam edin!" Dam seçimi sırasında onu galop dansa davet eden eğri burunlu, kısa boylu bir kız, ilk adımını atmaya hazırlanırken anlamsızca birden, "Ah be!" diye bağırdı.

Bütün gözlerin sevinçle parıldadığını, bunun onların onu aşağıya, kendi yanlarına çekmenin parıltısı olduğunu gördü. Onlarla, onların arasında, onlardan biri olma rüyası ve bunun ona verdiği mutlulukta arada bir, kendini kandırdığı, o sıcak, muhteşem "biz"in onu aldattığı, buna rağmen onların arasında kaybolmadığı, aksine her zamankinden farklı şekilde ilgi merkezi ve bir nesne olarak kaldığına dair soğuk, ısırıcı farkındalık yüzeye çıkıyordu. Bu insanlar bir bakıma düşmandı, gözlerindeki yıkma, harap etme arzusunda bunu gördü. Büyük beyaz elli güzel kızın ona önadıyla hitap eden sesini sanki çok uzaklardan sesleniyormuş gibi ve tuhaf biçimde sıcak bir

dehşete kapılarak duydu – ve bu seste, Doktor Überbein'ın ona ilk adıyla hitap eden sesinden çok farklı bir tonlama olduğunu anladı. Elbette ki buna bir şekilde hakkı ve izni vardı ama burada, kendisi bunu başaramadığında onun haysiyetini koruyacak kimse yok muydu? Sanki üzerinde ne var ne yok parçalıyorlarmış gibiydi, taşkınlıklarındaki vahşi ve alaycı tını kulaklarını tırmalıyordu. Dans ederken çarptığı uzun boylu, sarışın, kelebekgözlüklü bir genç adam, herkesin duyacağı şekilde, "Bu da ne?" diye bağırdı. Güzel genç kızın kolunu onunkine dolayarak ve bütün dişlerini gösterecek şekilde kahkahalar atarak uzun uzun dönüp durmasında kötücüllük vardı. Dönüp dururlarken, gözyaşlarıyla dolu gözlerini kızın beyaz, pürüzlü cildinden boynuna kadar uzanan çıkık köprücükkemiklerine sabitledi...

Düştüler. Çok hızlı döndükleri için, durmaya uğraşırken yere düştüler; bir başka çift de, kazara değil de daha çok kelebekgözlüklü genç onları ittiği için üzerlerine yığıldı. Yerdeki kargaşada boğuşurken Klaus Heinrich hemen üstünde, okul avlusunda havayı yumuşatmak için bir espri yaptığında çocukların çıkardığı, "Ha! Ha! Ha!" seslerine benzer ama ondan daha kötücül ve dizginlerinden boşanmış kahkaha sesleri duydu.

Gece yarısını az geçe ve maalesef biraz gecikmeyle Doktor Überbein, açık büfe odasının eşiğinde belirdiğinde şu manzarayla karşılaştı: Genç öğrencisi, sol duvarın önündeki yeşil pelüş koltukta üstü başı dağılmış ve her türlü gereksiz nesneyle süslenmiş halde tek başına oturuyordu. Daha önce büfe üzerindeki iki Çin vazosunu süsleyen çiçekler yeleğinin yakasına, gömleğinin ilikleri arasına, hatta kolalı yakasına sokuşturulmuş, boynunda köprücükkemiği çıkık kızın boynunu süsleyen altın kolye ve başının üzerinde şapka niyetine bir punç kâsesinin metal kapağı yerleştirilmişti. Dans edenler, önünde hilal

oluşturacak şekilde el ele tutuşmuş, zar zor bastırdıkları bir tezahürat, kıkırdama, oflayıp puflama eşliğinde ve "Ha, ha, ha!" diye bağırarak bir sağa bir sola ilerleyerek dans ederken, "Ne yapıyorsunuz... Ne yapıyorsunuz..." diye mırıldanıyordu.

Doktor Überbein'ın yeşilimsi yüzünde, gözlerinin hemen altından itibaren garip ve gerçeküstü bir kızarıklık belirdi. Çınlayan sesiyle, "Yeter! Yeter!" diye bağırdı ve aniden inen sessizlik, panik ve ayılma havasını yarıp uzun adımlarla Prens'in yanına gitti; iki-üç müdahaleyle çiçekleri kaldırdı, kolyeyi bir kenara fırlattı, kapağı yana koyduktan sonra eğildi ve, "Majesteleri Grandük'e rica edebilir miyim..." dedi.

Dışarıya çıktıktan sonra, "Tam bir eşeğim ben, tam bir eşek!" diye söylendi.

Klaus Heinrich, onun eşliğinde halk balosunu terk etti.

Klaus Heinrich'in okul yılına denk gelen utandırıcı olay işte buydu. Daha önce de dediğimiz üzere, olaya karışanların hiçbiri bir daha bu olaydan bahsetmedi –Doktor Überbein da izleyen yıllarda Prens'e bile bu konuyu açmadı– ve kelimelere dökülmeyen olay böylece, en azından görünürde cisimleşmedi ve unutuşun dehlizlerinde kayboldu.

Halk balosu ocak ayındaydı. Büyük Perhiz'in arifesinde düzenlenen Saray Balosu ve kış bitiminde Eski Saray'da düzenlenen Büyük Balo –Klaus Heinrich'in henüz katılmadığı düzenli davetler– geride kalmıştı. Paskalya ve onunla birlikte okul yılının sonu da geldi çattı: Öğretmenlerin sık sık, "Öyle değil mi, Majesteleri Grandük?" sorusunu tekrarladıkları ve Prens'in olağanüstü makamını uygun bir duruşla doldurduğu o hoş formalitelerden ibaret olan bakalorya sınavları yapıldı. Bu, yaşamının önemli bir dönüm noktası değildi; Klaus Heinrich

bir süre daha sarayda kaldı. Ama Pentekostes Yortusu'ndan sonra on sekizinci doğum günü ve onunla birlikte yaşamının ciddi bir dönüm noktasına gireceği ve günler boyunca yüce ve zorlu bir görevi yerine getirmesi gereken bir dizi kutlama yaklaşıyordu.

Yetişkinliğe adım atmış, rüştünü ispat ettiği kabul edilmişti. Vaftizinden bu yana bir kez daha büyük bir törenin başrolünde o vardı, ilgi odağı oydu. Ama o zamanlar kendini sessizce, sorumsuzca ve sabırla etrafını saran, onu koruyan formalitelere bırakırken bugün formalitenin bağlayıcı yönergeleri ve katı sınırlarla çizilmiş hatları tarafından kuşatılmış, anlamlı geleneklerle işlenmiş kumaşıyla sarıp sarmalanmış halde, izleyicilerin memnuniyetini sağlamak ve onları gururlandırmak için asil duruşunu ve terbiyesini bariz bir rahatlıkla sunma sorumluluğu yüklenmişti.

Ayrıca salt mecazi bir kumaş değildi söz konusu olan; Prens bu törende erguvan rengi bir pelerin giyiyordu. Babası ve büyükbabasının da reşit olma töreninde giydiği, günler boyunca havalandırılmış olmasına rağmen üzerine sinmiş naftalin kokusu çıkmamış, solmuş ama gösterişli bir giysiydi. Eskiden Grimmburg Kartalı Şövalyeleri Tarikatı'nın kıyafeti olan bu erguvan rengi pelerin artık sadece reşit olan prenslerin seremoni giysisi olarak kullanılıyordu. Veliaht Grandük Albrecht bu aile yadigârını hiç giymemişti. Kış aylarına denk gelen doğum gününü, kışları sıcak ve yağmursuz havanın hâkim olduğu ve o sonbaharda da gitmek niyetinde olduğu bir güney kentinde geçiriyordu ve on sekizinci doğum günü sırasında sağlık sorunları nedeniyle eve dönmesi mümkün olmadığından, yokluğunda reşitliğe kabul edilmesine ve saray töreninden feragat edilmesine karar verilmişti...

Klaus Heinrich'e gelince; toplumun önde gelenleri başta olmak üzere herkes, pelerinin ona çok yakıştığı ko-

nusunda hemfikirdi ve o da, hareketlerini kısıtlamasına rağmen pelerini minnetle giymişti; çünkü bu pelerin üzerindeyken sol elini saklamak için özel bir çaba harcamasına gerek kalmıyordu. İkinci katta, gül ağacının bulunduğu avluya bakan yatak odasında, sayvanlı karyola ve bombeli gardıroplar arasında, kısa bir süre önce giyim kuşamından sorumlu özel uşağı olarak emrine verilmiş oda hizmetkârı Neumann'ın yardımıyla tören için titizlikle hazırlandı. Neumann eskiden berberlik yapıyordu ve asıl mesleği söz konusu olduğunda, en değerli yeteneklerin ayrılmaz parçası olan o tutkulu hamaratlıkla, doymak bilmeyen kusursuzluk merakıyla yanıp tutuşuyordu. Herhangi biri gibi tıraş etmez, ciltte tek bir sakal kılının bile kalmaması onu rahatlatmaya yetmezdi; o, sakalın bütün gölgelerinin, onu hatırlatacak her şeyin kökünden kazınmasına bakar ve cilde en küçük zarar vermeksizin mükemmel yumuşaklığa ve pürüzsüzlüğe ulaşmasını sağlardı. Klaus Heinrich'in saçını kulaklarının üzerinden muntazaman kesti ve bu seremoni hazırlığı için gerekli olduğunu düşündüğü müşkülpesentlikle şekillendirdi. Saçı sol gözün üzerinden başlayacak şekilde ayırıp tek bir saç telinin veya tüyün aradan çıkamaması için tepesi boyunca yanlamasına taradı, sağ tarafını ise bir şapkanın veya miğferin bozmayacağı şekilde alından başlayarak bozulması zor bir tepecik gibi geriye topladı. Daha sonra Klaus Heinrich onun yardımıyla, yüksek, kolalı yakası ve bedene tam oturan kesimi insana hükümdarlara yakışır bir duruş veren piyade teğmen üniformasını dikkatle üzerine geçirdi, sarı ipek kuşağını ve saray nişanının düz, altın zincirini taktı ve aşağıya, çekirdek aile üyelerinin ve Grandük çiftinin uzak akrabalarının beklediği Resim Galerisi'ne indi. Sarayda çalışanlar, yandaki Şövalyeler Salonu'ndaydı; Johann Albrecht işte o salonda, oğlunun üzerine erguvan rengi pelerini geçirdi.

Herr von Bühl zu Bühl, Şövalyeler Salonu'ndan Taht Salonu'na geçiş için bir tören alayı hazırlamıştı – bu konuda az kafa patlatmamıştı. Sarayın yapısı, etkileyici bir düzenlemeyi zorlaştırıyordu ve Herr von Bühl zu Bühl bu türden etkinliklerde eksiklikleri şiddetle hissedilen yüksek rütbeli saray memurlarının azlığından bilhassa yakınmıştı. Kraliyet ahırları kısa bir süre önce Herr von Bühl'ün emrine verilmişti ve o da kendini her görevin üstesinden gelecek kadar güçlü görmeye başlamıştı. Ama her önüne gelene, en önemli görevler sadece Saray Yüksek Avcılık Ustası von Stieglitz'e ve Grandüklük Tiyatroları yönetmeni olan aksak bir generale verilirse kendisinin iyi bir izlenim bırakmak için ne yapması gerektiğini sorup duruyordu.

Yüksek Saray Mareşali, Yüksek Protokol Amiri ve Saray Mareşali sıfatıyla el dokuması giysileri, kahverengi peruğuyla, balonun kralı gibi her tarafı nişanlarla kaplı halde ve burnunun üzerinde kelebekgözlüğüyle, elindeki asayı önünde tutup, kurum kurum kurularak, tören alayının başını çeken, uşak kılığına girmiş ve saçları sol taraftan ayrılmış askerî lise öğrencilerinin arkasından giderken, endişeyle arkasından kimlerin geldiğini düşünüyordu. Tüylü şapkalarını kollarının altında, anahtarlarını da bellerinde taşıyan birkaç saray amiri –çok değil çünkü bir bölümünün de tören alayının sonunda bulunması gerekiyordu– bacaklarındaki ipek çoraplarla onu takip ediyordu. Herr von Stieglitz ve aksak tiyatrocu ekselansları, arkasında kardeşi Albrecht ve Ditlind olmak üzere, peleriniyle anne babası majestelerinin arasında duran ve kortejin merkezini oluşturan Prens Klaus Heinrich'in hemen önünde yürüyordu. Yüce Majesteleri'nin arkasında, gözlerinin etrafındaki kırışıklıklar adeta ışıldayan İçişleri Bakanı ve Konsey Başkanı von Knobelsdorff vardı. Emir subaylarından ve saraylı hanımlardan oluşan küçük bir

grup da alaya katıldı: General Kont Schmetter ve Binbaşı von Platow, Kont Trümmerhauf, Veliaht Prens'in askerî refakatçisi olarak Saray Maliye Bakanı'nın kuzini, soluk soluğa kalmış Barones von Schulenburg-Tressen'ın yönetiminde Grandüşes'in hizmetçileri, emir subayları tarafından çevrelenmiş saray nazırları ve eşleri, kızıl saçlı çocuklarıyla Prenses Katharina, güzeller güzeli eşiyle Prens Lambert ve uzak akrabalar veya onların temsilcileri... Tören alayının sonunda uşaklar vardı.

Şövalyeler Salonu'ndan başlayan tören alayı Güzel Odalar'dan, On İki Ay Salonu'ndan ve Mermer Salon'dan geçip Taht Salonu'na varıncaya kadar belirli bir tempoda ilerledi. Kahverengi merasim frakları üzerine kırmızı sırmalı kordonlar geçirilmiş uşaklar, gösterişli bir edayla ardına kadar açılmış kapının iki yanına çifter çifter yerleşmişti. Haziran sabahı güneşinin ışınları geniş pencerelerden salonun her köşesine fütursuzca düşüyordu.

Klaus Heinrich, bu onur yürüyüşü sırasında anne babasının arasından gösterişle kuşatılmış kasvete, yapay ışıklandırmanın sağladığı saygınlıktan yoksun kalmış kabul odalarının kırık dökük süslerine baktı. Gün ışığı, çürüyüşlerini çekingen bir kaygısızlıkla aydınlatıyordu. Bugünün şerefine kılıfları çıkarılmış olan, kumaşla kaplanmış çubuklardan asılan avizelerin yuvalarından yanmayan kalın mum gövdeleri yükseliyordu; gelgelelim hiçbir tarafta ışık prizması görmek mümkün değildi, avizenin kristal taşları çatlak üst kısımlarıyla aşınmış ve ağzındaki birkaç dişi eksik bir yüz görünümündeydi. Duvarlara yeknesak bir sırayla dizilmiş olan kalıplı ve geniş kolçaklı saray mobilyalarının damasko kumaştan döşemelerinin havı dökülmüş, ahşap bölümlerinin yaldızı pul pul dağılmıştı; büyük kollu şamdanların eşlik ettiği upuzun aynaların sırrını büyük kör lekeler kesintiye uğratıyordu; katlama yerlerinde rengi atmış ve kısmen sararmış per-

delerin üzerindeki güve deliklerinden gün ışığı içeri sızıyordu. Duvar kâğıtlarının altın ve gümüş varaklı kenarları pek çok yerinden yırtılmış, duvardan aşağı dokunaklı şekilde asılıyordu, hem de Grandük'ün kutlama için gelen konukları kabul ettiği ve tam ortasında ağaç kütüğü kadar kalın gümüş ayakların taşıdığı sedef masanın durduğu, tavanındaki gümüş kaplamanın ardında büyük, beyaz bir alçıdan delik bırakarak kopup gittiği Gümüş Salon'da...

Peki, neden bütün bu odalar çekingen, güleç gün ışığına direniyormuş, gururla ve reddederek onun karşısında duruyormuş gibi görünüyordu? Klaus Heinrich, babasına baktı... Odaların durumu onun kafasını karıştırmışa benzemiyordu. Oldum olası orta boylu bir adam olan Grandük, yıllarla birlikte adeta daha da küçülmüştü. Gelgelelim, askerî temayülleri olmamasına rağmen, bugünün şerefine giydiği general üniformasına taktığı limoni nişan kurdelesiyle tam bir hükümdar gibi adım atıyordu; çıkık ve saç çizgisi iyice gerilemiş alnı ve kır düşmüş kaşlarının altında mavi ve mat bir gölgeyle çevrelenmiş gözleri yorgun bir kibirle ufka bakıyor, uçları kıvrılmış kır bıyığından, yaşlılıktan sararmış cildi üzerinde derin izler açarak ilerleyen çizgiler yüzüne küçümseyici bir ifade vererek favorilerine kadar ilerliyordu... Hayır, bu apaydınlık gün ışığının bu odalarda işi yoktu; bu yıpranmışlık bu sarayın onurunu kesintiye uğratmak bir yana, onu bir bakıma pekiştiriyordu. Sarayın asalet kokan rahatsızlığı, planlı simetrisi, tuhaf bir rutubet kokusuyla bir tiyatro sahnesini veya kiliseyi andıran atmosferi içindeki bu odalar, ferah ve güneşin ısıttığı dış dünya karşısında yabancı ve soğuk bir feragatle duruyordu – Klaus Heinrich'in o gün ilk kez bir kutlama vasıtasıyla hizmet ettiği temsil kültünün katı odalarıydı onlar.

Sımsıkı birbirine bastırılmış dudakları ve kapalı göz-

leri, yüzlerine acımasız bir ifade veren uşaklar arasından geçen tören alayı, Taht Salonu'nun beyaz altın rengi geniş alanına girdi. Alayın salona girmesiyle baş gösteren ibadete özgü hareketler, diz çöküp kalkmalar, ayak sürtmeler, eğilme ve selamlamalar tören alayı konukların arasından geçerken bütün salona yayıldı. Eşleriyle gelmiş diplomatlar, saray ileri gelenleri ve toprak sahibi soylular, başkentin yedek subay teşkilatı, aralarında Maliye Bakanı Dr. Krippenreuther'in yapmacık bir neşeyle aydınlanmış yüzünün de seçildiği bakanlar, Grimmburg Kartalı Büyük Nişanı'nı taşıyan şövalyeler, Eyalet Meclisi başkanları ve her türden asalet sahibi insan törende hazır bulunuyordu. Girişteki büyük aynanın üzerinde kalan küçük locada, birbirlerine kaçamak bakışlar atarak harıl harıl not alan basın temsilcileri görülüyordu... Kuğu tüyleriyle taçlandırılmış ve sırmalı kordonlarla süslenmiş, her iki tarafı simetrik biçimde yuvalanmış kadife katmanlarından oluşan taht sunağı örtüsü önünde alay, adımları önceden belirlenmiş açılımı uygulayarak tıpkı bir Polonez dansındaki gibi iki koła ayrıldı. Pajlar[1], mabeyinciler sağ ve sol tarafa çark ederken Herr von Bühl, yüzünü sunağa çevirip asasını havaya kaldırarak geri adım attı ve salonun ortasında ayakta durdu. Grandük çifti ve çocukları, kırmızı halıyla kaplı yuvarlak merdiveni çıkarak orada duran geniş, altın varaklı sandalyelere oturdu. Ecnebi prensler de dahil olmak üzere hanedanın diğer üyeleri tahtın her iki tarafına geçerken, peşlerinden gelen maiyetleri, nedimeler, hizmetli kavalyeler ve pajlar basamaklarda durdu. Johann Albrecht'in tek bir el hareketiyle, taht karşısında duran Herr von Knobelsdorff, gülümseyen gözlerle ve bir kavis çizerek basamak-

1. (Yun. *paidion*: oğlan'dan) Ortaçağ Avrupasında, küçük yaşta evinden ayrılarak bir prensin ya da yüksek sınıftan ailenin yanında yetiştirilen soylu.

ların kenarında duran kadife örtüyle kaplı masaya gitti ve resmî formalitelerin yazılı olduğu çok sayıda belgeyi okumaya başladı.

Klaus Heinrich'in reşit olduğu ve keza gerektiğinde tahta çıkmak için yeterli ve hak sahibi olduğu ilan edildi. Bu noktada bütün gözler ona ve hemen yanında duran, ağabeyi Majesteleri Albrecht'e çevrildi. Veliaht Grandük, sözde mensubu olduğu Süvari Alayı'nın Bölük Komutanı üniformasını giymişti. Üniformasının sim işlemeli yakasının içinden kolalı sivil beyaz yakası görünüyordu; onun üzerindeyse uzun kafatası ve dar şakakları, yeni terlemiş saman sarısı bıyığı ve mavi, yalnız, ölümü görmüş gözlerinden oluşan narin, zeki ve nanemolla başı... Bir süvari başı değildi bu şüphesiz ama öylesine ince ve ulaşılmazlığıyla o kadar aristokrattı ki, Klaus Heinrich, yöre halkına özgü elmacıkkemikleriyle onun yanında neredeyse kaba saba kaçıyordu. Veliaht Grandük herkes ona bakarken küçük ağzını büzüp kısa, yuvarlak altdudağını uzatarak üstdudağını emmeye başladı.

Reşit olan Prens'e Albrecht Haçı ve Grimmburg Kartalı Büyük Nişanı da dahil olmak üzere çok sayıda nişan takıldı, Kraliyet Ailesi Nişanını ise onuncu yaşından beri taşıyordu. Devamında, yüzü mutluluktan ışıldayan Herr von Bühl'ün başını çektiği ve adeta bir saray defilesini andıran büyük kutlama seremonisi başladı; seremoniden sonra Mermer Salon'da ve On İki Ay Salonu'nda Gala Kahvaltısı yapıldı...

İzleyen günlerde ecnebi prensler eğlendirildi. Sarayın gençleri için Hollerbrunn'un bahçesinde havai fişekli ve danslı bir şölen düzenlendi. Uşaklar eşliğinde güneşli sayfiye yerlerine, Monbrillant'a, Jägerpreis'a, Haderstein Harabeleri'ne kutlama gezileri yapıldı ve halk, gözleri dalgın bakışlı, elmacıkkemikleri çıkık olan o boy fukarası kalabalık da yollarda durup hem kendine hem

de temsilcilerine, "çok yaşa," diyerek kutlamaya katıldı. Başkentte, Klaus Heinrich'in fotoğrafları sanat galerilerinin vitrinlerine asıldı, *Eilbote* daha da ileri gidip Prens'in erguvan rengi peleriniyle resmedildiği, halk tarafından çok rağbet gören ve onu tuhafça idealleştiren bir resmini dağıttı. Ama bundan sonra bir büyük gün daha geldi çattı: Klaus Heinrich'in orduya, Tüfekli Piyade Eri Birliği'ne resmen katılacağı gün.

O gün şunlar oldu: Klaus Heinrich'i mensupları arasına alma onuruna nail olan birlik, açık bir dörtgen oluşturacak şekilde Albrecht Meydanı'na dizilmişti. Dörtgenin ortasında çok sayıda miğferli asker vardı; hanedan prensleri ve generaller de oradaydı. Halk, bu renkli tablonun arka planında bir karaltı oluşturacak şekilde barikatın öbür yanında dikiliyordu. Olay mahallinin pek çok yerine fotoğraf makineleri kurulmuştu. Grandüşes bu sahneyi, prensesler ve hizmetçileri eşliğinde Eski Saray'ın penceresinden takip ediyordu.

Teğmen üniforması içindeki Klaus Heinrich önce usulüne uyarak Grandük'ün yanına gitti. Ciddiyetle, gülümsemeyi aklına bile getirmeden, topuklarını birbirine vurup törene hazır olduğunu bildirmek için babasının huzuruna çıktı. Grandük de hiç gülümsemeden ona kısaca teşekkür ederek yanına geçti, tören üniformaları ve rüzgârda dalgalanan tuğlarıyla peşlerinden gelen emir subayları eşliğinde meydana indiler. Klaus Heinrich sararmış ve yarı yarıya esnemiş, işli ipek bayrağın önünde durdu ve ant içti. Grandük, kesik cümlelerle ve bu tür durumlarda kullandığı tiz ve emredici ses tonuyla, oğluna, "Majesteleri Grandük," diye hitap ettiği bir konuşma yaptı ve Prens'le halkın önünde el sıkıştı. Piyade birliği albayının heyecandan al al olmuş yüzüyle Grandük'ün şerefine başlattığı tezahürata konuklar, tören alayı ve seyirciler de katıldı. Geçit töreninden sonra kutlama, sa-

rayda yüksek rütbeli subayların da katıldığı kahvaltıyla son buldu.

Albrecht Meydanı'nda vuku bulan bu güzel sahnenin sembolik değeri dışında tatbikî bir anlamı yoktu. Klaus Heinrich'in bu törenin ardından cephede göreve gitmesi söz konusu değildi; aksine aynı gün annesi, babası ve kardeşleriyle, nehrin kenarındaki parkın yükselen çitleri arasındaki serin, eski moda odalarda yaz aylarını geçirmek ve daha sonra sonbaharda üniversiteye gitmek üzere Hollerbrunn'a hareket etti. Yaşamının her ayrıntısı önceden belirlenmiş olan gidişatına uydu: Sonbaharda özel öğretmeni Doktor Überbein eşliğinde başkent üniversitesinde değil de, ülkenin ikinci büyük üniversitesinde eğitimine başladı.

Bu genç öğretmen bu sefer de Prens'in özel ve ısrarlı isteği uyarınca onun eğitim danışmanlığına atanmıştı, Klaus Heinrich'in bir üniversite öğrencisine yakışır özgürlüklerin tadını çıkaracağı bu yılda ona eşlik edecek amirlerin ve kendinden yaşça büyük arkadaşların kimler olacağına karar verilirken onun iradesini de dikkate almak gerekiyordu. Buna rağmen, bu seçimin aleyhine öne sürülecek çok şey vardı; pek hoş karşılandığı söylenemezdi, en azından geniş çevrelerde yüksek sesle ya da kenarda köşede eleştiriliyordu.

Raoul Überbein başkentte pek sevilmiyordu. Kurtarma Madalyası ve parmak ısırtıcı çalışkanlığı bir yana, bu adam hoş bir vatandaş, sevilen bir çalışma arkadaşı, kusursuz bir memur değildi. İyi niyetli olanlar onun, pazar veya tatil günü demeden çalışan, dinlenmek nedir bilmeyen, tuttuğunu koparan ve aşırı kaygılı bir mizacı olan, görevini başarıyla tamamladıktan sonra diğerleri arasına karışmayı, onlar gibi olmayı beceremeyen tuhaf bir tip olduğunu düşünüyorlardı... Maceraperest bir kadının oğlu olan bu adam, toplumun en alt kesiminden

çıkmış, karanlık ve geleceği olmayan gençlik yıllarından itibaren inatçı bir kararlılıkla çalışarak önce ilkokul öğretmenliğine, sonra akademik unvan sahibi yüksek öğretim üyeliğine kadar yükselmiş, Sülün Evi yatılı okulunda Grandüklük Prensi'nin öğretmeni olmayı tecrübe etmiş –kimilerinin ifadesiyle bunu "hileyle başarmış"– buna rağmen huzuru bulamamış, mutlu olamamış, yaşamdan zevk almayı başaramamıştı... Ama yaşam, keskin zekâlı birinin Doktor Überbein'a atfen isabetle ifade ettiği üzere, mesleki başarıdan ibaret değildi; yaşamın salt insani talep ve görevlerini göz ardı etmek, örneğin, mesleki alanda kişinin kendi işine ve diğerlerine karşı umursamaz olmasından bile daha büyük bir suç kabul edilebilirdi ve ancak her iki tarafın, mesleki yaşamının ve özel yaşamının hakkını verebilen bir kimseye uyumlu bir kişi denebilirdi. Überbein'ın iş arkadaşlarıyla samimiyet kuramaması, kaçınılmaz olarak ona önyargılı yaklaşılmasına neden oluyordu. Diğer öğretmenlerle sosyal anlamda bir ilişki kurmaktan kaçınır, ahbaplık ilişkilerini başka bir alanda çalışan bir beyle, Nahoş Sammet adıyla tanınan ve pek revaçta olan, ayrıca karakterinin belirli yanları Überbein'ınkiyle uyum gösteren bir hekim ve çocuk hastalıkları uzmanıyla sınırlandırmıştı. Ama lise öğretmenlerinin bir bardak bira içip kâğıt oynayarak, kamusal ve kişisel meseleler üzerine hoşbeş ederek günün yorgunluğunu atmak amacıyla bir araya geldiği masaya nadiren – ve duruma müsamaha ederek– katılıyor, bunun yerine akşamları ve hancı kadından öğrenildiğine göre gecenin büyük bölümünü çalışma odasında bilimsel çalışmalar yaparak geçiriyor, yüzü giderek daha da soluyor, gerginliği gözlerinden okunur hale geliyordu. Sülün Evi'nden dönüşünden kısa bir süre sonra kıdemli öğretmenliğe getirilmesi uygun görülmüştü. Daha ne istiyordu ki? Müdür olmak mı? Üniversite profesörü mü? Eğitim bakanı

mı? Ölçüsüz ve tatminsiz hırsının ardında küstahlık ve kibir sakladığı kesindi – ya da daha ziyade *saklamadığı*. Tavırları, yüksek sesle, isabetle ve belagatle konuşması herkesi itiyor, kızdırıyor, sinirlendiriyordu. Kendinden daha yaşlı ve üst konumdaki öğretmenlere, alışıldık ses tonuyla hitap etmiyordu. Müdürden en alt seviye asistana kadar herkese babacan bir tavırla yaklaşıyordu; kendini "feleğin çemberinden geçmiş" bir adam olarak sunarken "kaderden ve çalışkanlıktan" böbürlenerek bahsederken takındığı tavırları ve bu sırada, "çalışmaya ihtiyacı olmayan" ve "sabahları bir puro yakan" herkesi art niyet beslemeksizin küçümseyişi şüphesiz ki kibirliydi. Doğruya doğru, öğrencileri onu çok seviyordu, onlardan çok iyi verim alıyordu. Ama yine de doktorun kentte pek çok, hayal bile edemeyeceği kadar çok sayıda düşmanı vardı ve Prens üzerindeki etkisinin pek hoş görülmediği düşüncesi basında bile kısmen dillendirilmişti...

Her halükârda Überbein, Latince Okulu'ndan izin aldı ve hemen konakçı[1] sıfatıyla Klaus Heinrich'in üniversitedeki ilk yılını geçireceği ünlü üniversite kentine gitti; geri dönüşünde Grandüklük Sarayının Bakanı Ekselansları von Knobelsdorff tarafından kabul edilerek alışıldık talimatları aldı... Talimatlar, bu yılın en önemli sonucunun, hanedanın genel çıkarı uyarınca, hükümdarın oğluyla diğer öğrenciler arasında akademik bağımsızlık temelinde arkadaşça bir alışveriş sağlanması yolundaydı – Herr von Knobelsdorff'un oldukça yüzeysel şekilde bahsini ettiği beylik lafları Doktor Überbein'ın, ağzını, kızıl sakalıyla birlikte hafifçe çarpıtmış halde, başını sessizce öne eğerek dinlediği bir konuşmaydı. Bu konuşmadan sonra Klaus Heinrich özel öğretmeni,

1. Gidilecek yeni yerde konaklayacak ortamı sağlayan asker.

dogcart'ı[1] ve birkaç hizmetçiyle birlikte üniversiteye doğru yola çıktı.

Halkın gözü önünde ve basının merceğinde –her iki durumda da ağırlıklı olarak öne çıkmadan– geçen, güzel, zihinsel özgürlüğün cazibesiyle çevrili bir yıldı. Doktor Überbein'ın bilimsel konular üzerine sıkıcı konuşmalarıyla Prens'i yalan yanlış yönlendirmeye çalışacağı yolundaki endişeler boşa çıktı. Aksine, Doktor'un kendi ağırkanlı varlığı ile öğrencisinin asil varlığı arasında ayrım yapmayı bildiği anlaşıldı. Bilgilendirme açısından ise (buna sebebiyet verenin öğretmen mi yoksa Prens mi olduğu önemli değil) ölçülü ve salt sembolik bir serbestlik ve zorlamasız bir arkadaşlık söz konusuydu; bu yılın asıl ve gerçek konusunun ne beriki ne de öteki, ne bilim ne de bağımsızlık olduğu söylenebilirdi. Görünüşe göre asıl ve gerçek olan daha çok bu yılın kendisiydi; Klaus Heinrich'in, son doğum gününde temsilî programa katlanırken sergilediği konumuna yaraşır tutumla karşıladığı bir gelenek ve hoş bir gösterişten ibaretti – tek fark, bu sefer erguvan renkli pelerinin yerini, ara sıra taktığı *Stürmer* adı verilen renkli bir öğrenci kepinin almış olmasıydı; *Eilbote* okurlarına onun kepli bir resmini sunmakta hiç gecikmedi.

Öğrenime gelince; kayıt sırasında olağandışı bir kutlama yapılmasa da, yüksekokulun Klaus Heinrich'in öğrencileri arasına katılmasından duyduğu gurur açıkça zikredilmişti; onun katıldığı dersler, "Majesteleri Grandük!" selamıyla başlıyordu. Babasının Saray Mareşalliği'nin seçkin ve çok pahalı olmayan bir muhitte, bahçeli evlerle dolu bir sokakta tuttuğu güzel, yeşilliklerle çevrili villadan, peşinde bir hizmetkârla çıkıp ahalinin dikka-

1. (İng.) İki tekerlekli, tek atlı İngiliz arabası.

tine ve selamına mazhar olarak *dogcart*'ında okula doğru yola koyuluyor, asalet unvanı nedeniyle yapılan bütün bu merasimin önemsiz ve gereksiz olduğunun bilinciyle ama yine de saraya yakışır bir vakarla sınıfta oturuyordu. Prens'in derslere nasıl ilgiyle katıldığına dair anekdotlar, kulaktan kulağa yayılıp halk tarafından sempatiyle karşılanıyordu. Doğa tarihi üzerine bir seminerin sonuna doğru (Klaus Heinrich "kültürünü artırmak" için bu tür seminerlere de katılıyordu) Profesör, bir metal küreyi suyla doldurmuş ve suyun zamanla donacağını, bu genleşme sonucunda da kürenin patlayacağını söylemişti; bir dahaki sefere patlamayla etrafa saçılan parçaları öğrencilere gösterecekti. Ama bu son sözünü, bir ihtimal unutkanlıktan, tutmamıştı; bir sonraki derste parçalarına ayrılmış küre gösterilmemişti. Ama Klaus Heinrich, deneyin sonucunu öğrenmeye çalışmıştı. Dersin sonunda, herhangi bir öğrenci gibi, bilgi almak amacıyla profesörün etrafını sarmış olan diğerlerinin arasına karışmış ve tüm saflığıyla, "*Bomba patladı mı?*" diye sormuştu. Bunun üzerine ne yapacağını şaşıran Profesör biraz duraksadıktan sonra neşeli bir şaşkınlıkla, hatta şevkle, nazik merakı için ona müteşekkir olduğunu ifade etmişti...

Klaus Heinrich, bir öğrenci birliğinde konuk öğrenciydi – sadece konuktu çünkü eskrim yapma izni yoktu, ama kepini başına geçirip arada sırada onların resmî içkili oturumlarına katılıyordu. Ama ona göz kulak olanlar, alkollü içkilerin sebebiyet verdiği gevşeme ve saçmalama halinin onun yüce görevine asla ve kat'â yakışmadığını bildiklerinden, onun adamakıllı içmesine izin yoktu ve diğer öğrencilerden de onun haysiyetini ve zihnini gözetmeleri istenmişti. İçki masasında âdetten olan kaba sabalıklar, anlamlı biçimde yumuşatılmış; iletişim tonu bir zamanlar lise sınıfında olduğu gibi takdire şayan düzeye çekilmiş, eski halk şarkıları hep bir ağızdan söylenir

olmuştu ve bu oturumlar, her zamanki halinin daha inceltilmiş bir çeşitlemesine dönüşmüş, genel olarak bir kutlama ve geçit töreni havasına bürünmüştü. "Sen" hitabı Klaus Heinrich ve birlikteki kardeşleri için, tesadüfi biçimde bir araya gelmiş olan cemaat mensupluğunun ifadesi ve temeliydi. Ama dışarıdan bakıldığında, bunun tümüyle yersiz ve zorlama bir hitap olduğu ve "Majesteleri" ifadesinin gayriihtiyarı telaffuz edildiği hitaba dönüldüğü gözden kaçmıyordu.

Bu onun varlığının etkisiydi; hiçbir fiilî katılımın bozamadığı bu dostane ve sessiz sakin duruşunun, temas ettiği kişilerin tavırlarında bazen oldukça tuhaf, neredeyse gülünç şekillerde tezahür eden bir etkisi vardı. Bir akşam, profesörlerden birinin düzenlediği bir toplantıda bir beyle sohbet etmeye başladı – yaşı ilerlemiş, oldukça kilolu, Kraliyet Hukuk Danışmanı unvanı olan, toplumsal itibarına rağmen beş para etmez ve uçkurunun derdinde bir günahkâr olduğu yolundaki dedikoduların alıp yürümüş olduğu bir adamdı... Konusu ehemmiyetsiz olduğu kadar belirsiz de olan sohbet bir türlü yarıda kesilemediği için oldukça uzun sürdü. Sonra birden, Hukuk Danışmanı, Prens'le sohbetinin tam ortasında *ıslık çaldı* – dolgun dudaklarıyla, köşeye sıkışmış hissettiği bir anda umursamazlığını saklamak isteyen birinin çıkaracağı türden bir-iki anlamsız ses çıkararak üfledi ve bu gülünesi yersiz davranışını örtbas etmek için boğazını temizleyip öksürdü. Bu türden sahnelere alışık olan Klaus Heinrich, yumuşak bir müsamahayla olayı görmezden gelirdi. Örneğin, bir şeyler satın almak için bir dükkâna girdiğinde, teşrifi küçük çaplı bir paniğe yol açardı. Talebini dile getirir, ihtiyacı olan düğmeyi isterdi; ama satıcı kadın onu anlamaz, kafası karışık bir halde ona bakakalır, zihinsel yetisini düğmeye bir türlü odaklayamaz, başka bir şeye, konu dışı ve konu üstü olana takılıp kalırdı –

birçok şeyi yere düşürür, bariz bir ne yaptığını bilmezlik halinde kutuları devirir ve Klaus Heinrich de dostane bir tavırla onu sakinleştirmeye çalışırdı.

Söylendiği gibi, varlığının insanlarda yarattığı etki böyleydi ve bu durum, kentte bazıları tarafından küstahlık ve ayıplanası bir insanları küçümseme olarak görülüyordu. Aslında hiç de küstah biri olmadığını söyleyenler de vardı elbette; bir toplantıda bu konu açılınca konuşmaya başlayan Doktor Überbein ise söz konusu durumda geçerli olduğu üzere bütün insani gerçeklere mesafeli bir yaşam süren birinin –insanları küçümsemeyi mazur gösterecek her türden saikin halihazırda mevcut olduğu bu durumda bile– insanları küçümsemesinin mümkün olup olmadığını sordu. Evet, karşısındaki daha bu söyledikleri üzerine düşünürken hemen karşı koyması imkânsız belagatiyle, Prens'in insanları küçümsemekle kalmayıp en değersizleri de dahil olmak üzere hepsine saygı duyduğunu, eksiksiz insanlar olarak algıladığını, onları ciddiye aldığını ve iyi bulduğunu, öyle ki gereğinden fazla değer verilen ve gereğinden fazla zorlanan zavallı sıradan insanın onun karşısında tümüyle alt edildiğini hissettiğini iddia etti...

Üniversite kenti ahalisinin bu konuda fikir birliğine varacak vakti olmadı. Göz açıp kapayıncaya kadar öğrenim yılı sonlanmış, Klaus Heinrich kentten ayrılmış ve yaşamının önceden belirlenmiş gidişatına uygun olarak, sol koluna rağmen bir yıl boyunca askerî hizmette bulunmak için başkentteki baba evine dönmüştü. Altı ay boyunca Muhafızlar Ağır Süvari Birliği'nde kaldı ve sıradan bir asker gibi mızraklı süvarilerin sekiz adımlık mesafeyi koruma ve dört köşeli gruplar oluşturma alıştırmalarını yönetti, daha sonra silahını değiştirdi ve piyade hizmetinde yapılanlar konusunda da bir fikir edinebilmek için piyadelere katıldı. Göğsünde yıldızıyla hızla

nöbetçi kulübesinden çıktı, kılıcını çekip bölüğün kanadındaki yerini alarak pek de yerinde olmayan talimatlar verdi ama bunun ziyanı yoktu; çünkü vazifeşinas askerler yine de olması gerektiği gibi davranarak hareketi tamamladılar. Gazinodaki grup yemeğinde, komutanın yanında oturur ve salt varlığıyla askerlerin yemekten sonra üniformalarının yakasını gevşetmesine ve kumar oynamasına istemeden de olsa mâni olmuş bulunurdu. Bu dönemden sonra, artık yirmi yaşında bir erkek olarak bir eğitim seyahatine çıktı – bu seyahatte yanında Doktor Überbein değil askeriyeden bir refakatçi olan Muhafız Albay von Braunbart-Schellendorf bulunuyordu – Klaus Heinrich'in emir subayı olmakla görevlendirilmiş olan ve seyahat boyunca Prens'le samimiyet kurma ve ona etki etme fırsatı bulan sarışın bir süvari.

Klaus Heinrich pek çok yere gittiği ve *Eilbote* gazetesinin yakından takip ettiği eğitim gezisinde pek bir şey görmedi. Yabancı sarayları ziyaret etti, hükümdarların huzuruna çıktı, Herr von Braunbart'la birlikte kutlama yemeklerine katıldı ve gittiği her ülkede, oradan ayrılmadan önce bir nişanla şereflendirildi. Herr von Braunbart'ın (ki ona da bu seyahat boyunca çok sayıda nişan takılmıştı) kendisi için seçtiği önemli yerleri inceledi ve *Eilbote*, arada bir Prens'in ilgili yöneticiye veya temsilciye bir tabloyu, bir müzeyi, bir yapıyı oldukça kayda değer bulduğunu bildirdiğini haber yaptı. Seyahat bütçesini yöneten ve adanmış gayretkeşliğiyle Klaus Heinrich'in seyahatin sonunda bavulunu ilgili kişiye teslim etmekten bile âciz olmasından sorumlu olan Herr von Braunbart'ın şövalyelere yaraşır ihtiyatıyla sağladığı koruma ve destek sayesinde oldukça ayrıcalıklı bir konumda seyahat etti.

Anavatanın diğer bölgelerinin büyük kentlerinden birinde gerçekleşen ve Herr von Braunbart'ın titizlikle

yönettiği ara faslı betimleye iki sözcük yeter de artar bile. Herr von Braunbart'ın bu kentte, süvari bölüğü komutanı olan bir tanışı vardı; bekâr bir aristokrat olan bu bey, sahne dünyasından arkadaş canlısı ve üstüne üstlük güvenilir bir hanımla sıkı fıkıydı. Herr von Braunbart ve tanışının mektuplaşarak vardıkları bir anlaşma uyarınca Klaus Heinrich bu genç hanımla –hem de onun bu amaca uygun biçimde döşenmiş evinde– tanıştırıldı; ikisi arasındaki ahbaplık derinleşince bu seyahatin açık seçik biçimde öngörülmüş olan bir amacına da gayet özenli biçimde ulaşılmış oldu, hem de bu sefer Klaus Heinrich için uygun bulunan bir tanışmadan fazlası söz konusuydu. Genç hanıma hizmetleri için bir armağan takdim edildi, Herr von Braunbart'ın ahbabına da uygun bir nişan takıldı. Bu konuda daha fazla söyleyecek bir şey yok.

Klaus Heinrich, güneyin güzel ülkelerini de romantik tınılı bir takma ad kullanarak tebdili kıyafet ziyaret etti. Oralarda diğer turistlerin arasına karışıp, ihtiyatlı bir zarafetle beyaz bir Restorasyon Dönemi terasında bir çeyrek saat boyunca koyu mavi bir gölün karşısında oturuyordu; arada bir komşu masadakiler, seyyahların âdeti olduğu üzere kimin nesi olduğunu, hangi toplumsal tabakadan geldiğini kestirmeye çalışıyorlardı. Bu sessiz ve temkinli genç adam kim olabilirdi? Burjuva yaşamının sınıfları gözden geçirilir; tüccar, asker, öğrenci sınıflarından birine yakıştırılırdı. Ama hiçbirine uymuyor, hepsinde biraz eğreti duruyordu. Ondaki yücelik hissediliyor ama kimsecikler tarafından tahmin edilemiyordu.

II. Albrecht

Grandük Johann Albrecht, ölümden başka hiçbir adla çağrılamayacak, soğuk ve soyut bir hastalığın elinde korkunç biçimde can verdi. Kurbanını ele geçireceğinden şüphe duymayan ölüm, herhangi bir maske veya kılığa bürünmeye tenezzül bile etmeden doğrudan kendisi olarak, bizatihi yokoluş olarak sahnedeki yerini almıştı. Esasında, dahili cerahatler hastada kan zehirlenmesine yol açmış, aynı zamanda üniversite kliniğinin yöneticisi olan saygıdeğer bir cerrahın yaptığı kapsamlı ameliyat bile tahribin yiyip bitiren gidişatını engelleme konusunda bir işe yaramamıştı. Son, hızla yaklaştı; aslına bakarsanız. Johann Albrecht, ölüme pek karşı koymadığı için ölümü, beklenenden de hızlı oldu. Bitimsiz bıkkınlık emareleri sergileyen Grandük, yakınlarına ve hatta onu tedavi eden doktorlara sürekli "bütün bunlar"dan –yani asil varoluşundan, o yüce ve herkesin nazarına mazhar yaşamından– ölümüne yorulduğunu söyleyip durdu. Yanaklarındaki çizgiler, azamet ve bezginlikle oyulmuş o iki oluk, son günlerinde çehresine abartılı, gerçekten tuhaf ve kekremsi bir ifade verecek şekilde derinleşti ve ölüm tarafından düzleninceye kadar böyle kaldı...

Grandük'ün hastalığının son demi, kış aylarına denk geldi. Kaldığı sıcak ve kuru beldeden çağrılan Veliaht

Grandük Albrecht, sağlığı için büyük tehdit oluşturan soğuk ve karlı bir günde başkente vardı. Kardeşi Klaus Heinrich ise zaten nihayete ermek üzere olan eğitim gezisine ara vermiş, Herr von Braunbart-Schellendorf'la birlikte güzel güney ülkeleri üzerinden alelacele başkente dönmüştü. Ölüm döşeğinin başında her iki prens dışında Grandüşes Dorothea, Prenses Katharina ve Ditlinde –zarif eşi yanında bulunmayan– Prens Lambert, doktorlar ve oda uşağı Prahl bekleşirken saray hizmetlileri ve bakanlar yan odada nöbet tutuyordu. Hizmetkârların anlattıklarına bakılırsa son günlerde "Baykuş Odası"ndaki hayalet sesleri kulakları tırmalayacak kadar yükselmişti. Rivayete göre, düzenli aralıklarla tekrar eden ve odanın dışından duyulmayan bir zangırtı ve sarsıntı söz konusuydu.

Johann Albrecht'in hükümdar sıfatıyla yerine getirdiği son görev, işe yaramayan ameliyatı büyük bir ustalıkla gerçekleştiren profesörü, birinci elden Danışma Meclisi üyeliğine atamak oldu. Korkunç derecede bitap düşmüş, "bütün bunlar"dan yorulmuş durumdaydı ve bilinci, açık olduğu söylenebilecek anlarda bile pek de açık değildi; ama atama işini ihtimamla yöneterek bir seremoniye dönüştürmeyi başardı. Kendisini yatakta doğrultmalarını emrettikten sonra cansız elini gözlerine siper ederek odaya rastgele dağılmış halde bekleşenleri hizaya soktu; oğullarının, yatağının her iki tarafında durmasını emretti ve ruhu yavaş yavaş bedeninden ayrılıp uzak diyarlara doğru yola koyulmaya hazırlanırken kendini toparlayarak gayriihtiyarı mağrur gülümsemesini takındı, bir süreliğine odadan ayrıldıktan sonra geri dönen profesöre belgesini teslim etti.

Grandük son nefesini vermeden biraz önce, hastalık artık beynini de ele geçirmiş haldeyken nedeni nasılı pek anlaşılmamış olsa da hemen yerine getirilen, gelgelelim

böyleyken bile derdine kesinlikle deva olamayan bir arzusunu dile getirdi. Hastanın inleyen mırıltılarında görünürde bağlantısız olan belirli sözcükler tekrar tekrar kulaklara çalınıyordu. Önce ipek, atlas, brokar gibi çok sayıda kumaş cinsinin adını saydı, Prens Klaus Heinrich'in adını söyledi, tıbbi bir terim kullandı ve Albrecht Haçı Üçüncü Derece Kraliyet Nişanı'ndan bahsetti. Arada sırada can çekişen adamın Kraliyet unvanıyla yakından alakalı, "olağanüstü mesuliyet", "makul çoğunluk" gibi oldukça genel tabirler duyuluyordu; daha sonra tekrar kumaş tanımlarını tekrarladı ve hemen ardından daha tok bir sesle "*Sammet*[1]" sözcüğü dudaklarından döküldü. İşte o zaman Grandük'ün, yirmi yıl önce Klaus Heinrich'in doğumu sırasında yolu tesadüf eseri Grimmburg'a düşen ve uzun zamandır başkentte çalışan Doktor Sammet'in, tedavisine müdahil olmasını istediği anlaşıldı. Doktor aslında bir çocuk doktoruydu, ama yine de derhal saraya çağrıldı: Şakakları kırlaşmıştı, uzun burnu dağınık nizamda çenesine doğru inen bıyıklarının üzerine düşmüş gibi görünüyordu; yine de sinekkaydı tıraş olmuştu ve yanakları tıraştan kalma yara bereyle doluydu. Başını yana eğdi, bir eli köstekli saatinin zincirinde, dirseklerini bedenine yapıştırarak Grandük'ün durumunu tetkik etti ve hemen, şefkatli bir hamaratlıkla asil hastayla ilgilenmeye başladı; bunun üzerine hasta memnuniyetini kuşkuya mahal vermeyecek biçimde gösterdi. Doktor Sammet böylece Grandük'ün son iğnelerini yapıp bu zorlu süreci koruyucu bir tavırla kolaylaştırdı ve diğer doktorları arka plana iterek onun ölüm meleği oldu; bu durum bahsi geçen beyleri, her ne kadar belli etmeseler de, oldukça sinirlendirmekle birlikte

1. Eski Almancada "kadife" anlamına gelir.

Doktor'un bundan kısa bir süre sonra, makam boşaldığında Dorothea Çocuk Hastanesi'nin müdürü ve başhekimliğine atanmasına yol açtı – bu sıfatıyla gelecekte vuku bulacak bazı olaylarda önemli rol oynayacaktı...

Üçüncü Johann Albrecht işte böyle öldü; bir kış gecesi son nefesini verdi ve o bu dünyadan göçerken Eski Saray ışıl ışıl aydınlatıldı. Yüzündeki inatçı usanç kırışıklıkları düzlendi; her tür dünyevi çabadan muaf haliyle, bütün varlığını sarıp sarmalayan, onu yücelten, sararıp solmuş bedenini bir kez daha sunum odaklı alışkanlıkların merkezi ve nesnesi yapan formalitelere son kez kendini bıraktı... Herr von Bühl zu Bühl çok sayıda asil misafirin huzurunda gerçekleşen cenaze törenini her zamanki gibi canla başla idare etti. Naaşın katafalka koyuluşu, nakledilişi, törenle kaldırılışı, katafalk başında kutsama ve anma töreni gibi hazin ve kasvetli işlemler için günler boyunca hazırlık yapıldı; başında iki albay, iki yarbay, iki astsubay, iki polis memuru, iki onbaşı ve iki mabeyincinin nöbet tuttuğu Johann Albrecht'in naaşı, sekiz saat boyunca halkın ziyaretine açık tutuldu. Nihayetinde bakırdan tabut, buğulu şamdanlar ve insan boyunda mumlar arasında sergilendiği Saray Kilisesi sunağından kaldırılıp sekiz uşak tarafından ön salona getirildi, sekiz korucu tarafından maun tabuta aktarıldı, sekiz humbaracı tarafından altı atın çektiği ve mateme uygun biçimde temizlenip parlatılmış, top atışları ve çan sesleri eşliğinde anıt mezara doğru yola çıkan cenaze arabasına taşındı. Yağmur suyunu çekip ağırlaşmış bayraklar, yarıya indirilmişti... Öğleden sonranın erken saatleri olmasına rağmen cenaze kortejinin geçeceği caddelerdeki gaz lambaları yanıyordu. Dükkân vitrinlerinin matem dekorlarını Johann Albrecht'in büstü süslüyordu, yaşama veda etmiş devlet büyüğünün her yerde satışa sunulmuş olan kartpostallarına büyük rağbet vardı. Cenazenin ge-

çeceği yolları açık tutmak için sıra sıra dizilmiş sporcu ve savaşçı birliklerinden oluşan taburların arkasında, çamurlu kar birikintilerinin üzerinde parmak uçlarında yükselmiş duran kalabalıklar başlarını öne eğmiş, tabutun önünde yavaş yavaş ilerlemekte olanları; çelenk taşıyan uşakları, saray görevlilerini, devlet nişanı taşıyan kişileri, Saray Vaizi Dom Wislizenus'u ve tabutun gümüş nakışlı örtüsünü uçlarından tutan Yüksek Saray Mareşali von Bühl, Saray Yüksek Avcılık Ustası von Stieglitz, emir subayı Kont Schmettern ve İçişleri Bakanı von Knobelsdorff'u izliyordu. Cenaze arabasının arkasına koşulmuş süvari atının hemen arkasından gelen yas tutanların en önünde, kardeşi Klaus Heinrich'le yan yana ilerleyen Grandük II. Albrecht vardı. Üzerindeki üniforma, kürk kalpağının ön tarafındaki tuğ, üzerine matem kurdelesi geçirilmiş açık renk, kıvrımlı süvari eri paltosunun altındaki rugan uzun çizmeleri çok sakil duruyordu. Kalabalığın bakışlarının ağırlığı omuzlarında ilerlerken doğuştan biraz oransız olan kürekkemiklerini heyecandan beceriksizce öne çıkarıyordu. Bu kasvetli teşhir töreninde halkın karşısına ilk sırada çıkmak zorunda olmaya karşı gönülsüzlüğü solgun yüzünden okunuyordu. Adım atarken gözlerini yerden kaldırmıyor ve kısa, yuvarlak altdudağıyla üstdudağını emip duruyordu...

Bu mimiği, onu olabildiğince rahat ettirecek biçimde düzenlenmiş olan hükümdarlığı devralma merasimi sırasında da sık sık tekrarlamıştı. Grandük, Güzel Odalar'a dahil olan Gümüş Salon'da bir araya gelmiş devlet bakanlarının önünde yemin belgesini imzalamış ve Taht Salonu'nda, sunak örtüsünün altındaki bombeli sandalyelerin önünde Herr von Knobelsdorff'un kaleme aldığı tahta çıkış metnini okumuştu. Metinde, ülkenin ekonomik durumu ciddiyet ve hassasiyetle vurgulanıyor, hükümdarla halk arasında, bütün zorluklara rağmen süregi-

den ahenk methediliyordu –bu noktada, muhtemelen terfisinden pek memnun olmayan yüksek rütbeli bir yetkili yanında duranlara bu ahengin, hükümdarın da halkın geri kalanı gibi borç içinde yüzmesinden kaynaklandığını fısıldadı– kulaktan kulağa yayılan bu nahoş eleştiri, muhalif basında da dile getirildi. Nihayetinde Eyalet Meclisi Başkanı, Grandük şerefine tezahürat etti, Saray Kilisesi'nde bir ayin düzenlendi ve konu burada kapandı. Albrecht buna ilaveten, başta orman kanununu çiğneyenler olmak üzere küçük suçlar işlemiş olanların para ve hapis cezalarını bağışladığını bildiren bir fermanı da imzaladı. Grandük kendini çok yorgun hissettiği için kentte şeref turu ve Belediye binasında halkı selamlama töreni iptal edildi. O zamana kadar süvari bölüğü albayı olan Grandük, tahta çıkışıyla birlikte Süvari Alayı Komutanı oldu, ama üniformasını hiçbir zaman giymedi ve askerî ekibiyle arasındaki mesafeyi korumayı tercih etti. Belki de babasının hatırasına olan saygısından dolayı personelde değişikliğe gitmedi, ne saray amirlerini ne de bakanları değiştirdi.

Halkın karşısına nadiren çıkıyordu. Kendini gösterme, halkın huzuruna çıkma, onların selamını alma konusunda halkı gücendirecek derecede mağrur ve mahcup bir tutumu olacağı, daha ilk günden belli olmuştu. Hiçbir zaman Saray Tiyatrosu'nun büyük locasında otururken görülmedi. Hiçbir zaman kent parkındaki geçit törenine katılmadı. Eski Saray'da ikamet ettiği günlerde, üstü kapalı bir arabayla yola çıkıp gözlerden ırak ve ıssız bir bölgeye gider, biraz hareket etmek için arabadan inerdi; Hollerbrunn'da geçirdiği yaz aylarında nadiren parkın çitlerle çevrili patikalarında yürüyüşe çıkardı.

Eskiden babasının giydiği ve kalın yakasının içinden narin boynunun yükseldiği kalın kürk paltoya sarılmış halde Albrecht Kapısı'nda belirdiğinde ürkek bakışlar

ona yönelir, tezahüratlar çekingen ve gerçek bir itimattan yoksun kalırdı. Çünkü sıradan insanlar, tezahüratlarıyla bu hükümdarı ve böylece kendilerini de gönendirmenin söz konusu olmadığını hissederdi. Ona bakınca saf seçkinliği kendi basit hallerinin zerre izini taşımayan bu adamda kendilerini göremezlerdi. Halk başka türlüsüne alışıktı. Daha düne kadar Albrecht Meydanı'nda çıkık elmacıkkemikleri ve kır favorileriyle, tıpkı merhum Grandük gibi iriyarı ve bayağı bir görünüşü olan bir vekil durmuyor muydu? Prens Klaus Heinrich, görünüş itibarıyla alt sınıflara mensup insanlara benzemiyor muydu? Ama kardeşinde durum farklıydı. Halk onda, tezahürat edince kendini yücelmiş ve mutlu hissedebileceği o yüce ideali bulamıyordu. Onun asaleti –şüpheye mahal bırakmayan o asaleti– daha evrensel bir asaletti, oraya özgü değildi ve o tanıdık güvenilirlikten yoksundu. O da bunun farkındaydı; asaletine dair farkındalık, halkın samimi sevgisinin eksikliğine dair farkındalıkla birlikte ürkekliğinin ve kibrinin nedeniydi. Daha o zamanlar temsilî görevlerini Prens Klaus Heinrich'e devretmeye başlamıştı. Immenstadt'taki çeşme açılışına ve Butterburg'daki tarihî kent şenliklerine onu gönderdi. Hatta hükümdarlığının gerektirdiği halk karşısına çıkma görevine dair isteksizliği o kadar çığırından çıktı ki, Herr von Knobelsdorff her iki loncanın başkanlarını şahsen kabul etmeye ve bu görevini de planladığı gibi "sağlık sorunları nedeni" ile erkek kardeşine havale etmemeye ikna etmek için epey dil dökmek zorunda kaldı.

İkinci Albrecht, Eski Saray'da bir başına yaşıyordu; mevcut durum böylesini gerektiriyordu. Bir kere, Prens Klaus Heinrich, Johann Albrecht'in ölümünden sonra kendi sarayında yaşamaya başlamıştı. Saray kuralları bunu icap ettirdiğinden kentin kuzey sınırında bulunan, uzun zamandır kimsenin oturmadığı ve ihmal edilmiş,

kent parkına kadar uzanan ve çamurlu küçük bir göle bakan bakımsız parkının ortasında sessiz sakin ve ağırbaşlı bir zarafetle yükselen imparatorluk sarayı "Eremitage"da yaşamasına karar verilmişti. Bu saray, daha Albrecht'in reşit olduğu yıl, en elzem yenileme çalışmaları yapılarak Veliaht Grandük'ün şanına yaraşır bir saraya dönüştürülmüş; ama Albrecht, yazları kaldığı sıcak ve kuru yerden doğrudan Hollerbrunn'a taşındığından hiçbir zaman kendisine tahsis edilen saraya yerleşmemişti...

Klaus Heinrich orada her türlü gereksiz masraftan kaçınarak konutun idaresinden sorumlu bir saray amiriyle, başnedimenin yeğeni Baron Schulenburg-Tressen'la birlikte yaşıyordu. Oda uşağı Neumann dışında günlük işleri görmek için iki uşağı vardı; günlük gezintilere çıkarken ihtiyaç duyduğu avcı süvari, Grandüklük tarafından tahsis edilmişti. Bir şoför ve kırmızı yelekler giyen birkaç çiftlik işçisi arabaların ve atların bakımından mesuldü; bir *chaise*[1], bir kupa arabası, bir *dogcart*, iki binek atı ve iki koşum atı. Bir bahçıvan, iki delikanlının yardımıyla parkın ve bahçenin bakımını yapıyordu; Eremitage Sarayı'nın kadın hizmetlileri ise bir aşçı, yamak ve iki oda hizmetçisinden ibaretti. Saray Mareşali von Schulenburg'un görevi, Albrecht'in tahta çıkışından sonra, Grandük'ün kardeşinin akıbeti üzerine tartışmalı bir meclis oturumu sonucunda kararlaştırılan malvarlığını yönetmekti. Prens'e tahsis edilen miktar, elli bin marktı. Esasen talep edilmiş olan seksen bin marklık meblağın meclisten geçmesinin mümkünatı olmadığından meclis, Klaus Heinrich adına akıllı ve cesurca bir hamleyle bir özveride bulunmuş, bu da halk tarafından

1. Üstü kapalı, tek atlı ve tek yolcu alan gezinti arabası.

övgüyle karşılanmıştı. – Herr von Schulenburg her kış, gölün buzunu satışa çıkarırdı. Yaz aylarında iki kez parkın çimlerini biçtirir, saman haline gelince satardı. Biçme işinden sonra çimlik arazi tıpkı İngiliz parkları gibi görünürdü.

Anneleri dul Grandüşes Dorothea, tuhaf ve üzücü nedenlerle Eski Saray'ı terk etmiş, daha uzak bir yerde inzivaya çekilmişti. Çok gezip görmüş Herr von Knobelsdorff'un bir keresinde, gördüğü en güzel kadınlardan biri olarak tanımladığı bu hükümdar eşi, kendini sıradan insanların arzulu nazarına sunduğunda onları mutlu eden, yüreklerini hoplatan ve tezahürat etmeye şevk eden bu kadın da zamanın acımasızlığından nasibini almıştı. Dorothea ihtiyarlamıştı; o soğuk ve çok bakımlı, dillere destan, kutlu mükemmelliği son yıllarda öylesine baş döndürücü bir hızla ve dur durak bilmeksizin solup gitmişti ki, kadıncağız kendi içinde bu dönüşüme ayak uyduramamıştı. Bu çöküşe karşı savaşımda kullandığı hiçbir şey, hiçbir maharet, en etkili ve en korkuncu da dahil olmak üzere hiçbir önlem koyu mavi gözlerindeki tatlı ışıltının sönmesine, gözaltlarının torbalanarak sarımsı halkalarla kaplanmasına, yanaklarındaki o muhteşem, küçük gamzelerin derin yarıklara dönüşmesine, mağrur ve gergin ağzının asık ve kırışık bir görünüme bürünmesine derman olamamıştı. Ama kalbi de güzelliği gibi kaskatı olduğundan ve bu güzellikten başka bir şeye önem vermediğinden, güzelliği onun ruhu olduğundan ve bu güzelliğin yüceltici etkisinden başka bir şey istemediği ve sevmediğinden, kalbi hiç kimse ve hiçbir şey için çarpmadığından ne yapacağını bilemeden yıkılıp kalmış, kendi içinde bu yeni duruma ayak uyduramayınca ruhu örselenmişti. General Doktor Eschrich, alışılmadık derecede hızlı ilerleyen bir yaşlanma sürecinin hasıl ettiği bir ruhsal sarsıntı hakkında bir şeyler ge-

velemişti ve şüphesiz ki bu imasında doğruluk payı vardı. Her halükârda üzücü olan, Dorothea'nın, eşinin son yıllarında derin bir ruhsal bunalımın ve rahatsızlığın emarelerini sergilemiş olmasıydı. Gün ışığına çıkmaz olmuş, Mermer Salon'daki Perşembe Konserleri'nde bütün lambaların kırmızı kumaşlarla kaplanması emrini vermiş ve bu önlemin bütün diğer kutlamalarda, Saray Balosu'nda, özel baloda, gala yemeğinde, büyük ziyafette de uygulanmasını sağlayamadığınca sinir krizleri geçirmişti; çünkü günbatımında Mermer Salon'a düşen ışık, halihazırda pek çok kötü söylentiye yol açmış durumdaydı. Bütün gününü, aynaların karşısında geçiriyordu ve suretini, her ne nedenle olursa olsun daha uygun bir ışıkta aksettiren aynaları elleriyle okşadığı görülüyordu. Sonra odasındaki bütün aynaları kaldırttı, duvarlarda asılı olanların üzerini örttürdü, kendini yatağa attı ve ölümü beklemeye başladı. Bir gün Barones von Schulenburg onu On İki Ay Salonu'nda asılı duran, bütün güzelliğiyle resmedilmiş olduğu portresinin önünde, ağlamaktan bitap düşmüş halde buldu... Hastalıklı bir insanın duyacağı türden bir korku, onu işte tam da o sıralarda ele geçirdi; bu eski tanrıçanın özgüvenini kaybettiğini, hal ve tavrının beceriksizleştiğini, bakışlarına hazin bir ifadenin yerleştiğini görmek, saray ileri gelenlerini ve halkı utandırıyordu. Nihayetinden kendini tümüyle geri çekti, Johann Albrecht katıldığı son Saray Balosu'nun açılışını "durumu müsait olmayan" eşi yerine kız kardeşi Katharina'yla yaptı. Bu bakımdan, Johann Albrecht'in ölümü, temsil mesuliyetinden kurtulan Dorothea için bir rahatlama nedeniydi. Dulluk ikametgâhı olarak, arabayla başkentten bir buçuk saat uzaklıkta, gösterişsiz bir parkın ortasında yükselen ve dini bütün bir avcı beyinin dindar ve sportif armaların tuhaf bir şekilde bileşimiyle süslediği eski bir av köşkü olan Segenhaus Sarayı'nı seç-

mişti. Orada, gölgeler içinde tuhaf bir yaşam sürüyordu; bazen, o civarda gezintiye çıkanlar tarafından, Barones von Schulenburg-Tressen eşliğinde parkta gezinirken ve yolun her iki tarafında uzanan ağaçları zarifçe eğilip selamlarken görülüyordu...

Nihayet Prenses Ditlinde'ye gelince; yirmi yaşındayken babasının ölümünden bir sene sonra evlenmişti. Eskiden hükmettiği toprakları Grandüklük'le birleşmiş bir aileye mensup, yaşı biraz geçkince ama sağlıklı, sanatsever ve oldukça ileri görüşlü, kısa boylu bir bey olan, oldukça uzun bir süre Prenses'in gönlünü çelmek için uğraşmış, işi resmiyete dökmeden kişisel yollardan çözmeye çalışmış ve nihayetinde bir yardımseverlik balosu sırasında doğrudan ve oldukça burjuva bir tavırla evlenme teklif etmiş olan Prens Philipp zu Ried-Hohenried'le evlenmişti. Bu birleşmenin bütün ülkede büyük bir sevinçle karşılanmış olduğu söylenemezdi. Evlilik itidalle karşılanmış, herkes içten içe Johann Albrecht'in kızı için daha olağanüstü emeller beslediğinden hayal kırıklığına uğramıştı; ama en acımasız tenkitçiler bile en çok bu evliliğin doğuştan eşitler arasında olmadığını söyleyecek kadar ileri gidebilmişlerdi. Ditlinde'nin Prens'in evlilik teklifini –hiç kimsenin etkisi altında kalmadan ve tamamen özgür bir iradeyle– kabul ederek asalet halesiyle çevrili yaşamını terk edip özgür ve resmiyetten uzak bir yaşam tarzına geçtiği doğruydu doğru olmasına. Bu evlilik yoluyla prens olan bu bey, yağlıboya tablo koleksiyoncusu olmanın yanı sıra başarılı bir işadamı ve büyük bir sanayiciydi. Hanedan, yüzyıldan beri hükümranlık yapmıyordu; ama Philipp kâr elde etmek için özel gelirlerini serbestçe kullanmaya karar veren ilk mensuptu. Gençliğini seyahat ederek geçirdikten sonra, içsel memnuniyet sağlayacak ama her şeyden önce de (zaruri olduğu üzere) gelirlerini artıracak bir iş arayışına girdi. İşte

böyle girişimciliğe başladı, mandıra çiftlikleri, bira fabrikaları, bir şeker fabrikası, kendi toprakları üzerinde olmak üzere çok sayıda bıçkıhane kurdu ve buradan elde edilen kompostlardan sistemli bir şekilde nemalandı. Bütün işletmelerini uzman bilgisi ve sağduyulu tüccarlık becerileriyle yönettiğinden, kısa zaman sonra hepsi kâr etmeye başladı ve Kraliyet ailesinden gelmese de tam da krallara yaraşır bir yaşam sürmesini sağlayacak koşulları oluşturacak kadar çok para kazanmaya başladı. Öte yandan şüphecilere de, meseleyi gerçekten ciddiyetle ele alırlarsa Prenses'e ne tür bir yaşam arkadaşı layık gördüklerini sormak gerekir. Kocasının evine, gece bonesi ve şal gibi düzinelerce yıpranmış ve işe yaramaz eşyayla dolu ama yine de geleneklere göre gelinin çeyizine dahil edilmesi gereken çok yüklü bir çamaşır hazinesinden başka bir şey getirmeyen Ditlinde, bu evlilik sayesinde, kendi evinde kesinlikle alışık olmadığı kadar konforlu ve tasasız yaşam standardına kavuşmuş oldu: Üstelik bu yaşam koşulları için duygularından ödün vermesi de gerekmedi. Özel yaşamına, aşikâr bir hoşnutluk ve kararlılıkla adım atarken soyluluk göstergesi olarak taşıdığı tek şey unvanıydı. Nedimeleriyle dostluğunu sürdürdü; ancak aralarındaki ilişkiyi, hizmetkârlığı çağrıştıracak her şeyden soyutlamaya dikkat etti ve evini bir saray gibi döşemekten özellikle kaçındı. Bir Grimmburglu, hele de Ditlinde söz konusu olduğunda bu şaşırtıcı gelebilir ama bunun onun kendi seçimi olduğuna şüphe yoktu. Çift yaz aylarını Kraliyet'in topraklarında geçiriyor, kışlarıysa Philipp zu Ried'e miras kalmış olan Albrecht Caddesi'ndeki görkemli sarayda kalıyordu; Grandük Ailesi – Klaus Heinrich ve Ditlinde, arada bir de Albrecht– bazen baş başa sohbet etmek için işte burada buluşuyordu.

Johann Albrecht'in ölümünden yaklaşık iki sene sonra, bir sonbahar gününde, her zamanki gibi sağlam

bir istihbarat almış olan *Eılbote*'nin akşam baskısında o öğleden sonra Grandüklük Prensi Majesteleri Grandük Klaus Heinrich'in, Grandüklük Prensesi zu Ried-Hohenried'in evine çay içmeye gittikleri haberi çıktı. Hepi topu bu kadardı. Oysa o öğleden sonra erkek kardeşlerle kız kardeş arasında gelecek açısından önem teşkil eden konular konuşulmuştu.

Klaus Heinrich saat beşe doğru evinden çıktı. Hava güneşli olduğundan *chaise*'i istetmişti; ne yeniliğinden ne de güzelliğinden eser kalmış kahverengi vernikli, pırıl pırıl yıkanmış üstü açık araba, saat beşe çeyrek kala, müştemilatların sağ kanadındaki ahırların arnavutkaldırımı avlusundan geçerek, çakıltaşıyla döşeli geniş meydan boyunca hızla şatoya doğru ilerledi. Hardal sarısı aşıboyalı eski moda tek katlı müştemilatlar, beyaz ve zarif çiftlik eviyle (aralarında biraz mesafe olsa da) düzenli aralıklarla dikilmiş defne ağaçlarıyla bezeli cephesi, çamurlu göle ve parkın halka açık kısmına bakan oldukça uzun bir güzergâh oluşturuyordu. Arazinin ön taraftaki kısmı, kent parkıyla birleştiğinden yaya ve at arabası trafiğine açıktı ve sadece, sırtında malikânenin yükseldiği, alçak rakımlı çiçek bahçesiyle, arkaya doğru uzanan ve çöp ve enkazla kaplı ıssız kent arazisiyle arasında tel örgülü parmaklıklar bulunan yabani otlarla kaplı bahçe çitle çevriliydi.

Klaus Heinrich saat beşe birkaç dakika kala kapıda belirdi. Her zamanki gibi üstüne tam oturan humbaracı üsteğrneni üniformasını giymiş, kılıcının kabzasını koluna asmıştı. Yenleri kollarına kısa gelen leylak rengi üniforması içindeki Neumann, Prens'in önünden merdivenlerden aşağı seğirtti ve kırmızı, berber elleriyle beyinin katlanmış grı paltosunu arabanın içine yerleştirdi. Sonra, faytoncu elini arrnalı şapkasının kenarına götürüp yolcu kompartımanına doğru hə ˆfçe ægilerek selam verirken,

vale hafif araba battaniyesini Klaus Heinrich'in dizleri üzerine örttü ve sessizce eğilerek geri çekildi. Atlar harekete geçti.

Bahçenin giriş kapısında, oralarda gezinen birkaç vatandaş toplanmıştı. Klaus Heinrich şerefine tezahürat ediyor, kaşlarını heyecanla kaldırmış, yüzleri geniş bir gülümsemeyle aydınlanmış halde şapkalarını sallıyorlardı; Klaus Heinrich de beyaz bir eldivenle kaplı sağ elini şapkasının siperine götürüp, candan tavırlarla defalarca başıyla selam vererek onlara teşekkür etti.

Araba, yapraklarının rengi dönmeye başlamış huş ağaçlı hıyabanda, zemini çöple dolu bir alanın kenarından ilerledi; varoşların, fakir halkın evlerinin bulunduğu kenar mahallelerden, üstü başı kir pas içinde çocukların uzaklaşan arabanın ardından şaşkın gözlerle bakmak için çemberlerini ve topaçlarını kısa bir süre yere bıraktığı, toprak yollardan geçti. Çocuklardan bazıları neşeyle bağırıp gözlerini Klaus Heinrich'e dikerek bir süre arabanın yanında koştu. Aslına bakarsanız araba, kaplıca yolundan da gidebilirdi ama varoşlardan geçen yol daha kısaydı ve aceleleri vardı. Ditlinde, intizam konusunda hassastı ve birisi gecikerek düzenini bozduğunda canı çok sıkılırdı.

Überbein'ın arkadaşı Doktor Sammet yönetimindeki Dorothea Çocuk Hastanesi de buradaydı; Klaus Heinrich buranın önünden geçti. Daha sonra araba varoşlardan çıktı ve zengin vatandaşların ev ve villalarının bulunduğu, tramvay hattının kaplıca bahçelerini şehir merkezine bağladığı, iki yanında ağaçlar sıralı şehir meydanı Garten Caddesi'ne döndü. Trafik bu bölgede yoğun sayılırdı ve Klaus Heinrich, kendisine verilen selamlara karşılık vererek oyalandı. Sokaktaki sivil halk, şapka çıkarıp başlarını kaldırarak ona bakıyor, atlı ve yaya polisler selam duruyor, muhafızlar hazır olda bekliyor, yolcu kom-

partımanının bir köşesinde oturan Klaus Heinrich de elini şapkasının siperine götürmüş, gençliğinden beri üzerinde çalıştığı ve yüce şahsiyetinden kendine pay çıkaranların duygularını daha da güçlendirme amaçlı jest ve gülücüklerle bir sağa bir sola eğilerek onları selamlıyordu... Arabada nevi şahsına münhasır bir oturuş tarzı vardı, rahat ve gevşemiş bir halde arkasına yaslanmıyor, ellerini kılıcının kabzası üzerine kavuşturup bir bacağını hafifçe öne atarak, at binermiş gibi zemindeki engebeleri adeta "emiyor", bedenini pek parlak durumda olmayan arabanın manevralarına uyduruyordu...

Chaise, Albrecht Meydanı'ndan geçti, sağ kolda iki nöbetçi askerin önünde selam durduğu Eski Saray'ı arkasında bırakarak Muhafız Alayları Kışlası'na doğru ilerledi ve sola, Ried Sarayı'na doğru döndü. Saray, son dönem rokoko stilinde inşa edilmiş, ılımlı oranlara sahip, yakın ilişkilerin eseri olan bir yapıydı; binanın ana girişinin üzerinde oymalı bir baştaban, asmakatında girlantlarla bezeli *œil-de-boeuf*'le[1], *bel-étage*'da[2] balkonlu Fransız stili yüksek pencereler ve tek katlı kenar kanatlardan oluşan ve küçük melek heykellerinin şenlendirdiği sütunlar üzerinde duran kıvrımlı kapılarla sokaktan ayrılan zarif bir *cour d'honneur*[3] vardı. Ama malikânenin içi, dışının tarihî stiliyle tezat içinde, burjuva zevkine uygun şekilde, tümüyle modern ve konforlu bir tarzda döşenmişti.

Ditlinde erkek kardeşini birinci katta, pastel yeşil ipek kumaşlarla kaplı, oymalı iki kişilik kanepe gruplarıyla dolu büyük salonda karşıladı; odanın, ana bölüm-

1. (Fr.) Oval veya yuvarlak küçük pencere.

2. (Fr.) Bir saray ya da malikânede, diğer katlardan daha büyük ve yüksek pencereleri olan kabul salonlarının yer aldığı yüksek birinci kat.

3. (Fr.) Bir sarayın ya da malikânenin iki yanında bulunan kanatlarıyla birlikte üç yandan çevrelendiği geniş avlu, kabul avlusu.

den ince sütunlarla ayrılmış arka tarafı palmiyelerle, teneke kovalara dikilmiş bitkilerle, bir renk cümbüşü oluşturacak biçimde parıldayan çiçek raflarıyla doluydu.

Prenses, "İyi günler, Klaus Heinrich," dedi. Narin ve zayıf bir kadındı; tek aşırı tarafı, bir zamanlar kulaklarının etrafında altından koçboynuzu gibi kıvrılan, şimdiyse Grimmburglulara özgü elmacıkkemikleri olan kalp şeklindeki yüzünün üzerinde kalın örgülerle toplanmış kül rengi saçlarıydı. Sivri kesimli, önlüğe benzer beyaz bir yakası olan ve kemer kısmında demode bir oval iğneyle tutturulmuş, açık mavi-gri kumaştan bir ev elbisesi giymişti. Yüzünün bazı bölgelerinde, alnında, şakaklarında, sakin ve nazik bakışlı mavi gözlerinin kenarlarında narin cildinin altındaki mavi damarlar ve gölgeler görünüyordu. Hamileliği belirginleşmişti.

"İyi günler Ditlinde, sana ve çiçeklerine," diye yanıtladı onu Klaus Heinrich, topuklarını birbirine çarpıp kardeşinin geniş sayılabilecek küçük beyaz eline doğru eğilirken. "Evin ne güzel kokuyor! Gördüğüm kadarıyla, içerisi de çiçeklerle dolu." "Evet," dedi beriki. "Çiçekleri çok seviyorum. Hep büyütüp ilgilenebileceğim canlı, mis kokulu çok sayıda çiçek içinde yaşamak istemişimdir – bu benim gizli dileğimdi, Klaus Heinrich ve aslında çiçekler uğruna evlendiğimi söyleyebilirim; çünkü Eski Saray'da, sen de biliyorsun ki, hiç çiçek yoktu. Eski Saray ve çiçekler! Tek bir çiçeğe rastlayıncaya kadar şatoyu köşe bucak kolaçan etmek gerekirdi, şüphem yok. Fare kapanı ve benzeri şeylerden bolca vardı... Ama gerçekten, şöyle bir düşünüyorum da, orası bütünüyle kullanılmayan bir fare kapanı gibiydi, o kadar tozlu ve korkunçtu..."

"Peki ya gül ağacı, Ditlinde?"

"Ah, aman Tanrım – *tek bir* gül ağacı. Hem de ölüm kokusu saçtığı için seyahat rehberine geçmiş bir gül ağa-

cı. Rehberde, bir gün o güllerin de diğer güller gibi çok güzel kokular saçacağı yazıyor. Ama ben buna pek inanmıyorum doğrusu."

"Çok yakında, çiçeklerinden çok daha iyi bir şeyin olacak ilgilenmek için sevgili kardeşim," dedi Klaus Heinrich ve gülümseyerek kardeşine baktı.

Ditlinde, "Evet," dedi ve yanakları hemen hafifçe kızardı, "Evet, Klaus Heinrich, buna *da* inanamıyorum tabii ki. Ama Tanrı izin verirse olacak işte. Ama hadi, içeri gel. Hadi oturalım."

Eşiğinde durup sohbet ettikleri oda, yüksekliğine oranla küçüktü, zeminine gri mavi bir halı serilmiş, ahşap doğraması gümüş varaklı, soluk mavi ipek kumaşla kaplı minik mobilyalarla döşenmişti. Süt beyazı porselen bir avize, tavanın ortasındaki beyaz stüko motiften sarkıtılmıştı; duvarlar farklı boyutlarda yağlıboya tablolarla süslenmişti; Prens Philipp'in satın aldığı, zamanın tarzını yansıtan, bol ışıklı bu resimlerde güneşin alnındaki beyaz keçiler, tavuklar, güneşli çayırlar, yüzlerini güneşte buruşmuş, kısık gözlü köylüler tasvir edilmişti. Beyaz perdeli pencerenin önünde duran, ince ayaklı, hanımlara özgü çalışma masasının üzeri muntazaman dizilmiş yüzlerce ıvır zıvır nesneyle, biblolarla, yazı malzemeleriyle ve çok sayıda süslü püslü not defteriyle – Prenses halletmesi gereken işleri ve yapmayı planladıklarını ayrıntılı olarak not etmeye alışmıştı– doluydu. Hokkanın önünde, Ditlinde'nin belli ki biraz önce üzerinde çalıştığı hesap defteri açık duruyordu; masanın yanındaki duvarda ipek kurdeleyle çevrelenmiş küçük bir yapraklı takvim vardı, o günün tarihinin altına kurşunkalemle not düşülmüştü: "Saat 17.00. Ağabeylerim gelecek." İki kişilik bir kanepeyle sandalyelerden oluşan yarı çemberin arasında, konuk kabul odasına açılan beyaz kapının karşısında damasko kumaştan bir örtüyle ve

mavi bir şeritle kaplı oval bir masa duruyordu; masanın üzerinde çiçek desenli bir çay takımı, şekerleme dolu bir şekerlik, tatlı kurabiyelerle ve kanepelerle dolu dikdörtgen tabaklar muntazaman dizilmişti, onun hemen yanındaki küçük cam masa üzerinde ispirto ocağının ateşi üzerinde gümüş çaydanlık tütüyordu. Her yer çiçek doluydu, vazolar, çalışma masasının üstü, çay masasının üstü, cam masanın üstü, Çin porselenlerin sergilendiği büfenin üstü, beyaz kanepenin yanındaki masanın üstü; pencerenin önünde de saksı çiçekleriyle dolu bir çiçek masası vardı.

Kabul salonlarından ayrı ve onlara dik açıda konumlanmış olan bu oda Ditlinde'nin oturma odası, onun özel odasıydı; burası; öğleden sonraları samimi davetler verdiği, kendi elleriyle çay servisi yaptığı odaydı. Klaus Heinrich, içinde kaynar su olan çaydanlığa küçük bir gümüş kaşıkla çay koyan kardeşini izledi.

İstemsizce ölçülü çıkan bir ses tonuyla, "Peki ya Albrecht, o da geliyor mu?" diye sordu.

Çayı dökmekten sakınırcasına (Klaus da ona bakmaktan sakınıyordu) kristal çay kutusunun üzerinden dikkatle masaya eğilen kardeşi onu, "Umarım," diye yanıtladı. "Elbette gelmesini rica ettim, Klaus Heinrich; ama sen de biliyorsun ki, taahhüt altına girmez. Gelip gelmeyeceği sağlık durumuna bağlı... Ben şimdilik sadece bizim için çay hazırlıyorum; çünkü Albrecht süt içecek... Bu arada, Jettchen da bugün bir ara uğrayabilir. Onu tekrar görmek hoşuna gidecek. Bu hayat dolu kızın her zaman anlatacak bir sürü şeyi oluyor..."

"Jettchen", Prenses'in dostu ve sırdaşı olan Fräulein von Isenschnibbe'ydi. Çocukluklarından beri çok samimi arkadaşlardı. "Hep böyle teçhizatlı mısın?" diye sordu Ditlinde çaydanlığı ısıtma paneline yerleştirip kardeşini incelerken. "Hep üniformalı mısın Klaus Heinrich?" Klaus

Heinrich topuklarını birleştirmiş ayakta duruyor, soğuktan etkilenen sol elini göğsünün hizasında sağ eliyle ovuşturuyordu. "Evet Ditlinde, böylesi hoşuma gidiyor, böyle giyinmeyi seviyorum. İnsanın üzerine oturuyor, bilirsin işte, insan gerçekten giyindiğini hissediyor. Ayrıca daha da ucuz; çünkü doğru dürüst bir sivil gardırop, sanırım, çok pahalıya patlıyor; Schulenburg zaten sürekli pahalılıktan yakınıp duruyor. Böylece iki ya da üç ceketle idare ediyor, ama aynı zamanda zengin akrabalarımın evinde boy gösterebiliyorum."

"Zengin akrabalar!" diyerek güldü Ditlinde. "İşte buna daha çok var Klaus Heinrich!"

Çay masasının yanına, Ditlinde koltuğa, Klaus Heinrich de pencerenin karşısındaki sandalyeye oturdular.

"Zengin akrabalar," diye tekrar etti, belli ki bu konu hoşuna gitmişti. "Hayır, tam aksine; bu kadar nakit sıkıntısı varken ve bütün para, girişimlere yatırılmışken zengin olmayı nasıl bekleriz? Hem Sevgili Philippimin de söylediği gibi, söz konusu girişimler henüz çok yeni ve hâlâ genişleme ve büyüme aşamasında; meyvelerini ancak çocuklarımız alacak. Ama işler iyiye gidiyor, bu kadarı doğru ve ben de ev bütçesini idareli kullanıyorum..."

"Evet Ditlinde, sen kesinlikle idare konusunu iyi beceriyorsun!"

"... idare ediyorum, her şeyi not ediyor, çalışanlardan gözümü ayırmıyorum; konumumuzun gerektirdiği giderlerimizin bir kısmını her sene çocuklarımızı düşünerek biriktiriyoruz. Ve benim Sevgili Philippim... sana selamları var Klaus Heinrich, ah nasıl da unuttum, bugün burada olamadığı için çok üzgün... Hohenried'den daha yeni döndük ve o yine yola çıktı, işletmelerini, arazilerini görmeye gitti – küçük ve yumuşak bir insan olmasına rağmen, kompostları ve bıçkıhaneleri söz konusu olduğunda yüzüne kan gelir ve uğraşması gereken bu

kadar çok şey olduğundan beri çok daha sağlıklı bir insan olduğunu kendisi de söyler zaten."

"Öyle mi diyor gerçekten?" diye sordu Klaus Heinrich ve aydınlık pencerenin yanındaki çiçek rafına doğrudan bakarken gözleri gölgelendi. "Evet, insanın yapacak gerçek bir işi olmasının heyecanlandırıcı olduğunu tahmin edebiliyorum. Benim arazimde de çimler yine, bu yıl ikinci kez biçildi; toplanan otların kazıkların etrafına yığıldıktan sonra küçük Kızılderili çadırları gibi görünmesi hoşuma gidiyor; Schulenburg yakında samanları satacak. Ama tabii bu mukayese edilemez..."

"Aman, sen de!" dedi Ditlinde çenesini göğsüne sıkıştırarak. "Senin durumun farklı, Klaus Heinrich! Sen tahtın vârisisin! Senin başka türlü görevlerin var, bence. Halkın seni bu kadar sevmesinden mutlu ol!"

Bir süre sessiz kaldılar.

"Peki sen, Ditlinde," diye devam etti Klaus Heinrich, "yanılmıyorsam sen de mutlusun, hatta eskisine göre çok daha mutlusun. Philipp'in kompostları için yanıp tutuştuğu kadar olmasa bile, sen de parıldıyorsun. Ama sen hep canlı biri olmuşsundur, değil mi? Evlendiğinden beri sana hiç sormadım ama hakkında endişelenmeye mahal olmadığına inanıyorum."

Ditlinde, ellerini göğsünün altında birleştirmiş, rahat bir şekilde oturuyordu. "Evet," dedi, "çok iyiyim, Klaus Heinrich, gözlerin seni aldatmıyor ve ne kadar talihli olduğumu teslim etmemek büyük nankörlük olur. Biliyorsun, evliliğimin ülkede çok sayıda insanı hayal kırıklığına uğrattığının, kendimi mahvettiğimi, küçültüğümü ve benzeri şeyler söylediklerinin farkındayım. Hem bu insanlar benden çok uzakta insanlar da değil, sen de benim kadar iyi biliyorsun ki Albrecht, aslında benim Sevgili Philippimi ve elbette beni de hakir görüyor, ona tahammül edemiyor ve kendince onun bir tüc-

car ve avam bir adam olduğunu düşünüyor. Ama bu beni rahatsız etmiyor; çünkü ben Philipp'in evlenme teklifini en samimi hislerimle kabul ettim –eğer kulağa çok kaba gelmeseydi, eline sarıldım derdim– kabul ettim çünkü eli sıcak ve dürüsttü ve beni Eski Saray'dan çıkarmayı vaat ediyordu. Dönüp geçmişe baktığımda, Eski Saray'ı ve Philipp olmasaydı orada sürdüreceğim yaşamı düşündüğümde tüylerim ürperiyor, Klaus Heinrich ve buna dayanamayacağımı, zavallı annem gibi tuhaf ve şaşırtıcı bir insana dönüşeceğimi düşünüyorum. Senin de bildiğin gibi ben doğuştan biraz kırılganım ve onca kasvet ve üzüntünün içinde adeta paramparça olurdum; Sevgili Philipp geldiğinde, 'İşte bu benim kurtuluşum,' diye düşündüm. Bir bakıma tahttan çekilip çok daha sıcak ve dostane bir yer olan buraya kaçtığım için benim kötü bir prenses olduğumu, mevkiimin ya da her ne diyorlarsa onun gerektirdiği haysiyet ve bilinçten mahrum olduğumu söyleyenler aptal ve cahil insanlar, Klaus Heinrich, çünkü bana bunların hepsi çok geliyordu, mesele bu; yoksa Eski Saray beni bu kadar korkutmazdı ve Albrecht'in de bunu görmesi gerekiyor; çünkü bütün bunlar bir bakıma ona da çok geliyor – biz bütün Grimmburglulara fazla geliyor, belki de bazen çok azına sahipmişiz gibi görünmesinin nedeni budur. Hem bazen, Philipp şimdi olduğu gibi seyahatteyken, çiçeklerimin ve Philipp'in tablolarının etrafa saçtığı bütün o aydınlığın ortasında –şükürler olsun ki, güneş ışığının sadece tasviri söz konusu yoksa korunma önlemleri almak kaçınılmaz olurdu– her şeyin düzenli ve güzel olduğu bu odada tek başıma oturduğumda hep, senin de dediğin gibi çok yakında gerçekleşecek iyi şeyleri düşünüyorum ve işte o zaman kendimi İsviçreli Madam'ın bize okuduğu masaldaki küçük denizkızı gibi görüyorum; hatırlarsan bir ölümlüyle evlenmiş ve balık kuyruğunun

yerine kendisine bacaklar bahşedilmişti. Bilmem beni anlıyor musun..."

"Ah evet Ditlinde, elbette seni çok iyi anlıyorum. Ve senin için her şeyin bu kadar iyi gitmiş olmasına gerçekten çok memnunum. Çünkü deneyimlerime dayanarak söyleyebilirim ki, bizim için uygun biçimde mutlu olmak zordur, tehlikelidir. Yanlış yola sapmak ve yanlış anlaşılmak kolaydır; çünkü biz, kendi haysiyetimizi korumazsak kimse bizim için bunu yapamaz ve o zaman da hemen tenkitler ve skandallar baş gösterir. Ama doğru yol hangisi? Sen doğru yolu buldun. Yakın zamanlarda gazetelerde Kuzin Griseldis'e âşık olduğum yazıldı. Bu, onların deyimiyle, 'ya tutarsa' balonuydu, besbelli evlenme vaktimin geldiğini düşünüyorlar. Ama Griseldis aptal bir kız, anemi nedeniyle yarı ölü gibi dolaşıyor ve tanıdığım kadarıyla ağzından sadece "He!" lafı çıkıyor. Onunla evlenmek aklımın köşesinden bile geçmedi, şükürler olsun ki Knobelsdorff'un da geçmemiş. Haberin asılsız olduğu hemen açıklandı... İşte, Albrecht de geliyor!" dedi ve ayağa kalktı.

Dışarıdan bir öksürük sesi geldi. Zeytuni üniformalı bir uşak, kendinden emin ve seri bir hareketle kapının kanatlarını sessizce ardına kadar açarak boğuk bir sesle, "Majesteleri Kral Grandük Efendimiz!" diye anons yaptı.

Sonra eğilerek kenara çekildi. Albrecht kapıdan geçerek odanın ortasına doğru ilerledi.

Eski Saray ile burası arasındaki yüz adımlık mesafeyi, bir avcı askerin kullandığı üstü kapalı bir arabayla aşmıştı. Hemen her zaman olduğu gibi sivil giyinmiş, sırtına küçük saten klapaları olan düğmeli bir frak ceket, küçük ayaklarına da rugan çizmeler geçirmişti. Tahta geçtikten sonra sivri bir sakal bırakmıştı. Kısa kesilmiş açık renk saçları ince, çökük şakaklarında geri çekilmişti. Beceriksiz yürüyüşüne rağmen kürekkemiklerini utan-

gaç bir edayla büktüğü için tarif edilemez biçimde soylu bir çalımı vardı. Başını hayli geriye atarak duruyor, kısa, yuvarlak altdudağını dışa çıkartıp üstdudağını emiyordu.

Prenses, onu karşılamak için kapıya doğru ilerledi. Elini öpermiş gibi yaparken, alçak sesli, neredeyse fısıltılı bir selam eşliğinde ince, soğuk, tuhaf biçimde narin elini, kolunu bedeninden fazla ayırmadan göğüs hizasında öne uzattı. Sonra, sandalyesinin önünde topuklarını birleştirmiş duran kardeşi Klaus Heinrich'i de aynı şekilde selamladı ve sessizliğe gömüldü.

Ditlinde konuştu. "Gelmen ne kadar hoş, Albrecht. Demek iyisin? Harika görünüyorsun! Philipp bu öğleden sonra evde olamadığı için ne kadar üzgün olduğunu sana bildirmemi istedi. Lütfen istediğin yere otur – örneğin buraya, hemen karşıma. O koltuk oldukça rahat, geçen sefer de ona oturmuştun. Bize çay yaptım, senin sütün de hemen geliyor..."

Alçak sesle, "Teşekkür ederim," dedi. "Affınızı dilerim... Geç kaldım. Biliyorsunuz, yol ne kadar kısa olursa... Hem öğleden sonraları biraz uzanmam gerekiyor... Biz bizeyiz, değil mi?"

"Başka kimse yok Albrecht. Belki Jettchen Isenschnibbe kısa süreliğine uğrayabilir, tabii senin için sakıncası olmayacaksa..."

"Aa?"

"Ama dışarıda olduğumu da söyletebilirim."

"Ah, lütfen öyle yapma!"

Sıcak süt servis edildi. Albrecht büyük, kalın, bombeli bardağı iki eliyle kavradı.

"Ah, biraz sıcaklık," dedi. "Ülkenin bu taraflarında hava şimdiden ne kadar soğuk! Hollerbrunn'da bütün yaz dondum adeta. Siz şömineleri yakmaya başladınız mı? Ben başladım. Ama sobaların kokusu da beni rahatsız ediyor. Bütün sobalar kokuyor. Von Bühl her sonba-

harda Eski Saray'a merkezî ısıtma kurdurma sözü veriyor. Gerçi bu pek uygulanabilir bir fikir değil gibi."

"Zavallı Albrecht," dedi Ditlinde, "babam hayattayken, yılın bu zamanında hep güneyde olurdun sen. Çok özlüyor olmalısın."

"Anlayışın gurur verici, Sevgili Ditlinde," dedi yine fısıldar gibi alçak sesle konuşarak, "ama görev başında olduğumu göstermeliyiz halka. Bildiğin gibi ülkeyi yönetmem gerekiyor, ben bunun için buradayım. Bugün bir vatandaşımızın –adını hatırlayamadığım için beni bağışlayın– yabancı bir ülkenin nişanını kabul edip takmasına izin vererek lütufkâr bir karara imza attım. Ayrıca Bahçıvanlık Derneği'nin yıllık toplantısına bir telgraf göndererek fahri başkanlıklarını yürüteceğimi bildirdim ve çalışmalarını devam ettirebilmeleri için her türlü imkânı sağlayacağıma söz verdim; gerçi telgrafı göndermek dışında nasıl bir yardımım dokunabilir onlara, pek bilmiyorum; çünkü derneğin üyeleri kendi başlarının çaresine gayet iyi bakıyorlar. Bundan başka, oldukça dürüst bir beyefendiyi güzel Siebenberge kentimizin belediye başkanlığına atadım – aslına bakarsanız, bu yurttaşın benim onayımla daha iyi bir belediye başkanı olmayacağı aşikâr..."

"Ama Albrecht, bunlar önemsiz ayrıntılar," dedi Ditlinde. "Eminim yerine getirecek daha önemli görevlerin de vardır ..."

"Ah, elbette. Maliye ve Tarım bakanımı huzuruma çağırdım. Bu buluşmanın zamanı gelmişti. Onu kabul etmeyi bir kez daha reddetseydim, Doktor Krippenreuther bana gücenirdi. Beni kısaca bilgilendirdi ve tarım rekoltesi, yıllık bütçe düzenlemelerinin yeni ilkeleri ve üzerinde çalıştığı vergi reformu gibi birbiriyle ilişkili birçok konuyu kapsayan bir rapor sundu. Bu yılki rekoltenin durumu pek iç açıcı değilmiş. Hastalık ve kötü havanın verdiği zarar çiftçileri vurmuş; sadece onlar değil, Krip-

penreuther de bu konuda çok dertli; çünkü söylediğine göre ülkedeki vergilenebilir kapasite de bundan etkilenmiş. Ayrıca, birden çok gümüş madeni ne yazık ki yıkıma uğramış. Krippenreuther'in dediğine göre, madenler şu anda çalışmıyor, kâr edemiyorlar ve onları tekrar çalıştırmak çok pahalıya patlayacak. Bunların hepsini uygun bir ifade takınarak dinledim ve bu felaketler zincirinin beni ne kadar üzdüğünü dile getirmek için elimden geleni yaptım. Sonra da, Muhasebe Dairesi ve Orman, Gümrük ve Vergi Müdürlükleri için gerekli olan yeni binaların masrafının olağan veya olağanüstü bütçe giderlerinden hangisine mahsup edilmesinin uygun olduğuna dair argümanını; değişken ölçekler, gelir vergisi, gezgin esnaf vergisi, yükün verimsiz tarım alanından alınıp kentlere yüklenmesi üzerine söylediklerini dinledim; bütün bu söylev sonucunda, Krippenreuther'in konusuna hâkim olduğu izlenimini edindim. Ben elbette bu konuda neredeyse hiçbir şey bilmiyorum – gerçi Krippenreuther de bunu biliyor ve kabul ediyor; bu nedenle ben de sadece, "evet, evet", "elbette" ve, "size teşekkür ederim," demekle yetindim ve durumu idare ettim."

"Pek üzgün gibisin, Albrecht."

"Hayır, size sadece Krippenreuther bugün bana rapor sunarken neyin farkına vardığını söyleyeyim. Bu kentte yaşayan bir adam var; burnunun üzerinde kocaman bir siğil olan bir emekli. Her çocuk onu tanır ve onu gördüğünde, 'Hurra!' diye bağırır; ona 'Tanrı'nın Delisi' diyorlar; çünkü aklı pek başında değil; soyadını da uzun zaman önce unutmuş. Nerede bir olay var, o da orada, her ne kadar yarım akıllı olduğu için herhangi bir olayda ciddi bir rolü olamasa da; ceketinin iliğine bir gül takar ve şapkasını asasına geçirir. Günde birkaç kez, bir tren yola çıkmak üzereyken gara gider, trenin tekerleklerini tıklatarak kontrol eder, bagajları tetkik eder ve önemli

biriymiş gibi dolanır durur. Sonra, kırmızı kepli adam işareti verince 'Tanrı'nın Delisi' makiniste el sallar ve tren hareket eder. Ama 'Tanrı'nın Delisi', trenin, kendisi el salladıktan sonra harekete geçtiğini düşünür. Benim gibi... Ben elimi sallarım ve tren harekete geçer. Ama ben olmasam da aynı şekilde harekete geçerdi, ben elimi sallamışım sallamamışım ne önemi var, bütün bunlar bir maskaralıktan ibaret. İşte bundan nefret ediyorum."

Üçü sessizce oturdu. Ditlinde hüzünle başını önüne eğdi; küçük, yay biçimli bıyığını çekiştiren Klaus Heinrich kız kardeşi ile Grandük'ün arasındaki parlak pencereye dikti bakışlarını. Bir süre sonra, "Seni çok iyi anlıyorum Albrecht," dedi, "ama kendini ve bizleri 'Tanrının Delisi'yle karşılaştırman haksızlık. Bak, ben de değişken ölçeklerden, gezgin esnaf vergilerinden ve kompost işinden anlamıyorum ve hakkında hiçbir şey bilmediğim daha bir sürü şey var – dünyaya hâkim sefalet, açlık ve yoksulluk, efendime söyleyeyim, varoluş mücadelesi denilen şey, savaş, hastanelerde yaşanan korkunç şeyler ve bütün bunların başkaları için ne ifade ettiği konusunda en ufak bir fikrim yok. Bunların hiçbirini ne gördüm ne de yaşadım, tabii babam öldüğünde gördüm ölümü ama onun sıradan ölüm olduğunu söyleyemeyiz, daha ziyade yüceltici bir şeydi o, hatırlarsanız bütün şato aydınlatılmıştı. Bazen, hiç burnum sürtmediği için utanıyorum. Ama sonra kendime benimkinin de pek rahat bir yaşam olmadığını söylüyorum, hem de hiç rahat değil, bazılarının dediği gibi insanlığın yalnız zirvelerinde dolaşmama rağmen ya da belki tam da bu nedenle rahat bir yaşam değil benimki; belki de kendimce varoluşun acımasızlığı, yaşamın ketum siması –eğer bunu söylememe izin verirseniz– hakkında, değişken ölçekler veya yaşamın bir başka alanı hakkında bilgi sahibi olan birçoğundan daha fazla şey biliyorum. Ve önemli olan da bu, Albrecht, önemli

olan insanın yaşamının çok kolay olmaması – sana bunu söylememi mazur gör lütfen, ama asıl önemli olan bu ve herkesi haklı kılan da bu. Ayrıca insanlar beni gördüğünde tezahürat ediyorsa sanırım bunu neden yaptıklarını biliyorlardır ve senin de takdire şayan biçimde gösterdiğin üzere, her ne kadar bütün o ciddi ilişkilerin dışında olsam da, benim yaşamımın da kendince bir anlamı olmalı. Hele de senin yaşamının. Sen düzeni sağlamak için elini sallıyorsun; çünkü insanlar elini sallamanı arzu ediyor ve onların arzu ve iştiyaklarını gerçekten yönetmesen bile bunu açıkça ifade ediyor, bunu hayal ediyor, gözler önüne seriyorsun ve bu da azımsanmaması gereken bir şey..."

Albrecht, masanın yanında kıpırdamadan oturuyordu. İnce, tuhaf biçimde narin görünümlü ellerini, masanın kenarında duran uzun, yarıya kadar sütle dolu bardağın önünde kavuşturmuş, altdudağıyla üstdudağını emiyordu. Alçak sesle yanıt verdi: "Senin kadar sevilen bir prensin bahtına çıkanla yetinmesi beni şaşırtmadı. Bense kendimden başkasını temsil ve ifade etmeyi reddediyorum – reddediyorum diyorum ve seni, benim için bunun ulaşılamaz bir şey olduğunu düşünmekte serbest bırakıyorum. Gerçek şu ki, başkalarının sevinç nidaları benim hiç umurumda değil. Ben 'ben' derken, bedenimi kast etmiyorum. İnsan eti zayıftır – tezahürat karşısında şişinir, soğuk sessizlik karşısında ise büzüşür kalır. Ama benim aklım bütün o sevilme, sevilmeme telakkilerine üstündür. Halk tarafından seviliyor olsaydım bile, onun hakkında yanılmazdım. Kişiliğimin yanlış algılanmasından başka bir şey değil. Bunu bilince kişi yabancıların tezahüratları karşısında olsa olsa omzunu silker. Bir başkasıysa –örneğin sen– halkın sevgisinden yüce duygular çıkarabilir. Böyle gizemli mutluluk hislerine kanmayacak kadar mantıklı ve saf kalmaya, ifademi mazur gör, çok meraklı olduğum için, beni bağışla. Böylesi bir mutluluk,

benim düşünceme göre kokuşmuştur. Her neyse, ben halkın gözünde bir yabancıyım. Onlara hiçbir şey vermiyorum – onlar bana ne verebilir ki? Senin durumunsa oldukça farklı. Sana benzeyen yüz binlerce insan, sende kendilerini görebildikleri için minnettar. İstersen gül bu söylediklerime. Senin için en büyük tehlike, popülerliğinde bile isteye kendini kaybetmek ve nihayetinde bugün reddettiğin rahatlığı kabul eder hale gelmek..."

"Hayır, Albrecht, ben böyle düşünmüyorum. Karşımda böyle bir tehlike olduğunu düşünmüyorum."

"O halde birbirimizi çok daha iyi anlayacağız. Ben genelde keskin ifadelere temayül etmem. Ama popülerlik tam bir rezalet."

"İşte bu tuhaf Albrecht, böyle bir ifade kullanmayı seçmen çok tuhaf. Sülün Evi'ndeki Sülünler, okul arkadaşım olan çocuklar da hep bu ifadeyi kullanırdı. İşte şimdi senin ne olduğunu biliyorum. Sen aristokratsın, bütün mesele bu."

"Öyle mi düşünüyorsun? Yanılıyorsun. Ben aristokrat değilim, zevk ve akıl itibarıyla tam aksiyim. Kalabalığın sevinç nidalarını kibirden değil, insanlığa ve iyiliğe temayülden hor gördüğümü teslim etmelisin. Bireyin toplumsal olarak yüceltilmesi acınası bir durum ve insanlığın, insanların başkalarını küçük düşürmek ve utandırmak yerine birbirlerine insanca ve nazikçe davranması gerektiğini anlaması gerektiğini düşünüyorum. İnsanın, 'Majesteleri' olmanın beraberinde getirdiği tüm şatafatı utanmadan taşıyabilmesi için çok kalın bir derisi olması gerekir. Ben doğam gereği biraz hassasım, durumumun saçmalığına dayanabilecek bir yapım yok. Kapıda dikilip kendisini fark etmeden oradan geçmemi, kendisine kapı dikmesinden daha çok aldırış etmememi bekleyen her uşak beni utançla dolduruyor; ben, insanlara karşı böyle hissediyorum..."

"Evet, Albrecht bu söylediklerin doğru. Bir kalfanın yanından yüzünde nazik bir ifadeyle geçmek hiç de kolay değil. Ah o uşaklar! Sanki ne alçak adamlar olduklarını bilmiyoruz! Onlar hakkında pek hoş hikâyeler dolaşıyor."

"Ne tür hikâyeler?"

"Ah, insan ister istemez birtakım şeyler duyuyor..."

"Hadi hadi!" dedi Ditlinde. "Bu konuda bir şey bilmesek de olur. Oldukça genel meseleler üzerine konuşuyorsunuz, oysa ben bugün üzerine konuşabileceğimiz iki konu başlığı not etmiştim... Klaus Heinrich, lütfen bana yazı masasının üzerinde duran mavi deri kaplı defteri uzatır mısın? ... Çok teşekkür ederim. Bu deftere anımsamam gereken her şeyi, hem evle ilgili konuları hem de diğer şeyleri not ediyorum. Her şeyi yazılı görebilmek benim için büyük mutluluk! Benim hafızam kesinlikle zayıf, bazı şeyleri hatırlayamıyorum ve düzenli biri olmayıp her şeyi yazmasaydım işim bitikti. Öncelikle Albrecht, unutmadan söyleyeyim, 1 Kasım'daki büyük baloda Katharina halaya eşlik etmen gerektiğini hatırlatmak isterim – bundan kurtulamazsın. Ben yapamam, bu onur geçen Saray Balosu'nda benimdi ve Katharina halanın morali inanılmaz derecede bozuktu... Onaylıyor musun? Tamam, o zaman bu maddenin üzerini çiziyorum. İkincisi, Klaus Heinrich, ayın on beşinde belediye binasındaki yetim çocuklar kermesinde kendini göstermen gerekiyor. Benim himayelerimde ve gördüğün gibi, bunu ciddiye alıyorum. Bir şey almana gerek yok – belki bir cep tarağı... Kısacası, tek yapman gereken on dakikalığına kendini göstermek. Yetimler için... Gelecek misin? Bak, bir diğer maddenin daha üzerini çiziyorum. Üçüncüsü..."

Ama Prenses'in sözü kesildi. Nedimesi Fräulein von Isenschnibbe, geldiğinin bildirilmesini istemişti; kadın, büyük salonu küçük adımlarla çarçabuk aşarken boynu-

na sarılı tüylü şal dalgalanarak odada küçük çaplı bir kurandere yol açtı, muazzam boyutlardaki tüylü şapkasının kenarı da yukarı aşağı sallandı durdu. Dışarının temiz havası giysilerine sinmişti. Kısa boylu, açık sarı saçlı, sivri burunlu bir kadındı ve o kadar miyoptu ki, gökteki yıldızları bile göremiyordu. Havanın açık olduğu akşamlarda balkonunda durup opera gözlükleriyle yıldızlı gökyüzüne hayran hayran bakardı. İleri numaralı iki çerçevesiz gözlüğü üst üste takmıştı, gözlerini merakla kısıp boynunu öne uzatarak reverans yaptı.

"Aman Tanrım, Majesteleri Kral," dedi, "burada olduğunuzu bilmiyordum, sizi rahatsız ediyorum, davetsiz geldim. Affınıza sığınıyorum, emrinize amadeyim!"

Erkek kardeşler, kadın içeri girince ayağa kalkmış, misafir de şaşkınlıktan afallamış halde önlerinde eğilmişti. Albrecht önkolunu bedeninden fazla ayırmadan elini göğüs hizasında uzattığından, yerlere kadar eğilmiş olan kadının kolu vücuduna neredeyse dikey biçimde havada kalmıştı.

"Sevgili Jettchen," dedi Ditlinde, "olur mu hiç öyle şey! Zaten gelmeni bekliyorduk ve çok memnun olduk. Ağabeylerim de birbirimize ilk adımızla hitap ettiğimizi biliyor, bu nedenle, 'Majesteleri,' demeyi bırak lütfen. Eski Saray'da değiliz. Otur ve rahatına bak. Çay içer misin? Hâlâ sıcak ve şurada da şekerlemeler var, onları çok sevdiğini biliyorum."

"Evet, binlerce teşekkür, Ditlinde, bayılırım şekerlemeye!" diyen Fräulein von Isenschnibbe, sırtını pencereye vererek çay masasının Klaus Heinrich'in tam karşısına düşen dar tarafındaki sandalyeye oturdu, eldivenlerinden birini çekerek çıkarttı ve meraklı gözlerle etrafını incelerken öne eğilip gümüş maşayla şekerlemeleri tabağına yerleştirmeye başladı. Göğsü bu hoş heyecan nedeniyle hızla ve sıkıntıyla inip kalkıyordu.

Kendini daha fazla zapt edemeyerek, "Havadislerim var," dedi. "Havadisler... *Pompadour*'uma[1] bile sığmayacak kadar büyük havadisler! Demek istediğim, aslında sadece tek bir havadis, *tek bir tane* – ama o kadar büyük ki, düzinelerce havadise bedel ve oldukça güvenilir yerden, en sağlam kaynaktan aldım – benim güvenilir olduğumu bilirsin Ditlinde; bu akşam *Eilbote*'de haberi çıkacak ve yarın bütün şehirde bu konuşuluyor olacak."

"Evet, Jettchen," dedi Prenses, "senin asla eli boş gelmediğini itiraf etmeliyim; ama şimdi hepimiz sabırsızlanıyoruz; hadi anlat şu havadisini."

"Pekâlâ. İzninizle bir soluklanayım. Ditlinde, Sayın Majesteleri, Majesteleri Grandük, kimin geldiğini, Kaplıcalar İstasyonu'na ineceğini, şifa almak için Kaplıca Otel'de altı veya sekiz hafta boyunca kalacağını biliyor musunuz?"

"Hayır," dedi Ditlinde, "peki, sen biliyor musun, Sevgili Jettchen?"

"*Spoelmann*," dedi Fräulein Isenschnibbe. "Spoelmann," diye tekrar etti, arkasına yaslanıp parmaklarıyla masanın kenarında ritim tutar gibi yaptı ve elini mavi ipek örtünün hemen yanına yerleştirdi.

Kardeşler kuşkuyla birbirlerine baktı. "Spoelmann mı?" diye sordu Ditlinde... "İyi düşün Jettchen, gerçek Spoelmann mı?"

"Gerçek!" Sesi bastırılmış bir zafer tınısıyla çatlıyordu. "Gerçek olanı, Ditlinde! Çünkü zaten sadece bir tane var ya da herkesin bildiği bir tane Spoelmann var ve yarın Kaplıca Otel'e gelmesi beklenen de o – büyük Spoelmann, dev Spoelmann, Amerikalı muhteşem Samuel N. Spoelmann!"

1. (Fr.) Madam Pompadour'un saç modellerinden biri olan önden topuz.

"Ama tatlım, buraya nasıl gelecek ki?"

"Gerçekten, kusura bakma ama Ditlinde, bu nasıl soru böyle! Yatıyla veya büyük bir gemiyle okyanusu aşarak gelecek, Avrupa turu yapıyor ve şifalı sulardan içme niyetinde olduğunu açıklamış."

"Hasta mıymış ki?"

"Elbette Ditlinde; onun gibi insanların hepsi hasta, işin bir parçası da bu olsa gerek."

"Ne kadar ilginç," dedi Klaus Heinrich.

"Evet Majesteleri Grandük, çok tuhaf. Onun gibilerin yaşam tarzında bu kaçınılmaz sanırım. Çünkü şüphe yok ki oldukça zahmetli bir yaşam tarzı var, rahat olmadığı kesin ve bedenini sıradan insanların yaşamından çok daha hızlı yıpratıyor olmalı. Çoğunun midesinden sorunu var, ama Spoelmann'ınki, herkesin bildiği üzere, bir taş sorunu."

"Taş demek?"

"Elbette Ditlinde, muhakkak duymuşsundur, ama besbelli unutmuşsun. Şu berbat ifadeyi kullanmak gerekirse, böbrektaşı var –çok ciddi, ıstıraplı bir illet ve eminim, bu nedenle akıl almaz servetinin tadını çıkaramıyordur."

"Ama nasıl oluyor da yolu bizim kaplıcalarımıza düşüyor?"

"İşte öyle, Ditlinde. Çok basit. Sularımız çok iyi, hatta muhteşem, özellikle de lityum ya da her neyse onu içeren kaynak Ditlinde, gut hastalığına ve taşlara çok iyi geliyor, sadece dünyada gerektiği biçimde tanınmıyor ve değeri bilinmiyor. Ama Spoelmann gibi bir adam, senin de takdir edeceğin üzere, onun gibi bir adam, etiketlere ve reklamlara kanmaz ve kendi muhakemesine güvenir. Böylece bizim kaynaklarımızı keşfetmiştir –ya da doktoru tavsiye etmiştir, bu da olabilir– ve şişelenmiş sudan almıştır, bu su ona iyi gelmiştir ve şim-

di de gelip yerinde içerse daha da iyi geleceğini düşünmüş olabilir."

Hepsi sustu.

"Ulu Tanrım, Albrecht," dedi Ditlinde sonunda, "insanlar Spoelmann ve onun gibiler hakkında ne düşünürse düşünsün –ki ben ona oldukça ihtiyatla yaklaşıyorum, bundan şüpheniz olmasın– fakat sen de adamın kaplıcalara gelmesinin çok iyi olacağını düşünmüyor musun?"

Grandük resmî ve müşkülpesent bir gülümsemeyle başını çevirdi.

"Fräulein von Isenschnibbe'ye soralım," diye yanıtladı kız kardeşini. "Eminim o, meseleyi bu açıdan da ele almıştır."

"Majesteleri Kral bana sorarlarsa ... tarifsiz derecede yararlı bir şey bu! Ölçülemez, hesap edilemez derecede yararlı – bu aşikâr! İlahî güçler işi ele aldı ve su kaynaklarımızı çelenklerle süslüyor, Kaplıca Otelimizi ışığa boğuyor. Nasıl bir itibar! Yabancılar için nasıl müthiş bir cazibe kaynağı! Majesteleri Kral düşünsünler... Adamın kendisi görülmesi gereken bir değer! Majesteleri Grandük 'onun gibi'lerinden söz etti, fakat onun gibisi yok, ondan taş çatlasa bir-iki tane daha vardır. O bir Leviathan, o bir Anka! İnsanlar, günde yarım milyon kadar harcayan zengin bir adamı görmek için miller ötesinden buraya akın edecek!"

"Aman Tanrım!" dedi şaşkınlıkla Ditlinde. "Benim sevgili Philippim ise kompostlarıyla uğraşarak kendini harap ediyor..."

"Her şey," diye devam etti Fräulein, "son birkaç gündür deniz kıyısındaki dehlizlerde dolaşan iki Amerikalıyla başladı. Kim bunlar? Sonunda gazeteci oldukları, büyük New York gazetelerinin temsilcileri oldukları ortaya çıktı. Levyatan'dan önce geldiler ve şu anda memleketlerine burasıyla ilgili haberler veren telgraflar gönderiyor-

lar. Bir gelsin, her hareketini merkeze bildirecekler – tıpkı *Eilbote*'nin ve *Staatsanzeiger*'in Majesteleri Kral'ın her hareketini haber yapması gibi..."

Albrecht gözlerini yere dikip altdudağını öne çıkararak minnettarlıkla başını öne eğdi.

"Kaplıca Otel'in Kral Dairesi'ni ayırtmış şimdilik," dedi Jettchen.

"Sadece kendisi için mi?" diye sordu Ditlinde.

"Ah hayır, Ditlinde, yalnız gelmeyeceğini tahmin edebilirsin. Maiyetindekiler ve hizmetkârları hakkında pek fazla bir şey bilmiyorum ama kesin olan bir şey var ki, o da kızının ve özel doktorunun kendisine eşlik edeceği."

"'Özel doktor,' deyip duruyorsun Jettchen ve bu benim canımı sıkıyor. Bir de şu gazeteciler. Ve Kral Dairesi. Nihayetinde kral değil ya bu adam."

"Bildiğim kadarıyla," dedi Albrecht alçak sesle ve gözlerini yere dikerek, "demiryolları kralı," dedi.

"Duyduğuma göre sadece demiryolu kralı değil ve esas işi de bu değil, Majesteleri. Amerika'da, siz Majestelerinin de bildiği gibi, tröst adı verilen büyük ticari kuruluşlar varmış, örneğin çelik tröstü, petrol tröstü, kömür, et ve tütün tröstleri ve Tanrı bilir daha kaç tane tröst. Samuel N. Spoelmann'ın bunların hemen hepsinde parmağı var, onların en büyük hissedarı ve asıl kontrolörü – yani buralarda karma iş girişimi adını verdiğimiz bir işi var."

"Hoş bir iş türü," dedi Ditlinde, "hoş bir iş türü olsa gerek! Çünkü Sevgili Jettchen, beni, dürüst çalışmanın bir adamı Levyatan'a ya da Anka'ya dönüştüreceğine ikna edemezsin. Onun mallarında dulların ve yetimlerin kanının lekesi olduğuna eminim. Sen ne düşünüyorsun Albrecht?"

"Öyle olmasını diliyorum, Ditlinde, seni ve kocanı rahatlatacaksa öyle olmasını diliyorum."

"Eğer öyleyse," diye açıkladı Jettchen, "Spoelmann –bizim Samuel N. Spoelmann– suçlanamaz; çünkü serveti ona miras kalmış ve işletmelerinin üzerine hiçbir zaman çok titrememiş. Parayı asıl yapan onun babasıymış; bu konuda her şeyi okudum ve kaba hatlarıyla konuya hâkim olduğumu söyleyebilirim. Babası Alman'mış, sıradan bir adam, Amerika'ya göç edip altın arayıcısı olmuş. Adam şanslıymış ve altın bulup küçük bir servet –aslına bakarsanız, hatırı sayılır bir servet– elde etmiş ve borsada petrol, çelik, demiryolları ve daha birçok alanda spekülasyon yaparak servetine servet katmış. Öldüğünde zaten her şeyi yoluna koymuş durumdaymış ve Anka firması kendine miras kalan oğlu Samuel'in hatırı sayılır hisse paylarını toplayıp bütün rekorları kıracak kadar zengin olmaya devam etmekten başka yapması gereken bir şey yokmuş. İşte olaylar böyle gelişmiş."

"Bir de kızı var, değil mi Jettchen? O nasıl biri?"

"Evet, Ditlinde, karısı ölmüş ama bir kızı var, Miss Spoelmann; onu da yanında getiriyor. Okuduklarımdan anladığım kadarıyla farklı bir genç kız. Adamın kendisi de melez, babası Güneyli bir kadınla, bir Kreol'le, babası Alman annesi Yerli bir kadınla evlenmiş. Samuel de yarı İngiliz –yarı Alman– Amerikalıyla evlenmiş; Miss Spoelmann da bu ikisinin kızı."

"Tanrım, Jettchen ne kadar renkli bir yaratık!"

"Evet, böyle demekte haklısın Ditlinde ve duyduğuma göre oldukça zeki biri; tıpkı bir erkek gibi, cebir ve benzer iddialı konularda özel ders alıyormuş..."

"Hımm bu onu benim için özellikle çekici kılmıyor."

"Ama şunu da dinle Ditlinde; Miss Spoelmann'ın bir refakatçisi var; bu kadın bir kontesmiş, ona eşlik eden gerçek bir kontes."

"Aman Tanrım!" dedi Ditlinde, "kendinden utanması lazım. Hayır, Jettchen ben kararımı verdim. Ben bu

Spoelmann'ı düşünüp canımı sıkmayacağım. Bırakalım suları huzur içinde içsin ve o, Kontes'i ve cebir seven kızıyla birlikte buradan gitsin; ben onu görmek için başımı bile çevirmeyeceğim. O ve günahkâr zenginliği beni etkilemiyor. Sen ne düşünüyorsun, Klaus Heinrich?"

Klaus Heinrich, Fräulein'ın başının üzerinden aydınlık pencerelere baktı.

"Etkilemek mi?" dedi. "Hayır, zenginlik beni etkilemez sanırım, yani sıradan anlamıyla zenginlik. Ama bence duruma göre değişir, yani kişinin standartlarına göre. Burada da bir veya iki zengin insan var. Sabun üreticisi Unschlitt'in bir milyonluk bir serveti olduğu tahmin ediliyor... Bazen arabasıyla gezinirken ona rastlıyorum... Adamakıllı şişman ve sıradan bir adam. Ama bir insan zenginliğinden dolayı hasta ve yalnızsa... Bilemiyorum."

"Her halükârda tekinsiz bir adam bu," dedi Ditlinde ve Spoelmann'lar konusu yavaş yavaş kapandı. Sohbet aile meselelerinden, Hohenried arazilerinden ve yaklaşan yeni sezondan açıldı. Saat yediyi vurmadan kısa bir süre önce Grandük arabasını çağırttı. Prens Klaus Heinrich de gidiyordu, bu nedenle hepsi ayağa kalkıp vedalaştılar. Ama erkek kardeşler holde paltolarını giyerken Albrecht şöyle dedi: "Arabacını eve gönderip on beş dakika bana eşlik edersen minnettar olurum, Klaus Heinrich. Seninle mühim bir konu hakkında konuşmam gerekiyor... sana Eremitage'a kadar eşlik ederdim ama akşam havasına dayanamıyorum."

Klaus Heinrich topuklarını birleştirip yanıtladı: "Hayır Albrecht, bunu aklına bile getirme! Senin için öylesi uygun olacaksa ben seninle birlikte saraya kadar arabayla gelirim. Elbette senin hizmetindeyim."

Bu, genç prensler arasındaki unutulmayacak bir sohbetin başlangıcıydı, sohbetin sonucu birkaç gün son-

ra *Staatsanzeiger*'de yayımlanacak ve genel olarak takdirle karşılanacaktı.

Prens, Grandük'e saraya kadar eşlik etti, Albrecht Kapısı'ndan geçip geniş tırabzanlı taş merdivenleri tırmandılar, kumaşla örtülmemiş gaz lambalarının yandığı koridorlardan ve antrelerden geçip, uşakları arkalarında bırakarak, emektar Prahl'ın şömine üzerindeki iki bronz gaz lambasını yakıp bıraktığı Albrecht'in özel odasına vardılar. Albrecht, babasının çalışma odasına yerleşmişti; bu oda, ezelden beri iktidardaki hükümdarın çalışma odası olagelmişti; birinci katta emir subayının odası ile gündelik kullanılan yemek odasının arasında, bütün prenslerin çalışma masasından izlediği Albrecht Meydanı'na bakan taraftaydı. Olağanüstü kasvetli ve uyumsuz bir odaydı bu; tavanındaki freskler kırık döküktü, altın varaklarla çevrili duvarları kırmızı ipek kumaşla kaplıydı; hava akımının sertçe içeri estiği ve o anda bordo renkli, püsküllü perdelerin arkasında kalan üç adet Fransız stili penceresi vardı. Fransız imparatorluk stili imitasyon şömine rafının önünde pelüş kumaş kaplı, modern sandalyeler bir yarım daire oluşturacak şekilde dizilmişti; korkunç derecede çirkin, şatafatlı çinilerle bezeli beyaz soba odayı oldukça ısıtıyordu. Duvarın kenarında iki büyük kapitoneli kanepe karşılıklı duruyordu, birinin önünde kare şeklinde, üzerinde kırmızı pelüş bir örtü olan bir kitap masası vardı. Pencerelerin arasında iki adet, dar, mermer çıkıntılı ve altın varaklı ayna duvara kadar uzanıyordu, sağdaki aynanın çıkıntısı üzerinde oldukça müstehcen bir kaymaktaşı grubu, sol taraftakindeyse su solu bir sürahi ve ilaç şişeleri vardı. Gül ağacından yapılma, çekme kapaklı ve pirinç detaylı antika çalışma masası odanın ortasında, kırmızı halının üzerinde duruyordu. Bir köşedeki heykel kaidesi üzerinde duran mermer büst, boş gözlerle odaya bakıyordu.

"Sana önereceğim şey," dedi Albrecht –çalışma masasının yanında durmuş, bilinçsizce, bir süvari kılıcı şeklindeki kâğıt açacağıyla oynuyordu– "doğrudan bu akşamki sohbetimizle ilgili... Bu yaz Hollerbrunn'da bu konuyu Knobelsdorff'la etraflıca tartıştığımı peşinen söyleyeyim. O rızasını verdi ve sen de onaylarsan, ki ondan şüphe duymuyorum, niyetimi derhal hayata geçirebilirim."

Koltuğun önündeki masanın yanında bir asker gibi hazır olda duran Klaus Heinrich, "Lütfen söyle, Albrecht," dedi.

"Sağlığım," diye devam etti Grandük, "son zamanlarda giderek daha da kötüleşti."

"Çok üzüldüm, Albrecht! Hollerbrunn'da pek dinlenemedin demek?"

"Teşekkür ederim. Hayır. İyi değilim ve sağlığım da benden talep edilenler karşısında giderek zayıflıyor. 'Talep' derken esasen makamımdan ayrı tutulamayacak olan merasimleri ve temsilî görevleri kastediyorum ve Ditlinde'deki sohbetimiz de işte bu noktada işin içine giriyor. Bu görevlerin icrası, insanlarla temas, bir bağlantı, ortak heyecanlar söz konusu olduğunda bir mutluluk kaynağı teşkil edebilir. Benim içinse bunlar işkenceden farksız ve rolümün uygunsuzluğu beni o kadar tüketiyor ki, önleyici önlemler almak zorundayım. Bu konuda –bedensel sağlığım söz konusu olduğundan– teklifimi tamamen onaylayan doktorlarımla aynı fikirdeyim, o yüzden dinle şimdi. Ben evli değilim. Seni temin ederim ki, evlenmek gibi bir niyetim de yok. Benim çocuğum olmayacak. Bu taht senin doğumunda elde ettiğin bir hak; dahası, seni seven insanlar için bu tahtın asıl vârisi sensin."

"Ah Albrecht, sen sürekli benim popülerliğimden bahsediyorsun... Ben buna hiç mi hiç inanmıyorum.

Uzaktan belki... Bizde hep böyle olmuştur. Biz hep uzaktan sevilmişizdir."

"Çok alçakgönüllüsün. Dinle beni. Şimdiye dek ara ara temsilî görevlerimi üstlenme nezaketini gösterdin. Ben senden beni bütün görevlerimden tamamen ve ebediyen azat etmeni rica ediyorum."

"Tahttan çekilmeyi düşünmüyorsun, değil mi Albrecht?" dedi Klaus Heinrich dehşetle...

"Bunu düşünme iznim yok. İnan bana, bunu memnuniyetle yapardım ama buna iznim yok. Benim düşündüğüm hükümdarlık değil vekâlet –kamu hukuku derslerinde öğrendiğimiz imtiyazlar konusunu belki hatırlarsın– bütün temsilî işlevlerin, benim sağlık durumumun gerektirdiği ihtimam nedeniyle sürekli ve resmî olarak devredilmesi. Senin fikrin nedir?"

"Emrindeyim, Albrecht. Ama henüz tam olarak anlayamadım. Bu vekâletin kapsamı ne?"

"Ah, olabildiğince geniş. Benden kamu içine çıkmamın beklendiği bütün durumlar için sana vekâlet vermek isterim. Knobelsdorff, Eyalet Meclisi'nin açılışını ve kapanışını sadece arada bir, yataktan kalkamayacak durumda olduğumda sana devretmem gerektiğini söylüyor. Buna, tamam diyelim. Ama onun dışında bütün açılış merasimlerinde, seyahatlerde, kent ziyaretlerinde, kamu eğlencelerinin açılışında, Halk Balosu'nun açılışında..."

"O da mı?"

"Neden olmasın? Ayrıca burada her hafta herkese açık resmî görüşmeler düzenliyoruz; çok hoş bir gelenek olduğuna şüphe yok ama beni mahvediyor. Benim yerime görüşmelere sen katılırsın. Daha fazla örnek vermeme gerek yok sanırım. Teklifimi kabul ediyor musun?"

"Emrindeyim."

"O zaman sözümü bitirinceye kadar beni dinle. Benim temsilcim olarak katıldığın her toplantıda yaverimi

emrine vereceğim. Ayrıca askerî rütbenin de yükseltilmesi gerekiyor. Sen üsteğmen misin? Birliğine uygun düşecek biçimde yüzbaşı veya albaylığa terfi ettirileceksin – ben onu hallederim; ama üçüncüsü, anlaşmamızı vurgulamak, yanımdaki konumunu uygun biçimde netleştirmek adına sana 'Majesteleri Kral' unvanını vereceğim. Bunun için bazı formalitelerin halledilmesi gerekiyordu... Knobelsdorff her şeyi halletti. Kararımı sana ve Devlet bakanıma yazacağım iki mektupla resmen açıklayacağım. Knobelsdorff zaten taslakları kaleme aldı... Kabul ediyor musun?"

"Ne diyebilirim ki Albrecht? Sen babamızın en büyük oğlusun ve ben hep, benden daha üstün olduğunu, senin daha seçkin olduğunu, senin yanında benim daha halktan olduğumu hissettiğim için seni örnek aldım. Ama beni, senin yanında duracak, unvanını taşıyacak ve seni halkın önünde temsil edecek kadar değerli buluyorsan, ki ben kendimi hiç de uygun bulmuyorum –hem şu sakatlığım da var, hep saklamak zorunda olduğum sol elim– o zaman minnettarlıkla kabul ediyorum, emrindeyim."

"Şu halde şimdi gitmeni rica ediyorum. Dinlenmem lazım."

Biri çalışma masasından, diğeri kitapların bulunduğu masadan ayrılıp halının üzerinde odanın ortasına doğru ilerledi. Grandük, elini kardeşine uzattı; soğuk, ince elini, kolunu gövdesinin yanından ayırmadan göğüs hizasında uzattı. Klaus Heinrich topuklarını birbirine vurdu ve kardeşinin elini tutarak öne eğildi; Albrecht huzurundan ayrılabileceğini belirtmek için açık renk, ucu sivri sakallı dar başını sallarken, kısa, yuvarlak altdudağıyla üstdudağını emdi... Klaus Heinrich, Eremitage Sarayı'na döndü.

Sekiz gün sonra hem *Staatsanzeiger* hem *Eilbote* o

mühim kararı içeren iki mektubu yayımladı; mektuplardan biri, "Sevgili Devlet Bakanım, Dr. Baron von Knobelsdorff!", diğeriyse, "Majesteleri Kral ve Çok Sevgili Kardeşim!" hitabıyla başlıyor ve "Majesteleri Kral'ın canıgönülden sadık kardeşi Albrecht" imzasıyla sona eriyordu.

Yüce görev

Klaus Heinrich'in günlük yaşamı ve meşguliyetinin bütün hususiyetiyle tasviri şöyledir:

Arabasından inip omzuna attığı paltosuyla, kırmızı halıyla kaplı bir kaldırımda, ona tezahürat eden küçük bir topluluğun oluşturduğu kısa pasajdan geçerek, defneyapraklarıyla çevrili ve üzerine bir tente gerilmiş kapının eşiğinden adımını atıp ellerinde mumlar tutan ikişer hizmetkârın karşılıklı dikildiği basamakları tırmanırdı... Bir kutlama yemeğinden sonra, beline kadar madalyalarla kaplı ve dar omuzlarında püsküllü binbaşı apoletleri bulunan üniformasıyla, maiyeti eşliğinde herhangi bir devlet binasının gotik koridoru boyunca ilerlerdi. İki hizmetkâr, önünden seğirtip kurşundan mandalları dingildeyen eski pencereyi ardına kadar açardı. Çünkü aşağıdaki küçük meydanda halk, isli meşale ışıklarının gölgelediği yukarı çevrilmiş yüzlerden oluşan eğimli bir yüzey oluşturacak biçimde toplanmış olurdu. Halk neşeyle bağırıp şarkılar söyler o da açık pencerede durup başını eğer, bir süreliğine insanların hayranlığına kendini teslim eder ve minnetle onları selamlardı...

Yaşamına gerçek bir gündeliklik ve hakiki bir gerçekliğin hâkim olduğu söylenemez; yaşamının bütünü olağandışı anlardan müteşekkildi. Ne zaman bir yere git-

se o gün orada onun onuruna bayram ilan ediliyor, halk kutlamalarla kendini yüceltiyor, kasvetli yaşam birden canlı renklere bürünerek adeta bir şiire dönüşüyordu. Açlıktan nefesi kokanlar mütevazı insanlara, batakhaneler huzurlu barakalara, üstü başı kir pas içinde sokak çocukları saçları ıslatılarak taranmış, bayramlık giysileri içinde şiirler okuyan terbiyeli kız ve oğlan çocuklarına dönüşüyor, redingot ve silindir şapkalarını kuşanmış silik vatandaşlar birden kendi benliklerinin bilincine varıyordu. Ama dünyayı böyle gören sadece Klaus Heinrich değildi, dünya da kendini, o orada olduğu sürece böyle görüyordu. Onun görevini icra etmek için ziyaret ettiği makamlarda, derme çatma bir simetrik dekorun önünde tuhaf bir sahtelik ve yapmacıklık hüküm sürüyordu, gerçeklik mukavvalarla ve yaldızlanmış kerestelerle, çelenklerle, kâğıt fenerlerle, kumaştan dekorasyonlarla, kumaş bayraklarla en fazla bir saat için aldatıcı ve yürekleri ferahlatacak bir biçimde kamufle ediliyor, o da bu göstermelik debdebenin merkezinde, iki renge boyanmış ve girlantlarla sarılmış direklerin çevrelediği toprak zemini örten bir halı üzerinde, mekânı kaplayan cila ve çam kozalağı kokuları arasında topuklarını birbirine bitiştirerek durup gülümseyerek sol elini beline dayıyordu.

Yeni bir Belediye binasının temelini attı. Belediye Meclisi bazı finansal manevralarla gerekli miktarı toplamış, başkentten gelen tecrübeli bir mimar, inşaat işiyle görevlendirilmişti. Ama temel atma işini Klaus Heinrich icra etti. Halkın tezahüratları arasında, inşaat alanına dikilmiş olan gösterişli barakanın önünden geçti, hafif ve kendinden emin hareketlerle üstü açık arabasından inip ince sarı kumla kaplı, düzlenmiş zemine ayak bastı, girişte kendisini bekleyen frak ve beyaz boyunbağı takmış görevli beylere doğru ilerledi. Mimarın, kendisine takdim edilmesinden sonra, halkın bakışları ve etrafta dikilenle-

rin gülümsemeleri eşliğinde, farklı mimari üslupların meziyetleri üzerine fazlasıyla genel beş dakikalık bir sohbetin hemen akabinde daha sohbet sırasında hazırlandığı manevrayı yaparak uzun halılarla kaplı ahşap merdivenlerden geçti ve ortadaki tribünde kendisi için hazırlanmış olan koltuğa yönlendirildi. Orada, üzerinde bir zincir ve yıldızla, bir ayağı hafif önde, beyaz eldivenli elleri kılıcının kabzasında çaprazlanmış, miğferi hemen yanında yerde, yüzünü kutlama için bir araya gelmiş kalabalığa dönerek Belediye Başkanı'nın konuşmasını münasip bir tavırla dinledi. Konuşma sonunda kürsüye davet edilince ayağa kalktı, ayaklarına hiç bakmadan, dışarıdan fark edilmeyen bir dikkatle temelin bulunduğu noktaya götüren merdivenlerden indi, kumtaşından bloka elindeki küçük kazmayla üç yavaş darbe indirdi, derin sessizlikte biraz tiz bir ses tonuyla Herr von Knobelsdorff'un hazırladığı kısa konuşma metnini okudu. Okul öğrencilerinden oluşan koro tiz bir tonla şarkılar söyledi. Sonra Klaus Heinrich oradan ayrıldı.

Millî Savunma Bayramı'nda gaziler kıtasını teftiş etti. Yaşını almış bir asker, barut dumanından dolayı kısılmış sesiyle askerlere kumanda etti: "Hazır ol! Miğfer aşağı! Sağa bak!" Üniformaları madalya ve haçlarla kaplı gaziler, havlı kumaştan silindir şapkalarını kalça hizasında tutarken kan oturmuş köpek gözlerini, dostça yoklama yaparak önlerinden geçen ve rastgele seçtiği bazılarına vatan hizmetini nerede yaptığını, nerede çatışmaya girdiğini sorarak yoklama yapan ona çevirdiler... Spor Bayramı'na katıldı, bölgenin yarışma cemiyetini ziyaretiyle ödüllendirdi ve "sohbet etmek" için kazananların kendisine takdim edilmesini istedi. Cesur ve yapılı genç sporcular, en kudretli numaralarını sergiledikten sonra sol çaprazında dizildiler, Klaus Heinrich de Herr Zotte'nin konuşmalarından aklında kalan birkaç teknik terimi

hızla ve büyük bir akıcılıkla birbiri ardına cümle içinde kullanırken sol elini gizledi.

Fünfhausen Balıkçı Şenliği'ne gitti, Grimmburg At Yarışları'nda kırmızı kumaşla kaplı onur tribününde oturdu ve yarışmada kazananlara ödüllerini dağıttı. Federal Nişancılar Birliği'nin fahri başkan ve hamisi olarak Grandüklük, imtiyazlı Nişancılar Derneği'nin yarışmasına katıldı. *Eilbote*'nin haberlerinde yazdığına göre açılışta kadeh kaldırırken gümüş kadehi bir anlığına dudaklarında tuttuktan sonra, topuklarını birleştirip nişancılara doğru kaldırarak onlara cesaret verdi. Açılıştan sonra onur levhasına birçok kez ateş etti ama haberde kurşunların nereye isabet ettiği yazmıyordu, daha sonra sıraya girmiş üç nişancının her biriyle nişancılığın mümtaz yanları üzerine kısaca sohbet etti; *Eilbote*'nin haberine göre, her birinde tümüyle aynı ifadeleri kullandığı sohbetler "oldukça samimi bir havada" geçmişti; nihayet içten bir edayla, "Rastgele!" deyip tarifsiz tezahürata neden olarak oradan ayrıldı. Bu selamlama formülünü, Başyaver von Hühnemann, konuyu sorup soruşturduktan sonra, son anda kulağına fısıldamıştı; Klaus Heinrich nişancılara, "Bahtınız açık olsun!", madencilere de "İyi atışlar!" deseydi, konuya hâkim olduğuna ve söz konusu spor dalını tutkuyla sevdiğine dair o hoş yanılsama etkisini yitirirdi yoksa.

Zaten görevini ifa ederken her alana dair temel bilgileri, farklı durumlarda, doğru anda ve uygun biçimde sunabilecek kadar bilmesi gerekiyordu. Bunlar ekseriyetle çeşitli uğraşlar için kullanılan terimler ve tarihsel bilgilerdi ve Klaus Heinrich bir sunum için yola çıkmadan önce Eremitage Sarayı'nda matbu eserler ve sözlü sunumlarla bilgilenerek gerekli notları alıyordu. Güzel Şarkılar Korosu Derneği'ndeki konuşmanın hemen ardından "lütufkâr ağabeyi" Grandük adına Knüppelsdorf'

ta *Johann Albrecht Heykeli*'nin açılışını yapmaya gittiğinde, kutlama alanında Knüppelsdorf üzerine not ettiği her bilgiyi içeren ve sanki bütün yaşamını bu yerin tarihî olaylarıyla ilgilenerek geçirmiş gibi her bakımdan çok hoş bir izlenim bırakacak bir konuşma yaptı. Knüppelsdorf her şeyden önce oradaki nüfusu gururlandıracak bir şehirdi, ki Klaus Heinrich bunu üç kez tekrar etti. Ayrıca Knüppelsdorf şehrinin, tarihsel geçmişinin de gösterdiği üzere, yüzyıllar boyunca Grimmburg hanedanına içten bağlı kalmış olduğunu ifade etti. Henüz XIV. yüzyılda Rutenstein Prensi XV. Heinrich'in de, herkesin bildiği üzere Knüppelsdorf'u kalkındıran insan olarak özellikle öne çıkmış olduğunu söyledi. Rutenstein, kendi adına inşa edilmiş olan, "dik kuleleri ve sağlam duvarlarıyla Knüppelsdorf'u en uzak köşelerine kadar selamlayan" yakınlardaki şatoda yaşamıştı. Daha sonra, Knüppelsdorf'un veraset ve evlilikle nihayetinde kendisinin ve ağabeyinin mensubu olduğu ailenin bir kolu haline geldiğini anımsattı. Tarih boyunca Knüppelsdorf'a büyük felaketler isabet etmiş, savaşa, yangınlara ve salgın hastalıklara maruz kalmış ama nihayetinde hep ayağa kalkmış ve her koşulda bağlı olduğu hanedana sadık kalmıştı. Günümüz Knüppelsdorf'u da aynı bağlılığı göstererek Klaus Heinrich'in rahmetli babası anısına bir heykel dikiyordu ve lütufkâr ağabeyine, bu şehirde en yüksek düzeydeki vekil olarak memnuniyetle bu parlak ve samimi karşılamadan bahsedecekti... Heykelin üzerindeki örtü kaldırıldı, Güzel Şarkılar Korosu, bir kez daha elinden gelenin en iyisini yapmaya çalıştı. Klaus Heinrich ise gülümseyerek, tiyatro çadırının altında, içi tamamen boşalmış gibi hissederek ve kimsenin ondan daha fazlasını istemeyeceğini bilmenin verdiği güvenle gülümseyerek durdu. Çünkü artık Knüppelsdorf üzerine edecek tek bir lafı dahi kalmamıştı.

Yaşamı ne kadar da yorucu, zorlayıcıydı! Bazen, aşırı enerji sarf ederek aslında hiç korunmaması ya da sadece uygun koşullarda ayakta tutulması gereken bir şeyi ayakta tutmaya çalışıyormuş gibi hissediyordu. Görevini çok sevse ve ağabeyini temsil ettiği her yolculuğa severek çıksa da, bazen yaptıkları gözüne üzücü ve zavallı görünüyordu.

Bir ziraat fuarına katılmak üzere ülkeyi boydan boya geçti; Eremitage Sarayı'dan eski püskü arabasıyla yola çıkıp valinin, emniyet müdürünün ve demiryolları şefinin kendisini lüks vagonda karşıladığı tren garına gitti. Bir buçuk saat süren yolculuk boyunca emrine verilmiş Grandüklük yaveri ve ciddi, saygılı bir bey olan Ziraat Dairesi amiri Genel Müdür Heckenpfeng'le pek de akıcı olmayan bir sohbet yürüttü. Sonunda ziraat fuarının düzenlendiği küçük şehrin garına vardılar. Redingotu üzerine bir zincir asılı Belediye Başkanı altı ya da yedi memurdan oluşan grubun en önünde durmuş, onu bekliyordu. İstasyon pek çok küçük çam ağacı ve şeritlere dizilmiş yapraklarla süslenmişti. Arka planda Albrecht'in ve Klaus Heinrich'in yeşil alçıdan büstleri vardı. Kordonun ardında duran halk üç kez onun şerefine, "Yaşa!" diye bağırdı. Çanlar çaldı.

Belediye Başkanı, Klaus Heinrich'i konuşma yaparak karşıladı. Silindir şapkasını tutan elini havaya kaldırıp sallarken Klaus Heinrich'in ağabeyine ve zatına, şehir için yaptıkları iyiliklerden dolayı teşekkürlerini sundu ve ona uzun ve hayırlı bir hükümdarlık diledi. Hamiliğinde refah düzeyi artan ziraat faaliyetlerini artık taçlandırmasını ve ziraat fuarının açılışını yaparak şehri onurlandırmasını diledi.

Bu belediye başkanının ekonomi danışmanlığı sıfatı vardı; Klaus Heinrich cevaben yaptığı konuşmada kendisine biraz önce bildirilen adamı üç kez bu sıfatla selam-

ladı. Ziraat fuarının onun hamiliğinde bu kadar gelişmesinden duyduğu memnuniyeti dile getirdi. (Esasında, fuarın hamisi olduğunu bile unutmuştu). O gün, o muhteşem esere son rötuşu, fuarı açarak atmak için oradaydı. Devamında, dört noktaya parmak basan bir konuşma yaptı: kentin ekonomik durumu, son yıllarda gözlemlenen nüfus artışı, çalışma piyasası (ki, çalışma piyasasının ne olduğu hakkında pek bir fikri yoktu) ve gıda fiyatları. Gıda fiyatlarının arttığını duyduğunda "bu bilgiyi derin bir endişeyle karşılamıştı", ki elbette elinden başka bir şey gelmiyordu. Kimse ondan daha fazlasını beklemiyordu ve aslına bakarsanız, gıda fiyatlarının arttığı malumatını derin bir endişeyle karşılamış olması, insanlar için yeterince rahatlatıcıydı.

Sonra Belediye Başkanı ona kentin ileri gelenlerini takdim etti: bölge yargıcı, çevre ilden gelen toprak sahibi bir soylu, papaz, iki doktor, bir nakliye komisyoncusu; Klaus Heinrich her birine bir soru yöneltti, sorusunun yanıtını alırken de bir sonrakine ne soracağını kararlaştırdı. Kasabanın veteriner hekimi ve hayvancılık müfettişi de oradaydı. En sonunda arabalarına binip kasaba sakinlerinin tezahüratları eşliğinde, sıra sıra dizilmiş öğrencilerin, itfaiyecilerin ve vatansever dernek üyelerinin dizildiği kutlama için süslenmiş olan kasaba sokaklarını geçip fuar alanına gittiler – beyazlar giymiş, başlarına defneyapraklarından taç takmış bir grup tarafından fuar alanı girişinde durduruldular; grupta bulunan Belediye Başkanı'nın kızı, Prens'e beyaz saten kumaşa sarılmış bir çiçek buketi sundu ve karşılığında bu ânın ebedî anısına Klaus Heinrich'in yolculuğa çıkarken yanına aldığı ucuz hediyelik eşyalardan birini aldı; kızın nedenini kestiremediği biçimde kadife kumaşa sarılmış bir yaka iğnesiydi bu – *Eilbote*'nin haberinde iğneden "değerli bir altın kaplama mücevher" olarak söz ediliyordu.

Çimlik alana çadırlar, pavyonlar ve stantlar kurulmuştu. Girlantlarla birleştirilmiş sıra sıra dizili uzun direklerde süslü flamalar dalgalanıyordu. Her tarafına bayraklar asılı ahşap bir platformun üzerinde, drapeli kumaşların, girlantların ve iki renkli bayrak direklerinin arasında Klaus Heinrich, kısa açılış metnini okudu. Daha sonra da denetleme turu başladı.

Kısa sırıklara bağlanmış hayvanlar vardı, bu safkan ödüllü hayvanların vücutları alacalı bulacalıydı, geniş alınlarına numaralı plakalar asılıydı. Tepinip burnundan soluyan atlar vardı, kemerli Romalı burunları ve kıllı toynakları olan sabana koşulan ağır atlar ve yerinde duramayan safkan atlar vardı. Tüysüz ve kısa bacaklı domuzlar vardı – bazıları ödüllü bazıları alelade domuzlar. Karınları yere değerken mutlulukla homurdanıyor, pembe burunlarıyla toprağı deşerken, bol tüylü koyunların melemeleri havayı bas ve tiz seslerden oluşan bir koroyla çınlatıyordu. Gürültülü kümes hayvanları sergisinde her türden horoz ve tavuk vardı, büyük Brahmaputra tavuğundan bakır rengi ispenç horozuna kadar; envai çeşit ördek ve güvercin, hem taze hem de yapay olarak korunan yumurta ve hayvan yemi vardı. Tarım ürünleri sergileniyordu, her türden hububat, pancarlar ve yoncalar, patates, bezelye ve keten vardı; hem kuru hem taze sebzeler vardı; taze ve şişelenmiş meyve; böğürtlenler, reçeller ve şuruplar vardı.

Son olarak, çeşitli teknik firmaların açtığı tarım aletleri ve makineleri sergilerinden tarıma hizmet edecek her türden şeyin, sabandan, bölmesinde bir fil gibi görünen büyük siyah bacalı motorlara, en basit ve en karmaşık nesnelerden tekerlekler, zincirler, pistonlar, silindirler, kollar ve dişlilerden oluşan labirentlerden müteşekkil eşyalara, bir evren, usta işi karmakarışık bir evren vardı.

Klaus Heinrich her şeyi inceledi; kılıcını koluna asıp

hayvan, kafes, fıçı, kavanoz ve alet edevat sıraları boyunca yürüdü. Sağ tarafındaki beyefendi, beyaz eldivenli sağ eliyle ayrıntılara dikkat çekiyor, arada bir açıklama yapmaya girişiyor, Klaus Heinrich de görevini yerine getiriyordu. Gördüğü her şey için övgü dolu sözler sarf etti, arada bir durdu ve hayvan sahipleriyle sohbet etti, onların durumunu zarifçe soruşturdu ve kırsal kesim insanlarının yanıtlarken kulaklarının arkasını kaşıma ihtiyacı hissettiği sorular yöneltti onlara. Yürürken sağa ve sola eğilerek alkışlamak için her iki tarafta dizilmiş olan insanları selamladı.

Özellikle, arabaların bulunduğu şenlik alanının çıkışında insanlar, onun gidişini görmek için toplanmıştı. Onun için bir patika boşaltılmış, atlı arabasının basamaklarına kadar uzanan düz bir geçit oluşturulmuştu ve o da o yolu hızla, eli miğferinde sürekli başıyla selam vererek, tek başına kat etti; onun için tezahürat eden ilk örnekler arasından, onlardan biri olan ve onların yaşamlarını, çalışmalarını ve değerlerini muhteşem bir tavırla temsil eden, ama onlarda gerçek bir dahli olmayan bir insan olarak, bütün o tezahürat yapan insanlardan resmen ayrılmış haliyle tek başına arabasına doğru ilerledi.

Hafif ve seri bir adımla arabasına bindi ve maharetle arkasına yaslanarak tek bir rötuşa bile ihtiyaç duymayan zarif ve kendine hâkim bir poz aldı ve ilerlerken etraftakileri selamlayarak öğle yemeğine beklendiği kulüp binasına doğru yola çıktı. Öğle yemeğinde –aslında ikinci öğünden hemen sonra– Bölge Yargıcı, Grandük'ün ve Prens'in sağlığına kadeh kaldırdı, Klaus Heinrich de hemen bunun üzerine ülkenin ve kentin refahına içmek üzere ayağa kalktı. Yemekten sonra Belediye Başkanı'nın resmî konutunda kendisine sunulan odaya çekilerek bir saatliğine uzandı; çünkü görevinin icrası onu tuhaf bir biçimde yormuştu ve o öğleden sonra sadece kentin kili-

sesini, okulunu ve çeşitli fabrikalarını, özellikle de Behnke kardeşlerin peynir depolarını ziyaret edip bütün gördüklerinden ne kadar memnun kaldığını göstermekle kalmayıp ziyaretini bir aşama daha ilerleterek bir facia mahallini, yanıp kül olmuş bir köyü ziyaret etmesi, ileri gelenlere ağabeyinin ve şahsen kendisinin üzüntülerini bildirmesi ve felakete maruz kalanları yüce varlığıyla şereflendirmesi gerekiyordu...

Eremitage'a, mütevazı saray odasına döndükten sonra, gazetelerde ziyaretleri üzerine çıkan haberleri okudu. Sonra Basın Bürosu'ndan Danışma Meclisi Üyesi Schustermann, Eremitage'a geldi ve düzgünce beyaz kâğıtlara yapıştırılmış, tarihlenmiş ve gazetenin adıyla etiketlendirilmiş basın kupürlerini sundu. Klaus Heinrich de insanlarda bıraktığı izlenim, varlığının zarafeti ve majesteliği üzerine yazılanları okudu; kendisini asaletle sunduğunu ve genç yaşlı herkesin kalbini kazandığını – insanların zihinlerini gündelik sıkıntılardan uzaklaştırıp sadakat ve memnuniyetle doldurduğunu okudu.

Ardından da, daha önceden ayarlandığı üzere, Eski Saray'da halkı huzuruna kabul etti.

Huzura kabul geleneği, II. Albrecht'in iyi niyetli bir atası tarafından başlatılmış ve insanlar tarafından hemen benimsenmişti. Haftada bir kez Albrecht ve şimdi onun adına Klaus Heinrich, her vatandaş tarafından erişilebilir oluyordu. Dilekte bulunan kişinin tek yapması gereken, –konunun önemli veya önemsiz olmasından ve dileklerinin kamusal mı, kişisel mi olduğundan bağımsız olarak– adını Herr von Bühl'e veya görev başındaki yavere bildirmekti, daha sonra meselesini en yüksek makam karşısında dillendirme şansı oluyordu. Takdire şayan ve insansever bir gelenek! Çünkü arzuda bulunan kişinin, İdari İşler Bürosu'nda bir daha ortaya çıkmamak üzere kaybolup gitmesi olasılığını üzüntüyle göze alarak yazılı

bir dilekçe verme yoluna başvurmasına gerek kalmıyor, talebinin doğrudan en yüce makama ulaşacağına dair mutluluk veren bir güvencesi oluyordu... En yüce makamın –bu durumda, Klaus Heinrich'in– vaka konusunda hükme varma, onu ciddiyetle inceleme ve bir karara varma durumunda olmadığı, talebi doğrudan, ânında "ortadan kaybolacağı" İdari İşler Bürosu'na devrettiği de teslim edilmeli. Ama yine de bu gelenek iş görüyordu, gerçekten bir işe yaraması söz konusu olmasa da. Dilekçe sahibi vatandaş, bildirilecek taleple Herr von Bühl'e geliyor, o kişi için bir gün ve saat belirleniyordu. Vatandaş, memnun ve gergin bir bekleyişle randevu gününün yaklaşmasını bekliyor, zihninde davasını sunarken kullanacağı ifadeleri tekrarlıyor, redingotunu ve ipek şapkasını ütületip buharlatıyor, en iyi gömleğini hazır ediyor ve her açıdan buluşmaya hazırlanıyordu. Ne var ki bu tantanalı hazırlıklar bile vatandaşın düşüncelerini arzulanan, tümüyle yararcı amaçtan saptırmaya yetiyor ve kabulün kendisini bu zevkli bekleyişin esas nesnesi haline getiriyordu. Saati gelince vatandaş normalde asla yapmayacağı şeyi yapıyor, parlak ayakkabıları çamurlanmasın, diye bir araba kiralıyordu. Albrecht Kapısı aslanlarının arasından arabayla geçiyor, nöbetçi asker ile gözüpek geçit denetçisi geçmesine izin veriyordu. Avluya iniyor, sıralı sütunların önünden ve yıkık dökük ana kapıdan geçtikten sonra hemen kahverengi ceketli ve sarı tozluklu bir uşak tarafından zemin katın solunda bulunan bekleme odasına alınıyordu; odanın bir köşesindeki flamalarla kaplı duvarın yanında alçak sesle konuşan birkaç başvuru sahibi, gerginlik içinde kabul edilmeyi bekliyordu. Elinde başvuru sahiplerinin bir listesini tutan yaver, odada ileri geri yürüyüp sıradaki kişiyi bir köşeye çekiyor, alçak bir sesle nasıl davranması gerektiğine dair talimatlar veriyordu. Yandaki "Huzura Kabul Odası"nda

gümüşi yakalı ve çok sayıda yıldızla süslü askerî üniforma ceketiyle Klaus Heinrich, yaldızlı üç bacağı olan yuvarlak bir masanın yanında durmuş konukları kabul ediyordu. Albay von Platow ona her dilek sahibinin kimliği hakkında yüzeysel bilgiler veriyor, adamı odaya alıyor ve aralarda, Prens'e bir sonraki hakkında bir-iki kelime söylemek için tekrar odaya giriyordu. Ve vatandaş içeri giriyordu; kıpkırmızı bir suratla ve hafifçe terleyerek Klaus Heinrich'in önünde duruyordu. Majestelerine çok yaklaşmaması, belirli bir mesafeyi koruması gerektiği, kendisine hitap edilmedikçe konuşmaması gerektiği, hitap edildiğinde bile her şeyi bir anda söylememesi, sorulara tedbirle yanıt vererek Prens'in sorularını formüle etmesine izin vermesi gerektiği kendisine belletilmiş oluyordu; en sonunda Prens'e sırtını dönmeden, gerisingeri yürüyerek huzurundan ayrılması gerektiği de. Bunun sonucunda vatandaşın bütün dikkati bu kuralların hiçbirini çiğnememeye, sohbetin hafif ve uyumlu gidişatına katkıda bulunmaya odaklanıyordu. Klaus Heinrich gazileri, nişancıları, atletleri, kırsal kesimden insanları, yangın kurbanlarını sorgulamaya alışık olduğundan ona da kolaylıkla sorular soruyor, o sırada sol elini sırtına doğru yaslarken gülümsüyordu; vatandaş da istem dışı gülümsüyor, gülümsemesinin bir şekilde onu gündelik dertlerinden uzaklaştırdığını, onların üzerine çıkardığını hissediyordu. Genelde pek parlak bir zekâsı olmayan, sadece küçük kazanç ve çıkarları için dertlenen, en temel görgü kurallarından bile bihaber ve oraya da benzer, önemsiz bir taleple gelmiş olan bu sıradan adam – işte bu adam şimdi kendi sorunlarından ya da herhangi bir kişisel sorundan çok daha yüce şeyler olduğunu hissediyor ve temizlenmiş halde, etrafını görmeyen gözlerle ve kızarmış çehresinde kendinden memnun bir gülümsemeyle, bir kıvanç duygusuyla oradan ayrılıyordu.

Klaus Heinrich halkı huzuruna böyle kabul ediyor, yüce görevini böyle icra ediyordu. Soğuk bir tavırla konfor ve samimiyetten feragat edilerek döşenmiş imparatorluk odalarına dahil bulunan, "Eremitage"daki kendi küçük dairesinde yaşıyordu. Tahta kaplamalar üzerinde yükselen duvarlar rengi atmış ipek kumaşla kaplanmıştı, düz tavandan kristal avizeler sarkıyordu, çoğuna bir masanın eşlik etmediği düz koltuklar ve üzerlerinde imparatorluk saatleri olan cılız bacaklı etajerler duvarların önüne dizilmişti; beyaz kapıların yanında kaliteli ipek kumaşla kaplı oval sırtlı beyaz sandalyeler vardı, köşelerde beyaz lake yüksek sehpaların üzerinde vazo şekilli şamdanlar duruyordu. Klaus Heinrich'in odası böyle görünüyordu ve o halinden memnundu.

İçedönük bir sessizliğin hâkim olduğu bir yaşam sürüyor, ihtilaflı kamusal konularda söz etmiyor, taraf tutmuyor, katılmıyordu. Kardeşinin temsilcisi olarak Eyalet Meclisi'nin açılışını yapıyor, ancak meclisin çalışmalarına şahsen katılmıyor, partiler arası bölünmelerde her tür tarafgirlikten kaçınıyordu – işlevi bütün partilerin üstünde durmak olan birine uygun bir tarafsızlık ve tutkulu inanç eksikliğiyle. Herkes konumunun ona itidalli olmayı dayattığını anlıyordu, ama bazıları itidalinin, duruşunu tuhaf ve felç edici bir biçimde etkilediğini hissediyordu. Onunla iletişime geçen çoğu kişiye göre "soğuk"tu; Doktor Überbein bu "soğukluğu" yüksek sesle yalanladığında, bu önyargılı ve telaşlı adamın bu konuda hükme varma yetisi olup olmadığı merak edildi. Elbette ki bazen Klaus Heinrich'in onun unvanını bilmeyen kişilerle göz göze geldiği de oluyordu; münasebetsiz, alaycı, kindarlıkla dikilmiş bakışlar, onun bütün çaba ve başarılarına yönelik horgörüyü ifade eden bakışlar. Ama, onun çalışmalarına değer vermeye ve ululamaya hazır olan iyi niyetli, sadık insanlarda bile bazen belirli bir asabiyet ve

tükenmişliğe tanık olduğu oluyordu, sanki artık onun soluduğu havayı solumaya takatleri yokmuş gibi; nasıl önüne geçeceğini bilemediği bu durum, Klaus Heinrich'i üzüyordu.

Gündelik yaşamda yeri yoktu; önemli ve belirleyici olan şey, selamı, lütufkâr bir sözü, muzaffer ama yine de ağırbaşlı el sallayışıydı. Başlığı ve paltosuyla, boş arazinin eteklerinde bulunan ve parka ve Eremitage Sarayı'na açılan huş ağaçlarıyla çevrili meydan boyunca yavaşça tırıs giden doru atı Florian'ın üzerinde çıktığı geziden dönerken önünde hırpani giyimli bir genç adam yürüyordu, adam yumuşak tüylü bir kep takmıştı, tuhaf kesimli uzun saçları vardı, gömleğinin kolları ve pantolonunun paçaları kısa geliyordu ve yürürken içe bastığı ayakları olağanüstü büyüktü. Bir fenbilimleri öğrencisi ya da benzer bir şey olmalıydı, çünkü kolunun altında, üzerine kırmızı ve siyah mürekkeple çizilmiş simetrik bir labirent resminin, bir kestirim ya da benzeri bir şeyin iğneli olduğu bir çizim tahtası taşıyordu. Klaus Heinrich atıyla uzun bir süre o genç adamın arkasında durdu ve çizim tahtası üzerindeki kırmızı siyah projeyi inceledi. Bazen, insanın düzgün bir soyadı olmasının, örneğin Doktor Fischer diye hitap edilmenin ve gerçek bir meslek sahibi olmanın ne kadar hoş bir şey olduğunu düşünürdü.

Sarayda kendine düşen görevi yerine getiriyordu, büyük ve küçük balo, yemeği, konserler ve büyük kabul. Sonbaharda, kızıl saçlı kuzinleri ve maiyetindeki beyefendilerle birlikte Kraliyet Nişan Şenlikleri'ne sol elinin durumu nişan almasını zorlaştırmasına rağmen gelenek öyle gerektirdiği için katılıyordu. Akşamları sıklıkla Saray Tiyatrosu'nda sahne yanında bulunan kırmızı locasında, kollarını kavuşturmuş ve ciddi, görmeyen gözlerle bakan iki kadın heykeli arasında otururken görülüyordu. Tiyatro onu eğlendiriyordu, aktörleri izlemeyi, nasıl

davrandıklarını, sahneye nasıl girip nasıl çıktıklarını, nasıl rol yaptıklarını gözlemlemeyi seviyordu. Genelde onların oldukça yoksul insanlar olduklarını, insanlara zevk vermek için yaptıkları işte ham, doğal ve yapmacıksızmış gibi davranma sanatında ise eğitimsiz olduklarını düşünüyordu. Yüce, merasimli oyunlar yerine, kaba komedileri ve popüler oyunları tercih etme eğilimindeydi. Bir hizmetçi kız karakteri, başkentteki Vodvil Tiyatrosu'nda çalışıyordu, bu kız gazetelerde ve halkın dilinde "bizim Mizzi Meyer"den başka bir adla anılmıyordu, çünkü hem yüksek hem aşağı çevrelerde sınırsız bir popülaritesi vardı. Pek güzel değildi, hoş bile sayılmazdı, bet bir sesi vardı ve gerçeği söylemek gerekirse özel bir yeteneği yoktu. Ama yine de, bir övgü, alkış ve yüreklendirme fırtınasının kopması için sahneye çıkması yeterliydi. Çünkü mavi gözlü, geniş elmacıkkemikleri olan bu güzelce ve azimli kişi, sağlıklı, neşeli ve sıklıkla biraz duygusal olan halleriyle insanların canından, kanından bir parçaydı. Sahneden insanlara döndüğü, kostümlü ve makyajlı haliyle sahne ışıklarıyla her açıdan aydınlatıldığında aslında halkın vücuda gelmiş haliydi o – ona alkış tutan halk aslında kendine alkış tutuyordu ve Mizzi Meyer'in popülerliğinin nedeni de işte buydu. Klaus Heinrich, Mizzi Meyer'in sahneye çıkacağı akşamlarda Herr von Braunbart-Schellendorf'la Vodvil Tiyatrosu'na gitmekten çok hoşlanıyor, içtenlikle halkla birlikte alkışlıyordu.

Bir gün, onu bir yandan bazı düşüncelere sevk ederken bir yandan da hayal kırıklığına uğratan bir karşılaşma yaşadı. Söz konusu karşılaşmanın diğer tarafı, *Evoë!* ve *Kutsal Yaşam* gibi eleştirmenler tarafından göklere çıkarılan iki şiir kitabının yazarı Axel Martini'ydi. Buluşma şu şekilde gerçekleşti:

Başkentte, hali vakti yerinde bir beyefendi, kamu

hizmetinden emekliye ayrıldıktan sonra kendini güzel sanatlara, özellikle de şiire adamış bir Kraliyet danışmanı yaşıyordu. "Mayıs Muharebesi" adıyla bilinen, her yıl bahar aylarında düzenlenen ve Hükümet Yüksek Müşaviri'nin ülkenin kadın erkek bütün şairlerini el ilanları ve posterlerle katılmaya teşvik ettiği şiir yarışmasının kurucusuydu. En dokunaklı aşk şarkısı, en coşkulu dinî şiir, en ateşli vatansever şarkı, müziği, ormanı, baharı, yaşama sevincini öven en neşeli lirik eser gibi dallarda ödül dağıtılıyordu – para ödülü, altın kalemler, lir veya çiçek şeklinde altın iğneler gibi makul ve değerli hediyelerle takviye edilmişti. Kentin ileri gelenleri de bir ödül veriyor, Grandük ise en iyi şiiri bir gümüş kupayla ödüllendiriyordu. Çok sayıda aday eserin ilk elemesinden mesul olan Mayıs Muharebesi kurucusu, jüri görevini iki üniversite profesörü ve *Eilbote* ve *Volkszeitung* gazetelerinin edebiyat editörleriyle birlikte yürütüyordu. Seçilen ve övgüye değer olduğu için tavsiye edilen katılımlar, Hükümet Yüksek Müşaviri'nin masraflarını karşıladığı bir kitapta toplanarak her yıl yayımlanıyordu.

O yıl, Axel Martini, Mayıs Muharebesi'ne katılmış ve birincilik ödülüne layık görülmüştü. Yarışmaya verdiği şiir, yaşama sevincine bir övgü ya da yaşama sevincine dair oldukça baştan çıkarıcı bir lirik şiir, varoluşun güzelliği ve dehşeti üzerine nefes kesici bir ilahiydi ve daha önce yayımladığı iki cilttekine benzer bir tarzda yazılmış, jüri üyeleri arasında fikir ihtilafına yol açmıştı. Hükümet Yüksek Müşaviri ve filoloji profesörü şiiri överek elemeyi önermişlerdi; çünkü ifadesinde abartılı, tutkusunda çiğ ve bazı yerlerde düpedüz müstehcen olduğunu düşünüyorlardı. Ama edebiyat tarihi profesörü ve iki gazetenin editörleri, sadece Martini'nin şiiri yaşama sevinci üzerine en iyi şiir olduğu için değil, aynı zamanda su götürmez farklılığı nedeniyle karşı oy kullanmış, ni-

hayetinde iki muhalif de bu yapıtın boş ve şaşırtıcı belagatinin cazibesine karşı koyamamıştı.

Böylece Axel Martini üç yüz mark, lir şeklinde bir altın iğne ve Grandük Gümüş Kupası'nı aldı ve şiiri, Yıllık'ın ilk sayfasında, Profesör Lindemann'ın çizdiği sanatsal bir çizimle çerçevelenerek yayımlandı. Dahası, yarışmayı kazanan adamın (veya kadının) Grandük tarafından huzura kabul edilmesi geleneği vardı ve Albrecht kendini pek iyi hissetmediğinden, bu görev kardeşine düşüyordu.

Klaus Heinrich, Herr Martini'den biraz çekiniyordu. Öğretmeniyle yaptığı kısa bir görüşmede, "Aman Tanrım, Doktor Überbein," demişti, "ben onunla ne yapacağım? Vahşi, münasebetsiz adamın biri olduğu kesin." Ama Doktor Überbein, onu şöyle yanıtladı: "Hiç de değil, Klaus Heinrich, hiç korkma! Oldukça uysal bir adamcağız o. Onu tanıyorum. Arkadaşlarından birçoğuyla görüşüyorum. Onunla çok iyi anlaşacaksın."

Böylece Klaus Heinrich, yaşama sevinci üzerine şiir yazan şairi huzuruna kabul etti, buluşmaya gayriresmi bir hava vermek için Eremitage'da olmasını kararlaştırdı. "Sarı Oda'ya gelsin lütfen, Braunbart," dedi, "böyle bir durumda en uygun oda orası." Bu odadaki üç güzel koltuk, saraydaki en değerli mobilya parçaları sayılırdı, kolçakları salyangoz kabuğu şeklinde, sarı kumaştan döşemesine mavi-yeşil ipekten lirler işlenmiş ağır, maun koltuklar. Bu buluşma öncesinde Klaus Heinrich, kabullerde olduğu gibi sakin değildi; Herr Martini Sarı Oda'da sekiz veya on dakika boyunca beklerken o da yandaki odada biraz da heyecanlı bir bekleyiş içindeydi. Sonra canlılıkla, neredeyse acelesi varmış gibi odaya girdi, hafifçe öne eğilen şaire doğru yürüdü.

"Sizinle tanıştığıma çok memnun oldum, Sevgili Beyefendi, Sevgili Doktor Bey, değil mi?"

"Hayır, Majesteleri," dedi Axel Martini astımlı gibi bir sesle, "doktor değil, akademik bir unvanım yok."

"Ah, beni bağışlayın... Sandım ki... Lütfen oturalım, sevgili Herr Martini. Söylediğim gibi, büyük başarınızdan dolayı sizi kutlamak benim için bir zevk."

Herr Martini ağzını büktü. Üzerinde örtü olmayan, kenarları altın varaklı masanın yanındaki maun sandalyenin ucuna ilişti ve çatlak, rugan deriden botların içine sıkıştırılmış ayaklarını çaprazladı. Bir redingot giymiş, rengi atmış çocuk eldivenleri takmıştı. Yakasının kenarları aşınmıştı. Oldukça şiş gözleri, çökük avurtları ve bir çalılık gibi kırpılmış koyu sarı bir bıyığı vardı. *Mayıs Muharebesi Yıllığı*'nda otuz yaşında olduğu yazıyordu, ama saçı şakaklarından ağarmaya başlamıştı ve gözaltlarındaki kırmızı lekelere bakılırsa sağlığı da iyi değildi. Klaus Heinrich'in tebriklerini şu sözlerle yanıtladı: "Çok naziksiniz, Majesteleri. Zor bir zafer değildi. Hatta, yarışmaya katılmak benim açımdan pek de düşünceli bir davranış sayılmaz."

Klaus Heinrich ne demek istediğini anlamasa da şöyle dedi: "Şiirinizi defalarca, büyük zevk alarak okudum. Bana sorarsanız hem kafiye hem de vezin açısından tam bir başarı. Ve yaşama sevincini de eksiksizce ifade ediyor."

Herr Martini sandalyesinde öne eğildi.

"Sizin yeteneğiniz," diye devam etti Klaus Heinrich "sizin için bir mutluluk kaynağı olmalı – ideal bir dinlence. Mesleğiniz nedir, Herr Martini?"

Herr Martini, bedeninin üstünü adeta bir soru işareti gibi bükerek soruyu anlamadığını belirtti.

"Yani asıl mesleğiniz nedir? Kamu hizmetinde misiniz?"

"Hayır, Majesteleri. Benim bir mesleğim yok. Ben kendimi sadece şiire adamış durumdayım."

"Hiç mesleğiniz yok demek? Ah, anlıyorum. Böylesi

sıradışı bir yetenek, insanın bütün güçlerini ona yöneltmesini gerektirir."

"Orasını bilemem, Majesteleri. Bunu hak eder mi, etmez mi bilemem. Başka bir seçeneğim olmadığını kabul etmeliyim. İnsan meşgalelerinin diğer her türüne tümüyle uygun olmadığını hissetmişimdir hep. Diğer her şeye yönelik bu şüphe götürmez ve koşulsuz uygunsuzluk durumu, şairliğin safi kanıtı ve mihenk taşıdır – aslında şiiri bir iş olarak değil, sadece bu uygunsuzluğun ifadesi ve sığınağı olarak görmek gerek."

Herr Martini'nin tuhaf özelliği, konuşurken gözlerinin sulanmasıydı, tıpkı soğuktan gelip sıcak bir odaya girince sıcak akıntının eklemlerini sararak ısıtmasını sağlayan biri gibi.

"Bu, alışılmadık bir görüş," dedi Klaus Heinrich.

"Pek sayılmaz, Majesteleri. Affınıza sığınarak söylemek isterim ki, hayır hiç de alışılmadık bir görüş değil. Bu görüş, genel kabul görür. Yeni bir şey söylediğim yok."

"Peki, ne zamandır kendinizi sadece şiire adamış durumdasınız Herr Martini? Üniversiteye gittiniz sanıyorum?"

"Düzenli olarak gitmedim, Majesteleri. Hayır, biraz önce bahsini ettiğim uygunsuzluk erken yaşlarda başgösterdi. Okulda başarılı değildim. Finalleri geçmeden okuldan ayrıldım. Daha sonra finallere girme niyetiyle üniversiteye gittim ama devam edemedim. İlk şiir kitabım büyük ilgi çekince de final sınavına girmek haysiyetime uymazdı, eğer böyle dememin sakıncası yoksa."

"Elbette yok. Peki, aileniz, kariyer seçiminizi onayladı mı?"

"Ah, hayır Majesteleri. Ailemin adına şunu söylemeliyim ki, hiçbir şekilde onaylamadılar. Aslında iyi bir aile geçmişim var, babam Hazine'de hukuk müşaviriydi. Elbette ki kariyer seçimimden hoşlanmadı, hatta seçimim

onu o kadar hiddetlendirdi ki, ölünceye kadar bana metelik vermedi. Onunla aramız iyi değildi; ama disiplini nedeniyle ona büyük saygı duyardım.

"Ah, demek zor dönemlerden geçtiniz, Herr Martini, çok mücadele etmeniz gerekti. Koşulların sizi sınadığına inanırım."

"Hiç değil, Majesteleri! Hayır, böylesi korkunç olurdu, dayanamazdım. Sağlığım pek hassastır – 'maalesef' diyemem; çünkü yeteneğimin, bedenimin sağlıksız oluşuyla yakından alakalı olduğuna inanıyorum. Ne bedenim ne de yeteneğim açlığa ve soğuğa dayanabilirdi ve neyse ki bunu yapmak zorunda kalmadılar. Annem, babamın arkasından mütevazı olsa da yeterli destek verecek kadar hassastı. Yeteneğimin oldukça iyi koşullar altında serpilmesini anneme borçluyum."

"Sonuçta, Herr Martini, bunların doğru koşullar olduğu ortaya çıkmış... Gerçi şimdi neyin gerçekten iyi koşullar olduğunu söylemek zor. İzninizle, anneniz de babanız kadar katı olsaydı ve dünyada tek başınıza olsaydınız, tamamen kendi kaynaklarınıza bağımlı kalmış olsaydınız ... bunun da bir açıdan sizin için iyi olacağını düşünmez misiniz diye sormak istiyorum. Mevcut durumun, bazı tecrübeleri kaçırmanıza yol açtığına dair bir görüşünüz olmaz mıydı?"

"Benim gibi insanlar, Majesteleri, açlığın gerçekte ne olduğunu da öğrenmeden yeterince görüş edinebilir; aslında fiziksel açlığın değil de hakikat açlığının!.. Hah! Hah! Ha! Bir yeteneğin serpilmek için ihtiyaç duyduğunun bu olduğu fikri de genel olarak kabul görür."

Herr Martini bu küçük kelime oyununa biraz gülmekten kendini alamamıştı. Eldivenli elini çalı gibi kırpılmış bıyıklı ağzına götürdü ve öksürür gibi yaparak duruşunu düzeltti. Klaus Heinrich dostane bir bekleyişle ona baktı.

"Majesteleri, izin verirseniz... Benim gibi insanlar için gerçek deneyim eksikliğinin yeteneğin fideliği, ilhamın kaynağı ve hatta ilham verici dehamızın kaynağı olduğu görüşü genel kabul görür. Yaşamın zevkini çıkarmak bize yasaktır, kesinlikle yasaktır, bunu saklamayız ve yaşamın zevkini çıkarmak sadece mutluluk değil, ihtimam, tutku, kısacası yaşamla her türden ciddi münasebettir. Yaşamın yazıda yeniden üretilmesi bütün enerjimizi alır, özellikle de o enerji bize bol keseden verilmediyse," deyip omuzlarını kamburlaştırarak defalarca öksürdü. "Feragat," diye ekledi, "bizim iham perimizle anlaşmamızdır, gücümüz ona bağlıdır, o bizim haysiyetimizdir ve yaşam bizim için yasak meyve, en büyük ayartıcıdır, bazen ona boyun eğeriz. Ama bu hiçbir zaman bizim yararımıza olmaz."

Ağzından çıkan söz seli bir kez daha Herr Martini'nin gözlerini yaşarttı. Gözlerini kırpıştırarak onları savuşturmaya çalıştı. "Her birimiz," diye ekledi, "bu türden yoldan çıkmaları ve hataları ve yaşamın şenlikli odalarına yapılan haris ziyaretleri tecrübe etmiştir. Ama biz yine inzivamıza döneriz, utanç ve keder içinde."

Herr Martini sustu. Ama şimdi, kalkık kaşlarının altındaki gözleri bir anlığına sabitlenmiş, bir boşlukta kaybolmuşken ağzında buruk bir ifade, sağlıksız bir renkle parlayan yanakları her zamankinden daha çökük görünüyordu. Bu sadece bir anlığına sürdü, sonra duruşunu değiştirdi ve gözlerini odakladı. "Ama şiiriniz," dedi Klaus Heinrich, berikini biraz da sıkıştırarak, "yaşama sevincine adanmış ödüllü şiiriniz Herr Martini... Açıklamalarınıza minnettarım... Ama lütfen bana şunu söyleyin... Şiirinizi dikkatle okudum. Yanlış hatırlamıyorsam bir yandan varoluşun ıstırabı ve korkunçluğu, kötülüğü ve gaddarlığını ele alıyor, ama bir yandan da şarabın ve güzel kadınların verdiği hazları anlatıyor, değil mi?"

Herr Martini gülümsedi ama sanki o gülüşü silmek ister gibi baş ve işaretparmaklarıyla ağzının kenarını ovuşturdu.

"Bütün bunlar," dedi Klaus Heinrich, "birinci tekil şahısla yazılmış, değil mi? Ama siz bana hiçbirinin kişisel deneyimlerinizden kaynaklanmadığını söylüyorsunuz. Yazdıklarınızın hiçbirini yaşamadınız mı?"

"Çok azını, Majesteleri. Yalnızca küçük birer örneklerini. Hayır, aslında tam tersi; bütün bunları yaşamış olsaydım, büyük olasılıkla böyle şiirler yazamaz ve mevcut varoluş biçimimi yürekten hor görürdüm. Bir arkadaşım var, adı Weber; yaşamdan zevk alan zengin bir genç adam. En büyük eğlencesi, şehir dışında arabasını son hızla sürmek ve yollardan ve tarlalardan köylü kızlar toplayıp onları... ama bu başka bir hikâyenin konusu. Neyse bu genç adam beni görünce kahkahalar atar; beni ve mesleğimi çok komik buluyor. Bense onun neşesini çok iyi anlıyor ve onu kıskanıyorum. Ayrıca onu tam olarak olmasa da biraz küçümsediğimi de ekleyebilirim; ama daha ziyade onu kıskanıyor ve ona hayranlık duyuyorum..."

"Ona hayranlık mı duyuyorsunuz?"

"Kesinlikle Majesteleri. Hayranlığının önüne geçemiyorum. Har vurup harman savuruyor ve bunu en kaygısız ve cömert haliyle yapıyor – bana düşense pinti gibi idare edip tasarruf etmek, ki bunu da salt sağlıklı olmak için yapıyorum. Sağlık, ben ve benim gibilerin en çok ihtiyaç duyduğu şeydir – o bizim ahlak tarzımızdır. Ama hiçbir şey hayattan daha çok sağlıksız olamaz..."

"O zaman Grandük Kupası'nı hiç boşaltmayacaksınız, öyle mi Herr Martini?"

"Kupadan şarap içecek miyim? Hayır, Majesteleri. Gerçi bu çok hoş bir jest olurdu. Ama ben şaraba elimi sürmem. Saat onda uyurum ve kendime iyi bakarım. Yoksa kupayı da kazanamazdım."

"Dediğiniz gibi olmalı, Herr Martini. Dışarıdan bakınca insan hep bir şairin yaşamına dair yanlış izlenimleri ediniyor."

"Bu anlaşılabilir bir şey, Majesteleri. Ama genelde böylesinin pek de muhteşem bir yaşam olduğu söylenemez, sizi temin ederim, özellikle de günün her ânında şair olmadığımızdan. Arada bir, bir şiir yazabilmek için ne kadar tembellik, sıkıntı ve fevri bir üşengeçliğin gerekli olduğunu bir bilseniz. Puro tüccarına yazılacak bir kartpostal genelde koca bir günün tek eseri olur. Aşırı uyuruz, ağır bir kafayla dolanıp dururuz. Evet, ekseriyetle bir köpeğinkinden farkı yok yaşamımızın."

Birisi nazikçe beyaz boyalı kapıyı tıklattı – bu Neumann'ın, Klaus Heinrich'in üstünü değişip bir sonraki randevusuna gitme zamanının geldiğini bildirme biçimiydi. Zira o gece, Eski Saray'da konser gecesiydi.

Klaus Heinrich ayağa kalktı. "Çok konuştum," dedi; benzer durumlarda hep böyle derdi. Sonra Herr Martini'yi azat etti, ona edebiyat kariyerinde başarılar diledi, şairin hürmetkâr bir tavırla odadan çıkışına bir gülümsemeyle ve nazik ve biraz da abartılı el sallama hareketiyle eşlik etti, bu el hareketi her zaman eşit derecede etkili olmasa da, hatırı sayılır bir maharetle üstesinden geldiği söylenebilirdi.

Prens'in, *Evoë!* ve *Kutsal Yaşam* yazarı Axel Martini'yle sohbeti işte böyle cereyan etti. Bu sohbet ona düşünülecek bir konu verdi, bittikten sonra bile zihnini meşgul etti. Neumann saçını düzeltip üzeri yıldızlarla kaplı göz alıcı gala tuniğini giymesine yardım ederken bile ve hatta Saray'daki konser sırasında bile konuşmayı düşündü; günler sonra bile bu konuşma üzerine düşündü ve şairin söylediklerini, yaşamın ona sunduğu deneyimlerle uzlaştırmanın bir yolunu bulmaya uğraştı.

Bu adam, yanakları sağlıksız bir ışıkla parıldayan bu

Herr Martini yaşamın "güzel ve kuvvetli" olduğunu cümle âleme duyururken saat onda yatmaya gidiyor, sağlık nedeniyle yaşamla arasına mesafe koyuyor ve onunla her türden ciddi temastan kaçınıyordu – aşınmış yakası ve sulu gözleriyle, yarış arabasıyla köylü kızlarla sevişen genç Weber'e yönelik hasetiyle bu şair, onda karışık duygular uyandırıyordu ve onun hakkında belirli bir görüşe sahip olmasını zorlaştırıyordu. Klaus Heinrich, kız kardeşine bu konuşmadan bahsederken bu duygularını da ifade etti: "Kolay bir yaşamı yok, bu görülüyor ve onun adına insanı önyargılı yapıyor. Ama ben onunla tanıştığıma memnun olup olmadığımdan emin değilim; çünkü onda insanı korkutan bir şeyler var, Ditlinde, evet, her şeye rağmen kesinlikle biraz itici biri o."

Imma

Fräulein von Isenschnibbe malumatını sağlam yerden almıştı. Prenses zu Ried'e büyük haberi verdiği akşam, *Eilbote*, Samuel Spoelmann'ın, dünyaca tanınmış Spoelmann'ın ülkeyi ziyaret edeceğini haber verdi ve bundan tam bir buçuk hafta sonra, ekim ayının (Grandük Albrecht'in otuz iki, Prens Klaus Heinrich'in yirmi altı yaşına girdiği yılın ekim ayının) başında –yani, kamuoyunun merakı henüz doruğa ulaşmamışken– ziyaret vuku buldu; ileride ebediyen hatırlanacak bir gün olarak tarihe damgasını vuracak olsa da o an güz kasvetiyle ağırlaşmış, alelade bir günün sıradan bir vakasından ibaretti.

Spoelmann'lar özel bir trenle geldi – kente teşriflerinin tek görkemli tarafı şimdilik bundan ibaretti; hem Kaplıca Otel'in Kral Dairesi'nin göz kamaştırıcı bir ihtişamı olmadığı da herkesin malumuydu. Perona kurulmuş, barikatın arkasında toplanmış aylak vatandaşlardan oluşan kalabalığın başında küçük bir jandarma birliği bulunuyordu; basın temsilcileri de oradaydı. Ama sıradışı bir şeyler görmeyi bekleyenler hayal kırıklığına uğradı. Spoelmann'ı neredeyse kimse tanımayacaktı, öylesine silik bir tipti. Uzunca bir süre, şapkasını arkaya itmiş, seyrek kırpılmış beyaz favorileri arasına sıkışıp kalmış

ağzını sürekli munis bir gülümsemeyle yayan ve bunu yaparken gözlerini kapayan uzun boylu Amerikalının, Spoelmann'ın özel doktoru Watercloose'un –adının bu olduğu söyleniyordu– o olduğu sanıldı. Soluk bir pardösü giyen, sinekkaydı tıraşlı, berikinin aksine şapkasını alnının ortasına kadar indirmiş olan kısa boylunun asıl Spoelmann olduğu ancak son anda anlaşıldı ve seyre dalmış olanlar, bu adamın dikkate şayan hiçbir tarafı olmadığında hemen fikir birliğine vardı. Adam hakkında efsanevi söylentiler dolaşıp duruyordu. Kalabalığın içinden bir dalgacı, Spoelmann'ın bütün ön dişlerinin altından olduğu ve her birinin tam ortasında bir pırlanta takılı olduğu dedikodusunu yaymış, kimileri de buna inanmıştı. Bu söylentinin doğru olup olmadığını anlamak hemen mümkün olmadı –çünkü Spoelmann dişlerini sergilemedi; gülümsemek bir yana, oldukça sıkkın ve hastalığından dolayı halsiz görünüyordu– zaten onu gören birinin buna inanmasına imkân yoktu. Kızı Miss Spoelmann ise ellerini ceplerinde sakladığı kürk mantosunun yakasını iyice kaldırmıştı ve orada toplanmış kalabalığa ciddi, akıcı ama genele pek bir şey ifade etmeyen bir dilde bir şeyler anlatan, haddinden fazla büyük bir çift koyu kahverengi gözden başka bir tarafı görünmüyordu. Kızın yanında refakatçisi Kontes Löwenjoul vardı, otuz beş yaşında, sade giyimli ve boyu her iki Spoelmann'dan daha uzun olan bu kadın, düzgünce ortadan ayrılmış seyrek saçlarla kaplı küçük başını dalgınca önüne eğmiş, kaskatı bir sabırlılıkla yere bakıyordu. En büyük ilgiyi, sessiz, Slav ırkından bir uşağın tasmasını tuttuğu *collie* cinsi köpek uyandırdı – olağanüstü güzellikte ama görünüşe göre haddinden fazla heyecanlı hayvan, olduğu yerde deli gibi titreyip yukarı aşağı zıplarken histerik havlamalarıyla garı inletti.

Kadınlı erkekli bir grup hizmetçinin birkaç saat ön-

ceden Kaplıca Otel'e vardığı duyulmuştu. Bavullarla ilgilenme işi, köpeğin tasmasını tutan hizmetçiye kalmıştı; o bu işi hallederken beyi ve refakatçileri iki ayrı *droşki*'yle[1] –Herr Spoelmann Doktor Watercloose'la, Miss Spoelmann da Kontes'le– kaplıca bahçelerine doğru yola çıktılar. Oraya vardıklarında arabadan indiler ve bir buçuk ay boyunca, imkânlarının elverdiğinden çok daha azıyla yetinerek yaşadılar.

Şansları yaver gitti, hava güzeldi, gökyüzünün nadiren kapandığı, ekim ayından kasıma kadar güneşli günlerin birbirini izlediği bir sonbahardı; Miss Spoelmann her gün refakatçisiyle binicilik okulundan haftalık kiraladıkları atlarla gezintiye çıkıyordu – tek lüksü buydu. Herr Spoelmann ata binmiyordu, oysa *Eilbote*'nin tıp muhabirinin ona atfen kaleme aldığı yazıya göre ata binmek, maruz kalınan sarsıntı nedeniyle böbrektaşı olanların ıstırabını dindiriyor ve taş düşürmeyi kolaylaştırıyordu. Ama otel personelinden öğrenildiğine göre, bu mühim şahsiyet odasına kurdurduğu bir makine yardımıyla –pedallarına bastıkça selesi titreyen, zemine sabitlenmiş bir bisiklet– dört duvar arasında ata binmiş kadar egzersiz yapıyordu.

Pek sevdiği Ditlinde Kaplıcası'nın sularını hararetle içiyordu. Her gün sabahın en erken vaktinde, sağlığı yerinde olan ve sadece babasına eşlik etmek için suları içen kızıyla birlikte kaynağa geliyor, rengi atmış pardösüsü ve alnına çektiği şapkasıyla kaplıca bahçelerinde ve lobide yürürken mavimsi bir bardağa doldurduğu suyu, cam bir pipet yardımıyla yudumluyordu; Spoelmann'ın tatiline dair her gün bin kelimelik bir rapor yazmakla görevlendirilmiş ve bundan dolayı her hareketinden bir hikâye

1. (Rus.) Dört tekerlekli, üstü açık atlı araba.

çıkarmak zorunda olan iki Amerikalı muhabir de onları uzaktan izliyordu.

Bunun dışında nadiren etrafta görülüyordu. Hastalığı –söylenene göre, dayanılmaz ağrılara neden olan böbrek koliği– onu yatağa olmasa da odasına bağlamıştı; Miss Spoelmann'ın Kontes Löwenjoul'la Saray Tiyatrosu'na yaptığı iki ya da üç ziyaretin hiçbirinde (bu ziyaretlerinde, siyah kadife elbisesi ve bir çocuğunki gibi daracık omuzlarına attığı muhteşem dore Hint şalı, küçük solgun yüzü ve büyük, dokunaklı gözleriyle herkesi büyülemişti) locada onlara eşlik etmemişti. Bir-iki şey almak, şehri görmek ve görmeye değer yerlerden bazılarını ziyaret etmek amacıyla birkaç kez başkentte kızı eşliğinde gezintiye çıkmıştı gerçi; kızıyla kent parkına da gitmiş, oradaki Delphinenort'u iki kez gezmişti – ikinci ziyaretinde tek başınaydı ve saray o kadar ilgisini çekmişti ki, rengi atmış pardösüsünün cebinden çıkardığı sarı bir mezurayla duvarları ölçmeye başlamıştı... Ama Kaplıca Otel'in yemek salonunda bir kez bile görülmemişti, ya oldukça katı bir vejetaryen diyet uyguladığından ya da başka nedenlerden sadece kendi odasında, maiyeti eşliğinde yemek yiyor ve halkın merakının giderek daha da katmerlenmesine neden oluyordu.

Aslına bakılırsa Spoelmann'ın kaplıca ziyareti, Fräulein von Isenschnibbe ve onunla birlikte çok sayıda insanın tahmin ettiği kadar büyük bir kazanç sağlamamıştı. Şişe ihracatı artmıştı, ona şüphe yok; ihracat hacmi hızla önceki düzeyinin iki katına çıkmış ve istikrar göstererek bu düzeyde kalmıştı. Gelgelelim yabancı ziyaretçi sayısında kayda değer bir artış olmadı; bu tekinsiz kişiyi görmek için gelen konuklar, kısa bir süre sonra ya hallerinden memnun ya da hayal kırıklığına uğramış halde geldikleri yere geri dönüyordu, üstüne üstlük adamın varlığının beldeye çektiği kişilerin büyük bölümünün toplu-

mun en makbul üyeleri olduğu söylenemezdi. Sokaklarda tuhaf tipler türemişti: saçı başı dağınık, kaçık bakışlı insanlar – mucitler, düzenbazlar, saplantıları için Spoelmann'dan yardım almayı uman hayırsever namzetleri. Ama milyarder, bu insanların hepsini aynı şekilde reddediyordu; hatta kent parkında yanına yaklaşan birine suratı hiddetle kararark öyle bir bağırmıştı ki, ona yaklaşan meczup apar topar oradan kaçmıştı; her gün adına gönderilen çok sayıda istirham mektubunun –bunların büyük bölümüne Grandüklük Postanesi'nde çalışan memurların daha önce hiç görmediği yabancı pullar yapıştırılmıştı– olağanüstü büyüklükte bir çöp sepetini boyladığı da defalarca aktarılmıştı.

Spoelmann kendine işiyle ilgili bir haber ulaştırılmasını yasaklamıştı, tatilinin tadını sonuna kadar çıkarmaya ve bu Avrupa seyahati boyunca sadece sıhhatini –ya da hastalığını– düşünmeye kararlı gibiydi. Muhabirleri, Amerikalı meslektaşlarıyla ahbaplık kurmada hiç zaman kaybetmeyen *Eilbote*'de, güvenilir biri olan bir şirket müdürünün Amerika'da Herr Spoelmann'ın vekilliğini yaptığı yazıldı. Haberde ayrıca, oldukça ihtişamlı bir gemi olan özel yatının bu nüfuzlu adamı Venedik'te beklediği, kaplıca küründen sonra maiyetiyle birlikte güneye doğru yola çıkmayı planladığı da bildiriliyordu. Ayrıca halktan gelen yoğun talep üzerine, Spoelmann'ın servetini oluşturma serüveni de aktarıldı; babasının çok genç yaşta ve beş parasızken yanında sadece bir kazma, bir kürek ve bir kalaylı tabakla Almanya'daki alelade bir ofisten Victoria'ya göçmesiyle başlamıştı her şey. Orada, alın teriyle para kazanan bir gündelik işçi olarak çalışmaya başlamış, bir altın madencisinin yanında çıraklık yapmıştı. Sonra şans yüzüne gülmüştü. Rivayete göre, civardaki küçük bir madenin sahibinin işleri çok kötü gidiyormuş, gündelik ekmek ve domates ihtiyacını bile karşıla-

yamayan bu maden sahibi adam, çok üzülerek de olsa madenini satışa çıkarmak zorunda kalmış. Spoelmann'ın babası madeni satın almış, varını yoğunu tek bir karta oynamış ve toplam beş sterlin kadar eden birikimiyle taş çatlasa kırk metre kare büyüklüğünde, "Cennet Bahçesi" diye anılan alüvyonlu araziyi satın almış. Hemen ertesi gün toprağın sadece bir buçuk karış altında bir saf altın külçesi bulmuş; dünyanın en büyük onuncu altın külçesi olan "cennet külçesi" dokuz yüz seksen ons ağırlığında ve beş bin sterlin değerindeymiş.

Eilbote'nin haberine göre, her şey böyle başlamış. Spoelmann'ın babası bulduğu altının geliriyle Güney Amerika'ya, Bolivya'ya gitmiş, orada altın yıkayıcı, amalgam işleme tesisi sahibi ve maden sahibi sıfatlarıyla nehirlerden ve dağlardan sarı madeni çıkarmaya devam etmişti. Baba Spoelmann işte o dönemde ve o bölgede evlenmiş ve *Eilbote*'nin haberine, adamın ülkede o dönem egemen olan önyargıları göz ardı edip onlara başkaldırarak evlendiği yolunda bir yorum da eklenmişti. Ama bu yolla sermayesini ikiye katlamıştı, parasını daha önce görülmemiş şekillerde çoğaltmayı biliyordu.

Oradan kuzeye, Pennsylvania eyaletindeki Philadelphia'ya gitmişti. Demiryolu inşaatının hızla geliştiği ellili yıllardı; Spoelmann, Baltimore ve Ohio demiryollarından birer hisse satın alarak demiryolu işine girmişti. Bundan başka batıda bir kömür madeni işletiyordu ve oradan da büyük kâr elde etmişti. Son olarak, meşhur Blockhead Çiftliği'ni –petrol kaynakları sayesinde kısa sürede yüz, hatta bin kat değerlenen küçük çiftlik– birkaç bin sterline satın alan şanslı genç adamlardan biriydi. Baba Spoelmann bu yatırımla zengin bir adam olmuş ama yine de asla yetinmemiş, bunun yerine parayı paraya ve nihayetinde çok fazla paraya çevirme sanatını dur durak bilmeksizin icra etmişti. Çelik işletmeleri açmış,

ekseriyetle demiri çeliğe çevirme fabrikaları ve demiryolu inşaatı şirketleri kurmuştu. Dört ya da beş büyük demiryolu şirketinin çoğunluk hisselerini satın almış, ileriki yıllarda bu şirketlerin yönetim kurulu başkanı, başkan vekili, yöneticisi veya müdürü seçilmişti. *Eilbote*'de yazdığına göre, yeni kurulan çelik tröstüne 12 milyon dolar gelir sağlayan hisse payıyla katılmıştı. Aynı zamanda petrol kartelinin ana hissedarı ve uzman danışmanı olmuş, diğer tröstlerin üç ya da dördünde hisseler alarak gücünü artırmıştı. Öldüğünde, serveti Alman para birimiyle yaklaşık bir milyar mark ediyordu.

Kendince önyargılara karşı çıkarak yaptığı erken evlilikten olan çocuğu Samuel, tek oğlu ve tek vârisiydi ve *Eilbote* alışıldık kurnazlığıyla, insanın kendinin bir katkısı ya da kabahati olmaksızın, böylesine iyi yaşam şartlarına doğuştan kavuşmanın ne kadar hüzünlü bir tarafı olduğuna dair bir yorumu da haberin satırları arasına sıkıştırmıştı. Samuel'e 5. Cadde'deki saray, çok sayıda kır evi, babasının bütün hisseleri, tahvilleri ve gelirleri miras kalmıştı; bunlardan başka, yükseldikçe yalnızlaşan babasının yalıtılmışlığını, dünya çapında ününü ve ayrıcalıklı olmayan kitlelerin paranın miktarıyla orantılı çoğalan güce yönelik nefretini de miras almıştı; bütün o nefreti dindirmek için her yıl yükseköğrenim kurumlarına, konservatuvarlara, kütüphanelere, hayır kurumlarına ve babasının kurduğu ve onun adını taşıyan üniversiteye büyük miktarda bağış yapıyordu.

Samuel Spoelmann, mağdur kitlelerin nefretini hak eden bir adam değildi, *Eilbote* bunu açıkça temin ediyordu. İş dünyasına erken yaşta adım atmış, babasının son yıllarında baş döndürücü servetini tek başına idare etmişti. Ama bütün o ticari işlemlerin gerçek tutkusu olmadığı herkesin malumuydu. O aslen müziğe, özellikle de org müziğine tutkundu, *Eilbote*'nin bu bilgiyi destek-

lemek için öne sürdüğü kanıt, Kaplıca Otel'deki odasında pedallarını bir otel hizmetçisinin yardımıyla kullandığı küçük bir orgu olduğu ve her gün bir saat çaldığı enstrümanın sesinin kaplıca bahçelerinden duyulabildiğiydi.

Eilbote'nin haberine göre, maddiyatı tümüyle göz ardı edip yarı Alman yarı İngiliz, güzel ve beş parasız bir genç kızla aşk evliliği yapmıştı. Karısı ölmüş ama ona bir kız çocuğu bırakmıştı; şimdi kentimizde misafir olarak ağırladığımız ve henüz on dokuz yaşında olan güzeller güzeli bir melez kız. *Eilbote*'de yazdığına göre kızın adı olan Imma, aslında İngilizcedeki "Emma"nın eski haliydi ve bir Alman adıydı; zaten Spoelmann'ların evinde, araya serpiştirilen İngilizce laflar hariç genel olarak Almanca konuşuluyordu. Baba kız birbirine ne kadar düşkündü! Doğru zamanda kaplıca bahçelerine gidenler, su kaynağına babasından sonra gelen Miss Spoelmann'ın, sevgiyle sırtını okşayan adama, başını iki elinin arasına alıp dudağından ve yanaklarından günaydın öpücüğü verişini izleyebilirdi. Daha sonra kol kola girip cam pipetlerinden kaplıca suyu yudumlarken lobide gezmeye çıkarlardı...

Adam hakkında bol bol bilgi toplayan gazete işte bu dedikodularla halkın merakını doyuruyordu. Bunların dışında, Miss Imma'nın refakatçisiyle birlikte hayırsever kurumlara yaptığı ziyaretleri de ayrıntılarıyla haber veriyordu. Önceki gün, Belediye Aşevi'ni uzun uzadıya denetlemişti. Bugün Kutsal Ruh Düşkünler Evi'ni ziyaret etmişti. Profesör Klinghammer'in üniversitede verdiği sayı kuramı derslerine iki kez katılmıştı – derslikte herhangi bir öğrenci gibi bir sıraya oturmuş, dolmakalemiyle notlar almıştı, eğitimli bir kız olduğu ve cebire özel ilgi duyduğu herkesin malumuydu. Evet, bütün bunlar okurun ilgisini çekiyor ve gani gani dedikodu malzemesi sağlıyordu. Spoelmann'ların yanlarında getirdiği siyah beyaz *collie* cinsi ve oldukça farklı bir biçimde olsa da,

Refakatçi Kontes Löwenjoul üzerine konuşmak içinse *Eilbote*'nin katkısına ihtiyaç yoktu.

Adı (İngilizce telaffuzla söylenmesi gereken) Perceval olan ve ekseriyetle Percy adıyla çağrılan köpek, tarifi imkânsız bir hırçınlığı, coşkusu olan bir hayvandı. Otelin içindeyken şikâyete mahal verecek bir davranışta bulunmaz, Spoelmann'ların süitinin kapısındaki küçük bir paspasın üzerinde mağrur bir tavırla otururdu. Ama ne zaman dışarı çıksa genel bir tantanaya, hayrete ve hatta birden çok kez trafiğin kesintiye uğramasına yol açan bir panik krizi geçiriyordu. Maskaralıklarıyla galeyana gelen melez sokak köpeklerinden oluşan bir sürü, kızgınca hırlayarak belli bir mesafeden peşine takılıyordu, o ise bu köpeklere hiç aldırış etmeden salyayla kaplı benekli burnu havada deliler gibi havlayarak koşturup duruyor, hoplayıp zıplayarak tramvayların önüne atlıyor, arabaların atlarını ürkütüyordu; Belediye binasının önünde pasta satan dul Frau Classen'ın tezgâhını birden çok kez yere devirmiş, kadıncağızın keklerinin ve ekmeklerinin bütün pazar yolu boyunca yerlerde yuvarlanmasına neden olmuştu. Ama Herr Spoelmann ve kızı, bu talihsiz kazaların zararını fazlasıyla karşıladığından ve Percy'nin yaramazlıklarının zararsız olduğu, kuduz ve kavgacı bir köpek olmadığı, aksine çekingen olduğu ve bazen kendini kaybettiği anlaşıldığından, insanlar ona yavaş yavaş ısındı, sahibiyle çıktığı geziler özellikle çocuklar için bir eğlence kaynağı haline gelmişti.

Öte yandan, köpekten çok daha sessiz olsa da hal ve tavrı en az o kadar olağandışı olan Kontes Löwenjoul da dedikodu malzemesi olmuştu. Şahsiyeti ve konumu üzerine pek bir şeyin bilinmediği ilk haftalarda, sokaklarda tek başına yürürken müşfik ve endişeli bir tonlamayla kendi kendine konuştuğu ve bu tek kişilik monoloğuna canlı ve zarif jestlerle eşlik ettiğinden sokak ço-

cuklarının alay konusu olmuştu. Ama o, arkasından seslenen ve eteklerini çekiştiren çocukları hoş görüp onlara iyilikle yaklaşmış, onlarla öyle müşfik ve sakin bir tonla konuşmuştu ki, peşindekiler mahcubiyet ve şaşkınlıkla koşarak uzaklaşmıştı; zamanla şehirde tanındığındaysa kentin ünlü misafirleriyle arasındaki ilişkiye duyulan saygı sayesinde kimse ona musallat olmamıştı. Adamın biri, Kontes'in, kendisine bazı yakışıksız tekliflerde bulunduğunu iddia ettiği yaşlı bir kadına tokat atması için bir altın lira verdiğini anlatmıştı. Ama adam, verilen görevi yerine getirmeden parayı cebe indirmişti. Kontes Löwenjoul'ün, piyade tugayı kışlasının dışında bekleyen bir nöbetçiye, bir bölük astsubayının karısını, ahlaka mugayir davranışları nedeniyle tutuklamasını emrettiği de kulaktan kulağa aktarılıyordu. Bununla yetinmeyip alay komutanına da bir mektup yazmış, kışlada envai çeşit gizli saklı ve ağza alınmaz iğrençlikte olaylar döndüğünü anlatmıştı. İddialarında haklı olup olmadığını Tanrı bilir. Ama bu anlatılanlar, çok sayıda insanın, kadının kafadan rahatsız olduğu sonucuna varmasına yol açmıştı. Zaten, konuyu takip edecek vakit de yoktu, çünkü altı hafta göz açıp kapayıncaya kadar geçmiş ve meşhur milyoner Samuel N. Spoelmann şehri terk etmişti. Profesör von Lindemann'a bir portre için poz verdikten ve bu pahalı tabloyu otel müdürüne bir hoşça kal hediyesi olarak takdim ettikten sonra oradan ayrıldı; kızı, Kontes ve Doktor Watercloose, Perceval, odadaki kondisyon bisikleti ve uşaklarıyla birlikte; özel bir trenle ülkenin güneyine, New Yorklu iki gazete muhabirinin ondan önce vardığı Riviera'da yazı geçirmek ve daha sonra Atlas Okyanusu yoluyla evine dönmek üzere oradan ayrıldı. Her şey sona ermişti. *Eilbote*'de yayımlanan dokunaklı uğurlama yazısında kaplıca tedavisinin Herr Spoelmann'ın sıhhatine iyi gelmesine yönelik umutlar içtenlikle ifade edilmişti.

Bu olağanüstü dönem faslı böylece kapanmış ve sonlanmış gibiydi. Günlük yaşam ağırlığını koydu. Herr Spoelmann zamanla unutuldu.

Kış geçti. Majesteleri Grandüşes Prenses zu Ried-Hohenried'in bir kız bebek dünyaya getirdiği kıştı. Baharın gelmesiyle Majesteleri Grandük Albrecht her zaman olduğu gibi Hollerbrunn'a taşındı. O sıralarda, halk arasında ve basında, aklı başında olanların ilk başta pek umursamadığı ama zamanla netlik kazanıp somutlaşan ve eksiksiz ayrıntılarla şekillenmeye başlayıp gerçek ve kesin bir bilgi parçası olarak haberleşen bir söylenti yayıldı.

Neler oluyordu? – Grandüklük şatolarından biri satışa çıkarılmış. – Yok canım! Hangi şato? – Delphinenort. Parkın kuzey tarafındaki Delphinenort Şatosu. – Saçmalık. Satılmış mı? Kime? – Spoelmann'a. – Bak sen şu işe! Ne yapacakmış ki şatoyu? – Yenileyip oraya yerleşecekmiş. – Ne âlâ, ancak Eyalet Meclisi'nin de bu konuda söz sahibi olması gerekirdi. – Bu Meclis'in işi değil. Devletin Delphinenort Şatosu'nun bakımını yapma zorunluluğu yok mu? Öyle olsaydı, çok daha iyi durumda olurdu o güzelim yer. Ayrıca Meclis'in bu konuya karışmasına da gerek kalmazdı. – Pazarlık iyice ilerlemiş mi? Hem de nasıl. Tamamlanmış işlemler. – Gerçekten mi, bu durumda, tam olarak ne kadara satıldığı biliniyor mu? Hemen takdim edeyim. Satış fiyatı tam olarak iki milyon mark. – İmkânı yok! Hanedanın mülkü! – Tam olarak hanedanın mülkü sayılmaz. Söz konusu yer Grimmburg mu? Eski Saray mı? Hayır, parasızlık nedeniyle harap halde duran kullanılmayan bir yazlık şato. – Peki, Spoelmann her yıl gelip birkaç hafta Delphinenort'ta mı kalacakmış? – Hayır. Onun asıl planı gelip temelli burada, aramızda yaşamakmış. Amerika'dan bıkmış, oraya sırtını dönmek istiyormuş ve ilk gelişi de keşif amaçlıymış. O

hasta bir adam ve işini gücünü bırakmak istiyor. Zaten o kendini hep bir Alman olarak görmüş. Babası buradan göç etmiş ama oğlu, vatanına geri gelmek istemiş. Buradaki sakin yaşama katılmak, başkentimizin tinsel zenginliklerinden yararlanmak ve kalan günlerini Ditlinde Kaplıcası'nın hemen yakınında geçirmek istiyormuş!

Şaşkınlık, kargaşa ve sonu gelmek bilmeyen tartışmalar... Ama birkaç tutucu tipin görüşünü hesaba katmazsak başlangıçta bocalayan halk, satış planını genelde coşkuyla karşıladı, zaten bu genel onay olmadan bu mesele bu kadar ilerleyemezdi. Basına, Spoelmann'ın teklifiyle ilgili ufak bir ipucu veren asıl kişi Bakan von Knobelsdorff'tu. Bir süre geride durmuş, halkın iradesinin tecelli etmesini beklemişti. İlk baştaki kafa karışıklığından sonra projenin lehine pek çok neden ileri sürülmeye başlamıştı. İş dünyası böyle muazzam bir müşterinin sürekli şehirde kalacak olması düşüncesi karşısında sevinçten kendinden geçmişti. Sanat meraklısı ince ruhlu kimseler, Delphinenort'un onarılıp ayakta tutulması, bu asil binanın böyle umulmadık ve aslında oldukça romantik bir şekilde ilk günlerine ve saygınlığına kavuşturulacak olması olasılığını memnuniyetle karşılamıştı. Ülke ekonomisini düşünenlerse kamuoyunda infiale yol açacağı tahmin edilen rakamlar öne sürdü. Samuel Spoelmann oraya yerleşirse vergi mükellefi olacak, gelirinin vergisini bu ülkeye ödemesi gerekecekti. Bunun ne anlama geldiği, biraz netleştirme zahmetine katlanmaya değmez miydi? Gelirini beyan edip etmeme seçeneği Herr Spoelmann'a bırakılacaktı; ama bilindiği kadarıyla –aslında bu konudaki malumat oldukça kesindi– bu vatandaşın vergi havuzuna katkısı tam olarak yılda bir buçuk milyon olacaktı – ki bu miktar, sadece devlete ödenecek vergiler için geçerliydi, Belediye vergileri hesaba katılmamıştı bile. Bu gerçeği de göz önüne almak gerek-

mez miydi? Bu soru doğrudan Maliye Bakanı Doktor Krippenreuther'e iletildi. En yüce makamın bu satışa onay vermesini sağlamak için elinde geleni yapmazsa görevini ihmal etmiş olacaktı. Çünkü Spoelmann'ın önerisini kabul edip aramızda isteyerek yaşaması için gerekli koşulları sağlamak vatanseverliğin gereğiydi ve bu kutsal görev bütün mülahazaları hükümsüz kılıyordu.

Hal böyleyken, Ekselansları von Knobelsdorff, Grandük'e bu konuda bir sunum yaptı. Efendisine kamuoyunun görüşünü bildirdi; iki milyonluk teklifin harap durumdaki şatonun mevcut ederinin üstünde olduğunu da ekledi; böyle bir kazancın Hazine'ye gerçekten can vereceğini söyledi ve satış gerçekleşirse hayata geçirilmesi hiç de zor olmayacak bir projeyi, Eski Saray'a merkezi ısıtma sistemi kurma konusunu da araya sıkıştırdı. Uzun lafın kısası, bu tarafsız yaşlı beyefendi satışın gerçekleşmesi için bütün nüfuzunu kullanmış ve Grandük'e meseleyi aile meclisine danışma tavsiyesinde bulunmuştu. Albrecht bu tavsiye karşısında hemen üstdudağını emmeye başlamış, sonra da aile meclisini toplamıştı. Aile, Şövalyeler Salonu'nda, çay ve bisküvi servisi yapılan bir toplantıda bir araya geldi. Ailenin sadece iki kadın üyesi, Prenses Katharina ve Ditlinde, aile onurunu gerekçe göstererek satışa karşı çıkmıştı. "Yanlış anlaşılacaksın, Albrecht," demişti Ditlinde. "Konumuna saygısızlıkla itham edileceksin ve bu doğru değil, sen tam tersine konumuna aşırı saygılısın; sen çok mağrursun, Albrecht, o kadar mağrursun ki hiçbir şey umurunda değil. Ama ben hayır, diyeceğim. Bir para babasının şatolarımızdan birinde yaşadığını görmek istemiyorum, bu doğru değil, özel bir doktoru olması ve Kaplıca Otel'deki Kral Dairesi'ne yerleşmesi yeterince kötüydü zaten. *Eilbote* sürekli onun vergi mükellefi bir vatandaş olacağını yazıyor, ama o benim gözümde sıradan bir va-

tandaş, daha fazlası değil. Senin düşüncen nedir, Klaus Heinrich?" – Ama Klaus Heinrich oyunu, satışın lehinde kullanmaya karar vermişti bile. Bir kere, Albrecht'in merkezî ısıtma sorunu hallolacaktı; ikincisi, Spoelmann sıradan biri değildi, sabun üreticisi Unschlitt değildi o, özel biriydi ve Delphinenort'u ona devretmek kepazelik falan olmazdı. Nihayetinde Albrecht, gözlerini yerden ayırmadan bütün bu aile meclisi olayının bir maskaralık olduğunu, halkın çok uzun süre önce kararını verdiğini, bakanların satışa onay vermesi için baskı yaptığını ve bir kez daha gara gidip el sallamaktan başka yapacak bir şey kalmadığını açıkladı.

Aile meclisi baharda toplanmıştı. Bu toplantıdan sonra Spoelmann ve Yüksek Saray Mareşali Herr von Bühl zu Bühl arasında yürütülen satış görüşmelerinde hızla ilerleme kaydedildi; Delphinenort ve etrafındaki bina ve araziler Herr Spoelmann'ın mülkiyetine geçtiğinde yazın ortalarıydı. Bundan sonra, şatonun çevresi ve içi her gün çok sayıda insanı parkın kuzeyine çeken bir koşuşturmaya ve hummalı çalışmalara sahne oldu. Delphinenort tamir ediliyordu, içi kısmen yeniden inşa ediliyordu ve bu iş için hatırı sayılır miktarda kişi görevlendirilmişti. Çünkü iş hızla, hemen halledilmeliydi, Spoelmann'ın talimatları bu yöndeydi ve şehre varışından önce her şeyin tamamlanması için beş aydan az bir süre vermişti. Merdivenli ve platformlu bir iskele azametli metruk yapının etrafını hızla sararak yükseliyordu, iskelenin en üstünden en alt katına kadar her tarafında ülke dışından gelen işçiler çalışıyordu, okyanusu aşarak ülkeye gelmiş bir mimar, bütün yetkilerle donatılmış ve işin bütününü yönetmekle görevlendirilmişti. Ama işin büyük bölümü bizim yerli işçilerimize düşüyordu; taş kesiciler ve kiremitçiler, ahşap doğramacıları, döşemeciler, başkentten gelen perdahçılar ve parke döşemecileri,

peyzaj mimarları, ısıtma ve aydınlatma için ustabaşılar, bütün yaz ve sonbahar boyunca gayet dolgun bir ücret karşılığında çalıştı. Majesteleri Kral Klaus Heinrich, Eremitage'daki odasının penceresini aralık bıraktığında Delphinenort'taki inşaat gürültüsü saray odalarına kadar geliyordu; kendisi de birkaç kez yenileme işlemlerinin gidişatını tetkik etmek için halkın saygı dolu alkışları eşliğinde arabasıyla sarayın önünden geçmişti. Bahçıvan kulübesi tamir ediliyordu; Spoelmann'ın binek arabası ve otomobil filosunun barınacağı ahırlar ve arabalıklar genişletiliyordu; ekim ayında mobilyalar ve halılarla birlikte içi malzeme ve ev eşyası dolu çok sayıda sandık geldi, etrafta durup olan biteni seyredenlere göre, evin içinde uzmanlar Spoelmann'ın okyanusun öte tarafından gelmiş pahalı elektrikli orgunu kuruyordu. Göz alıcı bir şekilde düzenlenip toprağı ekilmiş olan şato arazilerinin bir duvar ya da çitle halka kapanıp kapanmayacağı üzerine alevli tartışmalar yürütülüyordu. Ama böyle bir şey olmadı. Arazinin insanlara açık olması, vatandaşların parkın tadını çıkarmasının hiçbir şekilde engellenmemesi Herr Spoelmann'ın arzusuydu. Pazar günleri gezintiye çıkanların şatonun sınırına, büyük dörtgen göleti çevreleyen kırpılmış çite kadar çıkma erişimleri olmalıydı – ve bu jest, halk üzerinde çok iyi bir izlenim bıraktı; hatta *Eilbote*'de yayımlanan özel bir makalede Herr Spoelmann'ın özgürlükçü anlayışına övgüler dizildi.

Ve sonunda ne olsa beğenirsiniz! Yapraklar bir kez daha dökülmeye başlamışken Samuel Spoelmann, ilk ziyaretinden tam bir yıl sonra tren garımıza ikinci kez ayak bastı. Bu sefer umumi ilgi, geçen yılkinden çok daha fazlaydı ve Herr Spoelmann, artık herkesin tanıdığı devetüyü paltosu ve gözlerine kadar indirilmiş şapkasıyla trenin lüks mevkiinden çıktığında izleyiciler arasından coşku dolu tezahüratlar yükseldiği kaydedildi; bu durum

Spoelmann'ın canını sıkmış gibiydi, onun yerine, Doktor Watercloose, gözlerini kısıp mülayimce gülümseyerek halkın tepkisine karşılık vermişti. Miss Spoelmann eşikte göründüğünde bir tezahürat dalgası daha yükseldi; izleyiciler arasındaki birkaç dalgacı tip de, heyecandan yerinde duramayan, kendi etrafında sıçrayıp hoplayarak platforma inen *collie* cinsi köpeği Percy'yi görünce tezahürata başladı. Doktor Watercloose ve Kontes Löwenjoul dışında eşlik eden iki yabancı daha vardı, temiz tıraşlı, keskin bakışlı, gösterişli, dökümlü birer palto giymiş iki beyefendi. Bunlar, *Eilbote*'de yazdığına göre Herr Spoelmann'ın sekreterleri Phlebs ve Slippers beyefendilerdi.

Onlar geldiği sırada Delphinenort henüz hazır olmadığından Spoelmann'lar geçici olarak Residenz Hotel'in ilk katına yerleşti; grubu, otelde Spoelmann'ın koca göbekli, mağrur duruşlu, uzun boylu, siyah üniformalı uşağı karşıladı; uşak kente onlardan önce gelip süiti hazırlamış ve kondisyon bisikletini kendi elleriyle kurmuştu. Miss Imma her gün Kontes ve Percy'yle ata binmeye ya da yardım kuruluşlarını ziyaret etmeye giderken, Herr Spoelmann da çalışmaları denetleyip talimat vermek için eve gidiyordu; proje, yıl sonu yaklaşmışken ilk kar tanesi düştükten kısa bir süre sonra tamamlandı ve Spoelmann'lar Delphinenort'a yerleşti. Deri üniforma giymiş şoförlere, kollarını kavuşturmuş kar beyazı kürk mantolu hizmetkârların eşlik ettiği iki otomobil, (otomobiller –hafif, metalik bir uğultu çıkararak çalışan beygirgücü çok yüksek güzel taşıtlar– kısa bir süre önce kente vasıl olmuştu) altı kişiyi –Herr Phlebs ile Herr Slippers ikinci otomobildeydi– otelden kent parkına birkaç dakikada götürdü; her iki araç da, evin girişine uzanan, kestane ağaçlarıyla kaplı görkemli yolda ilerlerken büyük çeşmeli havuzun dört köşesine dikilmiş lamba direklerine asılan yaramaz sokak çocukları yüksek sesle

tezahürat ederek keplerini arabadakilere salladı.

Samuel Spoelmann ve maiyeti, aramıza işte böyle yerleşti ve mevcudiyetiyle halkın gözdesi haline geldi. Simli ve sırmalı üniformalarıyla uşakları, Grandük'ün sırmalı kahverengi üniformalı uşakları kadar kanıksandı; Delphinenort'un kapısında nöbet tutan bordo pelüş üniformalı Zenci, kısa bir sürede popüler bir figür oldu; şatonun önünden geçenler Herr Spoelmann'ın orgunun binanın içinden açık havaya yayılan sesini duyunca bir parmaklarını havaya kaldırıp şöyle diyorlardı: "Dinle, org çalıyor! Demek ki şu anda kolik krizi geçirmiyor." Miss Imma her gün Kontes Löwenjoul eşliğinde ya at sırtında kent parkının içinden geçerken –bu gezilerde peşlerinden gelen seyis yamağının tasmasını tuttuğu Percy de ayaklarının dibinde hoplayıp zıplıyordu– ya da muhteşem bir dört atlı arabaya binmişken görülüyordu, arabanın arkasında oturan uşak arada bir ayağa kalkarak elindeki deri kılıftan çıkardığı uzun gümüş trompeti üfleyerek yaklaştıklarını bildiriyordu; sabah erken kalkanlar, koyu kırmızı lake bir kupada ya da hava güzelse yürüyerek Eremitage'ın bahçesinden geçip su içmek için kaplıca bahçelerine doğru giden baba kızı görebilirdi. Imma, daha önce de belirtildiği üzere, yardım kuruluşlarına ziyaretlerini sürdürüyordu ama görünüşe göre bu ziyaretler, çalışmalarını ihmal etmesine neden olmuyordu; sömestrin başından beri üniversitede Profesör Klingerhammer'in derslerine aksatmadan katılmıştı – her gün beyaz yakalı ve manşetli siyah elbisesiyle derslikteki diğer öğrenciler arasında oturuyor ve işaretparmağını dolmakaleminin üst kısmına sıkıca bastırarak defterine notlar alıyordu – böyle yazmaya alışmıştı. Spoelmann'lar münzevi bir hayat sürüyordu; Herr Spoelmann, sıhhatinin kötülüğü ve toplumdan yalıtılmışlığı nedeniyle haklı olarak halkla münasebette bulunmuyordu. Hangi çevre-

ye dahil olacaklardı ki? Kimse, sabun imalatçısı Unschlitt ya da Banka Müdürü Holfsmilch'le ahbaplık etmesini beklemiyordu. Gelgelelim, hayırseverliğine atıfla kendisine yaklaşanlar oldu ve onlar da eli boş dönmedi. Ülkeden ayrılmadan önce Amerikan Eğitim Bakanlığı'na cömert bir bağışta bulunduğu ve Spoelmann Üniversitesi'ne ve diğer eğitim kuruluşlarına mali yardımı devam ettireceğine dair bağlayıcı bir anlaşma imzaladığı bilinen Herr Spoelmann'ın, kente varışından kısa bir süre sonra, o sıralar bağış toplayan Dorothea Çocuk Hastanesi'ne on bin marklık bir bağış yaptığı biliniyordu; bu yüce gönüllülüğü *Eilbote* başta olmak üzere bütün basın organlarında sıcak sözlerle övüldü. Evet, Spoelmann'lar kendilerini toplumdan yalıtarak yaşıyor olsa da, buradaki yaşamları, daha ilk ânından itibaren bir nebze de olsa halka mal olmuştu ve attıkları her adım, günlük gazetelerin yerel haber sayfalarında en az Grandüklük hanedanının yaşamı kadar ilgiyle ele alınıyordu. Miss Imma'nın refakatçisi, Herr Phlebs ve Herr Slippers'la Delphinenort bahçesinde yaptığı tenis maçı haber yapıldı; Saray Tiyatrosu'na ne zaman gitse haber oluyor, babasının opera eserinin bir ya da iki perdesi boyunca ona eşlik ettiği de bildiriliyordu; Herr Spoelmann, halkın ilgisinden çekindiğinden perde aralarında locasından çıkmıyor, hatta sokakta yürürken bile görülmüyordu ama olağandışı konumunun gerektirdiği temsilî görevlerin farkındaydı ve halkın seyir merakını kendince dindiriyordu. Bilindiği üzere, Delphinenort arazisi ile kent parkı arasına çit çekilmemişti. Şatoyu dış dünyadan ayıran duvarlar yoktu. İsteyen ve buna cesareti olan, binanın arka tarafından dolanarak bahçeye sonradan eklenmiş geniş, üstü kapalı sundurmanın eşiğine kadar gelip büyük cam kapıdan Herr Spoelmann ve eşlikçilerinin saat beş çayını içtiği, beyaz ve altın tonların ağırlıkta olduğu misafir oda-

sına bakabilirdi. Yaz geldiğinde çay servisi terasta verilmeye başladı, Herr ve Fräulein Spoelmann, Kontes Löwenjoul ve Doktor Watercloose çay saatinde bir tiyatro sahnesindeki aktörler gibi yeni moda hasır sandalyelerde yerlerini alıp çay içerdi. Özellikle pazar günleri bu gösterinin belli bir mesafeden de olsa tadını çıkarmaya gelmiş izleyiciler eksik olmazdı. İzleyiciler birbirini dürtüp çay masası üzerindeki elektrikle ısınan gümüş çaydanlığı –ne duyulmuş ne de görülmüş bir icat– çay ve kek servisi yapan uşakların ihtişamlı üniformalarını işaret ederdi: yaka, manşet ve etek kısımları kuğu tüyleriyle süslü, sırma şeritli, kapalı yakalı beyaz fraklar. İngilizce ve Almanca sohbete kulak kesilir, nefeslerini tutarak platform üzerindeki tuhaf topluluğun her hareketini takip ederlerdi. Sonra bir tur atıp öbür tarafa, ana kapıya geçer, kırmızı pelüş ceketli Zenci'ye yerel şiveyle birkaç şaka yaparlardı, Zenci de bu şakalara sırıtıp bembeyaz dişlerini sergileyerek karşılık verirdi...

Klaus Heinrich, Imma Spoelmann'ı ilk kez berrak bir kış günü, öğle vaktinde gördü. Daha önce tiyatroda, sokakta veya parkta gözüne ilişmemiş değildi elbette. Ama bu sefer durum farklıydı. Onu ilk kez o öğlen, oldukça hararetli bir haldeyken *gerçekten* gördü.

Saat on bir buçuğa kadar Eski Saray'da halkı huzuruna kabul etmiş, görüşmeler bittikten sonra doğrudan Eremitage'a dönmemiş, şoförüne, kendisi görevdeki nöbetçi subaylarla bir sigara içerken arabayı meydanda bekletmesini emretmişti. Şahsi emir subayının da mensubu olduğu alayın üniformasını giydiğinden subaylarla dostça bir ilişki sürdürerek zevahiri kurtarmaya uğraşırdı; arada bir orduevinin yemek salonunda onlarla yemek yer, bazen de nöbet sırasında yarım saat kadar onlara eşlik ederdi, gerçi onları kâğıt oyunlarından ve sigara odasında birbirlerine anlattıkları öykülerden alıkoyduğun-

dan adamların rahatını kaçırdığına dair hafif bir şüphesi de yok değildi. Saray arazisindeki Albrecht Kapısı'nın yakınındaki subay koğuşunda, ziyareti önceden haber vermiş olan Herr von Braunbart-Schellendorf eşliğinde iki veya üç subayla havadan sudan sohbet ediyordu; göğüs kısmına Grimmburg Kartalı Büyük Nişanı'nın gümüş yıldızı takılı üniformasını giymiş, sol elini kalçasına yerleştirmişti; odanın alçak penceresi önünde ise subaylardan oluşan bir başka grup bir sohbete dalmıştı. Dışarıda parlayan güneş havayı ısıtmıştı, koğuşun pencereleri açıktı ve nöbet değişim alayı kışladan çıkmış, bando müziği eşliğinde Albrecht Caddesi'ne doğru uygun adım ilerliyordu. Saray Kilisesi'nin kulesindeki saat on ikiyi vurdu. Dışarıda koğuşa doğru, "Asker göreve hazır!" diye seslenen astsubayın boğuk sesi ve tüfeklerini almak için koşuşturan askerlerin ayak sesleri duyuldu. Halk meydanda toplanmıştı. Bölüğü yönetmekle görevli teğmen alelacele kılıç kayışının tokasını tutturdu, topuklarını birbirine vurarak Klaus Heinrich'i selamlayıp dışarı çıktı. Pencereden dışarı bakan Teğmen von Sturmhahn, Klaus Heinrich'le subaylar arasındaki ilişkiye hâkim zorlama samimiyet gösterisiyle birden bağırdı: "Şu işe bakın! Majesteleri Kral güzel bir şey görmek isterler mi? İşte, kolunun altında cebir defteriyle Spoelmann'ın kızı geliyor..." Klaus Heinrich pencereye doğru ilerledi. Miss Imma yolun sağındaki kaldırımda tek başına onlara doğru ilerliyordu. İki elini de cep kapağından kuyruklar sarkan büyük, bir cüzdanı andıran manşonuna sokmuş, kolunun altındaki not defterini beline yapıştırmıştı. Parlak siyah tilki kürkünden truvakar kollu bir ceket giymiş, küçük güzel başına aynı renk kürkten bir şapka geçirmişti. Belli ki Delphinenort'tan çıkmış, üniversiteye gidiyordu ve acelesi vardı. Kaldırımda iki sıra oluşturacak şekilde karşılıklı dizilmiş, tüfeklerini ayaklarına yaslamış

esas duruşta bekleyen nöbetçiler ve nöbeti devralacak askerler, kaldırım kenarına inerek uygun adım yürümeye başladığı anda o da nöbetçi kulübesine ulaştı. Tramvayların geçtiği meydandan geçmemek için ya meydanı çevreleyen yaya yolu etrafından oldukça geniş bir daire çizmeyi göze alarak geri dönüp bandonun ve izleyicilerin etrafından dolaşacaktı ya da askerî törenin bitmesini bekleyecekti. İkisini de yapmaya niyeti yok gibiydi. Sarayın önündeki kaldırım boyunca iki sıra halinde dizilmiş askerlerin tam arasından geçecekmiş gibi ilerledi. Boğuk sesli astsubay aceleyle öne adım atıp, "Geçiş yok!" diye bağırdı ve tüfeğinin namlusunu kıza doğrulttu. "Geçiş yok! Geri dön! Hazır ol!" İşte bu noktada Miss Spoelmann hiddetlendi. "Bu ne cüret!" diye bağırdı. "Acelem var!" Bu sözcüklerin, onları dile dökerken ortaya koyduğu yapmacıksız, tutkulu ve karşı konulmaz öfkeli ifadesinin yanında hemen hiçbir anlamı yoktu. Ne kadar da minik ve tuhaf bir görünüşü vardı! Etrafındaki sarı saçlı askerlerin boyu, onun en az iki katıydı. Tam o anda yüzü kireç gibi olmuş, kara kaşları kızgın bir hat oluşturacak şekilde birleşmiş, küçük ve belirsiz burnunun delikleri genişlemişti; heyecandan kararmış olağandışı büyüklükteki gözleri, hiçbir itiraz kabul etmeyen dokunaklı ve ikna edici bir dil konuşuyordu. "Derdiniz ne sizin!" dedi. "Acelem var!" der demez sersemlemiş askeri tüfeğinin namlusuyla birlikte kenara itti ve doğrudan taburun arasından geçti, sola dönerek üniversite yoluna girdi ve gözden kayboldu.

Teğmen von Sturmhahn, "Lanet olsun!" diye bağırdı. "Rezil etti bizi!" Pencereye üşüşmüş subaylar gülüştü. Dışarıdaki izleyiciler arasında da bir şamatadır gidiyordu; ama atılan kahkahaların oldukça cana yakın olduğu söylenebilirdi. Klaus Heinrich de gülüşmelere katıldı. Nöbet değişimi, yüksek emir komutları ve marşlarla de-

vam etti. Ardından Klaus Heinrich, Eremitage'a döndü.

Kahvaltısını tek başına etti, öğleden sonra doru atı Florian'la gezintiye çıktı, akşam Maliye Bakanı Dr. Krippenreuther'in evinde verdiği büyük davete katıldı. Nöbetçi kulübesinin önünde olanları, anlattıklarına çok şaşırmış gibi görünen çok sayıda konuğa heyecanla aktardı, oysa o vakte kadar hikâye çoktan yayılmış ve herkes tarafından duyulmuştu. Ertesi gün, komşu kentlerden birindeki Belediye Meclisi'nin açılışında ağabeyini temsil etmek üzere şehir dışına çıkması gerekiyordu. Her nedense oraya gitmek konusunda pek gönülsüzdü, başkentten ayrılmak hoşuna gitmemişti. Neşeli olmakla birlikte huzursuz edici bir yanı da olan önemli bir şeyi, orada olmasını muhakkak gerektiren bir meseleyi ardında bırakmış gibi hissediyordu kendini. Ama yüce görevi her şeyden önce geliyordu. Belediye binasının onur koltuğunda göz alıcı elbisesiyle dimdik oturup Belediye Başkanı'nın konuşmasını dinlerken Klaus Heinrich'in düşünceleri insanlar üzerinde yarattığı etkide değildi; gizliden gizliye bu esrarengiz meseleyi kafasında evirip çeviriyordu. Yıllar önce sadece bir kez karşılaştığı, sabun imalatçısının kızı Fräulein Unschlitt aklına geldi, sanki bu da bu acil konuyla bağlantılı bir anıydı.

Imma Spoelmann kısık sesli subayı hışımla yana itmişti – ve tek başına, kolunun altındaki cebir defteriyle uzun boylu, açık renk saçlı askerlerin arasından yürümüştü. Siyah saçlarla ve kürk şapkayla çevrili o küçük yüzü ne kadar da solgun, gözleri ne kadar da anlamlıydı! Kimselere benzemiyordu. Hasta babasının etrafı zenginliklerle dolup taşıyordu ve hiç zorlanmadan bir Kraliyet şatosunu satın almıştı. *Eilbote*'de masum ünü ve "yaşamını romantik bir inzivada geçirmesi" üzerine ne yazmıştı? İmkânları kısıtlı olan kitlelerin nefretini üzerinde toplamıştı – gazetedeki yazıda söylenen aşağı yukarı böyleydi.

Kızın burun delikleri hiddetle nasıl da genişlemişti. Kimselere benzemiyordu, kimselere. Benzersizdi. Halk Balosu'nda kendisine eşlik edenin o olduğunu hayal etti. İşte o zaman yanında gerçekten bir damı olurdu, yolunu kaybetmezdi ve o gece, rezillikle ve utançla sonlanmazdı. "Aşağı, aşağı, aşağı indirin!" Ne fenaydı! Onu bir kez daha, o kara ve yabancı endamıyla, sarışın askerlerin arasından yürürken bir görseydi!

Sonraki birkaç gün boyunca Klaus Heinrich'in aklından geçenler bunlardı – sadece bu üç ya da dört sahne zihnini sürekli meşgul etti. Bunların onu böylesine doyurması, başka hiçbir düşünceye muhtaç kılmaması da hayret vericiydi. Nihayetinde mesele şuydu: Kızın inci beyazı soluk yüzünü bir kez daha ve mümkünse hemen görmeyi çok arzuluyordu.

Akşam, *Sihirli Flüt*'ün sahneye konulduğu Saray Tiyatrosu'na gitti. Locasından etrafa bakarken balkonun ön sırasında, Kontes Löwenjoul'ün yanında oturan Fräulein Spoelmann'ı görünce heyecanla ürperdi. Birinci perde boyunca opera gözlüğüyle karanlıkta oturan genç kızın sahne ışıklarıyla aydınlanan siluetini izledi. Başını narin, yüzüksüz eline yaslamış, çıplak kolunu kadife kaplı balkon korkuluğuna dayamıştı ve artık kızgın görünmüyordu. Deniz yeşili yanardöner ipekten elbisesinin üzerine rengârenk çiçek demetleri işlenmiş ince bir şal almıştı; boynunu ve göğsünü kaplayan uzun zincir kolye elmas taşlarla kaplıydı. Perde kapandıktan sonra ayağa kalkınca Klaus Heinrich, göründüğü kadar kısa boylu olmadığını düşündü. Hayır, başının çocuksu küçüklüğü ve narin esmer omuzlarıydı bir kız çocuğu gibi görünmesine neden olan. Kolları yapılıydı, spor yapıp at bindiği belli oluyordu. Ama bilekleri bir çocuğunki gibi inceydi.

Sahnedeki aktör, "O bir prens, fazlası da var, o bir

insan," repliğini söylediğinde Klaus Heinrich, Doktor Überbein'la sohbet etme arzusu hissetti. İşe bakın ki, ertesi gün Doktor Überbein, Klaus Heinrich'i ziyaret ederken giydiği siyah redingotu ve beyaz kravatıyla Eremitage'a geldi. Klaus Heinrich ona nöbet değişimi sırasında olanları duyup duymadığını sordu. Evet, Doktor Überbein olanları birçok kişiden duymuştu. Acaba Klaus Heinrich olayı bir kez daha ona anlatmak ister miydi? Hayal kırıklığına uğrayan Klaus Heinrich, "Zaten biliyorsanız anlatmayayım," dedi. Doktor Überbein bunun üzerine konuyu değiştirdi. Opera gözlüklerinden bahsetmeye başladı, bu gözlüğün ne muhteşem bir icat olduğunu vurguladı. Uzakta olanı insanın yakınına getiriyordu, değil mi? Kişi ile arzuladığı hedef arasında köprü işlevi görüyordu adeta. Klaus Heinrich'in bu konudaki düşünceleri neydi acaba? Klaus Heinrich bir yere kadar onunla aynı fikirdeydi. Doktor, önceki gece gözlüğünü elinden düşürmediğinin kulaktan kulağa yayıldığını ekledi. Klaus Heinrich doktorun ne demek istediğini anlamadı. Bunun üzerine Doktor Überbein şöyle dedi: "Bakın Klaus Heinrich, böyle olmaz. Herkesin gözü sizin üzerinizde, herkesin gözü küçük Imma'nın üzerinde; buna diyecek yok. Ama sizin gözünüzü küçük Imma'ya dikmeniz aşırıya kaçmak olur. Bunu anlıyorsunuzdur, muhakkak?"

"Ah, Doktor Überbein, bunu hiç düşünmemiştim."

"Genelde böyle şeyleri hep düşünürsünüz oysa."

"Son günlerde kendimi biraz tuhaf hissediyorum," dedi Klaus Heinrich. Doktor Überbein arkasına yaslandı, elini boğazına götürüp kızıl sakalını çekiştirdi ve başını bedeniyle birlikte yavaşça öne eğdi.

"Gerçekten mi? Tuhaf hissediyorsunuz demek?" diye sordu. Başını sallamaya devam etti.

Klaus Heinrich şöyle dedi: "Geçtiğimiz gün, o Bele-

diye Sarayı'nın açılış törenine gidip gitmemekte ne kadar tereddüt ettiğime inanmazsınız. Yarın humbaracı birliklerinin yemin törenine katılmam gerekiyor. Daha sonra da madalya takma merasimi var. Bunlardan bıktım. Temsilci olmak hiç içimden gelmiyor. Sözde yüce görevimi icra etmek hiç içimden gelmiyor."

Doktor Überbein sert bir sesle, "Bunu duyduğuma çok üzüldüm!" dedi.

"Evet, bunun sizin nasıl canınızı sıkacağını biliyordum, Doktor Überbein. Bu tutumumun özensizlik olduğunu söyleyeceksiniz, biliyorum. Hem sizi tanıdığım kadarıyla, yazgıdan ve güçlü olmaktan bahsedeceksiniz bana. Ama geçen gece operada bir sahnede, sizi düşünmeden edemedim ve bazı konularda gerçekten haklı olup olmadığınızı merak ediyorum..."

"Bakınız, Klaus Heinrich, yanılmıyorsam, daha önce de siz Majesteleri Kral'ı tabiri caizse bir kere kendine getirmiştim..."

"O farklı bir durumdu, Doktor Überbein! Ah, keşke siz de bunun tümüyle farklı bir durum olduğunu görseniz. Bu uzun zaman önce Bürgergarten'da gerçekleşen bir olaydı ve tekrar etmesi gibi bir arzum kesinlikle yok. Ama o... Bakınız, 'Majesteleri' ifadesinden ne anladığınızı bana açıklamıştınız zamanında; dokunaklı bir şey olduğunu söylemiş, hassas bir ilgi gerektirdiğini ifade etmiştiniz. Bahsettiğimiz kişinin de dokunaklı biri olduğunu, ilgiyi hak ettiğini düşünmüyor musunuz siz de?"

"Belki," dedi Doktor Überbein, "belki."

"Bana sık sık istisnaları hafife almamak gerektiğini, bunun özensizlik olduğunu ve insanın üzerine sefil bir gevşeklik getirdiğini söylediniz. Söz konusu kişinin bir istisna olduğunu düşünmüyor musunuz?"

Doktor Überbein sessiz kaldı.

Sonra birdenbire, "O halde şimdi benden iki istisna-

yı bir kaideye dönüştürmem isteniyor?" diye gürledi.

Hemen akabinde oradan ayrıldı. "İş" kelimesini özellikle vurgulayarak işinin başına dönmesi gerektiğini söyleyip Majestelerinin huzurlarından ayrılmak için izin istedi. Her zamanki babacanlığından uzak tuhaf bir resmiyetle onunla vedalaştı.

Klaus Heinrich izleyen on veya on iki gün boyunca onu bir daha göremedi. Bir kere Doktor Überbein'ı öğle yemeğine davet etti; ama Doktor o sıralar işlerinin çok yoğun olduğunu söyleyerek iznini istedi. Nihayetinde, habersiz çıkıp geldi. Morali iyi gibiydi ve yüzü hiç olmadığı kadar yeşildi. Havadan sudan bahsettikten sonra gözlerini tavana dikip bir yandan da elini boğazına götürerek lafı Spoelmann'lara getirdi. Halkın, Samuel Spoelmann'a yönelik kayda değer bir ilgisi olduğunu kabul etmek gerekirdi; adamın ne kadar sevildiği kentin her köşesinde hissediliyordu. Elbette bunun esas nedeni vergi ödemesiydi ama başka yönleriyle de seviliyordu. Her kesimden insan ona, hobi olarak org çalmasına, tuhaf renkli paltosuna ve böbrek koliğine resmen düşkündü. Bütün kunduracı çocukları onunla gurur duyuyordu; bu kadar ulaşılmaz ve suratsız olmasaydı ne kadar sevildiğini memnuniyetle ona gösterirlerdi. Şüphe yok, Dorothea Hastanesi'ne yaptığı on bin mark tutarındaki bağış, herkeste muhteşem bir izlenim bırakmıştı. Arkadaşı Sammet, Überbein'a, onun yardımı sayesinde kapsamlı yenilikler yapıldığını söylemişti. Bu arada, aklına gelmişken Sammet ona Imma'nın ertesi sabah bu yenilikleri yerinde görmeyi planladığını aktarmıştı. Kuğu tüyleriyle süslü üniformalardan giymiş bir ulak gönderip sabah ziyarete gelmesinin uygun olup olmayacağını sordurmuştu. Aslında, o çocukların içinde bulunduğu sefaletin pek de urnurunda olmadığını ama bir ihtimal bir şeyler öğrenmek istediğini düşünüyordu Überbein. Yanlış hatırla-

mıyorsa yarın saat on birde orada olacaktı. Sonra başka şeylerden bahsetmeye başladı. Ama oradan ayrılırken şunu eklemeyi de ihmal etmedi: "Grandük'ün Dorothea Çocuk Hastanesi'yle daha çok ilgilenmesi gerekir, Klaus Heinrich; halk ondan bunu bekliyor. Çok hayırlı bir kuruluş söz konusu. Kısacası, içinizden birinin orayı ziyaret etmesi gerekiyor. Üst kesimin konuya olan ilgisini göstermelisiniz. İşinize karıştığım için beni affedin... Tanrı sizi korusun."

Neden sonra, bir kez daha arkasını döndü, tümüyle gerçekdışı görünen bir kırmızılık, gözaltlarından yeşilimsi yüzüne yayıldı. "Eğer sizi bir kez daha başınızda bir içki kâsesiyle yakalarsam Klaus Heinrich," dedi yüksek sesle, "kılımı bile kıpırdatmam." Sonra da dudaklarını kenetleyerek hızla odadan ayrıldı.

Ertesi gün, saat on bire doğru Klaus Heinrich ve Herr von Braunbart-Schellendorf, Eremitage'dan çıkıp engebeli varoş sokaklarında eski püskü evlerin önünden geçerek iki tarafı kayın ağaçlarıyla kaplı, karla örtülü meydana vardılar ve ana kapısının üzerinde büyük siyah harflerle "Dorothea Çocuk Hastanesi" yazan beyaz, gösterişsiz binanın önünde durdular. Göğüs kısmına, Üçüncü Dereceden Albrecht Haçı takılı bir frak giymiş olan Başhekim, iki asistan cerrah ve kadın hemşireler eşliğinde girişte onları bekliyordu. Hem Prens hem de refakatçisi miğfer takmış, kürk palto giymişti. Klaus Heinrich konuştu: "Eski bir tanışımla ikinci kez karşılaşıyorum, Sevgili Doktor. Benim doğumumda siz de vardınız. Babam ölürken de ölüm döşeğinin yanındaydınız. Ayrıca, öğretmenim Doktor Überbein'ın dostusunuz. Çok memnun oldum."

Yaşamı boyunca sebatla çalışıp durmaktan saçları ağarmış olan Doktor Sammet, başını bir tarafa yatırıp öne eğildi, bir eliyle köstekli saatinin zincirini kavradı ve

dirseğini beline yapıştırdı. İki asistan doktoru ve başhemşireyi Prens'e takdim etti. Sonra şöyle dedi: "Saygıdeğer Majestelerinin lütufkâr ziyaretinin bir başka ziyaretle kesiştiğini söylemeliyim. Bugün Fräulein Spoelmann'ı da bekliyoruz. Babası kuruluşumuza öylesine cömert yardımlarda bulundu ki... Ziyaretini iptal edemedik. Başhemşiremiz, Fräulein'a hastaneyi gezdirecek."

Klaus Heinrich bu haberi dostane bir gülümsemeyle karşıladı. Daha sonra hastabakıcıların üniformaları üzerine yorum yaparak, çok "şık" olduklarını belirtti ve bu hayırlı kuruluşu gezme arzusunu tekrar dillendirdi. Denetim turu başladılar. Başhemşire diğer üç hemşireyle birlikte orada kaldı.

Hastanedeki her duvara yıkanabilir beyaz badana vurulmuştu. Evet. Muslukların çok büyük olmasına özen gösterilmesinin nedeni sıhhiydi, dirsekle açılabilecek kadar büyüklerdi. Biberonları çalkalamak için özel fıskiyeler kullanılıyordu. Önce, birkaç boş yatak ve cerrahların bisikletleri dışında pek bir şey bulunmayan kabul odasından geçtiler. Onun yanındaki ameliyathanede, yazı masasının ve cerrahların paltolarını astığı askılığın yanında muşambayla kaplı bir bez değiştirme masası, bir ameliyat masası, bebek mamalarıyla dolu bir büfe ve tekne şekilli bebek tartıları vardı. Klaus Heinrich büfenin önünde durdu ve doktordan bebek mamalarının muhteviyatı hakkında bilgi vermesini istedi. Doktor Sammet kendi kendine, turun tamamının böyle titizlikle devam etmesinin boşuna zaman kaybına yol açacağını düşündü.

Birden dışarıdan sesler gelmeye başladı. Bir otomobil korna çalarak binaya yaklaştı ve hastanenin önünde durdu. Tezahürat eden kalabalık, çocuklardan oluşuyordu ama sesleri muayene odasına kadar geliyordu. Klaus Heinrich olan biteni önernsemiyor gibiydi. Hiçbir özelli-

ği olmayan bir laktoz kutusunu inceliyordu. "Görünüşe göre ziyaretçiniz var," dedi. "Ah elbette, bana birini beklediğinizden bahsetmiştiniz. Devam edelim mi?"

Grup mutfağa tam yağlı, az yağlı sütün ve ayranın hazırlandığı fayans kaplı büyük süt odasına doğru ilerledi. Çocukların küçük şişelere tanzim edilmiş günlük payları temiz beyaz masalar üzerine dizilmişti. Odayı ekşimsi bir koku bürümüştü.

Klaus Heinrich bu odayı da büyük bir dikkatle inceledi. Hatta ayranı bile tattı ve tadının muhteşem olduğunu beyan etti. "Böyle kaliteli sütle beslenen çocuk gelişir tabii," dedi. Bu tetkik sırasında kapı açıldı ve Miss Spoelmann, başhemşire ve Kontes Löwenjoul eşliğinde, peşinde üç hemşireyle içeri girdi.

Bugün giydiği ceket, taktığı şapka ve manşon en pahalısından samur kürkündendi; manşonu renkli değerli taşlarla süslü bir altın zincirde asılıyordu. Siyah saçları yumuşak tutamlar halinde yüzüne doğru düşüyordu. Kocaman gözleriyle odayı gelişigüzel inceledi. Gözleri gerçekten de yüzüne oranla çok büyüktü; kedi gözü gibi, yüzünün tümüne hâkimdi gözleri ama onunkiler kömür gibi kapkaraydı ve kendine özgü dokunaklı bir dili vardı... Küçük kafasına, tüylü bir şapka takmış ve gösterişsiz, üzerine oturan bir elbise giymiş olan Kontes Löwenjoul her zamanki gibi dalgın dalgın gülümsüyordu.

Başhemşire, "Süt mutfağı," dedi, "çocukların sütünün hazırlandığı yer burası."

"O kadarı belli oluyor," diye yanıtladı onu Fräulein Spoelmann. Hızla konuşarak verdiği bu üstünkörü yanıtı, İngiliz aksanına kaçmadan, dudaklarını bükerek ve başını kibirle sallayarak söylemişti. Sesine iki ayrı ton hâkimdi; bir kalın, bir de tiz tonlaması vardı ve birinden birine geçerken arada duraklıyordu.

Başhemşire afallamıştı. "Evet," dedi, "bu aşikâr." Bir

anlığına da olsa yüzünde üzüntülü bir ifade belirmişti.

Halihazırdaki durumun kolay olduğu söylenemezdi. Doktor Sammet yol gösterir umuduyla Klaus Heinrich'e baktı; ama Klaus Heinrich sabit görenekler uyarınca belirlenmiş sınırlar dahilinde görevini icra etmeye alışkın olduğundan öngörülmemiş ve kafa karıştırıcı durumlarla baş etmeyi bilmiyordu; odaya sıkıntılı bir sessizlik çöktü. Herr von Braunbart, duruma müdahale etmek üzereydi, öte yandan, Fräulein Spoelmann süt mutfağından çıkmaya tam yeltenecekken Prens, sağ eliyle genç hanıma doğru nazik bir jest yaptı. Bu işaret üzerine Doktor Sammet, Imma Spoelmann'a doğru ilerledi.

"Ben Doktor Sammet. Evet." Hanımefendiyi, Majestelerine tanıtma şerefine nail olmak için izin istedi. "Majesteleri, Fräulein Spoelmann, hastanemizin çok şey borçlu olduğu Mister Spoelmann'ın kızı."

Klaus Heinrich, topuklarını birleştirerek beyaz eldivenli sağ elini uzattı; kız, kahverengi süet eldivenli küçük elini havada soldan sağa çevirerek Prens'i selamlama merasimini İngiliz tarzı tokalaşmaya dönüştürdü, büyük, kor gibi gözlerini Klaus Heinrich'in yüzünden ayırmadan olsa olsa bir saray uşağının zarafetiyle reveransa benzer bir hareket yaptı. Klaus Heinrich o an aklına gelen tek şeyi söyledi: "Demek hastaneyi ziyaret ediyorsunuz, Saygıdeğer Fräulein?"

Kız boğuk sesiyle yine dudaklarını bükerek ve küçük başını mağrurca sağa sola sallayarak hızla: "Bu zannı kuvvetle destekleyen ipuçları olduğu yadsınamaz, değil mi?" dedi.

Herr von Braunbart, gelen saldırıyı savuşturmak ister gibi istemsizce elini kaldırdı; Doktor Sammet sessizce köstekli saatinin zincirini inceledi ve genç doktorlardan biri, tuttuğu nefesini hızla verince burnundan gayet yakışıksız kaçan bir ses çıktı. O üzüntülü ifade şimdi de

Klaus Heinrich'in yüzünü yalayıp geçti: "Elbette... Madem geldiniz... O halde hastaneyi Saygıdeğer Fräulein eşliğinde ziyaret etmekten memnuniyet duyarım," dedi. Aceleyle, "Yaverim, Yüzbaşı von Braunbart," diye çekinerek ekledi çünkü bir yanıttan çok bir beyana benzeyen bu lafı da en az bir önceki yanıtı kadar zorlama gelmişti kulağına. Kız da bunun karşılığında, "Frau Kontes Löwenjoul," dedi.

Kontes tuhaf bir cazibesi olan kaçamak bir gülümseme eşliğinde muğlak, zarifçe bir reverans yaptı. Sırtını dikleştirip tuhaf kaçamak bakışlarını bir kez daha disiplinli ve askerî bir vaziyette önünde duran Klaus Heinrich'e diktiğinde yüzündeki gülümseme yerini hayal kırıklığı ve elemle yüklü bir ifadeye bırakarak silindi gitti, sanki hafif şişkin gri gözlerinden bir anlığına fışkıran nefret Klaus Heinrich'i yıldırım gibi çarptı geçti... Sadece bir anlığına... Klaus Heinrich'in bunu idrak etmeye vakti olmadı ve hemen unutuverdi. İki genç cerrah, Imma Spoelmann'a takdim edildi. Daha sonra Klaus Heinrich, denetleme turuna devam etmelerini önerdi.

İlk kata çıkan merdivenleri tırmandılar; Klaus Heinrich ve Imma, Doktor Sammet'in refakatinde önden gidiyordu, onların ardından Kontes Löwenjoul ve Herr von Braunbart ve genç doktorlar geliyordu. Bu katta daha büyük çocuklar, on dört yaşına kadar olanlar kalıyordu. Yatak örtülerinin koyulduğu kilitli dolapların bulunduğu bir oda, kız ve erkek yatakhanelerini ayırıyordu. Beyaz kepli hemşirelerin bakımını üstlendiği çocuklar, baş tarafında isim tabelası, ayak kısmında ise çocuğun ateş ve kilo çizelgelerinin kayıtlı olduğu kapaklı bir dosya asılı beyaz parmaklıklı karyolalarda, düzen ve temizlik tarafından kuşatılmış halde yatıyorlardı; Klaus Heinrich ve Imma Spoelmann, yatak sıraları arasında yürürlerken odada öksürük sesleri yankılanıyordu.

Klaus Heinrich nezaket icabı kızın solunda yürüyor ve sergi gezerken, gazileri, spor kulüplerini ya da şeref nöbetçilerini ziyaret ederken hep yaptığı gibi gülümsüyordu. Ama başını ne zaman sağa çevirse Imma Spoelmann'ın kendisini gözlediğini fark ediyordu – gözleri, kızın araştırmacı, sorgulayıcı bakışlarla üzerine diktiği büyük siyah gözleriyle karşılaşıyordu. Durum o kadar tuhaftı ki, Klaus Heinrich daha önce hiç bu kadar tuhaf bir şeyin başına gelmediğini düşündü, kızın onu ve hatta hiçbir şeyi umursamadan, birisi fark eder mi, diye hiç tasalanmadan, açıktan açığa ve sınır tanımadan o büyük gözlerini üzerine dikip bakması ne kadar tuhaftı. Doktor Sammet bir vakayı aktarmak, örneğin alçıya alınmış kırık bacağı diklemesine askıya alınmış küçük kızın durumunu anlatmak için bir yatağın yanında durduğunda, Fräulein Spoelmann'ın doktorun söylediklerini ilgiyle dinlediği hemen anlaşılıyordu; ama bunu yaparken bile konuşan doktora bakmıyor, bakışları Klaus Heinrich ile ellerini göğsünde birleştirmiş sırtüstü yatarken sessizce onlara bakan küçük çocuk arasında gidip geliyordu; Klaus Heinrich'in ilgisini ölçmek istermiş ya da Doktor Sammet'in ağzından çıkan sözlerin onda yarattığı etkiyi yüzünde ararmış gibi gözleri, Prens'le onlara aktarılan acıklı vaka arasında gidip geliyordu – bunu neden yaptığı da pek açık değildi. Kolundan vurulmuş çocukla, boğulmaktan kurtarılmış çocuğun durumu özetle şöyleydi: Doktor Sammet'in de aktardığı üzere iki üzücü vaka söz konusuydu: Doktor, "Hemşire, makas!" dedi ve çocuğun üst kolunda kurşunun girip çıktığı yerdeki ikili yarayı gösterdi. Doktor yatağa arkasını dönerek alçak sesle konuklarına, "Yaraya," dedi, "çocuğunun babası neden olmuş, evet. Bu olayda çocuğun şansı varmış. Adam, karısını, üç çocuğunu ve kendini bir tüfekle vurmuş. Bu oğlanı ıskalamış..." Klaus Heinrich ikili yaraya baktı. Çe-

kingen bir sesle, "Adam bunu neden yapmış?" diye sordu; Doktor Sammet şöyle yanıtladı: "Çaresizlik içinde hareket etmiş, Majesteleri; yoksunluk ve kepazelik ona bunu yaptırmış." Başka bir şey söylemedi, sadece bu belirsiz yorumla kaldı – nehirde boğulmaktan kurtarılmış olan on yaşındaki küçük oğlan çocuğuna sıra geldiğinde de aynısı oldu. "Hırıltılı soluyor," dedi Doktor Sammet, "ciğerlerinde hâlâ su var. Bu sabah saatlerinde nehirden çıkarıldı, evet. Ayrıca, gerçekten de suya *düşmüş* olma ihtimali düşük. Birçok emare aksini gösteriyor. Evden kaçmış. Evet." Sustu. Klaus Heinrich bir kez daha Fräulein Spoelmann'ın bakışlarını üzerinde hissetti; büyük, kara ve ciddiyetle parlayan gözler onunkileri arıyor, bu "üzücü" vakalar üzerine onunla birlikte düşünmesini, Doktor Sammet'in verdiği ipuçlarını hayal gücünde tamamlayıp bu iki hasta çocukta cisim bulan korkunç gerçeklikleri gözünde canlandırmasını emredercesine ona meydan okuyordu... Küçük bir kız çocuğu, buhar çıkaran ve tıslayan solunum aleti, renkli resimlerle dolu bir kutuyla birlikte yatağının üzerine yerleştirilince içini çekerek ağlamaya başladı. Fräulein Spoelmann küçük çocuğa doğru eğildi. "Canın yanmayacak," dedi ve bebek gibi konuşarak, "Hiç acımayacak, hadi ağlama," diye ekledi. Doğrulurken dudağını bükerek, "Bir ihtimal, onu ağlatan solunum aletinden ziyade bu resimler," dedi. Herkes güldü. Genç asistan cerrahlardan biri kutunun kapağını kaldırdı ve resimleri inceleyerek herkesten yüksek sesle güldü. Laboratuvara geçtiler. Klaus Heinrich ilerlerken Fräulein Spoelmann'ın espri anlayışının çok tuhaf olduğunu düşündü. "Bir ihtimal," demişti, "ziyade" demişti. Sadece resimlerle değil, ustaca kullandığı, itinayla seçilmiş, etkili sözlerle konuşma tarzıyla da alay eder gibiydi. Ve bu belli ki akla gelecek en etkili istihza türüydü...

Laboratuvar binanın en büyük odasıydı. Masaların üzerine kavanozlar, imbikler, huniler ve kimyasal maddelerin yanı sıra Doktor Sammet'in konuklarına alçak sesle ve birkaç özenle seçilmiş kelimeyle içeriğini açıkladığı alkole batırılmış numune kavanozları dizilmişti. Bir çocuk bilinmeyen bir nedenden boğulmuştu: ses tellerinin yerinde mantara benzer bir kütlenin bulunduğu ses borusuydu bu. Evet. Ve şuradaki kavanozda da bir çocuğun böbreklerindeki habis büyüme görülebilirdi; şunlar da kanserli kemiklerdi. Klaus Heinrich ile Miss Spoelmann her şeyi dikkatle inceledi; Doktor Sammet'in pencereye doğru tuttuğu kavanozlara bakarken gözleri daldı, ağızları ise benzer bir mukavemet ifadesiyle büzüldü. Sırayla mikroskoba baktılar; bir gözlerini merceğe yapıştırarak, lam üzerindeki mavi boyalı ve irili ufaklı lekelerle kaplı bir doku parçası üzerindeki habis salgıyı incelediler; ufak lekeler basildi. Klaus Heinrich, Fräulein Spoelmann'a mikroskoba ilk onun bakması teklifinde bulundu, ama beriki kaşlarını kaldırıp, "Ah, kesinlikle olmaz!" dercesine dudaklarını bükerek bu teklifi reddetti. Bunun üzerine mikroskoba ilk Klaus Heinrich baktı, ne de olsa basil gibi meşum ve korkunç şeylere kimin önce bakacağı pek de mühim değildi. Bundan sonra ikinci kata, yeni doğan koğuşuna çıktılar.

Onları merdivenlerde karşılayan çoksesli çığlık korosunu gülerek karşıladılar. Daha sonra, minik yumrukları sıkılı vaziyette uyuyan ya da ciğerleri patlayana kadar haykırırken dişetlerini sergileyen bebeklerin karyolaları arasından geçerken kulaklarını elleriyle kapatarak tekrar güldüler. Sabit bir sıcaklıkta tutulan, fırına benzer bir aletin içinde erken doğmuş bir bebek vardı. Sammet seçkin konuklarına bir ölü gibi tüyler ürpertici bir görünümü olan bebeği gösterdi; çirkin, kocaman elleri aşağı sınıftan bir anneden zorlu koşullarda doğduğunun emaresiydi...

Avazı çıktığı kadar bağırarak ağlayan bir bebek, Doktor onu beşiğinden alır almaz sustu. Kendinden emin hareketlerle bebeğin sabit tutamadığı kafasını elinin ayasıyla destekledi ve gözlerini kırpıştırıp duran, anlık kımıltılarla vücudunu esnetmeye çalışan bu küçük, kırmızı yaratığı havaya kaldırarak konuklarına, yan yana durup bebeğe bakan Klaus Heinrich'e ve Imma Spoelmann'a gösterdi. Klaus Heinrich, Doktor Sammet'in bebeği beşiğine yerleştirmesini topuklarını birleştirerek izledi; arkasını döndüğünde, tam da beklediği üzere, Imma Spoelmann'ın kor gibi parlayan araştırıcı bakışlarıyla karşılaştı.

Sonunda, koğuşun üç penceresinden birine yanaşıp yoksulluğun hüküm sürdüğü kenar mahalleye, bir grup çocuğun etrafını çevirdiği kahverengi Kraliyet arabasının ve Imma'nın görkemli, koyu kırmızı otomobilinin arka arkaya durduğu sokağa baktılar. Spoelmann'ların bol tüylü bir kürk manto giymiş şoförü bir elini kudretli arabanın direksiyonunda dinlendirerek koltuğunda iyice kaykılmış, meslektaşını, Klaus Heinrich'in arabacısıyla sohbet etmeye çalışan beyaz üniformalı uşağı izliyordu.

Eliyle beyaz tül perdeyi aralayan Doktor Sammet, "Komşularımız aynı zamanda," dedi, "burada yatan çocukların ana babalarıdır. Cumartesi geceleri sarhoş babalar nara atarak binanın önünden geçer. Evet."

Sessizce durup kulak kesildiler; ama Doktor Sammet babalar hakkında başka bir şey söylemedi; artık hastanenin her yerini görmüş olduklarından oradan ayrılmak üzere harekete geçtiler.

Klaus Heinrich ve Imma'nın başını çektiği kafile aşağı kata yöneldi, hemşireler tekrar holde toplanmıştı. Topuk selamları ve ağırlamalar, reveranslar ve selamlamalar eşliğinde vedalaştılar. Başını yana yatırıp elini köstekli saatinin zincirinde dinlendirerek kendisini dinleyen Doktor Sammet'in önünde duran Klaus Heinrich, bü-

tün resmiyetiyle gördüklerinden duyduğu memnuniyeti alışıldık tabirlerle ifade ederken Imma Spoelmann'ın büyük gözlerini üzerine diktiğini hissediyordu. Doktorlarla ve hemşirelerle vedalaşma faslı sonra erdiğinde Herr von Braunbart-Schellendorf'la birlikte hanımları arabalarına kadar geçirdiler. Çocuklarla ve kucaklarında bebeklerini taşıyan kadınlarla dolu kaldırımdan geçip arabanın basamağına varınca Klaus Heinrich ve Imma Spoelmann birbirlerine dönerek durakladılar; aralarında şu konuşma geçti:

"Saygıdeğer Fräulein'la tanıştığıma çok memnun oldum," dedi Klaus Heinrich.

Kız buna cevap vermek yerine başını hafifçe sallayarak dudaklarını büzdü.

"Çok ilgi çekici bir keşifti," diye devam etti, "gayet aydınlatıcıydı."

Kız, kocaman siyah gözleriyle ona baktı. Boğuk sesiyle hızla üstünkörü bir yanıt verdi. "Evet, bir bakıma öyleydi..."

Klaus Heinrich, "Delphinenort Şatosu'ndan memnunsunuzdur umarım, Saygıdeğer Fräulein?" diye sormaya cesaret etti. Beriki, dudaklarını bükerek, "Neden olmasın, gayet münasip bir ev," dedi.

"Orada yaşamayı New York'ta yaşamaktan daha mı çok seviyorsunuz?" diye sordu. Kız şu yanıtı verdi: "Aynı derecede. Hemen hemen aynı. Hemen her yerde hep aynı."

Sohbet bundan ibaretti. Klaus Heinrich ve onun bir adım gerisinde duran Herr von Braunbart, şoför arabayı vitese takıp arabayı sarsılarak harekete geçirinceye kadar elleri miğferlerinde beklediler.

Bu karşılaşma, beklenileceği üzere, uzun süre Dorothea Çocuk Hastanesi'nin dahilî meselelerinden biri olarak kalmadı, hemen akşamında kulaktan kulağa bü-

tün kente yayıldı. *Eilbote*'nin şairane bir başlıkla süslediği haberi, bütün ayrıntılarıyla gerçeği yansıtmasa da, halkın duygularını harekete geçirip daha da fazlasını öğrenme arzusunu coşkuyla dışa vurmasına yol açtı; bunun üzerine gazetede Grimmburg ve Spoelmann malikâneleri arasındaki olası yakınlaşmaları dikkatle takip etme kararı alındı. Haber yapacak pek bir şey yoktu elde.

Birkaç kez, Saray Tiyatrosu'ndaki temsilden sonra Majesteleri Prens Klaus Heinrich'in balkonun koridorunda ilerlerken hanımefendilere saygılarını sunmak için bir süreliğine Spoelmann'ların locasına uğradığı haber verildi. Ocak ayının ortalarında, belediye binasında gerçekleşen maskeli balo kermesine (Miss Spoelmann'ın komitenin ısrarlı ricalarını kıramayarak satış yapmak için katıldığı, şık bir etkinlik) dair haberde, saray mensupları kermesi gezerken Prens Klaus Heinrich'in Fräulein Spoelmann'ın tezgâhı önünde durduğu, oradan kristal bir vazo satın aldığı (Fräulein Spoelmann'ın tezgâhında sadece porselen ve kristal eşyalar satılıyordu) ve sekiz ya da on dakika boyunca orada sohbet ederek kaldığı haberi için ayrılan yer hiç de küçük sayılmazdı. Haberde ikilinin ne konuda konuştuğunun bahsi geçmiyordu. Bununla birlikte, konuşmanın kayda değer bir neticesi de yok değildi.

Albrecht hariç bütün saray mensupları öğle vaktinde Belediye Sarayı'na varmıştı. Klaus Heinrich pelür kâğıda sarılı yeni satın aldığı kristal vazosu kucağında Eremitage'a dönerken, Delphinenort'u ziyaret edip yenilenmiş sarayı görme ve bu vesileyle Herr Spoelmann'ın kristal eşya koleksiyonuna da bakma isteğini dile getirmiş haldeydi. Çünkü Miss Spoelmann'ın sattığı cam eşyalar arasında babasının kermese bağışladığı üç ya da dört özel parça da vardı ve Klaus Heinrich de onlardan birini satın almıştı.

Kendini yine, onları izleyen bir grubun oluşturduğu yarım dairenin ortasında – Imma Spoelmann'ın karşısında tek başına ama yine de aralarında kadehler, karaflar, beyaz ve boyalı porselen eşyalarla kaplı tezgâh varken gördü; yapılı ama çocuksu bedenini saran, esmer omuzlarını ve bir çocuğunki kadar ince bileklerde biten yuvarlak, sıkı kollarını açıkta bırakan o kırmızı rüya gibi elbisesini gördü. Ensesindeki gevşek topuzdan kurtulup ince tutamlar halinde alnına düşen siyah saçlarındaki çelenk ile diadem[1] karışımı altın süsü, solgun yüzünde kömür gibi parlayan, sorgulayıcı kara gözlerini, konuşurken şımarık bir kibirle büktüğü yumuşak dolgun dudaklarını gördü; büyük, kubbeli salona sinmiş köknar kokusu, müzik, çan sesleri, kahkahalar ve pazar yeri şamatasıyla çevrelenmişti.

Babasının koleksiyonundan bir parça olduğunu söyleyerek kendisine satmayı teklif ettiği, gümüş yapraklar üzerine yerleştirilmiş eski, nadide kristal kadehe hayran kalmıştı. "Demek babanızda bu muhteşem şeylerden çok sayıda var?" "Elbette." Pek tabii, babasının kermes için bağışladığı parçalar en iyilerinden değildi. Koleksiyonunda çok daha güzel parçalar olduğunu söylemekte bir sakınca görmüyordu. – Klaus Heinrich onları görebilmeyi çok isterdi! "Bu, kolaylıkla halledilebilir," demişti Fräulein Spoelmann buğulu sesiyle, dudaklarını bükerek ve başını bir yandan öte yana atarak. Babasının koleksiyonculuk merakının mahsulünü, onların değerini bilen bir ziyaretçiye göstermeye herhangi bir itirazı olmayacağı görüşündeydi. Spoelmann'lar çay saatinde hep evde olurlardı.

Konuyu gayet medeni bir şekilde ele almış, karşısın-

1. (Yun. *diameda*'dan) Yarım taç biçiminde, ziynet eşyası.

dakinin imasını bir davete dönüştürmüş ve bunu gayet sıradan bir konudan bahseder gibi söylemişti. Klaus Heinrich'in hangi günün ziyaret için uygun olacağı sorusunu şöyle yanıtladı: "Siz ne zaman isterseniz, Prens. Kendimizi tarif edilemez biçimde mutlu telakki ederiz..."

"Kendimizi tarif edilemez biçimde mutlu telakki ederiz" – işte böyle sivri dilli ve alaycı bir abartıyla konuşması karşısındakinin canını acıtıyor ve ona müsamaha göstermesini zorlaştırıyordu. Hastane ziyareti sırasında zavallı başhemşireyi nasıl da allak bullak etmiş ve incitmişti! Bütün bunlara rağmen, konuşmasında çocuksu bir yan da vardı, aslında bazen çocuklar gibi konuşuyordu – hem de sadece solunum aleti nedeniyle küçük kızı rahatlatmaya çalıştığında değil. Sarhoş babalar ve o iç parçalayıcı vakalar hakkında anlatılanları dinlerken gözlerini nasıl da fal taşı gibi açmıştı.

İzleyen günlerde, yani kermesten hemen sonraki gün Klaus Heinrich, Delphinenort'a çay saatinde ziyarete gelmek istediğini bildirdi. Imma Spoelmann münasip bulduğu herhangi bir günde gelebileceğini söylemişti. Hemen ertesi günü münasip bulmuş ve meselenin ivedi olduğunu düşündüğünden ertelemenin bir anlamı olmadığına kanaat getirmişti.

Saat beşten az önce –hava kararmıştı bile– kupası, terk edilmiş kent parkının yumuşak araba yolundan geçti – halihazırda Spoelmann'ın arazisine girmiş bulunuyordu. Ark lambaları parkı aydınlatıyordu, büyük, dört köşeli çeşmeli havuz, ağaçların arasından donuk bir ışık yayıyordu, havuzun arkasında sütunlu verandası, yumuşak bir kıvrımla evin zemin katına doğru alçalan geniş araba yolu, küçük bölmeli büyük pencereleri ve nişlerindeki Roma büstleriyle evin beyaz cephesi yükseliyordu; Klaus Heinrich asırlık kestane ağaçlarıyla çevrili meydandan geçerken sürücü yolunun dibinde duran ve om-

zuna dayadığı sopayla nöbet tutan, bordo pelüşlü Zenci'nin farkına vardı...

Klaus Heinrich zemini yaldızlı, parlak mozaikle kaplı ve beyaz mermerden kutsal insan tasvirleriyle çevrili parıl parıl aydınlatılmış ılık, taş hole girer girmez, şişman göbeğini ve sinekkaydı tıraş edilmiş köşeli çenesini gururla taşıyan Spoelmann'ların kâhyasının omuzlarını dik tutup kollarını sallayarak misafiri karşılamak için inmekte olduğu geniş, kırmızı halıyla kaplı merdivenlere doğru ilerledi. Goblenlerle kaplı, mermer bir şömine barındıran üst kattaki salona alındı, orada beyaz üniformaları kuğu tüyleriyle bezeli birkaç uşak Prens'in şapkasını ve paltosunu alırken kâhya, Prens'in teşrifini efendisine bizzat bildirmeye gitti... Klaus Heinrich bir duvar perdesinin kanatlarını ayıran iki uşağın arasından geçerek bir-iki basamak aşağı indi.

İçeri adım atar atmaz burnuna çiçek kokuları doldu, kulağına usulca akan suyun yumuşak sesi geldi; gelgelelim arkasındaki perde kapanır kapanmaz öyle yüksek sesli ve kulak tırmalayıcı bir havlama baş gösterdi ki bir anlığına sağırlaşıp basamakların dibinde kalakaldı. Çoban köpeği Perceval, eşi görülmemiş bir coşkuyla ona doğru atıldı. Salyalarını saçıyor, içindeki bu şiddetli dengesizlikten nasıl korunacağını bilemediği için acıyla kıvranıyor, kuyruğuyla kendini dövüyordu, velvele ve gözü dönmüşlük içinde kaybolup gitmek ister gibi önayaklarını zemine sabitleyip kör bir tutkuyla kendi etrafında dönüp durmaya başladı. Birisi köpeğe seslenip –Imma'nın sesi değildi– geri gelmesini emretti ve Klaus Heinrich kendisini bir kış bahçesinde, zemini geniş, parlak mermer karolarla kaplı ve zarif mermer sütunlarla desteklenen bir cam kubbede buldu. Kubbe tüylü gövdeleri ve yelpaze şeklindeki yaprakları cam tavana kadar uzanan envai çeşit palmiye ağacıyla doluydu. Mozaik taşları gibi

yan yana dizilmiş çok sayıda saksıyla bir çiçek tarlasını andıran çiçeklik tavandan asılan ark lambalarının güçlü beyaz ışığı altında uzanıyor ve havaya mis kokular yayıyordu. Oyma bir çeşmeden mermer bir havuza gümüşi kaynak suyu şırıl şırıl akıyor, tüylü yapay ördekler dipten aydınlatılan havuzda yüzüyordu. Fonda kemerli ve nişli geçit uzanıyordu.

Konuğa doğru ilerleyip gülümseyerek reverans yapan kişi, Kontes Löwenjoul'dü.

"Majesteleri bizi affedin," dedi. "Bizim Percy çok coşkulu bir köpek. Hem misafir görmeye de pek alışık değil. Ama kimseye zararı yoktur. Majestelerine istirham ederim... Fräulein Spoelmann hemen geri gelecek. Biraz önce buradaydı. Ama kendisini çağırdılar. Babası onu istetti. Mister Spoelmann geldiğinize çok memnun olacak."

Bu sözlerle Klaus Heinrich'i bir grup palmiye ağacı önünde tanzim edilmiş, nakışlı keten minderlerle kaplı hasır sandalyelere yönlendirdi. Hararetli ve etkili bir konuşma tarzı vardı; konuşurken seyrek, yandan ayrılmış kül sarısı saçlarıyla kaplı küçük başını yana eğip beyaz dişlerini göstererek gülümsüyordu. Üzerine oturan kahverengi elbisesi içinde vücudu pek zarifti, Klaus Heinrich'i ellerini neşeyle sıvazlayarak, bir subay karısına yakışır canlı ve zarif jestlerle sandalyelere doğru yönlendirdi. Ama gözkapaklarını kırpıştırarak kıstığı gözlerinde sinsice ya da güvensiz, anlaşılmaz bir ifade vardı. Üzerinde birkaç kitap bulunan yuvarlak bahçe masasına karşılıklı oturdular.

Biraz önce geçirdiği nöbet dolayısıyla bitap düşmüş olan Perceval, mobilyaların altına serili uçuk renkli, sedef gibi parlayan dar halıya uysalca kıvrıldı. İpek gibi tüyleri, boynu, göğsü ve patilerindeki beyazlık dışında simsiyahtı. Beyaz bir tasması, bal rengi gözleri vardı, tüyleri sırtı boyunca uzanan bir hat boyunca iki yana

yatmıştı. Klaus Heinrich sırf sohbet etmiş olmak adına konuşmaya başladı, yüzeysel resmî bir diyalogdan fazlası elinden gelmiyordu.

"Umarım uygunsuz bir zamanda gelmemişimdir, Kontes. Neyse ki, kendimi davetsiz misafir gibi hissetmeme mahal yok. Bilmem, Fräulein Spoelmann size anlattı mı... Büyük bir nezaket sergileyerek beni bir ziyaret için cesaretlendirdi. Herr Spoelmann'ın cömertlik gösterip kermese bağışladığı güzel cam eşyalar üzerine konuşuyorduk. Fräulein Spoelmann, babasının koleksiyonunu bana göstermekte bir mahzur görmeyeceğini isteyeceğini düşündü. İşte buradayım..."

Kontes, Imma'nın kendisine bu randevudan bahsedip bahsetmediğine dair soruyu duymazdan geldi. Şöyle dedi: "Şimdi çay vakti, Majesteleri. Majestelerinin teşrifi zamansız olabilir mi hiç? Herr Spoelmann, sağlık durumu nedeniyle huzurunuza çıkmayacak durumda olsa bile, ki umarım öyle değildir, böyle bir şey söz konusu olamaz..."

"Aa, rahatsız mı yoksa?" Aslında Klaus Heinrich içten içe Herr Spoelmann'ın huzuruna çıkamayacak durumda olmasını diliyordu. Tanışacakları ânı düşündükçe nedeni belirsiz bir kaygıya kapılıyordu.

"Bugün kendini biraz rahatsız hissediyordu, Majesteleri. Ne yazık ki biraz ateşi vardı, sıtma nöbetine tutuldu, hatta bir ara bayılacak gibi oldu. Doktor Watercloose bütün sabah yanındaydı. Morfin iğnesi yaptı. Başka bir operasyonun daha gerekli olup olmadığını anlamaya çalışıyor."

"Bunu duyduğuma üzüldüm," dedi Klaus Heinrich içtenlikle. "Bir operasyon demek. Ne fena." Kontes, gözlerini kaçırarak şu yanıtı verdi: "Ah evet, ama hayatta bundan daha kötü şeyler de var, çok daha kötü şeyler."

"Şüphe yok," dedi Klaus Heinrich. "Buna inanırım."

Hayal gücünün Kontes'in kinayesiyle müphem bir şekilde harekete geçtiğini hissediyordu.

Kadın başını yana eğerek ona baktı; yüzünde küçümseyen bir ifade vardı. Sonra hafif şiş gri gözleri yavaşça kaydı gitti, Klaus Heinrich'in daha önce de şahit olduğu ve onu tuhaf biçimde cezbeden gizemli gülümsemeyle tam olarak nereye baktığı belli değildi.

Sohbeti devam ettirme gerekliliğini hissetti.

"Spoelmann'larla uzun zamandır mı berabersiniz, Kontes?" diye sordu.

"Hayli uzun zamandır," yanıtını verdi; süreyi kafasında hesaplıyordu. "Hayli. O kadar çok şey gördüm, o kadar çok şey yaşadım ki, tam olarak hatırlayamıyorum. Ama yardım etmelerinden kısa bir süre sonraydı – o yardımı almak bana nasip olduktan kısa bir süre sonra."

"Yardım mı?" diye sordu Klaus Heinrich.

"Kesinlikle," dedi vurgulayarak ve biraz da öfkeyle. "Bu iyilik, çok şeyler tecrübe ettikten sonra kendimi kaybetme safhasına geçtiğimde gerçekleşti. Siz çok gençsiniz," dedi ona unvanıyla hitapta kusur ederek, "dünyanın ıstıraplarından ve rezilliğinden o kadar habersizsiniz ki, benim neler çektiğimi hayal bile edemezsiniz. Amerika'da çok sayıda generalin de mecburen dahil olduğu bir süreç yaşadım. Benim katiyetle kaldıramayacağım şeyler gün ışığına çıktı. Bütün iffetsiz kadınları kapı dışarı etme konusunda muvaffak olamadığım bir iş yaptım, çok sayıda kışlayı temizledim. Kimileri dolaplarda, bazıları parkelerin altında saklanıyordu ve işe bakın ki, geceleri bana işkence etmeye devam ediyorlar. Çatı su sızdırıyor olmasaydı, Burgonya'daki şatoma gözümü kırpmadan dönerim. Spoelmann'lar da durumdan haberdar olduklarından beni bir süreliğine yanlarına aldılar, benden tek beklenen, dünyadan bihaber Imma'yı dünyanın kötülüklerine karşı uyarmak. Ama elbette geceleri bir karabasan

gibi üzerime çöken ve müstehcen ilişkilerini izlemeye zorlayan o kadınlar, sağlığımı tehdit ediyor. İşte bu nedenle bana sadece 'Frau Meier'[1] denmesini rica ediyorum," diye fısıldadı, öne eğilip eliyle Klaus Heinrich'in kolunu tutarak. "Yerin kulağı var ve bu şehvet düşkünü yaratıkların zulümlerine karşı korunmam için sahte kimliğimi korumam gerekli. Sizden istediğimi yaparsınız, değil mi? Bakın bu sadece bir şaka... kimseye bir zararı olmayan bir oyun... Neden olmasın?"

Sustu.

Klaus Heinrich, kadının karşısındaki hasır sandalyede hiç gevşemeden dimdik oturmuş, kadına bakıyordu. Odasından çıkmadan önce yaveri Neumann'ın yardımıyla kamuya açık yaşamının gerektirdiği üzere, özenle hazırlanmıştı. Yandan ayrılmış saçının bir tarafı, tek bir teli bile havaya kalkmayacak şekilde sol gözünün üzerinden başının arkasına doğru dümdüz taranmış, başının sağ tarafında ise alnından geriye hafif bir tümsek oluşturarak yatmıştı. Dar omuzlarında simli binbaşı apoletleri olan, yüksek yakası ve dar kesimiyle kontrollü bir tavır takınmayı kolaylaştıran gündelik üniformasının içinde hafifçe arkasına yaslanarak ama tam olarak gevşemeden, kendine hâkim ve sakin bir şekilde sandalyede oturuyordu; bir ayağını, diğerinin hafifçe önüne koymuş, sağ elini kılıcının kabzasını kavramış olan sol elinin üzerine yerleştirmişti. Gencecik yüzü yaşamının gerçekdışılığından, yalıtılmışlığından, katılığından ve zorluğundan dolayı biraz bitkindi ama kendine tümüyle hâkim olmakla birlikte dostane bir ifadeyle Kontes'e bakıyordu.

Kadın sustu. Yüz hatları asabiyet ve gamla kararmış, uykusuz gri gözleri Klaus Heinrich'e adeta nefretle ba-

1. (Alm.) Kâhya Hanım.

karken birdenbire, olacak en tuhaf biçimde renk değiştirdi, yüzünün bir yarısı kızarırken öteki yarısı soldu. Gözlerini yere dikerek soruya yanıt verdi: "Spoelmann'ların yanında yaşamaya başlayalı üç yıl oldu Majesteleri."

Perceval, yattığı yerden zıplayarak kalktı. Kuyruğunu titretip sallayarak hanımına doğru koştu –Imma Spoelmann odaya girmişti– ve arka bacaklarının üzerinde azametle yükselerek patilerini kızın göğsüne yerleştirip onu selamladı. Ağzını ardına kadar açmıştı, göz alıcı beyaz dişlerinin arasından kıpkırmızı dili sarkıyordu. Kızın önünde böyle iki ayak üzerinde dururken hanedan armalarındaki hayvan çizimine benziyordu.

Kız pek zarifçe görünüyordu: uzun kolları düğmesiz, korsesi tümüyle sırma işlemeli kiremit rengi ipekten bir çay elbisesi giymişti. İnci bir kolye ucunda sallanan büyük, oval taş, lületaşı rengi çıplak boynunu süslüyordu. Bir tarafa ayrılarak topuz yapılmış mavi siyah saçları düz tutamlar halinde kaşlarına ve şakaklarına dökülüyordu. Perceval'ın kafasını güzel, zarif, yüzüksüz elleriyle, o çocuksu elleriyle tutup yüzünü onunkine yaklaştırarak konuştu. "Şuna bakın... merhaba, dostum. Ne güzel karşıladın beni! Birbirimizin özlemiyle yanıp tutuşuyorduk, değil mi, ayrılığın ıstırabını çektik. İyi günler, dostum; şimdi git ve güzelce yere yat." Ve köpeğin patilerini işlemeli göğsünden uzaklaştırarak yana adım attı ve köpeği tekrar dört ayak üstünde durdurdu.

"Ah, Prens," dedi, "Delphinenort'a hoş geldiniz. Görüyorum ki, sözünüzü tutuyorsunuz. Yanınıza oturayım. Çay hazır olduğunda bize haber verecekler... Sizi bekleterek bütün kuralları ihlal ettim şüphesiz. Ama babam beni çağırtmıştı – hem o sırada sizi ağırlayan biri de vardı burada." Parlak gözleri şüphe dolu bir ifadeyle Klaus Heinrich ile Kontes Löwenjoul arasında gidip geldi.

"Elbette," dedi Prens, "vardı." Sonra Mister Spoel-

mann'ın sağlığının nasıl olduğuna dair sorusuna oldukça tatminkâr bir yanıt aldı. Herr Spoelmann çay saatinde Klaus Heinrich'le tanışmaktan memnuniyet duyacaktı ama o zamana kadar müsaadelerini rica ediyordu... Klaus Heinrich'in kupasına koşulmuş o iki at ne kadar da güzeldi! Sonra atlar hakkında konuşmaya başladılar; Klaus Heinrich'in Hollerbrunn ahırından gelen iyi huylu doru atı Florian'dan ve Fräulein Spoelmann'ın beyaz Arap atından, Herr Spoelmann'a Doğulu bir hükümdar tarafından hediye edilmiş Fatma'dan ve dört atlı arabasına koşulu hızlı Macar doru atlarından bahsettiler. "Etrafı biliyor musunuz?" diye sordu Klaus Heinrich. "Hofjäger'e gittiniz mi? Sülün Evi Parkı'na? Çok güzel gezinti yerleri var buralarda." Hayır, Fräulein Spoelmann yeni yollar keşfetme konusunda pek iyi değildi, Kontes ise doğası gereği pek girişken değildi. Bu nedenle hep kent parkındaki aynı rotada buluyorlardı kendilerini. Bu belki biraz sıkıcı olabilirdi; ama Fräulein Spoelmann yeniliğe ve maceraya pek alışık değildi zaten.

Bunun üzerine Klaus Heinrich, havanın güzel olduğu bir gün birlikte ata binerek Hofjäger'e veya Sülün Evi'ne gitmeyi önerdi; kız, dudaklarını bükerek böyle bir şeyi bir ara yapabilecekleri yanıtını verdi. Daha sonra kâhya geldi ve ciddiyetle çay servisinin hazır olduğunu bildirdi.

Ciddiyetle kasılarak yürüyen kâhya ve hoplayıp zıplayan Perceval önde, Kontes Löwenjoul peşlerinde mermer şömineli, halı kaplı holden geçtiler.

İlerlerken Imma, sesini alçaltmaya lüzum görmeden, "Kontes çok gevezelik etti mi?" diye sordu. Klaus Heinrich irkilerek yere baktı. "Ama bizi duyabilir!" dedi alçak sesle.

"Hayır, bizi duymuyor," dedi Imma. "Yüzünü okuyabiliyorum. Başını böyle yana eğip gözlerini kırpıştırıyor-

sa aklı başka yerde, kendi düşünceleri içinde kaybolmuştur. Çok gevezelik etti değil mi, biraz önce?"

"Bir ara," yanıtını verdi Klaus Heinrich. "Kontes'in zaman zaman kendini kaptırdığı izlenimi oluştu bende."

"Başına korkunç şeyler gelmiş." Imma o kocaman kara gözlerini yine, Dorothea Çocuk Hastanesi'nde onu inceden inceye tetkik ettiği gün yaptığı gibi yüzüne dikmişti. "Bu konuyu başka bir zaman ayrıntılı olarak anlatırım. Çok uzun hikâye."

"Evet," dedi Klaus Heinrich, "başka bir zaman. Bir dahaki sefere. Belki gezintiye çıktığımızda."

"Gezinti mi?"

"Evet, Hofjäger'e veya Sülün Evi'ne giderken."

"Ah, randevularınız söz konusu olduğunda ne kadar titiz olduğunuzu unutmuşum, Prens. Pekâlâ, gezintiye çıktığımızda o zaman. Bu taraftan."

Şimdi şatonun arka tarafına geçmişlerdi. Duvarlarında büyük tablolar asılı bir galerinin halı kaplı merdivenlerinden, tavana kadar uzanan cam kapıları terasa açılan, beyaz ve altın yaldızlı renklerle döşenmiş konuk odasına iniliyordu. Buradaki her şey – yüksek, alçı tavanın tam ortasından aşağı sarkıtılmış büyük kristal avizeler, simetrik olarak yerleştirilmiş, kanaviçe minderlerle kaplı altın varaklı ahşap doğrama koltuklar, dökümlü beyaz ipek perdeler, üstünde büyük bir ayna asılı mermer şömine üzerindeki görkemli konsol saati, vazolar ve altın şamdanlar, girişteki basamakların iki tarafında yükselen, heybetli, yaldızlı, aslan ayaklı, şamdanlar: buradaki her şey, Klaus Heinrich'e Eski Saray'ı, küçük yaşından itibaren görevini icra etmeye alıştığı Gala Odaları'nı hatırlatıyordu; aradaki tek fark, buradaki mumların elektrikli olması, fitil yerine parlak ampul ışığının etrafı aydınlatması ve Spoelmann'ların Delphinenort'unda her şeyin yeni ve göz kamaştırıcı olmasıydı. Odanın bir kö-

şesinde, üniforması kuğu tüyleriyle süslenmiş bir uşak, çay masasını hazırlıyordu; Klaus Heinrich, *Eilbote*'de yayımlanan bir haberde okuduğu elektrikli çay makinesini gördü.

Evin kızı, "Herr Spoelmann'a haber verildi mi?" diye sordu... Kâhya başını eğdi. "O halde, masaya oturup onsuz başlamamızın bir mahzuru olmaz," dedi o tez canlı ve alaycı konuşmasıyla. "Gelin, Kontes! Prens, kılıcınızı çıkarmanızı tavsiye ederim, tabii benim bilmediğim bir nedenden ötürü bunu yapamıyorsanız, o başka."

"Teşekkür ederim," dedi Klaus Heinrich, "Hayır, çıkarmamamı gerektirecek bir şey yok."

Daha mahir bir yanıt verecek kadar hazırcevap olmadığı için üzüldü.

Uşak kılıcını alıp galeriden dışarı çıkardı. Sandalyelerin arkasını tutup ileri iten kâhyanın yardımıyla çay masasına oturdular, kâhya da merdivenlerin başına çıkıp dekoratif bir süs gibi orada durdu.

"Bilmelisiniz ki, Prens," dedi Fräulein Spoelmann suyu çaydanlığa boşaltırken, "babam sadece tarafımdan hazırlanmış çayı içer. Fincanlarda servis edilen çaydan nefret eder. Bu bizde kesinlikle yasaktır. Siz de bizim âdetlerimize uymak durumunda kalacaksınız."

"Ah, böylesi çok daha iyi," dedi Klaus Heinrich, "aile masasında çok daha samimi ve gayriresmi bir ortam..." Konuşmasını kesip Kontes Löwenjoul'un o bunları söylerken neden kendisine doğru kindar bir bakış fırlattığını merak etti. "Peki, siz ne eğitimi alıyorsunuz saygıdeğer Fräulein?" diye sordu. "İzninizle sorabilir miyim? Matematiği seçtiniz sanırım. Çok yorucu değil mi? Çok zor bir konu değil mi?"

"Tam aksine," dedi kız. "Daha iyi bir konu düşünemiyorum. Tabiri caizse dünyadan uzaklaşmak gibi, efendim. Ya da şöyle söyleyeyim, insanı, bambaşka yerlere,

tozun, pisliğin olmadığı bir atmosfere alıp götürüyor, Adirondack'lar kadar serin bir yere."

"Ne kadar?"

"Adirondack'lar. Bu coğrafi bir terim, Prens. Güzel nehirlerle bezeli bir dağ ormanı. O bölgede bir kır evimiz var, mayıs aylarında oraya gidiyoruz. Yazları ise daima deniz kenarına giderdik."

"Her halükârda," dedi beriki, "dersleriniz söz konusu olduğunda ne kadar tutkulu olduğunuza kefil olabilirim. Derse zamanında gitmenizi hiçbir şeyin engellemesine izin vermiyorsunuz. O gün, derse zamanında yetişip yetişmediğinizi sorma fırsatım olmadı."

"O gün?"

"Evet, bundan birkaç hafta önce. Nöbet, kulübesinin önündeki olaydan sonra."

"Ulu Tanrım, Prens, siz de mi bu konuyu açıyorsunuz şimdi. Belli ki bu hikâye, şehrin her yanından saraya kadar yayılmış. Herkesi ayağa kaldıracağını bilseydim meydan etrafında üç-tur atmaya razı gelirdim, inanın. Duyduğuma göre gazetelere bile çıkmış. Şimdi de herkes vahşi ve hiddetli bir iblis olduğumu düşünüyor. Oysa ben dünyanın en uysal mahlukuyum ve sadece bana emredilmesinden hiç hoşlanmam. Ben bir iblis miyim sizce, Kontes? Ama sizden dürüst bir yanıt talep ediyorum."

"Hayır, çok iyi bir insansınız," dedi Kontes Löwenjoul.

"İyi ifadesi biraz aşırı kaçtı, tam tersini söylemek oluyor bu, Kontes."

"Hayır," dedi Klaus Heinrich, "hayır, aşırı değil. Ben Kontes'e kesinlikle inanıyorum..."

"Beni onurlandırıyorsunuz. Peki, Majesteleri bu hikâyeyi nereden duydular? Gazeteden mi?"

"Ben olayın görgü tanıklarından biriydim," dedi Klaus Heinrich.

"Görgü tanığı mı?"

"Evet, saygıdeğer Fräulein, tesadüf eseri orduevinin yemek salonunun penceresinde duruyordum ve olan bitene başından sonuna kadar tanık oldum."

Fräulein Spoelmann'ın yüzü al al oldu. Küçük solgun yüzünün renginin bir ton daha karardığına şüphe yoktu.

"O halde, Prens," dedi, "o an yapacak daha iyi bir işiniz olmadığını varsayıyorum."

Klaus Heinrich, "Daha iyi mi?" diye sesini yükseltti. "Ama muhteşem bir görüntüydü. Sizi temin ederim ki, Saygıdeğer Fräulein, hayatımda hiç..."

Fräulein Spoelmann'ın ayaklarının dibinde patilerini zarifçe birleştirmiş yatan Perceval, gergin bir ifadeyle başını kaldırdı ve kuyruğunu halıya çarpmaya başladı. Tam o anda kâhya da göbeği izin verdiğince hızla hareket geçerek merdivenlerden aşağı seğirtti, çay masasına bakan yüksek yan kapıya doğru ilerledi ve otoritesini göstermek ister gibi çenesini havaya kaldırarak beyaz ipek kapı perdesini hızla bir kenara çekti. Milyarder işadamı Samuel Spoelmann odaya girdi.

İnce yapılı, tuhaf simalı bir adamdı. Sinekkaydı tıraşlı, alev alev yanan yanaklarının ortasından olağandışı sivrilikte bir burun öne uzanıyordu, bebekleri küçük ve hayvanlarınki gibi madenî, mavi-siyah yuvarlak gözleri birbirine yakındı, dalgın ve aksi bakışları vardı. Kafasının tepesi keldi ama ensesinde ve şakaklarında dünyanın o bölgesinde pek rastlanmayan bir tarzda taranmış, ziyadesiyle gri saçları vardı. Ne uzun ne kısa saçları kabarık taranmış, sadece ensesinde ve kulaklarının etrafında kırpılmıştı. Ağzı ufak ve şekilliydi. Siyah bir ropdöşambr içine, kenarından uzun, ince ve eski moda bir köstek zincirinin sarktığı bir kadife yelek giymiş, küçük ayaklarına yumuşak mokasenler geçirmişti, aksi ve düşünceli bir ifadeyle çay masasına yaklaştı ama kızını görünce yüzü

yumuşadı, şefkat ve memnuniyetle aydınlandı. Imma da onu karşılamak için ayağa kalkmıştı.

"Tünaydın, muhterem babacığım," dedi ve kiremit rengi dökümlü kumaşla kaplı esmer, çocuksu kollarını boynuna dolayıp babasının önc eğilerek kendisine sunduğu ayaz kafasını öptü.

"Bilmiyordun, değil mi," diye devam etti, "Prens Klaus Heinrich'in bugün bizimle çay içeceğini?"

"Bilakis, çok memnun oldum, çok memnun oldum," dedi Herr Spoelmann aceleyle, hırıltılı bir sesle. "Lütfen, kalkmayın!" Masanın kenarında resmî bir tavırla duran Klaus Heinrich'le el sıkışırken (Herr Spoelmann'ın kemikli eli yarıya kadar kolasız, beyaz bir manşetle kaplıydı) başını belirsiz bir yöne doğru bir veya iki kez salladı. Klaus Heinrich'i işte böyle selamladı. O bir yabancıydı, hastaydı ve zenginliği sayesinde ayrıksıydı. Bütün formalitelerden muaf ve uzaktı – Klaus Heinrich durumun farkına varınca içten içe afalladı ve kendine hâkim olmak için büyük çaba sarf etti. "Burası zaten sizin de eviniz sayılır, bir bakıma," diye ekledi Herr Spoelmann, Klaus Heinrich'in unvanını yutarak, o sırada tıraşlı dudaklarını sinsi bir ifade yaladı geçti. Sandalyesine oturunca diğerleri de oturdu. Kontes'e ve verandaya açılan kapıya bakan, Imma ile Klaus Heinrich arasındaki sandalye onundu.

Herr Spoelmann'ın geciktiği için af dilemeye niyeti olmadığını gören Klaus Heinrich, "Bu sabah kendinizi pek iyi hissetmemiş olmanıza üzüldüm Herr Spoelmann, umarım şimdi daha iyisinizdir?" dedi.

"Teşekkür ederim, daha iyiyim ama tümüyle de iyi değilim," diye yanıtladı onu Herr Spoelmann hırıltılı sesiyle. "Kaç kaşık koydun?" diye sordu kızına. Çaydanlığa kaç kaşık çay koyduğunu bilmek istiyordu.

Kız bir fincana çay koymuş, ona uzatıyordu. "Dört,"

dedi, "kişi başına bir kaşık. Kimse ihtiyar babamdan esirgediğimi söyleyemez."

"Saçmalık!" dedi Herr Spoelmann. "Ben ihtiyar değilim. Senin dilini kesmek lazım." Ve gümüş bir kutudan, görünüşe göre sadece onun için hazır edilmiş olan bir biskot aldı, ortadan ikiye böldü, kızı gibi şekersiz ve sütsüz içtiği altın rengi çaya asabi hareketlerle bandırdı.

Klaus Heinrich bir kez daha şansını denedi. "Koleksiyonunuzu görmek için sabırsızlanıyorum, Herr Spoelmann."

"Doğru ya," dedi Herrr Spoelmann. "Cam eşyalarımı görmek istiyorsunuz. Bu işe meraklısınız? Yoksa siz de mi koleksiyoncusunuz?"

"Hayır," dedi Klaus Heinrich, "ilgim koleksiyoncu olacak kadar ileri gitmedi."

"Zamanınız mı yoktu?" diye sordu Herr Spoelmann. "Askerî görevler bu kadar çok mu emek istiyor?"

Klaus Heinrich şu yanıtı verdi: "Ben artık görevde değilim, Herr Spoelmann. Ben alayımın *fahri* komutanıyım. Tek yaptığım üniforma giymek."

"Anladım, formalite icabı," dedi Herr Spoelmann o hırıltılı sesiyle. "Peki bütün gün ne yaparsınız?"

Klaus Heinrich çayını içmeyi bırakmış, kesintisiz dikkat gerektiren bu sohbet esnasında diğer her şeyi bir kenara itmişti. Sırtını dikleştirdi ve Imma Spoelmann'ın büyük, siyah ve meraklı gözlerini üzerinde hissederek açıkladı.

"Sarayda, balolarda ve merasimlerde yerine getirmem gereken görevlerim var. Askerî yetkilerle devleti askerî yemin törenlerinde ve bayrak teslim törenlerinde temsil etmek zorundayım. Ağabeyim Grandük'ün vekili olarak resmî kabullerde bulunuyorum. Bundan başka heykel açılışları, diğer açılışlar ve kamusal törenler için ülkenin diğer kentlerine gittiğim kısa resmî geziler var."

"Demek öyle," dedi Herr Spoelmann, "merasimler, törenler. İzleme meraklıları için. Eh, böyle şeylere hiç müsamaham yoktur. Size şunu söyleyeyim, mesleğinizi hiç beğenmedim. *That's my standpoint, sir.*"[1]

"Sizi çok iyi anlıyorum," dedi Klaus Heinrich. Binbaşı üniformasının içinde çivi gibi dimdik oturmaya çalışırken üzüntüyle gülümsedi.

"Sanırım her iş gibi pratik ister," diye devam etti Herr Spoelmann daha yumuşak bir ifadeyle, "pratik ve eğitim, görünüşe bakılırsa. Bana bakarsanız, ben bir hilkat garibesi gibi muamele görmeye hiçbir zaman alışamayacağım..."

Umarım," dedi Klaus Heinrich, "halkımız, düşüncesiz davranmıyordur..."

"Teşekkürler, fena sayılmazlar," dedi Herr Spoelmann. "En azından buradaki insanlar dost canlısı; ağzı açık bizi izlerken gözleriyle bizi öldürmek istemiyorlar."

"Herr Spoelmann, burada mutlu olduğunuzu duymak" –sohbetin konusu değiştiği ve ev sahibini sorgulama sırası kendine geldiği için şimdi Klaus Heinrich kendini çok daha iyi hissediyordu– "alışık olmadığınız bu ortamı sevdiğinizi duymak beni memnun eder."

"Teşekkürler," dedi Herr Spoelmann. "Oldukça rahatım. Buranın suyu, sıhhatime biraz olsun iyi gelen tek şey."

"Birleşik Devletler'den ayrılmak zor olmadı mı?"

Ev sahibi, Klaus Heinrich'e kaçamak, şüpheli bir bakış attı, nasıl yorumlaması gerektiğini bilemediği bir bakıştı bu.

"Hayır," dedi o hırıltılı ses tonuyla. Birleşik Devletler'den ayrılmanın zor olup olmadığı sorusuna verdiği yanıt bundan ibaretti.

1. (İng.) Bakış açım böyle, efendim.

Odaya sessizlik çöktü. Kontes Löwenjoul, saçları yana ayrılmış küçük başını yana eğmiş, aklı bambaşka yerlerde, Meryem Ana gibi gülümsüyordu. Fräulein Spoelmann babasının tuhaf kabalığının nasıl bir etkiye yol açtığını kestirmek ister gibi büyük, parlak kara gözlerini Klaus Heinrich'e dikmişti – bu kabalık, Klaus Heinrich'te sakince ve anlayışla yerinden kalkıp bir daha asla dönmemek üzere orayı terk etmesi gerektiği izlenimi bırakmıştı. Gözleri, kızın gözleriyle buluştu ve kaldı. Herr Spoelmann ise önüne çektiği altın bir kutunun içinden büyük bir puro çıkarıp yaktı, havaya çok hoş bir koku yayıldı.

Sonra da, "İçer miydiniz?" diye sordu... Klaus Heinrich o âna kadar olanları hesaba katarsa artık içip içmemesinin pek de bir önemi olmadığını düşündü, teklifi kabul ederek sunulan kutudan bir puro aldı.

Koleksiyonu görmek için harekete geçmeden önce farklı konulardan konuşuldu – sohbet aslen Klaus Heinrich ile Fräulein Spoelmann arasındaydı; çünkü Kontes düşüncelere dalmış durumdaydı, Herr Spoelmann'ın tek katkısı ise hırıltılı sesiyle arada bir kısaca konuşmaktı. Saray Tiyatrosu ve Spoelmann'ları Avrupa'ya getiren büyük gemi hakkında konuştular. Hayır, kendi yatlarıyla gelmemişlerdi. Herr Spoelmann o yatı yaz günlerinde, Imma ve Kontes, Newport'tayken kendisi işleri nedeniyle kentten ayrılamadığında kullanıyordu, akşamları açılır, geceyi açık denizde yatının güvertesinde geçirirdi. Şimdilerdeyse yat, Venedik'te demirliydi. Okyanus ötesinden muazzam büyüklükte bir yolcu gemisiyle, konser salonları ve spor sahaları olan bir yüzer otelle gelmişlerdi. "Beş katlıydı," dedi Fräulein Spoelmann. "Dibinden sayarak mı?" dedi Klaus Heinrich. Kız hemen yanıt verdi: "Elbette, yukarıdan sayarsak altı." Klaus Heinrich'in kafası karışmıştı, kızın ne demek istediğini anlamamış, dalga geçtiğinin farkına varmamıştı. Sonra, basit sorusu-

nu gerekçelendirmek için uğraştı, aslında kızın beş derken geminin gövdesini, yani suyun altında kalan kısımları da ekleyip eklemediğini sorduğunu açıklamaya girişti – kısacası, kesinlikle ahmak biri olmadığını göstermek için çabaladı durdu ve nihayetinde, bu diyaloğun yol açtığı neşeli kahkahalara o da katıldı. Saray Tiyatrosu'ndan bahsederlerken Imma Spoelmann, dudaklarını büküp başını bir o yana bir bu yana sallayarak *genç kız* rolünü oynayan aktrisin Marienbad'ın şifalı sularına girip dans ve duruş dersi almasının iyi olacağını beyan etti, başaktöre ise kendisininki gibi bir sesin sahne dışında bile olabildiğince dizginlenerek kullanılması gerektiğini birinin acilen söylemesi gerekiyordu... Tabii Fräulein Spoelmann'ın söz konusu sanat kuruluşuna beslediği saygıdan bahsetmeye gerek bile yoktu.

Klaus Heinrich güldü ve kalbi az da olsa sızlarken kızın hazırcevaplığını ve zekâsını takdir etti. Ne güzel konuşuyordu, sözcükleri ne kadar isabetli kullanıyordu! Opera eserlerinden ve kış sezonunda sahneye koyulan oyunlardan bahsetmeye devam ettiler ve Imma Spoelmann, Klaus Heinrich'in her görüşüne karşı çıktı, bir ilkeye sadık kalırcasına, sanki karşı çıkmamak zayıflık olurmuş gibi, karşı çıkmak vazgeçilemez bir ilkeymiş gibi muhalefet etti ve dilinin kıvraklığıyla onu alt etti; elde ettiği zaferle solgun yüzündeki büyük kara gözleri çakmak çakmak yandı; Herr Spoelmann da, büyük purosunu, etrafı sinekkaydı traşlı dudaklarının arasına sıkıştırarak arkasına yaslanmış, havaya yayılan dumanın ardından gözlerini kırpıyor ve kızını şefkatli ve sevgi dolu bir ifadeyle izliyordu.

Klaus Heinrich, bu sohbet boyunca nazik Başhemşire'nin yüzünde beliren o acılı ifadenin ağırlığını kendi yüzünde defaatle hissetti; ama Imma Spoelmann'ın kendisini incitmek için uğraşmadığını, karşısındaki sözlerine

karşılık vermekte başarısız kalırsa onu küçümsemeyeceğini, aksine Prens'in kıvrak zekâ gibi bir silaha hiç de ihtiyacı olmadığını düşünerek –sadece kendisinin bu silaha ihtiyacı varmış gibi– onun zayıf yanıtlarını duymazdan geldiğini düşündü. Peki, nasıl ve neden? Kızın bazı latifeleri ona, doğumu talihsiz bir kaza olan ve iyi sayılabilecek koşullarda büyümüş olan çenebaz, mahir Überbein'ı anımsatıyordu. Sefil bir gençlik, yalnızlık ve mutluluktan ve mutluluğun getirdiği tembellikten mahrum kaldığı bir yaşam: Hiç kilo almamış, hiç rahat yüzü görmemiş ve kendi yeteneklerinden başka varlığı olmadığını açık ve net şekilde görmüştü (onu, çalışmaya ihtiyacı olmayanlar karşısında avantajlı duruma getiren de buydu). Ama Imma Spoelmann çay salonunun masasında, işlemeli kırmızı elbisesi içinde gayet rahat ve şımartılmış bir çocuğun kaprisli bakışlarıyla rahatça oturuyordu; sanki bütün o kurnazlığa, sertliğe ve zekâya çok ihtiyacı varmış gibi sivri diliyle hiç çekinmeden devamlı konuşurken zenginliğin verdiği rahatlıkla kendinden emindi. Ama neden? Klaus Heinrich, Atlas Okyanusu'ndan geçen buharlı gemiler ve tiyatro sezonu üzerine konuşurken bir yandan da bunun nedenlerini kavramaya çalışıyordu. Masada dimdik, kendini tamamen kontrol ederek ve gevşemeyi kendine yasaklayarak otururken sol elini de saklıyor arada bir Kontes Löwenjoul tarafından gelen imalı ve kindar bakışları yakalıyordu.

Bir uşak kapıda belirdi ve Herr Spoelmann'a gümüş bir tepsi üzerindeki telgrafı takdim etti. Herr Spoelmann telgrafı asabi bir aceleyle açtı, gözlerini kırpıştırarak ve ağzının kenarında purodan geriye kalan şeyi tutarak okudu ve kısaca, "Mister Phlebs," diye emrederek tepsiye geri fırlattı. Kaşlarını çatarak yeni bir sigara yaktı. Fräulein Spoelmann hemen atıldı: "Doktorun talimatlarına rağmen bu öğleden sonra içtiğin beşinci puro bu. Bu musi-

bete yönelik dizginleyemediğin tutkunun gri saçlarına pek yakışmadığını senden saklamayacağım." Herr Spoelmann, kızının söylediklerini önce gülerek geçiştirmeye çalıştı; ama sonra kızının kullandığı sözcüklerin sertliğini ve keskinliğini kaldıramadı ve kan beynine sıçradı.

Kızgınlıkla, "Sus," dedi. "Şaka yollu her şeyi söyleyebileceğini sanıyorsun. Bu münasebetsizliğine müsamaha gösteremem, geveze seni!"

Klaus Heinrich hayretle Imma'ya baktı, babasının hiddetle kararmış yüzü karşısında önce dehşetle kaşlarını kaldırdığını, sonra da küçük kara başını hüzünle önüne eğdiğini gördü. Şüphe yok, büyük ve olağanüstü sözcükler kullanmaktan büyük haz almış, herkesi güldürmeyi beklemiş, bunun yerine ağzının payını almıştı. Eğlenceli bir tonla, "Ama baba, sevgili minik babacığım," dedi ve babasının yanaklarını okşamak için ayağa kalktı. "Yeter," diye geveledi beriki. "Sen de büyük sayılmazsın." Neden sonra yumuşadı ve kızının ayaz başını öpmesine izin verip sakinleşti. Huzur sağlanınca Klaus Heinrich cam eşya koleksiyonunu hatırlattı, saygılarını sunarak huzurlarından ayrılan Kontes Löwenjoul'ü orada bırakarak hep birlikte koleksiyonun bulunduğu yandaki odaya geçtiler. Herr Spoelmann, odadaki büyük avizelerin yakılmasını emretti.

Odanın bütün duvarları bombeli cam kapıları olan zarif barok vitrinlerle ve ipek minderli sandalyelerle kaplıydı, vitrinlerde Spoelmann'ın kristal ve üfleme cam eşya koleksiyonu vardı. Evet, alanında hem eski hem yeni dünyanın en önemli koleksiyonu olduğuna şüphe yoktu ve Klaus Heinrich'in satın aldığı kadeh aslında sadece mütevazı bir örnekti. Koleksiyon, odanın bir köşesinde, en eski lüks cam ürünlerle, antik kültürlerden kalma boyalı cam eşya bulgularıyla başlıyor, Doğu ve Batı'dan ve her çağdan süs eşyasıyla, Venedik cam üfleme

atölyelerinden gelen çelenklerle süslü ve envai çeşit vazo ve sürahi, Bohemya evlerinden değerli parçalar, Almanya'dan göbekli bira kupaları, zanaatkâr loncaları ve prensler için özel yapılmış çirkin hayvan ve hayalî yaratık figürleriyle bezeli tasarımlarıyla cam eşyalar, *Das Glück von Edenhall* baladından bazı bölümleri hatırlatan ve ışığı gösterişli şekilde yansıtan devasa kristal kadehler, Kutsal Kâse gibi parlayan rubi rengi kadehlerle devam ediyor ve nihayet modern sanayi ürünü nadide parçalarla, incecik dallar üzerinde yükselen zarif çiçekler ve değerli atomize taşlarla gökkuşağı gibi parıldayan modern dekoratif parçalarla sonlanıyordu. Percy, peşlerinden gelerek onlarla birlikte koleksiyona bakıyor, üçü birlikte kalın halının üzerinde yavaşça odayı adımlarken Herr Spoelmann hırıltılı sesiyle çeşitli parçalar hakkında bilgi veriyor, yumuşak manşetler içinde yarı yarıya kaybolmuş ince elleriyle onları kadife raflardan alıp ışığa tutuyordu.

Bir şeyleri inceleme konusunda deneyimli olan Klaus Heinrich, sorular sorup içten hayranlığını dile getirirken bir yandan da Imma Spoelmann'ı, canını yakan tuhaf konuşma tarzını düşünüyordu. Dudaklarını bükerek neler demiyordu ki! O sözcükler ağzından nasıl kolayca dökülüveriyordu! "Tutku", "sefahat" gibi sözcükleri nasıl bu kadar maharetle kullanır hale gelmişti? Bütün o kafa karışıklığıyla benzer konulardan bahis açan ve belli ki korkunç şeyler yaşamış olan Kontes Löwenjoul, onu tümüyle saf biri olarak tanımlamamış mıydı? Bunun doğru olduğuna şüphe yoktu, çünkü bu kız da, kendisi gibi, doğumu ve yetiştirilişi itibarıyla bir istisnaydı, herkesten yalıtılmış halde el bebek gül bebek büyümüş, sıradan yaşamın alışverişinden dışlanmış, gerçek yaşamda bu kavramlara mukabil gelen şeylerden korunmuştu. Ama o bu sözcükleri maharetle benimsemiş ve onları rahatça, alaycı bir sesle kullanır hale gelmişti. Evet, işte böyleydi: iş-

lemeli kırmızı elbisesi içindeki bu tatlı sert yaratık, sözcükleriyle yaşıyordu; yaşamı ancak bu sözcükler kadar tanıyor, ciddi ve korkunç kavramlarla rengârenk biblolarla oynar gibi oynuyor ve bunu yaparken etrafındakileri çok şaşırttığının farkına varmıyordu! Klaus Heinrich bunları düşünürken yüreği şefkatle kabardı.

Arabasının çağrılmasını istediğinde saat yediye geliyordu – ziyareti uzun sürdüğü için Saray ve halka karşı hafif bir rahatsızlık duyuyordu. Oradan ayrılışı Perceval'ın yeni bir öfke nöbetine girmesine neden oldu. Alışık olduğu durumdaki her değişiklik ya da müdahale, bu cins köpeğin dengesini bozuyordu. Deli gibi havlayıp titreyerek, ona emir verme girişimlerinin hepsine kulaklarını tıkayarak odalar arasından şimşek gibi fırlayıp hole çıktı ve merdivenlerden indi, vedalaşma sırasında söylenen bütün sözleri çıkardığı gürültüyle boğdu. Kâhya, Klaus Heinrich'e aşağıya, mermer heykellerin bulunduğu giriş holüne kadar eşlik etti. Herr Spoelmann onlara eşlik etmedi. Fräulein Spoelmann onca gürültü arasında sesini duyurmak için bağırarak, "Ailemizin bağrındaki ziyaretinizden memnun kaldığınıza inanmak istiyorum, Prens," dedi. Alaycı ses tonunun "ailemizin bağrında" ifadesiyle mi yoksa durumla mı alakalı olduğu belli değildi. Ne olursa olsun, Klaus Heinrich ne diyeceğini bilemedi. Gördüğü alışılmadık muameleden dolayı biraz incinmiş ve hırpalanmış halde, ama aynı zamanda kendini dinçleşmiş hissederek, kupasının arka koltuğunda arkasına yaslandı, karanlık kent parkından geçerek Eremitage'a, ciddi imparatorluk odalarına geri döndü; akşam yemeğini Herr von Schulenburg-Tressen ve Herr von Braunbart-Schellendorf'la birlikte yedi. Ertesi gün *Eilbote*'deki kısa haberi okudu. Haberde sadece Majesteleri Prens Klaus Heinrich'in Delphinenort'ta çaya gittiği ve Herr Spoelmann'ın meşhur cam eşya koleksiyonunu gördüğü yazıyordu.

Klaus Heinrich hayatın gerçeklerinden uzak yaşamını sürdürmeye ve yüce görevini icra etmeye devam etti. Kibar konuşmalar yaptı, rutin jestlerini sergiledi, kardeşini sarayda ve meclis başkanının verdiği baloda temsil etti, halkı huzuruna kabul etti, topçu birliği yemekhanesinde yemek yedi, Saray Tiyatrosu'nda arada bir boy gösterdi ve yüce varlığıyla şu ya da bu yerel merasimi onurlandırdı. Gülümseyerek ve topuklarını birleştirip durarak bütün formaliteleri yerine getirdi ve zor görevini soğukkanlılıkla icra etti, oysa tam da o sıralar üzerine düşünmesi gereken birçok şey vardı: huysuz Herrr Spoelmann, kafadan çatlak Kontes Löwenjoul, azgın köpek Perceval ve özellikle Imma, evin küçükhanımı. Delphinenort'a ilk ziyaretinde ortaya çıkan birçok soruya hiçbir yanıtı yoktu ve bu sorular ancak zamanla, halkın heyecanlı ve nihayetinde hararetli ilgisine mazhar olarak, Spoelmann'larla münasebeti derinleştikçe yanıtlanacaktı; bir sabah erken saatte, evin efendisini ve uşaklarını olduğu kadar kendini de şaşırtarak, üst kattaki odasında matematik çalışan küçükhanımı at binmeye götürmek için atı üstünde Delphinenort'un kapısında belirmesiyle ilişki yeni bir dönemece girdi.

Hâlâ akıllarda olan o unutulmaz sene, kış çok kısa sürmüştü. Ilık bir ocak ayından sonra, şubat ayının hemen ortasında, şakıyan kuşlar, altın gibi parlayan güneş ve yumuşak esintiler eşliğinde bahar gelmişti. Bu umut dolu günlerden birinde, Klaus Heinrich, Eremitage'daki odasında, kolonlarından birinin üzerindeki top şeklindeki süsleme eksik olan geniş maun yatağında erkenden uyandığında, görünmez bir elin onu kalkıp yepyeni şeyler yapmaya teşvik ettiğini hissetti.

Zilin ipini çekip Neumann'ı çağırdı (Eremitage'da elektrikli zil yoktu) ve Florian'a bir saat içinde eyer vurulmasını emretti. Seyis için de bir at hazırlansın mıydı?

Hayır, buna gerek yoktu; Klaus Heinrich yalnız ata binmeyi istediğini bildirdi. Sonra, sabah tuvaleti için kendini Neumann'ın becerikli ellerine teslim etti, bahçeye açılan salonda sabırsızlıkla kahvaltı etti ve küçük terasın önünde atına bindi. Mahmuzlu uzun çizmeleri üzengide, sarı deri dizginler kahverengi eldivenli sağ elinde, sol elini önü açık mantosunun içinden kalçasına yerleştirip başının üzerindeki çıplak ağaç dallarında ötüşen kuşları görmek için bakınarak nefis sabah havasında tırıs ilerledi; sarayın bahçesinin kamuya açık bölümünden, kent parkına vardı ve Delphinenort arazisine girdi. Saat dokuz buçukta saraya vardı. Gelişi büyük bir şaşkınlığa yol açtı.

Ana kapıda Florian'ı bir İngiliz seyise teslim etti. Bir işini halletmek için mozaik holden geçmek üzere olan kâhya, Klaus Heinrich'i görünce olduğu yerde şaşkınlıkla kalakaldı. Prens'in tiz ve coşkulu bir ses tonuyla sorduğu, hanımların nerede olduğu sorusunu yanıtlamak yerine çaresizce mermer merdivenlere yöneldi ve gözlerini alt basamağın önünde duran Klaus Heinrich'ten en üst basamağa çevirdi; çünkü Herr Spoelmann orada duruyordu.

Görünüşe bakılırsa Herr Spoelmann kısa bir süre önce kahvaltısını bitirmişti ve keyfi yerindeydi. Ellerini pantolonunun ceplerine sokmuş, dirsekleriyle kadife yeleğinin üstüne geçirdiği ev ceketini arkaya itiyor, ağzındaki sigaradan yükselen mavimsi dumanın ardından gözlerini kırpıştırıyordu. "Evet, genç Prens?" dedi ve yukarıdan onu süzdü....

Klaus Heinrich selam vererek kırmızı halı kaplı merdivenlerden yukarı seğirtti. Durumun tuhaflığıyla ancak hızlı davranarak ve deyim yerindeyse aniden saldırıya geçerek başa çıkabileceğini düşündü.

"Bu erken saatte," dedi, "şaşırmış olmalısınız, Herr

Spoelmann." Nefessiz kalmıştı ve bu onu korkutuyordu; böyle durumlara hiç ama hiç alışkın değildi.

Herr Spoelmann omuzlarını silkip bunun umurunda olmadığını, ama yine de bir açıklama beklediğini işaret eden bir ifadeyle yanıt verdi.

"Randevumuz nedeniyle geldim," dedi Klaus Heinrich. Mültimilyonerin iki basamak aşağısında durmuş, oradan ona hitap ediyordu. "Fräulein Imma ve ben birlikte at binmeye gitmek üzere sözleşmiştik. Hanımlara Sülün Evi'ni ya da Hofjäger'i gezdirme sözü vermiştim... Fräulein Imma bana civarı hemen hiç bilmediğini söyledi. Havanın güzel olacağı ilk günde gitmek üzere sözleşmiştik... Bugün de hava çok güzel... Elbette, sizin de izninizle..."

Herr Spoelmann omuzlarını kaldırdı ve, "İzin mi – neden?" der gibi dudaklarını büktü.

"Benim kızım yetişkin bir kadın," dedi. "İşlerine karışma âdetim yoktur. At binmeye gitmek isterse gider. Ama sanırım bugün vakti yok. Siz kendiniz sorun. İçeride." Herr Spoelmann kenara çekilip çenesiyle Klaus Heinrich'in geçen sefer içinden geçtiği kadife perdeli kapıyı işaret etti.

"Teşekkür ederim," dedi Klaus Heinrich. "Evet, gidip kendim bakayım." Sonra merdivenlerin geri kalan basamaklarını tırmandı ve kendinden emin bir hareketle kadife perdeyi araladı ve her tarafına gün ışığı sızmış, çiçek kokuları içerisindeki kış bahçesine adım attı.

Imma Spoelmann usul usul akan çeşmenin ve özel üretim ördeğin yüzdüğü havuzun önünde duran küçük bir çalışma masasında, sırtını neredeyse tümüyle kapıya dönmüş oturuyordu. Saçlarını toplamamıştı. Ortadan ikiye ayrılmış mavi siyah saçları göz kamaştırıcı biçimde sırtına dökülüp bedeninin yarısından çoğunu kaplayan bir perde gibiydi, saçlarının karalığıyla tezat oluşturan

fildişi rengi soluk yüzünün mat ve çocuksu profili aradan zar zor seçiliyordu. Saçlarının koruyucu örtüsü içinde kaybolmuş olan kız, dudaklarını sol elinin zarif ayasına yapıştırmış, işaretparmağını dolmakaleme bastıra bastıra ders defterindeki notların üzerinden geçiyordu.

Kontes de oradaydı, o da bir şeyler yazıyordu. Odanın daha uzak bir köşesinde, daha önce Klaus Heinrich'le sohbet ettikleri yerde, palmiye ağaçlarının altındaki masada dimdik oturmuş, başını bir yana eğmiş, masanın bir kenarında istiflediği mektup kâğıtlarına bir şeyler karalıyordu. Klaus Heinrich'in mahmuzlarının tıkırtısını duyunca başını kaldırdı. İğ biçimli uzun kalemi tutan eli havada, kısılmış gözlerle iki saniye boyunca onu inceledi. Sonra yerlere kadar eğilerek reverans yapmak için ayağa kalktı ve, "Imma, Majesteleri Klaus Heinrich geldiler," dedi.

Fräulein Spoelmann saçını geriye savurarak hızla hasır sandalyesinde geri döndü, Klaus Heinrich asker selamıyla hanımlara iyi sabahlar dileyinceye kadar kocaman gözleriyle şaşkınlıkla ona bakakaldı. Sonra, boğuk bir sesle, "Size de günaydın, Prens. Ama kahvaltı için çok geç kaldınız. Kahvaltımızı bitireli bayağı oldu," dedi.

Klaus Heinrich güldü. "Aman neyse ki," dedi, "iki taraf da kahvaltısını etmiş. O halde, hemen at binmeye gidebiliriz."

"Ata binmeye mi?"

"Evet, öyle sözleşmiştik."

"Sözleşmiş miydik?"

"Sakın unuttuğunuzu söylemeyin!" dedi yalvararak. "Size etrafı gezdirme sözü vermedim mi? Hava güzel olunca birlikte at binmeyecek miydik? İşte, muhteşem bir gün. Dışarı bir bakın..."

"Hava fena değil," dedi beriki, "ama çok tez canlısınız, Prens. At binmek için sözleştiğimizi hatırlıyorum;

ama bunu yakın gelecekte yapacağımızı konuşmamıştık. Majesteleri beni mazur görsünler, ancak küçük bir not, bir tür ön bilgilendirme iyi olmaz mıydı? Kabul etmelisiniz ki, şu anki halimle ata binmeye gidemem."

Ve ayağa kalkıp janjanlı ipekten bol bir kumaş parçası ve yeşil kadifeden bir bolerodan müteşekkil sabah elbisesini gösterdi.

"Hayır," dedi, "maalesef gidemezsiniz. Ama siz hanımlar üzerinizi değiştirirken ben burada beklerim. Saat hâlâ erken..."

"Fazlasıyla erken. O bir yana, sizin de gördüğünüz üzere, ben tam şu zararsız meşgaleme başlamak üzereydim. Saat on birde dersim var."

"Hayır," diye bağırdı, "bugün cebir çalışmanıza ya da sizin tabirinizle havasız odalarda oynamanıza izin veremem, Fräulein Imma. Güneşe bakın bir!.. İzninizle..." Masaya doğru ilerleyip kızın defterini aldı.

Gördüğü şey oldukça kafa karıştırıcıydı. Imma Spoelmann'ın, dolmakalemi kendine özgü tutuşunun emaresi olan kargacık burgacık, çocuksu bir elyazısıyla sayfalara fantastik bir hokuspokus, darmadağın büyülü sözlerden müteşekkil bir curcuna kaydedilmişti. Yunan ve Latin harfleri farklı düzeylerdeki rakamlarla birleşmiş, çarpı işaretleri ve çizgiler arasına serpiştirilmiş, kesir çizgilerinin üstüne ve altına yerleştirilmiş, üzerlerine başka çizgiler çekilmiş, çift çizgilerle eşitlenmiş, yay ayraçlar arasına alınarak birleştirilmiş, köşeli ayraçlarla çevrelenerek formülleştirilmişti. Nöbetçi erler gibi öne sürülmüş tek tek harfler, ayraçların sağ üst köşesine iliştirilmişti. Cebirle uğraşmayanlara hiçbir şey ifade etmeyen, karekök içine alınmış ve kollarıyla harfleri ve rakamları sarmalamış gizemli işaretlerin üst ve alt uçlarında başka sayılar ve harfler vardı. Kâğıdın her tarafına hiçbir anlam ifade etmeyen heceler ve gizemli kısaltma-

lar not edilmiş, olağandışı sütunların arasına gündelik dilde kullanılan sözcüklerle notlar alınmıştı; gerçi ortalama kişi de bunları ancak bir büyücünün abartılı mırıltılarını anladığı kadar anlamlandırabilirdi.

Klaus Heinrich, hemen yanı başında duran, bol, janjanlı elbisesinin ve upuzun saçlarının arasında kaybolmuş ve o güzel, küçük kafasıyla bu notların hepsini anlamlandıran ve onlara hayat veren, bilen, zayıf, kırılgan kıza baktı. "Böyle güzel bir sabahı bu habis meşgaleyle mi harcamak istiyorsunuz yani?" dedi.

Kız bir süre, büyük, anlamlı gözleriyle bir yabancıya bakar gibi ona baktı. Sonra dudaklarını bükerek şöyle dedi: "Belli ki Majesteleri, yakın geçmişte burada mesleğinizden bahis açıldığında gösterilen anlayışsızlığa misilleme yapmak istiyorsunuz."

"Hayır," dedi, "hayır, öyle değil! Sizi temin ederim ki, çalışmalarınıza saygı duyuyorum. Kabul etmeliyim ki bu konu biraz gözümü korkutuyor, zaten matematiğim hiç iyi değildir. Bundan başka, bugün at binmemize engel teşkil edeceği için matematikten özellikle hoşlanmadığımı da belirtmeliyim..."

"Ah, çalışmasını engellediğiniz tek kişi ben değilim Prens. Üçüncüsü, Kontes de var. O da yazı yazıyordu. Anılarını kaleme alıyor, bütün dünya okusun diye değil, daha sınırlı bir kitle için ve bu yazılanlardan sizin için de benim için de çok öğretici bir eser çıkacağını düşünüyorum, Prens."

"Ona şüphe yok. Ama Kontes'in sizin, Fräulein Imma'nın ricasını kırmayacağından da bir o kadar eminim."

"Peki ya babam? Dördüncü itiraza geldik işte. Babamın asabiyetine yabancı değilsiniz. Sizce o onay verecek mi?"

"Onay verdi bile: Eğer at binmek isterse biner. Aynen böyle dedi."

"Onu önceden hallettiniz demek? İşte şimdi öngörünüzü takdir ettim, Prens. Geçen gün bize anlattığınıza göre gerçek bir asker olmamanıza, sadece askermiş gibi davranmanıza rağmen bir kumandan gibi davrandınız. Ama atlı gezimizin önünde beşinci bir engel var ve bu oldukça belirleyici bir engel. Yağmur yağacak."

"Hayır, bu mazeret işe yaramaz. Hava gayet güzel."

"Yağmur yağacak. Hava fazlasıyla yumuşak. Kahvaltıdan önce kaplıca bahçelerine gittiğimde gördüm. Bana inanmıyorsanız gelin, barometreye bakın. Hemen girişte asılı..."

Halı kaplı hole çıktılar, mermer şöminenin yanında büyük bir barometre asılıydı. Kontes de peşlerinden geldi. Klaus Heinrich, "Yükselmiş," dedi.

"Majesteleri yanılıyorlar," dedi Fräulein Spoelmann, "paralaks sizi yanıltıyor."

"Anlamadım."

"Paralaks sizi aldatıyor."

"Bunun ne olduğunu bilmiyorum, Fräulein Spoelmann. Şu Adirondack'ları da anlamadığım gibi. Ben çok eğitim görmedim, benimki gibi bir yaşamın kaçınılmaz sonucu bu. Bana karşı hoşgörülü olmalısınız."

"Affınızı dilerim. Siz Majesteleriyle konuşurken sıradan sözcükler kullanılması gerektiğini hatırlamam gerekirdi. Siz göstergeye yanlış açıdan bakıyorsunuz ve bu nedenle yükselmiş gibi görüyorsunuz. Tam önünde durursanız, siyah kolun altın kolun üstüne geçmediğini, aksine biraz altına düştüğünü görebilirsiniz."

"Size hak veriyorum," dedi Klaus Heinrich üzgünce, "buradaki hava basıncı düşündüğümden daha yüksek!"

"Düşündüğünüzden daha alçak!"

"Peki şu düşen cıvaya ne demeli?"

"Cıva alçak basınçta düşer, yüksek basınçta değil, Majesteleri."

"İşte şimdi hiçbir şey anlamıyorum!"

"Sanırım, cehaletinizin boyutunu perdelemek için şaka yaparak onu abartıyorsunuz, Prens. Ama madem atmosferik basınç cıvayı düşürecek kadar yüksek ve böylece doğanın kanunlarına mutlak şekilde saygısızlık ediyor, o halde biz de ata binmeye gidelim mi, ne dersiniz Kontes? Prens'i, buraya kadar geldikten sonra eve göndermenin sorumluluğunu üstlenemem. Biz hazır oluncaya kadar burada bekleyebilir..."

Imma ve Kontes, binici kıyafetlerini kuşanmış halde kış bahçesine döndüler; Imma içcepli, boğazlı siyah bir yün elbise giymiş, başına siyah keçe kumaştan üç köşeli bir şapka geçirmişti; Kontes ise kolalı gömleğinin üzerine siyah bir fular bağlamış, başına bir silindir şapka takmıştı. Hep birlikte merdivenlerden inip mozaik holden geçtiler ve taç kapıyla büyük havuzun arasında, atların başında duran iki seyisin onları beklediği bahçeye çıktılar. Tam atlarına binmeye hazırlanırlarken *collie* cinsi köpeği Perceval, olağanüstü heyecanının ifadesi olan yüksek sesli bir ulumayla ve salyalarını akıtarak hiddetle şatodan fırladı ve huzursuzlukla başlarını savuran atların etrafında çılgın gibi zıplamaya başladı.

Imma, onca gürültünün arasında, "Olacağı buydu," dedi ve gürültüden ürken atı Fatma'nın boynunu okşadı. "Ondan gizli gitmemizin imkânı yoktu. Son anda her şeyi anladı. Şimdi o da bizimle gelmese olmaz ama ortalığı ayağa kaldıracak. Ne dersiniz, teşebbüsümüzden vazgeçelim mi Prens?"

Klaus Heinrich, köpeğin onlarla birlikte gelmesinin, eşlikçi atlı uşağın elindeki gümüş trompeti öttürerek geziyi cümle âleme duyurmasıyla aynı kapıya çıkacağını bilse de inat etti ve neşeyle Perceval'ın da geziye katılması gerektiğini söyledi; nihayetinde o da onlardan biriydi ve etrafı tanımak onun da hakkıydı.

Kestane ağaçlarıyla çevrili geniş yolda tırıs giderlerken Imma, "Peki, nereye gidiyoruz?" diye sordu. Klaus Heinrich ile Kontes'in arasından ilerliyordu. Perceval neşeyle havlayarak önden gidiyordu. Armalı bir şapkası ve sarı eldivenleri olan İngiliz seyis, belirli bir mesafeyi koruyarak peşlerinden geliyordu.

"Hofjäger çok güzeldir," dedi Klaus Heinrich, "Sülün Evi biraz daha uzakta ama öğle yemeğine kadar vaktimiz var. Siz hanımlara köşkü göstermek isterim. Çocukken orada üç sene yaşadım. Öğretmenlerle benim yaşımda öğrencilerin birlikte yaşadığı bir papaz okuluydu. Dostum Überbein'ı, en sevdiğim öğretmenim Doktor Überbein'ı orada tanıdım."

Fräulein Spoelmann biraz da şaşkınlıkla, "Sizin bir dostunuz mu var?" dedi ve gözlerini ona çevirip, "Bir ara bana ondan bahsetmelisiniz," diye ekledi. "Demek Sülün Evi'nde eğitim aldınız. O halde orayı görmeliyiz, hem belli ki siz de bize orayı göstermek istiyorsunuz," dedi ve atını dehledi, toprak bir patikaya sapmışlardı. "İşte zaviyeniz, Prens... Göletinizde bol miktarda ördek yemi var... Bence mümkünse kaplıca bahçelerinin kenarından ilerleyelim."

Klaus Heinrich, öneriyi memnuniyetle kabul edince park alanından çıktılar ve kuzeybatı istikametindeki hedeflerine giden anayola ulaşmak için kırlık alandan geçtiler. Kent parkında gezintiye çıkmış birkaç kişi, onları şaşkınlıkla selamladı; Klaus Heinrich selamlara elini şapkasına götürerek Imma Spoelmann ise üç kenarlı şapkanın altındaki koyu saçlı başını ciddi ve oldukça sıkılgan bir tavırla yana eğerek karşılık verdi. Bir süre sonra açıklık alana vardılar, artık önlerine birilerinin çıkması olası değildi. Arada bir, bir köylü arabası ya da bisikletinin gidonuna yaslanmış yoluna bakan bir bisikletçi yanlarından geçiyordu. Daha yumuşak ve müsait bir zemini olan

çayırlık alandan ayrılmadan yol boyunca ilerlediler. Perceval, atların önünde sürekli arkasını dönerek ilerliyor, huzursuz ve heyecanlı bir bekleyişle kendi etrafında dönüp duruyor, küçük adımlarla ilerliyor, kuyruğunu sallıyordu – hızla soluyor, dili salyalı çenesinin kenarından sarkıyordu, bu manasız sinir harbi kendini yer yer kısa, inilti benzeri havlamalarla dışa vuruyordu. Bir süre sonra kulaklarını havaya dikip zıplayarak bir avın peşine düştü ve şamatalı havlamaları açık havada yankılanırken bir tavşanı kovalamaya başladı.

Klaus Heinrich'in ilk kez bu kadar yakından gördüğü ve hayran kaldığı Fatma hakkında konuşmaya başladılar. Uzun, kaslı boynunun üzerindeki küçük, mağrur kafasını yana eğmişti, kıpır kıpır gözleri kor gibi ışıyordu; Arap atlarına özgü incecik bacakları, beyaz, tüylü bir kuyruğu vardı. Ay beyazı gövdesine beyaz bir eyer ve koşum vurulmuştu, dizginleri de beyazdı. Dar sırtlı, kırpık yeleli, toynakları sarı bandajlarla kaplı, hafif miskin doru at Florian da bakımlıydı bakımlı olmasına ama yanındaki seçkin yabancının yanında bir katır gibi gösterişsiz kalıyordu. Kontes Löwenjoul da Isabeau adında iri, boz bir kısrağa biniyordu. Uzun boyu ve dik duruşu sayesinde mükemmel bir biniciydi ama şapkalı ufak başını bir tarafa eğmiş, kısık gözlerini kırpıştırıyordu. Klaus Heinrich, atının üzerinden geriye kaykılıp Fräulein Spoelmann'ın arkasından başını uzatarak ona bir-iki kelam etti ama beriki, yarıkapalı gözleri ve Meryem Ana gibi bir ifadeyle önüne bakmaya devam etti, bunun üzerine Imma, "Kontes'i rahat bırakalım, Prens, onun aklı şu anda başka yerde," dedi.

Klaus Heinrich, "Umarım, Kontes bize istemeden eşlik etmek zorunda kalmamıştır," dedi. Imma Spoelmann'ın sükunetle verdiği cevap, onu gerçekten şaşırttı: "Doğrusunu isterseniz, öyle olabilir."

"Anılarını yazmayı mı tercih ederdi?" diye sordu.

"Ah, anıları! Onların acelesi yok ve aslına bakarsanız sadece vakit geçirmek için edindiği bir meşgale; gerçi arada bir o notlardan hayli ibret verici bilgiler edinmiyor da değilim. Ama Prens, Kontes'in hakkınızda pek hayırlı düşünmediğini de sizden saklayamam. Bana bu doğrultuda bir şeyler söyledi. Sizin katı ve ciddi olduğunuzu ve kendisini ürperttiğinizi söyledi."

Klaus Heinrich'in yüzü kızarmıştı.

Gözlerini, elindeki dizginlere dikerek, "Ben de insanların üzerinde sıcak bir etki bırakmadığımı çok iyi biliyorum, Fräulein Imma," dedi alçak sesle, "ya da belki sadece belirli bir mesafeden öyleyim... Bu, daha önce de söylediğim gibi, varoluş tarzımla alakalı bir durum. Ama Kontes'e sert ve ciddi davrandığımın farkında değildim."

"Büyük olasılıkla harfi harfine böyle değildir," diye yanıtladı kız onu. "Ama siz onun kendini biraz olsun bırakmasına bir kere bile izin vermediniz, ona biraz olsun gevezelik etme şansını tanıma nezaketini göstermediniz –size içerlemiş olmasının nedeni de bu– bunu nasıl yaptığınızı, zavallının işini nasıl zorlaştırdığınızı ve onu nasıl ürperttiğinizi gayet iyi biliyorum, gayet iyi," diye tekrarladı ve başını çevirdi.

Klaus Heinrich sessiz kaldı. Sol elini kalçasına daha da yapıştırdı, gözlerinde bitkin bir ifade vardı.

"Gayet iyi mi biliyorsunuz?" diye sordu bir süre sonra. "O halde, sizi de mi ürpertiyorum, Fräulein Imma?"

Imma, hiç duraklamadan başını iki yana çevirip dudaklarını büzerek kısık bir sesle, "Sizi," dedi, "üzerimdeki etkinizi katiyetle abartmamanız konusunda uyarıyorum, Prens." Sonra birden Fatma'yı dörtnala koşturmaya başladı; düz araziyi aşıp uzaklardaki çam ormanlarının oluşturduğu karanlık kitleye doğru öyle bir hızla fırladı ki ne Kontes ne de Klaus Heinrich ona yetişebildi. Ancak or-

tasından anayol geçen fidanlığın sınırına geldiğinde atını durdurdu ve yüzünde alaycı bir ifadeyle dönüp onları beklemeye başladı.

Kontes Löwenjoul, kısrağı Isabeau'yla kaçağa ilk yetişen oldu. Onun ardından, alışık olmadığı zorlanma dolayısıyla nefes nefese kalmış ve şaşkına uğramış Florian geldi. Hızla soluyup kahkahalar atarak ormana girdiler. Kontes kendine gelmişti, hararetle ve hızlı ve zarif jestlerle gevezelik ediyor, beyaz dişlerini bol bol gösteriyordu. Bu dörtnala koşu faslında heyecanı katlandığından atların önündeki ağaçların arasında kendi etrafında dönüp duran Perceval'la ilgili şakayla karışık konuşmaya başladı

"Majesteleri," dedi, "onun nasıl zıpladığını görmeliler... takla atışını... Altı metre genişliğinde bir mezar ya da hendek kazıyor ve bunu o kadar zorlanmadan ve zarafetle yapıyor ki, gözlerinizi ondan alamıyorsunuz. Ama sadece kendisi bunu istediğinde, kendi özgür iradesiyle yapıyor, çünkü herhangi bir hayvan eğiticisine boyun eğip kendisine öğretilecek numaraları sergilemektense öldüresiye dövülmeyi tercih edecek bir köpek o. Denebilir ki o, doğuştan kendi kendinin eğitmeni ve bazen zapt edilmesi imkânsız olsa da asla sert bir köpek değil. Tam bir beyefendi, bir asilzadedir o – çok sağlam karakterli ve soyludur. Ah, çok mağrurdur, deli gibi görünüyor olabilir ama aslında kendine hâkim olmayı pekâlâ bilir. Canı yandığında ya da cezalandırıldığında acıyla inlediği görülmemiştir. Sadece karnı acıktığında yemek yer, aç değilse en leziz yemeklere dönüp bakmaz bile. Sabahları kaymak yer... beslenmesine dikkat etmek gerekir. Kendisini yiyip bitiriyor, bu parlak kürkünün altında bayağı cılız bir şey, bütün kaburgaları elinize geliyor ve korkarım erken yaşta veremden ölüp gidecek... Başıboş köpekler peşinden eksik olmaz, onu sıkıştırıp durur, her

köşede gözlerini ona dikerler; ama o hiddetlense de oradan kaçar ve sadece saldırıya uğradığında ısırır ama o muhteşem dişleriyle öyle bir ısırır ki ayaktakımı o ısırığı bir daha unutamaz. Bunca şövalyeliğin, bunca saflıkla birleştiği bu hayvanı sevmeden edemez kimse."

Imma bu sözleri, Klaus Heinrich'in daha önce onun ağzından çıktığına bir kez bile şahit olmadığı ciddi ve ağırbaşlı sözlerle onayladı.

"Evet," dedi, "sen benim yakın dostumsun Percy ve ben hep yanında olacağım. Birisi, bir uzman ona akıl hastalığı teşhisi koydu, asil hayvanlarda bu durumun sıklıkla görüldüğünü söyledi ve başa çıkılması zor bir hayvan olduğu ve her geçen gün bizi çıldırtacağı için onu uyutmamızı salık verdi. Ama Percy'mi benden alamazlar. Evet, dayanılmaz ve bazen katlanması zor ama her şeye rağmen sevecen ve iyi bir köpek o ve onu tüm kalbimle seviyorum."

Kontes, bu sözler üzerine *collie* cinsi köpeğinden bahsetmeye devam etti; ama bir süre sonra kopuk, karmaşık şeyler söylemeye başladı; canlı ve zarif jestlerin eşlik ettiği bir monoloğun içinde kayboldu; nihayetinde, Klaus Heinrich'e zehir gibi bir bakış attıktan sonra tekrar düşüncelerinde kaybolup gitti.

Klaus Heinrich, kendini yine mutlu ve rahat hissediyordu, buna sebep ya atla dörtnala koşu tutturmuş olmasıydı –ata iyi ve güzel bir biçimde binmiş olsa da aslında sol eli nedeniyle iyi bir binici değildi, bu koşu sırasında kendini adamakıllı zorlamıştı– ya da başka bir şey. Çam ormanından çıkıp kâh bir çiftliğin kâh bir konaklama yerinin yanından geçerek ıssız anayol boyunca çayırlar ve sürülmüş tarlalar arasından ilerledikten sonra bir sonraki ormana yaklaştıklarında alçak bir sesle sordu: "Sözünüzü tutup bana Kontes'in hikâyesini anlatacak mısınız, Fräulein Imma? Nasıl oldu da sizin refakatçiniz oldu?"

"O benim dostum," dedi kız, "ve aynı zamanda öğretmenim sayılır, her ne kadar bize ben erişkin olduktan sonra gelmiş olsa da. Üç yıl önce, henüz New York'ta yaşarken geldi yanımıza Kontes, o zamanlar biçare haldeydi. Açlıktan ölmek üzereydi," dedi Imma Spoelmann ve bunu söylerken büyük kapkara gözlerini araştırıcı ve dehşet dolu bir bakışla ona çevirdi.

"Gerçekten açlıktan ölmek üzere miydi?" diye sordu beriki bu bakışa karşılık vererek... "Lütfen, devam edin."

"Evet, bize geldiğinde ben de inanamamıştım; pek de iyi durumda olmadığını açıkça görmeme rağmen beni o kadar etkiledi ki babamı refakatçim olması için ikna ettim."

"Amerika'ya nasıl gelmiş? Gerçekten bir kontes mi?" diye sordu Klaus Heinrich...

"Hayır, kontes değil ama asil bir aileden geliyor ve şefkatli ve iyi bir ortamda büyümüş, bütün kötülüklerden korunmuş ve sakınılmış, çünkü söylediğine göre çok küçük yaşlarından itibaren kırılgan ve nazenin biriymiş. Ama sonra bir subayla, süvari bölüğü komutanı Kont Löwenjoul'la evlenmiş – anlattıklarına göre adam tuhaf bir aristokratmış– adam, usturuplu bir ifadeyle söylemek gerekirse pek örnek alınacak biri değilmiş."

"Nasıl biri olabilir ki?" diye sordu Klaus Heinrich.

"Bunu tam olarak söylemem, Prens. Kontes'in biraz muğlak bir konuşma tarzı olduğunu unutmayın. Ama imalarından anladığım kadarıyla, yapıp ettikleri akla hayale sığmayan o utanmaz karakterlerdenmiş; ahlaksız bir kişiymiş, bilirsiniz..."

"Evet, bilirim," dedi Klaus Heinrich; "sefih, uçarı ya da hayat adamı sıfatıyla anılan adamlardan."

"Doğru, hayat adamı diyelim – ama olabilecek en sefih anlamıyla, çünkü Kontes'in anlattıklarına bakılırsa bu konuda sınır tanımaz biriymiş ..."

"Evet, bilirim o tipleri," dedi Klaus Heinrich. "O türden çok insan gördüm – tabiri caizse kahrolası tipler. Örneğin, arabasıyla tam gaz giderken bile aşk meşk işlerine dalan insanlar olduğunu duydum."

"Bunu dostunuz Überbein'dan mı duydunuz?"

"Hayır, başka birinden. Überbein, bana böyle bir şey anlatmayı uygun bulmaz."

"O halde, sizinki pek işe yaramayan bir dostmuş, Prens."

"Size onun hakkında daha çok şey anlattığımda siz de ona hayran kalacaksınız, Fräulein Imma. Ama lütfen, devam edin!"

"Neyse, ben Löwenjoul'un sizin hayat adamınız gibi davranıp davranmadığını bilmiyorum. Her halükârda, yüz kızartıcı şeyler yapmış."

"Sanırım kumar oynayıp içki içmiş."

"Elbette, böyle diyebiliriz. Ayrıca başka kadınlarla ilişkisi varmış, her yerde bol miktarda bulabileceğiniz hafifmeşrep kadınlarla Kontes'i aldatmış – önce ondan gizli yapmış bunu ama sonra, açıkça, kadıncağızın üzüntüsüne hiç aldırmadan göstere göstere yapmış."

"Ama Kontes niye böyle bir adamla evlenmiş ki?"

"Ailesine karşı gelerek evlenmiş onunla, bana söylediği bu, ona âşık olmuş. Çünkü bir kere, ilk tanıştıklarında adam yakışıklıymış –daha sonra fiziksel açıdan da çökmüş ya– ikincisi, hovardalığıyla nam salmış ve bu, Kontes'in söylediğine göre karşı konulamaz bir cazibe veriyormuş ona; çünkü Kontes her ne kadar korunmuş ve sakınılmış olsa da adamla birlikte yaşama arzusundan kimse döndürememiş onu. Aslında insan düşündükçe bunu anlayabiliyor."

"Evet," dedi, "ben de anlayabiliyorum. Hemen hayata atılmak, her şeyi tanımak istemiş. Ve hayatı adamakıllı tanımış."

"Öyle de denebilir. Gerçi bu ifade onun yaşadıkları için biraz hafif kalıyor. Kocası ona çok kötü davranmış."

"Onu dövdüğünü söylemeye mi çalışıyorsunuz?"

"Evet, fiziksel zarar vermiş. Ama şimdi size, sizin daha önce hiç duymadığınız bir şey söyleyeceğim Prens. Kontes bana, kocasının ona sadece kızdığında veya kavga ettiklerinde değil, ortada herhangi bir neden bile yokken, sadece haz almak için zarar verdiğini anlattı; yani, onu öyle bir dövüyormuş ki, bütün o zalimlikleri tiksindirici okşamalara dönüşüyormuş."

Klaus Heinrich konuşmadı. İkisi de çok ciddiydi şimdi. En sonunda, "Kontes'in çocuğu olmuş mu?" diye sordu.

"Evet, iki çocuğu olmuş. İkisi de çok küçükken, sadece birkaç haftalıkken ölmüşler ve bu, Kontes'in göğüs germek zorunda kaldığı en büyük acı olmuş. Söylediklerinden çıkardığım kadarıyla, çocukların doğumdan kısa süre sonra ölmeleri, kocasının onu aldattığı hafifmeşrep kadınların hatasıymış."

İkisi de düşünceli düşünceli yere bakarak susmaya devam etti.

"Bunun yanı sıra," diye devam etti Imma Spoelmann, "karısının hatırı sayılır çeyiz parasını kumarda ve hafifmeşrep kadınlarla yemiş, kadının ailesi öldükten sonra da bütün servetini tüketmiş. Borçları nedeniyle işinden atılmanın eşiğine gelmişken kadının akrabaları onu kurtarmış. Ama sonra bir skandal patlak vermiş, çok pis bir işe bulaşmış ve tamamen mahvolmuş."

"Ne olmuş olabilir ki?" diye sordu Klaus Heinrich.

"Size kesin bir şey söyleyemem, Prens. Ama Kontes'in verdiği ipuçlarına bakılırsa, olabilecek en iğrenç skandallardan biriymiş – daha biraz önce bu istikamette hiçbir sınır olmadığı konusunda fikir birliğine varmadık mı?

"Amerika'ya gitmesinin nedeni bu muymuş?"

"Tam üstüne bastınız, Prens. Keskin zekânıza hayran kaldım."

"Ah, lütfen devam edin Fräulein Imma! Kontes'inki gibi bir hikâyeyi ilk defa duyuyorum..."

"Ben de böylesini hiç duymamıştım; bize ilk geldiğinde üzerimde nasıl bir izlenim bıraktığını bir düşünsenize. Her neyse polis tarafından aranan Kont Löwenjoul, Amerika'ya kaçmış, ardında çok büyük borçlar bırakmış. Kontes de ona eşlik etmiş."

"Onunla mı gitmiş? Neden?"

"Çünkü onu her şeye rağmen seviyormuş –hâlâ da seviyor– ve ne olursa olsun onunla ömrünü paylaşmaya kararlıymış. Adam da onu yanına almış, çünkü o yanında olduğu sürece akrabalarının onları koruyacağını biliyormuş. Akrabalar, onlara son bir kez para göndermişler; ama sonra buna bir son vermişler – kesenin ağzını kapatmışlar; Kont Löwenjoul, karısının artık işine yaramadığını görünce onu derhal terk etmiş, sefalet içinde bırakmış ve ortadan kaybolmuş."

"Biliyordum," dedi Klaus Heinrich, "böyle olduğunu tahmin etmiştim. İşte böyledir bu işler." Imma Spoelmann devam etti: "Orada, sefalet içinde ve yardımsız kalmış, geçimini nasıl sağlayacağını da hiç öğrenmediğinden açlık ve yoksullukla yüzleşmiş. Bir de üstüne, Amerika'da yaşamın sizin ülkenizde olduğundan çok daha zor, çok daha sert olduğunu, bir yandan da Kontes'in hep narin ve hemen incinen bir insan olduğunu ve uzun yıllar boyunca ne kadar kötü bir muameleye maruz kaldığını düşünün. Kısacası, böyle bir yaşamla başa çıkabilecek halde değilmiş. Ama sonra başına çok hayırlı bir iş gelmiş."

"Gerçekten mi? Hangi hayırlı iş? Bana da bahsetmişti bundan. Ne tür bir hayırlı işti bu Fräulein Imma?"

"O hayırlı iş Kontes'in aklının karışması, o olağanüs-

tü sıkıntılı durumda içindeki bir şeyin *kırılması* –bu onun kendi ifadesi– ve artık yaşamın zorluklarına açık ve ayık bir zihinle göğüs germe ihtiyacı duymamasıydı, deyim yerindeyse kendini bırakma, bir nebze gevşeme ve biraz gevezelik etme hakkını kendine tanımasıydı. Kısacası, bu hayırlı iş, onun tuhaf bir insana dönüşmesiydi."

"Kontes'in gevezelik ederken kendini kaybettiği izlenimi bende de oluştu," dedi Klaus Heinrich.

"Öyle, Prens. Gevezelik ederken o hale geldiğinin kendisi de gayet farkında ve karşısındakini kırmamak için o durumlarda gülümser ya da kendi içine döner. Tuhaflığı, bir dereceye kadar kontrol edebildiği ve göz yumduğu hoş bir rahatlama onun için. İsterseniz şöyle diyelim, bu bir eksiklik..."

"Zihniyet meselesi," dedi Klaus Heinrich ve başını eğip elindeki dizginlere baktı.

"Doğru, zihniyet," diye tekrarladı kız ve bakışlarını ona çevirdi. "Sanırım siz söz konusu eksikliği tasvip etmiyorsunuz, Prens."

Alçak sesle, "İşin doğrusu ben," dedi, "insanın kendini salıvermesinin ve fazlasıyla rahatlamasının hoş görülemeyeceğini düşünüyorum; benim görüşümce insanın her durumda metanetini koruması gerekli..."

"Majesteleri," dedi kız, "ahlak kurallarına takdire şayan bir bağlılık sergiliyorlar." Dudaklarını büzüp, üç kenarlı şapkanın altındaki kara saçlı küçük başını iki yana sallayarak kısık bir sesle ekledi: "Şimdi Majestelerine bir şey söyleyeceğim ve bu söylediğimi nazarı dikkate almanızı rica ediyorum. Majesteleri biraz insaf, müsamaha ve merhamet gösterme niyetinde değilseniz, şerefli refakatinizin verdiği zevkten ebediyen feragat etmek durumunda kalacağım."

Prens başını eğdi, bir süre hiç konuşmadan ata binmeye devam ettiler.

Nihayetinde, "Kontes'in sizinle yaşamaya başlama hikâyesini anlatmak istemiyor musunuz?" diye sordu.

"Hayır, istemiyorum," dedi Imma ve önüne bakmaya devam etti. Ama beriki içtenlikle yalvarınca dayanamayıp hikâyesini tamamladı: "Peki, oldukça basit oldu. Kontes, Alman bir refakatçi aradığımızı duyunca 5. Cadde'deki evimize gelip başvurdu. Elli hanım daha bu işe başvurmuştu ama ben –seçimi yapacak olan bendim– onu ilk görüşte beğendim; hemen ilk görüşmemizden sonra ondan çok etkilenmiştim. Tuhaf olmasına tuhaftı, ama sefalet ve kötülüğe çok yakından tanık olduğu için bu haldeydi; söylediği her sözden anlaşılıyordu durumu; bense hep biraz yalnız ve yalıtılmış bir yaşam sürmüştüm, üniversitedeki derslerim dışında hiçbir şeyden haberdar değildim."

"Elbette, siz de hep biraz yalnız ve yalıtılmıştınız!" diye tekrar etti Klaus Heinrich, sesi memnuniyetle çınlıyordu.

"Aynen söylediğim gibi. Bazı açılardan sıkıcı ve aptal bir yaşamdı benimki ve hâlâ da öyle; çünkü pek bir şey değişmedi ve nereye gidersek gidelim aşağı yukarı her şey aynı. Büyük yıldızların katıldığı toplantılara ve balolara giderdik, bazen de üzeri kapalı otomobilimizle operaya; orada koltukların arkasındaki bölümünün üzerindeki küçük özel locamızda tek başıma otururdum ki herkes beni görebilsin, Amerika'daki tabiriyle *for show* oradaydım. Bu benim toplumsal konumumun bedeliydi."

"*For show*?"

"Evet, *for show*; görünür olmak, halkla aramızda bir duvar örmemek, parklarda, çayırlık alanlarda, oturup çay içtiğimiz terasta görülmek bir zorunluluktu. Babam Mister Spoelmann bu durumdan iliklerine kadar tiksiniyordu. Ama bu, konumumuzun bir gerekliliğiydi."

"Peki bunun dışında nasıl yaşardınız, Fräulein Spoelmann?"

"Bahar aylarında Adirondack'taki şatomuza giderdik, yazın da Newport'ta deniz kenarındaki şatomuza. Elbette orada da bahçe partileri, geçit törenleri, tenis turnuvaları olurdu, ata binerdik, dört atlı arabayla ya da otomobille gezintiye çıkardık, insanlar sokakta durup bizi izlerdi; çünkü ben, Samuel Spoelmann'ın kızıydım. Bazıları da arkamdan küfrederdi."

"Küfür mü ederdi?!"

"Evet, herhalde kendince geçerli nedenleri vardı. Her durumda bizimki, dikkat çeken ve insanları konuşturan bir yaşamdı."

"Ve arada bir de," dedi, "dünyadan uzaklaşırdınız, değil mi, ya da tozun pisliğin olmadığı bir yere giderdiniz."

"Öyle yapardım. Majestelerinin ziyadesiyle keskin zekâsı takdire şayan. Ama bütün bu anlattıklarımı da nazarı dikkatinize alarak Kontes, 5. Cadde'deki eve geldiğinde tarafımdan ne kadar memnuniyetle karşılandığını tahayyül edebilirsiniz. Evet, kendini açıkça ifade etmek bir yana, oldukça gizemli konuştuğu söylenebilir, ayrıca ne zaman gevezelik etmeye başladığının ayırdına varmak da pek kolay değil. Ama ben bunu doğru ve oldukça öğretici buluyorum; çünkü insana dünyadaki sefaletin ve kötülüğün sınırsız olduğunu gayet iyi gösteriyor. Beni, Kontes'ten kıskanıyorsunuz, değil mi?"

"Kıskanmak mı? Dünyadan haberim olmadığını düşünür gibisiniz Fräulein Imma."

"Var mı?"

"Benim de bir-iki şey duyup görmüşlüğüm var. Örneğin, uşaklar hakkında akla hayale sığmayacak şeyler biliyorum."

"Uşaklar o kadar kötü mü?"

"Kötü de ne kelime? Beş para etmezler. Her şeyden önce, vazifelerini suiistimal eden aşağılık yaratıklardır onlar, saraya teslimat yapanları haraca keserler."

"Ama bu yaptıkları nispeten zararsız bir şey."

"Evet, doğru, Kontes'in görüp yaşadıklarının yanında hiç kalır bunlar."

Sonra dörtnala gitmeye başladılar, çam ormanları boyunca takip ettikleri hafif engebeli yoldan çıkıp yol tabelasının yanından Sülün Evi'nin sık çayırlarına çıkan, tümsekli yamaçlarında kabadikenler bitmiş toprak yola saptılar. Klaus Heinrich bu tarafları avucunun içi gibi iyi biliyordu; koluyla –sağ kolu– refakatçilerine her ayrıntıyı gösterdi, gerçi etrafta görmeye değer pek bir şey de yoktu. Kapısına kilit vurulmuş köşk, pedavralarla örülmüş çatısı ve paratonerleriyle ormanın kenarında sessizce dikiliyordu. Ama hemen arkasında, yere adını veren sülün çiftliği, bir yanında da arada bir Raoul Überbein'la birlikte gidip oturduğu Stavenüter'in bira bahçesi vardı. Nemli çayırlık üzerine yumuşak ışığını bırakan bahar güneşi, araziyi çevreleyen ormanları da yumuşak bir ışıkla kuşatmıştı.

Bira bahçesinin girişinde atlarını yan yana durdurdular; Imma Spoelmann, Sülün Evi Köşkü adını almış bu albenisiz kır evini incelemeye başladı.

"Çocukluğunuzda baş döndürücü bir lüks içinde boğulmamışsınız belli ki," dedi dudaklarını bükerek.

Klaus Heinrich gülerek, "Hayır," dedi, "şatoda görmeye değer bir şey yok. İçi de dışı gibi. Delphinenort'la, hatta onun elden geçirilmemiş haliyle bile mukayese kabul etmez..."

"Hadi gidip bir şeyler içelim," dedi kız. "Sizce de gezintiye çıkınca bir mola verip bir şeyler içmek gerekmez mi, Kontes? Attan inelim mi, Prens? Susadım ve dostunuz Stavenüter'in bize neler sunacağını merak ediyorum."

Pantolonunun paçalarını yağlanmış çizmelerinin içine sıkıştırmış, yeşil mutfak önlüğünü takmış Herr Stave-

nüter hemen kapıda duruyordu, eğilerek üzeri işlemeli kepini iki eliyle göğsüne bastırdı ve dişetlerini göstererek heyecanla gülümsedi.

Sesi hazla titreyerek, "Majesteleri!" dedi, "Majesteleri beni bir kez daha mı onurlandıracak? Ve saygıdeğer Fräulein," diye ekledi hürmetkâr bir ses tonuyla; Samuel Spoelmann'ın kızını gayet iyi tanıyordu, Prens Klaus Heinrich ile Imma'nın adını bir arada anan gazete haberlerini Grandüklük'teki herkes gibi o da ilgiyle takip etmişti. Atından ilk inen Klaus Heinrich, Fräulein Spoelmann'a yöneldiğinden, o da Kontes'in attan inmesine yardım etti ve Spoelmann'ların özel üniformalı uşağıyla birlikte atların bakımını yapması için bir hizmetkâr çağırdı. Bu fasıldan sonra Klaus Heinrich, alışkın olduğu karşılama ve selamlama merasimini başlattı. Resmî bir tavırla önünde reverans yapan Herr Stavenüter'e birkaç münasip soru yöneltti; nazikçe sıhhatinin ne durumda olduğunu, işlerin nasıl gittiğini sordu ve konuyla çok ilgilendiğini belli etmek ister gibi başını sıcak bir tavırla sallayarak berikinin yanıtlarını dinledi. Binici kırbacını her iki eliyle eğip büken Imma Spoelmann, bu yapay ve soğuk performansı ciddi ve meraklı gözlerle takip ediyordu. Nihayet, sert ve keyifsiz bir ifadeyle, "İzninizle, çok susadığımı size hatırlatmak istiyorum," deyince hep birlikte bira bahçesine girip kapalı salona geçip geçmeme konusunda fikir teatisinde bulundular. Klaus Heinrich havanın ağaçların altında oturmak için fazlasıyla nemli olduğu görüşündeydi; ama dışarıda oturmakta ısrar eden Imma her iki tarafına birer bank yerleştirilmiş ve Herr Stavenüter'in alelacele üzerine beyaz bir masa örtüsü serdiği uzun dar masalardan birinde karar kıldı.

Stavenüter, "Limonata!" dedi. "Susuzluğun en iyi ilacıdır ve saf limon suyundan yapılmadır. Gıda boyası yok. Majesteleri ve siz hanımefendiler, sadece tatlandırılmış

doğal meyve suyu, bulup bulabileceğiniz en faydalı limonata!"

Cam bilyalı tıkacı şişenin içine itti; seçkin konukları içeceğin tadına bakarken Herr Stavenüter de onlarla biraz daha hoşbeş edebilmek uğruna masanın etrafında oyalanıp durdu. Uzun zamandır duldu ve çok eski günlerde o ağaçların altında, nihayetinde hepimizin insan olduğuna dair o şarkıyı seslendiren, parmaklarını mendil niyetine kullanan üç çocuğunun her biri, baba ocağından ayrılmıştı. Oğlan başkentte orduya katılmıştı, kızlardan biri çevre köylerden birinde yaşayan bir çiftçiyle evlenmiş, gözü daha yükseklerde olan diğeri de kentte bir hanımın hizmetçiliğini yapmaya başlamıştı. Uzun lafın kısası, Herr Stavenüter kuş uçmaz kervan geçmez bu yeri tek başına çekip çeviriyor, Kraliyet çiftliğinin kiracısı, kâhyası ve sülün bekçisi sıfatıyla çalışıyordu, halinden memnundu. Havalar böyle güzel giderse kısa süre içinde pazar günleri bahçeyi dolduran bisikletçilerin ve yürüyüş meraklılarının sezonu başlayacaktı. İşte o zaman onun işi de açılırdı. Acaba Majesteleri ve hanımefendiler Sülün Evi'ne bir göz atmak ister miydiler?

Evet, bunu yapmayı çok isterlerdi ama henüz değil; Herr Stavenüter bunun üzerine masanın yanına Perceval için içi süt dolu bir kap yerleştirip şimdilik huzurlarından ayrıldı.

Collie cinsi köpek, yolda çamurlu sulara dalıp çıkmıştı ve berbat görünüyordu. Islanmış bacakları inceciktı, karmakarışık kürkünün beyaz kısımları kararmıştı. Tarla farelerinin izini sürerken toprağa gömdüğü ve bir türlü kapatamadığı çenesi gırtlağına kadar kararmış, ağzının kenarından ucu bir üçgen oluşturacak şekilde sarkan salya kaplı dili kızıl kahverengiye dönmüştü. Kaptaki sütü kaşla göz arasında yalayıp yuttu ve kaburgaları

hızla inip kalkarken sahibesinin ayak ucuna serilip gövdesini yana devirdi ve bitap halde başını arkaya attı.

Klaus Heinrich, Imma'nın uzun süre at bindikten sonra güvenilmez bahar havasına kanmasının sorumsuzluk olduğunu beyan etti. "Lütfen pelerinimi alın!" dedi. "Benim ihtiyacım yok, hiç üşümüyorum zaten tuniğimin göğüs kısmı pamuklu!" Kız bu öneriyi kesin bir biçimde geri çevirdi, ama Klaus Heinrich'in ısrarı üzerine pes edip omuzlarında binbaşı apoletleri olan gri askerî paltosunu sırtına sarmasına izin verdi. Sonra, keçeden üç kenarlı şapkasını taşıyan siyah küçük başını avucuna yasladı ve havaya kaldırdığı eliyle şatoyu işaret ederek bir zamanlar oradaki yaşamını anlatan Prens'i izlemeye koyuldu.

İşte zemin kattaki büyük pencereli oda yemek odasıydı, hemen yanındaki oda da sınıf; üst katta üzerinde alçı bir büst bulunan çinili sobasıyla Klaus Heinrich'in odası vardı. Sonra kıza, Profesör Kürtchen'ın derslerde nasıl zarif bir notlama sistemi uyguladığını, Kâhya Amelung'u, her şeyi "rezalet" ilan eden aristokrat "Sülünler"i ve özellikle de, Imma Spoelmann'ın bahsetmesi için ısrar edip durduğu, dostu Raoul Überbein'ı anlattı.

Ona, Doktor'un belirsiz kökeninden, annesinin onu bir meblağ karşılığı başka bir aileye verişinden, bir sazlıkta veya bataklıkta boğulmakta olan bir çocuğu çekip kurtardığı için aldığı madalyadan; kendisinin uygun koşullar diye nitelediği zorlu ve sınayıcı koşullar altında yiğitlikle ve hırsla kaydettiği mesleki başarısından ve Imma'nın da şahsen tanıdığı Doktor Sammet'le ilişkisinden bahsetti. Doktorun pek de latif olmayan dış görünüşünü tasvir etti ve öğretmenine daha ilk günden sevgi beslemiş olmasını kendi şahsı karşısındaki tutumunu –etrafındaki herkesten çok daha farklı, samimi ve babacan, tatlı sert arkadaşlığını– ayrıntılarıyla aktararak açıkladı,

Überbein'ın hayata dair görüşlerini elinden geldiğince izah etmeye çalıştı ve nihayetinde, Doktor'un vatandaşları tarafından pek sevilmediği izleniminin canını ne kadar sıktığını bildirdi.

"Buna hiç şaşırmam," dedi Imma.

Klaus Heinrich şaşırmıştı ve neden böyle düşündüğünü sordu.

"Çünkü eminim ki," dedi kız, başını bir o yana bir bu yana devirerek, "şu sizin Doktor Überbein'ınız bütün o neşeli gevezeliklerine rağmen mutsuz bir adam. Etrafa caka satıyor olabilir; ama arkasında ona destek olacak kimse yok ve işte bu nedenle sonu kötü olacak."

Bu sözler karşısında şaşkınlıkla afallayan Klaus Heinrich bir süreliğine sessiz kaldı ve uzun uzun düşündü. Sonra, daldığı düşüncelerden çıkıp gülümseyerek aralarına katılan Kontes'e döndü ve mükemmel bir binici olduğunu söyleyerek ona iltifat etti, kadın da şen ve şaşaalı sözcüklerle şükranını sundu. Daha çocukken at binmeyi öğrenmiş olduğunun hemen anlaşıldığını söyleyince kadın da at binme derslerinin çocukluktaki eğitiminin önemli bir bölümünü teşkil ettiğini anlatarak onu onayladı. Kadın berrak bir şekilde ve neşeyle konuşurken zihni yavaş yavaş, neredeyse hiç hissettirmeden tali yollara saptı, son seferberlikte teğmen sıfatıyla atını nasıl da cesurca sürdüğünü aktardı ve birdenbire piyade birliklerindeki bir astsubayın iffetsiz karısından bahsetmeye başladı; kadın o gece odasına gelmiş, acımasızca göğsünü tırmalamış ve ona tekrar etmekten imtina ettiği şeyler söylemişti. Klaus Heinrich, Kontes'e o gece odasının pencere ve kapılarının kapalı olup olmadığını sordu nazikçe. Kontes aceleyle, "Elbette kapalıydılar ama zaten o panelleri herkes yerinden oynatabilir!" diye yanıtladı onu. Bu sırada yüzünün bir tarafı kızarırken öbür tarafı kireç gibi bembeyaz olduğundan Klaus Heinrich, müşfik

sözlerle ve başını sallayarak söylediklerini kabul ettiğini belli etti. Hatta gözlerini yere dikerek ona bir süreliğine "Frau Meier" diye hitap etmeyi önerdi; kadın bu öneriyi aceleyle ve hevesle ama yine de teklifsiz bir gülümsemeyle ve tuhaf bir cazibeyle uzaklara bakarak kabul etti. Sülün Evi' ne gitmek için masadan kalktılar, Klaus Heinrich pelerinini aldıktan sonra bahçeden çıkarlarken Imma Spoelmann, "Çok iyiydiniz, Prens, ilerleme kaydediyorsunuz," dedi, bu iltifat karşısında Klaus Heinrich'in yüzü kıpkırmızı oldu. Onu, Danışma Meclisi Üyesi Schustermann'ın her sabah arz ettiği, herhangi bir merasimde ne kadar asil bir etki uyandırdığına dair övgü dolu gazete haberlerinden çok daha fazla memnun eden bir övgüydü.

Herr Stavenüter, altı-yedi çiftçi ailesinin çayırlarda ve ormanlık alanda güvenli bir burjuva yaşamı sürdürdükleri çitlerle çevrilmiş bölgeye kadar konuklarına eşlik etti, kırmızı gözlü ve dik kuyruklu rengârenk kuşları seyrettiler, üreme alanını teftiş ettiler, Herr Stavenüter'in konuklara seyirlik olsun diye tek başına yükselen bir köknarın altında kuşları beslemesini izlediler, Klaus Heinrich besleme faslı bittikten sonra hemen bu gösteriyi ne kadar takdir ettiğini dile getirdi. Imma Spoelmann, bu formalite sırasında kocaman açtığı meraklı kara gözleriyle onu inceledi. Sonra, bira bahçesinin girişinde atlarına bindiler ve önlerinde deli gibi havlayarak kendi etrafında dönen Perceval eşliğinde eve doğru yola koyuldular.

Eve dönüş yolunda Klaus Heinrich, Imma Spoelmann'ın gerçek mizacına ve karakterine dair pek de önemsiz olmayan bir işarete rastlayacak, kızın kişiliğinin belirli veçhelerinin dolaylı bir biçimde açık olduğu o an, ona daha sonra üzerine uzun uzun düşüneceği malzeme sağlayacaktı.

Böğürtlen çalılarıyla çevrili patikadan çıkıp inişli çı-

kışlı yumuşak yola girdikten sonra Klaus Heinrich, Delphinenort'u ilk ziyaretinde çay içip sohbet ederlerken kısaca değindikleri ve o zamandan beri kafasından çıkmayan bir konuyu tekrar açtı.

"Size bir soru sorınama izin verin, Fräulein Imma? İstemezseniz cevap vermeyin."

"Bakarız," diye yanıtladı beriki.

"Dört hafta önce," diye girdi söze, "babanız Herr Spoelmann'la ilk kez sohbet etme şerefine nail olduğumda, kısaca ve ters bir ifadeyle yanıtladığı bir soru sordum ona; bu tepki bende sorumun bir gaf olduğu, babanıza karşı bir kusurda bulunduğum izlenimi bıraktı."

"Sorunuz neydi?"

"Birleşik Devletler'i terk etmenin ona zor gelip gelmediğini sormuştum."

"İşte bu, Prens, sizin tipik sorularınızdan biri, tam bir prens sorusu. Mantıklı düşünmeyi öğrenmiş olsaydınız, babamın, Amerika'yı terk etmekten memnun olmasaydı orayı terk etmemiş olacağı sonucuna sessizce varabilirdiniz."

"Öyle olabilir, Fräulein Imma, beni mazur görün, pek net düşünemiyorum. Sorum, zayıf muhakemenin yol açtığı bir kusurdan başka kusur etmeme yol açmadıysa bundan samimiyetle memnuniyet duyarım. Bunun böyle olduğunu söyleyebilir misiniz?"

"Hayır, Prens, korkarım söyleyemem," dedi ve o büyük, kara, pırıl pırıl gözlerini birden ona çevirdi.

"Gördünüz mü! Gördünüz mü! Peki, konunun mahiyeti nedir Fräulein Imma? Bana bilmem gereken ne varsa söyleyin. Dostluğumuz adına."

"Biz dost muyuz?"

"Öyle olduğumuzu sanıyordum," dedi yalvaran bir ses tonuyla.

"O zaman sabırlı olun! Ben dost olduğumuzu bilmi-

yordum. Ama doğru söze ne gerek. Babama dönecek olursak, sorunuz gerçekten de onu sinirlendirdi – evet, babam çabuk sinirlenir ve şu ömrü hayatında onu sinirlendirecek çok şey geldi başına. Ama gerçek şu ki, Amerika'da halkın bize dair pek dostane bir hissiyatı ve tavrı olduğu söylenemez. Ne entrikalar döndü orada... Ayrıntıları çok iyi bilmediğimi söylemeliyim; ama kamuyu, yani bizimle hiç alakası olmayan insanları bize karşı çevirmeye uğraşan güçlü bir siyasi akım vardı, nihayetinde babamın Birleşik Devletler'deki yaşamını çok zorlaştıran mevzuat ve kısıtlamalarla karşılaştık. Elbette siz de biliyorsunuz ki, Prens, mevkiimizi babama değil, utanmaz büyükbabamın külçelerine ve Blockhead Çiftliği'ne borçluyuz. Babamın hatası değildi bu olanlar, babasının mirasını devralmıştı, fakat tabiatı gereği oldukça çekingen ve duyarlı olduğundan bu onun için zor bir yüktü, oysa o org çalmayı ve cam eşya toplamayı tercih ederdi. Ben bütün bu entrikaların sonucunda etrafımızı çevreleyen o nefretin, insanların biz arabayla geçerken arkamızdan bize küfretmesine yol açan o nefretin, babamın böbrek hastalığına neden olduğuna inanıyorum – bence bu mümkün."

Klaus Heinrich, üzerine basa basa, "Babanıza en derin hürmetlerimle bağlıyım," dedi.

"Dost olmak istiyorsak eğer, Prens, bunu sizden rica etmek durumundayım. Üstüne üstlük oradaki işleri vahimleştiren ve durumumuzu daha da zorlaştıran bir şey daha vardı, o da soyumuzdu."

"Soyunuz mu?"

"Evet, Prens; bizler soylu 'Sülünler' değiliz ne yazık ki, ne Washington'dan ne de göçmenlerden geliyor soyumuz."

"Hayır, çünkü siz Alman'sınız."

"Ah, evet, ama yine de bizde doğru olmayan bir şey-

ler var. Lütfedip bana iyice bir bakın. Hep dökülmemesi gereken yerlere dökülen mavi-siyah, lüleli saçlara sahip olmak sizce asil bir özellik mi?"

"Tanrı biliyor ki, muhteşem saçlarınız var, Fräulein Imma," dedi Klaus Heinrich. "Güney kökenli olduğunuzu biliyorum, çünkü bir yerde büyükbabanızın Bolivya'da ya da yakınlarında bir yerlerde evlendiğini okudum."

"Öyle yaptı. İşte sorunun asıl nedeni de bu. Ben bir *Quinterone*'yim."

"Nesiniz?"

"Bir *Quinterone*."

"Bu da Adirondack ve 'paralaks' gibi anlamını bilmediğim bir şey Fräulein Imma. Çok eğitimli olmadığımı söylemiştim size."

"Şöyle açıklayayım. Her zaman olduğu gibi başkalarını hiç düşünmeden hareket eden büyükbabam, Kızılderili soyundan olan bir kadınla evlendi."

"Kızılderili mi!"

"Aynen. O hanım üçüncü kuşak Kızılderili'ydi, bir beyazın ve bir Kızılderili melezinin kızıydı, onun gibilere *Terzerone* deniyordu –ah, göz kamaştırıcı güzellikte bir kadın olduğu söylenir hep– ve benim büyükannem oldu. Bir *Terzerone*'nin torunlarına *quinterone* deniyor. Durum bu."

"Evet, çok enteresan. Ama siz bu durumun, insanların size karşı tutumlarına etki ettiğini söylememiş miydiniz?"

"Sevgili Prens, tahmin edemezsiniz. Birleşik Devletler'de Kızılderili kanı korkunç bir leke olarak görülür – her iki taraftan böyle bir ahfat ortaya çıktığında, arkadaşlıklar ve gönül ilişkileri, hakaretler ve kepazelikle sonuçlanır. Biz *Quinterone*'lerin durumu o kadar kötü değil – doğruya doğru, biz iyi durumdayız; bir *quinterone* toplumun lekesiz kesiminden kabul edilir. Ama herkes

dedikodumuzu yaptığı için bizim durumumuz farklıydı ve insanlar arkamdan lanet okurken çoğu kereler kulağıma 'renkli' sözcüğü takıldı. Kısacası, soyumuz bizim için bir engeldi, işleri zorlaştırıyordu ve bizimkine benzer bir toplumsal statüsü olan birkaç aileyle aramızı açtı – ya saklanması ya da meydan okuyarak yanında taşınması gereken bir şey olarak kaldı hep. Büyükbabam bunun sorumluluğunu üstlenmişti ve ne yaptığını biliyordu; hem, kendisi safkan beyazdı, lekeli olan karısıydı. Ama babam onun oğluydu, fevri ve sinirli haliyle, insanların kendisine bakmasından, kendinden nefret etmesinden ve aşağılanmaktan, kendi ifadesiyle 'yarı mucizevi bir yaratık yarı canavar' olmaktan nefret ediyordu ve en sonunda Birleşik Devletler'e daha fazla dayanamadı. İşte hikâye bu, Prens," dedi Imma Spoelmann, "artık babamın sizin sağgörülü sorunuzdan neden hoşlanmadığını biliyorsunuz."

Klaus Heinrich, açıklamaları için kıza teşekkür etti; hatta, Delphinenort'un ana kapısında –öğle yemeği vakti gelmişti– hanımları elini şapkasına götürerek selamlarken teşekkürünü yineledi ve öğleden önce olanlar üzerine düşünerek atını yavaşça evine doğru sürdü.

Imma Spoelmann, doreli kırmızı elbisesi içinde salondaki masada oturuyordu; kayıtsız bir tavırla ve kaprisli ve şımarık bir edayla, bol miktarda kendine güvenle orada otururken nüktedanlık, sertlik ve zekâ olmadan hayatta kalamazmış gibi konuşup duruyordu. Ama neden? Klaus Heinrich artık nedenini anlamıştı ve ilerleyen günlerde o nedeni, bütün kalbiyle idrak etmekle meşgul olacaktı. İnsanlar ona bakmış, ondan nefret etmiş, onu küçümsemişti, hayatı boyunca mucizevi bir yaratık olarak görülmüştü, sivri dilinin nedeni buydu, dışarıdan saldırı gibi görünse de aslında müdafaa olan o sertlik ve iğneleyici nüktedanlık, bir savunma silahı olarak zekâya

hiç ihtiyaç duymamış olanların yüzlerini acıyla buruşturmasına neden oluyordu. Zavallı Kontes, kendini bırakıp dalıp gittiğinde ona merhamet ve sevgi dolu bir nezaketle yaklaşmasını rica etmişti, ama tıpkı Klaus Heinrich gibi yalnız olduğu ve buna zor katlandığı için şefkate ve yatıştırılmaya ihtiyacı olan oydu. Kızın durumu Klaus Heinrich'e Bürgergarten açık büfesinin önünde gerçekleşen ve punç kâsesinin kafasına geçirilmesiyle son bulan o korkunç sahneyi de hatırlatıyordu. Kendi kendine, "Ah yavrucuğum!" diye mırıldandı ve aceleyle zihnindeki anıyı uzaklaştırdı. "Ah yavrucuğum!" Daha sonra Imma Spoelmann'ı en kısa zamanda tekrar görmeyi düşünmeye başladı.

Buluşma, kısa bir süre sonra ve farklı vesilelerle tekrar tekrar gerçekleşti. Şubat ayı sona ermek üzereydi, bahara işaret eden mart geldi, sonra bahar yağmurlarıyla nisan ve ayların en güzeli mayıs. Bütün bu süre boyunca Klaus Heinrich, Delphinenort'a gidip geldi; en az haftada bir kere, sabah ya da akşam vakti ve her seferinde kendi iradesine söz geçiremiyormuş da kader onu yönlendiriyormuş gibi davranarak Spoelmann'ların kapısında belirdiği o şubat sabahı olduğu gibi sorumsuz bir haleti ruhiye içerisinde gitti oraya. İki sarayın yakınlığı gidip gelmesini kolaylaştırıyordu, Eremitage'la Delphinenort arasındaki kısa mesafe at üzerinde veya *dogcart*'la fazla dikkat çekmeden aşılabilirdi. Yaz sezonunun gelmesiyle birlikte parka, giderek daha çok insan gelmeye başladığında ve kimselere görünmeden arabayla oradan geçmek zorlaştığında Prens'in haleti ruhiyesi de genel olarak dünyaya, Saray'a, kente ve ülkeye karşı tam bir kayıtsızlık ve kör bir aldırışsızlık olarak özetlenebilirdi. Halkın sempatisi ancak daha sonra düşüncelerinde ve planlarında önemli, hatta mutlu edici bir rol oynayacaktı.

O ilk seferden sonra hanımlardan başka bir gezi için

söz almadan oradan ayrılmamakta ısrar etmiş, Imma Spoelmann da bu önerisine dudaklarını büzüp başını iki yana sallayarak itiraz etmemişti. Dolayısıyla geri geldi ve kent parkının kuzeyindeki ormanlık alanının içinde bir çiftlik ve han olan Hofjäger'e gittiler; sonra yine geldi ve kentin içinden geçmeden de varabilecekleri üçüncü bir gezinti yerine gittiler. Daha sonra, bahar aylarında kentte yaşayanlar evlerden dışarı çıkıp bira bahçelerine akın etmeye başladığında, kendilerine başka bir yol seçmek durumunda kaldılar, burası aslında gerçek bir güzergâh değil, kuzey yönünde akan coşkun bir akarsu kolu boyunca uzanan bir su seddi ve çiçeklerle bezeli bir çayır kıyısıydı. Bu yola ulaşmanın en kısa yolu, Eremitage'ın bahçesinin arkasından dolanıp kent parkının kuzey sınırındaki çayırların üzerinden Hofjäger Tepesi'ne gitmek ve oradan su bendindeki tahta köprüyü aşmak yerine bent boyunca ilerlemekti. Burada çiftlik arkada, sağ tarafta kalıyor, fidanlıklar yol boyunca uzanıyordu. Sol tarafta beyaz kır çiçekleri, baldıran otları ve hindibalar, düğün çiçekleri ve çançiçekleri, yoncalar, papatyalar ve unutmabeni çiçekleriyle kaplı çayırlar uzanıyordu; sürülmüş tarlaların üzerinde bir köy kilisesinin çan kulesi yükseliyordu, anayoldan ve trafiğinden uzak bu yolda atlarını sürmeye devam ettiler. Bir süre sonra sol tarafta yükselmeye başlayan söğütler ve fındık ağaçları manzarayı kapatıyordu, tam bir yalıtılmışlık içinde, genelde yan yana kalarak ve patikanın darlığından dolayı arkalarından gelen Kontes eşliğinde sohbet ederek ya da sessizce atlarını sürerlerken Perceval da göğsüne çektiği ön ayaklarıyla akıntı boyunca ileri geri zıplıyor ya da suya dalıp aceleyle hararetini gideriyordu. Sonra aynı yoldan eve dönüyorlardı.

Alçak basınç nedeniyle barometrenin düşmesi ve sonrasında yağmur yağması durumunda ise Klaus Hein-

rich yine de Imma Spoelmann'ı tekrar görme ihtiyacı duyarsa *dogcart*'ına atlayıp çay saatinde Delphinenort'a gidiyor ve içeride kalıyorlardı. İki-üç kez Herr Spoelmann da çay masasında onlara katıldı. O dönemde sıhhati daha da bozulmuştu ve bazı günler sıcak yakılarla yatakta kalması gerekiyordu. Aşağı indiğinde, "Ooo, genç Prens!" deyip yumuşak bir kol manşetinin koruduğu narin eliyle bisküvilerini çayına batırır, hırıltılı sesiyle arada bir birkaç kelime eder, konuğuna altın tabakasından bir sigara takdim ettikten sonra, çay masasında gülümseyerek oturan Doktor Watercloose eşliğinde odadan çıkardı. İyi havalarda bazen bahçede kalıp terasın altındaki, ortasına bir file gerilmiş alanda tenis maçı yapmayı tercih ederlerdi. Bir keresinde de Herr Spoelmann'ın otomobillerinden biriyle Sülün Evi'nin ötesine kadar gittiler.

Bir gün Klaus Heinrich, şu soruyu sordu: "Fräulein Imma, okuduğuma göre babanız her gün haddinden fazla mektup ve dilekçe alıyormuş, doğru mu bu?"

Bunun üzerine kız, ona babasının cömertliğine güvenerek yapılan bağış toplama çağrılarından ve Delphinenort'a durmaksızın yağan ve mümkün olduğunca dikkate alınan bağış listelerinden, Avrupa'nın ve Amerika'nın dört bir yanından gelen, Phlebs ve Slippers beyefendilerin gözden geçirdiği ve eleyerek Herr Spoelmann'a teslim ettiği rica mektuplarından bahsetti. Bazen sırf eğlence olsun diye mektup yığınlarını karıştırıp zarfların üzerindeki hitapları okuduğunu itiraf etti – büyük bölümü gerçek olamayacak kadar şaşırtıcıydı. Düşkün ya da hesapçı göndericiler, yaltakçılık konusunda birbirleriyle yarışıyordu. Bir tanesi mektubuna, "Majesteleri Herr Samuel Spoelmann'a," sözleriyle başlayarak bütün rakiplerini geride bırakmıştı. Ama o da diğerlerinden daha fazlasını almamıştı.

Bir başka seferinde Prens alçak sesle Eski Saray'daki

Baykuş Odası'ndan bahsetmeye başladı ve son zamanlarda yine odadan seslerin gelmeye başladığını, bu seslerin kendi ailesinin başına gelecek olan vahim olaylara işaret ettiğini anlattı. Imma Spoelmann, bu söylediklerine güldü ve dudaklarını büzüp başını iki yana sallayarak barometreyi izah ettiği gibi seslerin kaynağının da bilimsel açıdan izahını yaptı. Bütün bunların saçmalık olduğunu, büyük ihtimalle sandık odasının bir yerinde elips şekilli bir yüzey olduğunu, dışarıda bir yerde onunla aynı eğime sahip ve tam merkezinde bir ses kaynağı olan bir başka elips şeklindeki yüzeyle karşılıklı bir etkileşime girdiklerini, bunun sonucunda yakınlardaki başka yerlerde duyulması mümkün olmayan seslerin oluştuğunu açıkladı. Klaus Heinrich bu açıklama karşısında başını önüne eğdi ve odayla evin kaderi arasında bir bağlantı olduğuna dair genel inancı istemeye istemeye terk etti.

İşte böyle sürekli sohbet ettiler, Kontes de bazen makul sözlerle bazen de kafası karışık bir şekilde sohbetlerine katıldı; Klaus Heinrich, davranışlarıyla onu gücendirmemek ve kendinden soğutmamak için hep dikkatli oldu ve şehvetli kadınların eziyetlerine karşı bir önlem ihtiyacında olduğunu hissettiğinde ona "Frau Meier" diye hitap etti. Hanımlara bağıntısız yaşamından, dernek mensuplarıyla oturduğu içki masasından, yemekhanedeki akşam yemeklerinden ve eğitim turuna çıkışından bahsetti. Onlara ailesini, matem tuttuğu Segenhaus Şatosu'nda arada bir ziyaret ettiği güzeller güzeli annesini ve Albrecht ve Ditlinde'yi anlattı. Imma Spoelmann kendi tuhaf ve şımarık çocukluğundan birkaç misalle onu yanıtlarken, Kontes de arada bir varoluşun dehşetleri ve esrarları üzerine bir-iki laf edince, her ikisi de ciddiyetle ve düşünceli mimiklerle onu dinledi.

Kendi aralarında özel bir oyun geliştirmişlerdi: etraflarındaki varoluş biçimlerini kestirme oyunu. Karşı-

laştıkları insanların kim olduğunu tahmin etmeye, onları bilgi ve görgüleri yettiğince burjuva yaşamının farklı katmanlarına yerleştirmeye çalışıyorlardı – at sırtında giderken uzaktan geçen insanları ya da Spoelmann'ların terasında otururken yoldan geçenleri uzaktan ve mütecessis bir biçimde gözlemliyorlardı. Bu genç insanlar kim olabilirdi? Ne iş yaparlardı? Nereden geliyorlardı? Çırağa benzemiyorlardı, bazı emarelere bakılırsa ya teknik lise öğrencisi ya da işe yeni başlamış korucular veya Ziraat Fakültesi öğrencileriydi, biraz toy görünseler de çalışkanlıkları belli olan bu gençler, hayatta namuslu bir yol tutturacaklardı. Ama şu küçük ve üstü başı dağınık kız, fabrika işçisine ya da terzi yamağına benziyordu. Böyle kızların genelde kendi sınıflarından bir sevgilisi olur, onları pazar günleri bira bahçesine götürürdü. İşte böyle birbirlerine insanların yaşamları hakkında bildiklerini anlatıyor, insanlardan takdirle söz ediyor ve bu oyunlardan sonra kendilerini tenis maçlarından sonra olduğundan çok daha canlanmış hissediyorlardı.

Imma Spoelmann, Klaus Heinrich'e onu geziye davet etmesinin tek amacının, Prens'e benzediğini düşündüğü kahverengi deri bir üniforma giymiş genç Amerikalı şoförü ona göstermek olduğunu söyledi. Klaus Heinrich gülerek şoförün sırtına bakarak bu karara varmasının imkânsız olduğunu söyledi ve Kontes'in fikrini sordu. Kontes ilk başta bu benzerliği asil bir öfkeyle reddetti, ama Imma'nın baskıları sonucunda, Klaus Heinrich'e utangaç bir bakış atarak onayladı. Sonra Imma Spoelmann bu ciddi ve asık suratlı genç adamın aslında Herr Spoelmann'ın şoförü olduğunu, onu her gün 5. Cadde'den Broadway'e ve başka yerlere götürdüğünü anlattı. Ama Herr Spoelmann arabayı hızlı, en az bir ekspres tren gibi hızlı kullanmasını istemiş, New York'un kalabalık caddelerinde omuzlarına binen bu yükü, şoförün

kaldıramayacağı sonunda anlaşılmıştı. Aslında hiç kaza yapmamıştı, işine dört elle sarılmış ve görevini parmak ısırtacak bir özenle yerine getirmişti. Ama sonunda kendini sürekli bitkin hissetmeye başlamış, uzun mesainin sonunda şoför koltuğundan kalkmak için yardıma ihtiyaç duyar hale gelmişti; bu da maruz kaldığı aşırı zorlamanın bir kanıtıydı. Herr Spoelmann onu kovmak zorunda kalmamak için kızının özel şoförü yapmış ve yeni evlerinde de görevine devam etmesini istemişti. Imma, onunla Prens arasındaki benzerliği daha Klaus Heinrich'i ilk gördüğü anda fark etmişti. Elbette söz konusu olan yüz hatları benzerliği değil, ifade benzerliğiydi. Kontes de bunu kabul etti. Klaus Heinrich buna bir itirazının olmadığını, bu kahraman genç adamın çok sempatik olduğunu söyledi. Şoförlerin güç ve zahmetli yaşamlarından bahsetmeye başladılar, Kontes Löwenjoul bu sohbete iştirak etmedi. Yolculuk boyunca ağzını bile açmadı, ama sonra canlı jestler eşliğinde birtakım duyarlı ve net yorumlarda bulundu.

Herr Spoelmann'ın hız merakı, kızına da sirayet etmiş gibiydi çünkü birçok sefer atını aynı ilk gezintilerindeki gibi dörtnala sürmüştü; kızın alaycı tavırlarıyla galeyana gelen Klaus Heinrich ise kızdan geri kalmamak için şaşkına dönmüş ve koşmaya hiç de istekli olmayan Florian'ı sonuna kadar zorlamıştı; işte böylece bu dizginsiz dörtnala koşmalar, her seferinde Imma Spoelmann'ın beklenmedik ve kaprisli bir tavırla provoke ettiği bir yarışa dönüşüyordu. Bu yarışların pek çoğu akıntı boyunca uzanan yalıtılmış patikada gerçekleşiyordu; özellikle bir tanesi uzun ve heyecanlı bir yarış olmuştu. Imma Spoelmann'ın başlattığı ve yine onun tarafından, başladığı gibi beklenmedik biçimde kesilen bu yarış, Klaus Heinrich'in popülerliği üzerine bir sohbetten sonra gerçekleşti: "Hakkınızda duyduklarım doğru mu, Prens? Halk tara-

fından çok sevildiğiniz, herkesin kalbini kazandığınız söyleniyor."

Klaus Heinrich yanıt verdi: "Öyle deniyor. Aslında iyi olmayan bazı özelliklerim nedeniyle olabilir. Hem bu söylenenlere inanayım mı, yoksa memnun mu olayım bilmiyorum. Bunun iyi bir şey olup olmadığından da şüpheliyim. Ağabeyim Grandük, popülerliğin rezalet bir şey olduğunu düşünüyor."

"Evet, Grandük mağrur biri olsa gerek; ona büyük saygı besliyorum. Demek bir hayranlık çemberi var etrafınızda, herkes sizi seviyor... Deh!" diye bağırdı birden ve beyaz deri kırbacı, atı Fatma'ya vurdu. Kısrak koşmaya başlayınca yarış da başladı.

Yarış oldukça uzun sürdü. Daha önce akarsu boyunca bu kadar ileri gitmemişlerdi hiç. Soldaki manzaranın önü çoktan kapanmıştı. Atların toynakları altında toprak topakları ve otlar hızla etrafa dağılıyordu. Nihayetinde atlarını dizginlediklerinde Florian yorgunluktan titriyordu, ikisinin de beti benzi atmış zorlukla nefes alıyorlardı. Hiç konuşmadan geri döndüler.

Klaus Heinrich'in doğum gününden önceki gün öğle vaktinde Raoul Überbein, Eremitage'a geldi. Doktor, ertesi gün işleri onu bundan alıkoyacağından Prens'e iyi dileklerde bulunmak için gelmişti. Parkın arka tarafındaki çakıltaşlarıyla döşeli yolda yürüdüler, öğretmenin üzerinde redingotu ve beyaz kravatı, Klaus Heinrich'in de askerî ceketi vardı. Öğleden sonra güneşinin eğimli ışınları altında çimler kesilmeye hazır halde uzanıyordu, ıhlamur ağaçları çiçeklenmişti. Bir köşede, şatonun arazisini varoşların çirkin çimenliklerinden ayıran hendeğin yakınlarında çürümeye yüz tutmuş küçük bir ahşap kulübe vardı.

Klaus Heinrich o sıralar kendisini ve kalbini en meşgul eden şeyden, Delphinenort'a yaptığı ziyaretlerden

şevkle bahsetmeye başladı; Doktor'a zaten bildiği şeyleri anlatıyordu sanki çünkü olan biten konusunda malumatını almış gibiydi. Bunları kimden duymuştu? – Ah, farklı kaynaklardan bir şeyler duymuştu. Überbein birçok insandan fazlasını bilmiyordu. – Yani, başkentte insanlar bu konu hakkında konuşuyordu? – "Hayır, Tanrı korusun, Klaus Heinrich, bu kimsenin aklına bile gelmez. Hiç kimse ne atla çıktığınız gezintilerle ne de çay saati ziyaretleriyle ya da araba gezintileriyle ilgileniyor. Elbette ki bu şeyler, kimseyi ilgilendirmiyor." – "Ama biz çok dikkatli davranıyoruz!" – "*Biz* debdebeli bir söz, Klaus Heinrich ve dikkatli olmanız da çok güzel tabii. Bu arada, Ekselansları von Knobelsdorff yapıp ettiğiniz her şey hakkında malumat sahibi olmak için düzenli rapor alıyor." – "Knobelsdorff mu?" – "Knobelsdorff." Klaus Heinrich sessizleşti. – Sonra "Peki Baron von Knobelsdorff'un bu raporlara tepkisi ne oluyor?" diye sordu. – "Eh, yaşlı centilmen henüz olaylara müdahale etmeye gerek olmadığını düşündü." – "Peki ya halkın görüşü?" – "Halk mı? Halk tabii ki nefesini tutmuş bekliyor." – "Peki ya siz, Sevgili Doktor Überbein?!" – "Ben punç kâsesinin kapağının başınıza geçmesini bekliyorum," diye yanıt verdi Doktor.

"Hayır!" diye heyecanla çınlayan bir sesle bağırdı Klaus Heinrich. "Punç kâsesi olmayacak, Doktor Überbein, çünkü ben mutluyum, bizi bekleyen her ne ise mutluyum – bunu anlıyor musunuz? Siz bana mutluluğun benim gibiler için olmadığını öğrettiniz, mutluluğu bulmaya çalıştığımda da aklımı başıma getirdiniz ve bunun için size minnettarım; çünkü gerçekten başıma gelenler korkunçtu, çok korkunçtu ve olanları asla unutmayacağım. Ama bu, Bürgergarten'ın balo salonuna yapılan bir gezinti, insanın rezil rüsva olmuş ve kederli bir halde eve döndüğü bir gezinti değil. Bu bir yoldan çıkma ya da küçük düşme değil. Burada bahsettiğimiz kişi ne

Bürgergarten'a, ne soylu "Sülünler"e ne de dünyanın başka bir yerine ait; o sadece bana ait, görmüyor musunuz – onun bir *Prenses* olduğunu Doktor Überbein, bana benzediğini ve dolayısıyla bu ilişkinin ufkunda bir punç kâsesi olmayacağını görmüyor musunuz? Bana bütün insanların eşit olduğunu düşünmenin saçma olduğunu ve benim öyleymiş gibi yapmamın bir işe yaramayacağını, ancak utançla nihayetlenecek bir tür yasak mutluluk olduğunu öğrettiniz. Ama bu utanç dolu ve yasak bir mutluluk değil; çünkü hayatımda ilk defa meşru ve umut dolu, keyifli bir mutluluk yaşıyorum Doktor Überbein ve kaygılanmadan ve bizi her ne bekliyorsa olsun bu mutluluğa teslim olacağım."

"Elveda, Prens Klaus Heinrich," dedi Doktor Überbein yerinden bile kımıldamadan. Aksine, ellerini arkasında birleştirmiş, kızıl sakalını göğsüne bastırmış halde Klaus Heinrich'in sol tarafında yürümeye devam etti.

"Hayır," dedi Klaus Heinrich. "hayır, *elveda* değil Doktor Überbein – konu da bu zaten. Ben sizinle dostluğumu sürdürmek niyetindeyim, böylesine zor bir yaşam sürmüş ve kaderine cesaretle ve dimdik göğüs germiş bir insanın, bana kendi eşiti gibi muamele ederek beni onurlandırmış bir insanın dostluğunu kaybetmek istemiyorum. Şimdi mutluluğu buldum, diye dostluğumuzu koyuvermek değil, size sadık kalmak istiyorum ve kendime ve yüce görevime."

Doktor Überbein Latince, "Bu olamaz," dedi ve çıkık, sivri uçlu kulaklarını taşıyan çirkin başını salladı.

"Olabilir, Doktor Überbein, ikisine da sahip olmanın mümkün olduğuna kesinlikle inanıyorum. Ve siz, sizin de ben bu kadar mutluyken bu kadar uzak ve soğuk durmanıza gerek yok, hem de doğum günümden hemen önce. Anlatın bana... Siz çok tecrübelisiniz ve başınıza birçok olay geldi – hiç benim şimdi hissettiğim gibi his-

settiniz mi? Ne demek istediğimi biliyorsunuz. Benim şimdi sarsıldığım kadar sarsıldınız mı hiç?"

Doktor Überbein, "Hımm," diyerek dudaklarını büzünce kızıl sakalı yukarı çıktı ve yanaklarındaki kaslar belirginleşti. "Bir kez olmuş olabilir."

"Gördünüz mü? Biliyordum! Anlatın bana Doktor Überbein! Hemen bugün anlatmalısınız bana!"

Ihlamur çiçeklerinin kokusu eşliğinde geçirdikleri o kasvetli ve sessiz bir saat boyunca Raoul Überbein daha önce hiç bahsetmediği, ama yine de yaşamında büyük etkisi olmuş bir olayı anlattı. Überbein'ın daha aşağı sınıftan insanlara öğretmenlik yaptığı, boş zamanlarında ders çalıştığı, kemerleri sıktığı ve ihtiyacı olan kitapları satın alabilmek için zengin işadamlarının tıknaz oğullarına özel ders verdiği eski günlerde olmuştu olay. Doktor ellerini sırtında birleştirmiş, kızıl sakalını göğüskafesine bastırarak kısa ve sert cümlelerle, aralarda dudaklarını büzmek suretiyle es verdiği cümlelerle hikâyesini anlattı.

O günlerde kader bir hanımefendiyle, asil ve ve saygıdeğer bir beyefendinin karısı ve üç çocuğunun annesi güzel ve hoş bir hanımla arasında oldukça sıkı bir bağ örmüştü. Önce çocukların özel öğretmeni olarak evlerine girmiş, sonra da masalarına sık sık konuk edilen aile dostu olmuştu; kocayla birbirlerine samimi bir sempati beslemeye başlamışlardı. Genç öğretmenle evin hanımı arasındaki sempati ise uzun bir süre dile dökülmemiş, bilinç düzeyine çıkarılmamış olsa da karşılıklı sessizlik aracılığıyla daha da güçlenmiş ve zapt edilemez hale gelmişti; bir akşam, kadının kocası işleri dolayısıyla dışarıdayken ateşli, tatlı ve tehlikeli bir saat boyunca ateş bacayı sarmış, ikisi de neredeyse akıllarını kaybetmişlerdi. Birbirlerine olan özlemleri ancak birleşmenin vereceği mutlulukla dinecekti – ama, dedi Doktor Überbein, bu dünyada iffetli davranan insanlar da vardı. İnsanı bayağı-

laştıran ve küçük düşüren aldatma yolunu seçerek hiçbir şeyden şüphelenmeyen kocayla "yüzleşmek" ve kendi tutkularını doyurmaları için onları özgür bırakmasını isteyerek adamın hayatını mahvetmek ikisine de uygun görünmemişti. Kısacası, kadının çocukları ve çok saygı duyduğu namuslu ve nazik kocası uğruna birbirlerinden vazgeçmişlerdi. Evet, böyle şeyler elbette çok güçlü ve azimli olmayı gerektiriyordu. Überbein nazik dostuna arada bir uğramaya devam etmişti. Müsait olduğu zaman onların evinde akşam yemeğine kalıyor, onlarla kâğıt oynuyor, evin hanımının elini öptükten sonra oradan ayrılıyordu!.. Bunları anlattıktan sonra çok daha kısa ve sert bir ifadeyle, ağzının çevresindeki kasları iyice kasarak bir şey ekledi. O zamanlar, kendisi ve güzel hanım bu ilişkiden feragat ettiğinde Überbein mutluluğa, kendi ifadesiyle "mutluluğun verdiği rehavet"e sonsuza kadar veda etmişti. O güzel kadını kazanamadığından ya da kazanmak istemediğinden onu ve aralarındaki bağı şereflendirmeye ant içmiş, bunu da işinde yükselerek, bütün yaşamını sadece başarıya adayarak yapmış ve böylece bugün olduğu adam olmuştu. Doktor Überbein'ın huzursuzluğunun, kibrinin ve aşırı hırsının sırrı, en azından etrafını sarmış muammanın çözümünün bir bölümü buydu. Huzurundan ayrılmak üzere yerlere kadar eğilip "Küçük Imma'ya saygılarımı iletin, Klaus Heinrich," derken Prens, endişeyle Doktor'un yüzünün iyice sararmış olduğunu fark etti.

Klaus Heinrich ertesi sabah sarı odada saray hizmetlilerinin, daha sonra da von Braunbart-Schellendorf ve von Schulenburg-Tressen beyefendilerin doğum günü tebriklerini kabul etti. Sabah saatlerinde Grandüklük hanedanının üyeleri kutlama için Eremitage'a geldiler; Klaus Heinrich saat birde Prens ve Prenses zu Ried-Hohenried'in evinde verilen aile kahvaltısı daveti-

ne katılmak için gezinti arabasıyla yola çıktı, yolda halkın normalden daha sıcak tezahüratıyla karşılandı. Albrecht Caddesi'ndeki zarif sarayda, Grimmburg ailesinin bütün mensupları mevcuttu. Grandük de kahvaltıya redingotuyla teşrif etti, üstdudağını hafifçe emerek herkesi selamladı, yemek sırasında da süt ve madensuyu karışımı özel içeceğini yudumladı, kahvaltıdan hemen sonra da izin isteyerek aralarından ayrıldı. Prens Lambert, eşi olmadan, tek başına gelmişti. Bu yaşlı baleseverin teni kararmış, eli ayağı titremeye başlamış, sesi boğuklaşmıştı. Akrabaları tarafından kısmen görmezden gelindi.

Masada önce saray meseleleri üzerine sohbet edildi, sonra laf, küçük prenses Philippine'nin gelişimine geldi ve en nihayetinde ağırlıklı olarak Prens Philipp'in ticari işleri üzerine konuşulmaya başladı. Bu ufak tefek, nazik bey bira işletmeleri, fabrikaları, değirmenleri ve bilhassa turba toplama işinin durumu üzerine konuştu, ekipmandaki çeşitli iyileştirmeleri tasvir etti, sermaye yatırımını ve kârını rakamlarla aktardı, karısının akrabaları anlattıklarını merakla, lütfederek ya da istihza dolu bakışlarla dinlerken yanakları heyecanla kızardı.

Büyük Çiçekli Salon'da kahve ikramına geçildiğinde Prenses, elindeki yaldızlı fincanla kardeşinin yanına gelip, "Son zamanlarda bizi iyice ihmal ettin, Klaus Heinrich," dedi.

Ditlinde'nin Grimmburglulara özgü çıkık yanaklarla vurgulanan kalp şeklindeki yüzü, eskiden olduğu kadar duru olmasa da kızının doğumundan beri yanaklarına biraz renk gelmişti ve omuzları, açık renk saçlarının ağırlığı altında çökmüyordu.

"Sizi ihmal mi ettim?" diye sordu Klaus Heinrich. "Affet beni Ditlinde, belki de gerçekten etmişimdir. Ama o kadar meşguldüm ki, senin de aynı derecede meşgul

olduğunu biliyorum çünkü artık sadece çiçeklerinle uğraşmak durumunda değilsin."

"Ah evet, çiçeklerin saltanatı sonra erdi, artık onlarla pek ilgilenmiyorum. Daha değerli bir varlığın yaşamı ve büyümesi beni meşgul ediyor ve sanırım Philipp'imin yanaklarını kızartan turbaysa (bütün yemek boyunca turbası üzerine konuşup durdu, evet bunu çok takdir ettiğimi söyleyemem, ama ne yaparsın, bu da onun tutkusu) benimkileri böyle kızartan da o. Ve bu kadar meşgul olduğumdan bizi ziyarete gelmemene, kendi yoluna gitmene –bu yol beni biraz şaşırtmış olsa da– kızmadım."

"Hangi yola gittiğimi biliyor musun Ditlind?"

"Evet, ama ne yazık ki senden öğrenmedim. Jettchen Isenschnibbe bu konuda beni bilgilendirdi –onun uçan kuştan haberi vardır, bilirsin– ve ilk duyduğumda dehşete düştüğümü inkâr edemem. Ama sonuçta Delphinenort'ta yaşıyorlar, kendi özel doktorları var ve Philipp onların da kendilerince en az bizim kadar asil insanlar olduklarını düşünüyor. Klaus Heinrich, hatırladığım kadarıyla bir kere onlar hakkında aşağılayıcı şeyler söylemiş, 'para babası' ve 'vergi mükellefi' gibi ifadeler kullanmıştım. Ama bu insanların senin dostluğuna layık olduğunu düşünüyorsan ben yanılmışım ve elbette söylediğim her şeyi geri alıyorum ve gelecekte onlar hakkında daha iyi düşünmeye çalışacağım, söz veriyorum. Sen her zaman etrafı kolaçan etme meraklısı oldun," dedi; erkek kardeşi gülümseyerek elini öperken konuşmaya devam etti, "ve beni de her seferinde peşinden sürükledin; elbisem (Kırmızı kadife elbisemi hatırlıyor musun?) bu uğurda mahvoldu. Şimdi kendi başına etrafı kolaçan ediyorsun ve Tanrı'dan dilerim ki, seni kötü sürprizlerle sınamasın, Klaus Heinrich."

"Sevgili Ditlinde, ben her tecrübenin yaşanması ge-

rektiğine inanıyorum, ister iyi olsun ister kötü. Ama bunun iyi bir tecrübe olduğunu hissediyorum..."

Prens saat dört buçukta, bu sefer seyisiyle sırt sırta vermiş halde kullandığı *dogcart*'ıyla Eremitage'dan yola çıktı. Hava sıcaktı, Prens beyaz bir pantolon ve kruvaze bir ceket giymişti. Yolun her iki tarafındaki insanları selamlayarak arabayı şehre, tam tamına söylemek gerekirse, Eski Saray'a doğru sürdü, ama Albrecht Kapısı'ndan içeri girmek yerine yan kapı yolunu kullanarak saraya öyle girdi, iki avlu geride bıraktıktan sonra, gül ağacının olduğu avluda durdu.

Bu avluda her şey sessiz ve taşlaşmış gibiydi; üçgen tepeli pencereli kuleler, ferforje tırabzanlar ve zarif heykeller göğe yükseliyor, kısmen griye dönmüş ve aşınmış, kısmen yakın zamanda elden geçirilmiş frontonlar ve balkonları, açık sundurmaları ve geniş gotik pencerelerden görünen kubbeli odaları, sıra sütunlu kemeraltılarıyla bir çeşitlilik cümbüşü oluşturan mimari yapı bir ışık ve gölge oyunu içinde avluyu çevreliyordu. Ama avlunun tam ortasında, etrafı çitlerle çevrilmiş tarhta, tomurcuklarla kaplı gül ağacı duruyordu.

Klaus Heinrich yularları seyisine uzattı ve koyu bordo gülleri yakından incelemek üzere arabadan indi. Olağanüstü güzellikte çiçekler dolgun ve kadifemsi yaprakları, zarif şekilleriyle birer doğa harikasıydı. Birkaç tanesi tamamen açmıştı.

Klaus Heinrich, eli üç köşeli şapkasında kendine doğru ilerleyen burma bıyıklı kapı görevlisine, "Hesekiel'i çağırın lütfen," diye seslendi.

Gül ağacına bakan Hesekiel avluya geldi. Yetmişli yaşlarında, gözleri çapaklı, kamburu çıkmış ihtiyar, bir bahçıvan önlüğü takmıştı.

"Budama makasınız yanınızda mı, Hesekiel?" diye sordu Klaus Heinrich yüksek sesle. "Bir gül istiyorum."

Hesekiel, bahçıvan önlüğünün cebinden bir bahçe makası çıkardı.

"Bu," dedi Klaus Heinrich, "en güzeli." İhtiyar, çiçeğin dikenli sapını titreyen elleriyle kesti.

"Üzerine su serpeyim, Majesteleri," dedi ve avlunun bir köşesindeki musluğa seğirtti. Döndüğünde elindeki gülün yapraklarında bir su kuşunun tüylerindeki damlalar gibi pırıl pırıl parlayan su damlaları vardı.

"Teşekkür ederim, Hesekiel," dedi Klaus Heinrich ve gülü aldı. "Nasılsın? Al bakalım!" Yaşlı adamın eline bir demir para sıkıştırdı, arabasına bindi, gülü koltuğa koyup arabayla avludan çıktı; onu gören herkes Grandük'le sohbet ettiği Eski Saray'dan evine, Eremitage'a gittiğini düşündü.

Oysa o, kent parkından geçip Delphinenort'a gidiyordu. Hava kararmıştı, yaprakların üzerinde dolgun su damlaları vardı, uzaklarda bir şimşek çaktı.

Klaus Heinrich, göbekli uşak eşliğinde üst balkonda belirip kış bahçesine giden merdivenleri indiğinde hanımlar çay içiyordu. Son zamanlarda hep olduğu gibi Herr Spoelmann onlara katılamamıştı. Sıcak yakılarıyla yatağındaydı. Bir salyangoz gibi Imma'nın koltuğunun yanında kıvrılmış yatan Perceval, kuyruğunu halıya vurarak selamladı onu. Mobilyaların yaldızlı işlemeleri donuk bir ışık yayıyordu, cam kapının ardındaki bahçe kararmıştı.

Klaus Heinrich, evin küçükhanımının elini sıktı ve reverans yapan Kontes'i doğrultarak elini öptü. Imma Spoelmann'a, "Yaz geldi," dedi ve elindeki gülü verdi. Kıza ilk defa çiçek getiriyordu.

"Ne kadar incesiniz!" dedi kız. "Teşekkür ederim, Prens! Bu ne güzel bir gül böyle!" diye devam etti samimi bir hayranlıkla (ki, hiçbir şeyi övmezdi) ve su damlalarıyla kaplı yaprakları kıvrılmış olan muhteşem gül ça-

nağını zarif, yüzüksüz ellerinin korumasına aldı. "Burada bu kadar güzel güller mi var? Nereden aldınız?" Ve siyah saçlı başını hevesle güle eğdi.

Başını kaldırdığında gözleri dehşetle dolmuştu.

"Kokmuyor!" dedi ağzının etrafından bir iğrenme ifadesi belirirken. "Bekleyin... hayır, çürük kokuyor!" dedi. "Bana ne getirdiniz böyle Prens?" Ve gereğinden büyük gözleri araştıran bir iğrenme ifadesiyle solgun yüzünde parlamaya başladı.

"Evet," dedi beriki. "Beni affedin, bizim güllerimiz böyle. Eski Saray'ın bir avlusundaki gül ağacından aldım. Hiç duymadınız mı? Rivayete göre, bir gün muhteşem bir koku yaymaya başlayacaklar."

Kız onu dinlemiyor gibiydi. "Sanki bu gülün ruhu yokmuş gibi," dedi ve tekrar güle baktı. "Ama yine de çok güzel bir gül, doğruya doğru... Doğanın şüphe uyandıran bir oyunu bu, Prens. Fakat ince düşünceniz için teşekkür ederim. Atalarınızdan kalma saraydan geliyorsa ona da gerekli ihtimamı göstermeliyiz."

Gülü, tabağının yanındaki cam bir vazoya yerleştirdi. Kuğu tüyünden süsleri olan bir üniforma giymiş bir uşak, Prens için bir fincan ve tabak getirdi. Çay içerken efsunlu gülden, sonra da her zamanki gibi Saray Tiyatrosu'ndan, atlardan, günün bütün ihtilaflı konularından bahsettiler, Imma Spoelmann prensipleri gereği ona yine karşı çıktı; buğulu sesiyle, hızla dudaklarından dökülen süslü ifadelerle, zekâsıyla ve kafasını sağa sola sallayarak onunla alay edip onu alt etti. Daha sonra ciltçinin Fräulein Spoelmann'a gönderdiği beyaz kâğıda sarılı ağır bir paket getirildi odaya, içinde gayet dayanıklı ve sağlam ciltlenmiş birkaç kitap vardı. Paketi açtı ve üçü birlikte mücellidin iyi iş çıkarıp çıkarmadığına baktılar.

Kitapların hemen hepsi ya Imma Spoelmann'ın not defterindekilere benzeyen gizemli işaretlerle doluydu ya

da ruhbilim, içsel süreçlerin ayrıntılı bir çözümlemesi üzerindeydi; hepsi de parşömenle ya da deriyle kaplı, en kaliteli kâğıt üzerine altın yaldız baskı, ipek ayraçlı lüks özel basımlardı. Imma Spoelmann teslimattan memnun kalmıştı, daha önce hiç bu kadar pahalı kitaplar görmemiş olan Klaus Heinrich ise kitaplara hayran kalmıştı.

"Bunları da yukarıdaki diğer kitaplarında birlikte kütüphanenize mi yerleştireceksiniz?" diye sordu. "Çok kitabınız var mı? Hepsi bunlar kadar güzel mi? Lütfen onları nasıl dizdiğinizi gösterin bana! Henüz eve gidemem, fırtına dinmedi ve beyaz takım elbisemi mahveder. Sizin bu Delphinenort'taki yaşamınız hakkında en ufak bir fikrim yok. Daha önce çalışma odanızı hiç görmedim. Bana kitaplarınızı gösterir misiniz?"

Imma, "Bu Kontes'e bağlı," dedi; yeni kitapları üst üst yığmakla uğraşıyordu. "Kontes, Prens kitaplarımı görmek istiyor. Sizden bu konuda görüşünüzü bildirmenizi rica edebilir miyim?"

Kontes Löwenjoul dalgındı. Küçük başını bir tarafa yatırmış Klaus Heinrich'e keskin, hatta kötü bir bakış attı, sonra gözleri Imma Spoelmann'a kaydı, yüzüne yumuşak, biraz da kaygılı bir ifade oturdu. Gülümseyerek hayal âleminden uyandı ve üzerine oturan kahverengi elbisesinden bir cepsaati çıkardı.

"Mister Spoelmann saat yedide ona kitap okumanızı bekliyor, Imma," dedi canlı bir sesle. "Majestelerinin isteğini yerine getirmeniz için yarım saatiniz var."

"O zaman, gelin Prens, çalışma odama bakalım!" dedi Imma. "Majesteliğiniz müsaade ederse kitapları taşımama da yardım eder misiniz? Yarısını ben alayım."

Ama Klaus Heinrich bütün kitapları aldı. Sol eli pek işe yaramasa da iki eliyle kavradı onları, kitap yığını çenesine kadar yükseliyordu. Sonra arkasına dönüp kitapları düşürmemeye gayret ederek ilk katında Fräulein

Spoelmann'ın ve Kontes Löwenjoul'un odalarının bulunduğu anayola bakan kanada kadar Imma'yı takip etti.

Heybetli bir kapıdan geçerek girdikleri büyük konforlu odada yükünü sırmalı kumaşla kaplı bir koltuğun önünde duran altıgen şeklindeki abanoz masaya bıraktı. Imma Spoelmann'ın çalışma odası, sarayın tarihî dekorasyonuyla uyum içinde değil daha modern ve her tür süsten uzak bir tarzda döşenmişti, bu odada zarafet ve kullanışlı bir lüks hâkimdi. Odanın duvarları tavana kadar ahşap oymayla kaplıydı, tavanın hemen altındaki çıkıntılara dizilmiş antika seramik süsler ışıldıyordu, oryantal kilimler, üzerinde zarif vazolar ve yaldızlı bir saat olan siyah mermerden bir şömine, rahat kadife kanepeler ve koltuğun işlemeli kumaşından perdelerle döşenmişti. Sarayın önündeki çeşmeye bakan kavisli camın önünde büyük bir masa vardı. Bir duvar tümüyle kitaplarla kaplanmıştı ama asıl kütüphane hemen yandaki küçük odadaydı. Açık duran bir sürme kapıdan içerisi görünüyordu, yerleri halı kaplıydı, bütün duvarlar kitaplarla kaplıydı.

"Evet, Prens, işte bu da benim Eremitage'ım dedi Imma Spoelmann. "Umarım beğenirsiniz."

"Ah, muhteşem," dedi. Ama etrafına bakmıyordu bile; altıgen masanın yanındaki koltuğa yaslanmış olan ona dikmişti gözlerini. Güzel ev elbiselerinden birini, beyaz plili kumaştan, bol manşetli ve göğüs kısmı sarı işlemeli bir yaz elbisesi giymişti. Kollarının ve boynunun esmer teni, beyaz elbisenin altında islenmiş lületaşı rengindeydi, çocuksu yüzündeki kocaman parlak gözleri belagatle karşı koyulması imkânsız bir şeyler anlatıyordu. Klaus Heinrich'in verdiği gül hâlâ elindeydi.

"Harika!" dedi kızın önünde durarak ama ne demek istediğini bilmiyordu. Çıkık elmacıkkemikleri üzerindeki mavi gözlerinde acı çekiyormuş gibi bir ifade vardı.

"Kardeşim Ditlinde'nin çiçekleri kadar kitabınız var," diye ekledi.

"Prenses'in o kadar çok çiçeği mi var?"

Evet, ama son zamanlarda, onlarla pek ilgilenmiyor."

"Şunları kaldıralım," dedi ve kitaplardan birkaçını masadan aldı.

"Hayır bekleyin," diye seslendi kaygıyla. "Size söyleyecek çok şeyim var ama zamanımız kısıtlı. Bugün benim doğum günüm – buraya gelip size gül getirmemin nedeni bu."

"Ah" dedi, "bu başlı başına bir olay! Bugün doğum gününüz mü? Eminim bütün kutlamaları her zamanki görgünüzle kabul etmişsinizdir. Lütfen benimkini de kabul edin! Bugün bana o gülü getirmeniz çok ince bir davranıştı, her ne kadar oldukça tuhaf bir gül olsa da." Gülün küflü kokusunu bir kez daha, yüzünde ürkek bir ifadeyle içine çekti. "Bugün kaç yaşına girdiniz, Prens?"

"Yirmi yedi," dedi. "Bundan yirmi yedi yıl önce Grimmburg'da doğdum. O zamandan beri de kurallarla belirlenmiş katı ve yalnız bir yaşamım oldu."

Kız sessiz kaldı. Sonra birden hüzünlü bakışlarını sol tarafına kaydırdığını gördü – evet, alışık olduğu üzere onunla konuşurken biraz yan dönmüş olsa da sessizce, düşünceli bir ifadeyle sol kalçasına yapıştırdığı elini merakla incelemesini engelleyemiyordu.

"Böyle mi doğdunuz?" diye sordu yumuşakça.

Klaus Heinrich'in beti benzi attı. Sonra bir özgürleşme çığlığına benzeyen bir çığlıkla kızın önünde diz çöktü, iki koluyla onun ince bedenine sarıldı. Beyaz pantolonu ve mavi kırmızı ceketinin dar omuzlarındaki binbaşı apoletleriyle dizlerinin üzerinde kaldı.

"Ruh eşim," dedi, "ruh eşim."

Kız dudaklarını büzerek yanıt verdi: "Metanete ne oldu, Prens? Kişinin kendini bırakmasının kabul edile-

mez olduğunu, kişinin her durumda kendini kontrol etmesi gerektiğini sanıyordum."

Ama o, kendini tamamen teslim etmiş halde ve görmeyen gözlerle yüzünü ona doğru kaldırdığında, "Imma, küçük Imma," deyip duruyordu.

Sonra kız onun sol elini, yüce görevini körelten ve en küçük yaşından itibaren saklamayı öğrendiği sakat elini tutup öptü.

İfa

Maliye Bakanı Doktor Krippenreuther'in sıhhatinin pek iyi olmadığı dedikodusu, ülkede kulaktan kulağa yayılmıştı. İnsanlar sinirsel bir yıkımdan, Doktor Krippenreuther'in pörsümüş yüzü, sararmış benzi gibi emarelerden yola çıkarak ileri safhadaki bir mide rahatsızlığından bahsediyordu... İzzet nedir ki? Bu dertli, makam sahibi adamın unvanını, şeref madalyasını ve saraydaki mertebesini, sağlam adımlarla ilerleyerek yükseldiği ama nihayetinde onu bitap düşüren seçkin makamı kıskanan tek bir yevmiyeli işçi, tek bir sokak serserisi yoktu. Çok yakında istifasını sunacağı sık sık beyan ediliyor ama bu istifanın henüz gerçekleşmeyişi, Grandük'ün yeni simalardan hoşlanmamasına ve personel değişiminin o dönemde herhangi bir derde derman olamayacağı gerçeğine bağlanıyordu. Doktor Krippenreuther yaz tatilini bir dağ kaplıcasında geçirmişti; orada biraz kendine geldiyse bile döndükten kısa bir süre sonra gücü kuvveti hızla tükendi; çünkü Parlamento'nun açılışının hemen ertesinde bakan ile Bütçe Komisyonu arasında bir anlaşmazlık baş gösterdi – bu ciddi çekişmenin nedeni bakanın esneklik göstermemesi değil ülkenin içinde bulunduğu durumun vahametiydi.

Eylül ayının ortasında II. Albrecht, Eski Saray'da

düzenlenen geleneksel merasimle Eyalet Meclisi'ni açtı. Saray Kilisesi'nde Saray Vaizi Dom Wislizenus yönetiminde düzenlenen dinî törenden sonra Prens Klaus Heinrich'in refakat ettiği Grandük, resmî merasimle Taht Salonu'na teşrif etti; prens kardeşler Birinci Kamara Başkanı Kont Prenzlau'nun önderliğinde her iki kamaranın üyeleri, bakanlar, saray memurları ve üniforma ya da sivil kıyafetler içinde çok sayıda beyefendi tarafından üç kez selamlandı.

Albrecht, bu merasimde kardeşinin kendisini temsil etmesini talep etmeyi ciddiyetle düşünmüş; ancak Herr von Knobelsdorff'un ısrarlı itirazları karşısında geri adım atmak durumunda kalmış ve uşak üniforması giymiş askerî okul öğrencilerinin arkasında alaydaki yerini almıştı. Sırmalı süvari eri ceketinden, daracık pantolonundan ve bütün bu hokkabazlıktan duyduğu utanç, öfke ve mahcubiyet yüzünden açıkça okunuyordu. Tahta giden merdivenleri çıkarken iyice gerilmiş, kürekkemiklerini bükmüştü. Yıpranmış gölgelik altındaki tiyatro sahnelerine yakışır koltuk önünde esas duruşa geçti ve üstdudağını emmeye başladı. Sim işlemeli süvari eri ceketinin yakasından çıkan kolalı gömlek yakası üzerinde dar, top sakallı ve gayriaskeri başı yükseliyordu; soğuk, mavi gözleri kimseyi görmüyordu. Grandük'e açılış konuşması metnini uzatan yaverin mahmuzlarının şakırtısı salonda yankılandı. Alçak bir sesle, dili belli belirsiz peltekleşerek ve çok kez boğazını temizleyerek kardeşinin kendisi için hazırladığı metni okudu.

O âna kadar o çatı altında duyulmuş en halim söylevde her olumsuz dışsal faktör, insanların doğuştan gelen bir erdemiyle dengeleniyordu. Halkın çalışkanlığının övgüsüyle başladı ve buna rağmen ekonomik yaşamın bütün alanlarında bir gelişme gözlemlenemediği, bunun sonucunda millî gelirde arzulanan artışın kaydedileme-

diğinin kabulüyle devam etti. Halk arasında kamu refahı ve ekonomik fedakârlığa verilen önemin artmakta olduğunu memnuniyetle bildirdikten sonra, "vergi mükellefi yabancıların (yani Herr Spoelmann'ın) ülkeye gelişi sonucunda vergi gelirlerindeki oldukça takdire şayan artışın bahsi geçen fedakârlık seferberliğine yönelik arzuda bir azalmaya yol açacağının düşünülemeyeceğini" açıkça beyan etti. Her halükârda, bütçe tasarısındaki bütün mali hedefleri bütçelemenin mümkün olmaması ve kamu borcunun istenen seviyeye indirilememesi durumunda, hükümet finansal zorluklardan çıkmanın en iyi yolunun ölçülü tahvil politikasının devam ettirilmesi olduğunu düşünüyordu. Her durumda, hükümet, koşulların elverişsizliğine rağmen halkın itimadının, ırkımızın en güzel özelliklerinden biri olan geleceğe umutla bakmanın desteğini arkasında hissediyordu... Tahta çıkış konuşması bu noktadan sonra nahoş ekonomi meselesinden mümkün mertebe uzaklaşarak din, eğitim ve hukuk gibi daha az can sıkıcı meselelere geçti. Bakan von Knobelsdorff, hükümdarın adına Meclis'in açıldığını ilan etti. Albrecht salondan çıkarken ona eşlik eden tezahüratlarda muhalif bir çaresizlik tınısı kulağa çalınıyordu.

Hâlâ yaz havası hâkimdi, o da sırf zorunluluktan geldiği şehirden Hollerbrunn'a döndü. Üstüne düşeni yapmıştı, bundan sonrası Herr Krippenreuther'in ve Meclis'in işiydi. Daha önce de söylendiği üzere, Meclis birçok konuda hemen anlaşmazlığa düştü: servet vergisi, et vergisi ve memur maaşları.

Mebuslar yeni vergileri onaylamaya asla yanaşmadıklarından Doktor Krippenreuther teamül olarak toplanan gelir vergisini yüzde on üç buçukluk vergi matrahıyla yaklaşık bir milyonluk bir ek gelir getirecek servet vergisine çevirmeyi önerdi. Bu ek gelirin acı reçete olduğu, ne kadar kifayetsiz kalacağı yeni mali yılın bütçe tah-

mininde açıkça görülmüştü, bütçe tahminî devlet hazinesinin borç yükünü hesaba katmamış, ekonomiden anlayan herkesi umutsuzluğa sürükleyecek bir açıkla kapanmıştı. Ama servet vergisinin neredeyse sadece şehirlerde uygulanacağı herkesin malumu olduğundan şehir vekilleri yüzde on üç buçukluk matrahı öfkeyle karşıladı ve telafi olarak en azından vatandaşı gözetmeyen ve Nuh Nebi'den kalma et vergisinin kaldırılmasını talep ettiler. Komisyon buna ek olarak uzun zamandır vaat edilen ama hep ertelenen kamu hizmetlisi maaşlarının iyileştirilmesini ısrarla talep etti – hükümet yetkililerinin, din görevlilerinin ve Grandüklük öğretmenlerinin maaşlarının berbat durumda olduğu ortadaydı. Ama Doktor Krippenreuther para basmıyordu –görüşmeler sırasında açık açık, "Ben para basmayı bilmiyorum," demişti– ve et vergisini kaldıracak durumda olmadığı gibi kamu hizmetlilerinin maruz kaldığı müşkülatı nasıl iyileştirebileceğini de bilmiyordu. Yüzde on üç buçukta diretmekten başka çaresi yoktu, gelgelelim bu oranın onay almasının da çözüm yolunda bir adım olmayacağının farkındaydı. Çünkü durum ciddiydi ve aralarındaki karamsarların sunduğu tablo kasvetle boyanmıştı.

Grandüklük İstatistik Bürosu Bülteni'nde geçen yılın mahsul sonuçlarının endişe verici olduğu bildirilmişti. Ziraat alanında her geçen yıl bir öncekinden kötü olmuş, arka arkaya felaketler yaşanmıştı; fırtınalar, dolu yağışları, kuraklıklar ve aşırı yağmur, çiftçileri mahvetmişti; olağanüstü derecede sert ama kar yağışsız kış, tohumlara zarar vermişti ve tenkitçiler, ellerinde buna işaret eden tek bir emare olmasa da, ağaç kesimlerinin iklim üzerinde kötüleştirici etkisi olduğunu iddia ediyordu. Her halükârda, rakamlar toplam mısır randımanının endişe uyandıracak derecede düştüğünü gösteriyordu. Halihazırda yetersiz miktarda mevcut olan buğday tanesinin

kalitesi ise, rapordaki ifadeyle, "hiç doyurucu değil"di; patates mahsulünün önceki on yılın ortalamasının oldukça altına düşmüş olması bir yana, ekili patateslerin en az yüzde onu hastalıklıydı; yapay yem üretimine gelince, son iki yıl yonca ve kabayonca hasılatının hem niteliği hem niceliği açısından bütün hasat döneminin en kötü iki yılı olmuştu ve ne kolza tohumunun ne de samanın birinci ve ikinci mahsulünün daha iyi durumda olduğu söylenebilirdi. Ziraat alanındaki gerileme, o yılın raporunda çarpıcı bir yükseliş kaydeden cebri devirlerdeki artıştan açıkça görülüyordu. Ama mahsuldeki kusurlar kaçınılmaz olarak vergilendirmede de düşüşe yol açıyordu ve hemen her ülkede hoşnutsuzlukla karşılanacak bu durum, ülkemiz söz konusu olduğunda düpedüz ölümcüldü.

Ormanlık alanlar mı? Ekonomiye hiçbir katkıları olmamıştı. Felaketler birbirini izlemişti; zararlı hayvan ve bitkiler, çam güveleri ağaçlara dadanmıştı – aşırı kesimin ormanların sermaye değerini azalttığı zaten herkesin malumuydu.

Gümüş ocakları mı? Onlardan zaten uzun zamandır bir kazanç elde edilemiyordu. Doğal felaketler maden ocaklarını işlevsiz hale getirmiş, tamirat da çalışan ocaklardan elde edilecek gelirden daha fazlasına mal olacağından madenleri geçici olarak kapatmak makul görülmüştü; bunun sonucunda birçok madenci işsiz kalmış, bütün maden bölgeleri zarara uğramıştı.

Bu kadarı yeter! Büyük bir sınavdan geçtiğimiz bu dönemde devletin gelirlerinin ahvalini gözler önüne sermeye bu kadarı yeter. Kademe kademe büyüyen kriz, bir yıldan diğerine aktarılan bütçe açıkları, olağanüstü hal, şartların elverişsizliği ve vergi gelirindeki kayıpla yakıcı bir sorun halini almıştı, duruma derman olmasa da en azından teskin edecek bir çare bulmaya çalışan mali po-

litikalarımızın sefaletini en dar görüşlü insan bile açıkça görebilirdi. Yeni harcamalar için oylama yapmak söz konusu bile olamazdı. Yapısı gereği vergi konusunda verimsiz olan ülke artık tükenmiş, vergilendirme kapasitesi çok azalmıştı; tenkitçiler kırsal kesimde yetersiz beslenmiş insanların sayısında artış olduğunu söylüyor, bunu da hem gıda maddelerine bindirilen inanılmaz vergiye hem de hayvan sahiplerini ellerindeki bütün sütü nakde çevirmeye zorlayan doğrudan vergilendirmeye bağlıyorlardı. Sermaye darlığının daha az saygıdeğer ama baştan çıkarıcı derecede kolay ve maliye ilminin zaten aşina olduğu çaresine, borçlanma seçeneğine gelince, bu çarenin geçmişte düşüncesizce kötüye kullanımının ceremesini çekme vakti gelmişti.

Millî borcu geri ödeme politikaları uzun bir süre gayet beceriksizce ve kayba yol açacak şekilde uygulanmış, II. Albrecht zamanında ise süreç neredeyse bütünüyle durdurulmuş, bütçedeki büyük açık yeni borçlarla ve kısa vadeli hazine bonolarıyla kapatılmaya çalışılmıştı ve ülke nüfusuna oranla inanılmaz derecede yüksek meblağlı uzun vadeli bir borcun yaklaşan ödemesi karşısında hükümetin eli kolu bağlıydı.

Dr. Krippenreuther, devletin böyle durumlarda uygulaması icap eden adımları atmaktan çekinmemişti. Yüksek sermaye borçlarından uzak durmuş, zorunlu tahvil uygulamasına geçmiş, bir yandan faizlerin oranını düşürürken bir yandan da kısa vadeli borçları alacaklılara danışmadan daimi kira vergisine çevirmişti. Ama bu kiraların ödenmesi gerekiyordu ve bu ödeme yükümlülükleri millî ekonomimizin sırtında çok ağır bir yük oluştururken bir yandan da kur oranlarının düşüklüğü nedeniyle çıkarılan her yeni tahvil, hazineye daha az sermaye geliri getiriyordu. Dahası; Grandüklük'teki ekonomik kriz yabancı alacaklıların ödemeleri çok erken bir tarihte

talep etmesine yol açıyor, bu da fiyatlarda ani düşüşe ve sermaye çıkışının yoğunlaşmasına neden oluyordu, iflaslar iş dünyasında sıradan olaylar sayılmaya başlamıştı.

Kısacası; itibarımız sarsılmıştı, stoklarımız ve hisselerimiz nominal değerinin çok altındaydı ve Eyalet Meclisi yeni vergiler çıkarmaktansa yeniden borçlanma lehinde karar almıştı, ama bu borçlanmayla ülkeye dayatılacak koşullar, geri ödemeyi imkânsız değilse de zor kılıyordu. Çünkü bu uğursuzluğa ek olarak ülkede o genel ekonomik sorunun, hâlâ herkesin altında ezildiği hayat pahalılığının baskısı hissediliyordu.

Temelleri sağlamlaştırmak için ne yapmak gerekiyordu? Bizi yiyip bitiren nakit açığını gidermek için kime başvurmalıydı? Halihazırda gelir getirmeyen gümüş madenlerinin devriyle elde edilecek kazançla yüksek faizli borçların kapatılması seçeneği epeydir tartışma konusuydu. Gelgelelim, hal böyleyken kaçınılmaz olarak elverişsiz bir sonuç verecek olan bu satış, madenlerdeki sermayenin neredeyse tamamen elden çıkarılmasına yol açmakla kalmayacağı gibi, oradan önünde sonunda elde edilecek olan kazançtan da feragat edilmiş olacaktı – zaten çabucak bir alıcı bulunması ihtimal dışıydı. Bir anlığına –ruhsal takatsizliğin ağır bastığı bir an boyunca– millî ormanların satılması söz konusu oldu. Ama işte tam bu noktada, memlekette ormanlarımızın özel sanayiye teslim edilmesine mâni olacak sağduyulu insanlar da kaldığını kaydetmek gerekir.

Hiçbir gerçeği gizlememek adına şu da kaydedilsin: Etrafta başka satış dedikoduları da dolaşıyordu, bu dedikodular, mali darboğazın hürmetkâr halkın mevcut durumun zorluklarından muaf olduğunu düşünmeyi tercih ettiği tabakalara da nüfuz etmiş olduğunu işaret ediyordu. Bir haberi ince düşünceliliğe kurban etme temayülü olmayan *Eilbote* gazetesi, Grandük'ün kırlık alandaki iki

şatosunun, Zeitvertreib ve Favorita'nın satışa çıkarıldığını haber verdi. Her ikisi de hükümdar ailesi tarafından ikamet amacıyla kullanılmadığı ve her yıl daha çok masraf çıkardığından, Kraliyet yediemin yönetimi, ilgili birimlere satışı başlatmak için gerekli adımların atılması talimatını vermişti: Bunun anlamı neydi? Delphinenort' un satışından çok farklı bir durum olduğu açıktı, o satışta devlet oldukça beklenmedik ve iyi bir teklifi zeki bir hamleyle karşılamıştı. Hassas insanların telaffuz etmekten imtina ettiği şeylere bir ad koyacak kadar dayanıklı olanlar, Hazine'nin tedirgin alacaklılar tarafından acımasızca sıkıştırıldığını ve böyle satışlar önerdiğine bakılırsa amansız bir baskı altında olduğunu söylüyordu.

Satış ne durumdaydı? Şatolar kimlere gidecekti? Bu soruları soran iyi niyetli insanlar, işgüzarların yaydığı bir dedikoduda teselli bulup ona inanmaya meyilliydiler: Bu dedikoduya göre, bu sefer de alıcı Samuel Spoelmann'dan başkası değildi – tamamen asılsız ve nereden çıktığı belli olmayan bu dedikodu, gelip krallara yakışır şekilde aralarına yerleşmiş olan bu yalnız, ıstıraplı adamın, halkın tasavvur dünyasında nasıl bir yeri olduğunu da gösteriyordu.

Hususi doktoru, elektrikli orgu ve cam eşya koleksiyonuyla işte orada, bir imzayla harabe olmaktan kurtardığı kır evinin sütunları, kavisli cumbaları ve taş girlantlarla süslenmiş cephesi ardında yaşıyordu. Etrafta görünmüyordu, yakılarıyla yatağında uzanıyordu. Ama kızını, o herkesten farklı, şımarık mimikleriyle tıpkı bir Kraliyet ailesi mensubu gibi bir kontesin refakatinde ve muhteşem bir yalıtılmışlık içinde yaşayan, cebir çalışan ve saray muhafızları arasından engel tanımadan ve hiddetle geçip giden kızı görünüyordu – insanlar onu sık sık görüyordu ve bazen Klaus Heinrich'i de onun yanında görüyordu.

Raoul Überbein, halkın bu görüntü karşısında "nefesini tuttuğunu" söylerken kendine özgü abartılı tabirlerden birini kullanmış olsa da, aslında haklıydı, istisnasız her şehir sakininin bir toplumsal ya da kamusal olayı Klaus Heinrich'in Delphinenort ziyaretlerini takip ettiği kadar tutkuyla takip ettiği görülmemişti. Prens bir noktaya kadar –yani Majesteleri, Devlet Bakanı von Knobelsdorff'la bu konuda görüşünceye kadar– kör gibi davranmış, etrafındakileri hiç umursamadan sadece dürtülerine kulak vermişti; ama öğretmeni, attığı adımların görülmeyeceğine dair inancını o babacan tavrıyla alaya alırken haklıydı; çünkü ya her iki tarafın hizmetkârları çenelerini tutamamıştı ya da halk, olanları doğrudan görmüştü ve Klaus Heinrich'in, Dorothea Çocuk Hastanesi ziyaretinden sonra Imma'yla her buluşması fark edilmiş ve üzerine konuşulmuştu. Fark edilmiş demek hafif kaçar. Hayır, gözetlenmiş, iştahla seyredilmiş ve açgözlülükle benimsenmişti. Tartışılmış mıydı? Dedikodu girdabında boğulmuştu, demek daha doğru olur. Bu ilişki saray çevrelerinde, konuk odalarında, oturma odalarında ve yatak odalarında, berber dükkânlarında, hanlarda, atölyelerde ve hizmetli odalarında, duraklarında bekleyen arabacılar ve ön kapılardaki hizmetçi kızlar arasındaki sohbetlerin konusu olmuştu, farklı cinslerin konulara farklı açılardan bakması nedeniyle belli noktalarda birbirlerinden ayrılsalar da erkekleri de en az kadınlar kadar meşgul etmişti; bu eşi görülmemiş müttefik ilginin halk üzerinde eşitleyici, birleştirici bir etkisi olmuş, toplumsal uçurumlar kapanmıştı – bir tramvay vatmanının, iyi giyimli bir yolcuya önceki gün Prens'in, Delphinenort'ta bir saat kaldığını duyup duymadığını sorması kimseyi şaşırtmıyordu.

Ama aynı anda hem kendi içinde dikkate şayan olup hem de gelecek açısından belirleyici olan, bütün bu olup

bitenlerin bir skandal olarak algılanmamış olması, bütün bu dedikoduların esasında yüksek çevrelerin yakışıksız münasebetleri hazla diline dolamasının bir sonucu olarak görülemeyecek olmasıydı – aksine, her kafadan bir sesin çıktığı tartışmalar hararetli olmakla birlikte en başından itibaren herhangi bir art niyetin oluşmasına mahal bile verilmeden her zaman bir icazet ve rıza tonuyla sürdürülmüştü; evet, Prens davranışlarını kamuoyunun görüşüne göre yönlendirmeyi daha önce akıl edebilmiş olsaydı, bu münasebetin koşulsuz şartsız desteklendiğini görecekti. Çünkü öğretmenine Fräulein Spoelmann'ın bir "prenses" olduğunu söylediğinde, halkın –olağanüstü ve romantik olan her şeyi şairane bir haleyle taçlandıran halkın– aklından geçenleri dile getirmişti. Evet, halk için o soluk yüzlü esmer kız, tuhaf bir sevimliliği olan o kıymetli ve melez yaratık, yalıtılmış ve emsalsiz yaşamını burada sürdürmek için bizimkinin tam zıddı yabancı ellerden kalkıp aramıza yerleşmişti – halkın nezdinde o, masallar diyarından gelen bir kral kızı veya peri kızı, kelimenin en olağandışı anlamıyla bir prensesti. Ama her şeyiyle, nevi şahsına münhasır davranışlarıyla olduğu kadar dünyanın ona karşı tutumuyla da, kelimenin en olağan anlamıyla bir prensesti. Tam bir prenses gibi, bir kontes refakatinde bir sarayda yaşamıyor muydu? Tıpkı gerçek prensesler gibi görkemli otomobiliyle ya da dört atlı arabasıyla incelemelerde bulunmak ya da bilgi edinmek için hayır kurumlarını, körler yurdunu, yetimhaneyi, kadın diyakozlar yurdunu, aşevini ve süthaneyi ziyaret etmemiş miydi?

Selzedelere ve yangınzedelere Grandük'ün bağışıyla eşit (ve genel bir takdirle karşılandığı üzere, onunkinden yüksek olmayan) miktarda –*Eilbote*'nin anlamlı ifadesiyle "kendi sandığı"ndan– bağışta bulunmamış mıydı? Gazeteler hemen her gün, saray haberlerinden hemen

sonra Herr Spoelmann'ın değişken sağlık durumu üzerine –Kolik onu hâlâ yatağa bağlıyor muydu, yoksa sabahları kaplıcalara gitmeye başlamış mıydı?– bir haber yayımlamıyor muydu?

Hizmetkârlarının beyaz üniformaları, Grandüklük uşaklarının kahverengi üniformaları gibi başkentle özdeşleştirilmiyor muydu? Turistler ellerinde şehir rehberleriyle, daha Eski Saray'ı bile görmeden Herr Spoelmann'ın yaşadığı Delphinenort'a gidip malikâneyi görmek istemiyor muydu? Her iki saray da, hem Eski Saray hem de Delphinenort, kentin merkezî yapıları değil miydi? Samuel Spoelmann'ın kızı olarak dünyaya gelen, kimselere benzemeyen ve kimseyle yakın ilişki içinde olmayan bu insan evladı hangi camiadandı? Kimlere katılmalı, kimlerle birlikte olmalıydı? Klaus Heinrich'i onun yanında görmek hiç şaşırtıcı değildi, herkese gayet makul ve doğal geliyordu. Onları bir arada görmemiş olanlar bile bu birlikteliğin salt tahayyülünden haz alıyor, onu süsleyip püslüyordu; Prens'in ince ve şatafatlı bir aşinalığa haiz bedeni, millî borcun iki katı kadar olan servetinin yükünü omuzlarında taşıyan öfkeli ve sıhhatsiz ufak tefek yabancının kızı ve vârisinin yanında!

Tam o sıralarda, bir anı, herkesi şaşırtan bir yorum canlandı kamu hafızasında ... ilk kimin bu yorumu işaret ettiği, onu insanlara hatırlattığı meçhuldü. Bir kadın da olabilirdi, hikâyeyi uykudan önce masal olarak dinlemiş bir çocuk da – Tanrı bilir! Her halükârda, hayaletvari bir figür, halkın muhayyilesinde yeniden yaşam buldu: saçlarına kır düşmüş, kamburu çıkmış, elindeki sopayla karıştırdığı kumda beliren izleri içe çökük gözleriyle takip ederken mırıldandıkları nesiller boyunca aktarılmış olan yaşlı Çingene kadının gölgesi... "Büyük refah?" ... Onu ülkeye getirecek olan "tek elli" bir prensti. Kehanete göre o tek eliyle ülkeye, iki elli bütün hükümdarların verdi-

ğinden çok daha fazlasını verecekti... Tek eliyle mi? Ama Klaus Heinrich'in zayıf, prenslere yaraşır görünümü, olması gerektiği gibi miydi? Düşününce, insanın ona hitap ederken kısmen saygıdan kısmen de Prens o sevimli tutumuyla bunu kolaylaştırdığı için görmezden geldiği bir zayıflığı, bir eksiği yok muydu? Ekseriyetle arabasında, kılıcının üzerinde dinlendirdiği sol elini sağ eliyle saklarken görülüyordu. Grandük'ü temsilen katıldığı merasimlerde flamalarla kaplı bir tribünün gölgeliği altında hafifçe sola dönüp sol elini kalçasına iyice bastırarak yerini alırken görülüyordu. Sol kolu çok kısaydı, sol eli de yeterince büyüyememişti, bu herkesin malumuydu ve herkesin bu kusurun nedenine dair farklı açıklamaları vardı ama aileye duyulan hürmet ve aradaki mesafe, konuya dair net bir görüş ya da kusurun kabulüne dair bir açıklama almayı olanaksız kılmıştı. Ama artık herkes kusuru görüyordu. İlk kimin fısıldayarak buna dikkat çektiği ve geçmişteki kehanetle ilişkilendirdiği asla bilinmeyecek – bir çocuk, bir hizmetçi kız veya bir ayağı çukurda olan yaşlı bir adam. Ama kesin olan tek şey vardı, dedikoduyu çıkaran, halktan biriydi; halk umutlarını ve düşüncelerini –bilhassa Fräulein Spoelmann'ın kişiliğine dair görüşlerini– en kültürlü kesimlerden karar mekanizmalarını elinde bulunduran en üst kesimlere kadar kabul ettirmiş ve aşağıdan onlar üzerinde güçlü bir baskı oluşturmuştu: halkın tarafsız, önyargısız inancı daha sonra olacaklar için sağlam bir temel oluşturmuştu. "Tek eliyle mi?" diye soruyordu insanlar, "büyük refah getirecekmiş?" Klaus Heinrich'i Imma Spoelmann'ın yanında, tek elini gizlerken hayal ediyorlar ve düşüncelerini mantıklı bir sonuca vardırmakta zorlandıklarından bu yarım yamalak hayal karşısında bile mutluluktan kendilerinden geçiyorlardı.

O dönemde henüz her şey belirsizdi ve kimse bu

işin nereye varacağını kestiremiyordu – bu münasebetle doğrudan alakalı olanlar bile bu durumdaydı; çünkü Klaus Heinrich ile Imma Spoelmann arasındaki ilişki tuhaf bir aşamadaydı ve ne kızın ne de Prens'in düşünceleri belirli bir hedefe yönelikti. Aslına bakarsanız, Prens'in doğum gününde (Fräulein Spoelmann, Prens'e kitaplarını gösterirken) gerçekleşen o kısa sohbet, ilişkilerine neredeyse hiç etki etmemişti ve Klaus Heinrich o gün, akranı gençlerde benzer durumlarda sıklıkla görülen bir heyecan ve tutkuyla Eremitage'a dönerken aralarında ilişkilerinin seyrini pekâlâ değiştirecek bir şey yaşandığını düşünmüş olsa da kısa bir süre sonra kendisini mutlu edecek tek şey için vereceği mücadelenin henüz başlamakta olduğunu görecekti. Ama, daha önce de söylendiği üzere, bu mücadele henüz elle tutulur bir zafere, medeni bir ahde ya da benzeri bir duruma yönelik değildi – o anda böyle bir şey tahayyül edilemezdi ve dahası böyle bir işe girişemeyecek kadar gündelik hayattan yalıtılmışlardı. Klaus Heinrich'in sözleri ve bakışlarıyla yalvararak talep ettiği şey, Imma Spoelmann'ın hislerine karşılık vermesi değil, o hislerin samimiyetine *inanmaya* karar vermesiydi. Çünkü Imma inanmıyordu.

Tekrar Delphinenort'a gitmeden önce aradan iki hafta geçmesini bekledi ve o süre zarfında olanların anısından beslendi. O hadisenin yeni bir hadiseyle yer değiştirmesi için acele etmeye gerek yoktu; zaten yerine getirmekle yükümlü olduğu çok sayıda temsilî görev bütün vaktini alıyordu; hamisi olduğu ve her yıl kuruluş yıldönümü kutlamalarına katıldığı Tüfek Atış Derneği'nin festivali de bunlardan biriydi. Hayatta ilgilendiği ve başarıyla ifa ettiği tek şey tüfek atışıymış gibi yeşil bir atış üniforması giyerek katıldığı kutlamada derneğin bir araya toplanmış hevesli üyeleri tarafından sıcakkanlılıkla karşılandı, atış alanından geçip önde gelen komite üyele-

riyle birlikte, istemeye istemeye de olsa bir şeyler atıştırdıktan sonra ancak bir uzmana yaraşır bir zarafetle çeşitli hedeflere atış yaptı aldı. Aynı gün çay saatinde Delphinenort'un kapısında tekrar belirdiğinde –haziran ayının ortasıydı– Imma Spoelmann her zamankinden daha iğneleyici bir tutumla karşıladı onu, alışılmadık biçimde tumturaklı ve edebî ifadelerle konuştu onunla. Herr Spoelmann da onlara katıldı ve varlığı, Klaus Heinrich'i evin küçükhanımıyla baş başa kalmaktan alıkoyduysa da, beklenmedik bir şekilde Imma'nın sivri dilliğinin neden olduğu acıyı yatıştırmaya yardımcı oldu; çünkü Samuel Spoelmann ona karşı nazik, hatta yumuşak davranıyordu.

Çay ikramı için, çiçek bahçesinden gelen kokulu esintinin ferahlattığı terastaki modern bambu koltuklara oturdular. Evin beyi kenarları kürklü, papağan desenli yeşil ipek örtüsünü üzerine alıp masanın yanındaki ipek minderli hasır divana uzandı. Yumuşak havayı görünce yataktan çıkmıştı ama bugün yanakları al al değil, aksine sapsarıydı, küçük gözleri donuk bakıyordu; çenesi sipsivri, düz, çıkık burnu hiç olmadığı kadar uzun görünüyordu; her zamanki gibi ters değil, hüzünlüydü – işte bu kötüye işaretti. Uzun boylu ve munisçe gülümseyen Doktor Watercloose hemen onun yanında oturuyordu.

"Evet, genç Prens," dedi Herr Spoelmann bitkin bir sesle ve sıhhatine dair soruyu hafif bir homurdanmayla yanıtladı. Yeşil kadife bir boleroyla tamamlanan yüksek belli yanardöner bir elbise giymiş olan Imma, elektrikli su ısıtıcıdan çaydanlığa su aktarıyordu. Dudaklarını büzerek Prens'i tüfek festivalindeki kişisel başarısı için kutladı. Başını bir yandan öte yana devirerek başarısını "büyük bir memnuniyetle gazeteden öğrendiğini" ve keskin nişancı üniformasıyla teşrifinin tasvirini Kontes'e naklettiğini anlattı. Üzerine oturan kahverengi bir elbise giymiş olan

Kontes, masanın başında dimdik oturuyor, kendini hiç koyuvermeden kaşığıyla fincanını karıştırıyordu. Bu sefer sohbeti açan Herr Spoelmann'dı. Biraz önce belirtildiği üzere, çektiği acılar nedeniyle müşfik ve hüzünlüydü.

Uzun yıllar önce başından geçen ama belli ki hâlâ, özellikle de kendini pek iyi hissetmediği günlerde içine dert olan bir olayı, bir tecrübesini anlattı – bu kısa ve basit hikâyeyi iki kez üst üste anlattı ve ikinci anlatışında ilkinden daha da müteessir oldu. O günlerde bir bağışta bulunmaya karar vermişti –çok büyük olmasa da hatırı sayılır bir meblağ bağışlayacaktı– ve Birleşik Devletler'deki büyük bir hayır kurumuna mektup yazarak hayırlı çabalarına destek olmak amacıyla kuruma bir milyon dolarlık demiryolları tahvilatı, Güney Pasifik Demiryolları'nın sağlam hisse senetlerini bağışlamak istediğini bildirdiğini aktardı ve senetleri dinleyicilerinin gözünde canlandırmak istercesine eliyle avucuna vurdu. Ama hayır kurumu ne yapmıştı? Bu hibeyi kabul etmemiş, geri çevirmişti – hem de şüpheli ve haksız kazanılmış avantanın desteği olmadan yollarına devam etmeyi tercih ettiklerini bildirerek. Evet, gerçekten de bunu yapmışlardı. Herr Spoelmann, olanları anlatırken (her iki seferinde de) dudakları titredi ve bir teskin etme çabası ve kınama ifadesi görmeyi umarak birbirine yakın, metalik bir parıltıyla bakan gözlerini masanın etrafında gezdirdi.

"Bu hayır kurumu hiç de hayırlı bir iş yapmamış," dedi Klaus Heinrich, "değil mi?" – başını sallarken kızgınlığı ve sempatisi o kadar barizdi ki, Herr Spoelmann biraz neşelenerek havanın güzelliğinden ve bahçeden gelen çiçek kokularının ne kadar tatlı olduğundan bahsetmeye başladı. Hatta genç konuğuna takdir ve tatminini aşikâr etmek için bulduğu ilk fırsatı değerlendirdi. Klaus Heinrich yaz sıcağının dolu fırtınasına ve yağmura dönüşünden mütevellit şifayı kapmıştı; boğazı ağrıyor-

du, yutkunurken acı çekiyordu ve asil görevi ve kamuya sergilemekle yükümlü olduğu şahsına yönelik aşırı ihtimam onu oldukça çelimsizleştirdiğinden, sağlık durumundan bahsetmekten ve boğazından şikayet etmekten geri kalmadı. "Islak kompres uygulamalısınız," dedi Herr Spoelmann. "Sumatra çamından yapılma kâğıdınız var mı?" Hayır, yoktu. Bunu duyan Herr Spoelmann, papağan figürleriyle süslü örtüyü üzerinden atıp eve girdi. Sorulan sorulara yanıt vermedi, hedefinden alıkoyulmaya hiç niyeti yoktu, tek başına çekip gitti. Terasta kalan diğerleri, niyetini kestirmeye çalışırken hastasının yine bir atak geçirmesinden korkan Doktor Watercloose arkasından içeri seğirtti. Herr Spoelmann geri döndüğünde elinde bir yaprak Sumatra çamı kâğıdı vardı, konuşurken bir yerlerde bir çekmecede olduğunu hatırladığı buruşmuş kâğıdı Prens'e uzatırken en iyi verim almak için nasıl kullanması gerektiğini ayrıntılı olarak açıkladı. Klaus Heinrich ona içtenlikle teşekkür edince Herr Spoelmann da bariz bir memnuniyetle koltuğuna geri döndü. Bu sefer çay bitinceye kadar yanlarından ayrılmadı ve parkta gezintiye çıkmayı teklif etti; yumuşak mokasenleriyle Imma ile Klaus Heinrich'in arasında yürürken Kontes Löwenjoul ve Doktor Watercloose da arkalarından onları takip ediyordu. Prens, aralarından ayrılırken Imma Spoelmann onu, boğaz ağrısı ve kompreslerden bahsederek iğneledi, üstü kapalı bir alaycılıkla kendine iyi bakmasını ve kutsal kişiliğine azami ihtimamı göstermesini rica etti. Klaus Heinrich, bu sözlere nasıl tepki vereceğini bilemeden –zaten kızın da böyle bir şey beklediği yoktu– sessiz kaldı, yine de *dogcart*'ına binerken oldukça neşeliydi; makul bir açıklaması olmasa da, üniformasının ceketinin arka cebindeki Sumatra çamı kâğıdı, ona mutlu bir geleceğin taahhüdü gibi geliyordu.

Her ne olursa olsun, mücadelesi daha yeni başlıyor-

du. Bu, Imma Spoelmann'ın güveni uğruna bir mücadeleydi, içinde oynamaya alışık olduğu o soğuk ve duru âlemi, sıklıkla sığındığı, cebirin ve sivri dilliliğin hüküm sürdüğü krallığı terk edip kendisiyle birlikte yabancı bir âleme, ona kapısını aralayacağı daha sıcak, puslu ve daha bereketli alana girmesi için güvenini kazanma mücadelesiydi. Bu adımı atmadaki gönülsüzlüğünü kırmak için çok uğraşması gerekecekti.

Bir sonraki buluşmalarında baş başaydılar – ya da olabildiğince baş başaydılar; Kontes Löwenjoul'la beraber üçünün bir arada olması demek oluyordu bu. Gece kopan fırtına ertesinde hava soğuk ve kasvetliydi. Eğimli çayırda at bindiler; Klaus Heinrich uzun çizmelerini giymiş, kırbacının sapını gri paltosunun düğmeleri arasına sıkıştırmıştı. Irmağın yukarı kısmındaki tahta köprünün bentleri kapalıydı, akarsu kolunun taşlı yatağı kurumuştu. İlk heyecanı yatışmış olan Perceval, ileri geri zıplayıp duruyor ya da önlerinden kendince tırıs giden ata ayak uyduruyordu. Isebau'nun sırtındaki Kontes, küçük başını yana yatırmış, gülümsüyordu. Klaus Heinrich şöyle dedi: "Gece gündüz aklımdan çıkmayan bir şey var, rüyamda görüp görmediğime emin olamıyorum. Gece yatağımda yatarken Florian'ın ahırında burnundan soluduğunu duyuyorum, etraf o kadar hareketsiz ve sessiz. İşte o zaman bunun bir rüya olamayacağını düşünüyorum. Ama bugün sizi yine çay masasının yanında görünce o hadiseyi rüyamda gördüğüme emin oluyorum."

"Daha açık konuşmanız gerekiyor, Majesteleri Prens," diye yanıt verdi kız.

"Siz bana on dokuz gün önce kitaplarınızı gösterdiniz Fräulein Imma, değil mi?"

"On dokuz gün mü? Bir düşüneyim. Hayır, yanılmıyorsam on sekiz buçuk gün önceydi..."

"Yani, bana kitaplarınızı gösterdiniz?"

"Kesinlikle doğru, Prens, gösterdim. Umut ediyorum, siz de kitaplarımı beğendiniz."

"Ah, Imma, böyle konuşmayın, bana karşı hem de şimdi böyle konuşmayın! Çok üzülüyorum, on dokuz gün önce bana kitaplarınızı, onca kitabınızı gösterirken fırsat bulup söyleyemediğim o kadar çok şey var ki. Kaldığımız yerden devam etmek ve o arada olanları unutmak istiyorum."

"Tanrı aşkına, Prens. Asıl o gün olanları unutun gitsin! Ne söylemeye çalışıyorsunuz? Bana ve kendinize ne hatırlatmaya çalışıyorsunuz? Bu konularda derin bir sessizliğe gömülmek için yeterli nedenleriniz olduğunu sanıyordum. Kendinizi o kadar bırakmanız! Kontrolü o kadar elden kaçırmanız!.."

"Kendimi koyuvermenin bana ne kadar iyi geldiğini bir bilseniz!"

"Çok teşekkürler. Bu bir hakaret, biliyorsunuz değil mi? Benim karşımda da, dünyanın geri kalanı karşısında sergilediğiniz tutumu sergilemeniz için ısrar ediyorum. Asil varoluşunuzdan bir kaçış yolu sağlamak için yokum burada!"

"Ah beni ne kadar da yanlış anlıyorsunuz Imma! Ama ben bunu kasten yaptığınızı, ciddi olmadığınızı biliyorum ve bu da bana inanmadığınızı ve söylediklerimi ciddiye almadığınızı gösteriyor..."

"Hayır, Prens, benden çok şey istiyorsunuz! Bana bütün yaşamınızı anlatmadınız mı? Zevahiri kurtarmak için okula gittiniz, üniversiteye gittiniz, askere gittiniz ve hâlâ sırf zevahiri kurtarmak için askerî üniformanızı giyiyorsunuz; zevahiri kurtarmak için insanları huzurunuza kabul ediyor, keskin nişancı rolü yapıyor ve Tanrı bilir daha neler yapıyorsunuz; siz zevahiri kurtarmak için doğmuşsunuz ve şimdi benden benim hakkımda ciddi olduğunuzu düşünmemi istiyorsunuz."

Kız, bunları söylerken Prens'in gözleri doldu; sözleri canını o kadar yakıyordu ki. Alçak sesle yanıtladı kızı: "Haklısınız Imma, yaşamımın büyük bölümü hakikatsizlik üzerine kurulu. Ama bilmelisiniz ki, ben bunu ne seçtim ne de böyle olmasını sağladım, ben sadece halkın tesisi için öngörülmüş görevlerimi yerine getirdim. Zor, yasaklarla ve yoksunluklarla dolu bir yaşam olması yetmezmiş gibi, sizin bana inanmamanıza yol açarak şimdi de benden intikam alıyor."

"Siz unvanınızdan ve yaşam tarzınızdan gurur duyuyorsunuz, Prens," dedi. "Bunu biliyorum ve sizin kendinize yalan söylemenizi arzulayamam."

"Ah," dedi, "ona bırakın da ben karar vereyim, kendime karşı dürüst olma işini bırakın da ben halledeyim, siz bunu düşünmeyin! Ben de az şey yaşamadım, kendime karşı dürüst olmadığım, kuralları göz ardı etmeye karar verdiğim zamanlar oldu ama hepsi rezillikle sonuçlandı. Oysa sizi tanıdığımdan beri hayatımda ilk defa herhangi bir sıradan ölümlü gibi, pişmanlık duymadan ve 'yüce unvanım' adı verilen şeyi küçük düşürmeden kendimi bırakabileceğimi biliyorum – her ne kadar Doktor Überbein bunun mümkün olamayacağını, hem de Latince söylemiş olsa da."

"Bakın, dostunuz da da size söylemiş!"

"Onun sonu kötü, bahtsız bir yaratık olduğunu söyleyen de siz değil miydiniz? O asil bir insan, ona büyük saygı duyuyorum ve kendi durumuma ve genel olarak yaşama dair beni aydınlattığı için ona çok şey borçluyum. Ama son zamanlarda zihnimi bir hayli meşgul ediyor, sizin onun hakkında söylediklerinizi üzerine uzun uzun düşündüm ve haklı olduğunuza kanaat getirdim. O mutluluğa düşman – böyle biri o."

"Bu oldukça münasip bir düşmanlık gibi görünüyor," dedi Imma Spoelmann.

"Münasip olmasına münasip," dedi "ama sizin de söylediğiniz üzere talihsiz ve üstüne üstlük günahkâr – çünkü onun katı münasipliğinden daha yüce bir şeye karşı günah işliyor, artık bu kadarını biliyorum ve şimdi bakınca gördüğüm kadarıyla beni de bu yolda eğitmeye çalıştı. Ama ben artık onun tarafından eğitilmek istemiyorum. Artık bağımsızım ve doğrusunu biliyorum ve Überbein'ı ikna edememiş olsam da, sizi ikna edeceğim Imma, önünde sonunda ikna edeceğim sizi."

"Evet, Prens, hakkınızı vermek gerek! Çok ikna edicisiniz, gayretiniz insanın ayaklarını yerden kesiyor. On dokuz gün mü demiştiniz? Ben on sekiz buçuk gün olduğu konusunda ısrarcıyım, ama nihayetinde ikisi de aynı kapıya çıkar. Bütün o zaman boyunca Delphinenort'a sadece bir kere, o da dört gün önce gelmeye tenezzül ettiniz."

Şaşkınlıkla kızın yüzüne baktı.

"Ama Imma bana karşı sabırlı ve müsamahalı olmalısınız. Böyle şeylere alışkın olmadığımı da unutmayın – bu işlere tamamen yabancıyım! Neden gelmediğimi bilmiyorum. Sanırım bize biraz zaman tanımaktı amacım. Ve yerine getirmem gereken sorumluluklarım vardı."

"Elbette. Zevahiri kurtarmak için birkaç hedefe ateş etmeniz gerekiyordu. Haberlerinizi okudum. Her zamanki gibi çok başarılıydınız. Kostümünüzle orada durdunuz ve insanlar size hayran kaldı, sizi çok sevdi."

"Durun Imma, lütfen, atı durdurun! ... Böyle konuşmak imkânsız... Sevgiden bahsediyorsunuz ama nasıl bir sevgi ki bu? Yapay bir sevgi taklidi, ortalama, yüzeysel bir sevgi, hiçbir anlamı olmayan mesafeli bir sevgi – gösterişli ama samimiyetsiz bir sevgi! Hayır, bu hayatı kabul ettiğim için beni suçlayamazsınız; çünkü ondan zevk alan ben değilim, onun karşısında kendilerini yüceltilmiş hisseden halk, arzuladıkları ve olmayı çok istedikleri şey

bu. Ama benim de kendi özlemlerim var Imma ve taleplerimi yönelttiğim kişi de sizsiniz."

"Sizin için ne yapabilirim ben, Prens?"

"Ah, o kadar iyi biliyorsunuz ki! Benim sizin güveninize ihtiyacım var Imma – bana biraz olsun güvenemez misiniz?"

Kız ona baktı; kocaman, kara meraklı gözlerinde görülmemiş bir keskinlik vardı. Ama o sessiz yakarmalarının kesafetine rağmen yüzünü çevirdi ve ihtiyatlı bir ifadeyle şöyle dedi: "Hayır, Prens Klaus Heinrich, bunu yapamam."

Ağzından kısa bir acı nidası yükselen Klaus Heinrich titrek bir sesle, "Peki, bana neden güvenemezsiniz?" diye sordu.

Kız şu yanıtı verdi: "Çünkü size güvenmeme mâni oluyorsunuz."

"Ama nasıl mâni oluyorum? Lütfen anlatın bana!"

Yüzünde aynı ihtiyatlı ifadeyle, gözlerini beyaz dizginlerine çevirerek ve eyeri üzerinde hafifçe ileri geri sallanarak yanıtladı soruyu: "Bütün tutumunuz, davranışlarınız, şanlı şerefli varlığınızla mâni oluyorsunuz size güvenmeme. Zavallı Kontes'in başına gelen onca korkunç olay nedeniyle kendisine tuhaflık ve unutkanlık bahşedilmiş olmasına rağmen kendini koyuvermesine mâni olup onu net ve tutarlı olmaya nasıl zorladığınızı hatırlıyor musunuz – hem de ben size onu ayıltmaya çalıştığınızı anladığımı anlatmış olmama rağmen yaptınız bunu? Evet, anladım, çünkü benim de kendimi bırakmamı engelliyorsunuz, beni de aynı şekilde etkiliyorsunuz, bunu hep yapıyorsunuz, bütün yapıp söylediklerinizle, konuşma tarzınızla, insanlara bakışınızla, oturuşunuz kalkışınızla yapıyorsunuz bunu, sizin yanınızda doğal olmak neredeyse imkânsız. Sizi daha yaşlı insanların yanında gözlemleme fırsatım oldu, ister Dorothea

Çocuk Hastanesi'nde Doktor Sammet'le olsun ister Sülün Evi'nde Herr Stavenüter'le, o insanlara karşı hep aynısınız ve bu beni ürpertiyor ve korkutuyor. Kendinizi iyi taşıyor ve uygun soruları soruyorsunuz, ama bunu içtenlikle yapmıyorsunuz, sorularınızın anlamı üzerine düşünmüyor, hem de hiç düşünmüyorsunuz ve umrunuzda da değil. Bunu sıklıkla gözlemledim – konuşuyorsunuz, bir görüş bildiriyorsunuz, ama tam zıddını söyleseniz de fark etmez, çünkü gerçekte ne bir görüşünüz ne de bir inancınız var ve prenslik onurunuz dışında bir şeyi umursadığınız yok. Bazen bana işinizin kolay olmadığını söylüyorsunuz; ama madem beni siz kışkırttınız şunu söyleyeyim, kendi görüşünüz ve kanaatleriniz olsaydı, işiniz çok daha kolay olurdu Prens – bu da *benim* görüşüm ve kanaatim. İnsan size nasıl güvenebilir ki? Hayır, siz güven uyandırmıyorsunuz, insanları ürpertiyor ve utandırıyorsunuz ve uğraşıp size yakınlaşmaya çalışsam bu utandırıcı ve mahcup edici duygu beni engellerdi – işte cevapladım sorunuzu."

Kızın söylediklerini acı veren bir gerilimle dinlemişti, o konuşurken pek çok kez onun solgun yüzünü araştırmış, sonra da aynen onun gibi bakışlarını yularına dikmişti.

En sonunda, "Teşekkür ederim, Imma," dedi. "Bu kadar dürüst konuştuğunuz için teşekkür ederim – çünkü siz de gayet iyi biliyorsunuz ki, nadiren bu kadar açık konuşuyor, genelde benimle alay ediyor ve kendinizce bir şeyleri benim gibi ciddiye almıyorsunuz."

"İnsan sizinle başka nasıl konuşabilir ki, Prens!"

"Üstelik bazen sert ve acımasızsınız da, örneğin, Dorothea Çocuk Hastanesi'ndeki başhemşireye karşı öyleydiniz, onu ne kadar da utandırdınız."

"Ah, ben de hatalarım olduğunun ve hatalarımı düzeltmeme yardımcı olacak birine ihtiyacım olduğunun çok iyi farkındayım."

"İzin verin de o kişi ben olayım Imma, birbirimize yardım edelim."

"Birbirimize yardım edebileceğimizi sanmıyorum Prens."

"Evet, edebiliriz. Daha şimdi benimle açık açık ve alay etmeden konuşmadınız mı? Ama benim kimseyi umursamadığımı ve hiçbir şeye yürekten bağlı olmadığımı söylerken yanılıyordunuz; çünkü ben Imma, size yürekten bağlıyım ve bu konuda çok ciddi olduğumdan önünde sonunda güveninizi kazanacağım. Emek vermek ve yakınlaşmak üzerine söyledikleriniz ne kadar hoşuma gitti, biliyor musunuz? Evet, siz de biraz çaba harcayın ve benimle birlikteyken hissettiğinizi söylediğiniz o beceriksizliğe o kadar kolay teslim olmayın, ne olur! Ah, biliyorum, ne kadar hatalı olduğumu çok iyi biliyorum! Ama size öyle hissettirdiğimde bana ve kendinize gülüp geçin ve yanımda durun. Biraz olsun çaba harcayacağınıza söz verir misiniz?"

Ama Imma Spoelmann hiçbir şey için söz vermedi, atını dehlemeyi tercih etti ve böylece bu konuşma da, devamında gelecek birçok konuşma gibi sonuçsuz kaldı.

Bazen, Delphinenort'ta çay içtikten sonra parkta yürüyüşe çıkarlardı: Prens, Fräulein Spoelmann, Kontes ve Perceval. Bu yürüyüşlerde *collie* cinsi köpek uslu davranıp hep Imma Spoelmann'ın yanında durur, Kontes de iki-üç adım geriden genç çifti takip ederdi. Yola çıktıktan kısa bir süre sonra birbirinden iyice ayırıp kıvırdığı parmaklarıyla bir çalılığı karıştırarak oyalanır ve daha sonra aradaki mesafeyi kapatamazdı. Klaus Heinrich ve Imma onun önünden tartışarak yürürdü, bir turu tamamladıktan sonra aynı yolu izleyerek geri dönerler, bu sefer de Kontes birkaç adım önden giderdi; dönüş yolunda Klaus Heinrich tekrar dil dökmeye başlar, kızın yüzüne bakmadan Imma'nın ince, yüzüksüz elini nazikçe her iki

elinin –evet, sol elinin de, çünkü onun yanındayken elini unutur, halkın huzurunda olduğu gibi ondan utanmazdı– arasına alır ve çaba gösterip göstermediğini, onun güvenini kazanma konusunda ilerleme kaydedip edemediğini sorardı. Kızın cebir çalışmalarına devam ettiğini, son buluşmalarından bu yana o sakin, soyut âleme sığındığını duyunca hayal kırıklığına uğrar, şu anda bütün dikkatini yöneltmesi gereken konudan onu uzaklaştıracağını düşündüğünden şimdilik kitaplarını bir kenara koyması için ona yalvarırdı. Kendinden de bahsederdi; kızın, varlığıyla insanlarda düş kırıklığına ve mahcubiyete sebebiyet verdiği iddiasına kendince açıklık getirmeye ve onu çürütmeye çalışırdı. O âna değin sürdürdüğü sevgisiz, ciddi ve boş hayattan bahseder, insanların hep sadece onun yanında olmak ve onu görmek için etrafını sardığını, kendi işlevininse görünmek ve erişilmek olduğunu, kendine düşen rolün hep daha zor olduğunu açıklar ve zavallı Kontes'in kendini bırakmasını engellemesine yol açan ve onu, Imma'yı maalesef kendinden soğutan şeyin çaresinin sadece ve sadece onun ellerinde olduğunu anlaması için elinden geleni yapardı. Kız, yüzünü ona çevirdiğinde iri gözleri sorularla dolu olurdu; onun da kendiyle mücadele ettiği belliydi. Ama sonra başını sallar veya dudaklarını büzüp iğneleyici bir şey söyleyerek bu sohbete noktayı koyardı; onun arzuladığı yanıtı, belirsiz ve mevcut durumda hiçbir yükümlülük getirmeyen o bağlılığı ona sunabilecek durumda değildi.

Haftada bir ya da iki kez ziyarete gelmesine mâni olmadı; konuşmasına, yalvarıp yakarmasına, arada bir elini tutmasına mâni olmadı. Ama tek yaptığı müsamaha göstermekti, sükûnetini korudu, bir karar verme, duygusuzluğun ve alaycılığın hüküm sürdüğü âlemi terk edip kendini ona açma konusundaki ürkekliğini bir türlü üzerinden atamıyordu ve bazen cesaretini kaybetmiş ve

bitkin bir halde şöyle dediği oluyordu: "Ah Prens, keşke hiç karşılaşmasaydık – böylesi çok daha iyi olurdu! Siz rahat rahat yüce görevinize devam ederdiniz, ben de huzur içinde yaşardım ve ikimizin de diğerine işkence etmesine gerek kalmazdı!" Kızın sözünü geri almasını, onunla tanışmış olmaktan tümüyle pişman olmadığını itiraf etmesini sağlamak kolay olmadı. Günler işte böyle geçip gitti; yaz bitti, erken gelen don, yeşil yaprakları dallarından kopardı, gezintiye çıktıklarında Fatma, Florian ve Isabeau'nun ayakları altında artık yarı kızıl yarı altın rengi yapraklar hışırdıyordu, sonbahar sisiyle ve kekremsi kokularıyla geri geldi – bu tuhaf, muallakta kalmış ilişkinin ufkunda bir son ya da belirleyici bir değişim görünmüyordu.

Hadiseleri bir gerçeklik temeline oturtma, mutlu bir neticeye erdirme konusunda takdiri hak eden, o âna kadar olan biteni ihtiyatla gözlemlemiş ve tam doğru anda kararlılıkla onlara müdahale etmiş olan yüksek rütbeli bir kişi vardı. O kişi, İçişleri, Dışişleri ve Grandüklük'ten sorumlu bakan Herr von Knobelsdorff'tu.

Başöğretmen Dr. Überbein, Konsey Başkanı'nın Klaus Heinrich'in özel hayatı ve gönül ilişkisi konusunda sürekli malumat aldığını söylerken haklıydı. Zeki ve becerikli çalışanları, onu sürekli bilgilendiriyordu, kamunun görüşünü, Herr Spoelmann'ın ve kızının halkın muhayyilesindeki yerini, adamın halkın nezdinde bir Kraliyet mensubuna eş olduğunu, halkın Eremitage ile Delphinenort arasındaki trafiği muazzam ve biraz da şu batıl inanca dayanan bir heyecanla takip ettiğini ve sadece başkentte değil, ülkenin dört bir yanında dedikodu ve söylenti meraklısı herkesin bu trafikten haberdar olduğunu biliyordu. Oldukça manalı bir hadise, Herr von Knobelsdorff'un görüşünden emin olmasına yetti.

Ekim ayının başında –Eyalet Meclisi açılalı iki hafta

olmuştu, Bütçe Komisyonu'yla ihtilafın en civcivli dönemiydi– Imma Spoelmann'ın hastalandığı, hem de çok ağır bir hastalığa yakalandığı söylentisi yayıldı. Sonradan öğrenildiğine göre, bu gözü kara küçükhanım –o anki ruhsal durumunu Tanrı bilir– Kontes'le çıktığı gezintilerden birinde yarım saatten uzun süre güçlü kuzeybatı rüzgârına karşı ay beyazı Fatma'nın sırtında dörtnala gitmiş ve akciğerlerinde toplanan hava nedeniyle oksijensizlikten öleyazmıştı. Haber birkaç saat içinde yayılmıştı. Genç kızın ölüm tehlikesiyle karşı karşıya olduğu bile söylendi ama neyse ki kısa bir süre sonra bunun bir mübalağa olduğu ortaya çıktı. Halkın bu habere verdiği tepki, hastalanan kişi Grimmburg evinin bir mensubu ya da bizatihi Grandük'müşçesine telaşlanmak ve üzülmek oldu. Herkes Imma Spoelmann'ın hastalığından bahsediyordu. Kentin daha mütevazı bölgelerinde, örneğin Dorothea Çocuk Hastanesi'nin muhitinde akşam vakti komşularıyla kapı önünde toplaşan evhanımları ellerini göğüslerine bastırıp oksijensiz kalmanın nasıl bir şey olduğunu anlamak için kesik kesik soluyorlardı. Akşam gazetelerinde Fräulein Spoelmann'ın sağlık durumunu aktaran ayrıntılı haberler yayımlanıyor; elden ele aktarılan gazeteler, evlerde ve birahanelerde masa başında okunuyor; tramvaylarda tartışılıyordu. Kiralık bir at arabasıyla apar topar Delphinenort'a gönderilen bir *Eilbote* muhabiri , mozaik kaplı antrede evin kâhyası tarafından karşılanmış, hatta onunla çat pat da olsa İngilizce konuşmuştu. Gazetelerin haberi iştahla şişirip insanları gereksiz yere paniğe sevk ettiğini de söylemek gerek. Ciddi bir tehlike kesinlikle söz konusu değildi. Herr Spoelmann'ın özel doktoru gözetiminde yatakta altı gün geçiren Fräulein Spoelmann'ın ciğerleri açılıp eski haline gelmişti. Ama o altı gün, Spoelmann'ların, özellikle de Fräulein Imma'nın halkın nezdinde ne kadar saygın bir yeri oldu-

ğunu gösterdi. Çeşitli gazetelerin muhabirleri, halkın merakını doyurmakla mükellef görevli sıfatıyla her sabah Delphinenort'taki mozaik holde toplanıp kâhyadan kısa bir durum değerlendirmesi alıyor ve öğrendiklerini okurların talebini karşılayacak uzunlukta bir haber haline getiriyordu. Halk, Imma Spoelmann'ın ziyaret ettiği ve cömert yardımlarda bulunduğu çeşitli hayır kurumlarından gelen çiçekler ve geçmiş olsun dileklerinden haberdar edildi (nüktedan okurlar arasında, Grandüklük Vergi Dairesi'nin de hürmetini benzer biçimde gösterme fırsatını kaçırmaması gerektiğini söyleyenler de olmadı değil). Klaus Heinrich'in şahsen imzaladığı bir kartpostal eşliğinde gönderdiği "muhteşem" çiçek buketinden de haberdar oldular – ve haberi okur okumaz gazeteyi indirip heyecanla birbirlerine baktılar– (aslında Prens Klaus Heinrich, Fräulein Spoelmann yatakta istirahatinde olduğu süre boyunca sadece bir kez değil, her gün çiçek göndermişti; ama bu gerçek, büyük bir sansasyona yol açmamak için açıklanmamıştı). Herkesin sevgilisi genç hastanın hasta yatağından ilk kalkışı da haber olduktan kısa bir süre sonra ilk gezintisine çıkmasının an meselesi olduğu haberi yayıldı. Hasta, yatağa düştükten sekiz gün sonra, güneşli bir sonbahar sabahında gerçekleşen bu gezinin yol açtığı duygu patlaması özgüveni yüksek bazıları tarafından abartılı bulunup eleştirildi. Direksiyonunda Anglosaksonlara özgü yüz hatları olan, solgun ve ciddi ifadeli gençten bir şoförün oturduğu, koltukları kiremit rengi deriyle kaplanmış zeytuni büyük otomobil Delphinenort'un ön kapısının önünde beklerken, etrafında büyük bir kalabalık toplandı; Fräulein Spoelmann, Kontes Löwenjoul ve elinde bir battaniye taşıyan bir hizmetliyle beraber kapıda belirdiğinde havada sallanan mendiller ve şapkalar eşliğinde bir tezahürat koptu ve otomobil klakson çalarak kalabalığı yarıp

geçinceye ve geride kalanları egzoz dumanı içinde bırakarak gözden kaybolunca kadar da dinmedi. Doğruya doğru, kalabalık büyük oranda bu türden vesilelerde bir araya gelen kıytırık tiplerden oluşuyordu: bıyıkları terlemiş genç erkekler, alışveriş sepeti taşıyan birkaç kadın, öğrenciler, serseriler, aylaklar ve çeşitli nedenlerden dolayı işsiz olanlar. Ama zaten kamu nedir ve halkı temsil edebilmek için ne tür insanlardan mürekkep olmalıdır? Daha sonra alaycı tiplerin dolaşıma soktuğu şu iddia da söze dökülmeli: Rivayete göre, Herr von Knobelsdorff'un görevlendirdiği bir ajan, bir Gizli Servis elemanı arabanın etrafında biriken kalabalığa karışmış ve tezahüratı başlatan ve devam etmesini sağlayan da bu kişiymiş. En iyisi, bunu es geçip önemli olayları halkın gözünde önemsizleştirmeye uğraşanlardan bu hazzı esirgemek. Bu rivayetin aslı astarı olsa bile, bu tezahüratta ve sevgi gösterisinde söz konusu olan, insanların zaten besledikleri duyguları mekanik bir biçimde boşaltmasıydı. Her halükârda, günlük gazetelerde ayrıntılı olarak tasvir edilen bu sahne herkesi etkilemişti ve sezgileri iyi olanlar, bundan birkaç gün sonra insanların zihnini meşgul edecek bir başka haberin bu olanlarla yakın ilişkili olduğundan şüphe etmediler.

Bu habere göre Majesteleri Prens Klaus Heinrich, Devlet Bakanı Ekselansları Herr von Knobelsdorff'u Eremitage'da kabul etmiş ve görüşme öğleden sonra saat üçten akşam saat yediye kadar aralıksız sürmüştü. Tam dört saat! Ne hakkında konuşmuşlardı? Yakın zamanda gerçekleşecek olan Saray Balosu hakkında değil herhalde! Aslına bakarsanız, Saray Balosu, bu uzun sohbette ele alınan birçok meseleden sadece biriydi.

Herr von Knobelsdorff, Prens'le özel görüşme talebini ekim ayının onunda, batı ormanlarındaki Jägerpreis Şatosu'nda gerçekleşen ve Klaus Heinrich'in, kızıl saçlı

kuzinleri gibi, keçe şapka ve uzun çizmelerle tamamladığı yeşil bir üniforma içinde ve bir avcı bıçağı, bir palaska, el dürbünü ve bir silah kılıfıyla arzıendam ettiği Kraliyet av partisi sırasında iletmişti. Herr von Braunbart-Schellendorf'a danışılmış ve ekim ayının on ikisinde saat üçe randevu verilmişti. Klaus Heinrich, yaşlı beyefendiyi resmî dairesinde görmeyi önermişti; ama Herr von Knobelsdorff, Eremitage'a gelmeyi tercih etmişti. Tam zamanında gelmiş, Klaus Heinrich'in, babasının ve ağabeyinin yaşlı danışmanının hak ettiğini düşündüğü bir sıcaklıkla karşılanmıştı. Görüşme, sarı zemin üzerine mavi yeşil lir figürleri işli kumaşla kaplı üç maun sandalyenin bulunduğu küçük odada gerçekleşti.

Yetmişine merdiven dayamış olmasına rağmen Ekselansları von Knobelsdorff zihnen ve bedenen zindeydi. Redingotu jilet gibiydi, keyfi yerinde beyefendinin basık ve etli butlu bedeni üzerine tam oturmuştu. Ortadan ayrılmış gür saçları, kısa bıyığı gibi bembeyazdı, çenesindeki çukur ona sempatik bir hava veriyordu. Göz kenarlarındaki kazayakları yaşlılıkla birlikte iyice çoğalmıştı, bu kırışıklıklar mavi gözlerine nüktedan bir kurnazlık ifadesi yansıtıyordu. Aralarında özel bir ilişki yoktu; ama Klaus Heinrich, Herr von Knobelsdorff'u severdi. Devlet Bakanı, Prens'in yaşamını gözetim altında tutup idare etmişti, ilk öğretmeni Müfettiş Dröge'yi göreve atamış, ilerleyen yıllarda onun için Sülün Evi okulunu kurmuş, Doktor Überbein eşliğinde üniversiteye göndermiş, askerlik yükümlülüğünü şeklen yerine getirmesini sağlamış ve hatta Eremitage'ın ona tahsis edilmesini ayarlamıştı – ama bunların hepsini aracısız ve Klaus Heinrich'le nadiren bir araya gelerek yapmıştı; Herr von Knobelsdorff, Klaus Heinrich'le öğrencilik yıllarında buluştuğunda, Prens'e biat edip hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi gelecek planları ve niyetleri konusunda kendisini

bilgilendirmesini rica etmişti – belki de ilişkilerinin resmiyeti, karşılıklı olarak sürdürülen bu kurmaca sayesinde ayakta kalıyordu.

Klaus Heinrich, bu ziyaretin maksadını kestirmeye çalışırken Herr von Knobelsdorff sakin ama saygılı bir tonla sohbeti başlattı, iki gün önceki av partisinden bahsetti, hiç aceleye getirmeden av hayvanları üzerine bir-iki kelam etti, sonra av partisine katılan ve sıhhatsiz görünümüne için için üzüldüğü saygıdeğer meslektaşı, Maliye Bakanı Doktor Krippenreuther'e değindi. Herr Krippenreuther hiçbir atışını isabet ettirememişti. "Evet, üzüntü insanın elini titretir," dedi Herr von Knobelsdorff, Klaus Heinrich'e bu üzüntünün nedenini sorması için bir ipucu vererek. Bütçe tahminindeki "kati surette ehemmiyetsiz olmayan" açıklardan, bakanla bütçe komisyonu arasındaki sürtüşmeden, yeni gelir vergisinden, yüzde on üç buçukluk vergi matrahından, kent delegelerinin hiddetli mukavemetinden, Nuh Nebi'den kalma et vergisinden, kamu hizmetlilerinin feryatlarından bahsetti. İlk başta bu kadar çok teknik ayrıntı karşısında afallayan Klaus Heinrich, başını ciddiyetle sallayarak söylediklerini dinledi.

Biri genç öbürü yaşlı bu iki adam, sonbahar sisi içinde kaybolmuş yapraksız ağaçlara ve ördek göletine bakan terasa açılan dar cam kapıya nazır pirinç halkalı, sarı kumaş kaplı, zarif ama biraz rahatsız kanepede yan yana oturuyorlardı. Çatır çatır yanan beyaz çinilerle kaplı alçak soba yalın ve az eşyalı odayı ısıtıyordu ve Klaus Heinrich, siyasi izahatları tam olarak idrak edemese de tecrübeli bir ileri gelenin kendisiyle bu kadar ciddi bir konuşma yapmasından dolayı mutlu ve gururluydu, odaya giderek daha güvenilir ve faydalı bir havanın hâkim olduğunu hissediyordu. Herr von Knobelsdorff en nahoş konulardan bahsederken bile letafetini korumasını bili-

yordu, sesi rahatlatıcı, konuşması mahir ve nazikti – ve Klaus Heinrich daha ne olduğunu anlayamadan Knobelsdorff'un maliye konularını bir kenara bırakıp sözü Doktor Krippenreuther'in sıhhatine ve ıstırabına, oradan da kendinin, Klaus Heinrich'in durumuna getirdiğini fark etti. Herr von Knobelsdorff yanılıyor muydu? İlerleyen yaşıyla birlikte gözleri onu sık sık yanıltmaya başlamıştı. Ama, Majesteleri eskiden çok daha iyi, daha sağlıklı, daha neşeli görünüyordu. Şimdiyse Majestelerinin bitkinliği ve kederi aşikârdı... Herr von Knobelsdorff ısrarcı görünmek istemezdi; ama bu emarelere Majestelerinin bedeni ya da ruhundaki ciddi bir rahatsızlığın yol açmamış olduğunu umut ediyordu.

Klaus Heinrich dışarıdaki sise çevirdi gözlerini. Bakışları henüz ruh durumunu açık etmiyordu ama o her zamanki sakin ve ihtiyatlı haliyle, ayaklarını çaprazlamış, sağ eli, sol elinin üzerine yerleştirilmiş ve omuzları Herr von Knobelsdorff'a doğru çevrilmiş halde kanepede oturmasına rağmen, şu son bir saatte gerginliği biraz olsun atmıştı üzerinden; hassas ve sonuçsuz tuhaf ağız dalaşlarından bitkin düşmüş olduğundan, gözlerinin yaşlarla dolması için bu kadarı bile yetti. O kadar yalnız ve çaresizdi ki. Doktor Überbein son zamanlarda Eremitage'dan elini ayağını çekmişti. Klaus Heinrich, "Ah, Ekselansları, haddimi aşmak istemem," dedi.

Ama Herr von Knobelsdorff şu yanıtı verdi: "Haddinizi aşmak mı? Hayır, Majestelerinin açık konuşmaktan korkmasına gerek yok. Siz Majestelerinin yaşadıkları hakkında malumat almış olduğumu itiraf etmeliyim. Majesteleri bana zaten söylentilerin asla yakalayamadığı küçük ayrıntılar dışında bilmediğim bir şey söylüyor olmayacak. Ama sizi kollarında taşımış bir eski hizmetkârınıza içinizi dökmek sizi rahatlatacaksa ... belki ben de siz Majestelerine sözde ve özde yol gösterebilirim."

İşte bunun üzerine Klaus Heinrich çözüldü, günah çıkarır gibi içini dökmeye, Herr von Knobelsdorff'a olan biten her şeyi anlatmaya başladı. Yüreği kabarmış herkes gibi içinde biriktirdiği bütün dertler bir anda ağzından dökülmeye başladı: içinden geldiği gibi, olayların oluş sırasını karıştırarak ve önemsiz ayrıntıları lüzumsuzca vurgulayarak ama yine de oldukça dokunaklı bir edayla ve tutkulu gözlemlerinin meyvesi olan canlı tasvirlerle anlattı olan biteni. Ortadan başladı, beklenmedik şekilde başa geçti, (henüz namevcut olan) sonuca atladı, kendi sözcüklerine takılıp tökezledi ve çok kere umutsuzca kendini kaptırdı. Ama Herr von Knobelsdorff'un meseleyi kaba hatlarıyla biliyor olması işini kolaylaştırdı, berikinin münasip soruları sayesinde meseleyi toparladı – en nihayetinde Klaus Heinrich'in macerası, Samuel Spoelmann'la, kafası karışık Kontes Löwenjoul'la, hatta *collie* cinsi köpek Perceval'la ve özellikle bütün çetrefilliğiyle Imma Spoelmann'la, kısacası bütün kahramanları ve vukuatıyla danışılmaya hazır halde aktarılmış oldu. Sumatra çamı kâğıdı bile bütün teferruatıyla mevzubahis oldu zira Herr von Knobelsdorff bu meseleyi bilhassa önemsemiş gibiydi; nöbet değişimi sırasındaki etkileyici sahneden son zamanlarda yaya veya at sırtında gerçekleşen hararetli ve ıstıraplı münakaşalara kadar her hadise ele alındı. Klaus Heinrich lafını bitirdiğinde yanakları alev alevdi ve çıkık elmacıkkemikleri üzerinde parıldayan çelik mavisi gözleri yaşlarla doluydu. Konuşurken kanepeden kalkmıştı –bu hareketiyle Herr von Knobelsdorff'u da kalkmak zorunda bırakmıştı– odanın sıcaklığını ileri sürerek küçük verandaya açılan kapıyı açmak istedi; ama üşütebileceğini söyleyen Herr von Knobelsdorff tarafından engellendi. Herr von Knobelsdorff, Prens'e tekrar oturması için yakardı; çünkü Majesteleri meselenin salim kafayla ele alınmasının gerekliliğini gör-

mezden gelemezdi. Böylece ikisi de tekrar pek de konforlu olmayan kanepeye oturdular.

Herr von Knobelsdorff bir süre derin derin düşündü; çene çukuru ve göz kenarlarındaki kırışıklarla elverdiği ölçüde ciddi bir ifade takınmıştı. Sessizliği bozarak Prens'e kendisine güvendiği için içtenlikle teşekkür etti ve bu beyanın hemen ardından, her bir kelimeyi vurgulayarak şu açıklamayı yaptı: Prens kendisinden nasıl bir tavır bekliyor olursa olsun o, Herr von Knobelsdorff, katiyetle Prens'in umut ve arzularına kaışı çıkacak kişi değildi, aksine Majestelerinin hedeflenen istikamette ilerlemesini elinden geldiğince kolaylaştırmaya hazırdı.

Bunu uzun bir sessizlik izledi. Klaus Heinrich şaşkınlıkla Herr von Knobelsdorff'un kenarlarında kazayakları olan gözlerine baktı. Demek arzu ve umutları olmasına izin vardı? Demek bir hedef vardı? Kulaklarına inanamamıştı. Şöyle dedi: "Ekselansları çok naziksiniz..."

Bunun üzerine Herr von Knobelsdorff bu tumturaklı beyanına bir koşul ekledi ve kendisinin devletin en ileri gelen memuru sıfatıyla mütevazı katkısının ancak bir şartla talep edilebileceğini söyledi.

"Bir şartla mı?"

"Siz Majestelerinin dar görüşlü ve bencil bir şekilde sadece kendi mutluluğunu değil, yüce görevinin de talepleri doğrultusunda kişisel kaderini, bütünün bakış açısıyla düşünmesi şartıyla."

Klaus Heinrich sessiz kaldı, gözlerinde düşünceli bir ifade vardı.

Kısa bir duraksamadan sonra, "Majesteleri!" diye devam etti Herr von Knobelsdorff, "Bu hassas ama büyük oranda kestirilemez konuyu bir anlığına bir kenara bırakıp daha genel konulara dönmek için izninizi istiyorum. Şu anda karşılıklı itimat ve uzlaşma hâkim... naçizane bu durumdan faydalanmak için izninizi istiyorum. Majeste-

leri asil unvanı nedeniyle dikkatli tedbirler sayesinde varoluşun acımasız gerçekliklerinden uzak ve korunaklı yaşıyorlar. Bu gerçekliklerin siz Majestelerinin derdi olmadığını ya da sadece dolaylı biçimde öyle olduğunu unutmayacağım. Ama şu an bu acımasız gerçekliğin en azından küçük bir bölümünü siz Majestelerinin dikkatine sunmak için münasip bir an. Siz Majestelerini açıklamalarımla rahatsız edecek olursam, şimdiden affınızı dilerim."

"Lütfen başlayın, Ekselansları!" dedi Klaus Heinrich pek de sakin olmayan bir şekilde. Dişçi koltuğunda acı verici bir operasyona göğüs germeye hazırlanan bir hasta gibi sırtını dikleştirdi.

Herr von Knobelsdorff neredeyse sert bir tonda, "Bütün dikkatinizi bana vermenizi rica etmek zorundayım," dedi. Devamında, bütçe komisyonundaki münakaşaların ardından devletin ekonomik durumunu gözler önüne seren, rakamlarla, esas koşullara dair izahlarla ve teknik terimlerle desteklenen, Prens'e ülkemizin sefil durumunu bütün katılığıyla aktaran net, etraflı, sade bir ders geldi. Elbette ki bunlar Prens için tümüyle yeni ve tuhaf şeyler değildi; hatta temsilî mesuliyetlerini omuzlayalı beri valilere, çiftçilere ve yüksek rütbeli memurlara yönelttiği ve salt konuşmuş olmak adına ve konuyla ilişkisiz biçimde, çocukluğundan beri sık sık karşılaştığı ve "seni gidi asil, seni gidi zarif" anlamına gelen bir gülümseme eşliğinde yanıtlanan resmî sorular için vesile görevi görmüşlerdi. Ama daha önce bu meseleler muazzam ve çıplak gerçeklikleriyle ve bütün dikkatini ve muhakeme gücünü adaması talebiyle kendisine dayatılmamıştı hiç. Herr von Knobelsdorff, Klaus Heinrich'in başını cesaret verircesine sallamasıyla yetinecek değildi; ciddiyeti elden bırakmadı, karşısındaki genç adamı duymazlıktan geldi ve meseleyi tekrar tekrar izah etti, katı-

lığı elden bırakmadı ve somut âlemden ayrılmasına izin vermedi; her bir sözcükte ve hecede uzun uzun oyalanan ve muhatabının durumu tamamıyla idrak ettiğine dair bir emare görmeden yerinden kıpırdamayan o kuru ve kırışık işaretparmağını anımsattı Prens'e.

Herr von Knobelsdorff konuşmaya ortamı kaba hatlarıyla aktararak başladı; ülkeden, az gelişmiş ekonomisinden ve ticaretinden, halktan, Klaus Heinrich'in halkından, o düşünceli, basit, gürbüz ve çekingen ırkın durumundan bahsetti. Millî kaynakların kıtlığından, demiryollarının düşük kârından, kömür rezervlerinin yetersizliğinden bahsetti. Oradan ormanlık arazinin, av hayvanlarının ve otlakların durumuna geldi; ormanlardan, aşırı ağaç kesiminden, samanlık otların yağmalanmasından, ölçüsüzce bakımsız yeni sürgünlerden ve giderek azalan ormancılık gelirlerinden bahsetti. Sonra para ekonomisi konusuna geçti, ağır vergilerin halkın omuzlarına bindirdiği yükü ve geçmişte izlenen amansız para politikalarını ele aldı. Devlet borçları konusuna geçtiğinde Herr von Knobelsdorff, Prens'e borç miktarını defalarca tekrar etmekten çekinmedi. Toplam altı yüz milyon mark. Konu oradan borçlanmalara, faiz ve geri ödeme koşullarına geldi; sonra Doktor Krippenreuther'in sıhhati konusu açıldı ve mevcut durumun uğursuzluğu betimlendi. Herr von Knobelsdorff ceketinin cebinden çıkardığı "İstatistik Bürosu Bülteni"nden öğrencisine önceki yılların hasat gelirlerini aktardı, gelirlerdeki düşüşün nedenlerini özetledi, bunun vergi gelirlerinde azalmaya yol açtığını açıkladı ve kırsal alanda yaşayan halkın az beslendiğini de laf arasına sıkıştırdı. Oradan para piyasalarının koşullarına döndü ve enflasyondan ve genel ekonomik hoşnutsuzluktan söz etti. Klaus Heinrich resmî kurun düşüklüğü, alacaklıların tedirginliği, altındaki fire, çok sayıda iflas konusunda bilgilendirildi; itibarımızın sarsıldığı-

nı, menkul kıymetlerin değer kaybettiğini gördü ve yeniden borçlanmanın neredeyse imkânsız olduğunu anladı.

Hava kararmıştı; Herr von Knobelsdorff millî iktisat dersini bitirdiğinde saat beşi çoktan geçmişti. Klaus Heinrich genelde çayını bu saatlerde içerdi; ama o gün çay sadece bir anlığına aklına gelmişti, hizmetkârlarsa ehemmiyeti, uzunluğundan belli olan bu sohbeti kesmeyi göze alamamıştı. Klaus Heinrich dikkatle dinledi, dinledi. Ne kadar sarsılmış olduğunun bile farkına varmadı. Ama nasıl olmuştu da bu durumu ona anlatmaya cesaret edebilmişlerdi? Bütün ders boyunca kendisine bir kez bile Majesteleri diye hitap edilmemişti, şahsına bir bakıma şiddet uygulanmış ve soyluluğu ve asaleti ağır surette yaralanmıştı. Gelgelelim, bütün bunları duymak ve bu mesele uğruna uğraşmak zorunda olmak ona iyi gelmiş, içini ısıtmıştı... Hava kararınca odanın aydınlatılmasını emretmek bile aklına gelmemişti; dikkati tamamen bu konuya yönelmişti.

"Siz Majestelerinden şahsi istek ve arzularını umumi çıkar adına unutmanızı rica etmemin nedeni," diye noktaladı sözlerini Herr von Knobelsdorff, "işte bu durum buydu. Siz Majestelerinin bu konuşmadan ve size sunma ayrıcalığına eriştiğim gerçeklerden faydalanacağına şüphem yok. Bunu aklınızda tutarak bir kez daha siz Majestelerinin şahsi meselesine dönmek için izin istiyorum sizden."

Herr von Knobelsdorff, Klaus Heinrich eliyle onayını işaret edinceye kadar bekledi ve sonra sözlerine devam etti: "Eğer bu ilişkinin bir geleceği olacaksa yeni bir gelişme aşamasına geçmesi gerekli. Şu anda duraklamakta; dışarıdaki sis gibi biçimsiz ve muğlak durumda. Buna müsamaha gösterilemez. Onu biçimlendirmeli ve netleştirmeli, etraftakilerin de net bir görüş alabilmeleri için hatlarını belirlemeliyiz..."

"Elbette, elbette! Biçimlendirmek, netleştirmek. İşte bu! Kesinlikle gerekli," diye onu onayladı Klaus Heinrich telaşla ve bir kez daha odayı turlamak için kanepeden kalktı. "Ama nasıl? Tanrı aşkına, söyleyin bana, Ekselansları, nasıl?"

"Bir sonraki resmî adım," dedi Herr von Knobelsdorff –ve yerinden kalkmadı, durum o derece olağandışıydı– "Spoelmann'ları saraya davet etmek olmalı."

Klaus Heinrich durdu.

"Hayır," dedi, "benim tanıdığım Herr Spoelmann asla saraya çıkmaya ikna edilemez!"

"Ama bu, kızının bize bu zevki tattırmasına engel olmaz," diye yanıtladı Herr von Knobelsdorff. "Saray Balosu'na az zaman kaldı – Fräulein Spoelmann'ı baloya katılmaya ikna etmek, siz Majestelerine düşüyor. Kızın refakatçisi bir kontes –oldukça tuhaf biri olduğu söylense de, yine de bir kontes– ve bu da işimizi kolaylaştırıyor. Siz Majestelerine, sarayın, onları uygun biçimde karşılayacağını temin ederim, Yüksek Protokol Amiri Herr von Bühl zu Bühl de bu konuda benimle mutabık."

İzleyen kırk beş dakika boyunca takdim sırası ve takdimlere eşlik etmesi gereken merasim üzerine konuştular. Davetiyeleri, Prenses Katharina'nın protokol görevlisi, Eski Saray'daki kutlamalarda hanımefendilerden sorumlu olan Kontes Trümmerhauff halledecekti. Herr von Knobelsdorff takdim konusunda kasti, hatta cüretkâr tavizlerde bulunulmasını sağlamıştı. Şehirde Amerikalı bir maslahatgüzar yoktu – dolayısıyla da, diye açıkladı Herr von Knobelsdorff, bu, hanımların Başmabeyinci tarafından takdim edilmesini gerektirmezdi; hayır, Yüksek Protokol Amiri, hanımları Grandük'e takdim etme şerefine nail olmayı bizzat talep etmişti. Ne zaman? Seyri kurallarla belirlenmiş olan törenin hangi noktasında? Şüphesiz ki, alışılmadık durumlar, kurallara bir istisna

getirmeyi gerektiriyordu. O halde, herkesten önce, saraya ilk kez takdim edilecek bütün soylu genç hanımlardan "önce" – Klaus Heinrich, Fräulein'a bu istisnai önlem konusunda güvence verebilirdi. Sarayda ve şehirde söylentilere yol açacağı, bir sansasyona neden olacağı kesindi. Ama ne kadar sansasyona yol açarsa o kadar işe yarayacaktı. Sansasyon kesinlikle istenmeyen bir şey değildi; sansasyon yararlı, hatta gerekliydi.

Herr von Knobelsdorff oradan ayrıldı. O giderken hava iyice kararmıştı, birbirlerinin yüzünü zar zor seçebiliyorlardı. Durumun tam o anda farkına varan Klaus Heinrich biraz şaşkınca af diledi ama Herr von Knobelsdorff böyle mühim bir sohbetin nasıl bir ışıkta yapıldığının önemsiz olduğunu beyan etti. Klaus Heinrich'in uzattığı eli iki eliyle sıktı. Sıcak bir tonla, "Daha önce," dedi, –ve gitmeden önceki son sözleriydi bunlar– "daha önce bir Prens'in mutluluğu, halkının mutluluğuyla bu kadar bağlantılı olmamıştı hiç. Majesteleri ne düşünüp yaparlarsa yapsınlar, siz Majestelerinin mutluluğunun halkın mutluluğunun bir koşulu olduğunu; ama bunun karşılığında ülkenin refahının da kendi mutluluğunuzun zaruri koşul ve gerekçesi olduğunu unutmasınlar."

Klaus Heinrich, derinden etkilenmiş halde ve dört bir koldan hücum eden düşünceleri toparlayamadan sade ve şatafatsız yatak odasına çekildi.

Huzursuz bir gece geçirdi ve ertesi sabah, yağmurlu ve sisli havaya rağmen tek başına atıyla uzun bir gezintiye çıktı. Herr von Knobelsdorff, açık ve etraflı bir konuşma yapmış, birtakım gerçekleri gözler önüne sermiş ve dinlemişti ama parçaların birleştirilmesi ve hazmı için kısa ve veciz talimatlardan fazlasını sunmamıştı ve Klaus Heinrich gözünü kırpmadan yatağında yatarken ve daha sonra Florian'la gezerken uzun uzun düşünmüştü.

Eremitage'a döndükten sonra çok tuhaf bir şey yap-

tı. Bir parça kâğıda bir şeyler karaladı ve hizmetçisi Neumann'a verip şehre, Üniversite Caddesi'ndeki Akademi Kitapçısı'na gitmesini emretti. Neumann'ın sendeleyerek kucağında getirdiği kitap paketini büyük odada açtırdı ve kitapları hemen orada okumaya başladı.

Ciddi ve ders kitabı görünümlü kitapların parlak karton kapakları, deriden zevksiz sırtları ve kalın kâğıtlı sayfaları vardı, içerikleri özenli bir şekilde kısımlara, ana bölümlere, alt bölümlere ve paragraflara ayrılmıştı. Adları pek de heyecan verici değildi. Ekonomi kılavuzları ve elkitapları, devlet maliyesine dair özetler, iktisadi ekonomiye dair sistematik bilimsel eserlerdi hepsi. Prens bu kitaplarla birlikte çalışma odasına kapandı ve hiçbir şekilde rahatsız edilmek istemediğini bildirdi.

Sonbahar yağmurlu geçiyordu ve Klaus Heinrich'in Eremitage'dan çıkması için bir neden yoktu. Cumartesi günü halkı huzuruna kabul etmek üzere Eski Saray'a gitti; haftanın geri kalanında bütün zamanını kendine ayırdı ve onu en iyi şekilde kullandı. Askerî üniformasıyla sıcak, çinili sobanın yanındaki küçük, eski moda ve nadiren kullanılan masasında oturdu ve elleri şakaklarında ekonomi kitaplarını okudu. Devlet harcamalarını ve harcama kalemlerini, devlet gelirlerini ve muhtemel gelir kaynaklarını öğrendi; bütün çaparızlarıyla vergilendirme konusuyla boğuştu; bütçe, bilanço, ihtiyaç fazlası ve özellikle ödemeler bilançosu açığı konusunu hatmetti; hazine borcu, borcun her kalemi, borçlanma, sermaye faizi ve geri ödemesi en çok vakit harcadığı ve en derinden incelediği konu oldu; arada bir başını önündeki kitaptan kaldırıp okuduğu şey sanki muhteşem bir şiirmiş gibi üzerine düşünerek gülümsüyordu.

Kendini bu işe tamamen adadıktan sonra konuyu anlamanın pek de zor olmadığını gördü. Hayır, artık bir parçası haline geldiği bu ciddi gerçeklik, bu basit ve in-

celiksiz maddi çıkarlar ağı, alelade ailelere mensup pek çok genç adamın sınavlarını geçmek için ezberlediği bu yavan gereksinimler yapısı, azametli yalıtılmışlığında zannettiği kadar alt edilemez değildi. Temsilî görevlerinin bunlardan çok daha zor olduğunu düşünüyordu, Imma Spoelmann'la yaya ve at sırtında yürüttüğü zahmetli mücadeleler çok daha zordu. Ama bu çalışmalar içini ısıtıyor, yanaklarının heyecanla kızarmasına yol açıyordu – tıpkı turba kömürü konusunun eniştesi zu Ried-Hohenried'in yanaklarını kızarttığı gibi.

Herr von Knobelsdorff'un kendisine sunduğu olguları böylece genel bir akademik temele oturttuktan ve olasılıkları hesaplayıp kendi aralarında ilişkilendirdikten sonra, bir kez daha çay saatinde Delphinenort'a teşrif etti. Aslan ayaklı şamdanlar ve konuk odasının büyük kristal avizesinin ışıkları yanıyordu. Hanımlar yalnızdı.

Herr Spoelmann'ın sağlığı ve Imma'nın geçmiş rahatsızlığı üzerine soru ve yanıt faslından sonra –Klaus Heinrich, anlaşılmaz aceleciliği yüzünden onu sertçe azarladı, kız da buna dudaklarını büzerek, bildiği kadarıyla kendi kendinin efendisi olduğunu, sağlığı konusunda ne isterse öyle davranacağını söyleyerek yanıt verdi– sonbahardan, ata binmeyi imkânsız hale getiren yağmurlu havadan ve yaklaşan kıştan bahsetmeye başladılar; Klaus Heinrich arada Saray Balosu'ndan bahsetti ve hanımların –sonuçta Herr Spoelmann'ın sağlık durumu nedeniyle baloya katılamayacağı aşikârdı– baloya katılmak isteyip istemediklerini sordu. Ama Imma, kabalık etmek istemese de gitmeyi kesinlikle düşünmediğini söyleyince ona baskı yapmak yerine konuyu şimdilik kapattı.

Son günlerde neler yapıyordu? Ah, çok meşguldü, burnuna kadar işe battığı söylenebilirdi pekâlâ. – İş mi? Şüphesiz ki Jägerpreis'taki Kraliyet av partisinden bah-

sediyordu. – Ah, av partisi mi ... Hayır, çok ciddi çalışmalar yapmıştı ve aslına bakılacak olursa, konuyla hâlâ derinden ilgiliydi... Ve böylece Klaus Heinrich hantal kitaplarından, finans ve iktisat çalışmalarından bahsetmeye başladı ve bunu öyle bir memnuniyet ve hürmetle yaptı ki, Imma Spoelmann şaşkınlıkla dolu kocaman gözlerini ondan alamadı. Imma çalışmalarının nedenini –neredeyse ürkekçe– sorduğunda hayati önemde, hatta ivedilikle çözülmesi gereken meselelerin onu bu çalışmaya yönlendirdiğini söyledi; maalesef çay saatinde söz konusu etmeye uygun olmayan durumlar ve koşullardı bunlar. Bu yorumun, Imma Spoelmann'ı gücendirdiği açıktı. Başını bir yandan öte yana savurarak sadece ya da tercihen neşeli bir sohbetle kandırılabilir olduğunu düşünmesinin nedenini sordu tersçe. Ve ona yakıcı gündem meseleleriyle neyi kastettiğini açıklamasını rica etmekten ziyade emretti.

Bunun üzerine, Klaus Heinrich Herr von Knobelsdorff'tan öğrendiklerini aktardı ve ülkeden ve ülkenin içinde bulunduğu müşkül durumdan bahsetti. Kırışık işaretparmağının üzerinde durduğu her nokta konusunda çok iyi bilgilendirilmişti; ülkenin şanssızlıklarından, doğal nedenlerden ve kendi akılsızlıklarından kaynaklanan, genel ve kısmi, uzun zamandır süregelen ve daha yakın zamanda ortaya çıkıp durumu kötüleştiren nedenlerden bahsetti; bilhassa millî borçları ve bu borçların –altı yüz milyon mark– ekonomiye bindirdiği yükü vurguladı ve kırsal alanda yeterince beslenemeyen nüfusa bile değindi.

Daldan dala atlayarak konuştuğundan Imma Spoelmann sözünü sorularla keserek onu yönlendiriyordu; kız çok titizdi ve anlamadığı konularda ondan açıklama yapmasını bekliyordu. Gevşek manşetli, korsajı süslemeli kiremit rengi Çin ipeğinden bir çay elbisesi giymişti, na-

rin boynunda eski bir İspanyol kolyesi vardı, gümüş, kristal ve antika porselen eşyayla tıklım tıklım dolu masaya yaslanmış, bir dirseğini masaya koymuş, çenesini zarif, yüzüksüz eline dayamış halde dikkatle, gözlerini onun yüzünden ayırmadan dinliyordu. Klaus Heinrich, Imma'nın gözlerindeki ve dudağının ucundaki sorulara yanıt verip konuşurken Kontes Löwenjoul, onun yanında ciddiyetini koruma ve tutarlı olma zorunluluğunu unutup kendini bıraktı ve bu sohbetin tadını çıkarmaya başladı. Zarif jestlerle ve kısık gözlerle bütün bu sıkıntıların, kötü mahsulün, borç yükünün ve hatta enflasyondaki artışın her yerde cirit atan ve maalesef her yere girmenin bir yolunu bulmuş olan ahlaksız kadınların suçu olduğunu söyledi –evvelsi gece bombacı muhafızlar kışlasından bir astsubayın karısı, göğüslerini tırmalamış ve ağza alınmaz hakaretlerle ona işkence etmişti. Sonra, Burgonya'daki şatolarının damının aktığını söyledi ve cephede Türklere karşı teğmen olarak çarpıştığını ve o seferde "kellesini kaybetmeyen" tek kişi olduğunu söyleyecek kadar ileri gitti. Klaus Heinrich ve Imma Spoelmann, Kontes'e arada bir nazik bir-iki kelime edip "Frau Meier" diye hitap etme sözü verdiler ve bunun dışında sohbetlerine devam ettiler.

Klaus Heinrich, bildiği her şeyi anlatıp bitirdiğinde ikisinin de yanakları al al olmuştu – Imma'nın genelde soluk benzinde bile hafif bir kırmızılık vardı. İkisi de sustu, Kontes de sessizleşmişti, küçük başını bir tarafa eğmiş kısık gözlerini boşluğa dikmişti. Klaus Heinrich, lekesiz beyaz masa örtüsü üzerindeki tabağının yanında duran vazodaki orkidenin sapıyla oynuyordu ama başını kaldırır kaldırmaz Imma Spoelmann'ın normalde olduğundan çok daha büyümüş, alev alev yanan ve sabit bakışlarıyla masanın üzerinden ona bir şeyler anlatan gözleriyle karşılaştı.

Oradan ayrılmak için ayağa kalktığında boğuk sesiyle, "Bugün güzel geçti," dedi ve küçük, ince kemikli eliyle Klaus Heinrich'in elini sıktı. "Majesteleri, değersiz meskenimizi bir sonraki onurlandırmalarında, aldığı kitaplardan bir-iki tanesini bana getirirler mi?" Onu iğnelemekten tamamen geri duramasa da ondan iktisat kitaplarını istemişti.

Birkaç gün sonra kupasıyla kent parkının yağmurdan sırılsıklam olmuş zemininden geçerek en bilgilendirici ve sarih iki kitabı getirdi, kız da ona müteşekkir olduğunu bildirdi. Çay içme merasimi biter bitmez odanın bir köşesine çekildiler; Kontes yine başka âlemlere dalmış halde çay masasının başında otururken onlar küçük, yaldızlı bir masanın yanındaki taht benzeri sandalyelere oturup *İktisat Bilimi* adlı kitabın ilk sayfalarına eğilerek ortak çalışmalarına başladılar. Sırayla her cümleyi alçak bir sesle tekrar ederek birinci ve altıncı basımın önsözleri de dahil olmak üzere her satırı okudular; çünkü Imma Spoelmann metodik bir şekilde çalışmaları ve en baştan başlamaları konusunda ısrarcıydı.

Konuyu önceden çok iyi çalışmış olan Klaus Heinrich paragraflar okunurken rehber görevi gördü; Imma Spoelmann da onu maharetle ve açık fikirlilikle takip etti.

"Aslında çok kolay," dedi ve gülerek başını kaldırıp ona baktı. "Bu kadar kolay olmasına şaşırdım. Cebir bundan çok daha zor, Prens."

Ama çok ayrıntılı çalıştıkları için ilk gün pek ilerleme kaydedemediler, bir sonraki sefer için sayfayı işaretlediler.

Bir sonraki sefer, çok kısa bir süre sonra gerçekleşti ve ondan sonra Klaus Heinrich'in Delphinenort ziyaretlerinde sadece ders çalışıldı. Herr Spoelmann'ın çay saatine katılmadığı ya da biskotlarını yiyip Doktor Water-

cloose eşliğinde odasına çekildiği her sefer Imma ve Klaus Heinrich yaldızlı masaya oturup *İktisat Bilimi* kitabına gömüldüler. İleri konularda teoriyi gerçekle kıyaslamayı ihmal etmediler; okuduklarını, ülkenin Klaus Heinrich tarafından betimlenmiş şartlarına uyguladılar ve çalışmalarını faydalı hale getirdiler, ama çalışmaları arada bir şahsi meseleler nedeniyle kesintiye de uğradı.

"O halde," dedi Imma, "emisyon dolaylı veya dolaysız olarak gerçekleşebilir – evet, bu aşikâr. Ya devlet doğrudan sermaye sahiplerine döner ve hisse senetlerini satışa sunar... Eliniz benimkinin iki katı genişliğinde. Bakın Prens," ve ikisi de yüzlerinde mutlu bir gülümsemeyle ellerine baktılar; Prens'in sağ, kızın sol eli, yaldızlı masada yan yana duruyordu. "Ya da," diye devam etti Imma, "müzakere yoluyla bir borç alınır ve devlet ya büyük bir bankaya ya da kartele..." "Durun!" dedi Klaus Heinrich yumuşak bir sesle. "Durun Imma ve bir sorumu yanıtlayın. Esas meseleyi gözden kaçırmıyor musunuz? Herhangi bir ilerleme kaydettiniz mi? Deniyor musunuz? Hâlâ kanınızı dondurup sizi utandırıyor muyum, küçük Imma? Artık bana biraz da olsa güveniyor musunuz?" Dudaklarını kızın enfes kokulu saçlarına yaklaştırarak sorduğu bu soruya kız, küçük başını sayfadan kaldırmadan ve dolaylı bir yanıtla karşılık verdi.

"Bir banka ya da kartel mi olması gerekiyor?" diye düşündü, "Kitapta yazmıyor ama bence pratikte muhakkak böyle olması gerekmiyor."

Artık ağırbaşlılıkla ve abartısız konuşuyordu onunla; çünkü Klaus Heinrich'in Herr von Knobelsdorff'la sohbetinden sonra giriştiği zihinsel çalışmaya o da kendince katkıda bulunmak istiyordu. Birkaç hafta sonra Klaus Heinrich, Saray Balosu'na katılıp katılmayacağını tekrar sorduğunda ve merasim koşullarını aktardığında, baloya katılmak istediğini ve ertesi sabah Kontes

Löwenjoul'la birlikte dul Kontes Trümmerhauff'a davetiyelerini bırakmaya gideceklerini söyledi.

O yıl Saray Balosu normalden daha erken bir tarihte, kasım ayının sonunda düzenlenecekti – söylentiye göre, Grandüklük hanedanının dileği bu yöndeydi. Herr von Bühl zu Bühl, şahsını ve emrindekileri sarayın en mühim balosu için gerekli hazırlıkları, özellikle de Eski Saray'daki balo salonunun elzem tadilatını öne çekmek zorunda bırakan bu durum karşısında sızlanıp durdu. Ama hükümdar ailesinin bilhassa bir üyesinin arzusu, Herr von Knobelsdorff tarafından destekleniyordu ve Saray Mareşali de durumu kabullenmek zorundaydı. Gelgelelim, bu durumda insanlar gecenin esas olayına, balonun erken bir tarihe çekilmesini bile gölgede bırakacak olan o hadiseye kendilerini hazırlamaya fırsat bulamadı: evet, *Eilbote*, davetiyelerin teslim edilişini yaldızlı bir ifadeyle manşetten –Spoelmann'ın kızının Saray Balosu'na teşrif edecek olmasının kendilerini ne kadar memnun ettiğini biraz daha küçük harflerle olsa da sevinç ifadeleriyle duyurmaktan da geri kalmamıştı– bildirdiğinde, o unutulmayacak geceye çok az kalmıştı ve dedikodu çarkının dönmeye başlamasına fırsat kalmadan her şey oldu bitti.

Balonun konuk listesinde adı yazılı olan beş yüz kişi daha önce hiç bu kadar kıskanılmamış, her yıl aşırı alkol alımından kafası karışmış bir soylu tarafından kaleme alınan ve gerçekte vukuatsız geçen baloyu şaşaalı ve masal dünyasından bir tasvir gibi aktaran *Eilbote* köşe yazısı, sıradan vatandaş tarafından hiç bu kadar iştahla okunmamıştı. Ama haberde sadece yemek davetine kadar olup bitenler –Fransız mutfağından yemeklerden oluşan mönü de dahil olmak üzere– aktarılıyordu, daha sonra olan her şey, özellikle de bu büyük olayın daha ince ayrıntıları ve belirsiz yönleri sadece kulaktan kulağa yayılıyordu.

Hanımlar baloya Albrecht Kapısı'nın önünde duran muazzam zeytuni otomobille vakitli teşrif etmiş olsalar da, tam vaktinde gelmediklerinden Herr von Bühl zu Bühl iyice kaygılanmıştı. Saat yediyi çeyrek geçeden itibaren beline kadar madalyalarla kaplı üniforması içinde, başının üzerinde parlak kahverengi bir peruka ve burnunun üzerinde altın bir kelebekgözlükle vücut ağırlığını bir ayağından diğerine aktararak, Grandüklük hanedanının ve saray görevlilerinin toplandığı Şövalyeler Salonu'nda beklemiş ve beklerken Başmabeyinci'yi, Fräulein Spoelmann'ın gelip gelmediğini öğrenmesi için defalarca dans salonuna göndermişti. Bütün olasılıkları muhakeme etmişti. Bu Seba Melikesi geç teşrif edecek olursa –Nöbet tutan muhafızların arasına dalan bir kızdan başka ne beklenirdi ki!– ilk takdim edilecek kişi olması gerektiğinden, saray eşrafı onu beklemek zorunda kalacak ve Grandüklük kortejinin girişinin tehir edilmesi gerekecekti – salona Grandük'ten sonra girmesi söz konusu olamazdı. Ama şükürler olsun ki, saat yedi buçuğa tam bir dakika kala kontesiyle birlikte salona teşrif etti (onları karşılayan görevli teşrifatçıların hanımların ikisini soyluların, nedimelerin, bakanların, generallerin, meclis başkanlarının ve diğer herkesin önünde, diplomatik heyetin hemen yanında bir yere yerleştirmesi büyük heyecana yol açtı). Başyaver von Platow'un odasından itibaren eşlik ettiği süvari eri üniforması içindeki Grandük Albrecht, gözlerini yerden ayırmadan ailesinin üyelerini Şövalyeler Salonu'nda karşıladı ve Katharine halasına kolunu uzattı; Herr von Bühl zu Bühl'ün iki kanadı ardına kadar açılmış kapının önünde bastonunu yere üç kere vurmasıyla Kraliyet ailesinin balo salonuna giriş merasimi başladı.

Olaya tanıklık edenlerin daha sonra bildirdiğine göre Grandüklük hanedanının geçidi sırasında genel ilgi,

bir skandala neden olacak kadar düşüktü. Albrecht ve yanında vakur bir edayla yürüyen halası, salonun içinde ilerlerken etraftakiler bir dalga oluşturacak biçimde aceleyle eğilip selam verdi vermesine ama diğer herkesin yüzü sadece bir noktaya dönmüş, merakla alev alev yanan bütün gözler o noktaya sabitlenmişti. Orada duran o kadının salonda, bilhassa kadın pek çok düşmanı vardı: yelpazelerini sallayan ve onu keskin ve soğuk kadınsı bakışlarla baştan aşağı süzen Trümmerhauff, Prenzlau, Wehrzahn ve Platow ailelerinin hanımefendileri. Ama ya tenkitlerin kulağına gelmesine müsaade etmeyecek kadar sağlam bir duruşu ya da bu üstü örtülü muhalefeti görmezden gelecek kadar kuvvetli bir şahsiyeti olsa gerek, balo salonundaki genel kanı, Imma Spoelmann'ın Dağlar Kralı'nın kızı kadar tatlı ve hoş olduğu yönündeydi. Ertesi sabah, bakanlıktaki kâtipten sokaktaki kuryeye kadar herkes o gece ne giydiğini biliyordu: simli dantelden muhteşem bir korsajla tamamlanan sim işlemeli, uçuk yeşil krepdöşin bir tuvalet giymişti; küçük bir taç şeklindeki elmas bir başlık alnına yumuşak buklelerle inen gece siyahı saçlarında parlıyordu, esmer gerdanını iki-üç sıra zinciri olan uzun bir elmas kolye süslüyordu. Ufak tefek ve çocuk bir endamı vardı ama soluk yüzü, iri ve tuhaf biçimde etkili gözleriyle, eşsiz bir ciddiyet ve zekâyla taçlanmış bir çocuksuluktu onunki; her zamanki gibi kahverengi satenden bir elbise giymiş olan Kontes Löwenjoul'la birlikte şeref mevkiinde duruyordu. Grandük önünden geçerken ancak bir erkek çocuk zarafetiyle reverans benzeri bir harekette bulunmuştu; ama Klaus Heinrich, omzuna hanedan nişanının yassı zinciri ve limoni kordonu asılı, göğüs kısmında gümüş Grimmburg Kartalı'nın yıldızı parıldayan üniformasıyla ve ağzından çıkan tek laf "evet" olan anemik kuzini eşliğinde Grandük'ün hemen ardından önünden geçtiğinde

kapalı dudaklarla ona gülümsemiş ve başıyla bir yoldaş selamı vermişti – bu selamın etkisi balo salonuna yavaş yavaş yayılarak konuklar arasında bir dalgalanmaya sebep olmuştu...

Majesteleri Grandük, diplomatları selamladıktan sonra, takdimler başlamıştı – sosyeteye ilk defa takdim edilecek hanımlar arasında Hundskeel ailesinden iki kontes ve genç bir Barones von Schulenburg-Tressen olmasına rağmen seremoni Imma Spoelmann'ın takdimiyle başlamıştı. Herr von Bühl çalımla ve yüzünde takma dişlerini sergileyen bir gülümsemeyle Herr Spoelmann'ın kızını efendisine takdim etti. Albrecht, kısa, yuvarlak altdudağıyla üstdudağını belli belirsiz emerek kızın ürkek reveransını bitirip doğrulmasını izledi; kız, araştıran gözleriyle hastalıklı ve mağrur süvari birliği komutanına baktı. Grandük normalde herhangi bir konuğa birden fazla soru sormazdı ama ona çok sayıda soru yöneltmiş, babasının sıhhatini, Ditlinde Kaplıcası'nın durumunu, ülkelerinde yaşamayı sevip sevmediğini sormuş, kız da bu soruları dudaklarını büzüp başını iki yana devirerek boğuk bir sesle yanıtlamıştı. Bu fasıldan sonra ne diyeceğini bilemeden kısaca duraklayan Albrecht, onu sarayda görmekten duyduğu memnuniyeti dile getirmiş, sıra gözlerini yana devirerek reverans yapma sırası Kontes Löwenjoul'a gelmişti.

Albrecht'in karşısında reverans yapan Imma sahnesi, uzun bir süre en gözde sohbet konusu oldu, kurallara uygun biçimde ve herhangi bir tuhaflığa mahal vermeden tamamına ermiş olmasına rağmen, bu kısa performansın cazibesi ve önemi göz ardı edilmemeli. Gecenin en önemli hadisesi değildi. Gecenin en önemli hadisesi, salondaki birçok kişinin gözünde kadril dansı, bazıları içinse ziyafet faslıydı – oysa gecenin esas hadisesi, bu oyunun iki başrol oyuncusunun arasında gerçekleşen,

başka kimsenin kulak misafiri olmadığı, halkın içeriği ve gerçek neticesini tahmin etmekle yetinmek zorunda kalacağı kısa bir sohbetti – bu sohbet, yaya ve at sırtında gerçekleşen o hassas atışmalara son verecek sohbetti.

Kadril dansına gelirsek, ertesi gün Imma Spoelmann'ın da kadrile katıldığı ve Klaus Heinrich'in yanında dans ettiğini söyleyenler oldu. Bunun yalnızca ilk kısmı doğruydu. Fräulein, bu neşeli grup dansına katılmıştı ama İngiliz maslahatgüzarın kolunda ve Prens Klaus Heinrich'in yanında değil *karşısında*. Bu elbette şaşırtıcıydı ama esas şaşırtıcı olan konukların bunu hiçbir şekilde şaşırtıcı bulmaması, aksine gayet doğal karşılamasıydı. Evet, Imma Spoelmann'ın mevkii doğrulanmıştı; halkın onun şahsına dair kanaati –ertesi gün halkın öğrendiği kadarıyla– Sarayın balo salonuna da sirayet etmişti ve dahası Herr von Knobelsdorff bunun açıkça ifade bulması için üzerine düşeni yapmıştı. Saygıyla ve takdirle değil, hayır, planlı bir şekilde ve kasten merasimle ağırlanmıştı Imma Spoelmann. Görevli iki merasim müdürü, iki rütbeli teşrifatçı onun için hususi olarak seçilmiş kavalyeleri ona yönlendirmişti, Grandüklük ailesinin damasko kaplı koltuklarda oturduğu alçak, kırmızı halılı platformun hemen yanındaki yerinden kavalyesiyle dans etmek için ayağa kalktığında, balo yönetimi gerçek prensesler dansa kalktığında uygulanan protokolün onun için de uygulanmasını emredince büyük avizenin hemen altında Imma'ya yer açmak ve başkalarıyla çarpışmasını engellemek için hemen harekete geçilmişti – ki buna gerek bile kalmamıştı; çünkü kavalyesiyle dans ederken etrafında meraklılardan oluşan bir çember oluşuyordu.

Prens, Imma'yı ilk kez dansa kaldırdığında bütün salonda heyecanlı bir uğultu, derin bir iç çekiş sesinin yükseldiği ve görevli dansçıların balonun gidişatını bozma-

mak ve herkesin coşkulu bir merakla çiftin etrafını sarmasını engellemek için çok uğraştığı söylendi. Diğerlerinden yalıtılmış olan çifti özellikle hanımlar taşkın bir sevinçle –Imma Spoelmann'ın biraz daha zayıf biri olması durumunda içten içe kaynayan öfke ve kızgınlığın da muhakkak ifade bulmuş olacağı bir sevinçle– takip etmişti. Gelgelelim salondaki beş yüz konuğun her biri, halkın hissiyatının baskı ve etkisini, alt tabakalardan gelen o güçlü telkini iliklerine kadar hissettiğinden bu temaşayı halkın gözünden izlemekten başka çare yoktu. Prens kendini zapt etmesi yolunda bir telkin almış gibi davranmıyordu. Miss Spoelmann'ın programındaki iki dansın yanına adı –kısaca K.H. şeklinde– yazılmıştı ve bu danslar dışında da gece boyunca sıklıkla yanına gitmişti. Birlikte dans etmişlerdi, Klaus Heinrich ve Spoelmann'ın kızı. Kız, esmer kolunu berikinin omzuna asılı limoni ipek kordon üzerine yerleştirmiş, o da sağ kolunu kızın ufak tefek ve çocuksu bedenine sarmış, sol kolunu da her dansta olduğu gibi yine sol kalçasına yerleştirmiş ve damını tek elle yönlendirmişti. Tek elle...

Ziyafet zamanı geldiğinde Herr von Knobelsdorff'un Imma Spoelmann'ın Saray Balosu'na katılımına mahsus olarak yürürlüğe koyduğu merasim kuralı uygulandı. Bu hususi kural, ziyafet masasındaki oturma düzenine dairdi. Konukların büyük bölümü resim galerisi ve On İki Ay Salonu'ndaki uzun masalarda yemek yerken Grandüklük hanedanı, diplomatlar ve önde gelen saray görevlileri Gümüş Salon'da yemek yiyecekti. Saat tam on birde Albrecht ve refakatçileri balo salonuna girdikleri sırada yemeğe geçtiler. Imma Spoelman bu salona, davetli olmayanları alıkoymak için kapıda nöbet tutan uşakların yanından İngiliz maslahatgüzarının kolunda geçerek Grandüklük masasındaki yerini almak üzere Gümüş Salon'a girdi.

Bu görülmüş şey değildi – ama baloda o âna kadar olan biten her şeyden sonra aksi her durum mantığa aykırı olacağından sağduyu, herhangi bir şaşırma veya itirazı yersiz kılıyordu. Gün, büyük alametlere ve hadiselere hazırlıklı olma günüydü. Ziyafetin ertesinde, Grandük istirahate çekildikten sonra Prenses Griseldis bir teşrifatçıyla kotiyon dansını başlatınca salona tekrar meraklı bir beklenti hâkim oldu, Prens'in Spoelmann'a bir buket verip vermeyeceği merak ediliyordu. İlk buketi ona vermeme yönünde talimat aldığı açıktı. Önce Katharina halasına ve kızıl saçlı kuzinine bir buket vermiş sonra da Grandüklük bahçelerinden derlenmiş bir leylak buketiyle Imma Spoelmann'a doğru ilerlemişti. Kız bu güzel buketi yüzüne kaldıracakken bir sebepten tereddüt etmişti ve karşısındaki, bir baş selamı ve gülümsemeyle kendisine cesaret verince çiçekleri burnuna götürüp koklamaya karar vermişti. Sonra da uzun bir süre alçak sesle sohbet ederek dans etmişlerdi.

Kimsenin kulak misafiri olmadığı şahsi münakaşa, gelecek açısından belirleyici önemde bir sonuca varılan o konuşma bu dans sırasında gerçekleşmişti:

"Bu sefer size verdiğim çiçeklerden memnun kaldınız mı, Imma?"

"Evet, Prens, leylağınız çok güzel ve tam da kokması gerektiği gibi kokuyor. Çok sevdim."

"Gerçekten mi, Imma? Ama avludaki sefil gül ağacı dolayısıyla özür dilerim, çünkü güllerin yaydığı küf kokusu sizi rahatsız etti."

"Rahatsız ettiğini söyleyemem, Prens."

"Fakat sizi hayal kırıklığına uğratıp ürperttiler, değil mi?"

"Evet, belki."

"Size o gül ağacının bir gün iyileşeceğine, yani memleketteki herkesin sevinçle kutlayacağı bir günde sadece

güzel olmakla kalmayıp çok güzel bir koku yayacağına dair genel inanıştan söz etmiş miydim?"

"Evet, Prens, zamanla doğru olup olmadığı görülecek bu inancın."

"Hayır, Imma bunun için bir şeyler yapmak, harekete geçmek gerekli! Karar vermek ve tüm şüpheleri bir kenara bırakmak gerekli, küçük Imma! Söyleyin bana... bana bu gece söyleyin, artık bana güveniyor musunuz?"

"Evet, Prens, son zamanlarda size güvenmeye başladım."

"Gördünüz mü? Tanrı'ya şükürler olsun! Önünde sonunda başarılı olacağımı söylememiş miydim? Bunu ciddiye aldığıma, siz ve biz konusunda gerçekten ciddi olduğuma da inanıyor musunuz artık?"

"Evet, Prens, son zamanlarda size inanabileceğimi düşünmeye başladım."

"Nihayet, nihayet, tatlı kararsız Imma! ... Size bütün samimiyetimle teşekkür ederim! Bu artık dünyanın gözleri önünde benim olduğunuzu onaylama cesareti göstereceğiniz anlamına mı geliyor?"

"Arzu ederseniz siz de bana inandığınızı beyan edin, Majesteleri."

"Bunu istiyorum, Imma, açık ve kati şekilde istiyorum. Ama bunu ancak bir koşulla yapabilirim, o da şu: Bencilce, manasızca sadece kendi mutluluğumuzu düşünmeyecek, her şeyi bizden daha büyük olan bütünün açısından göreceğiz. Çünkü genelin refahı ve bizim mutluluğumuz birbirine bağlı."

"Çok doğru söylediniz, Prens. Kamunun yararına çalışmalarımız olmasaydı, size güvenmeye karar vermem zor olurdu."

"Ve siz olmasaydınız Imma, kalbimi böylesine ısıtan siz olmasaydınız, bu kadar meşakkatli bir çalışmaya başlamam zor olurdu."

"O halde ikimiz de kendi tarafımıza kararımızı bildirelim mi, Prens? Siz kendi ailenize, ben de babama."

Alçak sesle, "Ruh eşim," dedi ve dans ederken onu kendine biraz daha bastırdı. "Küçük gelinim."

Gerçekten de müstesna bir sözlenmeydi.

Elbette ki iş bununla bitmeyecekti ve şimdi geçmişe bakarken kabul etmek gerekir ki, bu hadiselerin bütünü açısından bakıldığında tek bir etmeni değiştirilse ya da farklı bir biçimde ele alınmış olsaydı, bütün her şeyin koca bir hiçle sonuçlanma ihtimalinin varlığı açıkça görülüyor. Tarih yazarı bu noktada, o dönemi sebatla ve cesaretle hatta biraz da nüktedanlıkla karşılayan ve daha önce eşi benzeri görülmemiş bir şeyin asla vuku bulmayacağını düşünmeyen birinin bu işin sorumluluğunu yüklenmiş olmasının ne büyük şans olduğunu sevinçle bildirmekten alamıyor kendini!

Akıllara kazınan Saray Balosu'ndan yaklaşık sekiz gün sonra Ekselansları von Knobelsdorff'un Eski Saray'da efendisi Grandük II. Albrecht'e sunduğu bilgi de bu tarihin önemli bir ânıdır. Bir önceki gün Konsey Başkanı kabinede bir toplantı düzenlemiş, *Eilbote* toplantı hakkındaki haberinde Grandüklüğün maliye ve içişleri meselelerinin ele alındığını ve dahası meclis üyelerinin bu konuda –bu sözcük aralıklı harflerle yazılmıştı– oybirliğine vardığını bildirmişti. Dolayısıyla, sözü geçen huzura kabulde, Herr von Knobelsdorff, genç hükümdarı karşısında güçlü bir konumdaydı, sadece kaynayan halk topluluğunu değil, hükümetin oybirliğini de arkasına almış durumdaydı.

Albrecht'in cereyanlı çalışma odasındaki kabul, Eremitage'daki sarı, küçük misafir odasında yapılan görüşmeden daha kısa sürmedi. Sadece bir kez ara verildi ve Grandük'e bir bardak limonata, Herr von Knobelsdorff'a da bir bardak Porto şarabı ve bisküvi ikram edil-

di. Sohbetin uzunluğunun tek nedeni söz edilenin olağandışılığıydı, hükümdarın tereddütleri değil –zaten hükümdarın herhangi bir tereddüdü de yoktu. Redingotu boğazına kadar düğmelenmişti, ince, hassas ellerini kucağında kavuşturmuştu, sivri sakallı mağrur, narin başını dimdik tutarak ve yere diktiği gözlerle üstdudağını hafifçe emerek Herr von Knobelsdorff'un izahatını dinlerken kendisine anlatılanları hem onayladığını hem de onaylamadığını ifade etmek için arada bir başını hafifçe yana eğiyordu – hiçbir şeyin erişemeyeceği şahsi asaletinin sessiz ve soğuk muhafazasıyla şahsını olayın dışında tutan resmî bir onay.

Herr von Knobelsdorff, doğrudan konuya girdi ve Klaus Heinrich'in, Delphinenort Şatosu'na ziyaretlerinden bahsetmeye başladı. Albrecht'in bu ziyaretlerden haberi vardı. Başkentin ve ülkenin tamamının nefesini tutarak takip ettiği olayların boğuk yankısı onun yalıtılmışlığına bile nüfuz etmişti; küçüklüğünde her deliğe girip uşaklarla sohbet eden, alnını çocuk odasındaki masaya çarptığında merhametinden ağlamış olan kardeşi Klaus Heinrich'i çok iyi tanıyordu ve aslında herhangi bir açıklamaya ihtiyacı yoktu. Bunları Herr von Knobelsdorff'a peltekçe ve yüzü hafifçe kızararak bildirdi ve şunu ekledi: Herr von Knobelsdorff'un olaylara mâni olacak bir müdahalede bulunmayıp aksine milyonerin kızını kendisine takdim etmesi, Ekselansları'nın Klaus Heinrich'in davranışlarını onayladığına delalet ediyordu; mamafih Grandük bütün bunların nereye varacağını kestiremiyordu. Herr von Knobelsdorff, hükümetin Prens'in niyetine engel teşkil etmesi durumunda halkın iradesinin de aksine davranmış olacağını ve bunun sonucunda halkla ilişkilerinin zarar göreceğini, halkın hükümetten soğuyacağını söyledi. "Demek kardeşimin belirli bir niyeti var." Herr von Knobelsdorff hemen Prens'in

çok uzun bir süre bir planı olmadan ve sadece yüreğinin sesini dinleyerek hareket ettiğini, ama halkıyla gerçekliğin zemininde buluştuğundan bu yana arzularının da somut bir hal aldığını ekledi. "Bütün bunlar, halkın Prens'in adımlarını onayladığı anlamına mı geliyor?" "Onları alkışladığı, en samimi umutlarını bu adımlara bağladığı anlamına geliyor Majesteleri?"

Sonra Herr von Knobelsdorff bir kez daha ülkenin içinde bulunduğu durumun, sefaletin ve ciddi, çok ciddi zorlukların kasvetli bir tablosunu sundu. Bunların çaresi ve dermanı neredeydi? Çare orada, kent parkının içinde, kentin ikinci sarayında, şahsı, halkın rüyalarına misafir edilen ve bütün sıkıntılarımıza kolaylıkla son verebilecek olan misafirimiz ve vatandaşımız olan hastalıklı milyonerin evindeydi. Ekonomimizi kollayıp kayırmaya razı gelirse iyileşme kaçınılmaz olacaktı. Peki, buna ikna edilebilir miydi? Kader, mültimilyonerin tek kızı ile Prens Klaus Heinrich arasında duygulu bir yakınlaşmaya sebebiyet vermişti. Bu bilge ve lütufkâr kadere karşı gelmek olur muydu? Ülkeye ve halka sayısız nimet sunacak olan bu birleşmeyi, katı ve miadını doldurmuş gelenekler uğruna engellemek olur muydu? Zira bu birleşmenin ülkeye ve halka sayısız nimet sunacağı, birleşmenin haklılığının ve geçerliliğinin elzem önkoşulu ve temeliydi. Bu koşul yerine getirilirse doğrudan söyleyelim, Samuel Spoelmann devleti finanse etmeye hazırsa, bu izdivaç –işte artık açıkça dile getiriliyordu– sadece makul değil, bir zorunluluktu, kurtuluştu; devlet, refahı için bu izdivacı talep ediyordu, ülke sınırları dışında da, ekonomimizin düzelmesi ve finansal felaketin engellenmesi ihtiyacının hissedildiği her yerde halk bu izdivacın hayalini kuruyordu.

O noktada Grandük alçak sesle, gözlerini yerden kaldırmadan ve alaycı bir gülümsemeyle bir soru sordu.

"Peki ya taht intikali?"

Herr von Knobelsdorff ağırbaşlılıkla, "Yasalar hanedanın selametine dair endişelerin giderilmesini tümüyle size bırakıyor," yanıtını verdi. "Bizde de unvan verme ve Kraliyet mevkiine yükseltme, hükümdarın imtiyazıdır ve bu imtiyazların kullanılması için bundan daha münasip bir vesile tarihte görülmemiştir. Bu birleşme tamamıyla sahih bir birleşmedir, uzun zamandır halkın gönlündedir ve devlet ve Kraliyet düzeyinde tasvibi de halkın nezdinde, en samimi duygularının tasdiki olacaktır."

Herr von Knobelsdorff akabinde Imma Spoelmann'ın halk tarafından ne kadar sevildiğinden bahsetmeye başladı, hastalığından, iyileşmesi vesilesiyle yapılan gösteriden, bu olağandışı kişinin halkın tahayyülünde Kraliyet mensuplarıyla denk tutulmasından bahsetti – Albrecht'e halk arasında kulaktan kulağa aktarılan ve bir Prens'in tek eliyle halka başkalarının iki eliyle verdiğinden çok daha fazlasını vereceğini öngören kehanetten bahsederken, Klaus Heinrich'le Spoelmann'ın kızının birleşmesinin halk tarafından bu kehanetin gerçekleşmesi olarak, kaderde yazılı ve haklı bir izdivaç olarak görüldüğünü açıklarken gözlerinin etrafındaki kırışıklıklar kıpır kıpırdı.

Herr von Knobelsdorff pek çok makul ve iyi yorumda bulundu. Imma Spoelmann'ın karışık soyundan bahsetti –Alman, Portekiz, İngiliz kanından başka Kızılderili kanı da akıyordu kızın damarlarında– ve ülkenin atalarının sülalesine melez bir ırkın karışmasının ne kadar güçlendirici bir etkisi olacağını söyledi. Sonra bu dobra, yaşlı beyefendi zeki bir hamleyle veliahdın bu izdivacının borca batmış ve büyük sıkıntı altındaki saraya sağlayacağı muazzam finansal değişimlerden bahsetmeye başladı. Albrecht işte bu fasılda üstdudağını oldukça mağrur ve kibirli haliyle emmeye başladı. Saray yönetimi bütçesi

için olduğu kadar ülkedeki her hane için de geçerli olan ekonomik yasa uyarınca paranın değeri düşüyor, harcamalar artıyordu ve gelirlerin artması mümkün görünmüyordu. Ama hükümdarın servetinin tebaasından daha az olması kabul edilemezdi, sabun imalatçısı Unschlitt'in evine uzun süre önce merkezî ısıtma sistemi kurulmuşken Eski Saray'da hâlâ böyle bir sistem olmamasına monarşinin mantığı gereği tahammül edilemezdi. Derman gerekiyordu, bir değil, iki değil pek çok derde derman gerekiyordu ve kendisine böyle muhteşem bir derman sunulan hanedan ne kadar şanslıydı! Sarayın finansal meselelerinin eskisi kadar gizli saklı ele alınmadığı görülüyordu. Eskiden kamu, Kraliyet ailelerinin mali durumları hakkında bilgi edinmesin diye yapılan fedakârlıklara artık rastlanmıyordu, davalar, mahcubiyetler ve şüpheli mülk edindirmeler gündemdeydi. Ama hükümdarlığın servetinin birleştirilmesi, bu küçük düşürücü ve burjuva intibaka yeğ değil miydi – hükümdarı ebediyen bütün ekonomik darboğazdan uzak tutacak ve halkın karşısına, uzun zamandır özlemini çektiği haşmetle çıkmasını sağlayacak bir birleşme.

Herr von Knobelsdorff bu soruları sordu ve dobra dobra yanıtladı. Öylesine bilge ve karşı konulamaz şeyler söyledi ki, Fräulein Spoelmann da kendi payına düşeni yaptıysa benzeri görülmemiş anlaşmayı yürürlüğe sokmaya yetip de artacak, biraz peltek ama mağrur bir edayla verilmiş rıza ve izin beyanlarıyla ayrıldı Eski Saray'dan.

Böylece mutlu sona doğru götürecek unutulmaz adımlar atılmaya başladı. Aralık ayının sonuna gelmeden Herr von Bühl zu Bühl'ün karanlık ve karlı bir kış sabahı saat on birde, kürk mantosu, kahverengi perukasının üzerine geçirdiği silindir şapkası ve burnunun üzerindeki kelebekgözlükle saray arabasıyla yola çıktığını ve kasıla kasıla yürüyerek Delphinenort'un kapısından girdiği-

ni gerçekten görmüş (etraftan duymamış) insanların isimleri zikredilmeye başladı. Ocak ayının başında başkentteki belirli kimseler yine kürk mantosu, kahverengi perukasıyla öğlene doğru Delphinenort'tan çıkıp pelüş üniformalı Zenci kapıcının yanından hızla geçen ve telaşla bekleyen arabaya binen kişinin Maliye Bakanı Doktor Krippenreuther olduğuna yemin ettiler. O sıralarda Grandüklük ailesinin bir ferdinin yakında nişanlanacağına dair dedikoduları aktaran ilk ve diğerlerine hazırlık niteliğindeki yazı yarı, resmî gazete *Eilbote*'de yayımlandı – giderek daha sarih bir dille kaleme alınan ve halkın nabzını yoklayan bu haberlerde iki isim, Klaus Heinrich ve Imma Spoelmann en nihayetinde yan yana zikredildi... Yeni bir tanzim değildi bu elbette ama, kâğıt üzerinde görmek insanlar üzerinde sert şarap etkisi yaptı.

Aydınlanmış ve özgür düşünceli basınımızın bu ilişkinin popüler tarafına, eğitimli ve entelektüel kesimin bile görmezden gelemediği bir siyasi önemi olan kehanete yaklaşımı etkileyiciydi. *Eilbote*, kişisel yazgı söz konusu olduğunda falcılığın, el falının ve benzer hokus pokusun karanlık batıl inançlar âlemine havale edilmesi gerektiğini yazdı: Bunlar karanlık Ortaçağ günlerinden kalma inançlardı ve önemsiz geleceklerini avuç içinden, kâğıttan veya kahve fincanından okutan ya da duayla ve homeopatiyle iyileşmeyi uman veya hasta hayvanlarının kötü ruhlardan temizlenmesini isteyen –havari[1], "Tanrı'nın kaygısı öküzler mi?[2]" diye sormamış gibi– ve kurnaz hilebazlar tarafından kandırılarak bütün parasını kaybeden insanlara ne kadar gülünse azdı. Ama bütün açısından ve ulusların ve hanedanların kaderindeki belirleyici

1. Havari Aziz Paulus.
2. Yeni Ahit, "1. Korintliler", 9-10'dan.

dönüm noktaları söz konusu olduğunda, hâlâ geleceğin bağrında gerçekleşmeyi bekleyen köklü değişimlerin – zaman bir yanılsamadan başka bir şey olmadığından ve bütün olaylar ebediyette bir arada var olacağından– insan zihnine malum olup ona vizyon şeklinde görünebileceği gerçeğini iyi eğitimli bilimsel düşünen insanların önünde sonunda teslim etmesi gerekiyordu. Bu gayretli gazete bunu kanıtlamak için ülkenin lise öğretmenlerinden birinin nezaket gösterip kendilerine sunduğu ve tarihte kehanetlerin ve yıldız fallarının, uyurgezerliğin, durugörünün, rüyaların, altıncı hissin ve ilhamın önemli rol oynadığı bütün olayların kısaca özetlendiği uzun bir makale yayımladı – bu takdire şayan yazı, eğitimli sınıfları da çok etkiledi.

Basın, hükümet, Saray ve halk tam bir mutabakat içinde safları sıklaştırmıştı ve şüphe yok ki, *Eilbote* de felsefi katkısı zamansız ya da siyasi açıdan tehlikeli olsaydı –kısacası, Delphinenort'taki görüşmeler istenen istikamette ilerlememiş olsaydı– dilini tutardı. Şimdi bu müzakerelerin seyri ve vekillere ne kadar zor hatta ıstıraplı bir görev düştüğü herkesin malumu: hem Klaus Heinrich'in evlenme teklifi için ortamı hazırlayan sırdaş vekile hem de sıhhatinin kötülüğüne rağmen ülkenin içinde bulunduğu durumu Samuel Spoelmann'a bizzat aktarmakta ısrar eden maliye bakanına. Bu noktada, Herr Spoelmann'ın huysuzluğu ve sinirliliğinin olduğu kadar bu işin bu muhteşem ufak tefek adama bizden çok daha az fayda sağlayacağı gerçeğinin de göz ardı edilmemesi gerekli. Vekillerin, içini babasına döken ve sevdiği insan için faydalı bir şeyler yapma arzusunu dile getirmiş olan kızına beslediği sevgisinden başka tek bir kozları yoktu ve Doktor Krippenreuther'in arzularını Herr von Bühl'ün sunabilecekleriyle kuvvetlendirerek birer koşul olarak dayatması da kesinlikle söz konusu değildi.

Herr Spoelmann, Prens Klaus Heinrich'ten sürekli, "şu genç adam" diye bahsediyordu ve kızını bir Kraliyet mensubuna gelin verme fikrine beklenen sevinçli tepkiyi vermemesi hem Doktor Krippenreuther'i hem de Herr von Bühl'ü çok kez mahcup duruma düşürüyordu. O hırıltılı sesiyle, "Bari bir şeyler öğrenmiş, saygın bir meslek edinmiş olsaydı!" demişti, "İnsanlar tarafından kutlanmaktan başka bir şey bilmeyen bir genç adam..." Morganatik evlilik[1] bahsi geçtiğinde düpedüz hiddetlenmişti. Kızının "*once and for all*"[2] bir cariye olmadığını beyan etti. Evlilikse evlilik... Ama bu noktada hanedanın ve ülkenin çıkarları kendi çıkarlarıyla kesişiyordu; tahta geçme hakkı olan bir veliahdın dünyaya gelmesi gerekliydi, Herr von Bühl de, Herr von Knobelsdorff'un Grandük'ten teslim aldığı bütün yetkiyle donatılmıştı. Doktor Krippenreuther'in görevine gelince: başa belagati değil, sıradışı yaşamı nedeniyle elde etmiş tuhaf birine dönüşmüş dert sahibi, bitap düşmüş bir babanın müsamahasına, tek kızı ve –mirasını hangi devlet tahvillerine yatıracağını seçme konusunda serbest olan– vârisine duyduğu sevgiye borçluydu.

Böylece başlangıçta bütün gözlerden uzakta gerçekleştirilen ve adım adım, olaylar geliştikçe açıklanan ve burada birkaç kelimeyle özetlenebilecek olan anlaşma tamamına erdi.

Klaus Heinrich ile Imma Spoelmann'ın nişanı, Samuel Spoelmann ve Grimmburg Sarayı tarafından onaylanmış ve tanınmıştı. Nişanın *Resmî Gazete*'de yayımlanmasıyla birlikte gelinin "kontes" unvanı aldığı da açıklandı – Klaus Heinrich'in güneyin güzel ülkelerine

1. Avrupa'nın asil sınıfları arasında yaygın bir evlilik türü; eşlerden birinin, genellikle de kadının daha düşük bir sınıftan geldiği evliliklere verilen ad.

2. (İng.) Katiyen.

gerçekleştirdiği eğitim turunda kullandığı mahlas gibi romantik tınılı bir adı vardı artık; düğün günü veliahdın eşine "prenses" unvanı verilecekti. Normalde dört bin sekiz yüz marka mal olacak bu çifte unvan yükseltme işlemi, damga vergisinden muaf tutulacaktı. Bu evlilik sadece bir süreliğine, dünya bu evliliğe alışıncaya kadar morganatik bir evlilik olacaktı; çocuk beklediği kesinleştiği gün II. Albrecht, bu emsalsiz koşulları da göz önünde bulundurarak, kardeşinin morganatik karısının kendileriyle denk olduğunu ilan edecek ve ona "Majesteleri" unvanlı, Grandüklük Sarayı Prensesi rütbesi verecekti. Hükümdar ailesinin yeni üyesi, miras hakkından feragat edecekti. Saray merasimine gelince, bu nizamsız evliliğin kutlanması için küçük bir davet verilecekti ama denklik beyanı, yani hükümdarlığa bağlılığın o en yüce ve eksiksiz gösterisinin kutlaması için geçit töreni öngörülmüştü. Samuel Spoelmann da kendi payına devlete üç yüz elli milyon mark borç verdi – gerçi geri ödeme koşulları ışığında buna borçtan ziyade hibe demek daha yerinde olur.

Muhtemel veliahdı bu koşullar hakkında bilgilendiren Grandük Albrecht oldu. Klaus Heinrich bir zamanlar Albrecht ona temsil sorumluluğunu devrederken olduğu gibi bir kez daha büyük, esintili çalışma odasının çatlak tavan freskleri altında, esas duruşta aldı bu mühim haberi. Bu görüşme için Piyade Tugayı üniformasını giymişti, Grandük ise siyah redingotunu, Katharina halanın Eski Saray'ın yüksek pencerelerinden esen rüzgârdan korunması için ördüğü kırmızı yün eldivenlerle tamamlamıştı. Albrecht sözünü tamamladığında Klaus Heinrich yana bir adım atıp topuklarını birbirine vurarak şöyle dedi: "Sevgili Albrecht, hem kendi adıma hem de bütün ülke adına en içten ve saygılı teşekkürlerimi sunmama izin ver. Çünkü nihayetinde bütün bu inayeti

mümkün kılan sendin ve bu cömert kararların, halkın ikiye katlanmış sevgisiyle ödüllendirilecek."

Ağabeyinin ince, narin elini, kolunun üst kısmını göğsünden ayırmadan sıktı. Grandük kısa ve yuvarlak altdudağını bükerken gözlerini yerden ayırmadı. Biraz peltek, yumuşak bir tavırla yanıtladı kardeşini. "Halkın sevgisi konusunda kendimi kandırmaya meyilli değilim; çünkü senin de bildiğin gibi bu şüpheli sevgi olmadan da yaşayabilirim ben. Dolayısıyla, bu sevgiyi hak edip etmediğimin pek önemi yok. Tek yaptığım trenin hareket saatinde el sallamak için gara gitmek – hiçbir işe yaramayan münasebetsiz bir davranış ama ne yapalım, benim görevim de bu. Senin durumun daha farklı tabii. Sen çok şanslısın. İşlerin yolunda gidiyor.... Sana şans diliyorum," dedi ve soğuk, mavi gözlerini ona çevirdi. Klaus Heinrich'i ne kadar sevdiği açıkça görülüyordu. "Sana mutluluklar dilerim, Klaus Heinrich – ama gereğinden fazla mutlu olmanı da istemem, yoksa halkın sevgisi seni rehavete sürükler. Senin için işlerin yolunda gittiğini zaten söyledim. Seçtiğin hanım oldukça alışılmadık, oldukça gösterişli, bizim insanlarımızdan tamamıyla farklı. Melezmiş... Bana Kızılderili kanı taşıdığı söylendi. Belki de iyi ki öyle. Böyle bir eşle rehavete kapılman pek olası değil."

"Ne benim mutluluğum ne de insanların sevgisi bana senin kardeşim olduğunu unutturacak," dedi Klaus Heinrich.

Sonra oradan ayrıldı, önünde zorlu bir görüşme vardı; Herr Spoelmann'la yüz yüze görüşecek ve Imma'yı ondan isteyecekti. Oraya gittiğinde arabulucuların yiyip yutmak zorunda kaldığı her şeyi kendisinin de yiyip yutmak zorunda olduğunu gördü; çünkü Herr Spoelmann en ufak bir memnuniyet sergilemiyordu ve hırıltılı sesiyle ona acı gerçekleri hatırlattı. Ama nihayetinde görüş-

me sona erdi ve nişanın *Resmî Gazete*'nin ilk sayfasında duyurulduğu gün geldi. Bu uzun gerilim nihayet hudutsuz bir sevinçle sonlanmıştı. Vakur vatandaşlar sokakta birbirlerine mendillerini sallayıp sarıldılar, bayraklar göndere çekildi.

Ama aynı gün Eremitage'a Raoul Überbein'ın intihar ettiği haberi geldi.

Acıklı, hatta saçma sapan bir hikâyeydi ve trajik sonu olmasa anlatmaya bile değmezdi.

Burada kimse suçlanmayacak. Doktor'un mezarında toplananlar ikiye bölünmüştü. Doktorun umutsuzluk içinde intihar etmesiyle sarsılmış olan insanların bir kısmı, adamın intihara sürüklendiğini düşünüyordu; diğer grup ise omuzlarını silkerek adamın çekilmez ve çılgınca davrandığını ve hak ettiğini bulduğunu savunuyordu. Ne olursa olsun, hiçbir şey bu kadar trajik bir sonu haklı çıkaramazdı. Aslında Raoul Überbein gibi yetenekli bir adama hiç yakışmayan bir ölümdü... İşte olanlar:

Önceki yılın Paskalya bayramı sırasında yerel lisenin ikinci sınıfının öğretmeni, kalp rahatsızlığı nedeniyle izne ayrılmıştı ve yerine mesleki gayreti ve lise eğitimindeki sorgulanamaz başarısı nedeniyle Doktor Überbein getirilmişti. Kısa sürede bunun ne kadar iyi bir seçim olduğu görüldü; çünkü sınıf daha önce hiç bu kadar başarılı olmamıştı. Meslektaşları tarafından çok sevilen izne ayrılmış öğretmen iyi huylu biriydi, ama hoş bir alışkanlık olmakla birlikte aşırıya kaçtığında vahim hale gelen alkol bağımlılığının yol açtığı kötü sıhhati nedeniyle özensiz ve tembeldi. Ayrıntılara hiç dikkat etmez ve her yıl öğrenci seçme sınavına, haddinden kötü hazırlanmış bir avuç genç öğrenci gönderirdi. Geçici yeni öğretmenin sınıfa yepyeni bir atmosfer getirmesi kimseyi şaşırtmadı. Öğretmenin olağanüstü mesleki gayreti ve tek taraflı ve dur durak tanımaz hırsı herkesin malu-

muydu, azmini göstermek için tek bir fırsatı kaçırmayacağı önceden görülebilirdi. İkinci sınıftaki atalet ve sıkıntı o içeri adım attığı an yok oldu. Doktor Überbein yüksek standartlar getirmişti ve en haylaz öğrenciyi bile gayrete getirme becerisi çok etkileyiciydi. Öğrenciler ona hayrandı. O babacan ve tehditkâr hali onları büyülemişti; her an tetikte, her güçlüğe katlanarak öğretmenlerinin izinden gitmenin bir onur meselesi olduğuna inanıyorlardı. Pazar günleri öğrencilerini gezintiye çıkarıyor, kendisi serbest bir varoluşun yüceliği ve önemi üzerine hoşgörülü, neşeli övünmeleriyle onların hayal gücünü beslerken sigara içmelerine izin veriyordu. Pazartesi günü ders başı yaptıklarında önceki gün kendilerine yârenlik eden adam önderliğinde neşeyle ve tutkuyla çalışmaya koyulurlardı.

Noel'den hemen önce, izinli öğretmenin tatilden sonra işinin başına dönecek kadar iyileştiği ve ikinci sınıfı tekrar devralacağı duyurulduğunda sömestrinin dörtte üçü bitmişti. Doktor Überbein'ın nasıl bir adam olduğu, yeşilimsi yüzünün ve keyifli ve soğukkanlı tavrının ardında gizledikleri işte o zaman meydana çıkmıştı. Karara isyan etmiş, öğretim yılının dörtte üçünü kendi gözetimi altında geçirmiş olan, hem çalıştırdığı hem iyileştirdiği, hedefe adım adım yaklaştırdığı sınıfın son dönemde gözetiminden alınıp yılın dörtte üçünü izinli geçiren bir öğretmene verilmesine itirazını açıkça dile getiren ve şeklen tartışmalı bir şikâyet dilekçesi sunmuştu. Bu anlaşılabilir, kavranabilir, insanın duygudaşlık kurabileceği bir bakış açısıydı. Seçme sınavından sorumlu olan okul müdürüne ileri düzeyi ve mükemmel eğitimiyle kendi maharetini de gözler önüne serecek ve böylece mesleki gelişimini hızlandıracak bir örnek sınıf sunmayı urnmuştu ve bir başkasının, çabalarının meyvesini alacak olması düşüncesi canını çok yakmış olmalıydı. Ama, kızgınlığı

mazur görülebilir olsa da aptalca davranışı öyle değildi: Müdür, onun dilekçelerine kulaklarını tıkayınca düpedüz çıldırmıştı. Kendini, bütün dengesini tamamen kaybetti, bu aylak adamın, bu bir işe yaramaz serseri şarapçının –izne çıkarılmış öğretmeni böyle nitelendiriyordu– sınıfını elinden almasını engellemek için elinden geleni yaptı; Öğretmenler Kurulu'ndaki meslektaşlarından destek bulamayınca, ki böyle asosyal bir adam söz konusu olduğunda başka türlüsü beklenemezdi, bu sefil adam öğrencilerini itaatsizliğe kışkırtacak kadar ileri gitmişti. O gaga gibi ağzıyla onlara şu soruyu yöneltmişti: Son dönemde kimin öğretmenleri olmasını istiyorlardı, onun mu, kendisinin mi? Öğrenciler kendisini istediklerini haykırınca titreyerek içinde boğulduğu heyecanın da etkisiyle fanatikleşti. O halde, dedi onlara, harekete geçmeleri, taraflarını göstermeleri ve birlik içinde davranmaları gerekiyordu – bu aşırı heyecanlı haldeyken ne düşündüğünü Tanrı bilir. İzindeki öğretmen dönemin başında sınıfa döndüğünde çocuklar dakikalarca Doktor Überbein'ın adını haykırdı adamın yüzüne – tam bir skandal.

Skandal, elden geldiğince gizli tutuldu. Asilere hafif bir ceza verildi; çünkü hemen açılan soruşturmada Doktor Überbein, onları kışkırttığını kabul etmişti. Dahası, yetkililer doktorun yapıp ettiklerine de göz yummaya meyilliydi. Gayreti ve yeteneği takdir ediliyordu; gece çalışmalarının meyvesi dersleriyle ünlenmişti; yüksek çevrelerde –şahsi bir ilişkisinin bulunmadığı, dolayısıyla onun kibirli hal ve tavrıyla sinirlendirmediği yüksek çevrelerde– saygın bir yeri vardı ve Klaus Heinrich'in özel öğretmenliğini yapmış olması da yararınaydı. Kısacası, beklenebileceği üzere, hemen görevinden alınmadı. Mesele kendisine sunulan Grandüklük Eğitim Kurulu Başkanı sert bir kınamada bulundu ve olaydan hemen sonra

öğretmenliğe son vermiş olan Doktor Überbein muvakkaten emekliliğe ayrıldı. Ama işin ayrıntılarını bilenler bu hamleyle öğretmenin başka bir okula tayininden başka bir şeyin öngörülmediğini söylüyordu; yüksek çevrelerdekilerin eski defterleri kapatıp olan biten her şeyin unutulmasını arzu ettiğini ve öğretmene güzel bir gelecek yolunun açık bırakıldığını biliyorlardı. Her şey yolunda gidecekti.

Ama yetkililer Doktor'a ne kadar müsamahalı yaklaştıysa meslektaşları da o kadar düşmanca davranmıştı. Öğretmenler Kurulu, saygıdeğer meslektaşlarının, aşırı bira içtiği için dolayı kalp rahatsızlığı yaşayan ve öğrencileri tarafından reddedilmiş öğretmenin gördüğü zararın tazmini amacıyla derhal onur kurulunu toplamıştı. Emekliye ayrılmış Doktor Überbein'ın eşyalı, kiralık odasının adresine gönderilen yazılı açıklamada şunlar yazıyordu: İkinci sınıfı geçici olarak yerini aldığı meslektaşına devretmeyi reddederek ve dahası öğrencilerini ona baş kaldırmaya teşvik ederek Doktor Überbein hem mesleki hem kişisel anlamda meslektaşlarına karşı vefasız ve şerefsiz bir tutum sergilemişti. Hüküm buydu. Beklenen, Öğretmenler Birliği'ne zaten sadece ismen üye olan Doktor Überbein'ın üyelikten çekilmesiydi – ve çoğu kişi de meselenin böyle halledileceğini düşünüyordu.

Ama ister doktorun inzivasında yüksek çevrelerdeki itibarından habersiz kalmasından olsun, ister durumunun gerçekte olduğundan çok daha umutsuz olduğunu düşünmesinden; ister bu aylaklığa dayanamamış olmasından olsun, ister sevgili sınıfını vaktinden evvel kaybetme fikriyle uzlaşamamasından; ister "şerefsiz davranış" bahsinin kendisini mahvetmiş olmasından olsun, ister bu olan bitene hiç hazır olmamasından; Yılbaşından beş hafta sonra ev sahibi tarafından, odasındaki eski püs-

kü halının üzerinde, yüzü her zamanki kadar yeşil ama başında bir kurşunla uzanırken bulundu.

Raoul Überbein'ın sonu işte böyle oldu; böyle kayıp gitti, düşüşüne yol açan olay buydu; felaketinin nedeni buydu. Acınası sonuna dair bütün konuşmalarda telaffuz edilen şey, "Olacağı vardı!" oldu. Diğerleriyle eğlenip onlardan biri olmayı bilmeyen, her tür samimiyet gösterisine kibirle burun kıvıran, yaşamını sadece başarıya odaklayan ve bunun kendisine bütün dünyaya kibirle yaklaşma hakkı verdiğini düşünen bu kavgacı ve tatsız adam, işte orada yatıyordu; mesleğinde karşılaştığı ilk engel, ilk aksilik onu mahvetmişti. Çok az kişi ona acıdı, –Dorothea Çocuk Hastanesi'nin başcerrahı, Überbein'ın tek yakın dostu ve belki bir zamanlar arada bir kâğıt oynadığı bir güzel kadın dışında– hiç kimse yasını tutmadı. Ama Klaus Heinrich, talihsiz öğretmenini her zaman saygıyla andı.

Gül ağacı

Ve Spoelmann, devleti finanse etti. Bir çocuğun bile idrak edebileceği kadar basit bir işlem söz konusuydu – zaten hemen her çocuk, yüzü sevinçle parlayan babasının dizlerinde uykuya dalarken masal niyetine bu anlaşmayı dinledi uzun süre.

Samuel Spoelmann'ın tek bir el hareketiyle Phlebs ve Slippers beyler işe koyuldular ve efendilerinin kudretli emirlerini okyanus dalgalarından aşırtıp batı yarıkürenin anakarasına eriştirdiler. Şeker tröstündeki hisselerinin üçte birini, petrol tröstündeki hisselerinin üçte birini, çelik tröstündeki hisselerinin de yarısını geri çekti; döner sermayesinin buradaki yerel bankalara havale edilmesini emretti ve tek bir hamlede üç yüz elli milyon mark değerinde devlet tahvilini yüzde üç buçuk faizle Doktor Krippenreuther'den satın aldı. Spoelmann işte bunu yaptı.

İnsanın haleti ruhiyesinin iç organlara nasıl tesir ettiğini bilenler, Doktor Krippenreuther'in sağlığının iyiye gittiğine ve kısa sürede büsbütün düzeldiğine inanmakta zorluk çekmeyecektir. Artık daha dik ve neşeli yürüyor, daha hafif adımlar atıyordu, sarımsı çehresi yine beyaz ve kırmızıya dönmüş, gözleri parlamaya başlamıştı; birkaç ay içinde midesi düzeldi ve yakın dostlarından öğre-

nildiğine göre Bakan, midesini bozmayı korkmadan tekrar kırmızı lahana ve hıyar salatası yemeye başladı. Bu, Spoelmann'ın mali durumumuza müdahalesinin çok sevindirici bir sonucu olmakla birlikte, bu müdahalenin devlete ve ekonomimize katkıları yanında oldukça şahsi kalıyordu.

Spoelmann'ın verdiği borcun bir bölümü geri ödeme fonuna aktarıldı ve bizi canımızdan bezdiren devlet borçları temizlendi. Ama biraz olsun soluklanmamız ve itibarımızı yeniden tesis etmemiz için buna ihtiyaç kalmadı bile; çünkü kısa bir süre sonra, bu meselenin resmî ayrıntılarına dair hiçbir haber sızmamasına rağmen, Samuel Spoelmann'ın ismen olmasa da aslen devletin finansörü olduğu duyulur duyulmaz üzerimizdeki kara bulutlar çözüldü ve bütün dertlerimiz neşeye ve sevince dönüştü. Borçları ödemek için yapılan panik satış işlemlerine son verildi, faiz oranı düştü, tahvillerimiz revaç gören yatırım senetleri haline geldi ve yüksek faizli kredilerimizin kur oranı bir gecede çok düşük bir miktardan ortalamanın üstüne çıktı. On yıllardır süren o kâbus gibi baskı, ulusal ekonomimizden elini çekti, Doktor Krippenreuther vergileri hafifletmek için katı tedbirlere başvurma önerisini göğsü kabararak Eyalet Meclisi'ne sundu – öneri oybirliğiyle kabul edildi ve halkını düşünen herkesin sevinç çığlıkları eşliğinde Nuh Nebi'den kalma et vergisi mezara gömüldü. Memur maaşlarında, öğretmen yevmiyelerinde, devlette memuriyet yapan bütün din adamlarının ve yetkililerin maaşında hemen anlamlı bir artışa gidildi. El ayak çekilmiş gümüş madenlerini tekrar çalışır duruma getirmek için ihtiyaç duyulan fonlar kısa sürede bulundu, yüzlerce işçi tekrar ekmeğini taştan çıkarmaya başladı ve umulmadık biçimde randıman getirecek tabakalara ulaşıldı. Artık para vardı ve ekonomik faaliyetlerde ahlaki ilkeler gözetilmeye başla-

dı, yeni ağaçlar dikildi, yataklık gübre ormanda kaldı, artık bütün sütlerini satmak zorunda olmayan büyükbaş hayvan sahipleri sütü kendileri içiyordu, kırsal kesimde yetersiz beslenmiş insan görmek için epey bir uğraşmak gerekiyordu. Halk, ülkeye ve insanlarına bu kadar bereket getiren hanedana minnettardı. Herr von Knobelsdorff'un Parlamento'yu saray ödeneğinin artışına ikna etmek için çok dil dökmesine gerek kalmadı. Zeitvertreib ve Favorita şatolarını satma yönergesi geri çekildi. Becerikli ustalar Eski Saray'ı baştan aşağı buhar basınçlı ısıtıcılarla donatmak için işe koyuldu. Spoelmann'la ilişkilerden sorumlu von Bühl ve Doktor Krippenreuther beyefendilere, elmaslarla bezeli Albrecht Onur Madalyası verildi ve Herr von Knobelsdorff, asil çiftin doğal büyüklükte resmedildiği bir tabloyla ödüllendirildi – Profesör von Lindemann'ın elinden çıkma tablo, pahalı bir çerçeveye yerleştirilmişti.

Imma Spoelmann ve babasına verilecek nişan armağanı ise nişandan sonra bütün halkı tatlı hayallere sürükleyen bir meseleydi. Coşkuyla kendinden geçmiş, eşsiz bir iptilaya kapılmış halk arasında gerçekten de astronomik rakamlar zikrediliyordu. Ama armağan oldukça tatmin edici olmakla birlikte, ayakları yere basan bir miktarı aşmadı. Meblağın yüz milyon mark olmasına karar verildi.

Ditlinde zu Ried-Hohenried haberi ilk aldığında, "Aman Tanrım!" dedi, "Ya benim tatlı Philipp'im ve turba kömürü..." Başkaları da benzer şeyleri düşünmüştü; ama basit insanların böyle korkutucu bir zenginlik karşısında kapıldığı sinirli öfke, iyilik yapıp talihini başkalarıyla paylaşmayı unutmayan, resmî nişan gününde beş yüz bin marklık bir vakıf kuran Spoelmann'ın kızı tarafından kısa sürede dindirildi, vakfın yıllık kazancı hayır işlerine ve kamu yararına harcanmak üzere dört il meclisi arasında paylaştırılacaktı.

Klaus Heinrich ve Imma Spoelmann, Samuel Spoelmann'ın kiremit rengi deri koltukları olan zeytuni otomobillerinden biriyle Grimmburg Hanedanı mensuplarını ziyaret ettiler. Muhteşem arabayı genç bir şoför –Imma'nın Klaus Heinrich'e benzettiği şoför– kullanıyordu, ama bu gezintilerin şoförü yıprattığı söylenemezdi; çünkü gittikleri her yerde halk otomobilin etrafına üşüşüp hürmetlerini sunduğundan otomobili yavaş yavaş sürmekten ve güçlü motorunu kontrol altında tutmaktan başka bir şey yapması gerekmiyordu. Evet, mutluluğumuzun dolaylı müsebbipleri Grandük ve Herr Spoelmann, ikisi de kendi meşrebince olmak kaydıyla halktan saklandığından halkın bütün sevgisi ve şükranı genç çifte yönelmişti; otomobilin cilalı pencere camları ardında erkek çocukların kasketleri havada uçuşuyor, kadınların ve erkeklerin tiz ve yüksek sesli tezahüratları içeri sızıyordu; Klaus Heinrich, eli miğferinin siperliğinde halkı selamlarken nasihat eder gibi, "Selamlarına bizzat karşılık vermelisin Imma, yoksa senin soğuk biri olduğunu düşünürler," diyordu. Saray Balosu'ndaki sohbetlerinden sonra kızın utangaç direncini ve sevgi dolu samimiyetin daha sıcak havasına yabancı olduğunu sabırsızlıkla görmezden gelerek ona "sen" diye hitap etmeye başlamıştı; daha önce yanlış ve imkânsız gibi görünen bu zamir, şimdi ağzından nasıl da kolayca dökülüveriyordu!

Prenses Katharina'yı ziyaret ettiler ve ağırbaşlılıkla karşılandılar. Hala, yeğenine merhum ağabeyi Grandük Johann Albrecht hayatta olsaydı, buna asla izin vermeyeceğini söyledi. Ama devir değişiyordu ve o da, yeğeninin nişanlısının saray yaşamına ayak uydurabilmesi için Tanrı'ya yalvarıyordu. Prenses zu Ried-Hohenried'in evine geçtiler ve orada da sevgiyle karşılandılar. Levyatan'ın kızının izdivaçtan sonra Grandüklük Sarayı Prensesi ve Kraliyet mensubu olsa da asla kendisi bir bir Grandük-

lük Prensesi olamayacağını bilmek, Grimmburg asilzadesi olmakla gururlanan Ditlinde'yi rahatlatıyordu. Hem, Klaus Heinrich'in bu kadar zarif ve tatlı birini bulmuş olmasına seviniyordu ve turba tutkunu Philipp'in karısı olarak, bu birleşmenin avantajlarının farkındaydı; yeni geline içten dostluğunu sundu. Prens Lambert'in villasına gittiler, yeni kontes, sevimli ama oldukça eğitimsiz Barones von Rohrdof'la sohbeti sürdürmek için uğraşırken yaşlı zampara, kasvet veren sesiyle önyargısız seçimi dolayısıyla ve sarayı ve hükümranlığı cesaretle oyuna getirdiği için yeğenini kutladı. "Ben sarayı ve hükümranlığı oyuna getirmedim amca; sadece kendi mutluluğumu düşünmeyip her şeyi bütünün iyiliği açısından ele aldım," dedi Klaus Heinrich oldukça soğuk bir sesle. Oradan ayrıldılar ve Dorothea'nın, zavallı dul Grandüşes'in yasını tuttuğu Segenhaus Şatosu'na gittiler. Grandüşes, genç gelini alnından öperken neden ağladığını kendisi bile bilmiyordu.

Bu sırada Samuel Spoelmann mimari planlarla ve mobilya çizimleriyle, ipek perde desenleriyle ve altın çatal bıçak modelleriyle çevrelenmiş halde Delphinenort'ta oturuyordu. Orgunu ihmal etmiş, böbrektaşlarını unutmuştu, o kadar meşguldü ki, yanakları neredeyse al al olmuştu; "genç adam"dan çok hoşlanmasa ve saraya ziyarete gideceğine dair taahhütte bulunmayı reddetse de biricik kızını evlendiriyordu ve elinden geldiğince ihtişamlı bir düğün olmasını istiyordu. Mimari planlar yeni Eremitage'ın planlarıydı; Klaus Heinrich'in bekârlık ikametgâhı yerle bir edilecek, yerine geniş ve aydınlık, içi Klaus Heinrich'in arzusu uyarınca İmparatorluk tarzıyla modern tarzı, soğuk ciddiyetle yuva rahatlığını bir arada barındıracak şekilde döşenecek yeni bir şato dikilecekti. Herr Spoelmann, mevcut mobilyalar arasında yeni şato için uygun parçalar olup olmadığını kontrol

etmek maksadıyla devetüyü rengi paltosuyla Eremitage'a bizzat teşrif etmişti. Hırıltılı sesiyle, "Bakalım burada neler var genç prens," deyince Klaus Heinrich sade odaları birer birer ona gezdirmiş, rahatsız divanları, kalın bacaklı masaları, beyaz cilalı sehpaları göstermişti. Herr Spoelmann küçümseyici bir ses tonuyla, "Bunlar berbat durumda," demişti, "hiçbir işe yaramazlar." Sadece küçük sarı konuk odasındaki masif maundan, sarı üzerine mavi-yeşil lir desenli saten kumaşla kaplı, salyangoz şekilli kolçakları olan üç koltuğu beğenmişti. "Bunları giriş salonunda kullanabiliriz," demişti ve Klaus Heinrich, Grimmburg tarafının da yeni evin döşenmesine katkıda bulunacak olmasını memnuniyetle karşılamıştı; nihayetinde, Herr Spoelmann'ın evin her ihtiyacını karşılamak zorunda kalması utandırıcı olurdu.

Eremitage'ın ihmal edilmiş parkı ve çiçek bahçesinin de tekrar tanzim edilmesi gerekiyordu, çiçek bahçesine Klaus Heinrich'in ağabeyi Grandük'ün evlilik hediyesi yerleştirilecekti. Ön kapıya bakan büyük çiçek göbeğine Eski Saray'daki gül ağacı ekilecekti ve artık küflü duvarlarla çevrelenmeyip bol hava ve güneş ışığı alacağı yeni yerinde nasıl güller vereceği, halkı yalancı çıkaracak kadar küstah ve inatçı olup olmadığı zamanla görülecekti.

Mart ve nisandan sonra mayıs ayı ve onunla birlikte o yüce merasimin zamanı, Imma ve Klaus Heinrich'in düğün günü geldi çattı. O gün hava göz alıcı bir ihtişamla aydınlandı, masmavi gökyüzünde altın rengi bulutlar Belediye binasının kulesinden yayınlanan ilahilerle karşılandı. Kırsal alanda yaşayanlar trenle, yürüyerek ve at arabalarıyla şehre akın etti; mavi, düşünceli gözleri ve çıkık elmacıkkemikleri olan, beyaz tenli ve tıknaz, haysiyetli ve çekingen insanlar şık millî giysileri --erkekler kırmızı ceket, uzun çizme ve siyah, geniş kenarlı kadife şapkalar, kadınlar parlak renkli işli büstiyerler, kısa, bol

etekler ve yay şekilli devasa siyah şapkalar– içinde çelenklerle, burmalı sütunlarla, çiçeklerle bezenmiş beyaza boyalı ahşap sütunlarla bir alay yoluna dönüştürülmüş olan kaplıca bahçeleriyle Eski Saray arasında toplanmış şehir ahalisinin arasına karıştılar. Sabahın erken saatlerinde meslek odalarının, atıcılık loncalarının ve spor derneklerinin flamaları sokaklarda taşınmaya başlamıştı. İtfaiye ekibi parıldayan miğferleriyle yerini almıştı. Öğrenci birliği temsilcileri şatafatlı giysileri ve üstü açık landoları üzerinde dalgalanan flamalarıyla tur atıyordu. Ellerinde birer gül dalı tutan, beyazlar içindeki nedimeler gruplar halinde toplanmıştı. Dükkânlar ve atölyeler bomboştu. Okullar tatil edilmişti. Kiliselerde özel vaazlar veriliyordu. *Eilbote* ve *Staatsanzeiger*'in o güne özel nüshaları, heyecanlı başyazıların yanı sıra Grandük'ün hüküm giymiş tutukluların suçlarının bir kısmını ya da tamamını affettiğine dair genel af metnini yayımlamıştı. İdam cezası ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çevrilmiş azılı katil Gudehus bile şartlı tahliye edilmişti. Gerçi kısa bir süre sonra yine içeri tıkılacaktı.

Belediye Meclisi'nin öğlen saat ikide müzenin ana salonunda verdiği müzikli kutlama yemeğinde tebrik telgrafları okundu. Dışarıda, parmaklıkların ardında panayır kurulmuştu, halk kızartılmış yiyecekler ve üzümlü ekmek somunları, niyet tavşanları, hedef vurma oyunları, çuval yarışı ve genç erkekler için pekmezli ekmek ödüllü tırmanma yarışlarıyla eğleniyordu. Sonra Imma'nın Delphinenort'tan Eski Saray'ya gitme vakti geldi. Gelin, görkemli bir kortej eşliğinde yola çıktı.

Bayraklar bahar esintisinde dalgalanıyordu, yola dikilmiş tahta dikili taşların arasına kol kalınlığında, kırmızı güllerle bezeli girlantlar asılmıştı; platformlar, çatılar ve kaldırımlar öbek öbek insanla doluydu; ve kutlama için hazırlanan kum serpilmiş caddede polislerden ve it-

faiyecilerden, esnaf loncalarından ve üniversite ve orta dereceli okul öğrencilerinden oluşan bir kordonun ortasında gelin korteji coşkulu tezahüratlar eşliğinde yavaş yavaş ilerliyordu. En önde, sırma işlemeli şapkalı ve apoletli iki atlı eşliğinde üç köşeli şapka takmış posbıyıklı bir uşak gidiyordu, onların peşinden gelini teslim almak için görevlendirilmiş bir İçişleri Bakanlığı yetkilisi ve mabeyinciyle birlikte bir Grandüklük komiserinin bulunduğu dört atlı bir araba geliyordu. Onların ardından, iffetlerinden şüphe duyduğu iki nedimesine yan yan bakan Kontes Löwenjoul'un dört atlı arabası geldi.

Sıradaki sarı pantolonlu ve mavi ceketli on posta arabacısı, nefesli çalgılarla "Sana Gelin Tacı Örüyoruz"u çalıyordu. Beyazlar giymiş on iki genç kız caddeye gül yaprakları ve çam ağacı dalları serpiştirerek onları takip ediyordu. Ve nihayet, at sırtında elli zanaat ustasının takip ettiği, altı atlı saydam gelin arabası geliyordu. Kırmızı suratlı, sırma işlemeli şapkalı sürücü, beyaz kadifeyle kaplı sürücü mahallinde tozluklu bacaklarını gururla öne uzatmış, gergin kollarıyla uzun eyerleri tutuyordu; üç beyaz kısrak çiftinin her iki tarafında dizginlerinden tutmuş yürüyen uzun çizmeli seyisler vardı, yavaş yavaş ilerleyen arabanın arka tarafında özel üniformalı iki uşak hazır olda duruyordu; soğuk ve ulaşılmaz tavırlarını gören biri, rüşvetçiliğin ve el altından alışverişlerin günlük yaşamlarının bir parçası olduğuna inanamazdı. Arabanın yaldızlı iskeleti ve şeffaf camları ardında duvağı ve tacıyla Imma Spoelmann ve saray nedimesi orta yaşlı hanımefendi oturuyordu. Yanardöner ipek elbisesi güneş altındaki kar gibi pırıl pırıl parıldıyordu, kucağında bir saat önce Klaus Heinrich'in gönderdiği çiçek buketi vardı. Yabancı, çocuksu yüzü bir inci tanesi gibi soluktu, alnına düşmüş bir tutam yumuşak mavi siyah saç, duvağından taşmıştı; olağanüstü büyüklükteki kömür karası gözleri

sokaklarda toplanmış kalabalığı sessiz bir belagatle inceliyordu. Peki arabanın hemen yanında salyalarını akıtarak çılgın gibi havlayan yaratık kimdi? Hiç olmadığı kadar heyecanlı görünen *collie* cinsi köpek Perceval'dı. Bütün o kalabalık ve araba gezisi onu ölçüsüzce heyecanlandırmış, aklını başından almıştı. Havlıyor, zıplayıp duruyor, sinir krizi geçiriyor gibi kendi ekseninde dönüp duruyordu; yolun her iki tarafına kurulmuş tribünlerde, sokaklarda, çatılarda toplanmış insanlar da onu görüp tanıyınca daha da yüksek sesle tezahürat ediyordu.

Imma Spoelmann böylece Eski Saray'a giriş yaptığında çan sesleri, halkın tezahüratına ve Perceval'ın havlama seslerine karıştı. Kortej, Albrecht Meydanı'nı yavaşça aşıp Albrecht Kapısı'na girdi, sarayın avlusunda yerini almış esnaf locası süvari birliği çark edip merasim duruşuna geçti, eski püskü taçkapının önündeki sütunlu girişte, hafif süvari albayı Grandük Albrecht, erkek kardeşi ve diğer prensler eşliğinde gelini selamladı, ona kolunu uzattı, kapılarında şeref kıtasının beklediği ve bütün saray halkının bulunduğu devlet salonuna çıkan gri basamakları tırmandılar. Sarayın prensesleri, Şövalyeler Salonu'nda bekliyordu, etrafı Grandük ailesiyle çevrelenmiş Herr von Knobelsdorff, medeni nikâhı orada kıydı. Söylendiğine göre, Klaus Heinrich ve Imma Spoelmann'ı medeni evlilik bağıyla birleştirirken gözlerinin etrafındaki kırışıklıklar hiç olmadığı kadar hareketliydi. Seremoni bitince II. Albrecht, kilise düğününün başlaması için talimat verdi.

Herr von Bühl zu Bühl etkileyici bir kortej oluşturmak için elinden geleni yapmıştı – gelin korteji, Şatafatçı Heinrich Merdivenleri'nin sonundaki holü aşıp Saray Kilisesi'ne girecekti. Uzun yılların yükü altında iki büklüm hale gelmiş olsa da, kahverengi perukasını takmış genç erkeklere özgü bir çalımla hareket ediyordu, ceketi

beline kadar madalyalarla kaplıydı, uzun değneğini her adımında tıkırdatarak ipek çorapları ve kuş tüylü şapkaları kollarının altında, anahtarları bellerinin ardındaki teşrifatçıların önünden ilerledi. İşte genç çift geliyordu – göz kamaştırıcı beyaz gelinliğiyle yabancı gelin ve omzundan çapraz asılmış limoni kordonlu Humbaracı Muhafızlar üniforması içinde veliaht Klaus Heinrich. Taşra aristokrasisinden dört nedime yüzlerinde şaşkın bir ifadeyle Imma Spoelmann'ın duvağını tutuyordu, onları sağa sola şüphe dolu bakışlar atan Kontes Löwenjoul takip ediyordu. Damadın arkasından Herr von Schulenburg-Tressen ve Herr von Braunbart-Schellendorf yürüyordu. Saray Yüksek Avcılık Ustası von Stieglitz ve Ekselansları Saray Tiyatrosu'nun aksak müdürü, sessizce üstdudağını emen ve Katharina halasının yanında yürüyen genç hükümdarın önünden gidiyordu; onların arkasından İçişleri Bakanı von Knobelsdorff, onun emir subayı, Prens ve Prenses zu Ried-Hohenried ve diğer saray mensupları yürüyordu. Kortejin sonunda yine teşrifatçılar vardı.

Çiçeklerle ve kumaşlarla süslenmiş Saray Kilisesi'nde davetli konuklar törenin başlamasını bekliyordu. Davetliler arasında diplomatlar ve eşleri, Saray asilzadeleri ve aristokratlar, subaylar, mutluluktan yüzü parıldayan Doktor Krippenreuther ve diğer bakanlar, Grimmburg Kartalı Büyük Nişanı sahibi şövalyeler, Eyalet Meclisi başkanları ve her türden ileri gelen vardı.

Saray yönetimi, davetiyelerin toplumun her kesimine gönderilmesi emrini vermiş olduğundan, kıvançlı tüccarlar, kırsal kesimden insanlar ve mütevazı zanaatkârlar da kilise sıralarını doldurmuştu. Ama damadın akrabaları en önde, sunağın etrafına dizilmiş bordo kadife koltuklarda oturuyordu. Kilise korosundan yükselen saf ve tatlı nağmeler, kemerli kubbede yankılanıyordu; sonra

bütün cemaat org eşliğinde bir şükran ilahisi okumaya başladı. İlahi bittiğinde sadece Yüksek Kilise Meclisi Başkanı Dom Wislizenus'un sesi yankılanmaya başladı, gümüşi saçları ve ipek cüppesinin yakasındaki yıldızla asil çiftin önünde durdu ve muazzam bir vaaz verdi. Çeşitli motiflerle süslü, neredeyse müzikal bir vaazdı. Seçtiği tema, "Mezmurlar" kitabından bir babdı: "Yaşasın kral! Ona Seba altını versinler."[1] Cemaatte herkesin gözleri doldu.

Sonra Dom Wislizenus nikâh merasimine geçti ve çift birbirlerine yüzüklerini takarken trompetler çalmaya başladı, kalenin burçlarındaki askerler arka arkaya üç kez on iki pare top attı, topların gümbürtüsü şehirde ve çevreleyen kırlarda yankılandı. Hemen akabinde itfaiyeciler birliği de top atışına başladı ama her patlama sonrası verilen uzunca arayı dışarıdaki halk şen kahkahalarla doldurdu.

Dualar okunduktan sonra kortej tekrar bir araya gelerek Grimmburg hanedanının gelini ve damadı kutlayacağı Şövalyeler Salonu'na ilerledi. Kutlama merasiminden sonra konukları karşılama faslı başladı, Klaus Heinrich ve Imma, sarayın ileri gelenlerinin toplandığı Davet Odaları'na kol kola girdiler ve pırıl pırıl parke zeminin üzerinde belli bir mesafeyi koruyarak davetli hanımları ve beyleri selamladılar; Imma önünde yerlere kadar eğilerek reverans yapan biriyle konuşurken dudaklarını büzüp başını bir o yana bir bu yana çevirdi ve sorularına ciddiyetle ve kısaca yanıt verdi. Bu fasıldan sonra Mermer Salon'da davetliler için, On İki Ay Salonu'nda da görevliler için ziyafet verildi; yemek, Klaus Heinrich'in genç karısının alışkanlıkları da göz önüne alınarak en pa-

1. Eski Ahit, "Mezmurlar", 72:15.

halı malzemeden yapılmıştı. Sakinleşmiş olan Perceval bile ziyafette hazır bulundu ve kızarmış etle beslendi. Yemekten sonra Albrecht Meydanı'nda toplanmış öğrenciler ve halk, ellerinde fenerler ve serenatlar eşliğinde genç çifte sevgi gösterisine başladı. Sarayın dışında bir ışık dalgası ve kulakları sağır edici bir gürültü hâkimdi.

Uşaklar Gümüş Salon'daki bir pencerenin perdelerini çekip balkona açılan kanatlı kapıları ardına kadar açtılar; Klaus Heinrich ve Imma penceredeki yerlerini aldılar, dışarıda yumuşak bir bahar akşamı havası vardı. Mağrur bir tutum ve bilmiş bir hava takınmış olan *collie* cinsi köpek Perceval, efendilerinin yanında durmuş onlar gibi aşağıdaki kalabalığa bakıyordu.

Hıncahınç insan dolu aydınlık meydanda kentin bütün bandoları aynı anda çalmaya başladı, kalabalığın yukarı çevrilmiş yüzleri sarayın yanından yürüyüşe geçmiş öğrencilerin ellerindeki meşalelerin dumanlı aydınlığında parlıyordu. Yeni evli çift pencerede belirince sevinç gösterisi başladı. Çift halkı selamlayarak şükranlarını sundu. Bir süre orada durup kendilerini halkın nazarına sunarken halkı izlediler. Aşağıdaki insanlar dudaklarını hareket ettirdiklerini görebiliyordu.

Aralarında şu konuşma geçti: "Dinle Imma, ihtiyaçlarını ve çaresizliklerini unutmadığımız için bize ne kadar müteşekkirler. Ne kadar çok insan! Hepsi orada durmuş bize sesleniyor. Elbette büyük bölümü, birbirini sırtından bıçaklayan alçak insanlar ve varoluşun hayhuyundan ve maddi dertlerinden uzaklaşıp yüceltilme ihtiyacı içindeler. Ama birisi onlara ihtiyaçlarının ve çaresizliklerinin farkında olduğunu gösterdiğinde, minnettar oluyorlar."

"Ama biz de insanların bu kadar üzerindeyken sizin Doktor Überbein'ınızın hep söylediği gibi, çok cahil ve yalnızız ve hayat hakkında hiçbir şey bilmiyoruz, Prens!"

"Hiçbir şey mi, küçük Imma? Peki nihayetinde bana güvenmeni sağlayan ve beni genel refah için ciddi çalışmalar yapmaya iten şey neydi? Aşkı bilen insan gerçekten de hayattan habersiz midir? Bundan böyle amacımız bu olsun: yüce görevimiz ve aşkımız – eksiksiz bir mutluluk."